

શ્રી જૈનકથારત્નકોષ ઝાગ સાતમો.

પ્રસ્તાવના.

આ જૈનકથા રત્નકોશના સાતમા ઝાગમાં અત્યુત્તમ ધર્મધુરી મહાપ્ર-
તાપી અને મોક્ષગામી એવા પૃથ્વીચંદ્ર અને ગુણસાગરનું ઘાલાવત્રોધ રૂપ
ચરિત્ર દાખલ કર્યું છે. એ પૃથ્વીચંદ્ર અને ગુણસાગરના જીવો પ્રથમ જન્મ-
માં શંખરાજા અને કલાવતીરાણીના જન્મ પામીને ત્યાંથી એકવીશમે જન્મે
પૃથ્વીચંદ્ર અને ગુણસાગર થયા છે. અને તેજ જન્મમાં દીક્ષા લઈ ચા-
રિત્રને યથાર્થ પાલી ઘેવટ કેવલજ્ઞાન પામી મોક્ષલક્ષ્મી પામ્યા છે. આ પ્રં-
થમાં તેમના એકવીશે જન્મની વિસ્તારસહિત કથાનું લેખવામાં આવી છે.
વલી તેજ દરેક જન્મમાં પૂર્વોપાર્જિત પુણ્યપુંજના ઉદયગ્રી કેવું કેવું સુખ
અને કેવી કેવી સંપત્તિ પામ્યા. કયા કયા જન્મમાં કેવાં કેવાં શ્રાવકનાં
વત્ત અને કેવું કેવું સંયમ પાડ્યું. વલી તે તે જન્મમાં સંયમ પાલી સમાધી
મરણથી સ્વદેહનો ત્યાગ કરી, કયા કયા દેવલોકમાં ઉત્પન્ન થઈ ત્યાં કેવું
કેવું સુખ અને કેટલું કેટલું આયુષ્ય જોગવ્યું, એ સઘણું સવિસ્તર વર્ણવેલું
છે. વલી આ શાંતરસમય ચરિત્રમાં કેટલેક ઠેકાણે પ્રસંગોપાત્ત સહિત્ય
શ્લોકો અર્થસહિત તેમજ માગધીજાપાની ગાથાનું પણ દાખલ કરી છે.
તેથી આ ગ્રંથ વાંચનારને બહુ આનંદ આપનારો થાય છે. આ પ્રંથમાં મુ-
ખ્ય તો જીવને સંસાર ઉપર ધરાગ્ય થવા માટે આપેલો ઉપદેશ, સંયમ પ્ર-
દર્શનથી થતા લાજો, વિપયલોયુપતાર્થી થતા અસમાધી મરણ, અને તેથી
જોગવવાં પડતાં નરકાદિકનાં દુઃખો તથા અરિહંત ધર્મની મહત્તા વિગેરે

વર્ણવેલું છે, તેથી જેઠાં જોડાં રસજી હશે તેજીજી આ પ્રથમના જોડાં રસને સમજી શકશે. વલી જેઠાં ધર્મનિષ્ઠ અને જવજીરુ હશે, તેજીનાજ અંતઃકરણના અધ્યવસાય શુદ્ધ થશે. અને તેજીજી શાંતરસ પામી, સંસાર ઉપર વૈરાગ્યવંત થઈ, નિરવય સંયમ અંગીકાર કરી અને તેને યથાર્થ પાછી ઢેવટ કાપકથ્રેણી ઉપર ચઢી કર્મ કાપ કરી સંસારનો પાર પામશે. ઢેવટ અમો આ પ્રથમની વધુ પ્રશંસા ન કરતાં સર્વે સ્વધર્માજિલાપી સજ્જનોને વિનંતિ કરીએ ઠીજી કે, તેજીજી અવશ્ય આ પ્રથમને વાંચવો. જેથી તે પ્રથમ પોતેજ પોતાની પ્રશંસાનું પરિપૂર્ણપણું વતાવી આપશે.

મૂલ આ પ્રથમ પંક્તિવર્ય શ્રી રૂપવિજયજીજી સંસ્કૃત જાપામાં અગીયાર સર્ગે કરી રંચેલો છે, અને તેનુંજ ગુજરાતી જાપાંતર કરી ઠપાવવામાં આવ્યું છે.

આ પ્રથમની પ્રથમ આશૃતિ અમોયે ઠપાવી હતી, તે જોડાં જોડાં રસીક પ્રથમની ઘણી જરૂર હોવાથી અમોયે તેની વીજી આશૃતિ ઠપાવી પ્રસિદ્ધ કરી છે. આ પ્રથમ ઠાપતી વાંચતે અમે ઘણી કાલજી રાખી છે. ઠતાં કોઈ ઠેકાણે મતિમંદતાથી અથવા દષ્ટિદોષથી જૂલ થઈ હોય તો સુદ્ધ પુરુષોજ સુધારીને વાંચવું. જ અમારી વિનંતી છે.

પ્રસિદ્ધકર્તા.

॥ अस्य ग्रन्थस्यैकादशसर्गाणामतिसंक्षिप्तानुक्रमणिका ॥

पृष्ठांक.

क्रमांक.

- १ प्रथमसर्गमां. ग्रंथकारकृत मंगलाचरणना श्लोको साये.... १
- २ पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरना जे एकवीश जव धया, तेमां कया जयो, कये स्थले अने कोने कोने त्यां धया, तेनुं संक्षिप्त वर्णन. ४
- ३ प्रथमजवे पृथ्वीचंद्र शंखनामा राजा धयो, तथा गुणसागर तेनी कलावती नामा स्त्री थइ, तेउनुं चरित्र. तेमां तेनो जे कलावती साये संबंध धयो, तेनुं पृक्षांत, अने कलावती राणीने तेना जाइना आपेला धाजुबंध पहेरेली जोइने शंखराजाने वहेम आववाथी ते राणीनुं वनमां मूकबुं, तथा तेना हाथ कपाववा, तेने वनमां पुत्र प्रसव धवो, शंखराजानो पक्षात्ताप धवाथी अग्निमां पढवा तैयार थवुं, ते शंखराजाना अने कलावतीना पूर्वजवनी कथा. ते शिवाय प्रसंगोपात धीजी पण घणी कथाउं ठे. ५
- ४ धीजे जवे ते पृथ्वीचंद्र अने गुणसागर कया देवलोकमां केवा देव धया, तथा तेउनुं केटबुं केटबुं आयुष्य. इत्यादि ४३
- ५ धीजा सर्गमां. त्रीजे जवे पृथ्वीचंद्र कमलसेन राजा धयो, अने गुणसागर तेमनी स्त्री गुणसेना थइ, तेनुं चरित्र. तेमां कमलसेनने अंगदेशना राज्यनी प्राप्ति तथा गुणसेनानुं पाणिप्रदण, अंग देशना श्रीकेतुनामा राजानो इतिहास. तेमां कोइएक विनयंधर नी पतिव्रता चार स्त्रीयोना पूर्वजवनी कथा. नदीनुं पूर जोइ कमलसेनने वैराग्य धवाथी सखिक दीक्षा. ते शिवाय तेमां धीजी पण प्रसंगोपात घणी कथाउं ठे. ४४
- ६ चतुर्थजवे पृथ्वीचंद्र, गुणसागर, कये देवलोक के केवा देव धया. इत्यादि. ५४
- ७ त्रीजा सर्गमां. पांचमे जवे पृथ्वीचंद्र देवसिंहराजा धयो, तथा गुणसागर तेनी कनकसुंदरी नामा स्त्री धयो, तेउनुं चरित्र. तेजां प्रसंगतः सुरगुरुआचार्यनी आपेली देशनामां संसारने धंधिवाणानी लुप्यता, तथा डव्यपूजा करनार सूडासूडीनी कथा. तेमां ते सूडा सूडीने जिनपूजनना प्रजावधी धीजा सुखद जवो धया, एवमे रेनी कथा. तेमां श्रुतसागरनी करेली देशनामां संसारनुं अने ६३

- मुद्रनुं समान १०८. ते शिवाय प्रसंगोपात वीजी पण कथानुं ठे १०४
- ७ ठठे जवे ते पृथ्वीचंद्र गुणसागर, कयालोकमां केवादेवयया इत्यादि. १३३
- ८ चोथा सर्गमां. सातमे जवे पृथ्वीचंद्र देवरथ राजा थयो, तथा गुण सागर तेनी रत्नावली नामा स्त्री थयो, तेनुं चरित्र. तेमां रत्नावलीने परणवा जतां रस्तामां एकविद्याधरनुं मंत्रपदथी साहायकरनुं तथा तेनाथी वैक्रियविद्याने ग्रहण करी त्यांथी रत्नावलीने गाम जइ ते नीसाथे लग्न. अने प्रसंगोपात धर्मवसुनामा मुनिनी देशनामां आ संसारने स्मशाननी उपमा, तथा पंचपरमेष्ठीना स्मरण मादात्म्य रूपसंगतजिह्वनुं वृत्तांत तथा तेनाप्रसंगमां कोइकरलशिखराजानुं सविस्तर चरित्र, तेमां वली कोइनाटनुं कहेहुं वीरांगदनुं अने सुमि धनुं मोहोदुं चमत्कारिक कथानक. ए शिवाय वीजी पण कथानुं ठे. १३४
- १० आठमे जवे पृथ्वीचंद्र गुणसागर कयालोकमां केवादेवयया इत्यादि. १८७
- ११ पांचमा सर्गमां. नवमे जवे पृथ्वीचंद्र पूणचंद्र नामा राजा थयो, तथा गुणसागर तेनी पुष्पसुंदरी नामा स्त्री थयो, तेनुं चरित्र. तेमां ते पुष्पसुंदरी साथे लग्न थवानी कथा, प्रसंगतः श्रुतसुंदरमुनिये पोताने संसारपर वैराग्य थई दीक्षा खेवाना कारणमां पोतानी गृहस्थदशमां खल्लीयोने कोइ मुनिये पांच माहाव्रतनो उपदेश कथ्यो ते, अने ते पांचमाहाव्रत आभर्या पांच कथानुं. तथा पूर्ण चंडे सखिक दीक्षा लीधी. ते शिवाय वीजी पण कथानुं ठे १८८
- १२ दशमजवे पृथ्वीचंद्र गुणसागर कये देवलोक केवादेवयया इत्यादी. २४७
- १३ ठठा सर्गमां. अग्यारमे जवे पृथ्वीचंद्र सूरसेन राजा थयो, तथा गुणसागर तेनी स्त्री मुक्तावली थयो, तेनुं चरित्र. तेमां प्रसंगोपात सूरसेनना पितानो पुत्र थवा माटे मंत्रसाधनप्रयास, सूरसेननो जन्म, तथा मुक्तावलीसाथे लग्न थवानुं वृत्तांत, सूरसेन अने तेनी स्त्रीना करेखा अंतर्लपिकायुक्त चमत्कारिक प्रश्नोत्तर, सूरसेनना पितानुं वैराग्य थवाथी दीक्षा ग्रहण, रात्रिजो जननिपेध अने रात्रि जो जन करनार. अन्यदर्शनीयोनुं खंगन, अने अधर्मना डुराग्रही यो माटे एक डुराग्रही ग्राम्य ठोकरानी कथा. अने सखिक सूरसे ने दीक्षा लीधी ते. ए शिवाय प्रसंगोपात वीजी पण कथानुं ठे. २४९

- १४ वारमे नवे पृथ्वी चंद्र, गुणसागर, कया लोकमां केवा देवघया इत्यादि. २७३
- १५ सातमा सर्गमां. तेरमे नवे पृथ्वी चंद्र पद्मोत्तरनामा राजा थयो, थने गुणसागर तेनो हरिवेगनामा मित्र थयो, तेनुं चरित्र. तेमां पद्मोत्तरने सप्त करवा जतां रस्तामां तापसियोने त्यां रहेली कोइ एक गुणमाळा कन्यानुं तापसे कहेसुं वृत्तांत, तथा तेणे ते कन्यानुं करेसुं पाणिप्रदण, तदनंतर सूर्यलेखा थने शशिलेखानुं स्वपंवर मां पाणिप्रदण, त्यां थावेला राजकुमारो साथे युद्ध करेसुं, हरि वेगनुं जन्मवुं, तथा तेनी सप्तक्रिया, ते हरिवेगनुं झानी मुनिना कहेवाचो पद्मोत्तरने उपदेश करवा वैक्रिय प्रिंदडो घनाची जवुं, थने ते प्रसंगे फेटला एक मिथ्यात्वी ब्राह्मणोना मतनुं युक्तिची सविस्तर खंनन. जुगारी थने संसारीनी समानता मानी मनमां वैराग्य लावी ते पद्मोत्तरनुं तथा हरिवेगनुं दीक्षा प्रदण. ते शि-
वाय प्रसंगोपात बीजी पण फेटला एक रत्तिक कथाठ ठे..... २७३
- १६ चौदमे नवे पृथ्वी चंद्र, गुणसागर, कया लोकमां केवा देवघया इत्यादि. ३२९
- १७ आठमा सर्गमां. पद्मरमे नवे पृथ्वी चंद्र गिरिसुंदरनामा राजा थयो, थने गुणसागर तेना याकानो पुत्र थने मित्र रत्नसार थयो. तेनुं चरित्र. तेमां गिरिसुंदरकुमारनुं चोरने पकडवा जइ चोरने मारी, तेनी हरण करेली सर्व कन्यांनी साथे पाणिप्रदण. ते हरिवेगने शोधवा गयेला रत्नसारने सिंदूरुप देवनेो वनमां समागम, तेप्रसंगे ते सिंदूने पोताना वृत्तांतनुं कहेवुं, तेमां रत्नसारनुं दयाधर्मनुं व्याधि क्य तथा हरिवेगनुं थने रत्नसारनुं याया तळय भैरव. श्रीजपनंदन सुरिवे कोसली देशनामां मुनिने पुत्रार्थी मुनिदानना माहात्म्य चकी हरिवेग थने रत्नसारना माता पिनाने राज्यसुख मळ्युं ते थाथयी तेउनी पूर्वज कथा. ते शिवाय बीजी पण कथाठ. ३२९
- १८ सोसमे नवे पृथ्वी चंद्र, गुणसागर, कया लोकमां केवा देवघया इत्यादि. ३३९
- १९ नवमा सर्गमां. सत्तरमे नवे पृथ्वी चंद्र वनकप्पज नामा राजा थयो, थने गुणसागर नेमनो उरमान जाइ जयसुंदर थयो. तेनुं चरित्र. तेमां ते पेदुजणने विद्याधरनां शो शो कन्या साथे सप्त वधानुं वृ-
त्तांत. स्वपंवर मुनिनी दीपेडी देशनामां संसारने टपयननी ठर

- ૨ મા, કનકધ્વજનું દિગ્વ્યાઘ્રાયે જવું, ત્યાં સાંકેતપુરગામમાં કોઈએક મુનિને દેશના દેતાં કર્પિજલપુરોદિતસાથેજીવાજીવનોવાદ, તેમાં જોત્તત્ત્વની કરેલી સત્યતા, મિથ્યાત્વી એવા તે કર્પિજલના મા- માં કેશવની તથા કર્પિજલની અને સમ્યક્ની પુરુષોત્તમ રાજાદિ ના પૂર્વજનોની કથા. તે શિવાય પ્રસંગોપાત વીજી પણ કથાનું છે. ૩૭૯
- ૩ અઢારમેજવેતેપૃથ્વીચંડ્ર, ગુણસાગર, કયાલોકમાંકેવાદેવથયાશ્વ્યાદિ. ૪૨૪
- ૪ દશમા સર્ગમાં. ઝંગણીશમે જવે પૃથ્વીચંડ્ર, કુસુમાયુધનામા રાજા થયો, અને ગુણસાગર તેનો કુસુમકેતુ નામા પુત્ર થયો. તે વેદુનું ચરિત્ર. તેમાં વનક્રીડા માટે ગયેલા કુસુમાયુધના પિતાપર આસક્ત થયેલી વનદેવીયે ક્રોધથી કુસુમાયુધની માતા પ્રિયમતી રાણીનું કરેલું હરણ, તેમાં તે રાણીને તાપસીયો સાથે સમાગમ, વનમાં કુસુમાયુધનું उत्पन्न થવું, તે કુસુમાયુધને શિવવર્ચનનું રાજ્ય મળવું, તથા પ્રસંગોપાત ગુણસાગરસૂરિની કરેલી દેશનામાં મોહરાજા અને ચારિત્ર રાજાનું લૌકિક રાજા જેવા વ્યતિકરમાં સ્વરૂપ, કુસુમ કેતુ કુમારનું વત્રીશ કન્યાનું સાથે પાણિગ્રહણ અને તે પિતા પુત્ર ને ચારિત્રપ્રાપ્તિ. ૫ શિવાય પ્રસંગોપાત વીજી પણ કથાનું છે ... ૪૨૫
- ૫ વીશમેજવેતેપૃથ્વીચંડ્ર, ગુણસાગર, કયાલોકમાંકેવાદેવથયાશ્વ્યાદિ. ૪૩૫
- ૬ અગ્યારમા સર્ગમાં. એકવિશમે જવે પૃથ્વીચંડ્ર, પોતે પૃથ્વીચંડ્ર જ થયો. અને ગુણસાગર તે પોતે ગુણસાગરજ થયો. તે વેદુનું સવિસ્તર અતિમનોહરું, વૈરાગ્યકારક ચરિત્ર. તેમાં તે વેદુને જાતિસ્મરણ જ્ઞાને કરી જન્મથીજ સંસારપર વૈરાગ્ય, અને તેનુંયે ગતરાગપણામાંજ કરેલાં લક્ષ, પૃથ્વીચંડ્રે પોતાની પરણેલી સ્ત્રીયોને કરેલા ઉપદેશમાં કેશવચંદુકનો દૃષ્ટાંત દ્વંસંસારીજીવની વિટંબણા કહી છે તે. તથા પ્રસંગોપાત ગુણસાગરે પણ પોતાના સુગ્રમાં થતી દરેક વિવાદ ક્રિયાને જોડને ક્રિયાનું અને સંસાર વિટંબણાનું સામાનાધિકરણ કહ્યું છે, તે. તે વેદુને કેવલજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું, તેની સાથે તેમની સ્ત્રીયો માતા પિતા સસરા સાસુ વંગેરેને કેવલજ્ઞાન થયું. તથા તે વેદુ મોક્ષે ગયા. તે શિવાય પ્રસંગોપાત વીજી પણ ઘણી કથાનું છે. ૪૬૫
- ૭ ઘાસાવબોધકર્તાના પ્રશસ્તિશ્લોકો... ૫૦૪

॥ ॐ नमः श्री वीतरागाय ॥

॥ अथ श्री ॥

॥ पृथ्वीचन्द्र अने गुणासागरनुं बालावबोधरूप चरित्र प्रारंभ ॥

तत्र प्रथम

ग्रंथकारनुं मंगलाचरण.

प्रणम्य श्रीमहावीरं, शंकरं परमेश्वरम् ॥ पृथ्वीचन्द्रचरित्रस्य,
कुर्वे बालावबोधकम् ॥ १ ॥ धर्मविद्याविदा येन, गुणैराकृष्य मार्ग-
णान् ॥ सलक्ष्यं निर्मितं चित्तं, स ध्यावीरः श्रियेऽस्तु वः ॥ २ ॥
सर्वातिशयसंयुक्ताः, प्रातिहार्याष्टकान्विताः ॥ येऽतीताः सन्ति एष्य
न्तस्ते, जिना ददतां मुदम् ॥ ३ ॥ सिद्धाः प्रसिद्धा आचार्योपाध्या
याः सर्वसाधवः ॥ प्रपथयन्तु वः श्रेयः, पथैते परमेष्ठिनः ॥ ४ ॥
स्वज्ञावान्निर्मला नित्यं, दर्शनान्मार्ग दर्शिनः ॥ सन्तोऽर्कवत् सदा
वन्द्या, दोषापगमकृत्कराः ॥ ५ ॥ संपद्यते हृदालोको, यज्ञयेन पदे
पदे ॥ न निन्द्या ध्वान्तव, दोषात्मका अपि च दुर्जनाः ॥ ६ ॥ नुत्वा
पूर्वकवीन् नत्वा, स्वगुरून् सङ्गुणे गुरून् ॥ वक्ष्यामि जीवजीवातुं,
किंचिद्भर्मकया महम् ॥ ७ ॥ स्वस्तिकृत् सिद्धिमार्गाणां, स्वर्णाङ्गः
पूर्णकुञ्जवत् ॥ नाज्ञेयो ज्ञाति वैमूर्य-पिधानं कुंतलवृत्तात् ॥ ८ ॥

अर्थः—कल्याणकारक एवा श्री महावीरपरमेश्वरने प्रणाम करीने पृथ्वी
चंद्रना चरित्रनो बालावबोध हे करुं ठे. ॥ १ ॥

धर्मरूप विद्याना जाण एवा जे पोताना ज्ञानादिक गुणयडे वाणो खेंची
ने पोतानुं चित्त सलक्ष्य एटले सक्षयुक्त (जेनी उपर लक्ष्य ठे) . एवं करुं
एटले पदपेश्वर्य समान करुं. ते श्री वीर परमात्मा तमारा कल्याणने अर्थ
थाउं. अर्थात् जेम कोइ वाणवेधी पुरुष, पणवें वाण आरोपीनं बीजा उपर
एकतान राखे तेम जाणवुं. ॥ २ ॥

સર્વ અતિશયેં કરી યુક્ત, આઠ પ્રાતિહાર્યેં કરી સહિત, એવા જે અતી તકાલેં થયેલા, અને વર્તમાનકાલે જે વિદ્યમાન છે, તથા અનાગત કાલે જે થશે, એવા જે શ્રી તીર્થંકર દેવ તે તમોને મુદ્દા એટલે આનંદ આપો, તથા નિર્વિઘ્નપણું આપો ॥ ૩ ॥

અરિહંત, સિદ્ધ, આચાર્ય, ડાહ્યાયા અને સર્વ સાધુ એવા જે પ્રસિદ્ધ પંચપરમેષ્ઠી તે તમારા કલ્યાણની ધૃઢી કરો, એટલે સર્વ જીવને મહોદય સુલેને માટે થાઉં. ॥ ૪ ॥

સ્વજાવધી નિર્મલ, દર્શનથી નિરંતર માર્ગના દેલાડનાર, એવા સંત સ જ્ઞાન સાધુ તે નિરંતર સૂર્યનીપેટે વંદનીક છે. કેમકે, તેમના કર એટલે હાથ તે દોષોનો અપગમ કરનારા છે, દોષોના સમૂહના ટાલનારા છે. અર્હિયાં કર અને દોષાપગમકૃત્ એ બે પદના બે બે અર્થ છે. કર એટલે હાથ એ અર્થ સાધુના પદ્મમાં લેવો, દોષાપગમકૃત્ એટલે દોષને દૂર કરનાર એ અર્થ સાધુના પદ્મમાં લેવો, કર એટલે કિરણ અને દોષાપગમકૃત્ એટલે રાત્રીને દૂર કરનાર એ અર્થ સૂર્યના પદ્મમાં લેવો. જેમ અન્યદર્શનીને સૂર્ય વંદનીક છે, તે દોષા એટલે રાત્રીના અંધકારને ટાલનાર છે, તેમ સંતરૂપ સૂર્ય તે અજ્ઞાન રૂપ અંધકારને ટાલનાર છે તે માટે સંતને નિત્ય વંદના કરું તું ॥ ૫ ॥

હવે સજ્ઞાન જે છે તે ડુર્જાનના પણ ગુણ ગ્રહણ કરે છે તે કહે છે. જેમના વચનના જયથી હૃદયમાં પગે પગે આલોક થાય છે. ડુર્જાનના વચનના જય થકી સજ્ઞાનના હૃદયને વિષે અજુવાણું થાય છે. એવા ડુર્જન લોકો જો પણ અંધારાની પેઠે દોષાત્મક છે, તોપણ તે નિંદા કરવા લાયક નથી. અર્હિયાં આલોક એ શબ્દના બે અર્થ છે. ડુર્જનના પદ્મમાં આલોક એટલે વિચાર, અને અંધકારના પદ્મમાં આલોક એટલે પ્રકાશ જાણવો ॥ ૬ ॥

પૃથ્વી રીતેં પૂર્વે થયેલા કવિહંતી સ્તુતિકરીને રૂઢા ગુણેંકરીને ગરિષ્ઠ એવા જે પોતાના ગુરુ તેને પ્રણામ કરીને જીવોને ઔપધની પેઠેં જીવનરૂપ, સંસારરૂપ મરણથી જીવાડનાર એવા સમ્યક્દર્શનરૂપ શ્રી પૃથ્વીચંદ્રજીના ચરિત્રની જે ધર્મકથા તે અલ્પમાત્ર કહેવાનો હું આરંભ કરું તું. ॥ ૭ ॥

મુક્તિ માર્ગને વિષે માંગલિકના કરનાર, કંચન સરણું જેમનું શરીર છે, એવા નાજિરાજાના પુત્ર શ્રીરૂપજ પ્રભુ તે શ્યામકેશના મિપથી કુંજની પેઠેં વૈભવ્યરત્નના ઢાંકણ જેવા શોભે છે, એટલે શ્રીરૂપજદેવજીનું શરીર કંચનવર્ણ

વાહું છે, તે રૂપ માંગલિક કલશ જાણું, અને પ્રજુને મસ્તકે શ્યામ કેશ છે. તે તે કલશના ઢાકણા રૂપ છે, એવો પ્રજુરૂપ કલશ તે મુક્તિમાર્ગને વિપે કલ્યાણકારી શોને છે ॥ ૮ ॥

અહિં જગત્ માંહેલા સકલ જીવોને અજયદાન આપવામાં કુશલ એવા જગવાન્ શ્રી વર્ધમાનસ્વામીયે સર્વ લોકોને પુરુષાર્થરૂપ વૃક્ષનું વીજ ધર્મ છે એમ વક્ષાણેયું છે. કારણ, પુરુષાર્થરૂપી જે વૃક્ષ, તે સર્વનું જે ઉત્તમ વીજ તે ધર્મ છે. તે પુરુષાર્થ ચાર છે. તે માંહે ધર્મ, મુખ્ય પુરુષાર્થ છે, જે માટે અર્થ કામ અને મોક્ષ એ સર્વ ધર્મથી પામીયે તે માટે ધર્મ તેજ પ્રશંસા કરવા યોગ્ય છે ॥ યતઃ ॥ ધર્માઙ્ગનમનન્તં ત્યાત્, સર્વે કામાશ્ચ ધર્મતઃ ॥ લગ્ય તે ધર્મ તો મોક્ષ, —સેનોત્તો ધર્મ ઉત્તમઃ ॥૧૥ ॥ અસ્યાર્થઃ—તે ધર્મથી ધન અનંતું પામે, સર્વ સંસારિક સુખ કામાન્નિલાપીનું પૂર્ણ પામું, તે પણ ધર્મથી પામે, વ્હી ધર્મથી કર્મનો હાથ ધાય, અને મોક્ષરૂપ ફલ પામે, તે માટે ધર્મ પદાર્થને શ્રી તીર્થકરે ઉચ્ચ કહ્યો છે.

તરુમધ્યે જેમ કલ્પતરુ અધિક છે, તારાઠમાં જેમ ચંડ્ર મોટો, પર્વતમાં જેમ મેરુર્વત મોટો, તેમ અન્યધર્મથી જૈનધર્મ શિરોમણી છે એવું કહ્યું છે. તે જૈનધર્મ કેવો છે? તો કે પ્રાણીને ચાર ગતિનાં ડુઃખનો હરનાર છે. વ્હી તે ધર્મ આદર્યો થકો ઉત્તમ મોક્ષસુખનો દેનાર છે. એ ધર્મ સાંજલ્યો થકો, આદર્યો થકો, કરાવ્યો થકો, કહ્યો થકો, મહોદયને સુખને પમાડે. ૧૧ તે માટે ધર્મ કથા, શ્રાવકે સદ્દેશ સદિત સાંજલવી. કારણ કે જેહવાં વચન કાને સાંજલિયે તેહવો ચિત્તને વિપે રસ ઉપજે. ૧૨ સંવેગરસરૂપ અમૃતે કરી મોક્ષ મહાવિપ વિલય થઈ જાય, માટે ધર્મના એ સાંજલનારા જનો છે તે મોક્ષસુખની પેઠે તત્કાલ ચિદાનંદ સુખને પામે છે. ૧૩

કામાર્થે મિશ્રિત જે ધર્મ કથા છે, તે માંહે ચરિત્રાનુંવાદે દૃષ્ટાંત ઘણાં આવે, તે શ્રોતાજનને સાંજલતાં થકાં સ્વાદ ઉપજે. જેમ સરસ રસવતી હોય તોપણ તેને શાક સાથે જમતાં સ્વાદ ઉપજે, શાક વિના તે રસોડું સ્વાદ ન આવે. તેમ ધર્મકથા પણ દૃષ્ટાંતે કરી શોને. ૧૪ શું ઘણું કહીયે. પૂર્વ કવિશ્વેરે પૃથ્વીચંડ્રકુમારનું ચરિત્ર પ્રાકૃત ગાથાવંધ કીધું છે તેમાંથી કિંતુમાત્ર હું રચના કરું હું. ૧૫

એહવા ડુઃખમાં કાલને વિપે આ ચોવીશીના પાંચમા આરાધી પહેલી

कोइक चौवीशीना अवसर्पिणी कालने पांचमे आरे ए शंखराजा थया. तेज महाकृपि, शुद्ध समकितवंत, एवो पृथ्वीचंद्रराजा जावचारित्रना वीजे करी जार्यासहित अनुक्रमे मनुष्यना तथा देवताना जवमां अधिकाधिक सुख जोगवीने अंते सुखें समाधे मोहने पाम्या. ते कथा हुं कहुं तुं, ते प्रत्ये हे सज्जनजीवो! तमें सांजलां. १६ ते समकित कये जवे पाम्या, तें पाम्या पवी केटला जव संसारमां कीधा, ते जवनी संख्या केटली थइ, ते मूल ग्रंथमध्यें जेम कही ठे तेम लखियें ठियें.

प्रथम जवे पृथ्वीचंद्रकुमारनो जीव शंखराजा थयो, अने गुणसागरनो जीव कलावतीराणी थइ. तिहां ए वे जीव समकित पामी दीक्षा लेइ चारित्र पाली बीजे जवे सौधर्मदेवलोके देव देवी थयां. त्यां पांच पांच पद्मोपमनुं आयुष पाली बीजे जवे शंखराजानो जीव कमलसेनराजा थयो, अने गुणसागरनो जीव तेहनी गुणसेनाराणी थइ. त्यां ए वे जीव दीक्षा लेइ, चारित्र पाली चोथे जवे दश सागरोपमने आठवे पांचमे देवलोके मित्रपणें देवतां थया. तिहांथी पांचमे जवे पृथ्वीचंद्रनो जीव देवसिंहराजा थयो, अने गुणसागरनो जीव तेनी कनकसुंदरी नामें राणी थइ, ते जवे आठ वकनां बार घत पाली ठठें जवे सातमे शुक्रदेवलोके सत्तर सागरोपमने आठवे ए वे जीव मित्र देवता थया. त्यांथी सातमे जवे पृथ्वीचंद्रनो जीव देवरथ नामें राजा थयो, अने गुणसागरनो जीव रत्नावली नामें तेनी राणी थइ. ए वे जीव ते जवे शुद्ध श्रावक घत पाली आठमे जवे नवमे आनत देवलोके उगणीश सागरने आठवे ते वे मित्र देवता थया. तिहांथी नवमें जवे पृथ्वीचंद्रनो जीव, पूर्णचंद्र नामे राजा थयो, अने गुणसागरनो जीव तेनी पुष्पसुंदरी नामें राणी थइ. ते जवे ए वे जीव शुद्ध श्रावकनां बार घत पाली दशमे जवे अग्यारमे आरणदेवलोके बीस सागरने आठवे ए वे मित्र देवता थया. त्यांथी चववी अग्यारमे जवे पृथ्वीचंद्रनो जीव शूरसेन नामें राजा थयो, अने गुणसागरनो जीव तेहनी मुक्तावली नामें राणी थइ. ते जवे वेहु शुद्ध चारित्र पाली बारमे जवे बीस सागरने आयुषे पहेली भवेयकें ते वे मित्र देवता थया. त्यांथी चववी तेरमे जवे पृथ्वीचंद्रनो पद्मोत्तर नामें राजा थयो, अने गुणसागरनो जीव हस्तिवग नामें राजा ते वस्त्रे विधाधर थया. तिहां दीक्षा लइ चारित्र पाली चौदमे जवे

સત્યાવીશ સાગરને આઠલે મધ્ય ઐવેયકેં વે મિત્ર દેવતા થયા. ત્યાંથી પંદરમે જવે પૃથ્વીચંદ્રનો જીવ ગિરિસુંદર નામેં રાજા થયો, અને ગુણસાગરનો જીવ પૃથ્વીચંદ્રનો અન્યમાતૃક લઘુ જાઈ રત્નસાગર નામેં થયો. ત્યાં વે જાઈ દીક્ષા લઈ શુદ્ધ ચારિત્ર પાલી સોલમે જવેં નવમે ઐવેયકેં એકત્રીશ સાગરને આઠલે વે મિત્ર દેવતા થયા. ત્યાંથી સત્તરમે જવે પૃથ્વીચંદ્રનો જીવ કનકધ્વજ નામેં રાજપુત્ર થયો, અને ગુણસાગરનો જીવ તેહનો ઈરમાઈ જાઈ જયસુંદર નામેં રાજપુત્ર થયો. તે વે જાઈ દીક્ષા લઈ સંયમ પાલી અઠારમે જવે વત્રીશ સાગરને આયુષેં વિજય વિમાનેં વે મિત્ર દેવતા થયા. ત્યાંથી ઊગણીશમે જવે પૃથ્વીચંદ્રનો જીવ કુસુમાયુધ નામેં રાજા થયો, અને ગુણસાગરનો જીવ તેહનો પુત્ર કુસુમકેતુ નામેં થયો. ત્યાં પિતા પુત્ર વન્ને દીક્ષા લઈ શુદ્ધ ચારિત્ર પાલી વીશમેજવે સર્વાર્થસિદ્ધ મહાવિમાને તેત્રીશ સાગરને આઠલે વે મિત્ર દેવતા થયા. ત્યાંથી ચ્યવી એકત્રીશમે જવેં શંખરાજાનો જીવ પૃથ્વીચંદ્રનામેં અને કલાવતી રાણીનો જીવ તેં ગુણસાગરનામેં એ વે શેઠના પુત્ર થયા. તે ગૃહસ્થપણે કેવલજ્ઞાન પામી મુક્તિયેં પહોતા. એ સંદેહેં નામથીજ માત્ર એકત્રીશ જવ કહ્યા. હવે પ્રત્યેક પ્રત્યેક એકત્રીશજવ વિસ્તારે કહેવાશે.

આ જંબુદ્વીપને સરાવલા કોડીયાની સદૃશેં દીપકરૂપેં થાપી ઉપમા દી વેઠે. આ પૃથ્વીને વિષે, સૂર્યકિરણરૂપ ઝાલાયેં કરી પ્રજ્વલિત થયેલા, મેરુ રૂપ વાટિ જેની ઠે, સાગરરૂપ તેલ જેનાં જરેલું ઠે, એવો મંગલદીપ સરલો જંબુદ્વીપ ઠે. તે જંબુદ્વીપની દક્ષિણ દિશાયેં જરતક્ષેત્રની વચમાં વૈતાંલ્ય પર્વત તેણે અર્ધું લંક કીધું, ત્યાં ગંગા સિંધુ એ વે મહાનદીયેં ઠ લંક કીધા. તે જરતક્ષેત્ર મધ્યે સદાકાલ વાર વાર આરાનું કાલચક્ર ફરે ઠે. ઠ આરા અવસર્પિણીના હીયમાન કાલનાં અને ઠ આરા ઉત્તર્પિણીના વર્ડમાન કાલના, એમ સદાકાલ જરતક્ષેત્રને વિષે વાર આરા એવી રીતે વર્તેં ઠે.

ઉત્તર્પિણી કાલને વિષે જેં જાવ આયુષ્ય, દેહમાન સુખાદિકહું પ્રમાણ હોય, તેથી અવસર્પિણી કાલને વિષે પ્રાણીમાત્રને સર્વજાવ વિપરીત હોય. ૩૨ પદ્ધતિ સમે કોઈક ગતકાલે, કોઈક અવસર્પિણી કાલને વિષે દારુણ જયં કર હુપમ નામેં પાંચમા આરાને વિષેં કાલ, ધૈર્ય, સંઘયણ, શ્રદ્ધાનતે સર્વ હુ વર્ણ થયા. આ વર્તમાનકાલની પેઠે સાધુવ્રતને પાલનારા ઘણા સ્વરૂપ હોતા હંવા. પદ્ધતિ પાંચમા આરાને વિષે જરતક્ષેત્રના દક્ષિણાર્ધ મધ્ય લંકનું મં-

મળ, રમ્ય ધામ દેશેં કરી શોજાયમાન, એહવો એક શ્રીમંગલ નામે દેશ હો
તો હયો. ૩૪ તે દેશને વિષે દક્ષિણવર્તે શંખનીપેઠે શંખપુર નામે નગર છે.
જેમાં ચિત્ત ચિંતવિતના દાસાર એવા ધનવંત પુરુષ તથા જેમાં શ્રદ્ધારે વર્ણના
લોક વસે છે, ज्यां જિનપ્રસાદનેવિષે ઊંચી ધ્વજાઈ ચલકે છે, ઘંટાના શબ્દ
ધાગે છે, એહયું શંખપુરનામે નગર શોજે છે. તે નગરને વિષે શંખ નામે રાજા
છે તે કેદેયો છે? તો કે, શંખસમાન ઊજલો છે, યશનો ધરનારો છે, તે રાજા
મદ્દા શૂરવીર છે, તે યદ્યપિ સૂર્યસમાન છે, તથાપિ પ્રજાને તાપકારી નથી.
વણી ચંડમાની પેઠે શીતલ છે, પણ ક્ષીણ થને કલંકી નથી. તથા સુપાત્રને
વિષે દાનાર છે, પણ જુગદું રમવાને કૃપણ છે. પરસ્ત્રી જોવાને ઉપરાંતો છે,
પણ શત્રુ જીતવાને સન્મુખ છે. તથા ઘણી અંતેઝરી, હાથી, ઘોડા, પ્રધાનાદિ
ક પરિવારે સહિત ઇષ્ટકારી છે. એમ સુલે સમાધિયે તે શંખરાજાને રાજ્ય પા
લતાં કેટલોણક કાલ જાતો હયો. ૩૫

પટસાનંતર એકદા સમયે તે રાજા રાજસનામાં થેઠો છે, ત્યાં પ્રતિહાર
એ પોસિયો તેણે આવી થરજ કીધી, જે પ્રધાન એવો ગજનામે શેઠનો પુત્ર
દત્ત એ નામે વિનીત તમારો મિત્ર તમને મલવાને આવ્યો છે, હુકમ હોય
તો સજામાં થાવે. ત્યારે રાજાએ આજ્ઞા દીધી, દત્તકુમાર પ્રધાન પણ જેટલું
રાજા આગણ ચૂકીને પ્રણામ કરી ઊતરો રહો. ત્યારે રાજાએ પૂછ્યું. હે દત્ત
કુમાર! તુજને કુશલ છે. કેમ ઘણે કાલે આવ્યો? પટલા દિવસ કિહાં ગ
યા હતાં? પટયું પૂઠપા પઠી દત્તકુમાર કહે છે.

હ સ્વામિન્ ! તમારા પ્રસાદે કુશલ છે, થને ઘણે કાલે આવ્યાનું કારણ
સાંજસો. ૪૨ થમારે વ્યાપારીની ય રીત વર્તે છે, જે કાંઈક દિશે ઝ્રમણ ક
રી યોગ્યન થયસ્યામાં ધન ઉપરાજીયે. જે માટે નિતિશાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે,
હુપરિચય ધરણિધરો, જો ન નિયમેઝ મહિયસં મણુઝ ॥ સો કૂવદુરોઝવ,
સારાસારં ન યાણેઝ ॥ ૧ ॥ નહ્નંતિ ચિત્તનાસા, તદ્વ્ય વિચિત્તાઝ દેસ જા
સાઠ ॥ અચયજુવાઝં યદુસો, દીસંતિ મહીં જમંતેહીં ॥ ૨ ॥ અર્થ:-ધર
ધરણીનો પરિચય મેણીને જે માણસ વિદેશ દેશાંતર ન જાય તે કુવાના ઢે-
ઢકા સાર્યો સાર અસાર કાંઈ ન જાણે ॥ ૧ ॥ ચિત્ર વિચિત્ર એવી થનેક
... દેશનાશ ન જાણે, દેશ નીતિ ન જાણે, તે માટે દેશ દેશાંતરને
ઝ્રમણ કરનારા લોકો યશ આશ્ચર્ય હુવે છે ॥ ૨ ॥ એવું કહી હવે

કુમાર પોતે જ્યાંથી આવ્યો છે તે અધિકાર કહે છે ॥ ૪૫ ॥

હાંથી હે રાજેન્દ્ર! હું દેવશાલપુરે ગયો, તિહાં તમારે પ્રસાદે ધન ડપા
જીને હું કેટલેક કાલે હાં આવ્યો. તેવારે રાજા કહે છે. હે સૌમ્ય! પટલે
હર દેવશાલપુર છે, તિહાંથી તું જઈ આવ્યો. તો શું તું એ સર્વે સાચું કહે છે?
ત્યારે ફરીને દત્તકુમાર કહે છે:—॥ યતઃ ॥ કોઽતિજારઃ સમર્થાનાં, કિંહરં વ્ય
વસાયિનામ્ ॥ કો વિદેશઃ સુવિદ્યાનાં, કઃ પરઃ પ્રિયવાદિનામ્ ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—
જે સારો શક્તિમાન હોય તેને જ્યો જાર! વેપારીલોકોને શું હર? સારો વિદ્યા
ન હોય તો તેને પરદેશ તે કયો? અને જે મીતું વોલે તેને પારકો માણસ તે
કયો ॥ ૧ ॥ એવું સાંજલી શંખરાજા પૂછે છે. હે ઉત્તમ! તેં દેશાંતર. ફરતાં જે
કાંઈ આશ્ચર્ય દીતું હોય તે તું મારી પાસે કહે? તેવારે દત્તકુમારે કહ્યું જે મેં
આશ્ચર્ય દીતું છે તે કહું તું, તમે સાવધાનપણે એકાગ્ર મન સાંજલો. ૪૬

જ્યાં સદૈવ સર્વત્ર નિરુપમ કુલ દેહીયેં ઠેયેં, જ્યાં અપ્રતિમ એવા અનંત
જિનપ્રાસાદ દેહીયેં ઠેયેં, જ્યાં જ્ઞાનકલાસહિત મુનિ દેહીયેં ઠેયેં, જ્યાં ધી
વરજાતના લોકો પણ આવક છે, એવા તે દેવશાલનગરને વિષે જે ચિત્રપટ્ટ તે
વિકલ્પ નેત્રે કરી સ્વપમેવ આપ જુવો. એમ કહી ચલપણે ગોપવ્યું હતું જે
ચિત્રપટ્ટ તે ઘોડીને રાજા ધ્યાગલ મુકતો હવો. તે ચિત્રપટ્ટ મધ્યે કોઈક સ્ત્રી
નું રૂપ છે, તે નિરલ્પીને રાજા વિસ્મય પામ્યો. કોઈક અગણ્યરૂપ લાવણ્યની
ધરનારી દેવાંગના હોયનિ શું? એહું કોઈક કન્યાનું રૂપ રાજાએ દીતું. તે
જોશ્ને, અહો એહનાં નેત્ર કેહેવાં છે! અહો એહનું મુલ, અહો એહનાં સ્તન,
અહો એહનાં કરચરણ, અહો એહનું લાવણ્યપણું! એવું રાજા હૃદયમાંહે ચિં,
તવતો હવો. ત્યારપછી રાજાએ પૂછ્યું, હે દત્તકુમાર! કોણ દેવી તથા માન-
વીની એ મૂર્તિ છે? એ કોણે સુકૃતિયેં ચિત્રપટ્ટે ચિતરી છે? તેવારે દત્ત કહે
છે. હે રાજન્! એ માનવીનું સ્વરૂપ છે, ત્યારે સંગે એ રાણીપટ્ટ દેવી થનારી
છે, તેનું રૂપ સહ્યું ન જાય, એ તો ચિત્રકારે લેશમાત્ર સહ્યું છે.

તેવારે રાજા કહે છે. એ ચિત્રમાં શી લામી છે? એના કેશ કેવા સારા છે;
એનાં નેત્ર કેવાં ચંચલ છે, એનું વદન કેવું હાસ્યયુક્ત છે, એ લલ્લેયું ચિત્રપટ્ટ
દેહી ચિત્ત હરે છે, તો સાક્ષાત્ એ સ્ત્રી કેહવી હશે! તેવારે દત્ત કહે છે. તે
સ્ત્રીની અપાર લીલા છે, એના શરીરની સુંદરતા જે છે તે લલ્લી ન જાય, એતો
સ્મૃતિમાત્ર લેશયકી ચિત્રપટ્ટે લલ્લી છે. તેવારે રાજાએ વિસ્મય પામી પૂછ્યું

જે એ કોણ જાનવી છે? દત્ત વોલ્યો, એ માહરી વેહેનનું રૂપ છે. રાજાએ ક-
શું, એમ કેમ? દેવશાલપુરે તારી વેહેન તેં કેમ દીઠી? એમ પુછ્યું. તેવારે દત્ત
કુમાર ધુરચકી ગાંઝીને સ્વેચ્છા પોતાનું વૃતાંત રાજા આગલ કહે છે. ૬૧ હે
રાજેન્દ્ર! હું મદારા પિતાની આજ્ઞાએ, ધનની આશાએ, દેશાંતર જોવાને અ-
ર્થે અને વ્યાપારને અર્થે જાઉં કિયાણાં લઈ ધરચકી સાથે સંઘાતેં ચાલ્યો.
તિહાં અનેક દેશ હાલંચતો, વિવિધ દેશનાં આશ્ચર્ય જોતો ચકો દેવશાલન
ગરના દેશની સિંધે એક જયંકર અટવી છે તિહાં પહોતો. ત્યાં પ્રોઢતુરંગમે
આરોધા મનરૂપરૂપ એવા સુજટ પરિવૃત્ત ચકો ચોર તથા જિહ્વની શંકાએ
અપાર્ય હું મારેં ચાલતો હતો. એવામાં તિહાં આગલ જાતાં મારેં સુરૂપવં-
ત સુજટ મૂર્ઝા રાણે દિવ્ય વેપનો ધરનારો પુરુષ મૃત્યુ પ્રાપ્ત અર્થ પડ્યો
હતો, તેની આગલ મુવેસો ઘોડો પડ્યો છે, તેવારે હું તે પુરુષ પાસે ગયો,
તિહાં તેણે કાંઠક જોવનો અધસતતો દેહીને મેં તેના મુખ ઉપરે પાણી
સીંધ્યું, ત્યારે તે પુરુષ કાંઠક ચેતના પામીને જાણત થયો. તે વલતેં મેં તે-
ણે પાણી પાવું ને ને પુરુષને હુધાવંત જાણીને મેં મોદક જમાડ્યા, તેથી
તે હંશિયાર થયો. તેવારે મેં પૂછ્યું જે તમો આ અટવી મધ્યે કેમ પડ્યા ?
ઘોડો કેમ મૃત્યુ પામ્યો ? એમ પુછ્યું, ત્યારે તે પુરુષ હથે પોતાની વાત કહે છે
૬૨ ॥ યતઃ ॥ અવશ્ય જાતેન્ન નવ મદા મદા, યથા દિશા ધાવતિ વેધસઃ
સ્પૃશ ॥ તૃપેન વાલેવ નયાનુગમ્યતે, જનસ્ય ચિત્તેન તૃપાયશાત્મના ॥-૧ ॥
અસ્વાર્થઃ ॥ જેહ્યાં કર્મ પૂર્વે થાંપ્યાં છે, તેના ઉદય કાલે પ્રાણિને અજિલા
પ પપ્ત તેહ્યોજ ઇવજે છે. તિહાંજ મન દોડે છે. જેમ વાયુએ પ્રેરું તૃણ દોડે
છે તેની પેઠે ॥ ૧ ॥ તેમાટે દેવનંદી નામેં દેશ, તિહાં દેવશાલપુરનગરનો
રાજા તેનો હું પુત્ર તું, તે ઘોડાનો વેગ જોવા નીકલ્યો, પણ અવલી ગતિ-
નો ઘોડો હતો તે મુઠ્ઠને અથ્રે લાડ્યો. હ્યાં યાગ મૂકી અટલે ઘોડો ઇતો
રમ્યો. ને આસે ખરાણો તેથી મૃત્યુ પામ્યો. હું હુધા તૃપાએ પીડ્યો. મૂર્ઝા-
મન અર્થ પડ્યો. તેને તું પરોપકારી થયો. કિહાંથી આવીને તેં મુઠ્ઠને જી-
વિતરપ્ત દાન દીધું ? હે દત્ત જાણ! તમો કિહાં જાશો ? અહ્યું રાજકુમરેં પૂ-
છું ત્યારે તે રાજેન્દ્રને મેં કશું, દેવશાલપુરેં જાગું. આપણ વેનો એક માર્ગ
છે. દત્ત કહી ને રાજકુમરને મેં મદારા પોતાને રથે થેસાડી વિનોદની વા
ણ કરતાં અટવી મધ્યે ચાડ્યા જડ્યેં ત્રિયેં. તે અટવી કેદવી છે, કે ડ્યાં

घणी नदीयो वहे ठे, ज्यां घणा पुवडना घूत्कार, सूअरना सीत्कार, मह
गीरिनी गुफामां तिहना गर्जारव चाले ठे. वली घणा दव वले ठे, एवी वि
कट जयंकर अटवी मध्ये आवतां बीजे दिवसें घोडाना हेपारव, अर्थात्
णहणाट, हाथीना गर्जारव तेणें करी आकुल, पाखाना कोलाहल याता
चित्कार यतां, घणां नगरां वाजते एवं एक सैन्य अमें साहसुं आवतुं द
तुं. ते वखते अमो जये करी आकुल यया. सर्व अमारा सुजट सन्नधव
यइ रद्या. एटले एक अस्वार आव्यो. ते कहेवा लाग्यो के, जय पामश
मां, अने तमने पूत्रियें जियें, जे कोइ अस्वार घोडे हस्यो जातो तमे जोयो
एवुं पूत्रतां तेणे रथमां घेनेलो कुमार दीगो, त्यारें तेहने हृदयें अत्यंत ह
उपज्यो. तेवारें वंदीजने जइ जयजयशब्द कही वधामणी दीधी. विजय
राजाना पुत्र जयसेनकुमार ! तूं चिरंकाळ जीवतो रहे. पठी तिहां सैन्यस
हित राजा साधमां आव्यो, तेवारे जयसेनकुमार रथची उत्तरी जक्ति स
हित पित्ताने घरणे नमतो ह्यो. पितायें हर्ष पामी तेने वृत्तांत पूठ्युं. त्या
कुंवरे सर्व हकीगत कही. जे ए दत्तशेठें मुजने जीवितदान दीधुं. वकशि
हित घोडो मुजने था अटवी मध्ये लाव्यो, हुं क्षुधा तृपायें पीव्यो मूर्ध
गत यइ, मार्ग मध्ये पड्यो. अश्व मृत्यु पाव्यो. इत्यादिक सर्व वृत्तांत पि
ता आगल कहीने कलुं के, मने ए धर्मबंधुयें जीवतो राख्यो, त्यारे राजायें
कलुं, ते कपो पुरुष तादरो पांधव ? त्यारें जयसेनकुमारें राजाने मुज्जणी
देखाव्यो. त्यारें राजा मुजने तेडीने पुत्रनी पेरें आसिंगन दइ मळ्यो. . एणें
आदरमान दइ घोडे अस्वारी करी साघे छइ चाख्यो. महारा सचचारानी
रखवाली करवा माटे राजायें पोताना अस्वार मेळ्या, अने अमो देवशाख
पुरे राजजुवने गया. पाठखची सर्व सचचाराना खोक पण थावी पद्दोता,
त्यां रहेतां राजायें तथा राजकुमार महारी साघें जेन मने महारा पर परि
पार कोइ सांजरे नहि तेन घणुं हेत कीधुं ॥ ८३ ॥

ते विजयराजानी श्रीदेवीराणीची उत्पल ययेळी, तथा जयसेनकुमार
नी नानी पदेन, तिखोचना सरखी रूपवंनी, दीठे चके मन तथा नयनने
दरे एवी, चोसठ कडानी धरनारी ठे, माटे तेज अर्थ उरर तेनुं. नान पण
कसावती ठे, एवी एक पुत्री हती, पण ते सरखो वर तेने जोड्यें, ते कोइ न
मळ्यो, त्यारें विजयराजा नित्रारूप अग्रियें दग्ध ययो. ते कन्यानां नाता त

ધા વંધુ સર્થ ચિંતાતુર રહે છે ॥યતઃ॥ યા જાતા જનયંતિ દીનમુલ્લતાં પ્રાપ્તાશ્ચ
સથૌવનં, ચિંતાર્થિઃ કિલ વર્ઙ્યંતિ વિપુલં યાંત્યઃ પેરેપાં ગૃહે ॥ કાંતેનાપિ વિ
વર્જિતા અથ સુતા પિત્રોર્નૃશં દુઃખદા, પુત્રીણાં નયનામ્બુ જન્મસમયે માત્રા
તતો દીયતે ॥૧॥ અર્થઃ—પુત્રી આવે પિતાનું દીન વદન થાય, પુત્રી મોટી
થયે પિતાને ચિંતા વધારે, પારકાં ઘર દીપાવે, વિધવા થાય તો પોતાને મહા
દુઃખ ડપજાવે, તે માટે પુત્રીના જન્મ સમયે માતાની આંખે આંસુ આવે.

તે માટે હે રાજન્! તે કલાવતીનાં માતા પિતા વરની ચિંતા કરતાં દે-
હીને મેં કહ્યું. હે રાજન્! “વહુરસા વસુંધરા” પૃથ્વીમધ્યે ઘણા રૂપવંત ઉત્ત
મ પુરુષ છે, તે માટે એનું રૂપ ચિત્રામણ પટમાં લલાચી આપો, પટલે હું એ
સરસો વર પ્રગટ કરી આપું. તેવારે તે રાજાએ મહારું વચન માન્યું. પર્વો મેં
ચિત્રપટ તૈયાર કર્યું, અને તે સડ ગડ કાલે હું આંહિં આવ્યો, ત્યારે મેં ચિ
ત્રમાં ચિતવ્યું, જે આ કન્યા શંખરાજાને યોગ્ય છે. પોતાના સ્વામીને મૂકીને
એ રત્ન ધીજાને કોણ આપે. એવું વિચારીને તે કલાવતીના રૂપનું પ્રતિવિંધ
પ્રત્યુદ્ધાગલ મૂક્યું. પટલા ઉપરાંત જે તમને ઘટતા ઘટતું હોય તે આદરવું. ૯૧
તેવારે શંખરાજા તે કલાવતીનું પ્રતિરૂપ દેહી કામકિરાતના ઝમ ઘાળે
પીડિત થયો છે, એમ જોઈ તેનો મતિસાગર નામા પ્રધાન કહે છે. કલંક ર
હિત ચંદ્રમા સરખું જેનું મુલ છે, વિકસર છે નેત્ર જેનાં, રક્ત અશોક પલ્લવ
ના પત્ર સરસા છે હોઠ જેના, લાવણ્યરૂપ નીરની તો એ નદી છે, માટે જેમ
હંસી હંસને યોગ્ય હોય પણ કાગડાને યોગ્ય નહિ, તેમ એ કન્યા પણ, દેવ
નો સેનાપતિ જે કાર્તિકેય તેના પરાક્રમ સરખું છે પરાક્રમ જેનું એવા અમા
રા મહારાજને મૂકીને ધીજા કયા પુરુષને યોગ્ય છે? વહી મતિસાગરમેંત્રિ
કહે છે. હે રાજન્! એ દત્તકુમાર મુઝથી તમારો અધિકો હિતકારી છે. કેમ
કે જે જ્ઞાનો રહેનારો ઠતાં પરકેત્રે જડ્ડને સ્વામીનું કાર્ય કરે છે. જગત્માંદે
પરના કાર્ય ટાલ્યાં પોતાનાં કામ સમારે એવા અધમ નર ઘણા છે; પણ પો-
તાનું કામ પડતું મેલીને પારકું કામ સમારે એવા ઉત્તમ નર થોડા હશે ॥
યતઃ ॥ પ્રારંચ્યતે ન સ્વશુ વિઘ્નજયેન નીચેઃ, પ્રારંચ્ય વિઘ્નવિહતા વિરમંતિ મ
ધ્યાઃ ॥ વિઘ્નેઃ પુનઃ પુનરપિ પ્રતિહન્યમાનાઃ, પ્રારંચ્યમુત્તમજના ન પરિત્યજંતિ
॥૧॥ તેમાટે ઉત્તમ પુરુષ હોય તેહને જોષણ અનેક વિઘ્ન આવી ડપજે તો
પણ તે પ્રારંચ્યું કામ ન મૂકે ॥ ૯૨ ॥

तेवारे दत्तकुमार हसिने कहेवा लाग्यो के, एहवी शी सेवकनी वडाइ
करो ठो? जो चोरनो पग देखाडे तो पण स्वामीनो प्राहरिक सेवकज क-
हिये, एम सजाने विषे घेठां मीठी गोष्ट करतां मध्यान्ह समय थयो, तेवा
रें काखवेदी पुरुषें समय जणाववाने अर्थे एम कहुं ॥ आक्रामत्युद्धसतेजाः,
सूरोऽयं जनमस्तकम् ॥ तीव्रतेजस्विनां लोके, किमसाध्यं जवत्यहो ॥ १ ॥
अर्थः—तेजें उद्धास करतो एवो ए सूर्य जनना मस्तकने उलंघे ठे, अहो!
तीव्र जेमनुं तेज ठे एवा लोकोने आलोकमां शुं असाध्य ठे? जे माटे ह
जीसुधी कार्यथी निवर्त्या नथी. सुवर्णाद्य शृंगारें शोजती, उद्धास करती,
कमलनेत्रा एहवी आनंदनी उपजावनारी लक्ष्मी ते देवपूजार्थी पामीयें मा
टे उठो देवपूजा करो. एम सेवकें आवीने कहुं ॥ १०१ ॥

त्यार पठी शंख राजा सजा विसर्जो, ज्ञान अर्चा जिनपूजादिकृत्य करी
पंथी जोजन करी शय्यायें बेठो पको ए प्रियानो समागम केम थाय एवी
रीतें तेनो उपाय चितवतो हवो. हे देव! तव जडं चूयात्. जेणें एहवी
अमरांगना सरखी सुखोषना ह्यो नीपजावी ठे, तेणे जेम पंथीनें पांख आ
पी तेम जो मानवीने पांख दीधी होत तों, हमणांज हुं त्यां जहने आ स्त्रीनुं
मुख निरखत. तथा कश् रात्री, अथवा कयो दिवस ते अमृत समान था
शे, के ज्यां पुण्यना महिमा थकी ते दुर्लज स्त्री पामीशुं. एम चिंतारूपी स
मुद्रना संकल्परूप सोल कळोले करी कंपायुं ठे हृदय जेहनुं एवा राजायें
त्यां घेठां केटलोएक काख अतिक्रमीने पाठो सजास्थान मंरुपे आपी सिं-
हासन विराजमान कहुं. त्यां मंत्री तथा महानंत्री प्रमुख सेवाकारी सर्व
जन आव्या. तेनी सायें वात विनोद करतां शेष दिवस निर्गम्यो, रात्री
पण विषयादि व्यापारं निर्गमी. बीजे दिवसे तेमज राजा सजायें बेठो ठे,
एहवे समये श्वासें जराणा एवा कोझकं पुरुषें आवी प्रणाम करी कहुं के,
देवसूत्रनी पठें सर्व सामंतांदि कें अजाण्युं एवुं. रथ, अश्व, शुजटें व्याप्युं
महा सैन्य थावे ठे. ते सैन्य वनना जीवने त्रास पमाडतुं, कोलाहले करी
विश्वने कंपावतुं ठे, एहवुं सांजली शंखराजा कोपें धिग धिगायमान थयो
थको घोड्यो के, रण जंजा डंका वजाडो, ए कोण सैन्य थावे ठे, तेने सां-
मा जश्ये. एम कही जेटले खडाइनी सामग्री करे ठे, गज, रथ, अश्व, सु-
जट, सन्नख्ख सज्ज थाय ठे, लोक पण सर्व एम कहे ठे के, ए कोण थावे

ઠે! એમ સર્વેત્ર કોલાહલ થાયઠે, એવામાં દત્તકુમરે આવી વિનંતી કીધી.

હે સ્વામિન્ ! એવડો અકાલે શ્યાને અર્થે કોપ કરો ઠો. હે રાજન્ ! જે કન્યારત્ન તે ચિત્રપદ્મે સહી; જે તમે દિલમધ્યે ધારી, તે તમને ઘરવાને સામી આવી ઠે, તેહનું એ સફર ઠે. તે માટે કોપ કેમ કરોઠો ! એતો શાતાનું કારણ ઠે. જે માટે હે સ્વામી ! સર્વ કલાયે સંપૂર્ણ મોટા પ્રતાપવંત એ જય કુમાર સર્વ સાર સૈન્ય સહિત ઇહાં આવે ઠે ॥ ૧૧૬ ॥

તે વાર્તા સાંજલી શંકરાજા મહા આનંદમય થયો. કંઠા જાણીયે અમૃતના કુંડમાં નાહ્યો, કે જાણીયે ચક્રવર્તિપણું પામ્યો. એહયો હર્ષવંત થાતો હયો. ત્યારપઠી દત્તકુમરને સોનાની જીજ, અંગનાં આજરણ વધામણીમાં આપીને કહે ઠે, જે એ અણઘટનું કામ થયું. જે માટે તુરત એ કન્યાને સામી લઈ કેમ આવ્યો. તેવારે દત્તકુમાર કહેવા લાગ્યો: સાહેબની પુણ્યાઈ થઈ સર્વ યોગ્ય મલે ઠે. તે વલ્લભ રાજાને મતિસાગર પ્રધાન કહે ઠે. એ દત્તકુમાર મોટા ચિંતના જાવને જાણે ઠે, ઘોલે થોડું પણ સ્વામીનાં કાર્ય કરવાને નિ. પુણ ઠે. ધીજા તમારાં કેટલાંક સેવક જે મુલે મીતું બોલે એવા તો ઘણાંય ઠે, પણ પઠવાડે ગુણઘાઈ સ્વામીનું કાર્ય સમારે એવા ઉત્તમ સેવક, તે કેટલા હોય ? ॥ યતઃ ॥ અસારે હિ પદાર્થે હિ, પ્રાયેણાન્વરો મહાન્ ॥ નનિ સાદગ્ ધ્યાનઃ સ્વર્ણે, યાદકાંસ્યે પ્રજાયતે ॥ અર્થઃ—અસાર પદાર્થને વિષે આદર્શ ધર ઘણો રહે ઠે. જુઝ કાંસ્યમાં જેટલો ધ્વની ઠે તેટલો સુવર્ણમાં નથી. તે માટે હે રાજન્ ! એ દત્તકુમાર ગંજીર ઠે. મુલે ઘણું નથી ઘોલતો, પણ એ કન્યાને સાહેબના ગુણ વર્ણવીને તમારી ઉપર ઘણી રાગવંતી કીધી ઠે, એહવું હું ચિન્તેને વિષે સંજબું તું, તેથી એને પિતાયે આજ્ઞા આપી ઠે; માટે ધંધવને તેડીને જતાંવલી એ કન્યા તમારી સામી આવી ઠે ॥ ૧૧૭ ॥

તેવારે દત્તકુમાર કહે ઠે: અહો મંત્રી ! તમારું નામ મતિસાગર જે ઠે, તે યથાર્થ ઠે. જે પઠવાડે નીપતું ઠે, તે તમો બુદ્ધિ કરી પ્રત્યક્ષ નિપનાની પરે કહો ઠો. વલી શંકરાજા હસિને કહે ઠે. હે મંત્રીશ્વર ! એ દત્તકુમાર ! મનનો મહા ગંજીર ઠે, જે માટે સમય અવસરનાં મહોટો જાણનાર ઠે. તેમાટે હવે સૈન્ય સામગ્રી નિશારી એ સમયે જે ઘટે તે ક્રિયા કરો. હાંટ શ્રેણી શણગારો, બુદ્ધિવંત નર સાહમા જાઝ, મોટે મંત્રાણે સામેયું કરી નગર મધ્યે પ્રવેશ કરાવો, હાથી, ઘોડાને ઘાસની સામગ્રી કરો, રાજકુમરને ઉતરવાની જગ્યા,

हवेसी सज्ज करो. ते सांजलीने जे निपुण पुरुष हता ते राजानी आझायें
हर्षोत्कर्षयका सामा गया, अने जेम राजायें कहुं हतुं तेम कार्य करता ह-
वा. ते जयसेनकुमरने सामा परिवार सहित प्रधान गया. घणो आदर दी-
धो. त्वारे जयसेनकुमर विस्मय पाव्यो. वंदीजन विरुदावलीमां कुल परा-
क्रमनी प्रशंसा करतां वाजिंत्र वाजते चितने आट्टहादें तिहां राजायें उता-
रा आप्या. ते घरने विषे उतरी, स्नान, मज्जन तथा भोजनादिक करी गी-
त गान नाटकादि घाते ते दिवस तेम निर्गम्यो. त्वारपठी वीजे दिवसे मं-
त्रीसामंतें परिवश्यो थको जयसेनकुमार सज्जामध्ये आव्यो. शंखराजाने मु-
जरो करी आगल जेटणुं मूकी पगे लाग्यो. त्वारें राजायें पण आखिगन दइ-
घणो आदर करी पोताने अर्धासने कुमरने वेसाव्यो ॥ १३५ ॥

पत्नी महामति नामा जयसेनकुमरनो मंत्री केहतो हवो के, हे राजन्!
तमारा उज्ज्वल गुणें करी अमारा स्वामीनुं मन अत्यंत रंजित तथा घणुं आ-
नंदमय थयुं ठे. जे दत्तकुमारे जिह्वारूप कूर्चिकायें करी घणा वर्णनी साम-
ग्री खड्ने अमारा स्वामीना चित्तरूप पटने विषे तमारुं स्वरूप सारी रीते ल-
ख्युं ठे. तेथी घणा प्रसन्न थयेंला अमारा स्वामी अस्थिमज्जात्मक शरीरे
करी जोपण डूर ठे, तथापि पोताने प्राणथकी बल्लज एवी कन्या तेमणें तं-
मारी पासे मोकली ठे. घणा राजकुमरने अवगणीने ए कन्या तमारी उपर
रागवंत थइ ठे. अमारा स्वामीयें कहुं ठे के ए कन्यानुं तमो शुभ दिवसें
पाणीग्रहण करो, एनी उपर जेम ए माता पिताने न संजारे एहवुं अत्यंत
हित करो. एहवुं सांजली शंख राजा सौम्यदष्टें जयादिककुमार सामुं जोडने
शंखसमान मधुरस्वरें करी केहतो हवो के, जे सज्जन ठे ते डूर थकी पण
गुणग्राही ठे. तेम विजयराजा डूरथकी पण मुळ उपर स्नेह राखे ठे, हित
करे ठे. ते सज्जनना गुण केटखा बखाणिये ॥ यतः ॥ मनसि वचसि कायें
पुष्ट पीयूष मग्ना, त्रिभुवनमुपकार श्रेणिजिः प्रिणयंतः ॥ परगुणपरमाणु
पर्वतीकृत्य नित्यं, निजहृदि विकसंतः संति संतः कियंतः ॥ १ ॥ ते माटे
ए राजानो अत्यंत स्नेह जाणीने तेहनूं वचन अन्यथा कोण करे? जेम सु-
पुत्र पितानुं वचन प्रमाण करे तेम ए राजानुं वचन अमारे प्रमाण करवुं.
कुलवंतनी पुत्री, सौजाग्य फलनी देनारी, सरिखा सरखी, तेने कल्पवेसनी
परें कोण विपुष न माने? ते सांजलीने जयसेनकुमार हसीने सज्जामध्ये

દત્તકુમાર પ્રત્યે કહે છે. હે ઘાંધવ ! આજ તમારા વચનનો વિશેષ વિશ્વાસ
 ઉપન્યો. અમૃત સમાન તમારા વચનનો વિશ્વાસ છે. દાર્શિણ્ય વિનયાદિક
 ગુણો એ રાજાને શિષ્યે અપૂર્વ દેશ્વાય છે. તથાપિ પોતામા ગુણે કરી તેમને
 સંતોષ થતો નથી, માટે તે ધોજાના ગુણ શિષ્યે છે. અથવા ઉત્તમ પુરુષોના
 સ્વજાતિ અવાજ હોય છે. હે દેવ ! તમને દીઠે અમારાં નેત્ર સફલ થયાં, ત
 મારાં યતન સાંજડી અમારા કાન કૃતાર્થ થયા. એવું જયસેન કુમરનું વચન
 સાંજડીને, દત્તકુમારે શંભુ રાજાને કહ્યું, હે રાજન્ ! નિવ્રત્તી ઉપર સ્નેહદષ્ટિ
 રાખવી. રાજાપેં કહ્યું. હે કુમાર ! તું ગુણરાગી ઘો, તુજ સરિલા ઉત્તમ પુરુ
 પના વચનને કોણ પ્રમાણ ન કરે ? ॥ ૨૫૦ ॥

એમ પંથિતગોષ્ઠી કરી સપ્તમા જાણ તેડીને સપ્ત નિર્ધારી માંહો માંહે
 સૌજન્યતા પામી સત્તામાંથી ઉઠી સર્વ જણ આપણે સ્થાનકેં પહોતા. એમ
 નિર્દાં રહેતાં અમૃત સમાન ગોષ્ઠી કરતાં સપ્તને દિવસેં વાર્જિત્ર વરનાદ વા
 જને મહા મંગલિક ગીત ગાન કરતે, મહા મહોરસથેં ઘણા સજ્જાનને વશુ
 માન દેતે, ઘાન મજ્જાન કરાવી તે કસાવતી, શંભુરાજાને પાણિપ્રહ્ણ કરા
 વતા હવા. નેશરેં જયસેનકુમાર શંભુરાજાને કરમોચન યેલાપે ઘણા હાથી,
 ઘોડા, રથ, રથ મુવર્ણ આનૂપણ વસ્ત્રાદિક ઘણો દાયજો દેતો હયો. શંભુ
 રાજા પણ કસાવતી પરણીને અતિદુર્ગ પામતો હયો. તેણેં સોકને પણ શાતા
 ઉવજાવી, રહીવતને કરના જાર મૂકયા. સ્યાર પઠી કેટલેક દિવસેં પિતા-
 ની પાસેં જાવાને ઉત્તમુક થઈ જયસેનકુમારેં શંભુરાજાની આજ્ઞા માગી,
 કસાવતીને આશ્વાસના દેશ વહેનની શાશ્વ લઈ પોતાને નગરેં ચાલ્યો. શક્તિ
 સામર્થ્યવન મુરતકવન્ ઘણો શંભુ રાજા તે કસાવતી સાથે મહાદેવ પાર્વતી
 નીરે નિંતર જોગજોગવનો વિચરે છે. એ કસાવતી વિના આશ્વાસન સત્તા
 સ્થાનક ને ચારક ચંદ્રિમાનાનાં સ્થાનક સમાન જાણતો હયો, સાર જોજન
 તે નીરમ જાણતો હયો, અશ્ચક્રિડા તે મનની પીડા જાણતો હયો, પટલે
 રાજા અનિ રાગી થયો, અત્યંત વિવશાસક થયો. કસાવતીના સ્તરીરનું
 કાર્ય કરતો તે ઉચ્ચ રાજાનું મન તટ્તીન યયું, અંતેઝરી તે એક કસાવતીને
 જ જાતે, યીડી રાહીયોને નો અંતેઝરી કહેવા માત્ર જાણે. તે નગરની સર્વ
 નાગી કસાવતીનું મોનાશ્વરનું દેશીને ધર્મ કરવાને તત્તર થઈ, જે માટે તે

सर्व स्त्रीयो विचारवा लागी के धर्म करवाथी आपणने पण परजवे एहवो
जरतार वशवर्ती थाय. आपणे एहवुं सौजाग्यपणुं पामियें ॥ १६५ ॥

हवे कलावतीनुं वर्णन करे ठे. शीसवती एवी कलावती राणी असत्य
न घोले, कोइ साये कलह न करे, पुंठपागल कोइनी चाडी न करे, मत्सर,
इर्ष्या, अदेग्वाइपणुं न करे, जत्तारिथी लगारे अहंकार नथी करती, मीठा
बोली, विनयवाली, विचिहण, सर्व कोइने हर्ष उपजावे एवी ठे.

एकदा ते कलावती राणी सुख शय्यायें सूती ठे, रात्री पाठली पहोर
नी थइ ठे, त्यारें विकस्वर एवा कमलनी मासायें बीट्यो. चंदने चरच्यो,
खीरसमुद्रने जलें जल्यो एवो सुवर्ण कलश स्वप्नामां दीगो. प्रजातनां वा-
जिंत्र वागते राणी जागती हवी, अने राजा पासे जइ स्वप्ननी वार्ता कहे
ती हवी. त्यारें शंखराजायें कथुं.—राज्यसध्मी युक्त, कुलोद्धार कर्ता, कुल
दीपक एवो तारे सुपुत्र थशे. एवुं सांजली राणी हर्ष पामी. अति ठह्वातें
गर्जने पाळती हवी. अति टाहुं, तथा अति उल्ल न खाय. अति चूख तथा
अति तरश सहन करे नहि, एवी रीतें गर्जने पाळती, गर्जने पुष्टि आपे एवां
श्रोयथ खाय, गर्जरक्षक मूलीका घांधे, गर्जरक्षणने अर्थें देवतानुं आराध
न करे, एम करतां नव मास पूरा थया. पहेली सुवायड पिताने घेर थाय
एवी रीत जाणीने तेना पिताने खबर कहेवरावी. एटसे दत्तशेठने घेर तेना
पिताना मोकलेला सेवक आव्या. तेमने कलावतीयें पिता, माता, जाइनी
कुशल वार्ता पूठी. त्यारें सेवकें कथुं. तमारां माता, पिता, जाइ वगेरे सर्वें कु
शल ठे, तमारे पिताए जोगना अंगसार वस्त्राजरण तमने मूक्यां ठे. तथा ज
डाव घेरखा, वाजुबंध पूर्वे तमने दीधां नहतां, ते तमारा जाइ जयसेनकुमा
रे मूक्यां ठे. राजाने वास्ते वे दिव्य वस्त्र मूक्यां ठे. एवुं सांजली राणी दत्त
शेठने घेर आवी. पिताना मूकेलां वस्त्राचूपण लेइ सेवकने आशीय देइ ते
वस्त्राजरण पेहेरी वाजुबंध वांधी पोताने मंदिर आवी. ते घेरखा जडाव पेहे
र्या देखी सखिजना नेत्रने आनंद उपनो. सखिउ आनंद पामीने कहे ठे
के, हे वाइ! एवां वाजुबंध क्यांय दीगां नथी. ए मोटुं आश्चर्य उपजावे
एवां ठे. ए राजायें कराव्या दीसे ठे. एवी बात हास्य विनोदनी करे ठे
एवामां शंखराजा पण त्यां आव्यो. ते हास्य विनोद सांजली गोले घेगो
तेवामां कलावतीने हाथे जडाव वाजुबंध दीग. तेथी तेना मनमां शंका उ

पनी. परमार्थ जाण्णा विना हास्य विनोदनुं निमित्त देखीने राजाने रोपरु
पी सर्पः रस्यो तेथी कोपायमान थइ चित्तमाहे चित्तववा लाग्यो जे, एना
हृदयने आनंदनो उपजावनारो कोइक बीजो धणी देखाय ठे, अने एणें क
पटविद्यायें मने घश कीधो ठे. ते धणीनां ए जडाव वाजुबंध पेहेरी हास्यवि
नोद करे ठे. एवो कुविकल्प परमार्थ अण पूठतां राजाने उपन्यो, माटे हवे
एनो जार पुरुष जे बीजो धणी होय तेने हुं हणुं, अथवा ए स्त्रीने हणुं, किं
वा एवो कुयोग मेलवनारी जे हूती होय तेने हणुं ॥ १७ ॥

एवुं ध्यायीने राजा त्यांथी उठीने पोतानुं शयनजवन ठे, त्यां आव्यो,
हृदयनी वात कोइने कही नहि. राणीने परमार्थ पण पूठ्युं नहि. अविचा
रुं काम राजा करे ठे. एवामां सूर्य अस्त पाम्यो, अंधकार व्याप्यो, पटले
राजायें चंमालनी स्त्रीने गुप्तपणें तेडावी अने पोतानी मतिकल्पित उत्तर
तेने गुप्तपणें शीखव्युं. तेणे पण ते सांजव्युं, अने तेथी ते काम जेम थाय
सेम कशुं. जे हुं अटवीमां ज्यां राणीने मूकावुं, त्यां तमे जइने आचरण स
हित एना वे हाथ ठेदीने आवजो, एम कहीने, एक निर्दय नामा सुजट
तेडाव्यो, तेने कहुं. अमे प्रजाते सर्व सैन्य खेइ वन उथाने जाशुं. त्यारे तुं
राणीने कहे जे के, तमने राजा वनक्रीडाने अर्थे तेडे ठे. एवुं कपट करी रा
स्त्रीने रथे घेसारी कणमात्रमां अटवीमां दूर जइ, ज्यां गामसीम न होय
स्यां मूकजे. पठी प्रजाते राजा वनक्रीडायें गयो, त्यारपठी निर्दय सुजटें जइ
राणीने कहुं के तमने राजा तेडे ठे. एम कपट करी राणीने रथे घेसाडी
जयकार दूर अटवीमां ते गर्जवती सतीने खइ गयो. तेवारे तेने राणीयें क-
हुं. राजा कयां ठे? तुं मने कयां खेइ जाय ठे? आंही हुं राजाने नथी देख
ती. सैन्यना शब्द वार्जित्र कांइ संजळाता नथी. अरे दुष्ट! तुं अटवीमां
सावी मने शुं वंचे ठे? एवुं सांजली, ते निर्दय सेवक वाइने रथथी उतारी
गलगलो यइने कहे ठे. धिक् देव!! हे राणी हुं दुष्ट तुं!! दुष्ट आजीवि
काने वास्ते राजानो हुकम प्रमाण करवो! राजानी आइता ठे के, तमने
अटवीमां मूकवी. एम कही राणीने रथथी उतारी शाल वृक्ष तले वेसाडी
पठी ते निर्दय सेवक मूर्खा पामती, रुदन करती, एवी राणीने मेली. रथ
खेइ पाठो नगरमां आव्यो. पाठवथी राणी पोतानुं कुल अने धर्म संचार

તે અત્યંત રુદન કરતી મૂર્ઝા પામી. તે પત્ની વનના વાયરે સચેત થઈ આર-
હે છે, એવામાં રાજાના હુકમથી ચંદ્રાલની સ્ત્રી હાથમાં કાંતી લેઈ ત્યાં આ-
વી. તે હુદ્ડા સ્ત્રી કદુક વચને કહેવા લાગી. રે પાપીણી ! હુદ્ડા ચેષ્ટાની કરણ
દારી ! તેં જે સંપદા જોગથી છે તે તું નથી જાણતી ! રાજા તારી ઉપર પ્રતિ
ક્રૂષ્ણ છે, તારો હુદ્ડમન થયો છે, હવે તું તારાં કલ્યાં કર્મનાં ફલ જોગવ. એમ
કહી સહસા તે રાણીના બે હાથ આજરણસહિત ઘેડીને તે હુદ્ડા જતી રહી !
રાણી મહા વેદનાયે છે તાત ! હે માત ! એમ યલચલતી જૂમિકાયે મૂર્ઝાગત
થઈ પડી. વનને શીતલ વાયુયે સચેત થઈ. વલી વિલાપ કરે છે. હે દેવ !!! તું
મારા ઉપર શ્યા માટે કોપ્યો. આવડો આકરો દંન મારા ઉપર શ્યા માટે કલ્યા.
તારા ઘરમાં મારા સરિસ્રી અવલા નહિ હોય. જે માટે તું મારું દુઃખ દેખતો
નથી ! એમ દેવને ડાંગના દેઈ પત્ની રાજાને ડાંગના દે છે. હે નિપુણ આર્યપુ-
ત્ર ! તમને અધિચાલું કરવું ઘટે નહિ. પત્ની તમારા મનને વિષે એ અધિચા-
લું કામ કલ્યાતું કર્મ તે શાલની પેઠે દુઃખરૂપ થઈ સાલશ. મહોટા તાંપ
રૂપ થઈ પડશે ॥ ૨૦૦ ॥

વલી કલાવતીરાણી વિલાપ કરતી કહે છે. હે રાજન્ ! મેં કાંઈ અંતરાધ
નથી કીધો. કોઈ નીચ, સ્વપ્ન પુરુષે તમને કહ્યું હોય તો જલે, પણ હું તે
નથી જાણતી. વલી હે રાજન્ ! મારું શીયલ સ્વપ્ન પણ મલિન થયું એવું તું
મ જાણીશ. સ્ત્રી તો ક્ષણ રક્તા ક્ષણ વિરક્તા એવી કોઈ હોય, પણ સંત પુરુ-
ષ તો જે અંગિકારી તેને કાઢી નથી મેલતા. એવી લોકની વાણી છે, તે
પણ તમે વિપરીત કીધી. હે પ્રિય ! તે પ્રેમ, તે સેવા જ્ઞાતિ, તે મધુરાલાપ
તે સર્વને એકસમે કેમ વિસારી મૂક્યા ? ત્યાર પત્ની કહે છે. હા તાત ! હાં
માત ! હા જાઈ ! હું તમને પ્રાણસમાન ઘણજ હતી, તે હું આ વિપત્તિમાં મ-
રણ પામું હું ! અહો માહારી કોઈ રક્ષા કરો. એમ હુલ્લસી થઈને તે કલાવ-
તીરાણી વિલાપ કરતી હતી.

તેવામાં તેના પેટમાં પીડા ઊપતી ત્યારે તેણે જાણ્યું કે, આ પ્રસૂતીનો સ-
મય છે, એમ જાણી ટૂંકડો એક નદી કિનારા ઉપર વનગુદમ હતો ત્યાં મઈ.
તેણે દુઃખમાં મધ્ય રાત્રિ સમયે ઘણે કષ્ટે દેવકુમાર સમાન પુત્ર પ્રસવ્યો.
તેનું રૂપ, શરીર જોઈને રાણી હર્ષ અને શોક બેહુ ધરતી હતી ॥ યતઃ ॥ આ
વશ્યં પિ મુદ્ધ, હાસ્ય ગુરુ સોગ મદિયં પિ ॥ મરમાણં પિ જિયાવશ્ચ, અ-

यच्च संजीवणी जीवं ! ॥ १ ॥ एम दुःखमय विज्ञाप करती राणी पुत्रने कहे
 ठे. हे वत्स ! तुं घणां वरस जीवो, सुखी याउं, हुं मंदजाग्यणी तारी वधा
 मणी कोने आपुं ? एवा समयमां तडफडतो ते बालक नदीनी वेद्युमां लोट
 तो, त्थारें राणी तेने पगे जालीने दीन वदनथी कहे ठे. हे नदी माता !
 हुं तारे शरणे आवी तुं, माटे जे नमे तेनी उपर करुणा राखवी. तमे मारा
 सुत उपर अने महारी उपर करुणा राखो. हे ज्ञानदृष्टिवाली ! जो माकं
 शियल पृथ्वीने विषे निष्कलंक होय तो ज्ञानदृष्टे करी जोशने जे रीतें हुं
 बालकने पाहुं ते उपाय आचरो; एटले नवा हाथ आवो. एवं राणीपें
 आक्रंद करतां कछुं. त्थारें दयावंती सिंधुदेवीयें, देदीप्यमान सुंदर एवी
 वे बाहुलता प्रगट करी. एटले शियलना महिमायें वे बाहु नवा आव्या.
 राणीनी वेदना मटी, अमृततरसें सिंच्यानी पेंठें नवुं सुख अनुभवती वे हा
 थें पुत्रने छेइ उत्संगे वेसाडती हवी, अने नदी देवीनी स्तुति करवा लागे
 के, हे देवी ! तुं चिरकाल जय पामती रहे. तुं निःस्वार्थ हितकारी वो.
 दुःखी ! दीन अनाथ एवी जे हुं तेने हे स्वामिनी ! तें जीवाडी. पण आ
 वडी आपदामां पडीने मारे जीववे शुं ? परंतु आ दीसिवंत बालकने आश्र
 य विना एकलो क्यां मूकुं ? आ पुत्रना जन्मथी नगरमां राजा महोदो उ
 त्सव करत; माटे धिक् पडो विधाग्राने के जेणे आवुं कछुं ! ॥ यतः ॥ रज्जां
 ति जाय कज्जां, कयकज्जा दुज्जाणुचडुमंति ॥ जे ते कारिम नेहा, हाहा धी
 निग्धिणा पुरिता ॥ १ ॥ अर्थः—जे कार्य होय त्यांसूधी राजी करे ठे, अने
 कार्य सरे, त्थारें दुर्जननी पेंठें दुःखदायी थाय ठे, एवो कारिमो छेइ जेम
 ठे, ते दयाहीन पुरुषने धिक्कार होजो.

एम कहीने पठी धर्मजावना करवा लागी. जेमना मनोरूपी घरमां का
 मरूपी पिशाच बसतो नथी, एटले जेमणे मनमांथी कामने काढी नाख्यो
 ठे, तथा बालपणाथी जे शियलव्रत पावती हशे, ते साध्वीने मारो नम
 स्कार होजो. जो हुं कुंवारी थकीज साध्वी थइ होत तो आवडुं दुःख न
 पामतः एम पोते रुदन करती वनना जीवने रुदन करावे ठे.

एवे समये तेने कोइ तापसें दीठी, पूर्व पुण्योदयें करी ते तापस कळाव
 ती पासे आव्यो, तेने जोइ तापस विचारे ठे के, एं स्वर्गनी देवांगना ठे,
 किंवा विद्याधारी ठे, किंवा किन्नरी ठे. एम घणीवार विचारीने पोताना कु-

सपतिने कह्युं. त्थारें कुसपतियें कह्युं. ए वाझने कोइ हिंसक निर्दय जीव
मारशे. दुःखीने संत शरण ठे, माटे तेने तेडी आवो. एवं सांजली ते ताप
स तेने तेडवा गयो. तेणें ते कलावतीने तपोवनमां लावी. त्थारें कलावती
कुसपतीने पगे लागी. कुसपतियें कुशलवृत्तांत पूछुं, त्थारें पोतानुं दुःख स
जारीने ते कलावती रोवा लागी. पठी कुसपतियें सुधासमान मधुरी वाणी
यें कलापतीने आसना वासना कीधी. तेणें कह्युं, हे वाइ! दुःख सुख ते
पुण्य पापनां फल ठे, ते पुण्य पाप पोतानां उपाज्या. तेवां उदय आवे. ए
जाणी खेद तजो, हर्ष आणो, हृदयें समता राखो. हे वाइ! तारुं शरीर
लक्षणवंत ठे, वचन गंजीर ठे, दृष्टि सौम्य ठे, ते लक्षणें अमे एम जाणीये
ठीयें जे अवश्य तुं कोइ कुसवंत, जाग्यवंतनी पुत्री, कल्याणनुं जावन बो
हवे तुं धीरपणुं अखिलंवीने ए चालकने पाल. तापसने उदवजो ठे त्या
वीने तापसणीठ पासे रहे, जेथी तारा जीवतुं कल्याण चाशे. त्थारे कला
वतीयें जीव्यानी आशा जाणी तेनुं कह्युं मानी त्यांथी वठी तापसाधने
तापसणीठ पासे जइ राणी सुखें त्यां रही ॥ २२९ ॥

हवे पावल शुं थयुं ते कहे ठे. ते वंकाखणीयें आज्ञारणें सहित सोडी
जरी कलावतीनी वे वाहु राजाने देखाडी ते जोतां बाजुबंधमां जयसेनकु
मारनुं नाम दीतुं, त्थारे शंखराजा महा खेद पाव्यो. तेनो निश्चय करवाने
राजायें दत्तकुमारने पूछुं, जे देवशासपुरधी कोण आव्युं ठे? त्थारे दत्तकु
मारें कह्युं के, माणस आव्यां ठे. ते मारा घर मध्ये रद्यां ठे. ते कलावतीने
तेडवा आव्यां ठे, ते उत्तमपुरुष ठे पण वाझने पूर्ण गर्ज मास यथा जाणी
तेने तेडी जवानो अवसर नथी एवं जाणी तमने मद्या नहिं दीतुं तमे
पण आज सजाये वेग न होता, प्रजात काळे उद्याने वनश्रीडा जणी
गया हता, माटे ते तमारे मुजरे हवे आवशे.

ए वात सांजली ते पुरुषाने राजायें तेडीने पूछुं के, ए अंगद घेरखा
मणि रत्नना जडाव सुंदराकार कोणें मूक्या ठे? एवुं सांजली ते पुरुष बो
ल्या. हे राजन्! जयसेनकुमारें पोतानी वेनने पहेरवा माटे परम हेतु करी
मूक्या ठे, ते बाजुबंध अमे गत दिवसे वेनने आप्या. एवां यथार्थ वचन
ते सेवक पुरुषनां सांजली शंखराजा तुरत मूर्ख पामी सिंहासनथी हेगो
पड्यो. त्थारें मंत्रीश्वर, राज पुरुष वगैरे सर्वायें हादाराव शब्द कीधो. शी

तस वायु र्थीजीने राजाने सचेतन कीधो. एटखे हाय हाय करी हाथ घसी
दांत पीसी ते राजा कहे ठे. हाय ! में तुष्टपणें, अविचारुं, विपरीत काम
कीधुं ! अहो ! मारुं अज्ञानचेष्टित ! अहो ! हुं निर्जग्यशिरोमणी ! अहो !
मारुं निर्दयचितपाणुं ! अहो मारी कर कुयुद्धिता ! अहो हुं कृतघ्न ! अहो
मारुं कर्मचंदासपणुं ! स्थिर प्रीति, मित्र अने चार्यादिक संपदाने अयोग्य
पणो हुं हुं. एम संजारी वसी राजा मूर्खा पाम्यो. वसी जधाने शीतल
वायु नांखी सचेतन कर्यो.

एथार पत्री संजाना लोकें अने प्रधान पुरुषें राजाने पूठ्युं. हे प्रभु !
आज तमने अकाले एवहुं दुःख थवानुं शुं कारण ठे ? त्वारे मंत्री प्रत्ये
राजा कहे ठे. हे मंत्री ! हुं नामे तो शंख तुं, मीगा बोसो तुं, बहार देखी-
तो ठजजो, पण थंगरंगे कुटिल तुं. हेयामां थामला घणा ठे पणो हुं कुटिल
शंख तुं ॥ पतः ॥ हरिकर वसनं मृदुता खरे, जनयिता तव शंखमहोदधेः
॥ विशदता वचनस्य गोचरे, कुटिलता तव तत् हृदये कथम् ॥१॥ अर्थः—
हे शंख ! तुं हरिने कर वसे ठे, मूखे मीगो ठे, समुद्र मांहेथी नीपज्यो ठे,
बहार ठजजो ठे, तो तारा हृदयमां कुटिलता केम ठे ? हे मंत्रीश ! विजय
राजानुं हेत, जयसेनकुमारानुं मित्राष्टपणुं, कलावतीनो धेह, मारा कुलनुं
निर्मसपणुं, ते सर्व में दृष्ट्युं. पोताना संजाननुं वेदयुं, एवुं में अविचारुं
काम कीधुं. निष्कलंक निर्दोषा पत्री कलावतीराणी, गर्जवती, नजीक पू
अने प्रसन्नवारी, तेने वनमां मूकावी, थडथी वे बाहु कपावीने मारी नांखी.
ते पाप संतारें बड्यो पणो थ्या महारो थ्यात्मा तेने हवे हुं राख्यो शक्तो न-
थी; माटे अग्निनी चिता रची तेमां शरीर हांसीने निष्पाप थाउं. स्त्रीह-
स्यानां पापपी नृदुं. पत्री विषरूप बाणी राजानी सांजखी प्रधान पुरुषादि
सर्व परिवार एक बीजाना मुख सामुं जोइ व्याकुल थडने विस्राप करवा
साग्या. अंतःपुर मांहेडी श्रियो पण कहेवा लागी के, हे राजा ! हे आर्य
पुत्र ! एवु अविचारुं. चंचास कर्म जे स्त्रीहत्या तथा बासहत्यानुं कर्म ते
केन कीधुं. डेवटे दास दामीउं, दनकुमार तथा विजयराजाना सेवक अने
नगरनां सपजां नर नारी सोरु कहे ठे के, हाय हाय ! ए विषम अघोर
एत कर्म राजाणें शुं कीधुं ? एम कही सर्वे नरनारी रुदन करे ठे. नगरना
सोरु राजानो बांरु काटे ठे. नगरमां पण सोने शोकानुर जोइने राजा वम-

णो दुःखी यको प्रधानने कहे ठे. हवे शी दीस करो ठे ? चिता रचावो के, तेमां-हुं मारुं शरीर होमी निष्पाप थाठं.

एवुं सांजली प्रधान पुरुष, अंतेउर, मित्र अने सज्जन वंगरे सर्व मखी विनंति करे ठे के, हे राजन् ! तमे घालकनी पेंठे खत वपूरें ग्यार केम मूको ठे ? हे राजेंद्र ! तमे बुद्धिना समुद्र उतां एटसो मोटो दोप लाग्यो. ए पि नादा फासे विपरीत बुद्धि तमने उपजी. हे राजन् ! जयजीत कायर पुरुष होय ते धीर पुरुषने शरणे जाय ठे. ते धैर्यवंत पुरुष ज्यारे धैर्य मूके, त्यारे कायर नरने फोण शरणे राखशे. तमे राज्य मूकी, कुल छेद करी, जीवित हारी शत्रुनुं धांवुं करशो ? एम पोतानुं घर वाली अजवाहुं करे एरो मूर्ख नर फोण होय ? ते सर्वनी शिखामणने अवगणीने दुःखीयो यको ते राजा पोताना परिवारसहित घोडेस्वार घड, प्रधान पुरुषे वाख्यो उतां पण आप घात करवाने नगर घटार नीकल्यो ॥ २५१ ॥ जृत्यानां जनयन् दुःखं, घेरा ग्यं धर्मकामिनाम् ॥ शोकाश्रुधौतनेत्राजि, स्तरुणीजिर्निरीक्षितः ॥ १ ॥ ते. शंखराजा सेवक जनने दुःख उपजावतो, धर्मिजनने घेराग्य उपजावतो, शोक संवंधी, धांसुयें जख्यां ठे नेत्र जेमनां एवी नगरनी स्त्रीयोयें निरखतो उग्र, चामर, वाजित्र वर्जित यको, राजा नंदनवन उद्याने गयो. घीजो उपाय कोझे न सूज्यो, त्यारें ते राजाने जीवनी आपघातयी राखवाने दत्त कुमारे एवी विनंती करी के, हे स्वामिन् ! आ वनमां देवाधिदेव श्रीजिने श्वरनो प्रासाद ठे, तेमनी यात्रा पूजादिक तां करो पंठी तमारा मननुं धावुं काम करो. वखी हे राजन् ! आ वनमां अमिततेज नामे ज्ञानवंत साधु समोसख्या ठे, तेने पण पंदना करियें जे यकी आ सोकें तथा परसोकें म्हा मंगलिक पामीयें. एवुं सांजलीने शंखराजायें विचारुं के दत्तनुं वचन पण उलंघवुं नही. ए वचनयी परजवनुं पण शंख थाय. एवुं विचारी राजायें देव यात्रा पूजा करी पंठी अमिततेज साधुने वांदीने वेगो. ते वेला ते साधुयें राजाने धर्मदेशना देवा मांमी.

संसार समुद्रने विषे जन्म, जरा, मरण ए दुःखरूप पाणी जखुं ठे, राग द्वेषादिकें संसार समुद्र जख्यो ठे, ते दुःखे तरी शकाय. तेमां चार गतिने विषे अन्तता जीवें अन्तती चार ए दुःख जोगव्यां ठे, तेमां क्रोधादिक चार कपायरूपी सर्प तेणें रुखायी सर्व जगत कसकसाट करे ठे, ते कपायरूप

સપે મસ્યા એવા જે જીવ છે, તે કાર્યશ્ચકાર્ય, હિતશ્ચહિત, યુક્તશ્ચયુક્ત, સાર શ્ચસાર કાંઈ જાણતા નથી. ગુણશ્ચવગુણ પણ નથી જાણતા. કારણ ક્રોધ પ્રીતીને નસાડે છે, માન વિનયને નસાડે છે, માયા તે મિત્રતાને નસાડે છે, શ્યને લોભ સર્વને નસાડે છે. તે કપાયને વશ જે અજ્ઞાની જીવ પડ્યા છે તે ઘણાં કર્મ કરે છે, તેથી એ જન્મ પરજન્મને વિષે દુઃખ પામે છે. શક્યની પરે અનર્થકારી જેમ પૂર્વે પદ્મરાજાને થયું તેમ ધીજા પ્રાણીને થાય છે. એવું સાંજી શંભરાજા ગુરુને વિનંતી કરે છે કે, હે મુનિ! હું મારા આત્માને જગત્ માં વદ્ધુ પાપિષ્ઠ, ક્રોધી, દુષ્ટ જાણું હું. તો મારાથી અધિકો પાપી એવો કોણ તે પદ્મરાજા થયો? તેવું ચરિત્ર સંજલાલો ॥ ૨૬૨ ॥ ત્યારે ગુરુ કહે છે. અ પરંપાર સંસારમાં જારેકમાં જીવનાં પણ એવાં દૃષ્ટાંત અનંતાં છે. પણ હમણાં જે પ્રસ્તાવ્યું તે કયા હું કહું હું તે સાંજલો.

પૂર્વે પદ્મપુરનગરમાં પદ્મ સમાન સુકોમલ એવો પદ્મ નામે રાજા હતો દુષો. તે ઘર, મંદિર, વાહનાદિકે સૂર્યોદયવત્ શુદ્ધિવંત છે. એકદા તે રામા વનક્રીદાને થયે નાચ છે, એટલે ત્યાં ધરુણશેઠની ઘેટી કમલા નામે રૂપ સંપદાયે સાદાત્ સદ્મીસમાન છે તેને સહીયો સંઘાતે ક્રીડા કરતી તેણે દીઠી. તે રાજાને ધીજી ઘણીયે થંતેઝરી છે, તોપણ તે ઉપર તહ્લીન તન્મય થયો. જેમ પંક્તિ મુજાપિતે થતુસા છે, તેમ પૃથ્વીમાં ધનના લોખી, લીના કામી એવા રાજા ઘણા થતુસા છે. એટલે કામી જીવ ઘણા છે. અતિ હર્ષે પ્રકર્ષે તે રાજાએ વ્યવહારીયા પાસે તે કન્યા માગીને પરણી, પણ રાજાનું ચિત્ત રાજકાર્યમાં વ્યમ હોવાથી તેણે પોતાના હૃદયથી તે કન્યાને તદન વિસારી મૂકી. તે કન્યા મોટી થઈ ત્યારે ઘણે કાલે તેને રાજાએ દીઠી. તે શબ્દન પ્રધાનને પૂછ્યું એ સ્ત્રી કોણ છે? ત્યારે મંત્રીએ કહ્યું. પૂર્વે તમે ધરુણશેઠની ઘેટી કમલાને પરણ્યા હતા તે એ છે. એવું સાંજી તે રાજા ચિત્તને વિષે ચિંતવે છે કે, હા હા થોર! મેં એ કન્યાને કદર્યનાં ઉપજાવી. એમ કહી ઘણી તેણે પ્રધાનને પૂછ્યું, જે એણે જણાં આનરણ કેમ પહેર્યાં નથી? એ હું બંધ કેમ દેશાય છે? મંમસિક થયે એણે વસય માત્ર રાહ્યું છે. એવું પૂછ્યું ત્યારે ફરી મંત્રી કહે છે. હે સ્વામિ! કુસમ્મીનો એ ધર્મ છે, જે જરતારને વિરહે શૃંગારાદિક ન કરે, શિયણરૂપ આનરણે શોજાયમાન રહે, લીલું શુદ્ધ જેમ મુકાબ તેમ કંદર્પની અગ્નિપે કરી એ ઘણી ગઈ છે, તોપણ શિયણમાન

नयी मूकती, जे माटे कुसवान स्त्री सदाचारी होय ठे. जे शिथिल पाखे; ते कुसवान स्त्रीने नमस्कार हो. जेना मनरूपी कमलने विषे मदनरूपी जमरो जमीने ते मांहे वसये बसी जाय ठे.

तेवार्जे राजायें अति हेते करी ते मंत्रीने स्त्रीने तेडवा मोकळ्यो. तेणे तेना माता पिताने जइ कह्युं, जे कमलावाझे राजायें तेडावी ठे, माटे मो-कळो. त्वारें ते पुत्रीने सार भृंगार पहेरावी सखीसाथें मोकळी, ते राजकु-वने आढी, राजा पण तेना संगमने विषे उत्सुक थई सजा विसर्जन कर। हर्षवंत थको ते स्त्री पासे आढ्यो. तेने राजा मीठे वचनें कहे ठे. घणो का ख थयो में तने परणीने बीसारी मूकी, ते मारो अपराध कना करजो. स्त्री बोली. सर्व वाते तमे सावधान ठो, तो शुं परणी स्त्री संजारीज नही? पण निर्जाग्य स्त्रीने स्वामीनुं दर्शन क्यांथी होय? जेहे करी चित्तने विषे धव्या, नजरें घणीवार दीठा, पण हे प्राणेश! तमारे विरहे करी आ शरीर बड्युं ठे. एम कही ते कमलायें साज मूकी राजाने रीजाव्यो, अने ते संपूर्ण रात्री राजा साथे घणा चातुर्यें कामक्रीडा करी गमावी, पण ते कमलानुं रतिचातुर्य जोझे राजा मनमां शंकावंत थयो, केम के गुण ते दोष जणी थाय ठे. पाठसी राते राजायें विचारुं के, ए स्त्रीनुं चरित्र आश्चर्यकारी ठे, कुसस्त्रीने कामक्रीडानुं विज्ञान चातुरीपणुं, धैर्यपणुं जरतार साथें प्रथम सं गमे पटलुं वधुं केम होय? तो शुं ए असती दशे? पर पुरुष साथे रमी-ह शे? एवी ते वजत राजाना चित्तमां शंका उपनी ॥ ३६ ॥

तो हवे हुं एने महारे हाथे शुं मारुं? पण स्त्रीहत्या हाथे करवी घटे न-हि. एम चित्तवतो कोपवंत थयो. प्रातःकाखे निजमंदिरथी नीकळ्यो. त्यां प्रधानने तेडीने कह्युं, ए पापणी स्त्रीने एकांते ठांडो. प्रधानें राजानुं वचन प्रमाण करी परमाथ अजाण्हे ते स्त्रीने वगर वांके एकांते मूकीने प्रधानें चिं तव्युं जे रागांध जे प्राणी होय ते ठता दोष देखे नहिं, अने अठता जे गुण ते देखे. एवुं रागांधनुं विपरीतपणुं ठे, अने क्रोधांध जे ठे ते एथी उपरांठो ठे, पटखे ते ठता गुणने न देखे, अने अठता दोषने देखे. रागीने रोगी ए घेदुनी एक रीत ठे. मुखे कडवो होय, जोजनथी उपरांठो होय, मोटी लां घण करे, पाणिवस्त्रन होय, तपा घणी वेठे, तेम अति रागी, छेपी जीव मु खे कडवो होय, जसा सुजनथी उपरांठो होय, गुरुनुं कह्युं न माने, जडता,

મૂર્ખતા તથા તૃષ્ણા ઘણી હોય. એમ રાગી અને રોગી જે સરીલા દેખાય તે માટે એ રાજાએ કોપ પરિતપ્તિ કરી પોતાનું શ્રંગ ઘણું જાજરું કીધું છે, તો એ રાજાની બુદ્ધિને સંજીવની ઉપદેશ વાળી આપવી સચ સાજો કાર્ય છે. એવું ચિંતવો જલી મીઠી વાળીએ કરી પ્રધાને, પ્રથમ તો રોતી રાંધી આશ્વાસિને સાસતી કીધી. પછી રાજાને પ્રતિબોધ દેવાને મંત્રી રાજસજા એ ગયો, ત્યારે તેણે રાજસજા દીનગ્ધાનવદનવાલી દીધી. જેમ સૂર્ય ઉગે તેવી દીવાની કાંતી જાંઘી દેખાય તેવી સજાને જાંઘી દીધી. ક્રોધી જીવે તેવું શું ધુર્યાન ન ધ્યાય? અર્થાત્ ધુર્યાનજ ધ્યાય. એમાં શું આશ્ચર્ય છે? એવું રાજાને જાણી પ્રણામ કરી મંત્રી સજા મધ્યે બેઠો, અને રાજાનો રોષ નિવરવા અનેક કૌતુકકારણી કથા સજાલોકને કહેતો હતો. અહો! સજા લોકો! તમે કોઈ આશ્ચર્યકારી વાત સાંજલી? તે વેલા એક ચતુર પુરુષ થયો હતો. હા. તેને સજાના લોકે પૂછ્યું, શી વાર્તા તે કહો.

ત્યારે તે ચતુર નર કહે છે. એ નગરમાં વ્યવહારીમાં શિરોમણી અને ધનવંતો એવો ધનશેઠ વસતો હતો. તેને શ્રી નામે જાર્યા, તેના ચાર પુત્ર એવો ધનો, બીજો ધનદત્ત, ત્રીજો ધમ્મ અને ચોથો સોમ. એ ચારે વિચક્ષણ પુત્રો તે યૌવનવયે પિતાએ પરણાવ્યા. તે મોટા વ્યાપારી થયાં, ત્યારે ધનશેઠને કાંઈ ક્લાવસ્થાએ અસાધ્ય રોગ ડાળ્યો. વૈદ્યો પણ કહ્યું કે, તમે ધર્મસાધન કરો તેવો શેઠે સર્વ કુટુંબપરિવારને તેડાવી, સર્વની સાથે સ્વમત્ત સ્વામણાં કીધાં વ્રત પચાક્ષણ કરી, આત્મસાધન કીધું. ત્યારે કુટુંબમાં જે ઘટ્ટ હતા તે કહેવા લાગ્યા, જે હે ધનશેઠ! તમે તમારે નામે તથા પ્રણામે ધન્ય છો! તમે તમારી યજ્ઞાર્થે ઉપાર્જિત વિત્તે કરી સ્વજનને પોષ્યા. સાતે લેખે વિત્ત વાચ્યાં નિર્મલ કિર્તિ ઉપાર્જી, હવે તમે મૃત્યુ પામ્યા પછી પુત્રને વિશ્વવાદ ન થાય તેમ કરો તો રહું થાય માટે સર્વ પુત્રને ધન સરખું વહેંચી આપો. જેમ પત્થ ગાડે તમારો યજ્ઞવાદ વધે ॥ ૧૭૭ ॥ તે વેલા ધનશેઠે ચારે પુત્રને તેડીને કહ્યું, જે તમે સર્વે જાણડ સંપે એકતા રહેજો ॥ યતઃ ॥ યતો દમ્બ્યાં મુલં જાતિ, નયને વદનેન ચ ॥ પલ્લવેસ્તરયો જાંતિ, તરુજિઃ પલ્લવાઃ પુનઃ ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—જે કારણ માટે જે નેત્રે કરી મુલ શોજે, અને મુલે કરી જે નેત્ર શોજે, તે, દક્ષ નવપલ્લવે કરી શોજે છે, અને નવપલ્લવતા વૃક્ષે કરી શોજે છે ॥ ૨ ॥ કંદોર્ચિત્ કાલં જાવે તમે જોગા રહી ન શકો, પોત પોતામાં સાથે રહેવું ન

वने तो ए उरडामध्ये चारे खूणे चार कलश दाव्या ठे, ते उपर तमारा पोत पोतानां नाम ठे, ते काढी खेजो. में सर्वना सरखा जाग करी वहेंची मूक्या ठे, ते रीते खेजो, विवाद करशो मां, एम कही पिता परलोके पहेंच्यो. ते पठी चारे जाइयें पितानुं मृत्यु संबंधी लौकिक कारज कसुं. केंटलोक कास त्यां एकठा रखा, पठी छिउना विवादथी जूदा थया. ते वेळा घर-ना चारे खूणेची चार नामांकित कलश काढ्या. तो एक कलशमां माटी. एकमां हाडकां, एकमां वही एटले खतपत्रना चोपडा अने एकमां सोने या ज्ञा हता. ते जोइ त्रण जाइनां मुख विठाय थयां. जे नाना जाइने तो पितायें नगद धन आप्युं, अने अमने हाडकां, माटी अने कागल दीधां. ते अमे केम खेज्यें? एम कही हृदये जाइना करो वाती कूटी मूर्छा खाइ जोंय उपर पड्या! अहो! पितायें शत्रुरूप थइ अमने विधा-स वंच्या. सर्व सार धन ते सोमने आप्युं अने अमने धूज तथा हाडकां आप्यां. एम कही त्रणे जाइ नाना जाइ सायें विवाद करवा लाग्या, अने कहेवा लाग्या जे, अमारां गलां रेहेंसीने तुं एकलो धन लेइ जाइश? एम थाय नही, ए धन तो चारे जाइ वहेंची खेजुं. एम विवाद करतां सर्व सज्जनें मली वाव्या. कसुं के, तने थाप थापणो वेपार करो, ए धन हवे रहेवा थो. राजछारें प्रधान पुरुष जे न्याय करशे, ते रीते खेवाशे. एम शीखामण देइ विवाद निवास्तो. पठी एक महिनामां पंचमहाजनो न्याय करी न शक्या. तेथी राजछारे थाव्या, त्यां पण बुद्धिवंत प्रधानें विचारुं. ते वेळा राजा हसोने वोळो के, ए विवाद प्रधानें टाळ्यो के न टाळ्यो? तेथे कहुं हजी टाळ्यो नथो. एम कोइने बुद्धि उपनी नही. त्यां चारे जाइ दुखीथा थया चका देशांतर चाव्या. मार्गमां एक प-शुपासगाम थाव्युं, त्यां कोइ बुद्धिवंत वृद्ध पुरुष सजां जोडी घेतो ठे, ते सजासमाजना सर्वे लोकने प्रणाम करी चारे जाइ घेता. ते वखते चतुर पु-रुपे पृच्छुं. तमे क्यांची थाव्या? अने आगल क्या काम माटे क्यां जाशो? एटले चारे जाइयें पितानुं जे वृत्तांत दंतुं ते एक वृद्ध पशुपास आगल क-सुं. तेथी ते बुद्धिवंत पुरुषे दसीने कसुं, तमारा नगरमां तेवो कोइ पंक्ति-पुरुष नथी के, जे एनो परमार्थ जाणे? ते वेळा चार जाइ कहे ठे के, पिता तो वाद मूकी मरी गया. पितायें अमने वंच्या. तेवारे ए वाद कोण टाळे?

एवुं सांजली बुद्धिवंत पुरुष बोध्यो. हे पुत्रो! तमारो पिता पंक्ति हतो, च
तुर हंतो, तमारो हेतु हतो, काह्यो विचक्षण हतो ॥३१॥ तेणें जेने जे यो-
ग्य हंतुं तेज घरावर वेहेंची आप्युं ठे. पण तमो तेनो परम अर्थ नथी जा
णता अने विवाद करो ठो. पितानो कांड दोष नथी. तेनो परमार्थ बुद्धिवं
त पुरुष चारे जाइने कहे ठे. —जेना कलशमां माटी ठे, तेने घर, हाट, खे
त्र सर्व आप्यां ठे. जेना कलशमां हाडकां ठे, तेने हाथी, घोडा, गाय, जें
स ए सर्व आप्यां ठे. जेना कलशमां कागळ दोत ठे, तेने उघराणी, व्याजु
धन ए सर्व दीधुं ठे, अने नाना पुत्रने असमर्थ जाणी रोकडुं धन तेने
आप्युं ठे. हवे तमे चारे जाग संजाली जुठ. जे पितार्ये कोशने उठुं दीधुं
ठे? जे माटे धन तो विजलीनी पें अनित्य ठे. अर्कतुलनी पेठे असार
ठे. ते सारु शो क्लेश करो ठो? पिताना वचनची मांहोमांहे हित जाव रा
खो. यतः—अइलासिया वि अइपासिया वि, विहडंति सेसया सुयणा ॥
हुंति सहिजाविदुरे, कुशिया वि सहोयरा चैव ॥ १ ॥

हवे त्रये जाइ ते बुद्धिवंतने पगे लागी, लघु जाइने आर्लिगन देइ आं
खे आंसु मूकता कहे ठे. हे वत्स! अमे लोजी थइ तने खेद पमाड्यो, ते
सर्व तमे क्षमा करजो. ते वेळा लघु जाइ तेमने पगे लागी कहे ठे के, तमे
मोटा जाइ ते मुजने पिता समान ठो, तमने में धन अर्थे अशाता उपजा
वी ते क्षमा करजो. इहां वधार्ये पंक्ति पुरुषने कहुं, जे पिता मृत्यु पाम्या
माटे मूढ एवा अमे ठीर्ये तेना तमे पितासमान थया; एम कहीने तेमणें
कदाग्रह मूकपो. त्थारें बुद्धिवंत पुरुषे कहुं के, तमारा पिता मृत्यु पाम्यो
माटे नाना जाइना तमे पितासमान गणार्ड, तमारो पिता चूके नहि, तमे
धन अर्थे भ्रष्टु जाइ साथे खेद कख्यो, ते नवो चाल करवो तमने घटे नहि.

पठी स्पांथी ते जाइ पोताने घेर आवी, पिताना सख्या प्रमाणे धन
वहेंची खेइ मांहोमांहे अति खेहवंत थया. तेमणे नगरमां वधामणां की-
धां. नवा जन्मनी पेठे हर्ष पामता हवा. एवी कथा निपुण पुरुषे कही ते
सजाना सर्व लोको सांजली मस्तक धूणावी कहेवा लाग्या के, एवा पशु
पाक्ष पण बुद्धिवंत हता के जेणें बुद्धियें करी विवाद टाळ्यो.

ए वात सांजली पञ्चराजा चमत्कार पामी चितववा लाग्यो जे, ते बु-
द्धिवंते पारका नगरमां झरथी निपज्युं ते पण उत्पातकी बुद्धियें जाण्युं.

अने तेनो केवो अर्थ कीधो? तो शास्त्रनी जाण एवी ते मारी प्रियाने कां मशास्त्रमां कौशलता संजवे ठे. तेमां शुं कहेवुं? माटे हुं मंदबुद्धि, अनार्य, निर्धृष्ट, दुर्गतिनो जानारो, निर्जाग्य एवो हुं. हुं ते स्त्रीरत्ने अयोग्य हुं. जेने में निरापराधे तेवुं दुःख दीधुं. एम चित्तमध्ये राजार्ये शोचना करी, अने दीनबदन घड मंत्रीने कशुं. हे मंत्री! पापी एवा अपुण्यें में जे म हा पाप कीधुं, जे ते कन्या पिताने घेर सुखे समाधे रही हती! हा हा! तेने में अनर्थ पमाडी दुःखणी करी; माटे हवे हुं प्राण धरवाने समर्थ न थी. तेथी तमे चिता खडकावो, तेमां हुं यत्नीने पवित्र घाउं. त्यारे प्रधाने, राजाने अत्यंत दुःखी तथा मरणाजिमुखी जाणीने ते मंत्री राजाने एकां ते कहेवा लाग्यो के, हे राजा! तमे सांजखो. जे जला सेवक होय ते स्वामीनुं हिताहित जाणे. हे स्वामी! जे काम करियें ते विचारी परखीने करीयें तो फल पामीयें, पण सहसा अविचारुं करे ते अशाता पामे ॥ यतः ॥ सहसा विदधीत न क्रियामविवेकः परमापदां पदम् ॥ वृणते हि विमुश्यकारिणं गुण दुष्ठाः स्वयमेव संपदः ॥१॥ अर्थः—सहसा विचार कत्या विना कोइ कार्य करवुं नहीं, अविचार जे ठे ते आकरा दुःखनुं स्थानक ठे, विचार करी काम करवानी जेने टेव ठे, ते पुरुषने संपत्ति पोते आदी बरे ठे. हे नाथ! में तमारी आज्ञा पण करी, अने ते स्त्रीने पण जीवती एकां त स्पष्टे राखी ठे. हवे जेम तमारी आज्ञा होय तेम करियें.

एवुं सांजली राजा आनंद पामी प्रधानने कहे ठे. हे मित्र! तें ए स्त्रीने जीवती राखी ए मने जीवितदान आण्युं. पढी राजार्ये प्रजाते ते निर्दोषी स्त्रीने घेर तेही अपराध समाव्यो, अने ते दिवसथी राजानो राणी उपर प्रेम बृद्धि पाम्यो. इति पद्मराजा कथा. ३३४ ए दृष्टांत शंकरराजाने साधुयें कसो.

माटे हे राजेंद्र! पूर्वे जडबुद्धि एवा ते पद्मराजार्ये अविचारुं काम करीने एवा दुःखरूपणी तुलामां पोतानो आत्मा पाड्यो. तेम हुं पण अविचारुं काम करी अवला सतीने दुःख देइ अने हवे पश्चात्ताप करे ठे, पण धर्मना जाण होय तो ते परजीवनो घात न करे. तेम आत्मघात पण न करे. जे माटे आत्मघात समान वीजुं कोइ पाप नथी. जे कुबुद्धि प्राणी दुःस्वरूप कर्म करे, ते वली तेना दोष टाखवाने माटे आत्मघात करे ठे, पण सर्व दुःखने टाळे एवो सुगम धर्म श्रीबीतराग देवनो जांख्यो ठे,

ते नथी करतो. दुष्कर्मना मर्मने हरणहारो धर्म ठे, निरंतर सुख आपना रो ठे, संसारमा संत पुरुषने धर्म विना वीजुं कांड पदार्थ शरण नथी. ते सांजली शंखराजा मुनिने कहे ठे. हे स्वामी! दुःखनी दवाग्निये जे व द्यो, तेने हवे धर्मनी कथाये शुं होय? तो अंतसमय योग्य जे धर्मशंखल होय ते मुकने थापो. त्वारें फारि मुनि कहे ठे. हे राजन्! तुं दुःखना पद्यो मरण इत्रे ठे, पण एवा वाल मरणे करी मृत्यु पामवाथी आगल विशेष दुःख पामीये. ते उपर कपिलब्राह्मणनो दृष्टांत कहुं तुं ते सांजल ॥ ३४०

गंगाना तीर कोइक संनिधेशने विषे सडो गाम ठे, ते गाममां पट्कर्म करनार अत्यंत शौचधर्मनो धरनार कपिल नामे एक ब्राह्मण होतो ह्यो. शौच पिशाचें ग्रह्यो थको ते छिज चितववा लाग्यो, जे धरती उपर फाटां धूंगडां चुंथरां पड्यां होय, आज्ञायां फूल फल पड्यां होय, विष्टा मूत्रें भस्त्र्यो अशुचि मार्ग होय, तेमां शौच आचार धर्म मारो केम रहे? तलाव कुवांनां पाणी पण केम पीवाय? माणसोनां, कूतरानां, विलाडां आदिकनां मलमूत्र, हाड प्रमुख सर्व वरसादने पाणीये तणाइने जलाशयमां जाय ते पाणी पीवाथी केम शौचधर्म रहे? माटे समुद्र वच्चे अंतर्छाप होय, ज्यां मनुष्य, पशु वर्जित जूमिका होय, त्यां जइ रहूं, तो मारा शुचि धर्म नी क्रिया रहे. अन्यथा न रहे. एम विचारी केटलाक दिन गाममां पाणी गंडी हिंजवाथी पण तेनो शुचि धर्म न रह्यो. ते वखते कोइ निर्यामि कने पूव्युं, जे अशुचिरहित एवो कोइ नरपशुवर्जित छीप ठे? त्वारे तेणें कंबु. शेलडीना खेत्रे जख्यो एवो अजयछीप ठे. ते सांजली ते निधि म- छ्यांनीं पेंठें हृदयमां हर्ष पाम्यो. ते कपिलब्राह्मणे पोतानां स्नेहि कुटुंब प रिवारने मेली मिथ्याजिमाननो प्रेक्ष्यो थको बंहाणे वेसी निर्यामिक सांथे चादयो. समुद्रमां ते छीप पाम्यो. जेम जवसमुद्रमां नरजवछीप पामे ते म तेणें ते छीप पाम्यो. त्यां शेलडीनो आहार करे. बंहाण मूकी त्यां रह्यो. ते छीपनां पाणी पी त्रण वार खान करे, शेलडीनो रस आस्वादे. एकदा शेलडी खातां तेना वे होठ वद्वारण पाम्या, त्वारें एम चितववा लाग्यो. जो ए शेलडीने फल यात तो ठीक होत. एवुं चितवी फरे ठे, एटलांमां कोइक बंहाणनो वेपारी ते इजुना खेत्रमां वडीनीति करी गयो हतो, तेनी सूकी विष्टा पडेली हती ते जोइ ते ब्राह्मण शेलडीनां फल जाणो हर्ष पा

मीने चिंतववा लाग्यो जे आमारा देशमां शेखंडी फजती नथी, अने ध्या
 छीपमांज फजे ठे, ते कोइक छीपनो महिमा विशेष जाणवुं. एवुं विचारी
 ते फज (सुकी विष्टा) हाथमां ग्रहीने फजनी प्रांतियें अमेध्यने मेथ्य मि-
 ष्टासमान जाणी इंद्रियनी खोखतायें करी कपिलछिजें तेनो जहाण की
 धुं. जेमाटे छुधातुं चार्च जे प्राणी होय ते शुचि अशुचिपणानुं विवेचन न
 करे. तेमज एकदा तेणें पोतानीज सूकी विष्टा पडी हती तेनुं पण विज्रम
 पणें जहाण कीधुं. एम विचरतां केटसेक दिवसे जेनी विष्टा खाधी हती
 ते पोतानी देशना उजखीतो बाणीउं तेने मंद्यो. वहाणें बेसी ते छीपमां
 जंज तथा शेखंडी सेवा आब्यो हतो, तेमणें मांदोमांदे कुशल घात्तां पूठी.
 बाणियें कलु. हे कपिलछिज ! इहां रही तमे शो आहार करो ठो ? कपि
 खं बोळ्यो. इहां हूं शेखंडी तथा तेना फजनी पवित्र आहार करूं. 'एवुं
 सांजली बाणियो बोळ्यो. शेखंडीने फज कंडापि न होय. छिजें कलुं. ए
 छीपने महिमायें इहां तो शेखंडीने फज थायं ठे. बलिक बोळ्यो. ते फज
 मने देखोड. तेवोर नेणे माणसनी सूकी विष्टांनां खीमां देखाडी, अने क
 हुं के ए शेखंडीनां फज ठे. ते जोइ बाणियो खेद पामी, मायुं धुणावी क
 हे ठे. अहो ! एणे अज्ञानपणे फजनी प्रांते मानवीनी. विष्टा खाधी ॥ यतः
 ॥ नातः परमदं मन्ये, जगतो दुःख कारणम् ॥ यद् ज्ञानं मोहोरोमो, पुरं
 तः सर्वं देहिनाम् ॥ १ ॥ बाणीउं बोळ्यो. ते फजनी रस केवो ठे ? तुजने खा
 तां केटलो फज ययो ? कपिल बोळ्यो. ए फजनी रस तो अमृतसमान ठे,
 अने एक मास ययो हूं खावूं. बलिउं बोळ्यो. अरे अज्ञानी ! तें मूढ बु
 छियें ए शुं काम कीधुं ! मायुं जागीने पग राग्या. थोडाशा अशौचयी बी
 हीतो, अने आतो तें सर्व प्रकारे अशौचनुं जहाण कीधुं. थिक पडो तहारा
 आ अज्ञान शौचपणाने, जेमाटे कोइ न करे ते कर्म तें कीधुं. जे अशुचिना
 जययी तुं नाखे हतो ते नारा आगस विशेषे आब्युं. अरे ! एट्युं पण तें
 विचारुं नहि, जे शेखंडीने विपे वयारे फज यतां हशे ? एतो कोइ देश को
 इ छीपे न होय. कपिल बोळ्यो. निर्मानुष एव ए छीपमां विष्टा क्यांथी
 आवी ? बाणियो बोळ्यो. अरे तारी अने मारी चेडुनी विष्टा तें खाधी.
 ते सांजली कपिलब्राह्मण मायुं फोडी हाथ हाथ करी विजाप करमा
 लाग्यो. रे देव ! तुं निष्कारण मागे वरी ययो, जे मने विष्टा खाडी. आन

यादमः वन् कीधो. हुं शौचधर्मनो अर्थी, कुटुंब परिवार मूकी समुझनी वच्चे
अंतराष्ट्रीये आसी रघो, तोपण ते मुझने चिटंब्यो. हुं व्रणवार स्नान करतो,
पुत्र म्नीधी अल्लगुं रांभी जमतो, एवा मुझने हे देव ! ते केम अमेध्यनुं न
हाय कराव्युं ? एम विज्ञाप करतो कहे ठे के, हवे हुं क्यां जाउं ? केने कहुं ?
किंवा आरमानो घात करूं. सत्य शौचनो धरनार हुं विष्टायें लीपाणो.

ते वेला ने वणिक् पासे उनो हतो ते तेनो पक्षाताप सांजलीने कहे ठे
के, में अज्ञानरसे तारी मेले अपराध करीने हवे तुं निरपराधी देव उपर
हो कोर कोर ठे ? ॥ यतः—नरः कार्ये हि निष्पन्ने, मयाकारीति मायति ॥
गमिन् पुनरनिन्दते, दोषं देयाय यजति ॥१॥ अर्थः—मनुष्य कार्य सिद्ध
पाप गो 'में कहुं' एरो मद ते कोर ठे, अने जो सिद्ध न थाय तो ते देवने
दोष रगो ठे ॥१॥ हवे ते वणिक् कहे ठे के, पूर्वे पंक्ति शौच धर्म आद
रगो ठे, ने धर्मने तुं रांभीने वाय शौचें जागो, वापरे जेम वृद्ध मूलधी जां
रगो, नेम तुं मूझयो विगरो, ते हवे केम शुद्ध थाय ? जे प्राणी अंतर म
खिन ठे ने वाय जडें हजगो वार स्नान करे तोही निर्मल न थाय. अंतरं
म बेरी जीनवायी परिणामे शुद्ध थाय. जलस्नाने तो अशुद्धता बधे. ज
लस्नान तो देवाचन कार्ये वाय मत्र टावयाने करवुं. ते माटे लोको जल
स्नान ने धर्म जगो कहे ठे. अनार्य अश्वत्थती पशुवत् तरे ठे. तेहने अंत-
रंग शौचनुं कारव जोजनयनं पंक्ति कहुं के, जे पापाचार करशे ते कु-
त्रानिमांहे अश्वत्थते. अने जे पापाचार नही सेवे ते सन्कुल सुजातिमां
हे ठरवशे, ते माटे विविध प्रकारनां शौच कयां ठे. ते जाणीने ते धर्मा
यी प्राणिये अंतरंग शौच धर्म जेवो शक्ति होय तेवुं आदरवुं. देवयात्रा,
विवाह, स्वर्गानो समय, राजदर्शन, संप्राम अने हाट बजार मार्ग पटला
स्नानके दर्शास्पर्शनो दोष नयी. पटले प्रकारे धरती फरशी पकी पवि
त्र बड़. घूमो ठरर पड़ेसुं पाणी, पवित्रता श्री, प्रजानुं हित करनार राजा
अने ब्रह्मचारी म् चारें सदा पवित्र कहेवाय ठे.

ते माटे ने म् लौकिक मार्गने मूकीने अलौकिक मार्गने आदर्यो, तेयी
नीवरावे सीलायो ठे. ने प्रायश्चित्त सीधे तुं शुद्ध याइग. एम वाणियानुं
अने कपडि माल्युं, पत्री ने वणिक् ने ब्राह्मण ये जणा बहामे येसी गो
स्नानके आदर्या. पोताना कुटुंबपरिवारने मर्या. स्यापत्री पंक्ति

एष्टवीचंश्च अने गुणसागरनुं चरित्र.

३

कथुं, तेम कपिले प्रायश्चित्त लीधुं. पठी ते कपिल सर्व दर्शनने सरिखे
शोचाचार आचरवा लाग्यो. ए कपिलनी कथा मुनियें कही ॥ ३७३ ॥

ते माटे हे शंखराजा ! घोढा अशुचिची नांगो जे कपिल तेणें जेम घणुं
अशुचि जोगव्युं, तेम हे राजा ! तुं दुःखना जयघी मरीश तो बखी घणां
दुःख पामीश. जे माटे पापघी दुःख उपजे अने पाप जे ठे ते जीवहिंसा
घी उपजे ठे. ते परप्राणीना घातयकी आत्मघातनुं पाप विशेष ठे. पुण्य
घी ते पापनो क्षय घाय, अने वेनो क्षय ययो त्यारे जन्म, जरा, मरणना
दुःखनो क्षय घाय. ते माटे हे राजन् ! तुं दवे सर्व चिंता मूर्का श्री वीत
रागनो जाख्यो धर्म आदर, तेघी सुखी याइश. एकदिवस तुं अमारा क
हा प्रमाणे धर्म आदरीश तो पठी तुं तेनो प्रत्यक्ष पारखुं जोइश. अस्व-
नित शरीरे पुत्रसहित एवी कसावतीखीने तुं जीवती देखीश. तमे वेळु
घणा कास लगे जोगना जजनारा याशो. त्यारपठी पुतळजोगी यइ अंत
राजसक्ष्मीने ठांकी खीसहित दीक्षा लेशो ने आराधक याशो.

एम गुरुनुं कथुं मानीने राजा ते वनमां एक रात्रि रखो, त्यां रात्रिने पा
एम गुरुनुं कथुं मानीने राजा ते वनमां एक रात्रि रखो, त्यां रात्रिने पा
वखे पदारे एक स्वप्न दीवुं. कल्पतरुयें बलगी सता फलसहित ठे, तेने
कोइक पुरुयें वेदी भूमिकायें पाडी. पठी बखी ते सता फलसहित पाठी
कल्पतरुमां जइ बलगी. तेने ते तरुयें तुरत श्रवणंबी. एवुं स्वप्न दीवुं के
तरत प्रजाते राग यतां राजा जाग्यो, त्यारे विचारुं के. अहो ! ए मोडुं
स्वप्न मुजने क्यांघी दीगमां आवत, पण जो इहां रखो तो में ए स्वप्न
दीवुं ! एम चिंतवी प्रजात संबंधीनी करणी करी राजा गुरु पासे आवी
वंदन करीने गुरुने स्वप्नार्थ पुत्रतो हवो.

त्यारे गुरु पण तेने स्वप्ननो अर्थ कहे ठे. तें राणीने झर करी त्रियोग प-
त्यारे गुरु पण तेने स्वप्ननो अर्थ कहे ठे. तें राणीने झर करी त्रियोग प-
माडो ते कल्पतरुनी माखने वेदी नांखी, पण ते माख पाठी तरत फलस
हित जश्ने कल्पतरुने बलगी. तेम हे राजा ! तमने ते राणी पुत्रसहित
वेहेली मखशे. एम सांजखी राजा कहे ठे. हे मुनीं ! तमारे प्रसादे करी
एवुं मुजने शुभ घवानुं ते महारे एमज होजो- एम कही राजा राणीनी
खयर जोतो तेज वनमां केटखेक झर गयो, त्यां लज्जायें नीचुं मुख करी
दत्तकुंवरने कहे ठे के, हे मित्र ! दुर्बुद्धि एवा में महा पाप कीधुं, पोताना
निर्मल कुजें लांछन लगाड्युं, पण गुरुयें अमृत किरणसमान वचन कहां ;

અને તેણે આશ્વાસના દહને ધૈર્ય ઉપજાવ્યું, આશાયે વિલુબ્ધો एवा મેં
આ દિવસ એમ ગનાવ્યો, પણ હવે હું મહારી સ્ત્રીને જો જીવતી ન દેખું
તો મરણ પાનીશ. તે માટે તમે ઘોડેસ્વાર થઈ ઉતાવલા જાઉં અને જ્યાં
કલાવતી હોય ત્યાં તેની તપાસ કરી શીઘ્ર તેને તેડી લાવો. એવી રાજાની
આજ્ઞા લઈને તે દત્તકુમાર ઘોડેસ્વાર થઈ કલાવતીની સ્થળ કાઢવા નિક-
ળ્યો. જે પુરુષે જ્યાં મૂકી હતી તે પુરુષે તે સ્થાનક દેખાડ્યું, ત્યાં છોટી
પહાડી દેખી ત્યાંથી પગી પગ જોતો દેવયોગે તાપસનો આશ્રમ દીઠો ત્યાં
તાપસને પ્રણામ કરી દત્તકુમારે પૂછ્યું કે, હે તાપસ! નર્તક પ્રસવ થઈ
ગઈ હતી સ્ત્રીને તમે રૂઝાં કંઈ દીઠો? ત્યારે તાપસ કહે ઠે, તું કોણ છે?
અને ક્યાંથી રૂઝાં આવ્યો છે? ત્યારે તેણે કહ્યું. હું શેઠનો પુત્ર દત્ત નામે હું
અને શંખપુરથી આવ્યો હું. રાજાયે મને સ્થળ કાઢવા મુક્યો છે, ત્યારે તે
તાપસ કહે છે. એ રાંકડી ઉપર હજી રાજા ઘેરજાવ નથી મૂકતો. આ
કાંઈ થોડું ફીધું છે? ગર્જવતી અવલોચન વનમાં મૂકાવી અને હાથ કપા-
વ્યા તે કાંઈ ઊંડું કહ્યું છે? જે હજી રાણીની સ્થળ પૂછે છે. લોકની પણ
કહેવત છે કે, ફીડી ઉપર કટક શું કરવું!

ત્યારે દત્તકુમાર તાપસને કહે છે કે, ઘણું કહ્યાની તો હાલ વેલા નથી,
પણ જો કલાવતીને નહિં દેખે તો તે રાજા રૂમળાં ચિતાગ્રિમાં ચલી મર-
શે; તે માટે શીઘ્ર જ્યાં હોય ત્યાં દેખાડો. તથા હા કહો, જે અમુક જગા
એ તે જીવતી છે. ત્યારે દયાહુ તાપસ દત્તને પોતાને આશ્રમે તેડી ગયો.
ત્યાં તે દત્ત, કુલપતિને પ્રણામ કરી કહે છે. હે પ્રજુ! રાજાને અન્નદાન
આપો. ત્યારે કુલપતિયે કલાવતીને તેડાવી. તે પણ ત્યાં આવી. પટલે દ-
ત્તકુમારને દેખી ઘણું રુદન કરવા લાગી. જે માટે સજ્જનને દીઠે ક્રોડગ-
ણું ડુઃખ થાય એવી નીતિ છે. તેમ ઘણે દહાડે સ્વજનને દેખી તે પણ ડુઃખી
થઈ ઘણું રડવા લાગી. તે રોતી દેખી મધુર સ્વરે દત્તકુમારે આશ્વાસના
દીધી ને સાસતી ફીધી. દત્તકુમારે કહ્યું. એ કર્મગતિ છે. માટે હે સ્વામિ
નિ! રહ્યાનું નિષેધ કરો ॥ ૪૦૪ ॥ હે વેદેન! સંસારને ત્રિપે જે મનગોચરે
તે આથે एवा શુજાશુજ કર્મ કરી પ્રાણી, સુખ ડુઃખ પામે છે. હે વાહ!
જ્યારે અશુજકર્મનો ઉદય થાય, ત્યારે માતા, પિતા, જાડ, પુત્ર, જર્તાર એ
સર્વ શત્રુરૂપ થાય. તેમજ જ્યારે શુજકર્મનો ઉદય થાય ત્યારે શત્રુ હોય તે

मित्र थाय. तजा हे बेनी ! तमोने जे अति आकरुं दुःख जोगवबुं पडयुं तेथीं राजायें तमारा गुण जाण्वा, पठी तमारा दुःखची तमारा वियोगनुं अनेतगणुं दुःख राजाने रघुं ठे. ते शंखराजा, पश्चानाप कातो हमणां च यनी अग्निमां प्रवेश करवा इच्छे ठे. जो हजीसुधी पण तमारुं मुख जीव-तां नही देखे, तो निश्चय ए प्राणत्याग करशे.

एवुं सांजळ्युं स्यारें कलावती रथे वेशीने जरतार पासे जावाने शीघ्र उ जमाख थड् जरतारे घणुं अहित कीधुं ठे, तो पण पतिव्रता कृष्णवती जे स्त्री होय ते जरतार उरर हित राखे. स्यारपठी तापसादिक तयां कुक्षप-तिने नमस्कार करी तेमने पूठीने पुत्रसहित राणी रयमां बेसीने प्रजाते घनने घिपे शंखराजा पासे आवी, तेने संपूर्ण श्रंगवासी देखी जेने घणो दर्प थयो ठे एवो राजा सज्जाथी नीचुं जोइ रघो, पण उंचुं जोइ न श-क्यो. दर्पनां वधामणां थयां, नगरांना निर्घोपची उरसव करता ह्वा. ह् र्यवंत थया एवा प्रधान सामंतादिक सहित एक क्षणमात्र सज्जामां बेसी ने पठी राजा कलावती पासे आव्यो. जेम चंद्रमा सदोपी ठे, कलंकी ठे, तोपण तेने रोहिणी आवी मले ठे, तेम कलावती पण जरतारने आव-वी मल्ली. यद्यपि राजा दोपी, कलंकी ठे, तोपण राणीयें खेद न राख्यो.

ते समये ते कलावती कांडक रोपवतीथकी नीचुं मुख करीने वेठी ठे एम राजायें जोयुं, स्यारे राजायें मंद जेनां नेत्र ठे एवुं कलावतीनुं मुख पो ताने हाथे उंचुं करीने तेने मधुर वचने करी कशुं के, ह्वां हुं जीवतो तुज नें मुख शुं देखाडुं ? आ तारुं मुख मने जीवाडनारुं ठे. हुं निर्जाग्य हुं जे में निष्कलंकने कलंक दीधुं ? बली तुं तो निष्कलंक ठे माटे तारी स्तुति केटली करुं ! एवुं राजानुं प्रशंसावचन सांजळी राणी बोली. निर्जाग्य अने वराकी एवी जे हुं ते मारी स्तुतियें सरयुं. बली राजा कहे ठे. हुं नि र्गुणी हुं. कृतघ्न, निर्दय, कुक्षयनो करनार तुं ; जेमाटे में तहारा जेवी सत्तियोमां शिरोमणी, गुणवती एवी राणीने खेद पमाडी. तथा तुं गुण वात्त, ठेते तारो कांड दोष न हतो तेम उतां बली तारी उरर हुं रागी उतां पण विरक्त थयो, ते फोइ पूर्वकृत कर्मना मर्मथकी में तुजने दुःख दीधुं. ॥ यतः ॥ सवो पुत्रकयाणं, कम्माणं पावए फलविवागं ॥ अथराहेसु गणे सु य, निमित्तमित्रं परोहोई ॥ ? ॥ बीजा कोइ प्रजा खोकें एटखो अन्या

य कीधो होय तो राजां तेने आकरो दंरु करे, पण आतो राजां पोतेजे आकरो अन्याय कस्यो, तो तेने कोण पुढे? कोण दंरु करे?

बली राजा कहे ठे. जेम बटवृक्षे तथा जंवरने वृक्षे फूज देखाय नही, तथा वक्रुलवृक्षेविषे फल देखाय नही, तेम तारे विषे कोइ दोष नथी. हे राणी! में अज्ञानथकी तारीउपर मानुं चितव्युं, ते हुं कहेथाने समर्थ नथी. तो हुं शुं कहुं? एम कही राजाये पोताना कोपनुं सर्व कारण पोते धीतेसुं कहुं. पत्नी राणीयें पण चंमालणीयें हाथ काप्या त्यांथी मांमीने सर्व दुःखमय व्यतिकर कस्यो. बली नवा हाथ आब्या ते स्वरूप पण कहुं. ह्यारे राजा हपें करी कहे ठे. हे प्रिये! आ चंद्रदिवाकर पर्यंत महारा अपय शनो पडहो बागशे, अने तहारा मस्तके शीलनी छजा फरकती रहेशे. हे राणी! तारा दुःखने पश्चात्तापे हुं जे जीवुं तुं, ते गुरुना वचनरूप संजीविनी औपधीना प्रजावयकी जीवुं तुं. राणी कहे ठे. मुजने दुःखमांयी सुख थयुं ते पुत्रना पुष्पें करीने थयुं, अने तमो जीवता रक्षा ते गुरुनी कृपाय की रक्षा. धन्य ए गुरुने के जेणे तमने सुयुक्ति आपी. तो मुजने इबे तें गुरुनां दर्शन करावो, जेथी हुं महारो जन्म सफल करूं. एम कही प्रजाते महोटी श्रद्धियें सहित समस्त परिवार साथे राजा गुरु पासे आब्यो. मुनि ने बांदिने धेवो, मुनि पण तेमने शीलरूप धर्मनी देशना देता हवा॥४२०॥

प्राणीने शिष्यव्रत जे ठे ते शुजोदयनुं करनार ठे, शील ते शरीरनुं आ जरण ठे, जीवने पवित्र करनार ठे, आपदाना समूहनुं हरनार ठे, तथा दुर्गतिना दुःखनुं टाळनार ठे, दौर्जाग्यादिक आपदाना समूहने जस्म करनार ठे, एवं शिष्य ते चिंतामणीरत्ननी पेठें इष्टित सुखनुं आपवावाहुं ठे. तथा शिष्यलथकी व्याघ्र, व्याल, जल, अग्नि आदिकना जय सर्व मटी जाय. ए शीष्य जे ठे ते स्वर्ग तथा मुक्तिना सुखनुं आपनार ठे, इत्यर्थ. हे राजन्! तमे ए शीष्यव्रतनुं माहात्म्य स्वयमेव दृष्टियें दीनुं, जे ताहरी स्त्रीना हाथ तें कपाव्या वतां ते शीष्यलना प्रजावें नवा आब्या. शीष्य रूपिणी अग्निने जो समकितरूप वायु सखाइ मंले तो ते घणा कर्मरूप इंधणने वाजे. जिनेश्वरे कहुं जे आत्म तत्त्वरूप वस्तु जीवादि पदार्थ, तेहनी जे सदृहणा ते समकित कहियें, ते महामोहनोयादि अशुभ कर्मना दायत्री जोव समकित पागे. तथा हे राजेंद्र! संसारमध्ये जमतों

૫૪૩૦ વેંડ અને ગુણસાગરનું ચરિત્ર.

૩

જીવને દેવતાની શક્તિ, દિવ્યજોગ સંપદા, વિવિધ પ્રકારની વિદ્યા, વિજ્ઞાન, એ સર્વને પામવું ઘણું શુભજ છે, પરંતુ નિશ્ચયથી એક સમકિત પામવું તે મહા હુલ્સજ છે. સમકિતરૂપી મહારાજનો દીવો જેવારે શ્રદ્ધા અને વિષે પ્રગલ્ભતાથી, તેવારે જીવ દેવગુરુ અને ધર્મ તથા દર્શન, જ્ઞાન, અને ચારિત્રરૂપ તત્ત્વનો જાણ થયો, તેવારે તે અઘારદોષે રહિત એવા શ્રી ઘીતરાગદેવને દેવ કરી જાણે. તે કાવ્યે કરી કહે છે ॥ રાગદ્વેષ કપાય મોહ મયનો નિર્દેશકર્મધનો, લોકાલોક વિકાશ કેવલગુણો મુકાયુધો નિર્જયઃ ॥ શાપાનુગ્રહ વર્જિતો ગદ તૃપ્તા હૃદકામ નિઝાજરા, ક્રીડા હાસવિલાસ શોકરહિતો દેવાધિ દેવો જિનઃ ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—ઘીતરાગદેવ તે કહેવા છે તોફે, રાગ દ્વેષ અને મોહના મયનાર છે. તથા શુદ્ધિપાને કરી કર્મરૂપ ઇંધન જ્વાલીને લોકાલોક પ્રકાશક એવો જે કેવલજ્ઞાનરૂપ ગુણ તેને પામ્યા છે, આયુષ્ય રહિત પ્રત્યુ નિર્જય છે, કોઈને સરાપ નથી દેતા, કોઈની ઉપર અનુગ્રહ પણ આદરે કરી નથી કરતા, જેને રોગ નથી, તૃપ્તા નથી, હૃદા નથી, કામ નિઝા નથી, જરા, ક્રીડા, હાસ્ય, વિલાસ, શોક इत्याદિક અનંત દોષ રહિત એવા દેવાધિદેવ શ્રી જિનેશ્વર ઘીતરાગ જગવાન તે દેવ જાણવા... હવે ગુરુ કહેવા હોય તે કહે છે:—દયાવંત, સત્યજાપી, અદ્વૈતત્યાગી, બ્રહ્મવ્રતધારક, પરિપ્રહરહિત, જેમને શત્રુ ને મિત્ર સરલા છે, મૃતિકાને, કંચન, તુણ અને મણિ, સુખ અને દુઃખ, તુણ અને સ્ત્રીના સમુદાય ય. સર્વ જેને સમપરિણામે છે. એવા જે મુનિરાજ તે ગુરુ જાણવા. તથા ધર્મ તે કોને કહિયે? શ્રીજિનેશ્વરજાપિત ધર્મ તે એક દેશથી. અને ઘીજો સર્વથી એવા એ પ્રકારે છે. તેમાં પંચ મહાવ્રતરૂપ અમણધર્મ તથા રાત્રીનો જન વિરમણરૂપ તે સર્વથી ધર્મ જાણવો, તેના પારક મુનિરાજ છે. અને ઘીજો સમ્યક્તમૂલ્ય વારવ્રતરૂપ દેશવિરતિનો ધર્મ તે દેશથી ધર્મ જાણવો. તેના પારક તે આવક છે. એ એ પ્રકારનો ધર્મ કહ્યો, તે ધર્મ મોહનો પમાડનારો છે. વધી સમ્યક્ જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રની ઉપર. જે અજ્ઞાન તે સમકિત જાણવું. તે સમકિત કહેવું છે તોફે, ચિંતામશિરશ, કામધેનુ, તથા કલ્પવૃક્ષ તેવડી અધિક પ્રજાવયામું છે. તે સમકિત સર્વ ધર્મનું આધારસ્તૂત છે. એવું સમકિત શ્રી ઘીતરાગે કહ્યું તે ધર્મ જાણવો. इत्यादि देशाना सांजसो मोहनीकर्मनी महोटी दद गांव जेटी मिथ्या

स्वने ठेदीने समकितरूप आत्मतत्त्व धर्म तेने-राजा राणी पाम्यां. पठी राजा गुरुप्रत्ये विनंति करे ठे के, अंपकार तिमिरजे हरनारी, सदा उद्योतकारी, मुक्तिपंथनुं कारण एवी निर्मल जे रत्नत्रयी ते रूप धर्म ते तमोए प्रकाश्यो, तेज त्रिवेकी पुरुषें अंगिकार करवो. पण ए खी, धन, संताननो जे मोह तेने सोहनी वेडीनी पेठे दुःखें त्यजी शकीयें, ते माटे हुं वा लक पंचमहावतरूप धर्म पालवाने अंसमर्थ तुं; तेथी मुऊने आवकना धार व्रतरूप धर्म अंगिकार करावो. त्यारें शंखराजा अने कलावती राणी समकितमूल धार व्रतरूप धर्म गुरु पासे आदरी गुरुने बांदीने गजारूढ थइ हर्षवंतथका नगर मध्ये प्रवेश करता हवा. त्यां शंखराजा तथा संपूर्ण अंगवती, पुत्रवती एवी कलावती राणीने आवतां देखीने सर्व नगरनां नर नारी लोकोने आनंद उपजतो हवो.

त्यां मांगलिक वार्जिजना जे शब्द तेना निर्घोषे करी आकाश गाजतुं हवुं, महासत्तिनो महिमा प्रगटपणे उज्जोषणा करतो हवो, घर घरप्रत्ये तोरण घांध्यां, हाट शणगाथ्यां, ध्वजा पताका बंधाव्या, अने ठाम ठाम मंगलिक उत्सव थपो. एवो सर्व स्थानके उत्सव प्रवर्त्यो. एवा अवसरें घणी हर्षित थई. एवी कोइके अर्धाज मुखमंरुन कीधां, कोइयें एकज कान शणगाथ्यो, कोइयें एकज लोचन आंज्युं, कोइयें अरुं स्नान कसुं, कोइयें न कसुं, कोइयें चांडो चोटलो गुंथ्यो, कोइयें न गुंथ्यो, कोइयें थोडुं जम्युं, कोइयें न जम्युं, कोइयें थोडुं तंबोळ खाधुं, कोइयें न खाधुं, कोइयें केटसांक आजूपाय वस्त्र पेहेत्यां, कोइयें न पेहेत्यां, कोइ पुत्रने धवरावती अधवच मूकी आवी, कोइक धणीप्रत्यें पीरसती तेमज दोडती चाली, कोइक नारी तो चूले धान वलतुं मूकी चाली, कोइ घीनो घडो ढलतो मेली चाली, कोइक जरतार उमलतो गाथो देतो मेलीने चाली, एम सर्व नगरनी स्त्रीयो कलावतीने जोवाने आवी. त्यां कोइक स्त्री, कलावती राणीने मुक्ताफळे तथा फूलें करी बधावे ठे, गुणग्राम करे ठे, धवल मंगल गाय ठे, जय जय आनंद पामो, हे कलावति! तुजने धन्य ठे, तुं चिरंजी ब रहो, तुं महासती ठे, तें कुल अजुआदधुं. इत्यादिक धणी श्लाघा करतां करतां नगरनां लोक सर्व पोताने घेर आव्यां. त्यां राजा राणीने घणां बधामणां आंध्यां, राजायें दीन याचकने घणां दान दीधां, बंदीवान स

ધને ઘોઘ્યા, એમ પુત્ર જન્મ માટે ધંધા નાટકીયા નવાંઘ્યા, વાર્જિત્ર વજ-
દાઘ્યાં, સોફને શોકરહિત કીધાં ॥ ૪૫૫ ॥

એમ દશ દિવસસુધી ઉત્સવ કરી, અગીઆરમે દિવસે શુચિચૂત થઈ,
ધારમે દિવસે જ્ઞાતિ કુટુંબને જમાડી, પુત્ર પ્રાપ્તિથી રાજાના પૂર્ણ મનોરથ
ધ્યા: સ્વપ્નમાં કલશ દીર્ઘો હતો તેને અનુસારે પુત્રનું નામ પણ પૂર્ણકલશ
પતું સર્વની શાલે દીધું. એમ સુખમાં કાલ નિર્મમે છે, ત્યાં સજીરની સંગતે
શાસ્ત્ર સાંજલે છે, ત્રિપયાસકિપણું મૂકીને દેવપૂજાદિ ધર્મનાં કામ કરે છે,
સંતોષરૂપ અમૃતે કરી તુષ્ટ છે; ધર્મધ્યાને કરી પુષ્ટ છે, જાવજીવ વ્રહ્મચર્ય
વ્રત પાલે છે, તેની મનરૂપિણી ચૂમિકા તે ગુરુવાણીરૂપ સુધાયે સિંચાણી;
તેથી તેને ત્રિવે ત્રિવેકરૂપ ધીજથી નિપજતું સમકિતરૂપ મોટું શુદ્ધ ઉદય
પામ્યું. શમદમાદિ ગુણ તે તેની શાસ્ત્રા છે, શ્રીજિનેંડની પૂજા સત્કાર. તે
તેનાં પત્ર છે, કુશ્વતિરૂપ આર્કિરા વાયુયે જે ફરશ્યું નથી, એવું તે સમકિત
રૂપી શુદ્ધ વિકસિત થયું, તેથી શંખરાજા જિનજવન કરાવતો, જીર્ણો-
ઝાર કરાવતો, જિનની મહા પૂજા રચાવે, સાધુ જનની નક્તિ કરે, દીન
દુઃખીનો ઉઘાર કરે, સાધર્મિકનું વાતસલ કરે, જિનમતના પ્રત્યનીકને
નિવારતો શિનશાસનને અજુવાલે, એમ ધર્મમાં ધન વાવરવાનાં કારણ ક
રતાં ઠતાં કેટલોક કાલ આવકવ્રત ધર્મ આરાધતાં તેણે ગમાઘ્યો.

પછી પુત્રને રાજ્યયોગ્ય જાણી મધ્યરાત્રે રાજા જાગીને ધર્મ જાગરિકાયે
ચિંતવતો હવો કે, અહો! આ અસાર સંસારસમુદ્ર તે દુઃખે તરી શકિયે
યવો છે. સમુદ્ર જેમ જલેં જલ્યો છે તેમ સંસારસમુદ્ર તે શરીર અને મનના
દુઃખરૂપ જલેં જલ્યો છે, તેમાં આસવનાં દાર જેણે રંધ્યા છે, રૂઢા રૂઢા
શુળેં કરી પૂર્ણ છે, અને રૂઢા ચારિત્રે કરી યુક્ત છે, એવો જે અર્હંદર્મ તેરૂપ
જહાજ વિના તું કેમ સંસારસમુદ્રનો પાર પામીશ? એવી ધર્મ જાગરિકા
ને ચિંતવતો તે શંખરાજા ચારિત્રના મનોરથ કરે છે. મનુષ્યાવેસાર પામ્યા
વિના ધર્મની પ્રાપ્તિ કદાપિ ન હોય, સિદ્ધાંતમાં ચૂસકાદિ દશે દૃષ્ટિ
માનવજીવ પામવો દુર્લભ કહ્યો છે. કદાપિ તે મનુષ્યજીવ પામે તોપણ ધર્મ
સાંજલવો દુર્લભ છે, તેથી ધર્મની સદ્દેશાને આદરવી, તેતો મહાં દુર્લભ
છે. પાંચ દંડિયરૂપી અશ્વ અણ દમ્યા ઠતાં જીવરૂપી અસારને નવરૂ-
પી કૂપને વિષે પાઠે છે, તથા માતા પિતા પુત્ર કુલત્રાદિ સ્વજન કુટુંબ તે

तो मृग पासनी पेठें दुःखे. ठंकाय एवं ठे, धन धाननी जे आशा तथा यौवनपणुं ते तो स्वप्ननी पेठें विनाश पामनारां ठे, दाराना जोग तो कारा गृह समान ठे, राज्य तो दुर्गतिमां पाडनार ठे, विषय तो विष समान ठे. ते कारण माटे एक चारित्रधर्म ठे ते मुक्तिपदने पमाडे, तेथी सर्व संगने ठांकी. संयमस्त्रीने हुं आदरुं. एम. धर्मजागरिकाये चित्तमां धारी कलाव स्तीराणीने राजायें पुवुं, जे हवे आपणने आत्मसाधन करवा माटे-दी-क्षा खेवानो समय ठे.

त्यारे राणी कहे ठे. हे स्वामी! आपणे जोग जोगव्या, एटला दिवस राज्य पैदियुं. हवे पुत्र पण राज्यजार पासवा धुरंधर थयो, त्यारपठी तत्त्व ज्ञास्थानुं सार तो एज ठे, जे हवे चारित्र धर्मरूप शरण अंगिकारवुं. संसार तो असार ठे एम जाणी जन्मनी सार करवाने ग्रहस्याभ्रम ठांकी, सार संयम आदरी, मनुष्यजव सफल करियें.

एवुं राणीनुं केहवुं. मोटा उत्साहथी सांजली प्रधानने पुठी शुच दिवसे महोटे उत्सवे पूर्णकलशकुंवरने राज्याभिषेक कीधो ॥ ४९५ ॥ प्रासादेयु महोत्सवो विरचितो मारी तथा वारिता, दुस्थानां कुलमुद्धृतं यतिवराः साधर्मिकाः पूजिताः ॥ मुक्ता बंदिजनाश्च गुप्तग्रहतः संतोषिता याचका, एवं ह्यष्ट दिनानि तेन सकलो लोकः श्रिया सत्कृतः ॥ १ ॥ अर्थः—जिन प्रसादने विपे मोटे महोत्सवे जिनपूजा रचावी, देशमध्येथी मार शब्द निवास्त्यो, दीन दुःखीने तेना कुसने दानादिकें उद्धृत्या, यति तथा साधर्मिकनी जक्ति करतो हवो, बंदीखानेथी बंदीवान ठोड्या, याचकजनने संतोष्या, एम आठ दिवससुधी शंखराजायें सर्व लोकने धनवंत कीधा.

एवा समयमां उद्यानपाखके आबी राजाने विनंती कीधी के, हे स्वामिन्! अमिततेजा नामें सफुर सुसाधु आबी समोसख्या ठे. त्यारें ते शंखरा जा वनपाखकने वधामणी थापी, पुत्रकलत्रपरिवारसहित महोटी रुद्धि ये गुरुने बांदवा आव्या. धर्मोपदेश सांजली राजा पोते अवसर, पामीने गुरुने विनंति करे ठे के, हे जगवन्! कलावतीयें पूर्वजन्मने विपे कयुं. दुष्कृत उपाज्युं के, जे दुष्कृतना योगें करी में ए निर्दोष वतां एना ज्ञाथ तोडाव्या. एवुं प्रश्न श्रवण करीने ज्ञानसंपन्न गुरुमहाराज धोड्याः—हे राजन्! ए कलावतीनो पूर्वजन्म कहुं वुं ते तुं सांजल.

મહાવિદેહદેવમાં મહેન્દ્રપુર નામે પત્તન હતું, તે પત્તનમાં નરવિક્રમ નામે રાજા ઘણા કાલસુધી રાજ્ય કરતાં થકાં તેણે પોતાના શત્રુને ત્રાસ પમાડ્યા હતા, તથા તે રાજાનું પરાક્રમ ત્રિવિક્રમ તુલ્ય હતું. તે રાજાની સ્ત્રી સીલાવતી નામે હતી. તેના શીલની સીલા પ્રશંસનોય હતી. તે રાજા રાણીને એક પુત્રી થઈ. તેનું નામ સુલોચના રાખ્યું. તે ક્રમે કરી કામપાંછ નું જાણિયે ક્રીડાવનજ હોયની! પૃથ્વી યૌવન અવસ્થાને પામી. એકદા તે સુલોચના પોતાના પિતાના ઉત્સર્ગે વેઠી ઠે, પટલામાં કોણે આવીને રા જાને એક શુક જેટલું આપ્યો. તે શુક સુંદર આકારવાળો અને ત્રિચિત્ર પૃથ્વી અનેક જાણા ઘોસામાં ચતુર પણે હતો. કૌતુકરૂપી રસેકરી લેવાંય સા રાજાએ તેને હાથપર લીધો, અને તેને ઘોસાવવા લાગ્યો. ત્યારે તે શુ ક જમણો પગ ઝંચો કરીને હપેં કરી એક શ્લોક ઘોસતો હવો, તે આ પ્ર- માણે:—સ્વારિતારિતરુણીશ્વસિતાનિલેન, સંમૂર્ઢિતોર્ભિષુ મહોદધિષુ ક્ષિ- ત્તીશા॥અંતર્ધુવન્નિરિપરસ્પરશૃંગપાતાત્, પાતાતર્યેર્મુરરિપોરપયાતિ નિઙ્ઠા॥૧ ॥ અર્થ:—હે રાજન્! તેં મારેલા શત્રુની જે સ્ત્રિયો તેના શ્વાસવાયુએ કરી સ મુઢના કલ્લોલ ઝલલવા લાગ્યા, ત્યારે તે માંહે આમ તેમ જમનારા જે પર્વ તો તેમના પરસ્પર આપાતેં કરી શિખરો પડી જવાથી જે કડકઢાટ શબ્દ થયો તેણેં કરી મુરારપુ જે વિષ્ણુ તેની નિઙ્ઠા ઝડી ગઈ ॥ ૧ ॥

પણું વચન શુકના મુલ્યથી સાંજલીને રાજા ઘણું રીઝ્યો, તેણે પોતાના અંગસપ્ત આજરણ અને ઘણું દ્રવ્ય જે પુરુષ તે શુકને લાવ્યો હતો તે પુરુષ ને આપ્યાં. પૃથ્વી રાજાએ તે શુકપદ્મી પોતાની કન્યા સુલોચનાને આપ્યો. તેણે પણ હર્ષિત થઈને પોતાના આવાસ સ્થાનને વિષે જઈ સુવર્ણમંચ પાંજ રામાં તે પંચીને રાખ્યો, અને દાડમ, દાણ, ચારોલી, અંજીર, છત્પાદિ ફલ તેને સ્વરાવવા લાગી. જેમાં શર્કરા નાર્ત્તી ઝે, એવું મધુર પાણી તેને પીરાવવા લાગી. તે રાજકન્યા પેલા શુકને ક્યારે ક્યારે પોતાના લોલા- માં લેતી હતી, ક્યારે ક્યારે પાંજરામાં મૂકતી હતી, ક્યારે ક્યારે તેને શુ ક્તિ ઘોસાવતી હતી. વડી આસન, શયન, જોજન, પાન, તથા રાજસજા ને વિષે પણ તે શુકપદ્મીને પોતાના આત્માનો પેઢે વેગલો નહીં મૂકતી હ- તી. પૃથ્વી રાંતે તે રાજકન્યા તે પદ્મી સાથેં ક્રીડા કરવાને લોભુરી થઈ. એકદા તે રાજકન્યા સહીના પરિવારને સાથેં લઈને નગરના સમીપ જી

ગમાં શ્યાવેલા કુસુમાકરનામા ઉદ્યાનને વિષે ગઈ, ત્યારે તે શુક તેની પાસે
હતો. તે ઉદ્યાનમાં નરકપાતને વારે, સિદ્ધિરૂપ વધૂખો સંગમ કરાવે, ત-
થાવંત નેત્રને સુધારસતું પાન કરાવે, एवं જિનાલય તે રાજકન્યાયેં દીધું.
ત્યારે ઘણા આનંદે કરી તે સુલોચના જિનપ્રાસાદમધ્યે ગઈ, અને ત્યાં શ્રી
સીમંધરજીની પ્રતિમા જોઈ ઘણા હર્ષગ્રે કરી સ્તુતિ કરતી હતી. તે
પ્રતીતીએ કે:-જગજ્ઞાંતુનિસ્તારણે યાનપાત્ર, શમારામવિશ્રામસંહીનચિત્ર
મ્ ॥ નતાનેકનાકેંદ્રપાદારવિન્દં, સ્તુત્વે સ્વામિસીમંધરં દેવદેવમ્ ॥ ૧ ॥
અર્થ:-જગતમાંહેલા જે જીવ તેમને તારવાને અર્થે જે જિહાજસમાન, શાં
તિરૂપ જે ઉદ્યાન તેમાં વિશ્રાંતિ લેવાને વાસ્તે સારી રીતે હીન થયું છે ચિ-
ત્ત જેમનું, અને અનેક દેવતાઝેયેં નમ્યા છે પાદારવિન્દ જેમના એવા શ્રી
સીમંધર જગવાનને હું સ્તુતું તું ॥ ૧ ॥

એવી સ્તુતિ-રાજ્યકન્યાયેં કહ્યા પછી તે શુકપદ્મી પણ તે શોભાપમાન
જિનધિવને જોઈ મનમાં ચિંતવતો હતો કે, આજે મારા જન્મનો મને ઘણો
લાજ થયો; આજે મારો જન્મ કૃતાર્થ થયો. અહાં! આજ મારું પુણ્ય જાણ
ત થયું. જેમાટે જિનનાયકનું દર્શન થયું. આ જિનધિવ મેં પૂર્વકાલને વિ-
ષે ક્રોધપણ સ્વલ્પને વિષે જોયું છે. એવો ઝહાપોહ તે મનમાં કરે છે, એટલા
માં તેને જાતિસ્મરણજ્ઞાન ઉપન્યું. તે એવી રીતે:-જે હું પૂર્વજવને વિષે ત્તા
ધુ હતો ત્યારે અનેક શાસ્ત્રના પઠન પાઠનમાં હું સાવધાન હતો, પુસ્તકરૂપ
ઉપધીનો સંગ્રહ કરવાને તત્પર હતો, પણ સંયમનિર્વાહક ક્રિયાને વિષે
મેં પોતાનો આદર-શિથિલ કહ્યો. તેથી મારે વ્રતવિરાધના થઈ. મેં આ-
ચાર કરી તેથી હું શુકયોનિમાં ઉપન્યો, પણ પૂર્વજવના અચ્ચાસેં કરી મને
આ શુકજવમાં પણ જ્ઞાન ઉપન્યું. તથાપિ મને ધિક્કાર છે! જેમાટે, જ્ઞાન
રૂપી દીપક હાથમાં ઠતાં હું અજ્ઞાનરૂપી અંધકારે કરી આંધલો થયો,
અને ચારિત્રાચરણથી સ્વલ્પન પામતો થકો જવરૂપી ગર્તામાં પડ્યો. તો
પણ આજ ત્રિજગતના સ્વામી એવા શ્રીસીમંધરસ્વામીને આ તિર્યગ્ જવ-
માં પણ મેં જોયા, તેથી મને ઘણું પુણ્ય પ્રાપ્ત થયું; માટે હું આજથી જિન
ધિવનું દર્શન કહ્યાવગર આહાર પાળી ન લેઉં. એવો તે શુકપદ્મીયેં મનમાં
નિશ્ચય કહ્યો. એવા થવસરને વિષે સુલોચના પણ જિનધિવને નમસ્કાર
કરી, શુકે કરી વિચૂપિત, એવા પંજરને હાથમાં લેઈ, પોતાના અવાસને

एश्वरीचंद्र अने गुणसागरनुं चरित्र.

विषे आशी. बीजे दिवसे नित्यनोपेजें शुक्रने पंजरमांथी काढीने जे
 जोजन करवा घेसे ठे, एवामां शुक्रपक्षी 'नमो अरिहंताणं' कही आ
 मां उगी गयो, ने श्रोजिनजगवानने नमवा माटे बाळोद्यानने विषे प
 यो. त्यां परमनक्तियें करो जिनने नमस्कार करीने ते उद्यान माहेला प
 यथेष्टायें जक्षण करतोयको उद्यानमां फरवा लाग्यो. त्यां ते सुलोचना
 शुक्रना वियोगयी घणी दुःखणी घई, अने घणो आक्रोश करवा लागी.
 घोडी:- वसिष्ठ ए मय हियए, जोवं घि नृप कठ वसहस्ति॥ सुहवासं हो
 णं, सुंदरपुणो किं न दीसहस्ति ॥१॥ अर्थ:- हे शुक्र! माहुरा हृदयने विषे व
 स करोने, अने माहुरा जीवनें आकर्षने तुं कशां वसे ठे? एज सुखावासमा
 रहीने सुंदर पुण्यरूप एवो तुं आज केम दृष्टिगोचर घतो नथी? पठी ते
 शुक्रनी पठवाडे चासनारा नाझा राजाना सुजटोयें वसंतोद्यानमां गुहरीतें
 विहार करतां ते शुक्रने जालमां पकळ्यो, अने सुलोचना पासे लावी मूक्यो.
 मोर्धे जेनां नेत्र रातां घयां ठे, एवी सुलोचनायें पण तेने लईने अव्य-
 क शब्दें करी कळुं के, रे धूर्त! तुं मने वंचीने खेष्टायें ऊनीने वनने विषे
 गयो, माटे हवे तुं ध्यानमां राखजे के, आजयी हुं तुजने व्हार जवा द
 इश नही. एवुं कहीने सुलोचनायें ते शुक्रनी गति जंग करवाने तेना पांख
 खुंची लीधां, अने पठी ते शुक्रने तत्कास काराएह जेवा पांजरामां तेणे
 मूक्यो. शुक्र पण मनमां चिंतवतो हवो के, मारी पराधीनताने धिक्कार
 होजो ॥ यतः॥ दृठात् नीचतरं कृत्यं, कार्यते मार्यतेऽपि च ॥ नरकावास
 देशीयां, तत्प्राहुः पारवश्यताम् ॥२॥ अर्थ:- जे अवस्थामां जीवने बला-
 त्का नीच कर्म करावे ठे, अने मारे ठे, माटेज ते पराधीनताने नरक
 वास सरखी कहे ठे ॥ २ ॥ पूर्वजवने विषे हुं स्वाधीन वतां प्रमादयी स-
 क्रियानुं अनुष्ठान नही करता हवो, तेनुं त्या फल ठे. अथवा ए दुःख ते
 केटवुं ठे? एवुं दुःख तो मीं अन्य जवने विषे अनंतिवार सहन कळुं ठे,
 अने त्या जवमां पण तेमज सहन करीश, तेथी श्री दीतरागना मुलकम
 लनुं दर्शन करवाने पण मने विघ्न घयुं. एवी चिंताये आतुर थयेलो अने
 तेथीज जेने घणो दुःखनो नार थयो ठे, एवो ते शुक्र फरीथी चिंतन क
 रवा लाग्यो के, हे जीव! तुं शोक मूक. शोक मूक. शोके करी आकरुं क
 र्मबंधन घाय ठे. जिनविषयुं दर्शन कख्या वगर अन्न खावुं ते मने

नहीं; माटे हुं अनशन करूं. एम चित्तवीने तेणें अनशन आदखुं. पठी ते पांच दिवस पर्यंत पंचपरमेष्ठिनमस्कारनुं स्मरण करतो मरण पामीने सौ धर्मदेवलोकने विपे महार्हिक देवता थयो.

सुलोचना पण तेना दुःखेंकरी दुःखणीथकी अनशन आदरी समाधि ये मरण पामी, अने सौधर्मदेवलोकने विपे तेज देवतानी देवीपणें उपनी. ते देवलोकमां विषयसुख जोगवीने क्रमें करी ते वन्ने जण देवलोकथी च्यव्या. तेमां शुक्नो जीव ते तुं शंखराजा थयो, अने सुलोचनानो जीव ते आ कलावती नामें ताहरी पदराणी यई. माटे हे राजन्! जीवें जे खरेखरां पापपुण्य कल्यां होय तेनुंज फल ते जोगवे ठे. तेमां सुखदुःखनो कर्त्ता कोइपण नथी. जेमाटे पूर्वजवमां एणें तारा पांख लूंच्या, तेथी पूर्व धेंरें करी तें एना हाथ कपाव्या ॥ यदुक्तम् ॥ कृतकर्मक्षयो नास्ति, कल्पकोटिशतैरपि ॥ अवश्यमेव ज्ञोक्तव्यं, कृतं कर्म शुभाशुभम् ॥१॥ अर्थः—कल्या कर्मनो क्षय कोट्यावधि कल्पे करी पण थाय नहीं. कथुं शुभाशुभ कर्म अवश्य जोगववुंज जोइयें ॥१॥ गुरुमुखथी एवी पूर्वजवनी वार्ता सां जाली तेथी वैराग्यें करी वासित थयुं ठे चित्त जेमनुं एवा ते वेजण (शंख राजा अने कलावती) संसारनुं असारपणुं जाणताथकां, हाथ जोडीने गुरु ने प्रार्थना करता ह्वाके, हे प्रजो! संसारसमुद्रमांहे फलदाइ दीक्षा रूपिणी नावा ते सित पटेंसहित अमने आपो. पटजे सर्वविरती अंगि करावो.

त्यारें गुरु कहे ठे. तुज सरखा झानीने एज घटे ठे, जेमाटे वलता घरम ध्येथी कोण काह्यो पुरुष पोताना आत्माने उरूरे नहीं! शूरांमां शूरो तुं ठो, तथा त्यागीमां तुं महा त्यागी ठो, जेमाटे आ समय निःसंगी यइने साहसीकपणें प्रवज्याग्रहे ठे. त्यारें राजायें पण पुत्रनी आझा लइ मोटे महोसवे कलावतीराणीसहित दीक्षा लइ गुरुनी सा रें विहार कख्यो.

ते राज्यक्षपी संसारथी उदासीनथका समतारसमां मग्नथका नरेंद्र दे वेंद्रना सुखथी पोताना आत्माने समतासुखें करी अधिकसुखी जाणता ह्वा. ते राज्यक्षपी काखोचित गीतार्थ थया. काखोचित सुसंयमी थया. काखोचित तपस्वी थया. काखोचित विहारकरता, काखोचित सर्वक्रियाकरता ह्वा.

जो दुःखमकासना दोषयकी तेवुं शरीर बल, वीर्य न रळुं. तेवुं क्षेत्र पामवुं दुर्जन थयुं. तेवा सन् क्रियाना योगना मेळवी आपनारा सखाइ

પણ ન મલતા. એવા યોગ થકે પણ જે મુનિ અકાર્યથી નિવૃત્તિને જે આ-
જ્ઞાસહિત જયણાં ચારિત્ર પાસે તે પણ આરાધક કહ્યા છે ॥ યતઃ ॥ આ
ગમ વ્રત્તમ્ ॥ જયણાં ધમ્મજણી, જયણાં ધમ્મસ્સ પાણી ચેવ ॥ તત્તવ
બુદ્ધિકરી જયણાં, પંગતસુહાવદ્દા જયણાં ॥ ૧ ॥ ફાસુયપ્પસણીપદ્ધિ, ફાસુ
યત્તદાસિપદ્ધી પુણેદ્ધિ ॥ મીસિપ્પણ્ય આદ્દા, કમ્મેણ કરંતિ જયણાં ॥
૨ ॥ સુત્તવિદ્ધિવઠાણ, વિવદ્ધમાણા ન વિદ્ધપચરણં ॥ જણિતતપઠમેવદ્ધિ,
જમ્મ્મ વપ્પસો જિણિદેદ્ધિ ॥ ૩ ॥ અર્થઃ—જયણાં જે છે તે ધર્મની માતા છે,
ધર્મની રક્ષવાલી છે, તપને પુષ્ટિ આપનારી છે, નિશ્ચયેકરી સુહાવદ્દ જય-
ણાં છે. કોઈપણ અપવાદથી જો છૂપણ લાગ્યાં હોય તો તે ગુરુપાસે પ્રાય-
શ્ચિત્ત લઈને તે ધૈર્યવંત ચારિત્રવંત મુનિ શોભતા દ્વા. તે શંઘરાજા તથા
કલાવતીરાણીયે શુરુચારિત્ર પાલી અંતે અણસણ લઈ ર્યાંથી કાલમાસે
સમાધિમાં કાલ કરી શંઘરાજા સૌધર્મદેવલોકે પદ્મવિમાનમાં પાંચ પદ્ધ્યો
પમના આયુષ્યે દેવતા થયો, અને કલાવતીરાણી સાધ્વીપણે શુરુ ચારિત્ર
પાલી શરીર ઠાંકી કાલમાસે કાલ કરી તે પણ સૌધર્મદેવલોકે પદ્મવિમા-
નમાં તેજ દેવતાની દેવીપણે દેવાંગના થઈ ॥૪૯૩॥ કાવ્ય ॥ સઙ્ગામધામ
વિપયાદ્રુતલલ્લહકામ, મુદ્દામદેવરમણીકૃતગીતનૃત્યમ્ ॥ તત્તત્ર દેવમિધુનં
વરરૂપિ પંચ, પદ્ધ્યોપમાયુસહિતં ચ મિયોઽનુરક્તમ્ ॥ ૪૯૪ ॥ અર્થઃ—જલાં
ધામની લીલા, તથા અદ્રુત વિષય પામેલા, ઉત્તમ કામજોગ, દેવતા સંય-
ધી રમણીક ગીત નૃત્ય, તથા ધાર્જિત્રના શબ્દ તેમાં તદ્દલીન થયેલા એવા
તે દેવદેવી દેવતાપણાનાં જોગ જોગવતાં પાંચ પદ્ધ્યોપમનું આયુષ્ય પાલ
તાં માંદોમાંદે અનુરાગીપણે રહ્યા ॥૪૯૫॥ જલાં જાવિક મુનિનાં જે ચારિ-
ત્ર છે તે કુગતિના હરનાર હોય, ને મુક્તિવૃક્ષનાં ઘીજ હોય, વિષયાદિમાં
આલંબન મૂકી સંપૂર્ણ ક્રિયાના કરનાર તેમાટે દુઃસ્વમયકાલને વિષે મુનિ
રાજે શુરુચારિત્ર અપ્રમાદપણે પાલવું ॥૪૯૬॥ પોતાના અજ્ઞાનતાના દોષ
થી જે એમ કહે છે કે, આજ દુઃસ્વમ કાલમાં ચારિત્ર નથી, તેનું વચન
સાંજલવું નહીં. તેમ તેના દર્શનથી પણ પાપ લાગે ॥૪૯૭॥ જે પ્રાણી વધુ
આરંજી છે, કામજોગના શુદ્ધિ છે, ચારિત્રનો જાર વહેવાને અસમર્થ છે,
તે પ્રાણી સાધુજનના અવતા દોષ દેશે છે. ગુણ જોવાને મહા અંધ છે ॥
૪૯૮ ॥ જે સાવચ વ્યાપારરહિત થયા, જે શીશ સત્ત્વમાં રક્ત છે, ચારિત્રવં

ત વહુલચિયેસહિત છે, તે શંખમુનિની પેઠે સ્વર્ગ તથા મુક્તિના જજના-
રા થાશે. ॥ ૪૯૭ ॥ પ્રથમ જન્મમાં પ્રથમ વ્રતધારી एवा જે શંખરાજા તથા
કલાવતી નેની કથાએ કહિત एवा ए आ चरित्रનો પ્રથમ સર્ગ છે. ॥

॥ इति श्री पृथ्वीचंद्रगुणसागरचरित्रे प्रथमसर्गस्य बालावबोधः समाप्तः॥

॥ अथ श्रीद्वितीयसर्गस्य बालावबोध प्रारंभः ॥

॥ હવે દેવતા મયેસો શંખરાજાનો જીવ તે ત્યાં દેવસંબંધી જોગ જોગ-
ની ત્યાંનું આગુલ્ય પૂર્ણ પાડીને ત્યાંથી ચ્યત્રી શેષ રહી જે પુણ્યપ્રકૃતિ તે
મેજરી મદિત ત્યાં ગુપ્ત્યા તે સાંનસો. જંચુછીપના દક્ષિણાર્ધ જરતદોત્ર
મે રિં મધ્યમંમનું જે મંચન एवो મળિપિંગલ નામા દેશ હોતો હયો. તે દે
શ કેવો છે. ત્યાં મુંદર ગામ તે પુરસમાન છે, ઘણી લક્ષ્મીયેં કરી મનોહર
एवा त्वां घणां पुर एवने नगर છે, તે દેશને ચિપે (પોત કે૦) ચાદણ સમા
ન જોયો છે મરુત સાગ વધુ જેમાં, તથા (પોત કે૦) ચાલક સમાન ઘ-
ણાં આષ્ટક ત્યાં છે, एवું પોતનપુર નામે નગર છે. ત્યાં શત્રુંજય एवे નામે
ગજા છે. ને કેવો છે? મો કે, જેણે પોતાનું હૃદય પરનારીને નથી દીધું, ત
યા પોતાની ધૃત શત્રુને નથી આપી. एवो શિયલવંત પરાક્રમી તે રાજા
છે, તેને રૂપવતી સાવણવતી एवी ચમંતમેના નામે રાણી છે. તે રાજા રા-
ણીને દંડ દંડાળીની પેઠે, રવિપ્રાચીદિગની પેઠે, શિવગોરીની પેઠે, સુલ
મય જોગ હોમયનાં તેમનાં ઘણો કાલ આનંદમાં જતો હયો.

તેવે સમયે ચિવેલી एवો શંખરાજાનો જીવ તે દેવતાના જયથી ચ્યવ્યો,
ને મુકુવર્ણ પાંચકાલા હંમની પેઠે ને રાણીની કુચરૂપી સગેવરને ચિપે શ
ચવરનો હયો. ને સમયે પૂર્ણચંદ્રમા સમાન જેનું મુલ્ય છે एवी મુલ્યશય્યાને
ચિવે મુતી થઈ સમગ્ન કમણે કરી પૂર્ણ एवा કમલાકરને તે પૂર્ણ ચંદ્રવદ
ની एवी જે રાણી ને દેમ્વતી હયો. પ્રાતઃકાલે પ્રતાપનાં યાજિત્ર યાગનાં
માંમણી રાણી દર્શવતી થઈ થઈ જાગીને જરનારને સ્વપ્ન દીગની યાર્તા
કેદની હયો. ત્યારે ગજાએ કહ્યું. હે ગર્ભી ! ए ममानुषारे तने कुलउद्योत
क पुत्र थामे. ગર્ભી કહે છે. દેવપુત્રના પ્રમાદે કરી एमज होजो. પત્રી રા
જાની આજ્ઞા શ્રદ્ધ પોતને મંદિરે જઈ ને ગર્ભી મળેની પ્રતિસાક્ષના કરે છે.

देवपुत्रां नहि करीन, दोन दुर्गांने दोन आवीश, याचकोने संतुष्ट

करीश, साधर्मिकनुं वात्सल्य करीश, अमारी प्रवर्त्तावीश, एवां शुच मोहो
 खां ते राणीने उपज्यां. ते वधां राजायें पुरां पाढ्यां. पठी शुचयोगे पूर्वदि-
 शे जेम सूर्य प्रकाशे, तेम तेजवंत अंधकारने टासतो एवो पुत्र मध्यरात्रे
 ते राणीये प्रसव्यो. त्यारे सुमुख नामा दासीयें पुत्रजन्मनी वधामणी आ-
 पी. त्यारे राजायें तेने सार शृंगार आप्या. दासीकर्न हूरें कीधुं. एवी व-
 धाई आपी. त्यारपठी प्रातःकालने विषे राजायें पुत्रनो जन्ममहोत्सव प्र-
 वर्त्ताव्यो. त्यारे गीत अने नृत्यें करी घणो अद्भुत रस उपन्यो. तोरण जे
 ठे ते स्फुरण पामवा लाग्यां. श्रेष्ठ एवा तुर्यादिक वाजिंत्र तेणें करी आका-
 श जराई गयुं. लोकने आपेलुं जे प्रधान दान अने मान तेणे करी मोहुं
 वर्धापन थयुं. एवी रीते एकमास अतिक्रांत पयो, त्यारें राजायें कुटुंबने
 जमाडी सर्वनी साखे स्वप्नने अनुसारे ते पुत्रनुं कमलसेन एवं नाम पाडपुं.
 ते पुत्र शुक्लपद्मनी धीजनो जे चंद्रमा तेनी पेठे वृद्धि पामतो थको कुश-
 ल, लायक अने सकल कलायें करी पूर्ण थतो हयो. ते पुत्र पवित्र यौवना-
 वस्या पाम्ये ठते ते कुमार हर्षरहित, शोकरहित, रूपरहित, इर्ष्यारहित,
 क्पयांय फोकट विवाद नही करे, क्पयांय विरोध नही करे, क्रोध नही करे,
 महा मत्सर नही करे, विवादनी अथवा विषयविकारनी वार्त्ता तो तेने
 रुचेज नही, पूर्वजन्मना सुकृत अज्यासथकी शांत, दांत, दयावान् एवो
 ते थयो. नीचीदृष्टिची चाखवुं, सत्य वचन चोखवुं, मुनिनी पेठे मौन धा-
 रण करीने रहेवुं, अयत्तरे घोडुं घोखवुं, एवो ते कुमार परोपकारी, दाहि-
 एववंत, दातार, पराक्रमी, गंजीर, गुणवंत, होतो हयो ॥ २१ ॥ एवे सम-
 ये ज्यां फोकिन्न जे ठे ते गायन करे ठे, प्रमर जे ठे ते घंदी घईने स्तुति
 करे ठे, किंशुक वृक्ष जे ठे ते जेना उपर उग्र धरे ठे, अने मचकुंदना वृक्ष
 जे ठे ते जेनी उपर चामर दाखे ठे एवो वसंतराजा आढ्यो. पटले वसंत
 शुभु आया. ते समये ग्रीचोने देखी कामी मुजटनुं मान विसय गयुं ठे,
 ते ग्री आगल हाथ जोडी उजा रहे ठे, हीचोखे हीचे ठे, नर नारी जन जे
 ठे ते खज्जा गर्व मृकीने फागनां गीत गाय ठे, प्रायः प्रमरनुं नृत्य अने
 गुंजारवरूप रस गीत तेणें करी शोजतुं एवं महीमंनस थयुं, युवान पुरु-
 पने उल्लासकारी एवो मधुनास आढ्यो, त्यारें मित्रनी प्रेरणाची क्रीडा
 जोगाने थयें कमलसेनकुमार नंदनवनने विषे थायतो हयो.

जैनकथा रत्नकोष जाग सातमो.

त्यां दीड्यां करी व्यग्र ठे मन जेनुं एवा ते मित्रादिक रमतां अन्य ज
 णा मया. त्यां कुंवें त्यां घेतां थकां थडो! एवो अनाथ ठे एवो कोड-
 ना मुमारी बोझावो शब्द सांजव्यो. त्यां कुंवरे विचारुं, जे माहरो
 ना सोडवो नाथ वतां ए अनाथ शब्द कोण कहे ठे? अने ते केम क
 ने! एवो समये परी ते कुमर शब्दने अनुमारे ते दिशिजणी चाख्यो.
 केडवळ डार गयो. पण शब्दना कहेनारो कोड दीडो नही, त्यां त्यां
 वाता वळा. एतनामां वडी एवो एज शब्द सांजव्यो. त्यां वडी
 नेव वरना जगल नाथयो. त्यां अति डार नही एवा एक देहराने विषे
 देवा वतां एक श्री दीडी. तेवां कुमरे विचारुं, जे ए शब्द तो ये व-
 रना एकाज मुमयकी नीकया होय एम संजये ठे, ते माटे एनेज पूतुं.
 ते निवरीने कुंर देहराने होय पेमे ठे, एतले ते देहरं उडीने डार गयुं,
 एम जगल वरना पड रयी. तेवां कुंर विमय पाव्यो. एतनामां प्रासाद
 जेवरी एव शब्द श्री नीकरी. ते हरींन थकी कुमरने थार सन्मान
 वर वर ठे, हे वरमि! तमे थडीं वेगो.
 ते मांडवी कुंर कहे ठे. हे श्री! तुं कोण गो? आ इज्जतावरूपी ते
 तुं ठे? जगल अनाथ तुं केम कहे ठे? तेवो उत्तर तुं तरन आप. त्यां ते
 श्री कहे ठे. तेवो कोड नाथ नथी तेने आ वतुं जगल अनाथ ठे. त्यां कुं
 र कहे ठे. ए इज्जता ते जा वान्ने वरुं. श्री बोली. नाहरे माटे कसुं.
 हे निवुण! तुं कोण एम श्रीजार्नीने पुत्रवृत्तकने घटे नही ॥ यतः ॥ सरि
 वरुं नरींदां, गिरीं कनकाण कामिणीं व॥ पुत्रंति उ गामं जे, कुम
 वरुं केमिं नेमि ॥१॥ अर्थः—नदी, गता, जिवि, कमल अने कामिनी ए
 मरो वान जे पुत्रे तेनुं कुमर केवी गीने याय ॥१॥ नापण तुंने कंडक कटुं
 तुं के. श्रीजार्नी जे ठे ते इमेज परिग्रज ठे. कारण मूर्य, नदी, नारी, ग
 जगल अने मुमय ए वरं वरुं मरुटा परिग्र ठे. एम कुंने धर्मगताने
 वरुं ठे. हे तुं मरुटी वतां मांडव. श्रीनामक वृं शब्द नाथका तुं, वृं
 वरुं एका वरुं उरन वरुं वरुं वी. पण वृं मांडवि अनाथ वृं. तेमा
 टे हे वरमि! तुं वरुं वरुं, तुं निवुण वी, उरुं वरुं नां गिरीं वी, नेथी
 वरुं अनाथता वतां नाथ वरुं. जे उरन होय, ते वरुं जोगरे, वरुं वि
 वरुं वरुं श्रीं कहे. ते मांडवी कुंने वरुं वरुं वरुं वरी ते श्री

एष्टवीचंद्र अने गुणसागरनुं चरित्र.

प्रत्ये कष्टुं के हुं परस्त्रीने जोगवुं नही, जेमाटे उत्तम पुरुषे परस्त्री नही. परस्त्रीने सामुं जोवाची पण शीयस्वरूप प्राण जाय, अने जो सागे तो कासजुं कापी नावे. माटे एने तरवारनी धार समान ज माटे न्यायमार्गी उत्तम पुरुषे परस्त्रीसंग न करयो ॥ उक्तं च ॥

॥ मझझ विमलं पि कुलं, हिसिक्कड पागण विजणेष ॥ पढइ : रण, पुरिसो परनारिसंगेण ॥ १ ॥ उच्चिटे विठं पि व, परनारी पा सपुरिस्ता ॥ सेवति सारमेयव, निंदिया जे डुराचारा ॥ २ ॥ अर्थ स्त्रीना संगेकरी पुरुष पोताना निर्मल कुलने मलिन करे वे. पातवे पोताना आत्माने हीन करे वे, अने डुरंत नरकने विपे पडे वे. स जे वे ते उच्चिष्टनी पेठे परनारीने ठांने वे, तथा जे डुराचारी अने नि पुरुष वे ते श्वानसरखा घईने परनारीने जोगवे वे ॥ २ ॥ जेनो फोड न होय, अथवा डुःखी होय, तेने पोपवानो अथवा पालवानो ना तुं, परंतु कष्टांन पण परस्त्रीनो संग करनार हुं नहिं. जो मारुं चिः दरीश तो हुं सत् पुरुष नहिं. तो हुं परस्त्री केम धारुं ! एम कहेतो ते मार त्यांची नीकड्यो. त्यारे ते घोडी. सूना घर मध्ये पेसीने जेम ॥ नीकडे तेम तुं केम नीकड्यो. जो तद्वारा अंगमां लुजटपणुं होय तो महारा मुख आगल आव. एम सांजसी कुमर तेने सामो गयो पटले : इ पुरुषे कहुं. हायमां तरवार महीने तुं खवंदाचारीयको शुं सिंहने वरीश? माटे जो तुं साचा पुरुषमां सिंह होय तो जोडं, जे हुं प्रहार दळं ते तुं सहन कर. त्यारे कुमरे पण खडग काढी नावे खंजे धरुं. त्यारे ते पुरुष पण तरवार खांधे धरी कहुं. हे मूढ ! पहेसो प्रहार तुं कर. त्यारे कुमरे कहुं हुं निरपराध एवा कोडने प्रथम घात न करुं. त्यारे ते पुरुष तुष्टमान थड कहेवा लाग्यो के, अहं ! सत्व श्रीमंत नर ! तुं तारा शरीरनी शोजायें राज सक्षी मुखे जोगव. वीजुं अंगदेशनी सक्षी तुं जोगवीश. में स्त्री तथा पुरुषरूपे करी तुजने इंद्रजासपणुं देखाड्युं, अने ताद्वरुं धैर्य जोवाने तहारी परीक्षा करवाने जे तुजने वचन कुवचन कष्टां, ते तुं खमजे. हे सत् पुरुष ! हुं वंशानगरीनो अंधिधायक तुं. एम कही ते देवता अदृश्य धयो.

त्यारे ते कुंवर पण अंगदेशना पदनी प्राप्ति जाणी, हर्षवत हृदये करी शुभ शुक्ले प्रेक्षो यको आगल चाड्यो. त्यां आगल जतां एक मोटं सरो

ધર દીતું. તે સરોવર કેવું છે? તો કે ઝંઝાર, ગંજીર તથા નિર્મલ એવા જલ થી ઝરેલું છે, તીરને ત્રિવે વનવૃક્ષે કરી શોજાયમાન છે, ઘણે કમલે કરી શોનિત છે, લાલોગમે પંખી તેને સેવે છે, તેમાં માર્ગનો શ્રમ ટાલવાને તથા પોતાના આત્માને વિનોદ આપવાને વાસ્તે કુમરે જ્ઞાન કહ્યું, ઇટલા-માં કોઈક પુરુષ અશ્વ લઈને તેની સામો આવ્યો. અને બોલ્યો કે, હે સ્વામિ! આ તુરંગ ઉપર તમે અસ્થાવર થાઉં. એવું સાંજલીને કુમારે કહ્યું. તું કોય છે? અને શેનિમિત્તે મને તેડવાની ઇચ્છા કરે છે?

! ત્યારે તે અશ્વ લાવનાર પુરુષ બોલ્યો કે, અહીંથી નજીક એક નંદનવન છે, ત્યાં રમવાને ચંપાનગરીનો અધિપતિ ગુણસેન નામે રાજા આવ્યો છે, તેનો હું અનુચર તું. તેણે આપને તેડવા માટે મને મોકલેલ છે, માટે ત્યાં અસ્થાવર થઈ પધારો. પછી ત્યાં જે કાર્ય હશે તે સ્વયમેવ જાણશો.

ત્યારે ગુણનો રાગી એવો કુમર અશ્વે અસ્થાવર થઈ આગલ ચાલ્યો. અશો કટુક તલેં વેઢેજો, કુંડલેં તથા તિલકેં શોજતો, નાગલતાયેં કરી જેતું શરીર વેદિત છે, જેના જાલસ્યલ ઉપર થિંડુ શોજે છે, પ્રધાન સામું જે જુએ છે, એવા રાજાએ પ્રણામ કરનાર એવા કુમારને વાલ્યો, અને પૂછ્યું કે, હે સજ્જાન! તું એકલો કેમ? તું ક્યાંથી આવ્યો? તારું કલ્યાણ થાઉં. તારું સ્વાગત હોજો. એમ કહીને રાજા મૌન રહ્યો, ત્યારે મને પ્રણામ કરતાં કેમ વાલ્યો! એવું કુમાર મનમાં ચિંતવે છે ઇટલામાં મતિવર્જન નામા પ્રધાન તે કુમર પ્રત્યે કહે છે. તમને સરોવર મધ્યે જ્ઞાન કરતાં દેખીને અમે વિચાર્યું કે, એ કોઈક ઊત્તમ રાજપુત્ર છે, એવું જાણી તમને તેડવા માટે અશ્વ મોકલ્યો. હવે નગર મધ્યે પધારો. એમ કહી તે મતિવર્જન પ્રધાને કમલસેન કુમારને નમીને કહ્યું કે, રથે અસ્થાવર થાઉં. તે સાંજલીને કુમાર રથમાં વેઢો, ઇટલે પ્રધાન કુમારને કહેવા લાગ્યો કે, હે ઊત્તમ! હું પરદેશે આવ્યો તું, એવો કશો મનમાં લેદ તમે કરશો નહિં. સૂર્ય જે છે તે ધૂર છે, તોપણ ધૂર થી અંધકારને કળમાત્રમાં ટાલે છે. ત્યારે કુંવરે કહ્યું. ગંજીર, ગુણરાગી, સ્તપવાદી, સરલ, સૌમ્ય, એવા જન ડ્યાં હોય તે જો પરદેશ હોય તોપણ બ્રેને નાહ્યા માણસે સ્વદેશજ કહ્યો છે. ઇત્યાદિક સ્તુતિમય વચનેં કરી કુમારે પ્રધાનનું મન રંજિત કહ્યું. પછી સ્વર્ગ માંહેલા નગરમાં જેમ પ્રવેશ કરિયે તેમ ચંપાનગરી મધ્યે તે પ્રવેશ કરતા હવા.

પૃથ્વીચંદ્ર અને ગુણસાગરનું ચરિત્ર.

૪

પૃથી તે પ્રધાન કુમરને પોતાને ઘેર તેડી ગયો. ત્યાં જ્ઞાન મજ્જાન કા
જોજન કરી નિશાયે સુખ શય્યાયે સૂતો, ત્યારે તે કુમરની પાસે આવીને
પ્રધાન આવીને વાત કહે છે ॥૬૫॥ હે પ્રજો! ચિરંકાલસુધી અમારું મન
ચિંતારૂપી અગ્નિ કરી ઘસી રહું છે, તે તમો જલધર જેવા ઓ માટે તમ
રા દર્શનરૂપી જલ કરી સૌંચવાથી અમારું મન શીતલ થયું. સજ્જાનરૂપી
શાલ શુદ્ધ જે છે તે સોકના સમૂદ્રને ઉપકાર જણી છે. તેમ શ્રેષ્ઠમાં શ્રેષ્ઠ
આ તમે પરોપકારિતા પ્રકટ કીધી, તે માટે તમો આ અમારો ધ્યંગ ના-
મા દેશ છે તેને સજ્જને અમારા સ્વામિના મનની ઇચ્છા પૂર્ણ કરો.
ત્યારે કુંવર હસીને કહે છે કે, તમે ધ્યંગદેશના રાજા થતે કેમ મારી પ્રા-
ર્થના કરો ઓ? પ્રત્યુઠતાં કેમ ધીજા સ્વામિની ઇચ્છા કરો ઓ? અ મને
મહોદું આધર્ય થાય છે; માટે જે સત્ય હોય તે મને કહો. ત્યારે મંત્રી કહે
છે કે, તમારી આજ્ઞા હોય તો તેમ યથાતથ્ય હું કહું. કુમરે કહ્યું. સુગ્રે
કહ્યો. ત્યારે પ્રધાન કહે છે.

આ નગરીને વિષે સદ્ગતિનો દેતુ અથો શ્રીકેતુ નામે રાજા હતો, તેને પો
તાના વંશને વિષે શ્રવણ સમાન અથો વૈજયંતી નામે રાણી હતી, તેની સા
થે તે રાજા કામજોગનું સુખ તથા અ ધરતીનું રાજ્ય જોગવતો હતો. અક
દા રાજા સજ્જા નરીને ઘેરો હતો, ત્યારે રાજાએ અથી વાત પૂછી કે, અ નગ
રમાં કોઈ સુગ્રી પુણ્યવંત દશે? ત્યારે કોઈ સુનંદ રાજાને કહેતો હતો.
અ નગરને વિષે સુગ્રીમાં સુગ્રી અક વ્યવહારીયાનો ઘેરો વિનયંધર અથો
નામે છે. તે રૂપે તો કામદેવ જેવો છે, અને ધને તો ધનદ સમાન ધનવંત છે.
તથા વિજ્ઞાને, વૃદ્ધિયે કરી તો જે વિવુધને પણ આનંદ ઉપજાવે અથો સુરગુરુ
જેવો છે. તેને ચાર સ્ત્રીઓ છે. તે ચાર રૂપે કરી સુરસુંદરી જેવી છે. ચારે પ
તિવ્રતા છે, નિત્યે ધણીની આજ્ઞા આદેશકારી છે, મીઠા ઘોષી અદ્વૈતી તે
ચાર સ્ત્રીઓ મહા ચતુર છે. અદ્વૈતી પ્રશંસા નેદનો કીધી નેશારે સનામધ્યે
કોઈ ધીજો પુરુષ ધોષ્યો. વાણીયાને અદ્વૈતી રૂપવંતી સ્ત્રી દેવાંગનાને જીને
તેદ્વૈતી ધ્યાંધી હોય, તમે તેની નિંદા કરો ઓ કે સ્તુતિ કરો ઓ, અથો સુજ
ને સંશય છે. તેશરે તે કહે છે. અમાં નિંદા અને સ્તુતિ શી કહેવી છે? ને
શૂરવીર વ્યવહારીયો નગરમધ્યે પ્રસિદ્ધ છે. જે કોઈ અજ્ઞાની પુરુષ સ્ત્રી પા
મવાને માટે તર કરે ને પણ અદ્વૈતી સ્ત્રી ન પામે. તેદ્વૈતી સ્ત્રીના નોગ અ છે

વત્તાની પેઠે જોગવે ઠે. એવું તે સ્ત્રીયોનું વર્ણન સાંજલીને રાજા તે સ્ત્રીયોની
 ઉપરે રક્ત આસક્ત થયો. નજરે દીઠે જેવો રાગી ન થાય, તેવો રાજા સાં-
 જલવાથી રાગી થયો. યદ્યપિ રાજા ધર્મવંત હતો, તથાપિ તત્કાળ અંતર
 માં અધર્મો થયો. જે કામને વશ થાય તે કોણને વિપરીતપણે ન થાય ?

હવે કામાતુર થયો થકો તે રાજા વિચારે ઠે, જે હું તે પરસ્ત્રીમહાણ કરું
 તો કુલને કલંક થાય, તથા પરસ્ત્રી ન સેવું તો કામજ્વર વાલે. “એમ એ
 ક વાજુ નદી અને એક વાજુ વાઘ” એ ન્યાયે. એહવા હુઃસ્વમાં રાજા આ-
 વી. પડ્યો. એમ ચિંતવતો ચિંતારૂપીયા સમુદ્રમાંહે વિકલ્પરૂપીયા કલ્પો
 લમાંહે ઝકોલા લાતો તે રાજા તેનો છીપની પેઠે ઉપાય પામ્યો. આશારૂ-
 પ વિશ્રામ પામ્યો. વિચારું કે હું પુરનાં લોકનં વિપ્રતારીને એ વાણીયાને
 જોરાવરી કરી ઘલાત્કારે મરું તો લોકમાં નિંદાગર્હા ન થાય. એવું એકાંતે
 રાજાએ ચિંતવીને તે રાજાએ પોતાના પુરોહિતને કહ્યું જે, તમે વિનયંધર
 શેઠ સાથે કપટરૂપ મેત્રી કરો. પછી તે ઉપાધ્યાયની પાસે એક નવો શ્લોક
 લેવાવીને રાજાએ આપ્યો, અને પુરોહિતને કહ્યું કે તું કોણેપણ રીતે ક-
 રી એ શ્લોક શેઠના હાથે લેવાવીને શુભપણે મને આપ.

રાજાના હુકમ પ્રમાણે પુરોહિતે વિનયંધરની પાસે જોજપત્ર ઉપર તે
 શ્લોક લેવાવીને રાજાને આપ્યો. તે શ્લોક એવી રીતે:—સ્વદિયોગામિ તત્ત
 સ્ય, મૃગાક્ષિ રતિપંક્તિ ॥ નિશાસહસ્રયામેવ, ચતુર્યામાપિ મેઽજ્જનિ ॥ ૧ ॥
 અર્થ:—રતિ સંજોગમાં પંક્તિ એવી હે મૃગાક્ષિ! તાહરા વિયોગથી તત્ત થ
 થેલા એવા મહારી રાત્રી ચતુર્યામ (ચાર પ્રહરવાલી) હતી, તોપણ તે સ
 હસ્રયામ સરસી થઈ ॥ ? ॥ વિનયંધરે લેલેલો શ્લોક હાથમાં આવતાંજ
 રાજાએ પૌરજનને તેહાવીને કહ્યું કે, અહો નાગરિકજનો! વિનયંધરે એ
 કામલેલ મારા અંતઃપુરને વિષે મોકલ્યો. તમે એ લિપીની પરિક્ષા કરો,
 અને સાચું હોય તે મને કહો. લોકોએ શ્લોકના અક્ષર જોઈને રાજાને ક
 હું. અક્ષરતો વિનયંધરના જેવા દસાવે ઠે, પણ તે એવું કામ કરે નહીં. હંસ
 પદ્મી નિત્ય મોતીનો આહાર કરે ઠે, તે ક્યારે પણ કાદવનાં પાણીને અડે
 નહીં; માટે એ કોણે કપટજાલ કહ્યું ઠે. એમ લોકોએ કહ્યું તો પણ તેમ
 ને ન માનતાં વિષયરૂપ વિષે કરી મોહિત થયેલા રાજાએ મત્ત ગર્જેડની
 પેઠેં મર્યાદા મૂકીને લોટું કામ કર્યું. પોતાના સજ્જટોને આજ્ઞા કરી કે,

तमे विनयंधरने तेना परिवारसहित पकटी लावो, अने तेना घर उपर
शीख आपो. धंध करो. आ वात बीजी प्रतमां वली नीचे प्रमाणे लखी ते:
एवुं विचारी जोजपत्रे एक लेख लखी मक्यो. ते माझे माते
तारे घर मार लावू ते ते

वसु राजा नगरना लोकोने कहे थे. एनो पदपात तथा उपरीन्तुं जे करशे तेनी हुं शुद्धि करीश, तेने खूटी खइश. एवां कइबां वचन सांनधी प्रजा लोक सहु निर्घात्यायका निज मंदिरे गया. ते वसु राजाना मुजट विनयंधरशेठने घेर गया. त्यारे तेहना स्पर्शना जययही खीयाने खइने ते विनयंधर पोते राजा पासे थाव्यो. तवारें ते खीयानुं थहुन रूप देखी राजा चित्तमांदि चितववा लाग्यो के, ए साचुं ठे. जेमाटे स्वर्गे विषे पण एहन रूपवंत खीयो नथी. एवो रूपवंत पुरुष में नजरे दीने, लाग्ययकी मा

घरने विपे ए चारे स्त्रीयो अमृत कुपीका आवी. ए स्त्रीयो मारे कंठे आलि
गन देशे. पण हमणां तो जोर न करुं, केटलो एक काल विलंब करुं. धीरे धी
रे काम थाशे. जुखने वशे जो उतावला थड्ये तोपण उंवराणां फल कांड तु
रत पाके नहीं. एहवुं चिंतवीने ते स्त्रीयोने अंतर्जरमध्ये मूकावी. तेहने अं
ग जोग सामग्री, आहार पाणी, शय्या आसनादिक देवरावी, अने ते वा
णियाने वेडीमां केद राख्यो. हवे ते नारीयो दुःखणीयकी राजानी मूके
स्त्री अंगजोगसामग्रीने तथा शय्यानी चूमिकाने तथा दासियो ए सर्वने
विपवत् जाणती हवी. तेटाणे ते राजानी दासी ते स्त्रीउने केहे ठे ॥१००॥

॥ यतः ॥ सख्यो वः फलितोऽय पुण्यविटपी येनानुकूलो नृप, स्तुष्टो ह्ये
पमरुन्मणिश्च यमवत् दृष्टोऽपि जीवांतकृत् ॥ सेवध्वं विषयश्च यं तदमुना
सारं समृद्धिप्रदाः, चिन्तां मा कुरुत प्रियस्य गुणिनः संगो यतो दुर्लभः
॥ १ ॥ अत्यार्थः—हे सखीयो! आज तमारुं पुण्यरूपी वृक्ष फल्युं. जेमाटे
राजा तमारी उपर अनुकूल थयो. ए राजा तुष्टमान थयो तो चिंतामणी
रत्न सरिखो ठे, अने रूग्ण तो यमसरखो ठे. ए साथे विषय सेवशो तो रु
द्धि संपदा पामशो. तेमाटे तमो चिंता म करशो, एवा गुणवंत जरतारनो
संग मलवो दुर्लभ ठे. एहवुं सांजखी ते व्यवहारीयानी स्त्रीउं बोली.

अहो दासीउं! ए सर्व योग जलो मढ्यो ठे, पण अमो धीजो जरतार न
वांठीयें. अमो शीयल राखवाने उजमाल ठीयें. थयपि राजा रूग्णथको
अमारा प्राण लेशे, तो ते प्राण त्याग करशुं, पण शीयल नहिं खंभीयें. धंदी
खाने नाखे तो ते सहन करियें, पण परपुरुष तो जो इंद्रसरखो होय तोपण
तेने अमे इठिये नहिं. एम कही ते दासीउने निर्घाटन करी काढी मूकी.
ते दासीयें जइ राजानें कहां. ते सांजखी राजा केहेवुं दुःख पाम्यो, ते क
हे ठे. जेम तप्त नदीने तटे भाववुं तडफडे, क्यांय शाता न पामे, तेम रा
जा कामातुरथको क्यांय रति न पाम्यो. नीरागी निष्कामी जे पुरुष ठे ते
माजने संथारे सूतायका पण सुखिया ठे, सुखें निद्रा करे ठे, अने कामी
जीवो हंसरोमनी तलाइमां सूतायकां पण दुःखीया ठे. तेमने निद्रा नथी
आवती. ते राजाने एक रात ते वर्ष समान निर्गमी. पठी प्रजातें सर्व शृं
गार करीने ते स्त्रीउं पासे आव्यो. ते टाणे ते स्त्रीउं राजाने प्रणाम न
कीधो, तेम सामुं पण न जोयुं. राजा तेहनुं रूप देखीने मोह पाम्यो. एह

वे समये कोइक कुसदेवी होती ते त्यां विरुडरूप करीने आवी. तेना मस्त के केश पीसा, चिल्लाडीना जेवी मांजरी आंख, खरना सरखा दांत, उंठ ना सरखा होठ, कपिमुखी फुटी नासिका, तुष्ट अंगुली, रागी पुरुषनो राग मटे एहवा रूपे आवी, ते देखीने राजा विस्मय पाम्यो. राजानुं कुशीसपणुं जाणी उंजंजो देती तेने केहवा खागी के, राजकन्या सरखी त हारा घरनी पटराणीउं ठे तेने मूकीने हुं ए मध्यम स्त्रीउंनी उपर शुं रावे ठे, मान अपमान, कीर्ति अपकीर्ति, पात्र अपात्र, कांइ जोतो नथी! धिगू ताहारा विवेकोरूपणाने! एहवुं तेहनुं घोसवुं सांजलीने राजा अत्यंत साज्यो. वली देवी घोली के, ए स्त्रीउंने पोताने घेर पडोचाड, नहितो म हा डुःख पामोश. एवुं सांजलीने राजा आश्चर्यवंत थइ जोइ रस्यो.

एहवे समये उद्यानने विपे सूरसेन नामे ज्ञानवंत मुनि आठ्या. ते जा णी परिवारसहित राजा थने विनयंधरशेठ तथा तेहनी चार स्त्रीउं ते सर्व साधुने वांदवा आठ्या. राजा पण हर्षतायें गुरुने वांदीने घेठो. कर्म क्लेशानी द्रवण करनारी एहवी ज्ञानीमुनियें देशना दीधी. तेवार पठी थ वसर पामीने राजा विनयें करी मुनिने प्रवतो हवो.

हे प्रजो! विनयंधरशेठ देवांगनाथी अधिक रूपवती एहवी स्त्रीयो केम पाम्यो? बीजा पुरुषो एहवी रूपवती स्त्री केम नथी पामता! ए शेकर्म वि शेयें ठे? एहवुं राजायें पूव्युं. त्याने नगरना खोक तथा ते विनयंधरशेठ थने तेहनी स्त्रीउं ते सर्वे एकाममने थइ पोताना जवनां स्वरूप सांजखे ठे. जेम आपाढो मेघ उमाळो देखीने मोर हयें, तेम सर्व हर्ष पाम्या.

तेवारे गुरु कहे ठे. हे राजा! सुरूप कुरूपनुं कारण ते सर्व पूर्वजवनां उ पार्या कर्म ठे, थने सुख दुःख पामवुं ते पण पूर्वजवना कर्मोपार्जनयकी ज जाणवुं. ते कर्म तत्त्ववंत, ज्ञानवंत पुरुषे घे प्रकारनां कयां ठे. शुजकर्म शातासुख पामे, थने अशुजकर्म थशाता दुःख पामे. माटे सांजख. हे रा जन्! ए विनयंधरशेठनो पाठज्ञा जवनो अधिकार तुजने विस्तारे करी क हुं उं. पूर्वे गजपुरने विपे विचारधवख नामे राजा हतो. एहवे समये ए राजानो कोइक वेतासिक हतो, ते उदार सार पत्रा उपगारनो करणहार हतो. ते कोइपण पुरुषने इष्ट अक्षे निरंतर जमाडीने पठी पोते जोजन क हतो. एवी रीतें सुख भोगवतां त्यां उत्सर्पिणी कासने विपे नवमां

जिनेश्वर तिंडुक वनने विपे काउसग मुझायें रह्या हता, तेमने ते वैतालिक देखतो हवो. ते प्रजु केवा ठे, जेमनुं रूप निरुपम ठे, जेनी उपसमता गुण नी धरावरी अथवा मर्यादायें धीजो कोइ आवी न पहोचे, जेमनुं तप पण छुंकर ठे, एवा मुनिने ते वैतालिक जावजक्तियें करी स्तवतो हवो ॥१२०॥

हवे ते वैतालिकनी स्तवनानुं कवित काव्यरूपें कहे ठे. “कटिरसमामृतकुंरु तुंरुनयनश्रीबंधुर ॥ वपुरे प्रगटितधर्मकर्मतरुजंजनसिंधुर ॥ जासुरधिमल्लविशालजालविजितार्यममंरुल ॥ कमलसुकोमलचरणरेणुपावितचमंरुल ॥ ग्रहेंद्रचंद्रप्रमुखसर्वदेवमस्तकमुकुट ॥ जयजय जिनेंद्र पुवनाजिसंतकामितपूर्णकामघट” ॥२॥ अत्यार्थः—हे प्रजो! तमे समता अमृतनो कुंरु ठो, मुख नयननी शोजायें अति सुंदर ठो. अहो! जेणे प्रगट कीधो जे धर्म ते कर्मरूप वृक्षने जांजवाने देदीप्यमान हस्तिसमान ठे. तथा निर्मल विशाल ठे जाल कपाल जेहनुं, जीत्युं ठे सूर्यमंरुल जेणे, कमल नी पेठे सुकोमल ठे चरण जेहनां, चरणना स्पर्शथी पवित्र कीधुं ठे जुमिसंरुल जेणे, ब्रह्मा, इंद्र, चंद्र, रुद्र, प्रमुख जे देव तेहथी अधिका, अने ते सर्व देवोने विपे मुकुट समान एवा तमे ठो. अहो जिनेंद्र! तमो जयवंता हो. तमे जगत् जनने वांठित कामित पूरवाने कामकुंजसमान ठो ॥ २ ॥

एम स्तवना करी जिनेश्वर उपरे बहु मान धरतो, जिनेश्वरनी जावना करतो ते वैतालिक घेर गयो. जोजन काखे तेहने घरे तेहिज प्रजु आहारने अर्यें आव्या. ते प्रजुने देखी वैतालिक हर्षवंत यइ प्रजुने वांदिने सरस मीठें आहारे प्रजुने प्रतिलाजतो हवो. मनमां हर्ष पाम्यो, जे धन्य ठे मुफने के, जेमाटे में आज प्रजुने प्रतिलाज्या. एम चिंतवतो हवो. ते समयें आकाशे देवहुंजि वागी ‘अहो दानमहोदानं’ एहवा शब्द थया, वंदि जन विरुदावली वोखता हवा, नर अमर स्तुति करता हवा. एवो प्रत्यक्ष सुपात्रदाननो महिमा देखीने ते वैतालिक त्यां समकितधारी थातो हवो. अनुक्रमें ते सुपात्रदाने धन वावरी, शुजध्याने काल करी, प्रथम देवलोके देवता थयो. त्यां देवांगनानी साथे घणा देवतासंवंधी जोग जोगवी तिहांथी प्यवी ते जीव ताहरा नगरने विपे व्यवहारीयानो पुत्र, विनयंधरकुंमर, महा रूपवंत, पुण्यवंत थयो. ते सुपात्रदानना फलथी विनयवंत, यशवंत, किर्तिवंत, सर्व कलाये कुशल एहवो थयो. दान ते पुण्यरूप वृक्षनुं सुवीज ठे,

दान ते पापरूपीया सर्पने दमवाने मंत्राक्षर वे, दारिद्र्यरूपिया वनने दहन
करवाने दान ते दावानसमान वे, दुर्जाग्रूपीया रोगनुं श्रोत्रपथ वे, स्वर्ग
तथा मोक्षमंदिरे चढवानुं पगथीयुं वे, तेमाटे जेम श्रीवीतरागे कहुं वे, ए
धुंज विधिपूर्वक सुपात्रने दान देबु, तेथी एवां मोटां फल इहलोके पामे.
एयो मुनियें राजा आगल विनयंधरसेवना पात्रसा जवनो संबंध कावो.
हवे ते शेननी स्त्रीउना पूर्वजब मुनि कहेवे. हे राजन्! एहनी स्त्रीनां व
दार चरित्र वे ते सांजखो. ए जरतदोत्रने विषे लक्ष्मीनुं स्थानक एवुं साके
तपुरनामें नगर वे. तिहां शत्रुनो क्षयकारी एहयो नरकेसरी राजा होतो
हवो. कमळा एदले लक्ष्मी जेम विष्णुने वल्लभ वे तेम ते राजाने वल्लभ ए
हवी कमलसुंदरी नामें राणी होती हवी. तेहने रतिनी उपजावनारी ए
वी रतिसुंदरी नामें पुत्री होती हवी. ते राजानो बुद्धिवंत, लक्ष्मीवंत, वि
द्यावंत, धर्मो वल्लभ एयो श्रीदत्त नामनो प्रधान हतो. तथा सुमित्र नामें
एक भेष्टी हतो, अने ते राजानो सुपांष नामा पुरोहित हतो. ए त्रणे रा
जाना मित्र वे. ते पोतपोतानी मर्यादा क्यारें पण मूके नही. ते त्रणेने
एकनी लक्ष्मणा, वीजानी लक्ष्मी, अने श्रीजानी ललिता, एये नामे स्त्रीयो
हती. ते त्रणे स्त्रीयोना कूखची अपनी अनुक्रमें एक बुद्धिसुंदरी, वीजी
रुद्रिसुंदरी अने श्रीजी गुणसुंदरी ए त्रणनामे त्रण पुत्रीयो हती. तेमज
चोथी रतिसुंदरी एये नामे राजानी पुत्री हती. ए चारे खेखकशाखायें ए
कती त्रणे वे. ते त्रणतां थकां सर्व कलामां कुशल थइ. बुद्धिसुंदरी आ
दिक त्रण कन्याउनुं ते राजानी पुत्री साथे प्रेम वंधाणो, सखीपणां थयां.
एम एकचित्तें विचरतां ते चारे यौवनावस्था पामी ॥ यतः ॥ विदुषांच
कुलिनानां धनिनां धर्मिणामपि ॥ ततस्तद्विपरीतानां, प्रीतिः सादृश्यतो
जघेत् ॥१॥ ते चारे कुंवरीउं एकगामे रमे, एकगामे सुवे, एकगामे विचरे. ते
चारो जाणे एक जीवज होयनि शुं? एहवी प्रीति तेने मांहोमांहे थइ.
चारो ज्यारें उद्यानने विषे रमवा निकले ल्यारें तेने रूपवंती, विद्यावंती,
स्त्रीने ए साक्षात् सरस्वतीनो अवतार वे के शुं? एहवुं लोको विचारे.
एकदा रुद्रिसुंदरीने घेर निःकलंका, निर्दोषा, पुर्ण चंद्रसमान, सौम्य
चित्ति, एहवी एक गुणश्रीनामें साध्वी आहारने अर्थे आवी. तेचारे वीजी
वीउयें पूवुं. ए शुरु वेपनी धरनारी वाइ कोण वे? ल्यारे ते वाणीया

नी घेटी कहे ठे. हे सखीउ! ए सर्व साध्वीमांहे शिरोमणि एवी श्वेतांवर
री साध्वी ठे, यात्रपणार्थी मांकी एणे शीघ्रव्रत निष्कपटपणे पादयुं, ते
थी श्रमाग गुरुण एने मान आपेठे. माटे एहने जे देखे ते नर धन्य, जे
एहने ज्ञातियें करी नमस्कार करे ते पण धन्य, एहनां मुखनी बासी सां
जसे ते पण धन्य. एहनी यथाशक्तियें आहारादिकें ज्ञाति करे ते पण ध
न्य. एहनुं इन्द्रियें कष्टुं. ते सांजली ते बीजी सखी पण आनंद पा
मीने ते साध्वीने बांदनी हवी. तेवारे ते साध्वीयें ते चारे कन्याउने सा
दान् डाय साकर समान मीठो एरी धर्मदेशना दीधी. ते आ प्रमाणे:-

मोक्षमागज परंन समान एयो ए मनुष्यावतार पामीने निर्धननी पेठे
धर्मप्र प्रहनुं. जे मनुष्यपणुं पामीने मूढ प्राणी विषयनी अज्ञिज्ञापा कर
से, ते कष्टरूढ पामीने तेनी पामे मनोयांगित मागवाने बदले एक को
डी मागे ठे. एयो मूर्ख जाणयो. तेमाटे हे आश्रिताउ! तमे समकित थं
गिकार करी संयमने आदरो. जो मोक्ष लक्ष्मी इतो तो चारित्र्य लक्ष्मीने मा
नसमपादिक ठगृष्ट तर करो. जेण करी जन्म जरा थने मरण जयवी
निवर्त्तो. एहनां साध्वीना मुख्यरूपीया अमृत कुंडली प्रगट्यां जे वचनामृत
ने पोडने मोक्षरूपीयुं विन बांदी ते सखीउ विनयें करीने ते साध्वी प्रले
खिननि काना हवी के, तमे तो संयमने अर्कनूतनी पेठे हलकुं जाणी प्र
थुं ठे, परंतु हे जगवनि! अमने तो ए संयमनो नार ते मेरुयकी पण अ
धिक लाखाडो तामे ठे. ते माटे गृहस्थायामें रक्षां यकां आयकना वन
कर योग्य धर्म जे श्रमागथी पत्नी शके ते अमने आपो. तेवारे ते साध्वी
हे तेमने विधिनागें सम्यक् धर्म आप्यो. समकितनुं स्वरूप देखाडपुं.

तारें ते योग्यीउं समकित पानीने कहे ठे के, हे गुरुणी! बीजा वन
पात्रवाने अमो अममयं ठीये, पण एक चोयुं वन तमे कष्टुं ते कयुं? त्या
रे साध्वीये कष्टुं. बीउयें परपुरुष त्याग कर्या थने पुरुषें परस्त्री त्याग
करवी. ते चोयुं वन गर्भ वन मांढि अय्यंत उतम थेट ठे, ते तमो आद
रो. बीजां वन मंडरां होय ते कंचन कष्टरानी पेठे जाण्यां संशय, पण ए
थोयुं वन मंडरुं होय ते मुक्तावनी पर जायुं न संशय एनुं ठे. त्या
पत्नी पत्नी बीजा मोटका आंग्र पारहिमादि पेठे करियें नहि, अ

૫૮૪ ઇન્દ્રવૃંચ અને ગુણમાગરનું ચરિત્ર.

ને કોઈ શીજો કરતો હોય તેહને શુરુ બુદ્ધિ થલે કરી નિવારીયે. એહ
 નિયમ મુનિરાજને માન્ય છે.

એ વ્રત પાલે તેહની દેવતા ચાકરી કરે, તેહને કૃદ્ધિસિદ્ધિ પ્રસિદ્ધ થાય,
 ય, તેહનાં સર્વ કાર્ય સિદ્ધ થાય, તેહને દિન દિન પ્રત્યે મહા મંગલિક
 થાય, તેહને જન્મ તે થંડ થઈ જાય, એમજ શત્રુ તે મિત્ર થાય, અગ્નિ તે
 જલ થાય, વિષ તે અમૃત થાય, સર્પ તે કૂચની માલા થાય, સિંહ તે શિ
 યાલ થાય. એટલાં વાનાં શીયલવ્રત પાલ્યાથી થાય. કુજવંતની સ્ત્રીને
 તે વ્રત થટે છે. એહવું સાધ્વીનું વચન તે સ્ત્રીને હ્રષ્ટ થયું. જે રોગીયાને જો
 જન વહાણું હોય તે વડો વેચે પણ કહ્યું. તેની પેઠે તે સાધ્વીનું વચન સત્ય
 કીધું. એટલે ચોથું વ્રત પાલવું એવો નિયમ તે યાદરૂપે યાદરૂપે. ત્યાર
 પછી તેમને શ્રીજેનધર્મ આરાધતાં કેટલોએક કાલ જતાં હવો.

એ સમયે નંદનપુર ઘડી ચંદ્રરાજાએ પરદેશી લોકના મુખ્ય ઘડી રતિ
 સુંદરીના રૂપનું વર્ણન સાંજલી પોતાના પ્રધાનને મોકલ્યો. તેવારે રતિસું
 દરીના પિતાએ જાણ્યું, જે એ કન્યા જાગ્યવંતી છે. જે એ રાજાએ સામી મા
 ગી. તેવારે પિતાએ આદરસહિત સાક્ષાત્ સ્વસ્ત્રીની પેઠે પોતાના પ્રધાન
 સાથે ચંદ્રરાજાને પરણાવવાને પોતાની પુત્રી સામી મોકલી. તે રાજાએ જ
 લે દિવસે મોટા મહોત્સવે રતિસુંદરીનું પાણિપ્રદાન કીધું. તે યાદ સર્વ ક
 લાયે સંપૂર્ણ છે અને ચંદ્રરાજા પણ સુવતી શીયલવંત છે. તે સંપૂર્ણ ચંદ્રની
 પેઠે જે પક્ષે પૂરો છે. તે જેમ ચંદ્રમા ઝળોત્સનાની કાંતિયે કરી શોજે, તેમ તે
 ચંદ્રરાજા રતિસુંદરી કન્યાયે કરી શોજે છે ॥ ૧૬ ॥

એવે સમયે કુરુદેશના રાજા મહેન્દ્રસિંહે જનજનના મુખ ઘડી રતિસું
 દરી ચંદ્રરાજાએ પરણી એન સાંજલીને ચંદ્રરાજા જાણી કન્યા સેવાને હૂન
 મોકલ્યો. તે હૂતે શ્રાવી ચંદ્રરાજાને સનાનથ્યે કહ્યું, જે અમારો જે સામી
 મહેન્દ્રસિંહ રાજા તેણે એન કહેવાવ્યું છે, ને કહ્યું છે કે, કુવે પણ તમારે
 અમારે પુરુષપરંપરાયે ચિરકાલની પરસ્પરે દેન મુખકારી પ્રીતિ જો? ૬૩॥
 જાતનો વંશ છે, તેની વાંધી જે પ્વજાને વચ્ચે રાખે કરી કંપાય છે, પણ
 જાતનો મુવંશ વપારે પણ દાસતો નથી. તેહની પેઠે સુજાતિના પુરુષ જે
 તે જો પ્રીતિ હોય તો વિનમ. કાર્ય પણ રહે; નેમાટે તે રાજાએ મદાતા

મુઝેં તમોને કહેવરાવ્યું છે કે, તમોયે નવી પરણેલી પત્ની જે રૂપવંતી રત્તિ સુંદરી છે, તેને જો મહારી સાથે પરંપરાની પ્રીતિ રાखો તો મહારી પાસે શોધ મોકલજો. અહુરું છૂતના મુલ્યથી વચન સાંજલીને તે ચંદ્રરાજાએ શ્યંતરંગને વિષે તો રોષ ધારણ કર્યો, પણ વાલ્યવૃત્તિયેં કાંઈક હસીને કહ્યું કે, હે છૂત ! સજ્જન જૂન જે પુરુષ છે તે કોણને વહાલા ન હોય ? ॥યતઃ ॥ “મિત્રી પરોવયારો, સૂમીલયા થજ્જાવં પિ યાલયણં ॥ દસ્કીણ વણય વાયા, મુયણણ યુના નિસગ્ગેણ ॥ ૧ ॥” તાહરા રાજાએ એ યુક્તિ થાત કહી, કારણ સંત હોય તે સજ્જનપણાઈથી ચલે નહીં. વીજું કાર્ય હોય તે પ્રમતે કહેવું. જેમણે શ્યાવવા યોગ્ય વસ્તુ હોય તે આપીયે, અને લેવા યોગ્ય વસ્તુ હોય તે લીજીયે; પણ નારી મોકલવા યોગ્ય કહેવાય નહિ, અને યુગમંતે પરમી યોરી પણ યોગ્ય નથી. મહેન્દ્રસિંહરાજાનો સ્નેહ તો વચન નો પ્રતિરિચી જાણ્યો. વાદ્ય મોરચેં અહુરું પાંચિત્ય દેલાડયું તે શ્યા કામનું ? ॥ યતઃ ॥ યજ્ઞંતિ મુક્કિરિહંમા, નેહ ચિદ્રૂણેણ વપ્રદાણેણ ॥ ઘેયાણ પંથાં પુત્ર, નમં મપ્રાપ્ત નિણાઈ ॥ ૧ ॥ યાયામહસ્તમદ્યા, નિણેહનિપ્રાપ્તં મય મહસ્તમં ॥ મપ્રાપ્તો પુત્ર મહ્ન, હ્યાનસત કોટી વિમેસેહ ॥ ૨ ॥

તેજારેં તે છૂત ટપ્પુકનાથી શોધ્યો. હે રાજન્ ! તમે તમારી સ્ત્રી આપો ! જો તે રાજાનું વચન સોવડાં તો જેમ રોષવંતે હાથી મર્યાદા સ્થંતથી વૂટે, અને પત્ની કાંઈને હાથ ન આવે તેમ તે રાજા જો રુઝો તો પત્ની તેને મનાવે તો મુદરેષ્ઠ થાશે. તેજારેં ચંદ્રરાજા મેવંતે થઈ ત્રિવલી ચડાવી છૂતપ્રચેં કહે છે કે, હે છૂત ! જે પુરુષ પરમીસંપટ છે, તે રાજા નહિ જાણતો પણ તે ને સંપટી શ્રાવ કહિયે. જેદની માતાપેં યાંચનાંધરણે કુસીસ સેવ્યું હોય, તેહના પુત્ર પવા કૃપુત્ર કુર્મીલીયા ડપજે. હે છૂત ! તું નથી જાણતો કે પોતાની સ્ત્રી કોઈ મોકલતો હશે ? મર્યાદાનાં કોઈ મર્યાદા માયાની મર્યાદા શું શકે ? તેજારેં પગે છૂત કહે છે. હે રાજન્ ! પુત્ર તથા ચાકર હવાતાં પણ જો ધન અને મર્યાદા રહેવું હોય તો તે મર્યાદા, તથા ધન, રાજ્ય અને સ્ત્રી દેતાં પણ જો પોતાનો આત્મા રહે તો તેને મર્યાદા, પણ પોતાનો જીવ જાવ તેટલે નારીને મર્યાદા ને પણ શ્યા કામની ? પટલે તે રાજા અહુરો વર્ણીયો છે, જે નાદરો જીવ સહને પણ નાદરી સ્ત્રી લેશે. એમ છૂતે કહ્યું. તેજારેં ચંદ્રરાજાએ છૂતને મર્યાદા દઈ આનના પ્રદાર કરી કાઢ્યો.

पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरनुं चरित्र.

त्यां ते हूतें पण महेंद्रसिंहराजानी आगळ आवीने जेवी रीते तेने
 ध चडे, तेवी रीतें विशेषें वधारीने वार्त्ता कही.
 ते वार्त्ता सांजली महेंद्रसिंहराजा कडगांतकालना समुद्रनी पेठे कोप
 पामी, घणुं लस्कर हाथी घोडा, तेमज पायकना समुदायने साथे लश्कर
 ते चंद्रराजानी स्त्री खेवाने चाढ्यो. ते समये ते चंद्रराजा पण तेहने आव
 तो जाणी गज, अश्व, रथ, पायकरूप चतुरंगी सेनासहित पोताना देश
 नी मर्यादायें साहमो आव्यो. तेवारे ये राजानां सैन्य सामां थयां. पोत
 पोताना प्रेत्या एवा सुजटें महायुद्ध संग्राम कीधो. दीनपणुं मूकीने शूर
 वीरपणे संग्राम करता हवा. हाथीयें हाथीवाळा खडे, अखारे असवार,
 रथीय रथी, पाखे पाळा, एवा सत्यनीतिनां युद्ध थातां हवां. एम युद्ध
 करतां महेंद्रसिंह राजाना सैन्यें चंद्रराजाना लश्करने जीतुं. जे माटे
 बहु समुद्रना जलमां नदीनुं जल केटकुं जीने? हारीने जली जाय.
 त्यापठी चंद्रराजा कोप करी सिंदनाद करतो रथें वेसी पोतानी सेना
 लक्ष दणमात्र मांहे महेंद्रसिंहना सैन्यसाथे खडतो हवा. त्यां जेम सिंह
 गजघटाने उडावी नाखे तेम त्यां शत्रुनी सेना तेषे हठावी. त्यारे महेंद्र
 सिंह राजायें पोतानुं सैन्य जागुं जाणी पोते काल कृतांतनीपरें निज प्रा
 णने पण अथगणीने चंद्रराजानी सामो आव्यो. त्यां आकरो संग्राम थ
 यो. चंद्रराजानुं लश्कर नातुं. तेटाणे महेंद्रसिंहें चंद्रराजाने गदा घातें
 आकुल व्याकुल करी ठस करी पकडी खीधो. जशुं जशुं तें युद्ध कीधुं,
 एम प्रशंसा करीने पोताना प्रधानने सोंप्यो. ॥ १७५ ॥
 त्यापठी राजायें थंतेठरमांहे थकी नासती एवी रतिसुंदरीने ग्रहण
 करी, ते नारी ज्यारें हाथ आवी त्यारें तुष्टमान थइ चंद्रराजाने मूकीने
 महेंद्रसिंह राजा पोताने नगरे गयो. त्यां ते रतिसुंदरीप्रत्यें जोगनी प्रार्थना
 करे वे कै, हे सुंदरी ! ताहरुं अधिक रूप सांजलीने तुज उपरें मुजने अ-
 स्यंत राग उपन्यो. ताहरे निमित्तें में एवढो प्रयासनुं शक वधाखुं, युद्ध
 थइने माहरी आशा सफर कर. दुर्लभ एवुं जे करुदेशनुराज्यतेपण तुं पामी.
 एहवुं सांजली रतिसुंदरीयें चितव्युं कै, ए कामांध राजा, माहारा चि
 तना अजिप्राय जाण्णाविना घणा जीवोनो अनर्थ हेतु थयो, तेमाटे कप

ને ઊરજાવનારો પ્યો પ છુપ્ત રાજા છે તેની ધ્યાગત્ત માહરું શીલ તે હું કે
ન રાખીશ. તે માટે દમણાં પ કામીને હુંકારો કહી કામનો વિલંબ કરું.
પદ્યું ચિત્તવીને રતિસુંદરી રાજાને કહે છે કે, હે રાજન્! તુજને માહરેવિપે
ગમ ઘણો છે, તેથી કાંઈક તત્ત્વ હું તહારી પાસેથી માગું તું, તે તું આપ.
માહરું વચન શ્રવ્યથા ન કરીશ. તેવારે તે કામી રાજા કહે છે. મારું જી
વિનશ્ય જો તું માગે તો તે પણ હું આપું. સ્વારં રતિસુંદરીયેં કહ્યું. હું તાહરું
જીવિનશ્ય નથી માગતી, પણ પદ્યું માગું તું, જે ચાર માસસુધી માહરું
મગ્ગવન તું ન જાંગીશ. પત્રી તું કહીશ તે હું સાંજહીશ. તે સાંજહીને રા
જા કહે છે, જે જીવિનશ્ય આપવું તે સુલજ પણ ચાર માસસુધી તહારાથી
પદ્યમ્મું ને મહા હુસેન છે, તોપણ તારી પ્રાર્થનાનો જંગ હું કેમ કરું? એમ
કહી રતિસુંદરીને કન્યાના શંત:પુરમાં મૂકી.

પત્રી રતિસુંદરી પણ સ્વાં રહેલી થઈ શ્વાનાદિક શરીરસંસ્કાર ધર્મી દ
પ્રાંશિલાદિક નીત્ર તપે કરી શરીરને ધોપવતી હતી. તેથી ચાર માસમાં
તેના માંસ ઘેમી ગયા, મમ્મકેં તેજ ન ધાક્યું તેથી લૂખા કેશ થઈ ગયા, લો
હી નવા માંગાદિત શરીર થયું, માત્ર દાડકેં ચામડે ઘીટયું છે, કાલે ઘણું
થઈ, ધમિ ધીનીમ્મરુપ થઈ, દર્વેં વાહી જેહવી કમસિની હોય તેહવી થઈ.
ધારમાય માંદે કાંઈક ઊગા દવસ હતા તે ધમ્મનેં પકડા તેને રાજાયેં દી
વી, સ્વારં વિસ્મય પામીને રાજા પૂછે છે. હે રતિસુંદરી! તુજને કાંઈક રાગ
હસનો છે, શ્રવથા મનની વેદના છે? જેમાટે તાહરા શરીરના પ્યા હવાલ કે
મ થયો? તાહરી કેવનમગ્મી કાયા હતી તે કોયલા સરખી થઈ ગઈ છે.

તેવારે રતિસુંદરી કહે છે. હે રાજન્! મેં જે ધેરાગ્યથી ધન આદતું છે, તે
ધાગ જાય તોગા પાકવું. તેળેંકરી હુસેલી છે. પદ્યું સાંજહી રાજા કહે
છે કે. તું પદ્યવી રુદ્ધિ મંપડા પામી છે, તો તુજને શામાટે ધેરાગ્ય લપન્યું
છે? પદ્યું રાજાયેં પૂછું, તેવારે રતિસુંદરી કહે છે, જે પ શરીરે જે ધન પાત્રી
યેં નેદિજ સાર છે. ॥ યત: ॥ દેહમ્ય સારં ધનધાગ્યં ચ ॥ ૬૧ ॥

॥ ૬૨ ॥ યત: ॥ મધિમાંસનેદોમ્ય, મધમૂત્રાદિપૂરિતં ॥ નવહાર કર
ત્તિથ, રમ્મકિત્તનિદંત્રુ: ॥ ૧ ॥ અર્થ:—પ શરીર સોહી, માંસ, મેદ, શ્ર
મ્ય મધમૂત્રાદિકેં લપ્યું છે, રમેંકરી કિત્ર થયેંકું પ શરીર છે. પ શરીરને
ન રન કરી કમલીને શ્વાન, શળમાર, અશ્વમન, અત્ર પાનાદિકેં પોષિય

एटवीचेंड अने गुणसागरनुं चरित्र.

तोपण दुर्जननी परें विक्रिया करे, अंते आपणुं घाय नहि. सार वस्तु
जे पटकुल सूत्रार्ण मणि रत्न इत्यादिक जोगांग बहु मूढ्यवाली चीजो
ते अमेध्यनुं घर एवुं जे ए शरीर तेहने फरशे, एटले ते पण अल्पमूल्य
वाली थाय. तेमाटे हे राजन्! ए शरीर तो पापरूप ठे, तोपण मोटो दोष
ए ठे, जे ए निर्गुण शरीरे गुणाढ्य पुरुष होता ते पण मुंजाया ठे. एवीरीतें
शरीरना मोहनो राग उतरे एवां वचन रतिसुंदरीयें कहां, पण ते राजाने
चाव्यां नहि. कामाजिलाप न मळ्यो. घणा मेघ वरसे तोपण मगशेखीव
पठर जेम न जेदाय, तेम ते राजा जेदाणो नही.
एवुं सांजली राजा हसीने कहे ठे. हे चतुर स्त्री! तुं ताहरो अजिग्रह
तो पूर्ण कथ्य, पठी पणुंए स्वस्य साजी तांजी थडश. एम कही हसीने
पोताना स्थानके गयो. एटले अजिग्रह पुरो थयो. चार मास वही गया.
पठी राजा कामोत्कंगयेसहित आवीने कामनां वचन कहेवा लाग्यो के,
हे स्त्री! ताहारा मुख कमलनी सुगंधने लीधे जमरानी पेठे हुं मोही रखो
हुं. माटे तुं हवे सरस आहार करी शरीरनी शोभा राख.
एहवुं सांजलीने रतिसुंदरी कहे ठे. हे राजन्! हुं जो सरस आहार पा
रणे करूं, तो महारे शरीरे चुंक, शूल वमनादिक वेदना थाय, सर्व शरीर
सांघे सांधाथी झूटी जाय. तुं तो महारा शरीरनो संग करवाने उत्सुक
ठो, ते सत्य ठे पण टुटूं घोडो मरवा पळ्यो तेना कोइ पांचसैं रूपैया आपे?
एम कथुं तोपण ते राजानो कदाग्रह जे कामरूप दुर्बुद्धि ते न गइ, एम
कही रतिसुंदरीयें मदनफल! (गेल) आस्वादी तेनुं वमन करी, देह दु
र्गंधमय कीधी, काया अशुचि करीने राजाने देखाडीने कथुं के, हे राज
न्! एवुं आ शरीर मांहेलीकोरे थपचित्र ठे. ते माटे हे राजा! तुं वाखुं
की पण बाल ठो, श्वान समान ठो, जेमाटे तुं वम्यो आहार खावोने इठे
ठे. ते सांजली राजा कहे ठे. केम हुं वम्या आहारनो खानार तुं? के हुं मू
खें तुं? एहवो हीणो तुं? त्वारे रतिसुंदरी मरण थंगीकार करी वे परवा
इधी राजाने कहे ठे. हे मूढ! तुं नवी जाणतो? जे पुरुष परस्त्रीने इठे ते
अधमनर एठा वम्या आहारना खानार जाणवा. तेवारे, राजा कहे ठे. ते
सर्व साचुं पण ताहारा शरीरनो हुं रागी तुं. तेवारे रतिसुंदरी कहे ठे. मा
हरी कष्टमां पडी दुर्गंधमय दुर्बल एवी काया उपर एटला बुधा-रागनुं

कारण शुं ठे? तेवारे राजा कहे ठे. तारुं शरीर दुर्बल ठे पण तारी चक्षुं मुख्य नथी, एटले हुं ताहरी चक्षु उपर मोह्यो तुं. एवं सांजली ते वाइये शीयल राखवा माटे वीजो उपाय कोइ युक्तिमां न आव्यो तेथी शीयल पांखवाने शरीरने पण तृण मात्र गणी कांइ लेखामां गण्युं नही, अने ठरी ये करी चक्षु उपाडी आख्यो काढी राजाना मुख आगल मूकीने वाइ क हे ठे. तमने जे नेत्र बाहसां ठे ते ए ग्रहो, बाकी शरीर तो दुर्बल ठे ते पाप नुं हेतु ठे. तेणे चक्षु काढी तेथी राजा खेद पाम्यो. ते स्त्रीनी उपरथी राग उतरि गयो. त्थारें दुःख पामीने राजा तेने कहे ठे के, हे सुंदरी! ए कष्टकारी, दारुण, दुष्ट कर्म तें शुं कीधुं? ए तुज्जे अने मुज्जे बेने दुःखदायी थयुं. तेवारे रतिसुंदरी कहे ठे. एथी तमने अने मने आ जवें तथा परजवें आख्युं काढतां सुखदाइ थयुं, ताहरो राग विकार मठ्यो, अने महारुं शी यल पण रह्युं. जेम माठा रोगीयाने कहुडं औषध ते गुण करे तेम में ए दारुण कर्म कीजुं, तेथी ए तारो रागरूपीयो रोग मठ्यो.

हे राजन्! परस्त्रीनो संग जे करे तेहने माननी हाणी, आयुष्यनी हा णी, धननी हाणी, एटलुं फल इहलोके पामे, अने परलोके दुखी दौर्जागी पाय. कायरपणुं तथा कोष्ट जगंदरादिक रोग पामे, तथा नरकगतिमां जां य. त्यां धगधगती लोहनी पुतलीनां आलिंगन सहन करे, तथा तिर्यच पशुआदिकनी गतिये जाशे. त्यां तेने लोक निलाठिनकर्म खोज करशे, पर वंशपणे गर्दज, वृषज थइ जार वहेशे. इत्यादिक घणां दुःख पामशे. एट लां नरक तिर्यचनां दुःखथी आपणे बेहु तुटां एम जाणजे. ए थापणने गुण थयो. तेमाटे इहलोकना हितने अर्थें में ए दुष्कर्म कीधुं. वली रति सुंदरी कहे ठे के, माहुरुं रूप जोवार्थी ताह्रा आत्माने पापनी प्राप्ति थइ, तेथी हुं तुज्जे शुं मुख देखाडुं? तेमाटे हुं आंधली थइ पण ताह्रा आत्माने दुर्गतिमां पडतो राख्यो. एवी देशना रतिसुंदरीयें दीधी.

ते विषयविकारने टाळणहारी एहवी वाणी महेंद्रसिंहराजा सांजली ने कहे ठे. हे वाइ! तमे सर्व सतीर्तमांहे शिरोमणि ठो, तुं युक्त अयुक्त नी जाणनारी ठो, हुं निरंतर महा अपराधी, महा पापी तुं, तेमाटे हे सुं दरी! मुज्जे युक्त होय ते आदेश थो. तेवारे रतिसुंदरी कहे ठे. जो तमे तमारा आत्मानुं हित जाणता हो, परजवना दुःखथी जय पामता हो,

रीना जोगनो त्याग करो, जेथी तमारी जवनी भ्रमणता टले. तेवारे ये पापनो पश्चात्ताप करीने मनमांहे दाऊता घकां अंतरंग प्रेमंक्र रीना जोगनो नियम खीधो. ते रतिसुंदरीने गुरुणीनी पेठे मानतो वारपठी ते राजा मनमां दुःख धरया लाग्यो के, में अनार्य पापी हा सतीने अन्धे निरपराध कष्ट उपजाव्युं. हे प्रभु! हवे एहनी म आये? एवं विचारी शामनदेवीने संजारतो ह्यो ॥ १२५ ॥

योत्सवं स्थिता पंचनभस्कागपरा सती ॥ अस्यार्घः—ते यवत ते री चष्टुनी घेदना अणवेदती, एकाग्रमने वीतरागनुं ध्यान धरती एटले शासनदेवीनुं आसन कंठ्युं. अवधिज्ञाने सतीनुं महा कष्ट विमाने वेलीने आधी ने ते सतीनी घेदना टाक्री, चक्षु नवी था काळ तेने नयां नेत्र कीधां. तेनो मद्दिना यधारीने देवता पत्री ना- री सतीने चरणे नमीने स्तुति करता ह्या के, हे सनिमांहे घेरी, मांहे सुयुद्धिरूप प्रतियोधनी देनारी, सत् शीयलनो धरनारी, व्रण मां दीपिका समान, एवी तुं जयवंती हो.

तेने देवदेवीना वृंद स्तुति करता देखी, शीयलने प्रनावे नवां वयां देखी, पोतें हर्षरूपी आंसुयें आर्तिरूपिणी अग्निने समावतो ण शीयलव्रत पालयामां वृढ थातो ह्यो. सतीने चरणे नमीने, पो अपराध खमावतो ह्यो. ते देवदेवी वंदना करी गया पत्री रतिसुंद मान, मज्जन, जोजन करावी, वस्त्राजरण पहारावी, घणो सत्कार न दइ, पोताना प्रधान साथे तेने रथे वेसाडी, ते वाडने नंदनपूरे वी. वली राजाये प्रधान साथे एवं कहेवराव्युं जे चंद्रराजाने कहेजो माहरी वहेन ठे, ए मारी धर्मगुरुणी ठे, ए महा सती ठे, माटे ए णी रक्षा करजो. तेमां तमो कांडपण शंका न लावशो. तथा में तमा रर छुष्टपणुं चितव्युं, युद्ध कीधुं, ते तमो क्षमा करजो. वली तुं पण ठो, जेना घरमध्ये एहवी साक्षात् लक्ष्मी सरस्वी सती नारी ठे, अने तुं पाम्यो ठो. एवां वचन कही राजाने प्रणिपात करजो. एवं कही तेने साथे वलावा मोकल्यो. पत्री ते प्रधान नंदनपूरे पोहतो, चंद्ररा मल्यो. जेम महुं अर्तिह राजाये कशुं हतुं तेम तेने कहीने ते रतिसु चंद्रराजाने सोंपी. त्यार राजाये स्त्रीनुं पुर्वत्र शरीर देखी, ते प्रधान.

नां वाक्य सांजलीने ते चंद्रराजा अंतरंग चमत्कार पामी, संतीना गुण
खाणी, हर्ष पामी तेने आदरतो हवो.

पढी ते रतिसुंदरी साथे विषयसुख जोगवतो धर्मराज्य पालतो हवो.
अर्थकाव्य ॥ प्रवर्तिनीनां वचनं दधानया, श्रीजैनधर्मे किल सावधानया ॥
अपाहिं यत्नाद्रतिसुंदरिस्त्रिया, सठील धर्मो निकलंकया तथा ॥ १ ॥ त्या
रपढी ते रतिसुंदरी, प्रवर्तिनी जे साध्वी तेहनां वचन हृदयमां धरतीं
हवी. एक श्रीजैनधर्म मध्ये सावधानपणें रहेती शुद्धवत पाखी, आत्माने
निर्मल करती हवी. एटखे साधुयें ए रतिसुंदरीनो अधिकार कहां ॥ १॥
हवे घोजी बुद्धिसुंदरी ठे तेनो अधिकार कहे ठे. ते प्रधाननो पुत्रीने प
रणवां माटे बीजा घणा राजादिकें प्रार्थना कीधी, पण तेना पितायें तेनें
सुंसीमानगरीने त्रिपे सुकीर्तिराजाना प्रधानने परणावी. जैम तारामंरुज
नो अधिपति एवा पूर्णचंद्रनुं विंव देखी कमलिनी उल्लास पामे ठे. विक
स्वर थाप ठे, तेम ते जरतारने पामीने बुद्धिसुंदरी हर्ष पामती हवी. एक
दासमये राजा रयवाडीयें जातां प्रधानना घर आगलथी निकळयो, तेटाणे
तेणें निजमंदिरमां क्रीडा करती, लावण्यामृतनी वाढ्य समान, मृगाक्षी
समान एवी महारूपवंती बुद्धिसुंदरीने दीनी. त्यारे ते राजा पठरनी पें
त्यां घंती रह्यो, रूपरसमय थयो, राजानुं मन त्यां लायुं, तन्मय थयो, अति
कामातुर थयो, राजायें घेर जइ पोतानी दासोने मोकली. ते दासीयें त्यां
जंशने कंठुं. राजां तुजने इहे ठे. पटराणी करशे, घणा राज्यनो तुं स्वामि
नी यइश. एवां कुशील वचन दासीनां सांजली ते दासीने धक्का दइ थप
मानी काढी. रपारपढी अकार्य करवाने समर्थ एवो निर्लज्ज ते राजा वगर
गुन्हें स्त्रीसहित ते प्रधानने घंतीखाने नाखतो हवो. कांइ एक थणु जेट
खो वांक काढ्याविना कामातुर थइ दगो दीधो. तेवारे प्रजालोक तथा पो
तांना राज वर्गीं उंचराव सोळ, सर्व मल्लीने तेणे राजाने विनंती कीधी के,
हे राजन्! तमे एवो वगर गुन्हें अन्याय न करो. अन्याय करशो तो पड
नो स्त्री राखशो, पण प्रधाननें तो मूळो. एवी पुकार उंचे स्वरे कीधी.

त्यारें राजाये कथुं. तने जामीन थारुंगो? ए पोतानी स्त्री मुजने थापशे
तो हुं मूळुं. तेवारे प्रजा लोक सहु राजानो अन्याय जाव एटखे कामातु
रता जाणी विचारीने पोताने घेर गया. त्यारपढी ते राजा, अंतःपुरमां

जइ बुद्धिसुंदरीने कहे ठे, केम तें दूतीने निब्रंजी काढी? तो ध्याटली सौं चाग्यता उपरांत तुं शुं अधिक मंजरीने छे ठे. मारी आका जो तें मानी होत तो ताहारा जरतार तथा तुं एवी आपदा नहि पामत. पोतानी अर्थ सिद्धि घाय तारें अति चंद्र दंम कोण करे? हे मानिनी! जो तुं अतुल मा नने छे ठे, तो गाहरी आदेशकारिणी था. मुऊ उपर खेह धरीने मान्य कर.

एवां ते कामी राजानां वचन सांजलीने संवेगरंगवाली पूर्ण तरंगिणी समान वाणीयें करी राजाने प्रतिबोधवाने बुद्धिसुंदरी कहे ठे. हे राजन्! ए परस्त्रीगमनरूप अकार्यने विपे हीन जाती उवाला जे मूर्ख होय ते गम न करवाने छे, पण तमारा सरस्वा कुलवंत पुरुषने एहं अकार्य पाप इ छुं न घटे. विषयरूपणी अग्नियें तप्या होय तोपण संत पुरुष पोतानी

मर्यादा न मूके. जेम प्रचल वायुयें खोजाव्यो होय तोपण समुद्र मर्यादा न मूके. हे राजन्! जे धर्ममार्गेज प्रवर्ने ते राजाने राजरूपि कहा ठे. अने जे राजा अन्याय करे, अधर्म मार्गे वचें, ते राजा नहि; परंतु तेने तो रा-

हस कहियें. राजाने पोताना देशानी प्रजा जे ठे, ते तेने पुत्र समान ठे, ते पुत्र पुत्री उपर न्यायवंत राजायें कामराग करवो न घटे. तारा अंतःपुरने विपे कुलवंती एवी घणी राज्यपुत्रीयो ठे, ते मारायी पण अधिक रुपवंती ठे, तो तुं मारा सरस्वी हीन छानी दृष्टा करतो शुं लाजतो नयी? जेणे

परनारीनो प्रसंग कीधो तेथें प्रतापरूपिया वृक्षना मूखमां अग्नि मूकी ए म जाणजे. तारा निर्मल कुलवंशने अपजसमय कलंकी एवा चंद्रमानी पेठे कां तुं मलिन करे ठे? एवां वचन बुद्धिसुंदरीयें राजाने उक्तियुक्ति

हित कलां, पण ते मृदबुद्धि कामी राजाना चित्तमाहे न रहां. जेम जरया घडा उपर पाणी रेहीये ते वही जाय, तेम तेनां वचन राजाना कानमांनाव्यां. तेवारे राजा हसीने कहे ठे. हे सुंदरि! ए सर्वे हुं जाणुं तुं, पण खेदना

रसीयाने ए वितर्क वार्ता कहेवी घटे नहि ॥ यतः ॥ जत्रुं गणंतिहि अत्रुं चञ्जल, तुच्छविषाण पीनर सिञ्जल ॥ जत्रुं जुनु अजुन जोइ, जइ नेह हंता सुजासं जखिदिञ्जल ॥१॥ ते वेला बुद्धिसुंदरीये राजाने अतिकामी जा-

णी, कावविचंय अटकलीने हमणां ए समये जे युक्ति करवी जोइयें ते बुद्धिपूर्वक धारीने राजाप्रते कलुं के, हे राजन्! मारी ए प्रार्थना ठे के, त-

सुधी मारे नियम ठे त्यांसुधी हे सुलक्षणवंत ! तमे पडखो. ॥ यतः ॥ जो कुण्ड नियमजंगं, जो वि य कारेइ कहुवी डुब्बुझी ॥ ते दोविहुंति डुह सस्कं, जायणं जीम जय गहणं च ॥ त्यारें स्त्रीसायें मार्दवपणुं राखीयें तेज यशीकरणनुं मूल ठे. एवं जाणी राजायें अनिष्टकपणे तेनुं वचन मान्युं.

त्यारें बुद्धिसुंदरी कांडक स्वस्थचित्त बड्ढे, राजाने प्रतिबोधवानो उपा य हृदयमां चिंतयती हवी. एम गीत विनोदें करी राजाने रीऊवती पोता नो समय निर्गमती हवी. एक यवते पोतानी बुद्धियें अडदना पीष्टें करी कांड करवानुं धागुं थने ते दासी पासे सोट अणावी तेनुं पूतळुं करी पो तानामरिगुं रुप निपजाव्युं, तेने पंच वर्णनी विचित्रतायें चित्रत कीधुं, पुन्न कर्मे करी प्रग्रस्त कणुं, ते प्रतिविंब राजाने देखाडीने बुद्धिसुंदरीयें राजाने पातुं. ऐ म्यामी ! हुं एवी तुं के नहि ? राजा पण प्रतिविंब जोइ, एनी कजानी चतुगड्ढेयी घणुं रीज्यो. अहो ! शरीरने विपे एनी वर्णनी रचमा ! मया केडना सांक उपर हस्तनुं लायव ! जे जाणियें ए हसे ठे, अथ वा जोनी रही ठे, एवी ए प्रतिमा तारा जेयी ठे. अथवा जाणीये ए तुंज साहात् होपनी शुं ? एवी देव्याय ठे ॥२६२॥ हे सुबु ! पटखे जळी जूकु टीनी म्ही ! ए म्यरूप प्रतिविंब निपजावीने तें जळुं विज्ञान देखाडधुं, तथा जेना चिनमां तुं वसी ठो. तेने ए स्वरूप दीजे घणुं सुख उपजावे. त्यारे बुद्धिसुंदरी कहे ठे. ए प्रतिविंब तमने सुख उपजावे ठे, तो एने घरमां राखो, थने मुळ थधमने मूको. जेमाटे हुं तमने इहलोके थने परलोके दुःख नी देनारी तुं. त्यारे राजा कहे ठे. हे प्रिये ! तारा शरीररूपी रळुंयेंकरी हुं बंधापो तुं. जो हुं तुकने मूळ, तो मारा प्राण ससज्जानीपरें शीघ्र जाय.

ते सांजडी बुद्धिसुंदरी कहे ठे. हे राजा ! तमे सांजखो. ए प्रतिमा मा रायी अधिर्ही ठे, ए मदनमय कामरूप ठे, थने हुं तो मदनरहित तुं. एम कट्टी राजाना मुग्य आगस ते मदनमय मूर्ति मूकी. त्यारें राजायें री श करीने तेने एऊ ज्ञान मारी पटखे ते प्रतिविंबने शीघ्र नेम ययो. तेथारें तेला पेटमांटे विष्टाप्रमुख माठां खराय पुज्ज जे जग्यां हतां ते नीकळ्यां. ते जोड्ढे राजायें कणुं. ए वाडने पण निद्रवा योग्य एवी ए चेष्टा तें शी कीधी ठे ? त्यारे स्त्रीयें कणुं. ए मार्ग प्रतिविंब में मारी इशायें नीपजाव्युं ठे. ए नारी मुळमाग्यी ठे. अथवा हुं एवी हीणी तुं. एना शरीर करतां

મારા શરીરમાં ઘણો ડુર્ગંધતા છે. એ શરીર અગ્નિચિમાંથી ઉપજ્યું છે, ત્યાર પછી અગ્નિચી રત્નકરીનેજ વધ્યું છે, તેથી અગ્નિચિ પુનઃ જન્મ્યું છે. એ માંદેથી નિરંતર ધારદારે અગ્નિચિને સ્વે છે. જે માટે જલ અથવા અગ્નિથી શોષ્યું થકું સુવર્ણ, રુપું, રત્નાદિક તો શૂરુ થાય છે, પરંતુ અનેક સંસ્કાર કરિયે મોપણ આ શરીર શૂરુ ન થાય. એ શરીર વાહને અન્યંતર ઘિપરીત છે. તે માટે માછા પ્રાણી જે એની કાગ, શિયાલ, ગીધ, પંક્તી થકી રક્ષા કરે છે, ન્હાઈ ધોઈ વસ્ત્રાદિકે ઢાંકી સાચવે છે, પણ એ કોછા કહેવરને અર્થે કોણ માછા પુરુષ વિપયાદિ સેવી અન્યાયે અકર્મ કરી નરકગતિના સંચકાર આ પે? તિલમાત્ર માંસ સુખને અર્થે જેમ માઠડું મદા હુઃખ પામે, તેમ તું પણ દે રાજા! એ શરીરના જોગનો આશક્ત થઈશ તો મેરુથી અધિકાં નરક તિયું થ ગતિનાં હુઃખ પામીશ. જેણે પરદારાના સંગ વર્જ્યા, તેણે ડુર્ગતિનાં દાર પામ્યા. તમારા સરસ્તા ઉત્તમ સજ્જન પુરુષને પરસ્ત્રીસંગ સુખદાઈ ન હોય. અથવા અન્યાયે કરી પરસ્ત્રીનો સંગ જે કરશે, તેને નરકમાં અગ્નિથી ધલ ધલતી જ્વાલાને મૂકતી એવી લોદની પુત્ત્રીનાં આલિંગન સહેવાં પડશે. તથા જોગી પુરુષના જોગનાં સુખ ફેટલોક કાલ રહેવે. જોગનાં ફળ માત્ર સુલ્લથી નરકનાં આકરાં હુઃખ પદ્યોપમસાગરોપમ સર્ગે સહેવાં પડશે. હે રાજા! તાદરા રાજ્ય અંતઃપુરમાં શું રૂપ, કુલ, જાતેં હીણી સ્ત્રી છે? હે રાજા! તું મદોન્મત્ત થઈને મુઝને અધિકી રૂપવંત દેલે છે? જેથી તું એવો હઠાત્કાર કદાપદ વાલકની પેઠે હજીપણ મૂકતો નથી! પણ એ શરીરમાં તો સર્વત્ર વિષા જરી છે. સર્વે સ્ત્રીઠ ન્હાઈ ધોઈ ઘદાર પવિત્ર દે લાય છે, પણ કોઠામાંહિતો સર્વ અનિષ્ટ જન્મ્યું છે. જેમ કોઈક વાલક હોય તે એકાંગે કુંભાના જલમાં ચંદ્રમા દેલે તેનેજ પ્રધાન ચંદ્રમા કરી જાણે છે, તેમ કામી પુરુષ કામ દૃષ્ટિયે જે જે નારી દેલે છે, ત્યાં ત્યાં તે કામાન્તિ લાપને છે છે. કામજોગનેજ સાર જાણે છે.

એવો પ્રતિયોધ સદ્સાત્કારે સાંજલી તે રાજા સંવેગ પામીને કહે છે. હે સુંદરી! તેં સાચું કહ્યું. હવે મેં તત્ત્વ જાણ્યું. હે સુંદરી! મુઝ મોહાંધને તેં વિવેકરૂપી સોચન દીધાં. વિકટ નરકના કૂવામાં પડતા એવા મુઝને તેં વાલ્યો, તાલ્યો, પાપથી ડગાલ્યો. હે પ્રિયે! હું નિર્જાન્ય હું, માટે હવે હું, શું

करुं ते तुं कहे. त्वारे बुद्धिसुंदरीयें कहुं. जो तमे तमारा आत्मानुं हित चा हो तो, तो परस्त्रीगमन निवारण करो. ए अजिज्ञापनो त्याग करो.

ए वार्ता सांजली जेम निर्मल सूर्य देखी चक्रवाक पंखी आनंद पामे, तेम राजा विचार पामीने परदारार्थी पराङ्मुख थयो. पतिबोध पामीने परस्त्रीनो त्यागी थयो. त्वारें सुंदरियें कहुं. हे महाराज ! तें जहुं कीधुं, तें तारो आत्मा ताख्यो, आत्माने नरकमां पडतो राख्यो, पोतानो वंश अजु आख्यो, तुं स्तुति करवा योग्य वंदनीक उत्तम थयो. त्वारें राजायें बुद्धिसुंदरीने खमावी पगे लागी तेने सत्कार सन्मान अने वहु महिमायें ब्रह्म जरणादिक देइ पोताने घेर विसर्जी, अने प्रधानने तेडावो तेने दान मान तथा सन्मान आपी राजायें तेने पुनरपि मंत्रिपद उपर विराजमान कख्यो. पठी ते बुद्धिसुंदरी धर्मरूपी कैरव कुमुदवनने विकस्वर करवाने शिष्यलवन्ती चंद्रमानी चंद्रिकासमान थइ. जे कारण माटे निश्चल दृढतायें अति विकट संकट पड्येयके पण निर्मलशिष्यल पाळती हवी. ए बुद्धिसुंदरीनी कथा कही

हवे व्रीजी बुद्धिसुंदरीयें पण कष्ट पडे थके शील पाह्युं, तेनी वार्ता कहे ठे. ताम्रलिप्तिनगरीनो रहेनारो श्रीदत्तव्यवहारीयानो पुत्र धर्म एवे ना मे जैनधर्मी हतो, ते व्यापारने अर्थे ताम्रलिप्तिनगरीयकी साकेतपुरे आ ह्यो. ते धर्मकुमारे चौटामांहे वेठांथकां सखीसंघाते राजमार्गे जाती ला-
वण्यवती तथा सौंदर्यरूपेशोजती एवी बुद्धिसुंदरीने देखीने ते व्यवहारी यें चितव्युं के, सुखरहित एवा आ असार संसारसमुद्रमां सारगलोचना एवी ए स्त्रीने हुं साक्षात् सखीपरें सार देखुं तुं. कोइक दैवयोगथी मारो एनी साथे विवाह थाय, त्वारेंज हुं जोगसुखनी जर संपदा पामीश, अने ए विना वीजी मखे त्वारे तो जोगसुखने बदले हुं क्लेशकारी रोगनी संप दा पामीश. ते कुमार एवुं चितवे ठे, एवामां बुद्धिसुंदरीनी दृष्टि पण ते न उपर पडी. जेम जलां धान्ये जख्यां एवा नीला क्षेत्रमां गाय पडे तेम ते घाड़्यें दृष्टिने वारतां पण तेनी दृष्टि त्यां पडी. बुद्धिसुंदरी जो पण कुतूहले करी विविध क्रीडा जोवामां व्यग्र थई हतीं; तापण तेणें धर्मउपर दृष्टि राखी हती. तथापि ते धर्मकुमार उपरे तेनी दृष्टि जोडाणी. त्यां परस्परें वेहुनी नजरे नजर मली, तेथी मांढोमांढे राग उपनो. त्वारे ते व्यतिकर सुंदरीनी सर्ग सखीउना ध्यानमां आख्यो, तेथी सखीमांथी एक सखी कहे ठे:-

ए नर तारा चित्तनो चोर ठे. साचो ए पर्यतहर जोतां देखतां चिचने
 चोरे ठे. पठी वीजी चतुर सखीयें कळुं. ए व्यवहारीआनो पुत्र ज्ञानवंत,
 रूपवंत थने दातार देखाय ठे, जेवें पातानुं चित्त अने वित्त एक हेष्टा
 मात्रमां दीधुं. ते घटे ठे. ए वर पण ए कन्याने योग्य ठे. ॥ २९५ ॥
 त्यार पठी वलो वीजी सखी कहे ठे. ए तो वर रांक ठे, अतिशय कामी
 कामवाणें पीड्यो ठे, ते जीवतव्यने अर्थे संजीवनी औषधीसमान सुजने
 इष्टे ठे. हे स्वामिनि! ते माटे तारे पासे आव्यो ठे. ते सांजखी रुद्धिमुंद
 री सखियोप्रत्ये कहेठे के, ए सर्व हुं जाणुंवुं. ए प्रज्ञापें सखुं. हे सखीजी!
 आगळ चाखो. एटलामां ते कुमार स्वजावेकरी सहसात् ठीक्यो. ठीकीने
 'नमो जिनेंद्राय' एम ठेली वेलायें तेणे कळुं. त्यारे वाड्यें तेने जेनी जा
 खो. ते कुमारनुं उत्तम मनोहर "नमो जिनेंद्राय" एयुं वचन सांजखी ठ
 छास पामी थकी ते पोते घोडी के. जैनप्राणी जगतमां चिरंजीवी रह्यो.
 ते पठी रुद्धिमुंदरीयें पोताना चित्तनो अजिप्राय पिताने जणाव्यो. त्या
 रे तेना पिता सुमित्र व्यवहारीयें तेना कुत्र, धर्म, विज्ञान सर्व पूढ्या. जेम
 जव्य जीवने जिनयाणी सांजल्याची आत्मज्ञान घाय, तेम तेना कुत्र,
 धर्म सांजल्याची तेनो वृत्तांत जाख्यो. सुमित्र व्यवहारियें तेना परिजनथी
 तेने देवगुरुनी जक्तिवंत जैन कुत्र जाणो पोतें त्यां जइ जजे मृदुचें रुद्धि
 मुंदरीने धर्मकुमारनी साथे परणावी ॥ ३०१ ॥
 ते रुद्धिमुंदरीने घट्ट रूपवंत कळावंत पुरुषें मागी, पण जैवधर्मी विना
 धीजा पुरुषाने तेना पितायें पूवें न दीधी, परंतु धर्मकुमारने तो वाचवावि
 ना पण ते जैनधर्मनो जाण हतो तेची तेने परणावी. माटे थरिहंतना म
 तनेशिये रया जे प्राणी ते थणप्राण्यां थर्यने पामे. हवे ते कन्यानो शिवा
 ह जखी रीने पया पठी, जेना संपूर्ण मनोरथ सिद्ध यया ठे, एयो धर्मकु
 मार परणेली ग्रीने साथे खेड पोताने घरे सात्रासिति नगरीने शिपे मयो.
 एक ठे चित्त थने स्वजाव जेना एवा ते पेहूनो मांदोनारु अति प्रेम हो
 तो हवो. एक निमेष मात्र परस्पर विषांग ग्यमी न शके.
 एकदा ते व्यवहारीत धन उपार्जनाने थपें ग्रीने साथे खेड व्हाणे ज
 द्यो. ते धर्मकुमार प्रियासहित कुशजहमे सिद्धखळीपे पहोंच्यो. त्यां घो
 डा कात्रमां पळुं जव्य उपार्जने पावो वड्यो. त्यां देवयोग्यी गाजवीन

वरसात वायु उत्पन्न थयो, समुद्र उठ्यो, कल्पांत वायुयें करी दरीउं जयं कर थयो, विहामणो समुद्र देखीने चाकर सर्व नांगरने श्रवणंढ्या, सढ सं कोच पाम्युं उडी गयुं, कूवा थंजा कडकढ्या, त्यारें सह्युं आपआपणा देव ने संजास्या. त्यां धर्मकुमार अने रुद्रिसुंदरी वे वणिक सागारी अणसण करता ह्वा. वहाण उपर पाणी फरी वड्युं, सहसात्कारें वहाण जाग्युं, त्यां स्त्री जरतार वुडतां रुवकां मारतां ह्तां, तेवामां पुण्ययोगें एक पाटी उं वेहुने हाथ आढ्युं, ते पाटीआने वलें पुण्योदयें करी चार पांच दिवसे जूदे जूदे छीपे कष्ट पामतां ते कोइ छीपे गयां. त्यां एकठां मड्यां, जीवने कर्मविपाकें आपदा पामवी ते सुखज ठे, पण धर्मसिद्धि पामवी दुर्लज ठे. ए अंपरंपार संसारमां सर्व प्राणिनी ए रीत ठे. ते माटे तत्त्वना जाण पुरुषें संपदा पाम्ये हर्ष न करपो, अने आपदा पामे खेद करवो नहीं. पूर्वकृत पुण्य पापथी संपत् अने विपत् नीपजे ठे. पुरुष धीर थाउं के कायर थाउं, पण दुःखतो जोगववां पडेज ठे; माटे सुखदुःख उदये आढ्युं ते धीरपणेंज सेहवुं. तेमां कायरपणुं न करवुं. पुण्यकी प्राणी सुखसंयोग अने संपदा पामे. पापथी दुःख, वियोग अने आपदा पामे; माटे पुण्यकार्यें प्रमाद न करवो.

श्रावकधर्मना धरनार एवा ते वे मांढोमांढे जीवने धैर्य आश्रवासना दे अने जांगा वहाणने पाटीये वलगीने रहा, अने जांगा वहाणनुं चिन्ह उं चुं करी राखता ह्ना. एकवखते कोइक प्रवहणनं लोकोयें ते चिन्ह जोयुं त्यारें ते आवीने धर्मकुमारने कहेवा लाग्या के, लोचनशेठ सार्थवाह जंवू छीपे जाय ठे, तमारी इछा होयतो चाखो. ते सांजली धर्मकुमार रुद्रिसुंदरीने साथे खई, वहाणमां वेगो. लोचनशेठे तेनो घणो आदर कस्यो. प ठी ते वहाण जरतक्षेत्राजिमुखें चाखतुं थयुं. त्यां लोचनशेठनां मीठां व चनें ते स्त्री जरतार वेहु हर्ष पामी तेनी साथे जाय ठे.

एम जातां तट पामवाने वे दिवसनो मार्ग शेष रह्यो, त्यारें धर्म व्यवहा रीथानी स्त्री रूपवंती देखीने वहाणनो घणी जे लोचन शेठ ते कामातुर थइ चितववा लाग्यो के, थहो! विभातायें ए स्त्रीने उत्पन्न करी पोतानी घणी सारी कला प्रगट करी. ए नारी मनने रमणीयता प्रकट करनारी ठे. ए ठरकंठायें करी मारा कंठने आखिंगन न दीये, तो हवे ए. वना जीवित, रूप, यौवन अने धन ते शुं कामनुं? वखी. चितवे ठे जे, ए स्त्री पो

ताना जत्तार विना धीजा नरने इथे नहि. आंवांना मधुर फल मूकीने कड
वी खींचोली कोण इथे? एम घणा संकल्प विकल्परूपी सर्पे रस्यो घेंको छुष्ट
हृदयनोपणी थड्डुर्जव्यनीपरे धर्मपयडीनो निर्घात करवाने सन्मुखययो.
त्यारे वहाण चालतां मध्यरात्रे सर्व परिजन सूतां जाणी धर्मकुमार सू
तो इतो, ते लघुशंकाने वास्ते उठ्यो त्यारें तेने त्यांची उपाडी अगाध स
मुझना उंमा जले लोचनशेवें नांख्यो. ॥ ३१५ ॥ विपयांध माणस शुं शुं
थकार्य न करे? ते सुलोचन शेवें जेम धर्मकुमारने पाणीमां बुडाव्यो, ते
म तेणें पोताना आत्माने पण जवसमुझमां बुडाव्यो.
पठी प्रजातें रुद्रिसुंदरीयें जत्तार न दोठो, त्यारें ते महा दुःख पामी
मूढात्मा थड्डु अतिकरुणखरें रुदन करती हवी! लोचनशेव पण धवलशेव
नीपेवें कपट करी तेने कहे ठे के, अहो! मारो मित्र कयां गयो! सर्व सेव
कवर्गनी सायें ते शेव हाय हाय करी रुदन करतो हवो! घणो वखत आ
कंद शोक करी रुद्रिसुंदरी पासे आवी आश्वासना देतो हवो. पठी व्यं
ग वचनं घोड्यो के, हे सुंदरी! तुं चिंता म करोश. ते गयो तो हुं तारो
नाथ घाडश. मारुं उपाज्युं जे विच ठे ते हे सुंदरी! सर्व तारुं ठे. तुं शा
माटे एवढो खेद रुदन करे ठे, कोणे मातुं कसुं ठे? देखें कीधुं तेमां अमे
शुं करियें? हुं तो तारो दास थड्डु रहीश, तारा जीवने शाता उपजावीश,
जे तुं आह्वा आपीश ते कर्तव्य हुं करीश. घणुं शुं कहुं? एवां ते पापीनां
उल्लंघ वचन ते विचक्षण सतीयें सांजल्यां. पठी संवेगरंग तुरंग पामीने
ते चिंतवे ठे. हा इतिखेदे! आ मारुं रूप अथनर्थकारी घयुं ॥ ३३२ ॥
ए छुष्टे माराउपर रागी थड्डुने माहारा जत्तारने समुझमां पाड्यो. जे पुरुष
राग ग्रहे ग्रहो, ते पुरुष कोड् कार्य अकार्य न जाणे. हवे हुं पण मारा आ
त्माने समुझमां नाखुं. जे माटे जत्तारविना हवे मारे जीवुं शुं कामनुं?
कुलवंती स्त्रीने जत्तारविना मरण शरण ते श्रेय ठे. यद्यपि एम ठे तोपण
वली सतीयें विचारुं, जे जैनशासनविषे वास मरणनो निषेध ठे. जीवतो
जीव होय तो कदाचित् धर्माचरण पण पामे. पण हवे आ कामी थकी
हुं मारुं निर्मल शिष्य केम राखीश! अथवा परदुःखमय एवा आयुष्यने
हुं साम उपायें करी केवी रीते गमावीश? अने परवश पडीने दुःखमां
रही हुं महारो काळ शीरीते गमावीश?

એમ વિચારી તે સતી કામી શેઠને કહે છે. હમણાં તો મુઝને મારા પતિ નો શોક છે, માટે સમુદ્રનો પાર પામ્યા પછી જેમ તમને હિત થશે તેમ હું કરીશ, તમે નિશ્ચિતપણે રહો. જે સમયે જે યોગ્ય હશે, તે કરશું. એવો તે કામીને ઉત્તર દીધો. તે વામ્ય લોચનશેઠે સાંજસી સ્વસ્થ ચિત્ત થઈ કેટલોક કાલ ગમ્યાવ્યો. જે માટે કરું છે કે, આશા લુપ્ત થા જીવને સો વરસ વિધેયં જાય. એમ જાણવું.

એન વહાણ જાણનાં અન્યાય પાપથી સમુદ્ર માઠા વાયુથી ઊઠ્યો, ઇત્યાંત થયો, પાપે તે વહાણ જાગ્યું, તેના શત લોક થયા. ત્યાં શક્તિસુંદરી ધર્મને વગાયેં મોટું પાટીં પામી. જેમ સંસારસમુદ્રમાં જીવ, સમ્યક્ત્વ મ સપાથી મંમતાનો પાર પામીને મોહનાં મુલ પામે, તેમ પાટીં મલવાથી ને શક્તિસુંદરી દેતામાત્રનાં સમુદ્રનો પાર પામી.

તાર પછી પોતાનાં તર્તાર, જેને લોચનશેઠે મચ્ચરાત્રે પાણીમાં નાંદ્યો દત્તો, ને ધર્મને વગાયેં કરી જે પદેસું વહાણ જાગ્યું હતું, તેનું પાટીં બૂઝ નાં વૂઝનાં દાય થાવ્યું, તેને શ્રવણથી તે ધર્મકુમાર દરિયાને તટે થાવ્યા. શક્તિસુંદરી પણ પાટીં શ્રવણથીને જે તટે તર્તાર થાવ્યો છે, નેજ તટે ધર્મને વસાયેં થાવી મલ્લી. ત્યાં સમુદ્રતટે પુણ્ય વાંગે સ્ત્રી તર્તાર ઘેટુ પક્ષનાં મહ્યાં, ઘણો દર્વ ઇચ્છ્યો, સંતોષામૃત રસે મિંચાણાં, ઘણી શીતલ શાતા ઇચ્છી, વિરહ વિયોગ મટ્યા. ને પછી પોતપોતાનાં દુઃખ વિનરૂનાં વૃત્તાંત કહ્યાં. પોતાનું અનુભવું જે દુઃખ તે વગ્ને માંદોમાંદે કહેતાં હયાં. લોચન શેઠનું વહાય જાગ્યું, તે વૃદ્ધ્યો, એમ સાંજસી ધર્મકુમાર અશાના ધરતો હયો. જે અપકારી ત્યા પાસિટ હોય તો ને કામ પણ ઉત્તમ પ્રાણી જે હોય તે ઇપકાર ચિતવે છે. પરંતુ તેનું માનું ન ચિતવે.

હવે ધર્મકુમાર સ્ત્રીને કહે છે કે, હે પ્રિયે! ધન્ય ને અશ્વિનગણધરાદિક, કે જેને સર્માવે રચ્યા જીવ અશુભતાને ઠાંકે. લોચનશેઠ આપણી પાસે દત્તો પણ એ જીવને ધર્મવોધ ન થયો. હા હા! પાપ પરિણામે કરી એ જીવનું માનું થયું! જેને આપણે યેને નિર્લોનીપણે વહાણે વેસાડી પાર પમાડે, ઇપકાર દીધો. ને શાવટા જીવને જીવનવ્યનો મંદેદ થયો. ધનદાનિ પામ્યો, નિમગ્ન રૂપ દેવીને તેનું ચિત્ત પડ્યું, છત્તું ને પોતાની સ્ત્રીને કહે છે.

પટલે ને માનનો પદ શાનિત્રે ત્યાં થાવ્યો, તેને સોમ્યમુદ્રાયેં શાંતરૂપી

स्त्री चरतारने देखी तेमने रूपवंत जोइ चित्तव्युं, जे ए कोइ कारणथी देवयो
 ने आहां आवायां दीसे ठे. ए पुरुपरलने प्राहुणा रीतें मारा वित्तने अनुसारे
 हुं बहु मान थापुं. तथा ए प्राणीनी जकि करुं ॥ यतः ॥ कटिज्जंति गइ-
 दा, पके खुत्ता महागयंदेहि ॥ आवइ पडिया सुयणा, सुयणेहि समुझ-
 रिज्जंति ॥ ! ॥ एवुं चितवी ते बाणित घणे मीठे वचने बहु मान देइ प्रत
 प्रतापें सहित, विलवादरहितपणें पोताने आवासे तेमने तेडी गयो, अने
 आहारादिकनी जकि करी पोतानी पासे राख्यां. त्यां स्त्री चरतार स्वस्य
 चित्ते रतेतां धर्म करतां ते घेहुना सुखे दिवस जाता हवा ॥ ३५३ ॥
 हवे लोचनशेठनो अधिकार कहे ठे. ते शेठ पोताना पापयोग्यकी दरि-
 ध्यामां डयकां खातो हतो, तेवामां कोइ काष्ठ मढ्युं. तेने आधारे तरतो घणे
 कष्टें मत्स्योदीर्ण नाभे तटे आवायो. त्यांथी जमतो कोइ अनार्य पाज्जमां गयो.
 त्यां अति कुधानुर घयो, पण अन्न न मढ्युं, त्यारें मांसाहारी घयो. जू-
 ल्यो शुं न करे? मांसाहारी अजीर्ण दोपें करीने छुष्ट एवो छुष्ट रोग उप-
 ज्यो, शरीर घगडी गयुं. जे माणस धर्मनो घात करीने कामजोग करवानी
 इष्टा करे ते घोडा काजमां महा छुष्ट वेदना पामे. माटे कहुं ठे, जे कामी
 ते कामने देखे, पण धर्मनो घात थाय ते न देखे.
 ते शेठ दुःखाकुञ्जको गमोगामे जटकतो ज्यां धर्म व्यवहारीयो रखो
 ठे, त्यां आवायो. ते बेला रुद्रिसुंदरी पाणी लेवा गइ हती. त्यां जलाश्रये
 ते छुष्ट दुखीयाने तेणें दीगो. त्यारे तेणे दयावंत चित्तें पोताना चरतारने जइ
 ते शेठनी बात कही. ते सांजखी धर्मशेठ दया आणीने ते लोचनशेठने घरे
 तेडी आवायो. आदरमान देइ पूजे ठे, जे तमे एवी अवस्था केम पाम्या ?
 तम सरखा उत्तम प्राणी ते एवी महा कष्ट अवस्था पाम्या, पण हवे तमो
 दुःख न धरशो, मोटानेज विपत् पडे ठे. चंद्र सूर्य जो मोटा ठे, तेथी तेने
 ग्रहण थाय ठे, पण तारा न्हाना होवाथी तेमने विपत् पडती नथी. माटे
 हे मित्र! विपवाद म करशो, धीरजपणुं राखो, घणा ओपध उपचारे करी
 तमारुं शरीर निरोगी करगुं, बहु धन खर्चने आपदा निवारगुं. एम आश्या
 सना देइ, अन्नदिक जमाडी, आपधादिक उपाये करी तेनो रोग शांत कखो.
 ते स्त्री चरतारे लोचनशेठनी चाकरी करीने तेने साजो कीधो. जगतमां
 असामान्य एवुं धर्मकुमारनुं सोजन्य जोइने लोचनशेठ हृदयमां चितववा

लाग्यो के, एक सज्जन अने वीजुं चंदनवृक्ष ए वे जगतमां परोपकार वांस्ते निपजाव्यां ठे. में ए वेहु उपर दुष्टपणुं चिंतव्युं. में ए वने उपर अपकार कख्यो, तोपण तेमणें मुऊ पापीनी उपर हेत राखी उपकार कख्यो. में अधर्म अन्यायपणुं आदखुं, ते पापें हुं समुद्रमां पड्यो, मृत्यु प्राय थयो, रोगिष्ट थयो, हुं समुद्रमां पड्यो त्यारें कूवीने मरण पाम्यो होत तो ठीक, पण ए स्त्री चर्तारने नजरे आवी जीवुं तुं, ते ठीक नथी. एटखां वानां पापना योगथी में जीवतां थकां दीठां ॥ ३६७ ॥

एम पोताना अंतःकरणमां लज्जा पामी नीचे मीलितलोचन थइ वेठो. त्यारे धर्मवंत धर्मव्यवहारीउ मीठी वाणियें तेने कहेतो ह्वो के, हे मित्र! शुं कुटुंबविरहनी, अथवा धन गयुं तेनी चिंता करो ठो? अथवा रोग उपनुं तेनी चिंता करो ठो? तमे ए शी चिंता करो ठो? दुःख करो ठो? हे मित्र! तमे जो मारी सहायताथी जीवता रह्या ठो तो तमने घणुं धन, घणा मित्र आवी मलशे. मुऊ सरखो मित्र मध्ये तमने घणो काल व्याधि नहि रहें.

जेम ग्रीष्मकालमां नदी, सरोवरनां जे जल सूकाइ गयां होय, ते दणमात्रमां मेघ आवीने जरे ठे. क्षीण थयेलो चंद्रमा पण अमृतें करी फरीथी दणमात्रमां पूर्ण थाय ठे. तेम संसारमां पोतानां दुष्कृतथी दुःख पामीये, अने सुकृतथी सुख पामीये, माटे खेद करशो मां. सुखार्थी प्राणीयें सदाय सुकृत करणी करवी, धर्मनुं सेवन करवुं, अनंत जवनां कारण एवां पापनां काम परिहरवां, जेथी जन्मांतरे पण कदापि दुःख पामीयें नही. एवां तेनां उपदेश वचन सांनखी, लोचनशेठें निताशो मूक्यो. अने कहेवा लाग्यो के, मने मारां दुश्चरित्र शव्यनो पेठें हृदयमां साखे ठे. एज दुःख मुऊने ठे. धीजुं कांइ दुःखनुं कारण नथी. ते महारा दुश्चरित्रमां एक तो में तुज्जेन अगाध समुद्र जलमां नांख्यो हतो, ते पाप हृदयमां शूलनी परे खटके ठे. विसामारहितपणे बलतां उवांडीआंनी परे मारुं मन बले ठे. वीजुं में क्रूर दुष्ट परिणामे करी जे महा सती उपरे जोगाजिलाप कीधो, ते पाप हृदयमां खटके ठे. तेनी अशातायें वेठो तुं. ते पापनुं फल हुं तरत पाम्यो. वहा ए जाग्युं, धन गयुं, समुद्रमां पड्यो, कोढी रोगी थयो, एटनुं आ जवमां में प्रत्यक्ष दीवुं. एवा मुऊ पापीने जूत प्रेत पण आदर न दीये. हे मित्र! हुं तारो दुश्मन अक्खणी हतो, ते उपर तुं उपकारी थयो. निष्कारणे मारी

चाकरी तमे स्त्री जर्तारें करी, ते गुणनो हुं उशिगण क्यां दइशं, ए पापना पश्चात्तापे हुं मारा जीवनी साथे फूहं हुं.

एवी रीते तेने विविध प्रकारना प्रज्ञाप करतो देखी रुद्रिसुंदरी कहे ठे, जे तुजने धन्य ठे! के जे तुं पाप करीने तेनुं पश्चात्ताप करे ठे. जे पाप करी ने पण पठी संतोप करे, ठेठेडो समारे, पापनो पश्चात्ताप करी धर्म आदरे, तेने पण संत सज्जन कह्ये. इहां तारो दोष कांइ नथी, ए तारा अज्ञान पणानो दोष ठे. जे अंध होवाची कूपमां ऊंचा खाय तेने उलंजो केम दइये. माटे तमे जो तमारा आत्मानुं हित चाहो तो अज्ञानपणुं मूकी ज्ञान-दि शाने जजो, इंद्रिय समूदनो संवर करो, विप समान जाणी विषयविका रने टाळो, एवुं आत्महित आदरो, महा विप खावुं ते सारुं, तथा वळती. अग्निमां पेसीयें ते रुहुं, पण इंद्रिय विषयने वश थइ जे दुष्टकृत पाप करवुं, ते सारुं नहि. थकेक इंद्रियना विषयवसें तिर्यंच जीवपण केटखो अनर्थ पांम्या ठे ते जुळ. हाथी फरसेंझीने वशें, माठखो रसेंझीने वशें, जमरो घा ऐंझियने वशें, पतंग चढु इंद्रियने वशें, हरण श्रोत्रेंद्रियने वशें, एम एकेक इंद्रियना विषय दोषे करी उपर कहेला जोव वध, बंध, मृत्यु पांमे ठे. तो पांच इंद्र्याना जे विषय सेवशे, अन्याय, परस्त्रीगमन, अधर्म करशे, ते आ जवमां दुःख पांमी परजवे घणा जन्म मरण करशे. मृगतुष्टारूप विषय ठे, ते मांहे सार सुख कोइ नथी. मृगतुष्टाने जोइ जेम मृग धावे ठे तेम विप य उपर सुखनी व्रंति जीव जवोजव धाय ठे, पण मृगनीपरे जीव विषयनो अतृप्तो थको घणां जन्म मरण करे ठे. जे प्राणी विषयची विरमी श्रीजिन शासनमां रंगाणा ते संसारनो पार पांमी मुक्तिपद पांम्या.

एवां रुद्रिसुंदरीनां जाल्यां उपदेश वचन सांजली ते खोचन शेवनां ज्ञानखोचन उघड्यां. तेथारे कहेतो हवो के, हे सुंदरी! तुं मारी वेन अथ वा माता समान ठे. तुंज माहरी धर्माचार्य ठे ॥ ३७ ॥ हे उदारवाणी! तुं आदेश आप के, हवे हुं शुं कं? त्यारें रुद्रिसुंदरीयें कबुं. जो तमे आत्म हितने जाणो तो परस्त्री सेववानां पञ्चस्काण करो. शिष्यस्वरूप जळें करी वि पय ताप निवारो. त्यारें खोचनशेवें सतीतुं वचन प्रमाण करी, परस्त्रीनां पञ्च स्काण आदरी, सतीने खमावी, पोताने घरे गयो. धर्म व्यवहारीयो पण निर्मल धर्म घणुं धन उपराजी स्त्रीने खेडने पोतानी. ताम्रखिसिनगरीयें पद्मों

ચ્યો. ત્યાં પોતાનો કુસાચાર ચિરકાલ પાલતા હ્વો. અથ કાવ્યમ્:-કષ્ટે નિ
કષ્ટે ચ સર્તીપુ સુંદરી, પ્રયોધ્ય તેં શ્રેષ્ઠિ ન મૃદ્ધિ સુન્દરી ॥ દધાર રક્ષા કર
ણસ્ય નિશ્ચયં, યૂયં તથા રક્ષત ચાક્ષતં સ્ત્રિયઃ ॥ ૧ ॥ અસ્યાર્થ:-હે રાજન !
કષ્ટ આકરાં આઘ્યાં તોપણ સતીમાં શિરોમણિ એવી કૃદ્ધિસુંદરીયેં શેઠને
પ્રતિબોધ દેઈ તેને તાણો, પોતાનું શિયલ રાખ્યું, તેમ તમે પણ એ સ્ત્રીઝનાં
અલંકાર શિયલ રાખો. એ કૃદ્ધિસુંદરીની કથા પૂરી થઈ. ॥

હવે ચોથી ગુણસુંદરીની કથા કહે છે. એ સમયે ગુણસુંદરી અગણ્ય
લાક્ષણ્યરૂપ યૌવન સંપદાને પામતી હ્વી. તે સમયે વેદશર્મા બ્રાહ્મણનો
પુત્ર વેદરુચિ તેણે રાજમાર્ગે સહી સહિત જાતી ગુણસુંદરી દીઝી. ત્યારે તે
ણે મનમાં વિચલ્યું, જે એ મૃગાહો મારા ઘરમાં ન વસે ત્યાંસુધી મારું જીવિ
ત પાસના કૃષ્ણનીપર નિષ્ફલ છે. એ મ્ત્રી સાક્ષાત્ મહાલક્ષ્મીની પરે માગ ધ
રમાં નામે ત્યાંસુધી મારું જીવત થયા છે. એવું તે બ્રાહ્મણ મદનાતુર થકો
વિચરે છે. પટ્ટસામાં તે પાસા લોચનશ્રગોચર થઈ, આંધી ચાલી ગઈ. ત્યારે
ત્યાંથી તે બ્રાહ્મણને મિત્રે મેને કામાતુર જાણી ધર કામજ્વરમાં તે બ્રાહ્મણને
પરે તેહી લાવ્યો, પણ મેનો મનરૂપી મધુકર તે ગુણસુંદરીના મુગ્ધરૂપી કમ
લમાંહે લાગો ગ્યો છે, તેની ઉત્કંઠાયેં કરી તે જ્ઞાન જોજન કાંઈ ન કરતો
હ્વો. એવા કામાતુર હુમ્વાઈ દેખી મેનો કારણ પિતાયેં પૂછ્યું. ત્યારે ગલ
ગલો થયો, પણ સહ્જાયે પિતાને તે જ્ઞાન કહી ન શક્યો. ત્યારે પિતાયેં તેના
મિત્રને પૂછ્યું, થને તે દયાલુ મિત્રે સર્વ વૃતાંત કણું કે, એ ગુણસુંદરીને દે
મ્ત્રી તેની ઊર આમલ્ક થયા છે.

એવું મર્મ જાણી પુત્રના મ્તેદે તેના પિતાયેં તે કન્યાનો પિતા સુધોવનામે
બ્રાહ્મણ હતો તેની પાસે તે કન્યા યાચી. તે વચ્ચે તેણે કહ્યું કે, પૂર્વે મેં સા
વઝી નગરીયેં પુરોહિતના પુત્રને એ કન્યા આપી છે. મગાઈ કીધો છે. મો-
ટાનું ઘોષ્યું અન્યથા થાય નહિ, માટે હવે શીજાને દેવાય નહિ ॥ યતઃ ॥
મૃદ્ધાક્ષ્ણંતિ રાજાનઃ સૃદ્ધાક્ષ્ણંતિ પંક્તિનાઃ ॥ સૃદ્ધ્ય દીપતે કન્યા,
પ્રીત્યેનાનિ મૃદ્ધન્ મૃદ્ધન્ ॥ ૧ ॥ રાજા એકજશર યોષે, પંક્તિ પણ એક
જશર યોષે, તેમ કન્યા પણ એકજશર અસય છે. આ કૃત્ય એકજશર થા
વ છે ॥ ૧ ॥ તે માંજડી પોતા પાંડો કરી આપ્યો. પુત્રને દક્ષીકન કહી.
તેણે વેદરુચીનો કામાનિશ્રાય ન મર્યો. માટે જ્ઞાત્રે જે કામની થક ગતિ

कही वे, ते सत्य वे. जे स्वाधीन सुजज होय त्यां अजिजाप न करे, अने जे पराधीन दुर्लज होय त्यां अजिजाप करे. ते वेदरुचि कामी ब्राह्मणे काम सिद्धिने अर्थ मंत्रादि कुजापना प्यान कीधां, घणी मानता कीधी, पण पुण्य विना इष्टित अर्थ न पाम्यो ॥ ४०१ ॥

हवे सावळी नगरीची पुरोहितना पुत्र पुण्यशर्मानि तेडावी तेने मोटे उ रमवें शुन दिवसे गुणसुंदरीना पितायें परणावी. वेदना जाणे जखी रीतें विवाह केल्यो, पुण्यशर्माहिज पण गुणसुंदरी खेड पोताने नगरे आढ्यो.

हवे वेदरुचिनामा कामी हिज मदोन्मत्त अथवा जेम कोड धतुर रसे प्रेत्यो अचेतन चयो होय तेम ते अचेतन चयो. कार्याकार्य अणजाणतो ते कामी हिज विषयातुर चको पोताना घर, धन, सर्व ठांनीने पितादिकें वाट्यो तोपण कामें वाट्यो चको सावळी नगरीयें चाल्यो. मार्गनी वचमां पर्वते करी विषम एवी पल्लीपतिनी पास वे, त्यां ते अथम हिज गयो. त्यां सुंदरीना संगमने अर्थें पल्लपतिने सेव्यो, तेनी चाकरी करी, पापी जीव कांइ विकट कार्य करतां करे नहि. डुकर कार्य करतां पल्लीपति एनी उपर विश्वास राखवा लाग्यो, त्यां एणें पुरोहितना घर उपर धाड लड जवाने वास्ते पल्लपतिने विनव्यो, अने कसुं के सावळीनगरी मध्ये पुरोहित महा धनवंत वे, त्यां धाडी लड चालो. तेना घरमांघी जे धन मखें ते सर्व तमे खेजो अने कन्या मने आपजो. एम परत करी त्यां ते पल्लीपतिठाना पोता ना सेवक मूकी तेनुं पर ठेकाणुं जोड पळी तेना घर उपर हिज सायें धाडि खेड आढ्यो. ते निह ते पुरोहितनुं सर्व घर लुटो धनमाख खेड आढ्यो थ ने गुणसुंदरी हिजने थापी. तेणें सारे ठेकाणें आदरमान देड राखी. ते कन्या मखी त्यां विनोद वचने करी ते गुणसुंदरी अने वाडव कहे वे. हे जे! माकं चित्त तारे गुणे दरी सीधुं वे, माटे हवे तुं नने आदर. हुं तुजय की जीवित पाम्यो हुं, तुज विना हुं चेतनरहित हुं, धर्मवनि तुं धन्य वो मा टे मारा उपर कृपा कर. मारा चित्तने विषे, मुपनने विषे, दिग चकने विषे, जीव्हाअने विषे, एक तुंदिज तुंहीं वे. तुं हर चकी पण मारा हृदय आगळे प्रतिनासे वे. ते सांजखी गुणसुंदरी कहे वे. तुं कोण वे? हुं तने कांइ जाण ती नयी, में तने क्यां दीवो? अने में ताकं चित्त क्यां द्युं वे? ते वारे का मी छीजे पोतानो वृतांत केल्यो. जे राजमाणें जातां में तने दीवो त्यांची हुं

नारो अनिजायी ययो तुं. ते वृत्तांत सांजसी सतीये चिंतव्युं, जे मारो ए
 आकरो रागी घइ इहां आसक्त ययो ठे अने अहीं हुं पण एकजी अशरण
 तुं. बीजा जे पक्षिना जित्त ते सर्वे अनार्थ ठे, तोपण एथी माहं निर्मल शि
 यध रागीश ॥यतः॥ अविचलइ मेरुचूषा, उदेइ सूरु वि पश्चिम दिसा ए ॥
 मइअ विजियंती ए. निय कुलसीअं नहि कयावि ॥१॥ गुणसुंदरीयें विचार
 कयो के, ए पुरुष निर्गुण तो नथी. कारण ए मारी पासे जोगनी प्रार्थना
 करे ठे. जे निर्गुण तथा उज्जत पुरुष होय ते प्रार्थना करता नथी, तेतो यज्ञा
 स्तार करी जीअनो जगं करे ठे. माटे ह्वे एने प्रतिबोध देइने, माहं निर्मल
 शियल रागुं. गात्रीना आदेशथी मारे अखंरु शियल पासवुं ठे, तेथी धर्म
 रागराने ह्वे माया पण करी. एवुं विचारी तेने मधुर बाणियें कहे ठे के,
 देइअं तां परइ राग में मने जणाव्यो होत तो नजीक पासेनो तारासरखो
 बर मूकीने परंदरी परने कोण बरे? मुग्य आगले फावो फूव्यो एवो जे आं
 पानो वृद्ध नेने मूकी बेगवो जे शास्त्रमि वृद्ध तेने कोण पूजया जाय?
 ममाराने अमारं यंने कृत्र निर्मल अने निष्कलंक ठे. यश, मुग्य सर्व सरखां
 ठे, माटे धारण येनो योग मदयो होत तो घणु सुंदर यात. ह्वे जेने वरयो
 नेने जूंगे कहीयें, नेनी निद्रा करीयें तो दुर्गतिनां दुःख पामियें. तेने पर-
 एसा पत्री धारणा येनो योग मदयो, माटे धेयवंत यइ तमो विचार करो. जे
 माटे जे मज्जन होय ते विवेकी होय.

एवुं मांजसी कामी द्विज चिंतवया लाग्यो. अहो! ए तो मारी अनुरा-
 गिणीज दीने ठे! एने में पूर्वे मननो नाव जणाव्यो नहि, ते में मातुं की
 हुं! अहो एने अर्थ में फोकट मोटो प्रयाम कीथो; माटे हुं जूय्याने जोज
 ननी परे ह्वे हाथमां थार्वी एने केम मूकुं? एवुं चित्तमां धारीने कहे ठे.
 हे सुंदरी! ते सर्व बात माची कही, पण ह्वे तुं माग चित्तनो ए नाव जा
 घसे के, हुं ताग बिना ह्वे जीवुं नही. जोइयें तो कृत्रने कलंक लागो, मने
 सोइ जूंगे कहे, परजवे दुर्गति यावो, पण तारा संगरूप सुधामृते करी
 मने तुं जीवतो राव.

एवो सुसुंदरी ने कामी द्विजनो कामानिघावनो निश्चय जाणी कहे
 ठे. मारे मने द्विज कवुं ठे. ए पाव्य कइनेव ममान ठे. तुं पण मारे संगे
 सुखे जीवीत. पण मंग्र मिद्धिने अर्थ में चार मासमुधी प्रद्वयपत्रत आद-

शुं ठे, त्यांसुधी एकवार जमवुं, चूमि शयन करवुं, आचरण न पहेरवुं, पुरुष
मात्रने बंधव समान जाणवा, एकाम चित्ते मंत्र ध्यान जाप करवो.
ते सांजली कामी छिज कहे ठे. एटसो काळ विलंब करी तुं मने पड
खावे ठे. ते मंत्रे शी सिद्धि घाशे. त्यारे सुंदरी कहे ठे. ए मंत्र साधनची ध
नवंतपणुं, पुत्रवंतपणुं पमाय. वली जीवुं त्यां सुधी विधवापणुं न पासुं, ए
एवुं फल ठे. तेची कामी छिजे विचाखुं, जे ए सर्व मारा हितने चाहे ठे.
एवुं विचारी चार मास सुधी सुखें मंत्र साधन करो एम कहुं. ते वारे सुंद
री चित्तनी स्थिरतायें स्वस्थ थई त्यां रही घकी पोताना घरनी पेठे घरनुं
कार्य सर्व करे, तेने प्रतीति उपजाववाने अर्थें त्यां रही सरत रसवती क-
रे. शाक पकान घृत खांदादिक करी विप्रने ईष्ट होय तेची रसोइ पीरशे;
जमाडे, स्निग्ध जे गोरस तेणें करी तेने अंतर ने वटार पोपे, अंतरंग गोर-
स ते वेराग्य वचने अने घास गोरस दधि दुग्धादिकें पोपे, निर्मल जसे
खान मज्जन करावे, घणुं शुं कहियें? एन थोडे दिवसें तेने विश्वास उपजा
व्यो. जेम ते चित्तमां एम जाणे ठे, जे ए मारी स्त्री अने हुं एनो जर्तार. ए
वो तेने विश्वास उपजाव्यो. पोते आंघिख ऊणोदरी तपे करी शरीरने शो
पवती हवी. ते महासतीयें खान शृंगार तंगोलादिक तज्यां. एम करतां
चार मास बीत्या, अथवि पूरी थइ, तेने ठेले दिवसे पावली रात्रे ते सुंद
री अत्यंत पोकार करती हवी. तेने छिजे पूखुं, तने शुं थयुं? त्यारे गुणसुं
दरीयें कहुं. मने अंतरंग पेटमां महा शूलनो रोग उपज्यो ठे, ते महाराथी
नथी खमातो. अत्यंत वेदना थाय ठे. ॥ ४३४ ॥

त्यार पठी ते कामी छिजे मणी मंत्र औपधादिकें करी घणा उपचार
कत्या, पण शाता न थइ. वली पडे वली उठे, घरनां काम जे थाय ते करे,
पण वेदनाये जळ विनाना मिननीपरें तडफड्यां करे. एम आक्रंद करती
कामी छिजने कहे ठे. हे सुजग! हुं दुर्जागणी तारा घरवासने योग्य नहि-
जे माटे दुर्व्याधि, जे महाशूलरूप रोग तेणे करी पीडाणी. मस्तकनी वेद
ना अत्यंत ठे, सर्व मारुं शरीर वखे ठे, महारुं वधुं शरीर वेदाय ठे, सवखा
सांधे सांधा वूटे ठे, मने जर्तारनो विरह पड्यो. ते एवुं दुःख नथी वेदती,
तथा आं व्याधि रोगनी एवडी वेदना नथी वेदती पण ए सर्व दुःखमां
एक दुःख मोडुं ठे, जे में लुजने कांइ उपकार न कत्यो. मारा सारुं तें हे-

શ ઘણો કસ્યો, પણ તેનો ફલ કાંઈ તું પામ્યો નહિ. જેમ મૃગ તૃપાતુર થ-
કો, મૃગ તૃપાનો વાહો થકો, ઘણું દોડે, પ્રયાસ કરે, પણ નીર ન પામે; તેવી
રીતે તારે થયું. તથા મેં પણ કોઈ પૂર્વે ઘણાં પાપ કસ્યાં, પરને પીડા આપી,
પોતાના મુખસારુ જીવહિંસા કીધી, તથા કોઈને કૂડાં ચાલ દીધાં, પારકાં
ધન ચોરી લીધાં, તથા પારકી સ્ત્રી દુરણ કરીને જોરાવરીથી તેનાં શિયલ
ઘત્ત જંગાડ્યાં. એવાં મોટાં મોટાં જે પાપ કસ્યાં તેથી મારું શ્રંગ વણે છે, તે
પાપ વિપાકની શ્રમિયેં કરી મારું શ્રંગ દાળે છે. હવે હું વેદનાયેં વિધુર થઈ
તું તેથી પ્રાણ ધરવાને સમર્થ નથી, માટે તમે મને કાષ્ઠાશ્રિ આપો. તમારા
મુખ આગણે ઘસી મરું, તો એ કષ્ટથી બુઝું. હવે મહારાથી એ વેદના નથી
સ્વમાતી. એમ શોચના કરી તેણે આહાર પણ મૂક્યો.

એવું જોઈ તે કામિહિજ ઉદ્ધગ પામી કહેવા લાગ્યો. હે જડે! હું મારા
પ્રાણ તુજ ઉપર ધારણે કરીશ, ડ્રવ્ય સ્વરચીશ, પણ તારા શરીરને શાતા ક-
રીશ. કોઈ કર્મ યોગથી એ તને દુઃખ ઉપજ્યું છે, તો અહીંથી આપણ વેજ
પ્ર સાયત્રીનગરીયે જઈશું. ત્યાં ઓપપાદિક યાગેં તારું શરીર નિરોગી થાશે.
એવું સાંતલી સતી કહેવા લાગી. હે સૌમ્ય! ન જાણિયેં કે, મારો દુર્જન જ
તારે દર્પાસુ ક્રોધી તે વડી શો અનર્થ કરે? એક તો એ શરીરે દુઃખ છે, તેને
ધીજું દુઃખ દુર્જનનાં વચન સાંતલીયે તે વને દુઃખ સહેવાને કોણ સમર્થ
પાય. સંડુડા ઉપર જેમ ત્યાર દેખવો તેમ એ વે દુઃખ કેમ સ્વમાય? તે માટે
તમે ચતુર થો તે મનથી વિચારો. હવે યીજે વિચાર્યો શું વસવાતું? એ દુઃખ
સમૂહનાં પીડામાં હવે મને મરણ શરણ તે શ્રેય છે. ત્યારે કામીહિજ કહે છે.
એ તારું દુઃખ દેખવાને હું સમર્થ નથી. હે મુગ્ધે! શ્રમિની જ્વાલા તારા શ-
રીરને કલસપ્રાય કરે છે, તે કેમ સ્વમાય? માટે તું નિઃશંકપણે મારી સાથે
થાવ. હું તારું સમ્વાદપણું કરીશ. જે માટે જીવતો નર હોય તે જડ કલ્યા
પની કાઢ પણ પામે. એવું તે છીજે કહ્યું.

ત્યારે મતી કહે છે. જેમ તમને મુખ ઉપજે તેમ કરો. ત્યારે તે બ્રાહ્મણ
પણ તેને રથે ઘેમાઈ. માવત્રી નગરી ગળી ચાલ્યો. નગર નજીક થાવ્યું
પટ્ટે કામીહિજ કહે છે. હું ગામમાં મુખ શું દેખાડું? તું તારા ઘેર જા.
હું પાગો થયું તું. ત્યારે મતી ચિંતવે છે કે, અને પ્રતિબંધ દીધા વિના હું
કેમ મૂઠું? એમ વિચારીને તે સતી કહેવા લાગી. હવે યીજો વાર્તાયેં તો

संयु. आज्ञांघी तुं मारो बंधव ठे, तुं नगर मध्ये आव. घेन साधे आवता
तेने शी लज्जा ठे. एटखे तारे हृदये निवृत्ति घाशे. मारा पण जीवने शाता
घाय. त्वारें ते छिज गुण दोष विचारी तेना जर्जरने घरें गयो.
त्यां सुसज्जन पुण्यशर्मा छिज पोतानी स्त्री गुणसुंदरीने देखी हर्ष पा-
म्यो, तेने सतीये कथुं. हे प्रिय! ए मारा बंधवे मने जिल्लयी दुःख पामती
राखी. जीवयी एणे गोडावी. ए आपणो गुरु ठे. एनी घणी गौरवतायें ज-
क्तिं करवी. एतुं सांजली ते पुण्यशर्मा छिज, कामी छिज जे वेदरुचीनामे
ठे तेने कहे ठे. तम सरखा उच्चमने पालमां रद्देतुं योग्य नथी, कागना घर-
मां हंस केम रद्दे? हे सिष्टातमन्! ते माटे तमे अर्हो रहो. तमे अमारी
स्त्रीने मूकावी माटे तमने जे उठुं होय ते अमे थापीयें. एवी तेनी मीठी
वाणी सांजली लज्जा पामीने ते वेदरुचि चितववा लाग्यो जे, एणें मने गं-
धेनुं कथुं? अथवा ते कोकिलादिकना गुण एमां थाव्या ठे. अन्त्योन्य सौ-
जन्यता न जाणीयें एणें क्यांघी ग्रहण करी हशे? हुं एवो विपरूप महा अ-
नर्थ निरर्थक चितवनारो, विपयालापनो योलनारो उतां एना सुधामृत स-
मान थालाप सांजलुं तुं. ए उपरे में महा अनर्थ निरर्थक चितव्यो. विद्वान्
हो जेम तार गोरस जाय दोखे तेवो हुं थयो. एवो ए पुण्यशर्मा छिज नर
मांदे रख समान तेने मूकीने ए गुणसुंदरी मुळ सरिखा थपम साये केम
रमे? हंसी होय ते कमखने सेवे, एण सिंध फसने कदापि न सेवे. अहो!
एनी निर्मल बुद्धि के, जेणें निष्कलंक शिष्य पाव्युं. धीजुं मारा जीवने पा-
परूपी पावकमां यज्ञतो पडतो राख्यो. हुं थपराधरूपी ग्रहे ग्रस्त थयो तुं.
हवे हुं जो कदी जीवतो नीसहं तुं, जीवतो उग्रहं तुं, तो एतुं काम नहि
करूं. ए महा सतीना गुणने संजारीशुं एवी रीति मनमां चितवे ठे.
एवे समये पुण्यशर्मा छिजने सेवकें थावी कथुं. हे स्वामी! जमवानो
घरसत थयो, त्वारें कामी छिजने उद्धर्तन यान करावी नवां यत्र पदेरावी घ-
णो सत्कार दइ जशी जक्तियें जोजन कराव्युं. रात्रे सूवाने माटे जशी श-
व्या थापी, पण ते कामी छिजने रात्रे निद्रा थावो नदीं. एटखे रखे कोड-
रुपटयी दगो करीने ए ग्री मुळने मरावशे एवी शंकायी तेने निद्रा न था-
नी. ॥ यतः ॥ सर्वत्र शुचयो धीराः, सकर्म यज्ञगविताः ॥ कुकर्मनिहितात्मना

नः, पापा सर्वत्र शंकिताः ॥ १ ॥ अर्थः—जे धीर पवित्र शुभकर्मनां करनारा होय ते मरे नहिं, पण कुकर्मना करनारा दुष्टात्मा होय ते पोतानी मेळेंज शंकाय. पठी ते कामीछिज दैवयोगथी मध्यरात्रे शय्या मूकीने नाशी जवा माटे बहार नीकव्यो, एटखे तेने कालो सर्प मस्यो. त्वारें पोते पोकार कीधी एटखे पुण्यशर्माचें दीगो. दीपक करीने जोयुं तो कामीछिजने सर्पें मस्यो दीगो. पठी तेना घणा प्रतिकार कीधा, मंत्रवादी तेडाव्या, पण सर्पनुं जेर न उतखुं. एटखे छिजने विप व्याप्युं. वाचारहित थयो. पण मनमां सावधान थइ जाणवा लाग्यो जे मारुं पाप मने आवी मळ्युं. हवे हुं निश्चे मरीश. काले सर्पें मस्यो तेथी सर्व वैद्यें पण कहुं के, ए जीवशे नहीं. त्वारें ते वेदरुचि कामीछिज तथा पुण्यशर्मा ए वेदु निराश थया.

हवे प्रातःकाले सर्व लोक देखतां गुणसुंदरी हाथमांहे जलें जरेलो कलस लइ सर्व लोकनी साखे बोलती हवी के, त्रिकरण योगथी एटखे मन वचन कायाथी जो महारुं शील निष्कलंक होय, तो आ. माहरो जाइ निर्विप थाजो. एम कही तेनी उपर पाणी वांटयुं के, तरत सर्पनुं विप उतखुं. वेदरुचि निर्विप सावधान थयो, त्वारें लोकमां शीलनो महिमा वस्यो. त्यां नगरना लोक सर्व एकठा मळ्या अने कहेवा लाग्या के, आ सुंदरीयें आ विप्रने जीवितदान दीयुं. एम कही सर्व लोक ते गुणसुंदरीनां चरण नी कुसुमांजलियें करी पूजा अर्चा करता हवा.

त्वारे ते वेदरुचि कामीछिज, चैतन्य आव्या पठी चित्तमांहे विचित्र प्रकारनुं आश्चर्य पामी कहे ठे के, अरे लोको ! तमे शी वार्ता करो ठो ? त्वारे लोको कहे ठे. तुंने सर्पें रुतवाथी गारुडी वैद्य प्रमुख सर्वें जणे हाथ खंखे-ख्या अने कहुं आ नहीं जीवे. पहोर धे पहोरमां तो तुं काष्ठरूप थात, अथवा चयमां पडी जवांतर पामत; पण आ वाइए जेनो अमे पूजा सत्कार करीयें ठीयें, तेणे तने जीवतो राख्यो. माटे धन्य ए वाइना शीलने के, जेणे तुज्जे उपकार कस्यो. एवी महासती आ पृथ्वीमां थोडीज हशे. एवुं सांजली वेदरुचि कामीछिज संतुष्टमान हर्षवंत थइ, सर्व लोकना देखतां गुणसुंदरीने पगे लागी कहे ठे के, तुं माहरी पहेलां वेन हती, पण हवे तें मने जीवितदान आपीने नवो अवतार धराव्यो तेथी तुं माहरी मांता थइ. सोटा पापथी तें मने वाख्यो, माटे हे जगिनी ! ताहरुं महात्म्य में आज

जाण्युं, तथा माहुरं पाप चेष्टित तें जाण्युं. तो पण तें मुज पापी उपर उपकार केल्यो, ए तारा चित्तनी निपुणता कोण जाणे? ते माटे हे घेन! हवे ए ताहरो उपकार हुं केवी रीतें निस्तारूं. आ उपकारनुं प्रत्युपकार हुं तुज ने शो करूं? जे तुं कहे ते हुं करूं.

त्यारे गुणसुंदरी कहे ठे. जो तुं मने जगिनी जाणी प्रतिउपकार करे, तो परदारागमन त्यज. हे जाइ! तुं एवुं व्रत खीयें तो महारो वेहिननो प्रत्युपकार घाशे. वली ए व्रत खीधाची ताहरो आत्मा पण आ जवे परजवे सुखी घाशे. परस्त्रीनो गमन करवाची कुजनी कीर्ति हणाय, वली धन क्षय घाय, प्रयाश व्यर्थ घाय, क्लेश विरोध पामे. एवुं जाणी जे शुद्धि पुरुष ठे ते परदारा गमन वळें. ए व्रतनो महिमा तो तें प्रत्यक्ष दीजो, ते माटे हवे एवुं कहेयाची शुं घाय? ताह्रा आत्माने इत घाय ते आदर. एवुं सांजली परदारगमन न करवुं, एवुं व्रत आदरी पुण्यशर्माने खमावी, गुणसुंदरीने पगे खागी, निर्मल यज्ञ ते कामी छिज पोताने घेर गयो. स्वकुलछापदीपिका निजा, धमसंगे गुणसुंदरी शुजा ॥ अदधदधधर्म संगता, ह्य कारणनिश्चयमुत्तम स्तुता ॥ अर्थ:-पोताना वे कुजनी स्तुति करवाने विपे दीप समान, एवी गुणसुंदरीचे अधमनो संग उतां पण निर्मल व्रत पाड्युं, धर्मने विपे हदता राखी निश्चयें करी ब्रह्मव्रतनुं पासन कसुं, तेथी ते गुणसुंदरी उत्तम जनने स्तुति करवा योग्य यज्ञ. ए चौथी गुणसुंदरीनी कथा मुनियें संपूर्ण कही. एम ते चारे स्त्री परपुरुष त्याग करी शिष्यव्रत पासी प्रथम देवलोके रतिसुंदर नामे विमानने विपे देवांगना थज्ञ. त्यां सारस्कार शृंगार कांतियें देदीप्यमान एवा देवतानां दिव्य सुख जोगवी त्यांची चवी शेष पुण्यें करी ए नगरने विपे ए चारे उत्तम कुजे उपजी. तेनां एक, कांचन व्याहारी यानी स्त्री वसुंधरा तेनी तारानामें पुत्री यज्ञ. बीजी, कुचेर वणिकनी पदमि नांमा स्त्री तेनी विजया नामें पुत्री यज्ञ. त्रीजी, धरण वणिकनी लक्ष्मीवती नामें स्त्रीनी कुले जेम ठीपमां मोती उपजे तेम ते सद्भवतनी धरनारी देवी नामें पुत्रीपणे उपनी. ॥ ४७५ ॥

जेम आकाश ताराये शोजे, सरोवर कमळे शोजे, तेम ते पुत्रियोबा जन्मथी तेनुं कुज शोतवा लाग्युं. अनुक्रमें ते चारे कन्या मोटी यज्ञ सुखें

અર્થ કલા શીખી, યૌવનરૂપ સંપદા પામી, પૂર્વની પેઠે તે ચારેને પ્રેમ પ્રીતિ મારી થઈ, ત્યારે તે વિશેષ વધવા લાગી. સુકર્મ કરી તેમને ગુરુનો યોગ થયો તેથી તે ધારત્રયધારી શ્રાવિકા થઈ. તથા શેઠના જીવે પૂર્વે શ્રી તીર્થંકર જીવે જે દાન દોધું તે પુણ્યની શૃંગ્લજાયે આકર્ષી ઇવા તે ચારે કન્યા વિનિધરશેઠને પરણાવી. સરસ્વાં પુણ્યે કરી સરસ્વો યોગ મલે તેમ એ શેઠને એ કન્યા પણ સરસ્વે સરસ્વી મલી છે. જે માટે યોગ્ય હોય તે યોગ્યને વિષે રંજિત થાય છે, એવી પ્રસિદ્ધ લોકોક્તિ છે.

પુણ્યાનુવંધી પુણ્યરૂપ મેધે કરી પુણ્યનાં સાત ક્ષેત્ર સિંચ્યાં, તેથી ફલ્યાં ઇવાં જે શાતારૂપ ધાન્ય તે મહા આનંદમય થયાં છે. તથા એ પાંચે જીવને દેવતા સાનિધ કરે છે. તે તો જેના ચિત્તમાં ધર્મ હોય તેને દેવતા સાનિધ મિલે. માટે એની ઉપર જે માતું ચિંતવશે, તેને દેવતા વિગ્ન કરશે ને થોડા કાલમાં તે વિનાશ પામશે. વર્ણી મુનિ કહે છે.

હે રાજન્! તું પણ જાણે છે. પોતાની ચક્ષુએ દીધું છે. જે શાસન દેવતાએ તુજને વિદ્યામણું રૂપ કરી દેલાડધું, તે એના શીલને પ્રતાપે જાણવું. એ એક દુષ્કાર માત્રે હાક મારતાં જો સાપ દીધો તો વિદ્યાધર સરસ્વો હોય તે પણ થઈ જસ્ય થાય. એના સમકિતના ગુણથી એના ચિત્તમાં તુજ ઉપર અનુકંપા ઉપજી છે, તેણે કરી તુજ ઉપર તે માતું ચિંતવતી નથી. જે મહાસતીનું શીય ત્રિજંગમવાની ઇચ્છા કરે તેનું તે મહાસતી જેટલું માતું કરે, તેટલું યજ્ઞ, રાક્ષસ અથવા વિદ્યાધર વિરાધ્યો થકો તે માતું ન કરે. હે રાજન્! તું કામરૂપી ગરલવિષે પડ્યો હતો સત્ય શીયલ જલે કરી થોડા કાલમાં ધન્ય થઈ મહા કલ્યાણને પામીશ, અહ્ય શીયલરૂપી તરુવરનાં તુજને યોગ્ય એવાં ફલ તું જોઈશ, તો મોટા શત્રુ શીયલરૂપી કલ્પવૃક્ષના ફલના આસ્વાદનની ચાતુરી શી કહું? તેના તો અત્યંત મોટા લાજ છે, તે કહ્યા ન જાય.

એવાં જ્ઞાનીનાં વચનરૂપ જે અંજન તેણે કરી તે રાજાનાં મિથ્યાત્વરૂપ તમ પડલ દૂર ગયાં, તેથી સર્વ જાવને પ્રકાશ કરે એવી નિર્મલ સમ્યક્ત્વ જ્ઞાનરૂપ જ્યોતિ પ્રગટી. ત્યારે તે રાજા મુનિને કહે છે. હે જગવન્! એ પાંચે જીવોના જીવિતને ધન્ય! એ છીં જરતારના ચરિત્રના અધિકાર સાંજલત; સર્વ જીવને મહા સુખ ઉપજે છે. તથા હે મુનિ! મહા પાપનાં આચરણ

घकी हुं सतीने संतापनो करनारो घयो, निंदकमां हुं निंदक घयो, ही-
गामां हुं हीणो घयो ॥ ५०० ॥

अथवा में पूर्वे कोइ मोटी पुण्याइ कीधी हती, जेधी में तमारा जेज्ज
आधुनो वचनामृत रस पीधो. हवे तमें कहुं जे मोड़ुं शियल तेज हुं महारी
जार्पासहित आदरीश. घणुं कहे शुं? एवु राजानुं कहुं वचन सांजखीने
ते समये विनयंधरशेठे साधुने विनंती करी के, हे जगदन्! तमारा वचन
रूपी मंत्र करी मादरो विषयरूपी ग्रह हतो ते नागं. ते माटे हवे इहुं हुं
के, तमारा चरण कमल समीपे हुं महारी जार्पासहित दीक्षा खेज्ज. त्यारे
मुनि कहे ठे. अहो देवाणुपिया! ए कार्यमां प्रमाद न करशो. धन्य ठे त
मने! एवु चारित्र आदरखुं तमने घटे ठे.

एवां गुरुनां वचन सांजखी हर्षवंत घइने ते राजादि सर्व ते मुनिने नमी
घेर जइने दीक्षानी सामग्री करवाने उजमास घया, पण राजाने कोइ राज्य
योग्य पुत्र नथी. त्यारे प्रधाने विनंति कीधी. हे स्वामि! तमने पुत्र थाय
स्यांसुधी बिलंब करो. कोइ पुत्र तमारे थाय तेने राज्यजार सौंपी पठी दी-
क्षा ल्यो. तोपण राजायें प्रधाननुं वचन न मान्युं, त्यारे जोग वैराग्यपकी व
मासनो गर्ज हतो, तेथी वैजयंतीराणीने राज्याजिपेक करीने पोताना प्रधान
सामंतने जखामण दीधी के, राणीने जे पुत्र आवे तेने राज्यें स्थापी नगर-
नी प्रजानी रक्षा करजो. ए प्रमाणे जखामण दइने, विनयंधरशेठने खमा-
वीने, श्रीजिनजवने अछाई महोत्सव करी, घणा अर्थी जनने दान दइ,
विनयंधरशेठ तथा तेनी जार्पासहित, तथा धीजानगरना घणा लोकनी साथे
सर्व विधियें मोटे महोत्सवे, राजानी साथे दीक्षा खेवाने सर्वजन गुरु पास्ते
आव्या. गुरुयें पण तेमने दीक्षा दइ सर्वशिष्य शिष्यणी साथे बिहार कीधो.
त्यारपठी वैजयंतीराणीने सामंतादिके आश्वासना दइ स्थिरता उपजा
थी. ते राणी पण पुत्रनी आशायें ते गर्जनी प्रतिपालना करती हवी. समय
जाते गर्जनी अवधि पूरण थइ. सर्व लोक सूतां त्यारे ते राणीयें मध्यरात्रे
शुभ मुहुर्ते रूपवती पुत्री प्रसवी. ते पुत्रीने देखीने राणी चित्तववा लागी
के, में पापणीयें पुत्री प्रसवी. पुत्र न प्रसव्यो. विधात्रायें ए शुं विपरीत की
धुं? जेमाटे महारं चित्तव्युं काइ न थयुं? पठी ते पुत्रीने एकांते दानी रा-
खीने एक विश्वासवंती दासीयें प्रधानने जणाव्युं, त्यारे बुद्धिबंत प्रधाने

ત્રની પેઠે વધામણી આપી. છોક મધ્યે ઘડી વાંતો ચલાવી કે, રાણીયેં પુત્ર સહ્યો ઠે. એમ કહી રાણીને એકાંતે રાણી પુત્ર જન્મની ડહોપણા કરી. માંતાદિ સર્વ આનંદને પામ્યા. એમ પુરુષને વેપે ઠાની રાજતાં તે પુત્રી તેટી થઈ, યૌવનાવસ્થા પામી, તે દેહીને રાણીયેં પ્રધાનને કહ્યું કે, અવ-
ધ હવે એને ઘર જોડ્યેં. હવે ઢાંક્યું નહી રહે. ત્યારે પ્રધાન મનમાં ચિંતવી-
જેનો સ્વજાવેંજ સત્ય પ્રજાવ ઠે એવો યદ્દ આરાધ્યો, ત્યારે તે યદ્દ પ્રગટ
રહેને ઘોઢ્યો કે, હું આંજથી ત્રીજે દિવસે એ કન્યાને યોગ્ય ઉત્તમ ઘર સરો-
રની પાલે લાવીશ. તેહને એ કન્યા આપવી પણ યોગ્ય ઠે. તે પોતનપુરનગ-
નાં રાજાનો પુત્ર ઠે. તે આ દેશનો સ્વામી થાશે. તે પુરુષ એ આ કન્યાનો
પગલા જવનો જર્તાર પણ ઠે ॥ ૫૬ ॥

પછી તે મંત્રી ત્યાં આવ્યો. તલાવની પાલે પુરુષને વેપે જે કન્યા રાજા
રહ ઘેઠી હતી તેની સાથે યદ્દના આદેશથી તમો આવ્યા, તે તમને હું મા-
રે મંદિર તેડી લાવ્યો. અને તે કન્યા રાજપુત્રી પોતાને મંદિર ગઈ. એ પૂ-
ર્યાનો સર્વ ઘટાંત તમને કહ્યો. શેષ વ્યતીકર તો સર્વ તમે જાણો ઠો. તમ-
ને જે સમયે દીઠા તે સમયથી તમારે વિપે કન્યાનું તીવ્ર રાગ થયો. સમકાં-
તે તે અતિશયે કામવિકારે પીડાણી, કામે કરી પ્રહેવાણી.

તે કામીનાં લક્ષણ કહે ઠે. કમલ સરલાં લોચન તે ચપલ થાય, લજ્જા
થયા શરીરની કાંતિ તે મંદ થાય, કપાલે સ્વેદના કળોયા (રેલા) થાય,
જાણીયેં કલારૂપ ચંદ્રની પાલે તારાના સમૂદ્ધજ પ્રગટ્યા હોયની? તેવી તે
થઈ. કામીના શરીર લતાયેં સર્વ રોમ ઉઠ્ઠુદ્ધ ઉઝાં થાય, જાપા ગદ ગદ
ગોલાય, સાક્ષાત્ તે રાજ્ય કન્યા તમને દીઠે એ રૂપે થઈ જાણી, તે માટે એ
કન્યારૂપ સરોવર તેહના મનોરથ તમે મેઘસમાન પૂર્ણ કરો, ઘટલે રાજક-
ન્યાને અંગીકાર કરો. તમો પરોપકારી ઠો. તેને ઘણું શું કહીયે? એનો પર-
માર્થ જે સત્ય હતો તે મેં તમને કહ્યો. માટે અમારું વચન પ્રમાણ કરો. ત-
મો તો ધીજાં પણ ઘણાં કામ કરવાને સમર્થ ઠો ॥ ૫૭ ॥

તે ચરિત્રરૂપ અમૃતને કર્ણ પુટે પાનકરીને, ઘટલે રાજાનું ચરિત્રરૂપ અ-
ધિકાર સાંજલીને શંકરાજાનો જીવ જે રાજકુમાર તે પોતાનું મસ્તક ધૂણાં
વતો હવો. અને તે પ્રધાનનું વચન દાક્ષિણ ગુણે સંપૂર્ણ માનતો હવો. પૂર્વ
જવના અન્યાસથી રમ્યરૂપના અતિશય થકી તે કુમરને પણ તે રાજકન્યા

प्रत्ये प्रेम राग घातो ह्यो. ॥ यतः ॥ जाई सराई नृणं, नयणाईं मणं च
हुंति लोयस्त ॥ पद्ममियाणंति जठं, पिपापियं दिठमिंतंति ॥ १ ॥ ते सांज
सी वैजयंतीराणीयें अर्थात् कुमरीनी मातायें कुंवर आब्यानी खबर जाणी
स्वारे ह्यें करी विवाहनो उत्सव प्रारंभ्यो. शुज तिथियें, शुज नदात्रे, शुज
वारे, शुज लग्ने, बहु दान सन्मान गीत नृत्यपूर्वक महा महोत्सवे कुंवरे
गुणसेना कुंवरी अती गौरवें करी परणी. पठी ते थंग देशनो राजा पोते
थयो. सूर्यनी पठें उग्र प्रतापें करी पृथ्वीमंरुद्धमां विख्यात घतो ह्यो. ए

एक दिवसें वत्सदेशना अधिपति समरसिंह राजायें मत्सर धरी झूत
मोकल्यो. ते झूत राजा आगल आब्यो, अने पोताना स्वामियें कहेलां व
चन कहतो ह्यो के, हे राजेंद्र! सांजखो. तमे पाम्या ठो एवी जे राज्य ल
झी ते अनुक्रमें घणें कष्टें जोगवाय ठे, अने तुं स्वामिनी आझा विना नि
र्जयपणे राज्य जोगवे ठे. तो हे पंधि! तुं कांइ जय नथी पामतो? शुं राजा
विना जगत् इशे? शुं तुं वटेमार्गु घडने राज्य जोगवीश? माटे तुं अमारा
स्वामिनी आझा मान्य कर. नहीतो राज्य मेळी दे. थयवा नाशी जा, अ
धवा पराक्रमी होय तो तेनी साथें संग्राम करवाने सज्ज था. ए विना चो
धो उपाय ताहारे कोइ नथी. एवुं झूतनुं वचन सांजखी राजा अंतरंगमां
अति कोपायमान थयो, पण वासंश्रुतिये हस्तीने ते झूतने कहे ठे के, हे
झूत! मुज वतां, पारकी धरती जोरावरीथी खेवाने कोण समर्थ ठे? राज्य
ध्यापवुं, वल्ली नासवुं, वाह! ए शी वात! हुं ए वेहुने झर मूकीने. ए वे मां
हेखुं कांइ न करतां संग्राम करवाने तैयार वुं, अने तुं पण सिंहपणुं मूकीने
जो पराक्रमी होय तो संग्राम करवाने सज्ज थाजे. इत्यादिक कठण वचन
कही झूतने विदाय कखो. तेणे जइ पोताना स्वामीने वात कही. त्वारे ते
वे राजानां सैन्य सीमनी मर्यादायें आवी मट्यां. बहु आरंज देखीने थंग
देशनो राजा समरसिंह राजाने कहे ठे के, आपणे वेहु मदोन्मत्त वल्लीया
ठीये तो वेहु जण परस्पर युद्ध करियें. पण वोजा प्राणोने पीड्ये शुं सांज
ठे? पठी जे जीतशे ते पृथ्वी खेसे ॥ ५३५ ॥ एवुं थंगाविजतीनुं वचन सम
रसिंह राजायें थंगिकार कखुं.
पठी ते वेहु राजा परस्पर युद्ध करता हवा. गजराजनी पठें गंतीर गु-

જીના કરતા, એક એકની ચોટ ચુકાવતા, વહી વેહું હાંકો મારતા, હૂંકારા કરતા, સિંહ નાદે પોકાર કરતા, વિવિધ પ્રકારનાં આયુધ મૂકતા, માંદો માંદો વલંગતા, લીલાયેં खेलતા, વિદ્યાધર સરસાને જય પમાડતા, એવા તે વેહું રાજા મદ્દા યુદ્ધ કરે છે. ઘણા શૂર પુરુષને ત્રાસ પમાડતા, ઘણા દેવતાને નસાડતા, એવા તે વે યુદ્ધ કરતા હતા. તેથી તે શૂર પુરુષને પ્રશંસા કરવા યોગ્ય થયા. એવો સંપ્રામ યાતાં કોઈ દેવયોગથી વત્સદેશનો રાજા સમર સિંહ તે ઘણા ઘાતે પીડાણો થકો મૂર્ઝા સ્વાશને જૂમીયેં પડ્યો, લોચન મલી ગયાં, ત્યારે અંગદેશના કમલસેન રાજાએ પાણી મગાવી તેની ઉપર ઠાંક્યો. પાણી સીંચ્યો, વહેં કરી વાયુ વીંચ્યો, ઘણા ઉપાય કરીને સમ સિંહ રાજાને સ્વસ્થ કીધો. ત્યાર પછી આશ્વાસના દર્શને હિતેટ્ટની રીતેં હીમત દીધી, અને કહ્યું કે, તમારો નામ જે સમરસિંહ છે તે સત્ય છે. સંપ્રામ ને વિપેતમે સાચા સિંહ ઠો, જેવા નામેં તેવા પરિણામેં ઠો, માટે વિવવાદ ન કરો, અને પ્રસન્ન થઈ હીમત રાલી હાથમાં આયુધ ધરો. એમ કહ્યું. ત્યારે સમરસિંહ રાજા મનમાં વિચારે છે કે, અહો! એનું પરાક્રમણું! અહો! એની યુદ્ધ કલાની કુશલતા જોતાં એ કોઈ મોટા રાજાના કુલમાં ઉપજ્યો હશે એમ લાગે છે. એ કોઈ મહા પુરુષ છે. ક્યાં હું યુદ્ધ થયો તો પણ પરરાજ્ય ના લોજેં કરી કેવો અન્યાય કરું તું! અને એ લઘુ વયનો છે તો પણ કેવો નિતિમાન, વિનયવંત અને ન્યાયવંત પરાક્રમી છે. હવે હું માનરહિત થયો માટે રાજ્ય જોગને યોગ્ય નથી. હું હવે દીક્ષા લેવા યોગ્ય તું. ॥ ૫૪૪ ॥

એવું ચિત્તમાં ધરીને સમરસિંહ રાજા કહે છે. હે રાજન્! મારો માન ઘાત થયો, તેથી હું મૃત્યુમય થયો. માટે હવે મારી સાથે તમારે સંપ્રામ કરવો ઘટે નહિ. મુલા સાથે યુદ્ધ શું કરવું? તો હવે તમે સાત્વીક ઠો. તમે મારું રાજ્ય લીધો, મારી આઠ કન્યા છે તે સાથે તમે લગ્ન કરો, અને મારું રાજ્ય પણ જોગવો. થમે હવે પરજીવનું હિતકારી એવું ચારિત્રવ્રત આદરશું. ત્યારે કમલસેન કુમારેં કહ્યું. તમો તમારી પરંપરાયેં જે આવ્યું તે રાજ્ય પાલો. વહી સમય આવે ત્યારે પરજીવનું હિત સાધન કરજો. એમ કહ્યું તો પણ તે રાજા અતિ વૈરાગ્યવંત થકો સંસારમાંદે ન ચુત્યો અને કમલસેન કુમાર જાણી પોતાની આઠ કન્યા ત્યાં વત્સદેશનું રાજ્ય દઈ પોતે સુધર્માચાર્ય પાસે દીક્ષા

खीधी. त्यां वीजी पण घणी. कन्या सामंतमंन्त्रे परणावी. एम वीजुं राज्य पामी कमलसेनकुमार पागे चंपानगरीयें आवायो.

त्यारपठी कमलसेनराजा एक दिवस सजामां वेगे हृतो, एटखामां पो-
तनपुरधी पोताना पिता शत्रुंजयराजानो हृत आवायो, ते राजाने नमीने ते-
मना पितानुं खखेयुं पत्र थापीने उजो रखो, त्यारे कमलसेनराजायें पोता-
नां माता पितानो कुशख खबर पूठी. तेने हूतें प्रकटपणें सर्व शातानी खबर
कही. ते एवी रीते के:- हे स्वामा! तमें बगर निमित्ते माता पिताना कद्या
विना केम वसंतकीडा मूकीने वहार निकळी गया? तमें गया पठी तमारां
माता पिता तथा नगरनां लोक ते घणां शोकातुर ययां ठे, ते दिवसें कोइ-
यें आहार पण न कख्यो, हाहाकार चइ रखो. तमारे वियोगें राजादिकें जे
हुःख जोगव्युं ते हुःख नरकने विवे रखा एया नारकी जीवज जाणे. तमा-
री घणे ठेकाणे शोध करी, पण क्यांय खबर न पाम्या. त्यारपठी कोइ वे-
तासिके थावी तमारा शुयनी स्तवना करी ते सांजखी तमारा पिताने शाता
चइ. त्यारें तमारा पिताना आदेशधी हुं थर्ही आवायो. तेमाटे हवे हुं स्वा-
मीनी विनति करुं तुं ते थंगिकार करो. तमारां माता पिता ते तमारा वि-
योगरूपी दावाभियें जे दाज्यां ठे, तेने पोताना दर्शनरूपी जखयो शीतख
ता करो. एटखे एकवार पिता पासे थावी जाउं.

एवुं सांजखी राजायें चितव्युं, जे थर्ही मारां माता पितानो मारी उपर
अर्यंत निविड राग ठे, जेमाटे घणे काखे पण तेमने पुत्रनो प्रेम नधी वि-
सरतो, तो जगतमां संतान उपर प्रेम एवोज देखाय ठे. थरे! हुं पेटजरो
चयो. जेमाटे हुं माता पिताने विसारीने पोतानी विषय खीजामां पळ्यो. ते
माटे त्यां जइ मारी उपार्जित रुझि तेमने थावी पणें खागी माता पिताने
दुष उपजावुं. एम विचारीने हृतनुं वचन प्रमाण करी मतिवर्धन प्रधानने
राज्यनी जखामण दइ, जखे मुहूर्तें प्रस्थान करी मंगलमय पिताने मखवा
जणी चाव्यो. गज, थश्व, रथ, पाखा, एम चतुरंगी सेनायें परिवर्यो य
को, उदंरु महोटा ठवे करी ताप निवारतो, घणा शार्जित्रने घोपें आकाश-
ने घधिर करतो, हाथीनी गर्जना याते, घोडाना दणदणट करते, घणा र
चना चीत्कार याते, एध्वीचक्रने चखायतो, मार्गे जखा जखा महोटा महो
टा राजानां महोटां महोटां जेटखे करी पगे पगे पूजा पामतो, लोक तेनी

શુદ્ધ સંપદાનાં કુતૂહલ જોતાં, ઝામ ઝામ મનોવાંચિત જીવન કરાવતો, જિન પૂજા રચાવતો, ઘણા દાનાદિકેં મુનિરાજની જાંકિ કરતો, ઘણા જીર્ણોદ્ધાર કરાવતો, ઘણા યાચકને દાન દેતો, દીન દુઃખીની અનુકંપા કરતો, એમ સર્વ સ્થલે ઉત્તમ કામ કરતો, પોતાના નગર પાસે આવ્યો, ત્યારે પુત્ર આવ્યાની સ્વર સાંજલી, પિતા પણ મહોટે ઉત્સવે સામો આવ્યો. પિતાના હૃદય માં ચિરકાલનો વિરહાગ્નિ તપ્યો હતો તેને પુત્રના હૃદયરૂપ ચંદને આલિંગન કરી શીતલતા ઊપજાવી. ઇટલે પિતા પુત્ર વેઢુ જણ થાઢુ જીડીને મલ્યા. પઢી પિતા પુત્ર વેઢુ હાથી ઉપર સ્વારી કરી થ્રેઢા ત્યારે સથવા સ્ત્રી તેને જોતી હતી, શ્વેત ચામર વિજાતે, નગરના લોકને પોલે પોલે દ્વાર દ્વાર પ્રાયેં મલતો અર્થિજનને દાન દેતો, પુરજનના મુલકમલને સૂર્યની પેઠે વિકાસ કરતો, એવાં તે કમલસેને વાર્જિત્ર વાગતે નગરમધ્યે પ્રવેશ કલ્યો. સર્વ જન રાજમંદિરે આવ્યાં. કમલસેનકુમાર પોતાની માતાને ચરણે નમ્યો. ત્યારે માતા હર્પરૂપ જલેં કરી કુમારને સિંચતી હવી.

ત્યારપઢી તે માતા પુત્રને કહે. ઠે. હે વરસ ! ચિરકાલના દુઃખનો ટાલનાર જે તું તે તું વિના જે અમે જીવ્યાં, તેથી અમારાં હૃદય વજ્ર જેવાં કઠોર ઠે. અદ્ભુત સંપદા પામીને આજ તું અમારે જાગ્યેં અમને મલ્યો. તેમાટે તું ચિરંજીવ રહો. વડની શાલાની પેઠે તારો વિસ્તાર થાડ. એવી આશીષ માતાયેં દીધી. એમ માતાની આશીષ લાઢને પઢી અન્ય માતાને ચરણે નમ્યો, પ્રધાનાદિ સામંત સર્વને મલ્યો, ઘણો આદર સંધેં દીધો. ત્યારપઢી સુ અવસર પામીને પિતાયેં તેને નિકલી ગયાનું કારણ પૂવ્યું. પિતાનું વચન પોતાથી ઉલ્લંઘાય નહીં, તેમ બીજો પણ તાદૃશ તેવો કહેનારો નહીં, તેથી પોતે જ મૂલથી માંમીને સર્વ હકીકત પિતાની આગલ કહી ॥ ૫૭૧ ॥

તે એવી રીતે કે:-શબ્દ સાંજલી જે પજ્ઞાયન કરતો હવો અને રાજ્યાદિક જે પામ્યો, જેટલી કન્યા પરણ્યો, સંપદા જેમ પામ્યો, તે સર્વ પૂર્વનું કૃત્તાંત પિતા આગલ કહ્યું.

તે વ્યતિકર સાંજલી પિતાનાં રોમ હપેં કરી ઉલ્લસ્યાં, અને ઘણું આશ્ચર્ય પામી તે ઘોલ્યો. અમારા કુલમાં એ પુત્ર ધર્મ શર્મનો દાતા પ્રગલ્યો. કિંવા કામધેનુ અથવા કલ્પવૃક્ષ અથવા રત્નાર્ચિતાંમણિ તેથી પણ અધિક એવો એ પુત્ર અમારે કુલેં ઊપજ્યો. હાથે પગે શરીરે તો સહુ સરંજા પુરુષ માત્ર કહે-

વાય છે, પણ સંસ્થાતીત, અર્થિતનીય અને આપદારહિત એવી સંપદાના ધણી એવા પુણ્યપ્રકૃતિવાલા પુરુષ તો માત્ર ધર્મથકીજ થાય છે. જેમ કર્મમાંહેથી કમલ નીપજે, તે સાર છે, વહી માટીમાંથી સુવર્ણ નિકલે છે, તે પણ સાર છે, ગાશમાંથી માલખ નિકલે છે, તે સાર છે, પઢરમાંથી રક્ષ નિકલે, તે સાર છે. તેમ મનુષ્યાવતારમાંથી જે ધર્મ ઉપાર્જના કરવી તે પણ સાર છે. તેમણે ધર્મ ઉપાર્જન વિના આ જાજરા રાજ્યપિંજરમાં અમને હવે રહેવું ન ઘટે. હવે ધર્મ આદરીયે, તેજ સારું છે. એમ વિચારી જણા જ્યોતિષી પંક્તિ તેઢાવીને જહું મુહૂર્ત લઈ મહા મહોત્સવે પિતાયે કમલસેન કુમરને રાજ્યપદે સ્થાપના કીધી. ત્યારપછી તે શત્રુંજયરાજા કર્મશત્રુ જીતવાને શીતલ શીલંધરાચાર્ય પાસે સર્વ સંગ નિચારી દીક્ષા લેતો હવો. તે રાજપિં કેવા થયા? તો કે, મહાવ્રતી, મહાધ્યાની, મહાશાંતિમય થયા. તે મુનિ તપ સંયમે કરી પોતાનાં કર્મ લપાવી, કુશલ ધ્યાને ફાપક શ્રેણિ આરોહી કેવલજ્ઞાન પામી મુક્તે પહોતા. ત્યારપછી તે કમલસેનરાજા સૂર્યની પેઠે મહા પ્રતાપી થયો. પૃથ્વીમંડલને વિષે દિન પ્રત્યે પ્રતાપની વૃદ્ધિ પામવા લાગ્યો. જાણે એક નવો ચંદ્રમાજ ઊગ્યો હોય નહીં શું? તેની પેઠે સમ્યક્ પ્રકારે, ન્યાય નીતિયે, રાજ્ય સંપદા જોગવતો જૈનધર્મને વિષે નિર્ધિતપણું રાખતો, અનેક પુત્ર પોત્રાદિકે પરમ વિસ્તારને પામતો હવો.

વયઃ પરિપક્વ થયા, એટલે તેની ડ્યારે વૃદ્ધાવસ્થા થઈ ત્યારે જોગ અને રાજ્ય એને વિષે તે રાજા અનુક્રમે કરી વિરક્તપણું પામ્યો. જેમણે સજ્જન હોય તેને એ યુક્તજ છે, કારણકે વૃદ્ધના નવપહ્લવ જે છે, તે પણ ડ્યારે પરિપક્વ થાય ત્યારે અચેતન ઠતાં પણ અનુક્રમે રંગ ઘેરંગ થાય તો સચેતન પુરુષ હોય તે કેમ વેરાગ્ય ન પામે? પણ સૂકા કાષ્ઠ સમાન જે મૂર્છ હોય તે વેરાગ્ય ન પામે.

એ સમયે પ્રીત્મકાલનો જે તાપ તેણે કરી વઢ્યા એવા જે લોક, તેની ઘલતર દેહી, પૃથ્વી ઠંડી કરવાને જાણે દયાવંતજ હોય નહિ? એવા વર્ષો કાલ આવતો હવો. એટલે વર્ષારતુ આવી. કલિકાલની ઉપમા જેવા ઘણાં જ કાલ મેઘો ઊમાણા. વિલાસવતી સ્ત્રીની જેને ઉપમા છે એવી જે વિજલ્લી તેના ચમકારો થવા લાગ્યા, સૂકા સરોવરમાંથી થોડા જલને લીધે જે જીવ

નડકડના દતા તે દીન જીવને જીવાડવાનેજ જાણે વર્ષા આવી હોય નહિ
 હું? મેઘની ગર્જનાથી મોરો તથા વપેયા શબ્દાયમાન થઈ રહ્યા છે, ત્યાર
 પછી મોટી ભારાસહિત અસ્થંભ ધારાથી નિરંતર ઘસતું જે પાણી તેથી નીચી
 ડુંગ્રી જે જૂમી દત્તી, તે સવસી જસમય કરી દીધી. પૃથ્વી મેઘની ઘણી ઘ-
 ણિ થઈ ત્યારે લોક સર્વ દર્પવંત થયા. ત્યાર પછી ઘસાદની લીલા જોવાને
 ને કમલસેનરાજા દ્વારથીયે યેસી પ્રજા લોકસહિત નદીને તીરે આવ્યો, ત્યાં
 રાજા ત્રારે તરફ નજરે જોયે છે, તો નદીયે પૂર થઈતું જાય છે, અને યે યાજુ
 ની બેગડોને પાડે છે, તરુરને નિર્મૂલક કરે છે, નદીનાં યે તટની ધૂલ પા-
 ગામાદે પડે છે, તેથી સર્વ જસ મોદોલાઈ જાય છે, હિંસક જીવ, સર્પ સરિ
 સૃગાદિક યે સર્વ તળાતાં જાય છે, પંચી લોક નાચમાં છે, તોપણ નાચમાં
 મોરગાન વગેરે તળાતાં જાય છે, તે સર્વેને રાજા જોઈ રહ્યો છે. જસમાં કૂચ
 તા છોકોને મારનાર જે દતા, તેવળ તે મેઘમાં મુચવા લાગ્યા. ગામ તળાતાં
 તેમાં દુશ્કાં મારતા પૃથ્વી છોકોને તાઠ લોક જ્યાં ત્યાં કાઢે છે તે રાજા જુએ
 છે. પૃથ્વી રીને મર્વ જીવને તથા ઉપજાવનારી પૃથ્વી ને તથંકર નદો વહેવા લા
 ગી. તેનું તપકારક પાણી થઈતું આવે છે, અને તેથી લોક પાગા ડંસરતા
 જાય છે. પૃથ્વી કોનુક રાજા દેવનો દેવો.

દેવે પાણીનું પુર ઉતરી ગયા પછી નદી પોતાના તટને પાડતી રહી ગઈ
 તથા નરડને ઠનમૂલ કરતી રહી ગઈ, તે નદી થઈ એક દાળમાંહે સુધે ઉ
 તરાવ મેલી અને થઈ નિર્મલ જસવાલી થઈ ગઈ, સુધે લોક જ્ઞાન કર, પા-
 ણી વીણ, લીલાયે જસકીટા વળ કંઈ, યાજુ, તૂલ, યુવાન, સુધે ઉતરે, પૃથ્વી
 થઈ. પૃથ્વી રીને તાદશ નદીનું મરુત દેખીને રાજાને ઘેરાય ઉપયો, અને
 વિનિવડા લાગ્યો, જે આમ નદીનીગિરે થન મેંપદાની વળ સ્થિતિ છે. કારણ
 કે થન મંરદા વળ એમત ઘટે ને વધે છે. થઈ એક દાળમાં વિળસી વળ
 જાય છે, તથા વિળેવે વળ થઈ જાય છે. ગ્રાણી જે છે ને નદી સમાન છે, અને
 મંરતિ જે છે, તે નદીના પુર સમાન છે. કેમકે ત્યારે મનુષ્યને થન થયે, ત્યા
 રે વોને મદોન્નન થકો પોતાની અને પરની થાન કરે છે. પાણીયે કરી જેમ
 કનગે વાય છે, તેમ આત્મા કર્મે કરી મોદોલા યાય છે. તે હુત્કર્મથી
 પુરેકરી આત્મા આ ત્રવે અને વગરે અનર્થની પરંગ પામે છે. જેનો
 આત્મા પ્રમંથન થઈ, નાન્નિરનું પામી, મુમંથરમાં પોતાની મર્યાદા પા

લી. સંસારમાં પોતાના સ્વરૂપે રહ્યો; તે નિર્મલજલયુક્ત નદીની પેઠે પોતાને થને પરજીવને સુખદાયી થયા ॥ ૫૬ ॥ જે દેશને વશ કરે, સંપ્રામ કરીને શત્રુગણને જીતે, ઘર મંદિર નિર્મેજાયે, તેપણ એક માંચેજ નિજા કરે છે. તથા તેને રથ, અશ્વ, હાથી, પાસલી, શય્યા, શૃંગાર, હાર વનિ તા ઇત્યાદિ વસ્તુ ઘણી હોય, તોપણ તેને મિતપ્રમાણે કરીજ યોગ્ય હોય છે. તોપણ એ સંસારીજીવ તે વસ્તુને આત્માને હિતકારી જાણે છે. જે રાંજા દેશ કોશાદિ ઘણા મેલવે છે, અને જોગવે છે, તે સર્વ અહંયુક્તિનું સુખ માને છે. એ સર્વ સંપત્તિનો જે વિસ્તાર છે, તેનાં અજિમાન મમત્વ જીવ કરે છે તે ઘણું વ્યર્થ છે. ધન્ય છે તેને કે જે જગતમાં માન્ય થઈને સર્વ સંગના ત્યાગી થઈને પંક્તિમાં શ્રેષ્ઠ થયા.

એમ વેરાગ્યજાવના જાવતો યકો રાજા સહસાત્કાર સંવેમ પામ્યો. વિપયસંગથી વિરક્ત થયો. વિપમિશ્રિત અગ્નની પેઠે પટલે જેમ વિપમિશ્રિત અગ્નિ થાંભિયે તેમ, તે રાજા વિપયોનો ત્યાગી થયો. પઢી ત્યાંથી ઘેર આવીને ગુણસેના રાણીનો પુત્ર જે સુપેણ કુમાર છે, તેને શુનદિવસે, મહોદે ઉત્સવે રાજ્યગાદીપર સ્થાપન કીધો. ત્યાર પઢી કમલસેન રાજા દીક્ષા લેવાને તત્પર થયો, પટલે શ્રીશીલંધરસૂરિના શિષ્ય, સદ્ગુરુ શ્રીસંયમસિંહસૂરિ તત્પર થયા. તેમની પાસેથી ધર્મદેશના સાંનહી, મહામહોત્સવે, ગુણ આવી સમોસહ્યા. તેમની પાસેથી ધર્મદેશના સાંનહી, મહામહોત્સવે, ગુણ સેના રાણી પ્રમુખ ઘણી અંતેઝરી સાથે, તથા ઘણા સામંત, ઘણા હમરાવ, પ્રધાનાદિક અનેક પુરુષ સાથે કમલસેનરાજાએ અણગારપણું પઢિયજ્જયું પટલે દીક્ષા લીધી. ત્યાર પઢી મદ્દણા, આસેવના, એ ઘે પ્રકારની શિક્ષાને મદ્દણ કરતા, ઠઠ અઠમાદિક તપે કરી પોતાના શરીરને શોષવતા, યતિ ગણે સ્તવના કરતા, ગુરુના ચરણકમલને વિષે પ્રમર સમાન યાતા, ખાંડની પેઠે સર્વ સાધુનું વેચાવજ કરતા, ગુર્વાદિકે કાર્ય જસાવે નુષ્ટિપણું પામતા, સ્મરણાદિ ક્રિયાએ દુર્ષ પામતા, સર્વ પ્રમાદરહિતપણે, સર્વ કૃત્યને વિષે અયમીયકા પ્રવર્તે છે.

એવી રીતે ઘણા કાંઈ પર્યંત સત્ત્વશીલે કરીને સંયમ પાંચીને શરીર જ્યારે હુર્યંત થઈ ગયું. ત્યારે ઉદ્ધે સમયે સંપ્રેપણ સંપારો કીધો. અનશન ધોધિ દાર કરી, ચાર શરણાં કરી, અરિહંતનું ધ્યાન ધરતા, ધર્મધ્યાને દેહરૂપી ઘર ઠાંનીને, પાંચમે પ્રહરદેવગ્રોકે દેવત્રા થયા. ત્યાં દસો દિસો દેહ કાઢિ

નો ઉચોત કરતા, દશ સાગરનું આયુષ્ય જોગવતા, સુરનારી જે દેવાંગના જેની સાથે ક્રીડા કરતા અદ્વિત, ચિત્તથકા વિચરે છે.

સ્પારપટ્ટી ગુણસેનારાણી સાધ્વીપણે શુદ્ધ ચારિત્ર પાણી, અનશન આરાધન કરી, તે પણ શુદ્ધપ્યને કાલ કરી પાંચમે વ્રહ્મદેવલોકે તેજ દેવતાના મિત્રપણે જઈ ઉપજ્યાં. જેણે નિરંતર તપ સંયમ પડિવડ્યાં, તથા જેની શી ક્ષતી સ્ત્રીશા નિર્મલ છે, તે જીવ શંભરાજાના જીવની પેઠે જવોજવને વિષે પુરોધાધિ પામશે. ૫. કમલસેનરાજાના સર્વ વ્રત ચારિત્રના લાજની કાંઈ કહી ॥ હિતિ પૃથ્વીચંડનાં ચરિત્રને વિષે લઙ્કા અંક એવે નામે ધીજો રત્ન સમાપ્ત થયો ॥ ૨ ॥

॥ હિતિ શ્રીદ્વિતીયસર્ગે પૃથ્વીચંડ અને ગુણસાગરના ચરિત્રના
ચાર જવનો સંબંધ સંપૂર્ણ થયો ॥

॥ અથ તૃતીય સર્ગસ્ય બાલાવયોધ મારંજઃ ॥

અયાસ્તિ સ્તિસંપન્ને, તિલકે જારત ધ્રિયાઃ ॥ શૂરસેનાજિથે દેશે, સુ-
સ્થિતા મયુગ પુરી ॥ અર્થઃ—તે કમલસેન મુનિનો જાંઘ, પાંચમે દેવલોકે
વીંશ સાગરોપનનું આયુષ્ય જોગવી, સ્વાંધી ધ્યયી જંબુદ્વીપ નામે દ્વીપે જર
નહેત્રને વિષે શૂરસેનનામા દેશને વિષે તિલક સમાન મયુરાનામા નગરી છે.
ત્યાં મેઘ નામા રાજાની મુક્તાવલીરાણીની કૃપામાં ઉત્પન્ન થયો. હવે તે નગ
રી કેવી છે? તો કે, ત્યાં દંડ તો એકમાત્ર દેહરાને વિષેજ છે, યાં ધંધન ના
રીના કેશનાં અંધોદાને વિષેજ છે, પટલે નારીને ઘોટલાને ધંધન છે, ત્યાં માત્ર
માર શબ્દ તો સારા લોકો સોગઠાવાની રમે, તે દાઢમાં સોગઠાને જે મારે
છે તેજ માર છે પણ અન્યસ્થાનકે નથી. કોઈનો કર કાલવો, તેનો વિશદ-
માં વરકન્યા પરણે ત્યારેજ છે. ધીજો કોઈકોઈનો હાથ પકડતું નહીં. શેહની
હાનિ તેનો દીવકને વિષેજ છે, પણ ધીજા લોકને વિષે શેહ હાથ નથી. ફ
ણના હૈર્ષને વિષે મલ પવો શબ્દ છે, પણ નગરને વિષે કોઈ પણ પુરુષ સ્વ
નથી. અશુદ્ધ મશિને વિષે ગ્રાસ છે, પણ નગરને વિષે કોઈને ગ્રાસ નથી. તે
પૂર્વેક ગુણવુક્ત નગરીમાં મેઘનામે રાજા રાજ્ય કરે છે, તે રાજા રૂપે કરી
કમલસેન જેવો છે, દાને કલ્પદ્રુમ જેવો છે, પરાક્રમે સિંહ સમાન છે. તે નગ

रते विषे रोग आतंकनुं जय नथी, तेना बेरीने आतंक जय ठे. समस्त लोक कटक सैन्यनी वात तो जाणताज नथी.

ते राजाने मुक्तावली नामे चार्या ठे. ते ज्ञाना वननी पावनारी ठे. गुण वंतनी संगी ठे. मुक्तिनी श्रेणिनी पवे निर्मल ठे. तथा ते विद्वान्नी ज्ञानारी नथी. हवे ते राजानुं नाम मेघ ठे, तेथी ते राजाने मेघनी साथें सरखावें ठे. ते मेघ जेम विजलीयें शोजे, तेम ते राजा राणीयें करी शोजे ठे. मेघ जेम आकाशने शोजावे, तेम मेघराजा स्ववंशने शोजावे ठे. मेघ जेम जल धाराने वरसे ठे, तेम मेघराजा दाने करी वरसे ठे.

एवा समयने विषे एक दिवसे राजा सजा जरी वेगें, ते सजा दरखास्त घड ल्यारे राजा सजामांचो उठी पोताने आवासें आव्यो. त्यां मुक्तावली राणी नीचे मुखें गाले हाथ दशने रुदन करती दीळी; ल्यारे राजाचे धणो आपड करीने दुःखनुं कारण पूछुं. ल्यारे राणी कहे ठे के, हे राजा! आप गुं दुःख तो जगतजनमां प्रसिद्ध ठे, ते शुं तमो नथी जाणता? ल्यारें राजा कहे ठे, के हुं प्रकट नथी जाणतो. तेथी मने आश्चर्य थाय ठे. हे राणी! ते शुं दुःख ठे? ते मने प्रकट करी फट कहे. ल्यारे राणी कहे ठे के, पूर्वे में तमने नथी कणुं? तेणुण शुं तमो विसरी गया? यतः ॥ को नाम गुण मर-छो, सोहग जड फुरो य को तेसि ॥ का वा सुहासिया वा, पिमांण जेसि सुव्रं नडि ॥ १ ॥ धावंत स्वजंत पडं, तथाइं धूळीइं धूसरंगाइं ॥ धनाण रमंति घरं, गणंमि दोतिनि किंजाइं ॥ २ ॥ ते माटे राज्यकडि संपत् सर्व ठे, पण एक पुत्र विना जीवतर वृथा ठे; ते माटे हुं एज दुःखे करी आ ज रुदन करुं तुं. ते दुःख तमे जाणता नथी? अथवा तमारां हृदयमां ते दुःख नथी आवतुं? एवुं राणीतुं केहुं सांजली राजा कहे ठे, के हे राणी! आ कार्य देवने हाथे ठे, अर्थात् जाग्याधीन ठे, पण वस पराक्रमे नथी थातुं. माटे तेनो श्यो शोक करवो? ॥ यतः ॥ वाएण वखेण परा, क-मेण मंतो सुहाइ जुत्तीहिं ॥ विउसेहिवि कविहिवि हिय, न तीरण अन्न हा काडं ॥ १ ॥ ते माटे हे प्रिये! जेनो प्रतीकार नहीं, तेनो निष्कारण शोष शो करवो? ने करेथी शुं वखवानुं ठे? ल्यारे राणी कहे ठे, के एवुं कां इ एकांत वचन नथी. कारण के तमारुं मन तो एकांत माही ठे, तेथी तमे कां इ उता नथी. पण एकांत जावने अवसानीने सज्जन होय ते न रहे.

ચતુર હોય તે નિશ્ચય તથા વ્યવહાર એ વેદુને અવલંબે. પણ એકાંત ગ્રાહી ન રહે. જેમ મણિમંત્રનો પ્રજાવ અર્ચિત્ય છે, તેમાં દેવત છે, તોપણ સમગ્ર સામગ્રી પૂજના કીધે ફણે છે. તેમાટે મારીપર કરુણા કરી મારું કોઈ પાપ ચેષ્ટિત છે, તેણે પુત્ર થાતો નથી, માટે કોઈ ઇષ્ટ દેવને સમરો, તો પુત્ર લાજ થાય. ત્યારે રાજાએ કહ્યું. જે મુજને ઇષ્ટ થાશે ત્યારે ઉપાય કરશું.

ત્યાર પછી રાજા મણિમંત્ર, યંત્ર, અને ઔપધાદિ ઉપાય કરતો એક દિવસને વિષે સ્મશાનને વિષે ગયો. તે દિવસ કાલીચોદશનો હતો. ત્યાં જઈ માંસાદિ ઘલિયાકુલ વિચેરતો એમ બોલવા લાગ્યો કે, જો જો જૂત પ્રેતા દિ પિશાચકો! એક મને પુત્ર આપો, તમો ઘલિયાકુલ સુખે લિયો, ને સ્વેચ્છાથી જોગવો. ત્યારે કોઈ જૂત આકાશે બોલ્યો. અહો રાજા! આ માંસના ઘલિયાકુલે પુત્રપ્રાપ્તિ ન થાય, પણ જો તું તારું મસ્તક ઠેદી આપે, તો પુત્ર પ્રાપ્તિ થાય. ત્યારે રાજા કહે. હું મારે હાથે મસ્તક ઠેદી તમને આપું, એમ કહી માથે હાથે પોતાનો ચોટલો જાલી સજ્જ સજ્જ પોતાનું માથું ઠેદવા માંડ્યું, ઇટલે દેવતાએ આવી હાથ જાલ્યો, અને કહ્યું કે, હે રાજા! આંધું સાંઘસ મ કર. તારે જાત્રી પુત્ર થનાર છે. ત્યારે રાજાએ કહ્યું કે, સત્ય વાચા. તમારું વચન સત્ય હોજો. અર્થાત્ સફળ હોજો. પણ આપે વચન કહ્યું તેના મુખ્યવદલ મારા મસ્તકનો જોગ લેવો જોઈયે.

ત્યારે દેવતા કહે છે, કે એ મૂઢ્ય ન હોય. તારું ધૈર્ય દીધું, ઇટલે એજ મૂઢ્ય પામ્યો. હે નૃપોત્તમ! હું તુને જુગે તું, વિશ્વાસ માન્ય. ઇટલે વિશ્વાસ રાખ. જા હું તુને પ્રત્યક્ષ પુત્ર આપું તું. આજ મધ્યરાત્રે જલા કેસરીસિંહ તેનો પુત્ર લઘુસિંહ તેને તારી રાણી પોતાને ધોલે વેઢેલો સ્વપ્નામાં દેખશે ને પછી જાગશે. એ પ્રતાપે અમારું વચન તું સત્ય માનજે. એમ દેવતાનું વચન સાંજલીને તે સ્વરૂં માનીને રાજા પોતાને આવાસે ગયો.

ત્યાર પછી પેલા કમલસેન દેવતાનો જીવ પાંચમા દેવલોકથી ચ્યવી અધ્યરાત્રે સુકાવલી રાણીને કુલે જેમ મોતી ઝીપમાં ડપને તેમ તે દેવતા આર્ધીને સ્પર્શતો હતો. ત્યાર પછી રાણીએ તેનું સિંહનું સ્વપ્ન દેલો રાજાને કહ્યું. રાજાએ તે સાંજલી દેવવાણીને અનુસરી રાણીને કહ્યું કે, સિંહ જેવો પરાક્રમી પુત્ર તુને થાશે. એવું સાંજલી હર્ષ પામેલી રાણીનો ગર્ભ પુષ્ટિ પામ્યો.

पूर्ण समय घये ठेते सुमुहूर्त उपर दुःखना दसक अने थानंदना कारक
 एवा पुत्रने राणी प्रसवता हवी. त्वारै राजायें एवां अतुल्य दान आप्पां, के
 जेणें करी सयं जगत् विस्मय पामी गयुं ॥ यतः ॥ गलन्मानिनिर्मान स-
 न्मान दानं, ससज्जसर्वस्वगां ध्वगानं ॥ स्फुरंछारनारीकृतापूर्वनृत्यं, सुवर्धा
 पकं तत्र चित्रं प्रवृत्तम् ॥ १ ॥ अर्थः—गळां ठे दानमानीनां मान जेमां एवुं
 मानविनातुं दान घणा लोकोने आदरमानें राजा आपे ठे. जेने ठत घणी
 ठे तेथी ते दर्पजरे करी दीपतो ठे, तथा वली नाचता घणा एवा गंधर्वो
 गीत गान करे ठे. वारांगनाठ घेर घेर वधाइ आपे ठे तथा नृत्य करे ठे. इ
 त्यादि विशेषें करी उत्सवो घना द्या. त्वार पठी धामे दीवसे देवतायें पुर्णे
 फेह्ला वचनने अनुसरीने जे सिंदुरुं स्वप्न टीतुं, तेने अनुसारे पितायें झा
 नि फुडुंघने पोपी पुत्रनुं देवर्तित् एवुं नाम पाठयुं. ते पुत्र अनुक्रमें वधनो
 कझाचार्यनी पासेथी पोर्दोंतेर कझानो जाण घयो. मनोहरता रूप पुण्यपाणुं
 पामी पुरजननां लोको सायें परवर्धो चको नगरमध्ये क्रीडा करे ठे. एवे
 समे गुणतेनानो जीव, पांचमा देवलोकायो च्यवी श्रवती देशने त्रिपे धनें
 करी विशाखा एवी जे विशाखा नगरी, तेने त्रिपे जितशत्रु राजा तेनी र्द्री
 जे कनकमंजरी राणी तेनी पुत्री यइ. अर्थात् रूपवंती, कनकमुंदरीनी पुत्री
 यइ. ते अनुक्रमें वधती जाती सकल कझानां जाण यइ. नव पौवनायस्या
 ने प्रात यइ, पण विषयथी विरक हती. त्वारै सकल शास्त्रमां प्रवीण एथी
 जे ते कन्यानी सखीयो हती ते कामविकारने दीपावनार एवी कथाउं फेह
 वा सागीयो; तोपण साहान् मदन जेवो पुरुष होय ते पण ते कन्याने रुच
 नही. त्वारे ते कन्यानां पिता, पुत्रीने विवाहथी विमुख देखी चितवे ठे,
 तथा हेरेश करे ठे, थने रोद पामे ठे. पत्री राजा नेना विशाहनो उपाय प्रपा
 नने पूवतो ह्यो, त्वारे प्रधाने कयुं. के पूर्व जव जेनी सायें प्रेम दशे एवो
 कोइ पुरुष रस दशे, तेने परपशे. माटे द राजन् ! ते कन्यानां अन्य पुरुष
 उपर राग नयां उरजतो, नेने पीजो पुरुष कोइ रुचनो नथी, तेथी कोइ
 विप्रकारपासे जे जे राजपुत्रो होय, तेनां चित्र करो प्रगट करो. ते पटमां
 पटसे पडदामां काढो थने तेने देग्गोशे. त्वार पूर्व जवनो जे जरपार ह्यो,
 तेने देखीनि कन्याने राग उपजशे. एज एर उगाय ठे. ने शीवाय पीनो कां
 इ उगाय मुने जासतो नथी ॥ यतः ॥ नामं पि मुयं पडिरु, वयं पि दिदुं

મણિષ્ઠાણં ॥ જન્મંતરિયાણિજણ, રાયવિરાણ પયાસેહ ॥ ૧ ॥

તેવું સાંજલી રાજાચેં ઠામો ઠામ ચીતારાના પુત્રો મોકલ્યા, ને કહ્યું કે તમો સર્વ ચીતારાનું જુદે જુદે ઠેકાણે જઈ પૃથ્વીગત સર્વ રાજકુવરોનાં રૂપ ચિત્રી લાવો. ત્યારે તે ચિતારાનું પુત્રો રાજકન્યાને યોગ્ય એવા રાજકુમારોનાં રૂપ ચિત્રી લાવ્યા. તે દેખતાં થેંતજ અન્ય રાજકુમારોનાં રૂપ જોઈને કુંવરી કહેવા લાગી કે, કાર્યનાં વિઘ્નકારી એવાં રૂપ જોયે શું થાય? એમ ઈર્ષ્યા કરવા લાગી. એમ જોતાં જોતાં કેટલેક દિવસેં મથુરાં નગરીયકી પટ ચિત્રાઈ આવ્યો. તે લાવેલા ચિત્રપટને વિષે આશ્ચર્યકારક રૂપ, કન્યાનો પિતાં રાજા દેખતો હવો. તે પડી ચિતારાના પુત્રે રાજાને તે ચિત્રપટ આપ્યો. તે પટ રાજા હાથમાં લઈ, ઘણીવાર નિરખીને જોતો, તેના રૂપ લાવણને પી તો મસ્તક ધુણાવતો, અદ્ભુત રસ પામતો વોલેઠે કે, અહો આનું રૂપ? અહો વિદ્યાતાનું વિજ્ઞાનપણું? અહો આનું રૂપ દેખીનેજ જગતને વિષે જે કામ ઠે તે, અનંત પટલે અંગરહિત થયો લાગે ઠે, તે વાત પણ સાચી ઠે. કેમ કે, એનું કોઈ ધીજું રૂપ જણાતું નથી. એનું સ્વરૂપ એકાંતે દેખી મારી પુત્રીને રાગ ઝપજે, તો એને હું લરી ગુણવાનું જાણીશ. અથવા આનું રૂપ દેખીને રાગ નહિ ઝપજે, તો હું તેને જડ, મૂર્ખ જાણીશ. એમ કહીને રાજા ચિતારાને પૂઠે ઠે. તમો ઘણે દહાડે મોઝા કેમ આવ્યા? અને તે મોઝા આવ્યાનું કારણ શું? આ રૂપ તમોયેં ક્યાંહી દીતું; કે ક્યાંહી ચીતરેલ દીતું? કે શું તમે આ કોઈ દેવતા રૂપજ ચિત્રી લાવ્યા ઠે? કે આ કોઈ વિદ્યાધરનું રૂપ ઠે? ત્યારે ચિતારો કહે ઠે, કે આ વિદ્યાધર નથી, તેમ દેવતારૂપ પણ નથી. આતો મથુરાં નગરીને વિષે જે મેઘરાજા ઠે તેનો પુત્ર જે દેવસિંહકુમાર ઠે, તેનું રૂપ ઠે. હવે અમને જે વિલંબ થયો પટલે દિવસ ઘણા થયા તેનું કારણ અમેં લજ્જાચેં કરી કહી શકતા નથી. તોપણ કહિયે ઠેયેં તે સાંજલો. ડ્યારે તે કુમાર સજામાં આવ્યો દેખીયેં, ત્યારે પટ ચીતરાંય, કોય સમયેં તે રાજકુમાર ઘોડા સે લવવા જાય તો, વસો કોઈ સમય દેવમંદિરમાં વીણાધજાવે, વડી કોઈ દિવસ રાધાવેધની કસા સાધે, એમ એનું દર્શન થાય, ત્યારે ત્યારે ચિત્રાય. આ કારણથી અમને દિવસ ઘણા થયા ઠે. પરંતુ તે સાર્થક ઠે. કેમ કે તેના રૂપ લાવણની શી શોજા ઠે? ઘણી વાર તેના હસ્તપાદાદિક અવયવ દીઠા, તો પણ અમેં તેના અવયવનું લાવણ ચિત્રી શક્યા નહી. પટલા દિવસ યત્ન ક

रीने जेम तेम आ रूप सरुं वे, पण एमां तेना स्वाभाविक रूपनो लक्षांश
पण चित्राणो नथी. एम सांनखा राजा हर्ष पामी ते चित्रपट पोतानी पु-
त्री पासे मोकलतो हवो.
ते पटने पितानी आझाची कौतुकयकी ते कन्या प्रथम हूरची जोती
हवी. पठी तेथें हर्ष करो मनना विनोदने अर्थें ते पट नजीक लईने तेने तें
साक्षात् कंदर्परसें करी जोतो हवी. पत्री विस्मयपामी ते रूप जोती थकी
रोम रोम हर्ष पामती हवी. अने तेने अंगे उल्लास उपज्यो. ते देखीने हसती,
बली उंनो निःश्वास मूकती हुंकारा करती, अत्यंत खेद पामती थकी, सखी
ने कहे वे, के हे सखि ! जेवुं आ रूप वे ते पुरुष कयां हशे ? त्यारे सखी कहे
वे के, हे घेन ! तमारा नमुनाने वास्ते विधातायें निपजाव्यो वे. त्यारे कुंवरी
कांश्क हसीने शरमंदी घडने सखीने कहे वे के, शुं मुज सरखी बीजी नही
होय ? माटे तारां ते वचन प्रमाण नही, एवा नरने मारी सरखी बीयो घ
णी हशे. एम घोखीने पठी ते कन्याये एक अन्वोक्ति कही. ते आ प्रमाणेः—
विष्णाचलनिकृपेयु, स्वच्छंदं याऽचरत्सुखम् ॥ आलाने करिणी बळा, विधि
यें करी विहार करती हती, ते आज कुशल एवा देवें आलाने विषे बांधी.
एवी अन्वोक्ति कही त्यारे तेनी सखीयें हास्य करीने तेने कशुं के, हे सखि !
मधुरानो पति मेघराजा तेनो पुत्र देवसिंहकुमार, तेनुं रूप आ पटचित्रें चि-
त्रेसुं वे. नेनेज योग्य होय एवी नारीनुं चित्र तुं खळां आप. त्यारें राजक
न्यायें लेखन सामग्री मंगावीने ते देवसिंह कुमार योग्य पोतानुं रूप ते पट
चित्रपर सरुं, अने सखीने कशुं के, आ मदनसुंदर पुरुषने ए स्त्रीनुं रूप
योग्य घटे वे के, नथी घटतुं ? त्यारें सखी घोखी. देवयोग होय तो एज
घटे. एवे समयें ते चित्रपट राजायें मंगाव्यो. ते प्रतिहारें खड राजाने आ
थ्यो. त्यारें राजायें ते पटचित्रमां पोतानी कन्यायें खलेषा तेना रूपयकी
अने सखीना वचनयकी ए देवसिंहकुमारपर पोतानी कन्या रागिणी घई
जाणी पठी लग्न माटे पंक्ति जोशीने नेडी राजा हर्ष पामी विवाहने योग्य
लग्न लेतो हवो. मधुरानगरी श्रत्ये ठंटे येसारीने पोताना प्रधानने मोकल
तो हवो. त्यां जइ देवसिंह कुंवरने कनरुकुंवरी आपवानो घयेखो निश्चय
तेणे मेघराजाने कसो. पत्री ते मेघराजायें पण जाननी सर्व सामग्री पहीने

ઘણા પુરુષ સાથે દેવસિંહકુમારને વિશાલા નગરીયે કનકસુંદરી કન્યા પર
 ણવા માટે મોકલ્યો. ત્યાં રાજાએ જાણા આવાસના ઉતારા આપ્યા. મહાગો
 રંચે સામેયું કહ્યું, ને ઉતારો દીધો. ઘણાં માન દીધાં. હમ્મદિવસે ઘણા દો
 ને દાન દીધાં. મૃદંગાદિક ઘણાં યાજિત્ર પળ વજડાવ્યાં, માહા માંગલ્ય
 મય ગીતો ગવરાવ્યાં, ઘણા નટ નચાવ્યા, ઘણા તાંબૂડાદિક સ્વાતાં, ઘણ
 ગંધપુષ્પાદિ આપતાં, તે વેદુનાં પોતાની કુલાચારરોતે વિવાહ માંગલિક કર્
 ધાં. વરકન્યાનો સરસ્વો યોગ દેસતાં ઘણા લોકને હર્ષ ઉપજતો હવો. પળ
 નગરનાં લોક, માતાપિતા સર્વ કુટુંબ સર્વ વિધિનું કૃતાર્થપણું માનતાં હવાં
 સુલે ઉત્તમ વિધિથી વિવાહ કહ્યાની વાર્તા પસરી, એ સમયે બુદ્ધિ
 કરી સુરગુરુ સરિલા સુરગુરુ નામે આચાર્ય ત્યાં આવી સમોત્સાહ, અને
 જીર મધુર સ્વરે સર્વ સંતાપનો ટાલનારી મેવનો સરસ્વી દેશના દેવા તર
 થયા. તે ગુરુ આવ્યા સાંજણી જગતજન હર્ષવંત થાતા તે ગુરુને વાંદવાને થ
 થેં ચાહ્યા. તથા રાજા જિતશત્રુ પળ સપરિવાર સર્વ ત્યાં ગયા. દેવસિં
 કુંવર પળ પોતાની સ્ત્રી તથા નગરલોક તેણે સહિત તે સાધુને વાંદવા ગયા
 ત્યાં સર્વે પરિવાર, સાધુને ત્રણ પ્રદક્ષિણા દેશ વાંદતા હવા. પઠી મુનિને
 દી સર્વે જન યથાસ્થાને વેઠા, ને ત્યાં સર્વ સજા લોક હાથ જોડીને સ્થિ
 ચિત્તશું ધર્મ સાંજણે ઠે. ત્યાં દેવકુટુંજિ સમાન સ્વરે ગુરુએ દેશના દેવા મા
 ળી. તે જેમ કે:-ચાર કપાયરૂપ ઝીંતથી ડુજેંચ, રાગ અને દ્વેષ તે રૂપ
 કનાડોયે જડિત, અજ્ઞાનરૂપ તમેં કરી વ્યાત એવું નિઃસાર સંસારરૂપ બંધ
 ત્રાનું ઠે, તે બંધાણાનામાં પડેજા પ્રાણીયોને કુટુંબના પ્રતિબંધરૂપ ગાઢી બેઠ
 માં બાંધેલા ઠે. એ સંસારરૂપ બંધીલાનામાં ઇષ્ટનો વિયોગ અને અનિષ્ટનો
 યોગ તે રૂપ-માંકડો-ઠે. વણી તેમાં કૂર એવા યચન આક્રોશ તે રૂપ સર્પો
 મ્યાજ કરે ઠે. તથા જેમાં વિવિધ પ્રકારના રોગરૂપ મસલાં અને સાંસો ઠે
 ઝ્યાં શોકાગ્નિરૂપ ધૂમપાન ઠે, કર્મોધિરૂપ પટલે અશુભ કર્મના ઉદયરૂપ ઝ
 દંરુ અને પાસણા ધરનારા ફલ્યા કરે ઠે. તે વૃદ્ધ જનોને તથા વાલકોને પ
 દયા ન સાવતાં પ્રહાર કરે ઠે, ને ગણતા નથી. સઘનને અને નિર્ઘનને પ
 ડુઃખ દીપે ઠે, ડુઃખીયાને પણ ડુઃખ ઉપજાવે ઠે. પ્રાણીયેં એવી ચતુર્ગતિમ
 વેદના અનંતીવાર જોગવી. માટે ત્યાં સરુરુ કહે ઠે, કે તમ સરસ્વા સુબુ
 પુરુષને 'જે થવાનું દશે તે યાશે' એવી બુદ્ધિને અવલંબીને એ સંસારરૂપ બંધ

खानामां रेहेवुं घटवुं नची ! अने सदा धर्म उद्यम करावो ते उचित ठे !!
 तेज प्रशस्त मोक्षोपाय ठे. जेणे मानवजव पामी मोक्षना उपायरूप बीतरा
 गजापित धर्म आदरयो नहि, जाण्यो नही, आराध्यो नही. ते पूर्वोक्त आ
 पदाने पामशे. जे आत्मधर्मने आराधशे, ते संपत्ति पामी कर्मयकी मूकाशे.
 सर्व कर्मरहित घाशे. ने सर्व जगतना हितकारी एवा अरिहंत देवने जाण
 शे. तेने धन्य ठे. जे एवा धर्मने माने ठे, ते जन केवा ठे? तो सर्व दुःखना
 टासनार ठे. वसी त्रिकरण जोग जे बीतरागपद तेने जे आराधशे, ते धन्य ठे.
 ते अक्षय मोक्षना सुखने पामशे. हवे अही बीतरागनी आज्ञा धर्म प्रमाणे
 चाखवुं, एम कथुं, तो ए आज्ञाधर्म, जावस्तवरूप अने अव्यस्तरूप, एम
 घे प्रकारनो ठे. ते बुद्धिवंते मान्यो ठे, एटखे आगारी धर्म अने अणागारी
 धर्म ए पे धर्म ठे. ते प्रत्येक धर्म, जुदा जुदा प्रकारना ठे. एटखे आगार धर्म
 अने अणागार धर्म. ए घे प्रकारनो तीर्थकरे प्रकाश्यो ठे. हवे जावस्तवधर्म
 ते सर्व जीव दयारूप श्रीतीर्थकरे कसो ठे, ते केवा? तो के ते साधुने पंचम
 द्वायत रात्रिजोजनविरमण लक्षण जाणवो. ते मुमुक्षुनो मूत्रधर्म ठे. ते पिनविशुद्ध्यादि
 प्रवचन मातारूप पण जाणवो. ते मुमुक्षुनो मूत्रधर्म ठे. ते पिनविशुद्ध्यादि
 क उत्तर गुणोये करी सम्पग प्रकारे आराध्योको मुक्तिने आपे ठे; माटे ते
 अंगीकार करेसो धर्म जीवें जावजीव पर्यंत मूकवो नहि. ए धर्म करतां
 उपसर्ग प्रसिद्ध थाय ते पण सदेवा, तो ते चारित्रधर्मना आराधक प्राणी
 घलवत्तर धीर्य विशेषयकी तेज जवें मुक्तिपद पामे, अथवा उत्कृष्ट जव
 आवे संसारयकी मुकाय. ते माटे अहो जव्यो ! जव वंधीखानेयी मुकावाने
 जो इछता हो, तो सर्वज्ञ जगवाननी आज्ञावुं आराधन अति आदरयी
 करो. अथवा चारित्रमोहनीना उदययकी अथवा विषयगोरवयकी पांच
 महावतरूप धर्म आदरवाने जो समर्थ न थइ सकाय तो मुक्तिपदना सा-
 जने अर्थ देशयकी सर्वज्ञनी शुद्धबोधने आपनारी आज्ञा आराधी एहस्ये
 अव्यस्तरूप पंचअक्षुंमत, चार शिक्षावत आराधशां. ते केवी रीतें आराध-
 वां? तो के संसार घटाडवाने माटे जिनप्रासाद कराववां, विंव जराववां,
 जिन पूजाविधि कराववो, सुपात्रने विपे दान देवुं. वसी संसार घटाडवाने
 जे शुद्ध अल्पवसायें देशविरतिरूप धर्म आराधशे, ते स्वर्गनां सुख जोगवी
 ७वी, शिवपदने पामशे. जे जिनप्रासाद करावशे ते संसारवुधिने तरशे.

ઘણી જે જિનપૂજા કરશે, તે રોગ શોકરહિત સ્વર્ગવિમાનનાં સુખ પામશે. સ્વાંથી જાગ્યવંત સૌજાગ્યવંત કુસને વિષે ડાવજશે. જિનપૂજાના કરનાર જે જિનધિવની પ્રતિષ્ઠા કરાવશે, તેની જગદ્ગચને વિષે પ્રતિષ્ઠા થાશે. માટે એવી રીતે ડાવ્યસ્તવ જે છે, તે પણ વિધિથી કરે, તો જાવસ્તવનું હેતુ થાય છે; તે માટે તે પૂર્વોક્ત આરાધન કરે તો સાત આઠ જવમાંહે શિવપદને પામે.

ઘણી પરિણામ વિશેષથી અનાજોગથી પણ નિર્માણ કરેલો ધર્મ, ઘેઘુ શુકની પેઠે નિશ્ચે કુશલગતિનો ઉદયકારક થાય. તેમાટે પોતાની શક્તિ સમર્થપણું વિચારીને ડાવ્યસ્તવ અથવા જાવસ્તવ, એ બે મધ્યેથી જે ઘને તેવો ધર્મ, જિનઆજ્ઞા પ્રમાણે આરાધીને જન્મનું સાફદય કરો. એ બે શિવાય સંસાર ઘંધીલાનાયકી મુકાવાનો ગ્રીજો કોઈપણ ઉપાય નથી. માટે જો જો સોકો ! ધર્મને વિષે વિલંબ ન કરો. એ સામગ્રી પામવી દોઢેલી છે. એવું સમજી સંસાર ચતુર્ગતિયકી મનને ડાઘેગ પમાડી ઇષ્ટતિહિને અર્થે ડાવ્યસ્તવ, તથા જાવસ્તવરૂપ ધર્મ આદરવો. એવી વાણી સાંજલી, ત્યાં ઘણે જાવ્ય જીવેં દીક્ષાલીધી, તેથી જે અસમર્થ થયા તે દેશવિરનિધર્મ આદરતા હવા.

ત્યાં દેવસિંહકુમારેં સમ્યક્ત્વ પૂર્વક દેશવિરતિરૂપ શ્રાવકનાં ધારવત અંગીકાર કીધાં. ત્યારપછી આચાર્યને વિનંતિ કીધી કે, હે સ્વામિન્ ! તે શુ કયુગલે જાવયકી ડાવ્યસ્તવ તે કેવી રીતે થયો ? તે કહો. તથા તે ઘેઘુ શુ કને ડાવ્યસ્તવ કુશલાનુવંધીનો કારણ કેમ થયો ? તે અમને કહો. ત્યારે શુ તેનો સંબંધ દૂરથી માંકી સજામધ્યે કહે છે.

જંબુદ્વીપના દક્ષિણજરત નેશ્વર્ય અર્ધસ્વંનનો કરનાર ઘેતાલ્ય પર્વત છે, તેની પાસે સિદ્ધંકર નામે વન છે, તે સર્વ ક્રતુના ફલફૂલની શોજાયેં કરી શોજતું છે, તે વન સદા કુસુમે જાણું દેહીને વિબુધજન એવી ડાઘેદ્દા કરે છે કે શું તારાડયેં જાણું શરદકાલનું આકાશ અહીં આવ્યું હશે ? એવી વનની રંચના અંતે શોજા છે, જ્યાં ઘણી કિશ્કરી ગીત ગાન કરે છે, જ્યાં ઘણા કોય સના મધુર શબ્દ થાય છે, જ્યાં ઘણા જમરા પરસ્પર ગુંજારવ કરે છે. તેમધ્યે અષ્ટપ્રાતિહાર્યથી યુક્ત અંતે મણિરત્ન જડિત પીઠપર વિદ્યાધરોની કરેલી પદ્મરાગમણિની ઘનાવેલી એક પ્રતિમા સ્થાપન કરેલી છે. ત્યાં ઘણા વિદ્યાધર વિદ્યા સાધવાને અર્થે આવે છે, તે જાકિયી પ્રજુને વાંદે છે, પૂજે છે, ન સદા સ્તવે છે, સદા પ્રજુને ચિત્તમાં ધારે છે. તે વનને વિષે ચેત્યની સમીપ

आंवांना काड उपर मांढोमांहे अति स्नेहवाधुं, परिणामें सरस, हलुकीं
 एवं कीरयुग्म वसे वे. विद्याधरें करीने अर्चा पूजा जेनी घड वे एवी जिन
 प्रतिमाना दर्शनवी ते कीरयुग्मने निर्व्यापारपणे अमंद आनंद अत्यंत
 हृदयमां उपजतो हवो. नडकप्राणीने आ जूमिने विपे नधी जाणुं लक्षण
 अने पदार्थ जेनो एवा उत्तम पदार्थने विपे प्रीति उपजेज वे. केटसाएक
 जे जारी कर्मी जीव वे तेने तीर्थपदार्थना गुण जाणया वे तोपण हर्ष उपज
 तो नधी तथा आराधो पण शकता नधी. केनी पेठें? तो के जेम रोगीने
 पथ्यने विपे अप्रीति उत्पन्न घाय वे तेवी रीते जारेकर्मी जीवोने गुण ज्ञान
 वे तोपण अप्रीतिजाव उपजे वे. जे जीवने जिनधिय अने जिनलिंगी सु-
 निने देखीने प्रीति उपजे, ते सुखसंततिने पामे अने तेपर जेहने अप्रीति
 होय, ते दुःख जोक्ता घाय; तेमाटे अरिहंतधिय तथा लिंगीपर छेप न कर-
 वो. अने ज्यारे सम्यग् दर्शनरूप सूर्यनो उदय घाय त्यारे मिथ्यात्वरूप अं-
 धकार जेदाय अने पठी तुरत देवगुरु धर्म पदार्थपर प्रीति उपजे.
 हवे एकदा ते शुक्रयुग्मं उल्लसितमनें करी जिनधिय देखी हर्ष पामी
 आंवांना मांजर चांचवडे लावीने श्री जिन धियना कानमां पहेरायाना वे
 गुहा घनाव्या, अने घनावीने पहेराव्या. श्रीजिनना चरण कमलनुं पूजन
 कलुं, उल्लासघकी त्यां अव्यक्तरूप समजाव समकितने पाव्या, तिर्यग्गति
 नाम कर्मनो नाश करो शाता वेदनीय एवं मनुष्यनुं आयु तेमणे धांप्युं.
 पत्री ते विशुद्धिवाला कीरयुग्ममांघी सुडो काख कराने जंबुद्वीपना महा
 विदेह क्षेत्रने विपे रमणीयनामा विजयने विपे श्रीमंदिरपुरने विपे त्यांना
 राजा नरशेखरनी राणी कीर्तिमतीनी कुलें पुत्रपणे उपज्यो. ते पठी ते दि
 वस मथ्यरात्रिन विपे स्वप्नमां सूर्यमंक्ष जेवुं कलकनुं जडाव रखनुं कुंभज
 राणीयें दीतुं, ने ते देखी राणी राजाने कदेवा लागी, अने ते स्वप्ननो अर्थ
 पुत्र उत्पन्न घाशे, ते वचन सांजखी राणी हर्ष पामी गर्भनी प्रतिपासना
 करवा लागी. पठी पूर्ण मासे शुभ दिवसें राणीयें पुत्र प्रसव्यो. ते पुत्र
 नांतियें करी पूनमना चंडमा समान दीपतो हवो. ते पुत्रनी ठर दा-
 वा खाको खणतां तमांघी रखनो निधान प्रगव्यो. ते निधान सह राजाचें
 जन्म महोत्सवनां वधामणां प्रमुख कर्त्या. त्यार पत्री पारमे दिवसें

स्वकृत्यं नया ज्ञाति वगेरेने जोजन करान्युं. हवे स्वर्मे कुंरुस दीतुं थने जन्मनां वैन निधि प्रगथ्यो, तेने अतुंसारे ते पुत्रतुं नाम पिताये निधिकुं-
 रुस एतुं पाडतुं. पत्ती पिताना वंधु जनरूप कुमुदने उह्वास करतो, सदान
 रूप निमेष गुणकिणें करी श्रर्थिजननी इज्जाने पूरतो, प्रधान चंडनी पेंतें
 पुत्र वधनो द्वा. ते अणुकुमं रमणीय एवी योवनास्थ्या पाम्यो, परंतु रम-
 नगर काम गगी ययो नही, अने मुनिनी पेंते नीची दृष्टियें नासे, बडी
 विदय विहारनी तो तेने दृष्टिज नही. महोटा राजाठनी कन्या पोतानी
 इज्जानें बडा श्रावी, नाणण ते कुंर पोतानी दृष्टिथी सामुं पण जुये नही.
 कृपापानुभी गुज कमेज्जियें करी वीनरागरूप दृष्टिमां विकार नही,
 धनुस्संवापावती होय पण तेनी सामेयो थ्या पुरुष रुगे नही. बडी मध्य
 मागनां जे मादारा तेने विद्या समान जाणी गंगनो ह्यो. कोइ मनुष्यने
 पगवदाद बांजना देखे, तो मनीपर बहूज कोप करे, पोताना घेरीना कोइ
 दण पुण मान करे, तो ते सांजसीने हय पामे. पोताने गुणे करी मात पिता
 जे शानंद वराजानो, तत्तामित्रां गद्दिन कोडा करनो कुंर, वृद्धावस्थायें
 दहोपसो. एवे मलय ते मूरी पण मृग्यु पामी मध्यस्थ तज्जकनार्थी जीव
 स्वांदी बरीने तेज विजयनाहे विजयंती नगरी विये रत्नगूड राजा तेनी
 सुवदानामा गर्गीनी कृषं तत्ता स्वप्न मूचिन थकी पुत्रीपणे उपजी, ते रा-
 जानी पुत्री थड, ते पुत्रीनुं नाम राजायें पुंदरयशा एतुं पाडतुं. सर्व अयय
 शोरे सुंदर, सुवर्गवर्ग सुकृनार ठे, हस्वपाद तत्त जेनां एवी महारूपयंती
 थड, सर्व कज्जनां कज्ज थड, चंडंग्यानी पेंते सौम्यमूर्ति वक्रकामकारी
 कीशवंत एतुं योवन पामी. हवे ने कन्या केरी ठे? तो के ये कामे करी श्रं-
 मार कथा तो सांडजेज नही. बरी सोरुनां आनगणादिक पण जुये नही.
 बडी होमी श्री माथे गोष्टि के नेनी माथे बसतुं, ने पण करे नहि. रागी-
 सो माथे काम कीशानी वान के हाम्य काम रमनी वान पण करे नहि.
 अहिंसेना धर्म विरे सावधान ठे, मदा सर्वदा ज्ञान मने वनें ठे, विवाद
 नी बढने पण न मद्दम करनी थकी वर्ये वधने योवनारम्या पामनी ह्यी.
 मध्यवस्थाये दण निर्विहायगार्थी पुरुषना मंगर्थी पगइमुया थड. एतुं
 निर्विरारणं पुत्रीनुं मयांना सुवयस्ती माना सांजसी अयंन विनानुर थड
 बडी राजाने कहे ठे, के हे म्यामी! मादारां मनोरथरूप दृढ़ हवे क्यारे

फसशे? मारी पुत्रीना विवाहानो इपोत्सव क्यारे करशे? वली मनोरंजक तथा ते पुत्री समान गुणवालो एवो राजकुंदर आपणी कन्याने क्यारे मल-
शे? कन्यां महोटी घइ ठे, ते ठतां तमो निश्चित घइ फ्रेम सूइ रक्षा ठे? तथा निश्चितपणे जोजन पण केम करो ठे? तमें पोतानी दृष्टिची जुवो तो खरा, के आपणी कन्या यौवनावस्था पामी ठे के नहिं? वली जुवो कन्या पण युवान घइ ठे, तोपण लग्न करवानी इच्छा करती नथी. ए प्रकारे राणीना उपलंजची तथा वली पुत्रीने यौवनायस्था प्राप्त घइ ठे ते ठतां विवाहना इच्छा राखती नथी ते दुःखची राजा पण दुःखी थयो यको पोताना मतिसार नामा प्रधानने तेडावतो हवो. ने ते मंत्रीने कहे ठे, के आपणी पुत्री तारुण्यपणुं पामी ठे तेथो हवे विवाह कल्या विना वुटको नथी. वली ते पोते तो वरवा परणवानी वात इच्छतीज नथी, त्यारे तेना विवाहनो शो उपाय करवो? एवुं सांजली मतिसारप्रधान राजा प्रत्ये कहे ठे, के हे स्वामिन्! कामरागने इष्टे, ते तो जे कोइ पापी जीव होय, तेज इष्टे, ए सत्यना धणी होय ते न इष्टे. हे राजन्! तमारी पुत्री पूर्वे मोहोटां शुभ्र तयो करी निःकामी थकी अवतरी ठे, ते माटे कोइ पुण्याइयें, एवो पावसा जवनो जरचार मल्या विना बीजानी साथे ते विवाह न करे, ते माटे घणाक राजकुमारनां चित्रो लावीने देखाडो, ते जोतां कोइ प्रति-
धियपर एनो जाव दशे, तो तेनी साथे विवाह सुखे करी इच्छशे. मति-
सारप्रधाने एवो यथार्थ उत्तर कशो, ते सांजली राजा रथमां येसी राज-
कुंदरनां प्रतिविद्य लावयाने खास माणसो मोकल्यां, तेउयें राजकुंदरानां प्रतिरूप ध्याणी तेमनां नामादिक कही देखाड्यां, पण ते कन्याने कोइ रुच्यां नही. एम रूज जोतां जोतां निधिकुंमलनुं रूज देखाड्युं, ते रूप नि-
ध्य दृष्टियें देखतांज शरीर रोमांचित घइ गयुं ने अत्यंत हर्ष उपज्यो. ने तेनां गलस्यल ने कपाल प्रफुल्लित थयां, ने दीर्घ निःश्वास मूकी हृदय ध्वनिनो करुणाकर शब्द करती हवी. पजी सखीने कहे ठे के आ कोनुं रूप ठे? जेने देखी मने हर्ष थाय ठे? ते तत्त्व वृत्तांत सर्व सखीयें राजाने कद्युं के ए प्रतिविद्य कन्याने रुच्युं ठे. ए कुमार केनो पुत्र ठे? एनो शो आ-
चार ठे? ने कया कया गुणोथी ए कुंदर प्रख्यात ठे? एवुं सांजली राजाये

प्रतिविम्ब खेवाने माटे जे सेवको मोकह्या होता, तेने पूव्युं. त्यारे ते कहे
 ठे, के हे राजन्! सांजखो. मंदिरपुर नगरे नरशेखरराजानो पुत्र निधिकुं-
 रुल नामे कुंवर कहेवाय ठे, ते रत्नत्रयी गुणनो आधार ठे, सदाचारवंत
 ठे, तेने घणी कन्याउं वरवाने आवे ठे, पण निजदृष्टियें कोइने जोतो पण
 नथी. ते वचन सांजली राजा पोतानी पुत्रीना रूपना प्रतिविम्बने परीक्षा
 करवा मोकह्युं. ते पहेलां प्रथम एनी कुलदेवीयें रात्रे स्वप्न मध्ये ते कुंवरी
 नुं रूप कुंवरने देखाड्युं, पढी प्रजाते राजानुं मोकलेख प्रतिविम्ब आव्युं, ते
 जोइने कुंवरने पूर्वजयना अज्यासथी ते रूप अत्यंत रुच्युं, त्यारे कुंवर पूठे
 ठे, के ए कइ स्त्रीनुं रूप ठे? वली पण वारंवार तेनुं चित्र पोताना हाथमां
 सइ निरखतो सज्जा पामीने तेमज पूठे ठे. पूर्वजयना अज्यासथी अत्यंत
 ते स्त्रीची खुशी थयो, परंतु राजकुंवर त्रपार्थी कांहीं बोली न शके. पढी
 ते कुंवरीने स्वप्न विषे राजकुमारे प्रेमे करी हाथे धर्ही. तेवामां तो बंदी लो
 कोयें प्रजातमां राजकुमारने उठाडवा माटे राग आलाप्यो, ने तेना मित्रे
 ते निधिकुंरुलकुंवरने सुतो जगाड्यो, ते उठ्यो त्यारें स्वप्नामां जोयेहुं कशुं
 पण दीतुं नहि, ने स्वप्नसुखलीला सर्व जागी गइ, घर जोवा मांक्युं परंतु
 गृहमां पण कोइ दीतुं नही. त्यारे ते कुमार बंदी लोक उपर तथा पोतानां
 मित्रोपर कोपायमान थइने कहेवा लाग्यो के, हे शठ! मूर्ख! मने मलेखी
 स्त्री तमोयें क्यां हरण करी सइ लीधी? अने मारुं हृदय कोणे हरी लीधुं?
 अथवा मने कोणे उगविद्यायें उग्यो? अथवा कोइ बीजा शूर पुरुषे मने
 जीत्यो? एम चिंतासहित ईर्ष्यावंत थातो ह्यो. हवे ते कुंवरने कणेकमां
 रीश चडे! वली कणेकमां ते तुष्टायमान थइ जाय! वली सत्यासत्य क
 ढरना करे! एम नाटक रंगमां नट होय तेम थवा लाग्यो. पढी मित्रोयें
 थावी ते कुमारने नमन करी बेसीने केटलीएक वातो कही, तेथी. पण
 तेने सुख न थयुं. एथी अवस्यागत कुंवरने देखीने जे चतुर मित्रो होता,
 तेणे विचार्युं के, थहो! कुंवर क्यांही चेन पामतो नथी? माटे तेने पूवीयें
 केतुने शुं ठे? ते पढी सहु मित्रो पूठे ठे के, हे कुंवर! तमोचतुर ठो ते वतां
 ग्राम शुं पोतानुं स्वरूप जूखीने शुन्य थया ठो? तमारा मुखनुं प्रसन्न
 पणुं क्यां गयुं? तथा तमारा हास्य विलास विनोद सर्व क्यां गयां? त-
 मोने ते शुं थयुं ने? ते सर्व सत्य कहो. शुं कोइ पण पदार्थ प्राप्त थइने

नाश पाम्यो ठे? ते कहे. त्यारे कुंवर कहे ठे, के हुं शुं कहुं. जेनी मुने
 चिंता ठे, तेनुं तो नाम पण हुं जाणतो नथी. जे में नयणे न दीवुं, ने स्वमें
 दोवुं, अने तेची आ जगतमां सुंदर चीजुं कोइ नथी. ते माटे हे मित्रो!
 इष्ट पदार्थ मारा हाथची तुरत नाशी गयो ठे, ते चिंता ठे. एम परस्पर वा-
 तो करे ठे, तेवामां रत्नचूड राजाना सेवको, ते कन्यानुं प्रतिरूप सइने आ-
 व्या. तेने जोइ प्रतिहारे थंदर जइ राजाने कहुं के, महाराज! कोइ चित्रपट
 सइ आवेसा ठे. ते देखत राजाये हुकम कस्यो के आववा दीयो. ते पठी
 राजाना हुकमचो ते चित्रपट सइ सजा मध्ये रत्नचूड राजाना सेवको आ-
 व्या. ते चित्रपट राजाये कुंवरना मित्रोनी साथे कुंवरने जोवा माटे मोक-
 स्यो. ते चित्रपट हाथमां सइ कुंवर जोवा लाग्यो, ते जोतावेंत कुंवरनां नेत्र
 आश्चर्यमय थइ गयां, त्यारें हर्ष पामीने मित्रोने कहे ठे, के जे प्रियानुं रूप
 म स्वमें दीवुं हतुं, अने जेनी चिंता हुं हजी सुधी कस्योज करुं वुं, तेज
 प्रियानुं स्वरूप तथा नाम आज में प्रत्यक्ष दीवां. त्यारे मित्रो कहे ठे के,
 पवी नारी तो आ जगतमां स्वमें पण आवे नहीं, ए तो तमोने देवांगनाये
 ज दर्शन दीधुं लागे ठे, एम कहुं. त्यारे हर्षवेंत थइ कुंवर चित्रपट साव-
 नारा पुरुषोने पूठे ठे, के आ चित्रपटमां चित्रेसी केनी पुत्री ठे? देवकन्याना
 रूपनो सारो सारो जाग काढीने शुं विधाताये ए कन्या निपजावी ठे? ते
 सांजसी सेवको बोल्या जे महाराज! ए रत्नचूड राजानी पुत्री ठे, तेनुं पुरं
 दरपशा एवुं नाम ठे. आ वात सघसी कुंवरे सांजसीने ते रूप देखी संतुष्ट
 थइ साख सोनैया ते सेवकोने धधामणी आपीने विदाय कर्या. अने जे का-
 मे ते आल्या हता, ते कामसिद्ध करी ते पोताने ठेकाणे पहुँच्या.
 हवे कुंवर हसीने पोताना मित्रोने कहे ठे के हे मित्र! मारो शोक तो
 गयो. जे में स्वमें दीवुं हतुं, ते में आज साक्षान् दीवुं. पठी तेची रीते ते
 राजकुमार, कोइ देवकन्यानो प्रयोग पाम्यो तेने जोइ सर्वे हृदयमां आ-
 नंद पाम्या, अने ते कन्यानी रीति तथा प्रीति कुंवरने उपजी, एम जाणो
 राजा पण हर्ष पाम्यो.
 त्यार पठी राजाये पोताना मित्र प्रधानने ते कन्याना बेसवास्त माटे रत्न-
 चूड राजा पासे मोकस्यो, अने त्यां प्रधान घणुंज सन्मान पाम्यो. पठी त्यां
 कन्यानो विवाह मेसवी सप्त स्थापीने प्रधान एवो राजा पासे आल्या, आ

धीने तुरंत जान तैयार करी. ते जानमां घणा हाथी, घोडा, उंट, रथ, प्या
 दल, ए रीते सयला परिवार साथे परबखो यको तथा वाजिंत्र वागते थके
 कुंवरने परणाववा प्रधान त्यां गयो. वाटे चालतां अरण्य थटवी आवी, ते
 मां उतारा कल्या, पठी कुंवर ते अटवीमां घोडो रमाडवा लाग्यो, एवामां
 ते घोडो खेलतां खेलतां दूर अटवीमां कुंवरने लइ गयो. पठी ते एकलो रा
 जकुमार वनमां जमवा लाग्यो. एम करतां देवयोगें एक उजड वनमां रा
 त्रि पडी, त्यां जागतो वेगो. तेवामां मध्यरात्रें कोइ स्त्री करुणा तथा दीन
 स्वरयी रूदन करे ठे, ने कहे ठे के, हे कुमार! तुं दुःखीयाना दुःखने विपे
 करुणा कर. एवुं सांजली ते कुंवर शब्दने अनुसरि त्यां जइ ठानो मानो जा
 डनी उठे रह्यो थको जोवे ठे, तो एक जोगी एक बालाने मंजन करावी, अं
 गलेपन करावी, कपासे मंरुन करावी, तेनो चोटलो एक हाथयी पकडी
 धीजा हाथे विकराख खज लइ कहे ठे के, हे जगवति! हे देवि! हे शूल
 थायुछनी धरनार! हे रुंड मुरु धारण करनारी! निश्चे तुं शिष्यनी हितका
 री ठो, ए माटे ए बालानो बलि हुं तुने आपुं तुं, ते तुं लेजे. एम कही ते
 बालाने कहे ठे के हे बाले! तें लोकस्वरूप तो सर्व दीतुं, हवे तुं तारुं ने दे
 वत होय, तेने संचार. तुजने जे शरणे राखे तेने शरणे जा, ने ते शरणे
 चितवन कर. कारण के हवे था एक खजने घायेंज तारो अंत आव्यो ठे!
 त्वारे ते कन्या गदगद कंठे कहेवा लागी के, हे योगी! तुं योगी ठो, हुं तारे
 शरणे आवेली तुं, तो हवे हुं क्यां जातुं? जो, जारे पाणीमांथी अग्नि उत्प
 न्न थाय, तो पठी अग्निने कोण बुझावे? तो पण जारे तुं कहे ठे, के तारुं
 शरण आधार जे होय तेने तुं संचार. तो मारुं तो एक जगवान् वीतराग श
 रण ठे, अने धीजो मारा पिताये जेने दीधी ठे, अने में पण जे मने करी
 वख्यो ठे, ते नरशेखर राजानो पुत्र निधिकुंमल एवे नामे कुंवर ठे, ते शरण
 ठे. ते यचन कुंवर सांजव्युं, तेमां बली पोतानुं नाम पण सांजव्युं, तेथी स-
 शंकित थयो थको हायमां खज मही हाक मारीने तुरत त्यां आव्यो, अने
 उंचे स्वरपी कहेवा लाग्यो के, थरे निदये! दुष्ट!! पापीष्ट!!! तुं शुं थव-
 ला स्त्रीने हणवा इठे ठे? एम कही तरत त्यां पासे आव्यो, त्वारें ते कपा
 ली योगी होज पामतो थको कहे ठे के, हे उत्तम! तें मारी क्रियामां विघ्न
 कसुं. में पूर्वे ज्याला देवी थाराधी ठे. तेने जोग देवाने माटे ए कन्या

महा प्रयासें हुं पाय्यो तुं, तो आ कन्याना मरणरूप विधि पूर्ण करे मारी
 विद्या सिद्ध घाशे; माटे तेने दणवा दे, तो हुं जाणीश जे तें महारो महो-
 टो उपकार कस्यो. एसांजखी कुंवर कोपायमान घड कहेवा खाग्यो के, अरे!
 तुं योगिलिंग वहे ठे, पण तुं कर्म तो चांडासनुं करे ठे? मनघी कांइ साज
 तोय नघी? अरे मूढ! जे विद्या, श्री इत्या कीधे सिद्ध थाय, ते विद्याने
 तुं शुं करीश? वखी हे मूर्ख! आ कर्मघी घणाकाळ खगी सारुं व्रत तुने
 प्राप्त थयुं होय, ते व्रतने तुं तुष्टकार्ये विनाश न कर. अरे पारी! जीव हिं-
 सानां महोटां दुःखो ठे, ते तें कानें सांजल्यां पण नघी शुं? माटे हे पापा
 र्घीवीर! तुं मारो उपकार मानी छुट काम करतो अटक. एरीते कापालि
 क योगीने प्रतियोध दीधो, त्यारें ते योगी पक्षाशप करी पापघी निवृत्त
 घड कुंवरने कहे ठे. के हे महाजाग! तें मुजने कुगतिमां पडतो अटकाव्यो.
 हवेहुं उत्तम गुरुपासे जाइश, प्रायश्चित्त लइ आत्मानुं साधन करीश! अ
 ने आ कन्या विजयंती नगरीना रत्नचूड राजाने जइने आपजो. हुं त्यांधी
 त्यारे ते पुरंदरयश नामा कन्याने एवो संदेह उत्पन्न थयो के शुं आज
 निधिकुंवल कुंवर हशे, के धीजो परोपगारी कोई उत्तम पुरुष हशे? एवो
 संदेह थयो. तेवामां ते कन्याने आसना वासना देई राजकुंवर कहे ठे के,
 हे जडे! जेनुं तें हमणां नाम लीधुं, ते निधिकुंवल कुमार कोण ठे? ए ता-
 री वाणीयें करी मुजने आनंद उत्पन्न थयो. त्यारे ते कन्या कहे ठे के ते
 निधिकुंवलकुमार मारो स्वामी ठे: त्यारें निश्चितपणे कुंवरे पोसे कसुं के जेनुं
 तें नाम लीधुं, ते हुं पोतेज तुं. त्यारें कन्या पुवे ठे के, हे स्वामीनाथ! आ
 शून्य रणने आपे अशंकृत केम कसुं ठे? जखा आपने शरीरे तो स्वास्थ्य
 वे? त्यारे कुंवर कहे ठे, के तमारो मुखचंद्र देखीनें मारो कुशलरूप समुद्र
 वधतोज जाय ठे, अने तमारा पुण्यें करी तमारा प्राण में राख्या ठे. हुं ज्ञा-
 ननो समुदाय लइकर खेई परणवा जतो हतो, तेवामां अटवीने विपे अश्व
 खेळावतां मुनें आ कुंठव अश्वे उमवन्नने विपे नाखी दीधो; ते तमाग पुर्व
 तपना पुण्य धर्तापें करी-हुं आहिं आवी चूक्यो तुं. एम मांहीमाहिं पोतपा-
 तानी कथा उल्लासघी करतां शुरू रसमां मग्न घड गयां. वखी तनने पर-
 स्पर अजंग स्नेहघी वांतो करतां रात्रि कणमात्रमांज न्यवीत घड गइ.

पठी प्रातःकाले कापालिकना पगने अनुसारे तेना पिता रत्नचूडे कन्याने शोधवा माटे जे असचारोनी घटा अने पालाउ मोकळ्या हाता, ते जोता जोता त्यां आवी मळ्या. तेवा ए कुंवर तथा कन्या, ए वेने दीर्घां. अने ते व नेली सर्व वात कन्याना मुखयी सांजलीने हर्ष पास्यां. ते पठी अनुक्रमें कुं वरनुं सैन्य तथा कन्यानुं सैन्य ए सर्व जेगुं थयुं. अनुक्रमें चाखतां चाखतां विजयंती नगरीयें आळ्या. त्यां ते रत्नचूड राजा वगेरे कन्याना मुखयी ए वृ तांत सांजली सर्व कोड वमणां खुशी थयां. पठी विस्तारयी घणु डब्य खर चीने निधिकुंरुलकुमार साथे पुरंदरयशाने परणावी. पठी केटलाएक दिव स त्यां रहीं परणेली ते कन्याने तथा करियावरमां मळेला केटलाएक डब्य ने साथे खड रत्नचूड राजानी रजा खडेन निधिकुंरुलकुमार पोताने नगरे आळ्या. पठी सर्व स्वजन कुंटुबने संतोष उपजावतां अति उल्लासने पाम तां दोगुंदकदेवनी पेठे सुख जोगवतां ए दंपतीने एक लक्ष वर्ष व्यतीत थड गयां. एवे समये तेमना पिता नरशेखर राजाने रणांगणने विषे शत्रुयें ह- ष्यो, ते निधिकुंरुल सांजळ्युं. पठी तेवी रीतनुं पोताना पितानुं मृत्यु सांज- ली तेवी हृदयमांहे अत्यंत दुःखी थता तथा जोगोपजोगथकी, राज्य- की विरक्त थड कुंवर चिंतववा लाग्यो के, लक्ष्यो चरल ठे, अने आयुष्य अक्षप ने अस्थिर ठे. तेमां संसारना जोग ठे, ते पण क्षणविनाशी ठे. ज्यां संपोग त्यां वियोग ठे. आ संसारमां कया प्राणी स्थिर ठे? माटे अरे जीव! तुं कये सुखें पुष्टाईपणुं माने ठे? जे माटे तारे माये जन्म, जरा तथा मरण ना जयो. तो दिनदिन प्रत्ये वधताज जाय ठे. वखी माता पिताने विषे जे स्नेह ठे, ते पण जूठे ठे, कारण के एम कांही मासम पडतुं नथी के कयो जीव कयांयी थाळ्यो ठे ने कयां जाशे! जीवने जे आ जन्मे माता होय, तो फरी पाठी मरीने ते स्त्रीपणे उत्पन्न थाय, अने स्त्री होय, ते मरी मातापणे पण थाय. पिता मरीने पुत्र थाय, अने पुत्र मरीने पिता थाय. जाड होय ते मरीने शत्रु थाय ने शत्रु होय ते मरीने जाड थाय, त्यारे संसारमां स्नेह, राग अने छेय, ते कोनी उपर करीयें? वखी स्नेह जे ठे, ते स्वम तथा ईड जास जेवो ठे. जे वस्तु सोकने अति वल्लज होय ठे, तेने तो काल जोतां जो तांमां हरण करी जाय ठे. तेम कुंवरने तात मरणयी उपजेसो शोक, घणो काळ रसो. एवे समयें ते ताप निवारवाने तथा सर्व सुख पमाडवाने श्री

अनंतवीर्यनामा तीर्थंकर आबी समोसखा, ते तीर्थंकर आब्या जाणी नि
 धिक्कुंनकुमार, पोतानी जार्यासहित ते प्रजुने वांदवाने अर्थे घट्टार निक-
 द्यो. त्यांची घालतां देवताउर्ये रवेसा एवा समवसरणने विषे आब्या,
 त्यां प्रजुने देखी कुंवर मनमां घणोज आनंद पामीने पूर्वजवाच्यासैं बंदी,
 स्तवी, ते प्रजुना चरणमां नमी करकमल जोडी वेठा, त्यां जिनवचन बेराग्य
 मय देशना सांजसी, आरमतत्त्व सार जाणी, ते कुमार तथा तेनी जी वेहु
 बेराग्य पाम्यां घकां घेर आबी पोताना पुत्रने राज्य जलावी ते वेहु जणें
 नेज अंततवीर्य नामा तीर्थंकर पाते दीक्षा ग्रहण करी. त्यां निर्मल चारित्र्य
 पासी अंतसमये अनशन करी प्रथम देवलोके ते वेहु जण देवदेवीपणे
 उपनां. त्यां पांच पत्न्योपमने आठवे देव संघंधीयां सुखजोग जोगवाने
 रयांची देवतानो पुण्यवंत जीव पहेसो च्ययी ते माहाविदेहक्षेत्रे महाकठ
 विजयने विषे विजयनामा नगरमां महासेन नामें राजा तथा तेनी चंजाना
 नामनी राणी तेनी कुवें पुत्रपणे आबी उपन्यो. पत्नी ते अजून तेजस्वी
 पुत्रनो जन्म घयो. त्यां राजाचें जन्ममहोत्सव कर्यो. पत्नी ते पुत्रनुं लक्षि-
 तांग एवुं नाम पाडपुं. ते गुणें सहित वधतो पूर्वजवनी पैवें पापरहितथको
 महोदो घयो. हवे पुरंदरजशा जे देवीनो जीव ते च्यत्रीने तेज विजयने.
 विषे परमचूषणनगर पुण्यकेतुराजानी रत्नमासा नामा राणीनी कुवें पुत्री
 पणे आबी उपनां. ते अनुक्रमे पुत्रीनो जन्म घयो, माता पिताचें तेनो जन्म
 महोत्सव कर्यो, पत्नी ते पुत्रीनुं नाम उन्मादयंति एवुं पाडपुं, ते पण पूर्व
 जवाच्याजनी पैवें विषय बांछनारहितपणे रहीं, त्यांचे तेनी माताचें सखीयो
 साधे घणुं कहेयरावुं, परंतु तेणीये पोताना विवाद करवानी हा कही
 नही. त्यांचे माताचें परीची कथुं के हे पुत्रि! जे कन्या ठे, ते बरविना शोने
 नही, माटे तारी शी इछा ठे! त्यांचे पुत्रीचें कथुं के चार कसा महोटी कही
 ठे, तेनां नाम सांजसा. १ पहेसी ज्योतिषी कसा. २ बीजी आकाशमां
 गमन करवुं तथा पैमानने घनावुं ते, ३ श्रीजी राधावेध कसा ते एक याण
 री एकस्वयं उपर राखेसी राधा नामा पूतखीने नीचे उजो रही जखना
 रेसा कुंगामांची जोडने मारीने नेने वेधे ने, ४ चौथी गारुड मंत्रकसा ते मा
 विपने टासे ने. ए चार महोटी कसाउं ठे. तेनां जे राधावेधनी कसा साधे
 री साधे गारे पाणिग्रहण करवुं. यांजा हीनसत्त्व नरने हुं परावुं नही. एवुं

मारे “पण” ठे. ते वात सांजली पुत्रीनी प्रतिज्ञा जाणी पितायें स्वयंवर मंरूप रचाव्यो. ते शामाटे के राजाना राजपुत्रीनी परीक्षा करवा माटे. ते जेम के एवो कोइ राणी जायो पुत्र ठे, जे राधावेधनी कला जाणें? एवुं चिंतवी लग्नो दिवस निर्धारि ठामोठामथी राजपुत्रीने तेडाव्या, एटले ते सर्व आवा. तेने धहु सन्मान करी निवासस्थान एटले उतारा आप्या. पंठी मणि रत्नो स्यंज कीधो, ते पर स्फाटिक रत्नमय राधावेधनी पूतली कीधी, ते स्वयंवर मंरूपना मध्यस्थ उंचा स्थंज ऊपर बांधी. मंरूपमां ध्वजा, तोरण, चंद्रबार्थी शोभायमान तथा मोतीना कुंमळांथी सुशोजित एवा मांचा राजपुत्रीने घेसवा माटे मंरुाव्या. बली सिंहासनोनी पंक्ति कीधी. ठामोठाम दान-देवा मांड्यां, वाजिंत्र गीतना मधुर स्वर थवा लाग्या, तेमां मध्यस्थ राधावेधनो स्थंज आरोप्यो, त्यां हायमां वरमाळा खइ पुत्री पोताना पिताने खोले घेठी जोवा लागीं, त्यां राधावेधनी बाणकला साधतां घणा राजकुंवर चुके ठे, ते हांसीने पात्र थाय ठे. एवुं त्यां कौतुक कतूहल थवा लाग्युं.

एवा समयमां ललितांग कुमार पूर्वजव संबंधी स्नेहथी पंक्तिमांथी उच्यो, ते सर्व राजपुत्री जोतां जोतांमां राजपुत्रीना हृदय साथे राधावेधनी पूतली बींधी, ते कजा साथी, अने तुरत जेय पाम्यो, त्यारे जेम कोइ दगि डीनी स्त्री धन देखीने हर्ष पामे, तेम कुंवरी हर्ष पामीने ललितांग कुमरने कंठे वरमाळा आरोपवाने उठी, एटले वचमां कोइएक विद्याधर कामासिंयें देदीप्यमान थयो थको सर्व जण देखतां तथा सर्वने मोह उपजावतां. ते कन्याने आकाशमार्गे लइने चालतो थयो. राजायें परिवार सहित पोतानी कुंवरीने न दीठी के क्षणवारमां हाहाकार करवा लाग्यो. ए स्थितिमां सर्व राजपुत्रीने पण विज्ञाय करवानो ठेराव कस्यो. दैवे पुण्यकेतु राजा दुःख पामीने कहेवा लाग्यो के, अहो राजपुरुषो! तथा हे कुंवरो! आपणने हर्ष रूप अमृतमां खेदरूप विष उत्पन्न थयुं, माटे हवे तो मारी हरण थयेली कन्याने जे राजकुमारे लावी आपे, तेने ते कन्या हुं परणावुं! तेथी जेमां पवी विद्याशक्ति होय ते जलदी उद्यम करो. त्यारे अमर्ष धरीं ललितांग कुमार कहे ठे के, जो जो राजकुमारो!!! तमारामां एवो कोइ पराक्रमी ठे, के ते दुष्ट तस्करने मारी दृष्टिगोचर करे. अगर मने तेनी पार्से खइ जाय? त्यारे कोइ सज्जन पुरुष हतो तेणे कहुं के, हुं ज्योतिष लग्नथी जावी कही.

जाणुं तुं, तेमां एम आवे ठे, के ते विद्याधर, राजानी उन्मादयंतीना
 पुत्रीने अति झर खई गयेलो ठे, ते स्थलने हुं जाणुं पण तुं; माटे जो ता
 कदो तो हुं देखाहुं. त्यारे सखितांग कुमारे कबुं के तेतो ठीक थयुं, पण म
 ने कोई-त्यां खइ जाय? तेवामां तो कोईएक राजकुमारे तत्काल, विद्यायें क
 री मद्दोहुं व्योमग विमान बनाव्युं. पठी ते विस्तृत एवा विमानने विपे
 तत्रत्य सर्व राजकुमारो वेठा अने ज्योतिपीना कहेवा मुजब ते विमान-उ
 तुं चाट्युं, पठी विमानमां येठेला सर्व जनाये विद्याधरना हस्तगत ते क
 न्याने बैताढ्य पर्वतपासे दीठी. त्यारे धनुर्धर एवा सखितांग कुमारे ते क
 न्याना हरनारा विद्याधरने दीठो, अने तुरत आक्रोश करी धनुष्य बाण
 खेंची कुमार बोझो के. अरे डुष्ट! खग!! पारकी खीने शुं खई जाय ठे?
 अने खइ जाय ठे तो हवे जरा उजो रहेजे, अने जे तारुं नाम ठे, तेतुं तुं
 सार्थक्य करजे? अने जो तुं पुरुषोत्तम हो, तो सामो थाजे? अरे! तुं वि
 षाधर घडने परखीने उसयकी हरी जाय ठे, ते तो तुं सिद्धुं नाम धरात्री
 ने सांप्रत कासमां कूतरानी पेठें आचरण करे ठे?
 एवुं सांजखीने ते अधम विद्याधर हायमांथी कन्या पडती मूकी धनु
 ष्य बाण आरोपी सामो घयो, अने जेहवे ते विद्याधर सखितांगकुमार उ
 पर बाणनी दृष्टि करतो आवे ठे, एदखामां तो सखितांगकुमारे एक बाण
 मूक्युं के जेथी तेतुं मस्तक तरत ठेदाइ गयुं, अने तेज वखते जूमियें पड्यो,
 ने बाण धारमां मरण शरण घइ गयो. ते पराक्रम सहयें दीतुं. पठी ज्यां
 कुमरी पडी ठे त्यां जडने जुवे ठे तो नष्टचेतन तथा मृतप्राय पडेली जेवी
 ते उन्मादयंतीकुंवरीने दीठी. पठी त्यां तेने जोतां एम निश्चय घयो के ए
 कन्याने सपें नशी ठे, अने तेथी ते मूर्छा पामी जूमिये पडी-ठे. पठी ते कुं
 वरीने विद्याधरना हापमांथी ठोडाववाने जे राजकुमारो आव्या होता, ते
 सर्व मनमां अत्यंत खेद पाम्या, तेवामां एक कुमारे मनमां दया आणीने
 सिद्धगारुडी विद्या साधी, तेथी ते कुंवरीने जीवती कीधी. पठी ते सर्व
 राजकुमारो पोतपोतामां हर्ष पामता ते कन्याने विमाने वेसारीने कुमरीना
 पित्रा-पासे आव्या. पठी त्यां सर्व कोश्ये आप आपणी वार्ता कही संज
 साडी, अने जेणे जे उपकार कीधो हतो, ते सर्वें प्रत्यक्ष रीते कन्याना अ
 र्घी घया, अने परस्पर वाद करवा लाग्या. त्यारे कन्याना पितायें विचारुं

जे प्रथम शत्रुने तो लसितांगकुमारे हण्यो, अने बीजा ज्योतिपीयें विद्याधरने देखाड्यो, श्रीजा पुरुषे व्योमगविमान बनाव्युं, अने चोथा पुरुषे मरेली कन्याने विपहरण करीने जीवाडी. हवे ते चारे कुमारो, रूपे पण सरखा ठे, महोटा राजाना पुत्रो ठे, तथा बलीया पण सरखा ठे, तथा कोइ कोइना गांज्या जाय तेवा पण नथो. बली ते चारे जणाये ए कन्या वरवानुं 'पण' पण लीधुं ठे, ने हट्ठ आग्रह पण कीधो ठे.

हवे तेवे समये राजा विचारे ठे जे हुं आ त्रणेनुं अપमान करीने जो एक नेज कन्या आपुं, तो ठीक न केहवाय. बली जे कन्यानी चार प्रतिज्ञा ह-
ती, ते पण चारे जणाउयें पूरी करी देखाडी. माटे कोनो त्याग करवो अने कोने देवी? एम कन्यानो पिता सामंत प्रधानसहित लोको देखतां अत्यंत चिंतामां मग यइ गयो ठे. एवे समये ते कन्या मननां चिंतववा लागी जे मारं मन तो आ लसितांग कुमारमांज ठे, तो पण मारा दुर्देवना वशयकी परस्पर राजकुमारोनो विवाद थयो ठे, अने मारो पिता तेना क्लेशने जोइने दुःखी थया ठे. अरेरे!!! आबुं अतिरमणीय एवुं मारं रूप शुं अनर्थकारी ज थावो? धिक्कार ठे मारा जीवतरने जे आवी आपत्तिमां हुं आवी पडी? माटे मारे जीववाथी हवे मरवुं तेज जअुं ठे. बली पण विचारवा लागी जे आत्मघात करवो, तेनो श्रीबीतरागे तो निषेध कोसो ठे खरो, परंतु कोइ एक ठेकाणे कोइक एवा कारणथी आत्मघातने शुरू पण मानेसो ठे. कुंव-
रीयें एवुं मनमां धारीने पोताना पिताने विनति कीधी जे, हे पिताजी! ए वातनो कांइ खेद न करवो, अने तमो मने बीजा सर्व विचार मूकी दइने काष्ठाभि आपो, के जेथी सर्वनुं होम थाय? कदाचित तमें मने जीवती जो नहीं वालो, तो घणा जीवोनी हानि थसे, तेथी तमने माहापाप लागशे? बली माहारी पण अभि प्रवेशथीज इष्टसिद्धि ठे, अने तमारे माथेथी लो कापवाद पण तेथीज मतशे. एवुं पुत्रीनुं वचन सांजलीने राजा पोताना बुद्धिमान् प्रधानने पूछवा लाग्यो के, हे मंत्री! हुं आवा आपत्ति समुद्रमां मूची गयो तुं, अने मारा हृदयमां दाह थयाज करेवे. वास्ते हे प्रधान! तमे तमारी बुद्धिये करी आ विपमकार्यनी सिद्धि थाय तेम करो. अर्थात् कोइ एक बुद्धि केलवी सुख उपजे तेम करो. दुःखमां ज्यारे बुद्धि केलवी सहाय न करे, तेनारे बुद्धिमाननी बुद्धि शुं काम आवे? त्वारे प्रधान बुद्धिथी वि-

चारीने राजाने कहे थे, के जे कन्या कहे थे, तेज आपणने करवुं उचित ठें, माटे काष्टनी चय रचावो. पठी एनो इतित वर जे हशे तेने हुं परणावी दे-इश, अने तेथी ए कन्याने तथा तमोने सुम्र घाशे. त्यार पठी राजानी आ झाये तत्कास चंदनना काष्टोनी चय रचावी. त्यां कन्या नाही धोइ, श्वेत वस्त्र पहेरी, काष्टाग्रिमां प्रवेश यवाने तैयार घइ आबी. त्यारे प्रधाने ते चारे राजकुमारोने तेढ्या, अने कहुं के, जो जो राजकुमारो!!! तमो चारे जणां कुजे, घडे, स्वरूपे, अने गुणे सरस्वाज ठो, तो अमरांथी व्रण जणनुं अप मान करी एक जणने आ कन्या केम अपाय? तेमाटे तमारे कांइपण खेद न करवो. केमके ए कुंवरी अग्रिमां प्रवेश करी बली भरे थे, माटे तमो सर्व मली तेने वस्त्रानी आझा आपो. अथवा जेने कन्या उपर आकर प्रेम होय अने जे मानी पुरुष होय, तो तेणे आ कन्यानी साथे अग्रिमां प्रवेश करवो. तो अमो जागोशुं जे तेनो ते कन्या साथे साधो स्नेह थे, अने धी-जांठनो स्नेह थे ते खोटो थे.

एवुं सांजली सर्व राजकुंवर चितववा लाग्या के, अहो! केवुं आ प्रधाननुं बुद्धिबल थे? के अमने तन्मान्या पण खरा, अने विवाद पण टाळ्यो. वली आ कन्याने पण आम करवुं ते युक्तज थे. एम सर्व राजकुमारो जेवामां चिं तवे थे, तेवामां तो ते राजकन्या न्हाइ धोइ सारा शृंगार पहेरी याचक जर्नने घणां दान देतो आवो, अने आर्वांने तेणे काष्टनी चयमये प्रवेश करवो. ते वखत चारेगम अग्रिनी ज्वाला लागी भइवे. एवे समये खलितांगकुंमार शीघ्र, ते चपपाते आवी कहेवा लाग्यो के अरे! आ मारी अनाथ एवी प्रिया एक ली केम बले थे? ए बिना मारुं जीवित ते शुं? एम घोसतो घोसतो शीघ्र बलती चयमां जइने पढ्यो, त्यारे सर्व राजकुमार विस्मय पाम्या. यतः— बुद्धियाणं ज्ञोयणमिव, रात्रं रमणीसु होइ कामीणं ॥ नेटो पुण विस्वाणं, जो मरणे तेन निहुडई ॥१॥ खलितांगकुमार चयमां पेलो, त्यारे उन्मादयेती कन्या कहे थे के, हे आर्यपुत्र! हुं निर्जागिणीने अर्थे एवुं साहास ते तमे श्या माटे कीधुं? जेहवुं तमारुं विज्ञान थे, तेहवो स्नेह पण थे. हवे प्रधाने कोइने खबर पढ्या बिना चयथी ते पोताना घरसुधी एक सलंग खोदावी हती, ते तुरत पोताना सेवकने मोकडी उघडावी नाखी. पठी ते कुंवर तथा कुंवरीने राजाना सेवको अखंभितपणे प्रधानने घेर लइ गया. बलती ज्वालांथी विक-

राज तथा धुवाडाना गोटमगोटायी सखंगमांथी बेहुजण गयां, तेने कोइये जाण्यां नही। अने सहुये तो एमज जाण्युं जे चयना अग्निमां ते कुंवरी तथा कुं वर बेहु बली मूवां. पठी सर्व राजा तथा राजकुमार विस्मय पामीने जे जेम आब्या हता ते तेम पोतपोताने उतारे जवाने तैयार थइ गया. त्यारे प्रधाने राजाने कह्युं के, हे राजन् ! अरे ! आ लखितांगकुमारनुं आ केबुं मोटुं साहसि कपणुं ? अरे ! एनुं निश्चय धैर्य तो जुवो ? आटलुं कही प्रधान ते राजकुमारो ने कहे ठे के, हे राजकुवरो ! तमे तो राजकुंवरीने एकली बलती मूकीने पो ताना जीवतने बहायुं कीधुं, परंतु कदाचित् तेना साहसने लीधे अथवा तेना पुण्योदयने लीधे तथा कोइ देवताना सहाययी ए बे जीव जो कोइ ठे काणे जीवता होय, तो ए बेहुनो पुनर्जन्म थयो, एम सर्वे जणे जाणवुं. अ ने ते कन्या पण फकत ते लखितांगकुमारनेज वरवा योग्य थाय, पण तमने कोइने वरवा योग्य थाय नही. आवां प्रधाननां वचन सांजलीने ते सर्व राजाउ तथा राजकुमारो कहेवा लाग्या के जो ए बेहु जण दैवयोगयी कदाचित् जीवतां होय तो ए कन्या लखितांग कुमारज परणे, ए बात अमने सहु ने प्रमाण ठे. आवां वचन सांजलीने प्रधाने पोताना घरथकी लावी ते बेहु जणने प्रगट कीधां, ते बेहु जणने अखंरु जीवतां देखीने सर्वे आश्चर्य तथा चमत्कार पाम्या. अने राजा पण आनंद पामी विवाहनां बधामणां करवा लाग्यो, अने बुद्धिमान् प्रधाननी अति प्रशंसा करवा लाग्यो. त्यार पठी राजाये महोटा महोत्सवे करी समकाले ते बेहु जणनो विवाह कीधो. हवे लखितांगकुमार पण ते कन्यानुं पाणिग्रहण करी, सज्जनोने आनंद उपजा वतो अत्युत्सासयी पोताने नगरे आब्यो. बीजा सर्व राजा तथा राजकुमारो पोतपोताने स्थानके गया.

त्यार पठी लखितांग कुमरने महानोगी तथा जाग्यवंत जाणीने तेना पिताये पोतानुं राज्य आप्युं, अने राजाये पोते पोतानुं आत्मसाधन की धुं. हवे लखितांग राजा न्याये करी पोताना राज्यनुं पालन करवा लाग्यो, अने ते परणेली स्त्री साथे सांसारिक सुख जोगववा लाग्यो. ते समयने विपे एक दिवसे पोताना राज्य महेखने विपे खुशालीमां स्त्री सहित आनंदमां घेठो ठे, तेवामां शरद ऋतु होवायी कमल विकश्वर थई रक्षां ठे, ते वखते पोताना नगरने तथा वनवाटिकाने निरखवा लाग्यो. एवे

समये आकाशे पंचवर्णिक एवो वादलनो समूह दीगो, अने ते पावो जोता जोतामां वायुये हणार्ई विखरार्ई गयो. त्यारे राजा राणीने कहे ठेके, हे खि ! आपणे प्रासादे घेठां घेठां आकाशखीसा जोतां हतां, तेमां विधाताये विम पाडयुं. एक कण मात्र दीतुं, एटखामां तो पातुं सर्व लय धई गयुं. माटे हे प्राणप्रिये ! शरद काखना मेघनुं केयुं चपप्रपणुं ? जुठ आपणे प्रासादे घेठांयकां हजी कणमात्र न दीतुं, एटखामां तो सर्व लय पण धई गयुं. माटे हे राणी ! ए वादल समूह अस्थिर ठे, अने ते सर्व कणमात्रमां लय पामे एवां ठे, ते आपणे जाणतां नथी. माटे हे प्रिये ! आ धन ठे, ते पण वादल समूहनी पेठे ते बंधनरूप ठे, कारण के आ धनने उपार्जनार्थे दुःख, तेम उपार्ज्युं तो राखतां दुःख, अने एम करतां जो साचव्युं होय तोपण वा युनी पेठे ते चंचल धन पातुं चाड्युं जायठे. कारण के रजना कणोनी पेठे ते अनित्य ठे. वखी हे कामिनी ! आ जोवन ठे, ते पण माहा जयंकर ठे, सदा अरएय उपमा सरखुं शून्य ठे. अने आ काया ते स्वप्न प्राय ठे, जोग ते रोगनी पेठे आर्त्तिना उपजावनारा ठे. जे पदार्थ प्रजाते देखीयें ठीये ते मध्यान्हे न देखीयें, अने जे मध्यान्हे देखीयें ठियें, ते रात्रियें देखता नथी, अने जे रात्रियें देखीयें ठीयें, ते प्रजाते पाव देखता नथी. ज्यां जन्म, जरा, मरण, रोग, शोक, क्षय, अनिष्ट, गमन, आगमनरूप शत्रुठ जीवनी पूठे निरंतर पड्याज ठे. जातुं शुं कहियें ? ए असार संसारने विपे मृगतृष्णोपमान सुखमां थरेरे !!! आ आपणो मनरूप मृग, फोकट खेद पामे ठे ? समतारूप सरोवरने मूकीने मुधा मृगतृष्णापर दोडे ठे ? आची रीते पोतानी खीने वैराग्यमय वात कहेतां राजाने वैराग्य उत्पन्न थयो. तेवे ज समये विमानोये संकुलित एवा आकाशमां तथा पृथ्वीपर वाजित्रना निर्घोष जे शब्द ते थवा लाग्या. ते शब्द सांजखीने राजा पोते अत्यंत को तुकवंत थयो. एहवामां वनपाखके तुरत आची वधामर्णा दीधी, जे हे रा जन् ! आपना नगरनी वाहिर उद्यानमां सर्ववंदनीय, सर्वज्ञ, सर्वदर्शी, अ रिहंत जगवंत, एवा श्रीतीर्थंकर आची समोसख्या ठे, तेथी त्यां सोनुं, रूपुं, अने रत्न, ए व्रणना व्रण गढनी रचना विगेरेथी देवतायें समवसरण वना- वयुं ठे. जेनुं वर्णन मुखधी करी शकाय तेवुं नथी. एवां वचन सांजखी राजा नां साडीत्रण कोड रोम राय उह्यास पाम्यां. अने ते वधामर्शियाने रानाये

साख सोनैया बधामणीना आप्या. पठी सर्व सामग्री परिवारथी जगवंतने वांदवा गयो. हवे त्यां समवसरण मध्ये जइ जगछंदनीय जिनजीने विधि थो वांदी स्तवना करी यथास्थाने वेसी तत्त्वामृत देशना सांजलतो हवो. देशना सांजली, संसारना स्वरूपने असार जाणी, मोहरूपीया शत्रुने छुर्नि वार जाणी तथा वैराग्य पामी पुत्रने राज्य देइ राजायें पोतानी छी साथे दीक्षा ग्रहण करी. पठी चारित्र निर्मल पाखी समाधि मरणे नरी ते वेहु ज णां बीजा ईशान देवलोकेने विषे देव देवीपणे उपन्यां. तिहां देव संबंधी या जोग जोगवी पांच पद्योपमनु आयुष्य जोगवी त्यांथी प्रथम, देवतानां जीव च्यवीने एहीज जंबुद्वीपना महाविदेह क्षेत्रे सुकठनामा विजयने विषे विश्वपुरी नगरीमां सुरतेज नामा राजा राज्य करे ठे तेहनी राणी पुष्पावती ठे, तेनी कुखे पुत्रपणे उपन्यो. त्यार पठी ते राणीयें गर्जनी प्रतिपालना करवा मांकी. पठी पूर्णमासे शुजयोगें पुत्रनो जन्म थयो. त्यां पण तेना माता पिताये जन्ममहोत्सव करी तेनुं देवसेनकुंवर एवुं नाम पाडयुं. पठी केटलेक काले यौवनावस्था पाम्यो तोपण तेने नारीना जोगनो विषयाजिज्ञाप जरा पण थयो नही, अने ते गुणवंतनो संग करी विचख्यां करे ठे. हवे एवे समये उन्मादयंती एवी ए देवनो जीव, तिहांथी च्यवीने तेहिज विजयने विषे वैतालपर्वतनी दक्षिण श्रेणे सुरसुंदर नगरने विषे विद्याधरमांहे शिरोमणि एवो रविकिरण नामा राजा राज्य करे ठे, तेहनी रविकांता नामा छी ठे, तेहनी कुखें पुत्रीपणे उपनो. पठी पूर्णमासे शुजयोगे ते पुत्रीनो जन्म थयो. त्यां ते राजायें तेहनो जन्म महोत्सव करी तेनुं चंद्रकान्ता एवुं नाम पाडयुं. पठी ते महोटी थई यौवनां वस्था पामी. पण पुरुषना विषयनो अजिज्ञाप करे नही. त्यां सुरकुमारं सरखा विद्याधरं, राजाउना पुत्रोनां रूप, तेनां कांति, चातुर्य, गुण, वगेरे तेनी सखीयो बोवाणे, परंतु ते चंद्रकान्ता तो तेनुं नाम मात्र पण सही शके नही; कारण के तेने विषयवार्ता थिलकुस रुचती नथी. एवुं कुंवरीनुं मन जाणी तेनां माता पिता मनरूपीया वनमां चिंतारूप अग्रियें करी बसवा लाग्यां. एवे समये ते चंद्रकान्ता पोतानी सखीयो साथे पहांड उपर क्रीडा करती विचरे ठे, त्यां कोई एक किन्नरयुग्म ते देवसेनकुमारनुं स्नान, मान सहित गुणोत्कीर्तन प्राकटाकरे मधुरस्वरे गाय ठे. चंद्रकान्ताने

ते देवसेनकुमारना गुणोत्कीर्तनरूप अमृतने श्रवण कचोलायी पान करवे
 करी अमृतपाननी पर तेना नामयी अत्यंत हर्ष प्राप्त यशो, कारण के पूर्व
 जवनी जे प्रीति ते दुःखे करा पण गंभी शकाय एवो नयी. यतः—नामं पि
 जवांतर व, स्रष्टं निसुयं सुहृदे ॥ जीवंति वि सुपतन्ना, निसुणंता गारुडं
 भंतं ॥ १ ॥ त्वारे कुमरीनो जाव जाणी तेनी प्रियकरी नामा सखी। किन्नर
 युग्मने पूवती दृष्टी के, हे किन्नरयुग्म! जेना तमो गुण गान करो ठो ते देव
 सेनकुमार ते कोण ठे? एम सखीयें तेहने पूवतुं त्वारे तेणे कणुं के देव हो,
 अथवा नर हो, पण गुणवंतना गुणो गुणी होय ने एकाग्र चिते वर्णवे ठे.
 पला गुणवंत पुरुष जे होय ठे, ते घणा श्रवणुणोमांयी पण एकज गुण होय
 ते प्रहण करे, अने मध्यम पुरुष जे होय ठे, ते उता गुण न कहे. अने ध-
 र्म जे होय ठे, ते गुण डांकी श्रवणुणज घोह्या करे, वली ते किन्नरयुग्म
 देवसेनकुमारनी बात कहेवा साग्यो के अमे स्वेषायें विश्वने विषे पृथ्वीत-
 खनां करीयें ठीयें, त्यां उद्यानने विषे देवसेनकुंवरने अमे स्वचक्षुषी सा-
 द्यात् दीवो. ते कहेवां ठे? तो के धनार्पणे धन थापे ठे, मानीने मान आ-
 ये ठे, मित्रने हर्ष उपजावे ठे, वाणीरूप सुधारसे करी तुष्टि पुष्टिनो उपजा
 वनारो ठे, अने रूपे तो अन्नंग पण हारी जाय एवो ठे, तेनी सौम्यता था.
 गले चंद्र पण कलंकित घयो ठे, वली जेना तेज आगले रशितुं तेज पण
 जांघुं पडे ठे, जेनी बुद्धि आगले गुरु, शुक्र, बुध. ए सर्व छर गया ठे.
 तेनुं स्वरूप अमोपे दीवुं ठे, तेयी धर्मो तेना उता गुण गाह्ये ठीयें. तेना
 गुणो पञ्चाक्षरयी अमारा गलामां गावाने माटे स्वतः थापे ठे. हेव था
 प्रमाणे ते देवसेनकुमारनी बात ते कुंवरीयें पण सांजखी. स्वारपत्री सखी.
 सोपे कुंवरीने कणुं के, हे प्रियसखि! ध्यावणे अर्ही थावे घणीज वाग यड,
 तेयी माताजी आपली बाट जांतां हरो; माटे घासो थापणे स्थानके जड्यें.
 यवुं सांजखी दुःखित घनीपकी चंद्रकान्ताकुंवरी पोटाने पर थावी. पकी
 सखीये कुंवरीनी घनेली सर्व बात माना आगले ते चंद्रकान्तानो जाह वि-
 थापर सांजखे ठे, तेम कही. त्वारे ने कन्यानो जाह पण विधापरपजाना
 अजिमानयी पोटानी जगिनी प्रत्ये कहेवा साग्यो के, एवा धूर्वर अनुप्यनां
 यथाप ते अमारी पासे गुं कन्या करो ठे? अमाग जेश ने नयी, काण्ड
 के धर्मो तो विधापर ठेयें, अने सपखी विधाने पडे करी न्येगादी सर्वत्र

પ્રત્યાજ કરીયે ઠીયે. સર્વજનના મનોરથ સિદ્ધ કરી દણ્યે ઠેયે, તથા મન માને તેવાં રૂપ પણ ધારણ કરીયે ઠેયે. અર્થીજનોને મનોવાંછિત દાન દણ્યે ઠેયે. વલી અમારો પ્રતાપ કોઈ પણ સ્થલે હુણાતો નથી. માટે જગતમાં જે વિદ્યાધરમાં જન્મ પામેલો હોય, તેને ધન્ય છે. કારણ કે જૂચર તો સેચર પાસે કીટકપ્રાય છે. દીન તથા પરાજવના સ્થાનરૂપ તે જૂચર મનુષ્યો છે, તેના સર્વે મનોરથો વિધાતાયે હણેલા છે. કારણ કે તે વિચારાઠથી નંદીશ્વર પ્રમુખનાં ચેત્યો પણ વાંદી શકાતાં નથી, તથા કર્મજૂમિમાં રહ્યા થકા વિચરતા એવા તીર્થંકર જગવાનને પણ વાંદી શકાતા નથી. તેઠની દેશના પણ તે હતજાગ્ય એવા મનુષ્યો સાંજલી શકતા નથી. માટે તે જૂચરનાં વલ, રૂપ વિજ્ઞાનોને કોણ સુઝુ પુરુષ પ્રમાણ કરે? વલી જૂચર જીવના હાથમાં પ્રત્યક્ષ રહેલા પદાર્થને સેચરો સહી જાય છે, પરંતુ પંચુની પેઠે તેનું કાંઈ પણ ચાલતું નથી. માટે તેવા પામર પ્રાણીયોનાં વલાણ સાંજલતાં અમોને સજ્ઞાં આવે છે? આમ પોતાના જાણની કરેલી તે ઈર્ષ્યાયુક્ત વાત સાંજલી ને ચંદ્રકાન્તા બોલી કે, હે જાણ! તમો આપ વડાઈ અને પરનિન્દા કરો ઠો તે તમને ઘટે નહિં. અને સર્વ જૂચરોની નિંદા કરો ઠો, તે તમો ઈર્ષ્યાથી અને દેવથી કરો ઠો, એમ તમારી વાણીજ સ્પષ્ટરીતે કહી આપે છે. જો મધ્ય સ્થપણે જુવો, તો જન્મ, જરા, મરણ, વગેરેનાં જે જય છે, તે તો મનુષ્ય જન્મ થીજ ટલશે. અને તે જન્મ જરા મરણાદિક તો જૂચરને અને તમારે સમાનજ છે. અને તમો ઘેહુ જણોમાંથી જે વીતરાગજાપિત શુદ્ધ ધર્મનું આરાધન કરશે, તો તે કર્મોથી મૂકાશે; માટે તેમાં એકની નિંદા અને એકની સ્તુતિ કરવી તે તમોને ઊચિત નથી. અને તમો કહો ઠો કે અમો સેચર ઠીયે તેથી અમો ઊત્તમ ઠીયે, તો સેચર તો પક્ષીપો પણ છે, માટે તે શું મનુષ્યથી ઉત્તમ ગણાય? ના ગણાયજ નહિં. અને તમો કદેશો કે અમો રૂપાં તર કરી શકીયે ઠેયે, તો નાટકીયા લોકો અનેક રૂપો કરે છે, તેથી શું તે ઉત્તમ ગણાય? ના ગણાયજ નહિં. માટે તમો વિદ્યા, તથા ધનના મદથી વ્યર્થ જૂચર મનુષ્યોની નિંદા કરો ઠો. જુવો કોઈએક જીવ વિદ્યાવલે-હુશ મનને જીતે, તો કોઈક પ્રાણી જુજવલથી અરિનો પરાજય કરે. એમ મધ્ય સ્થપણે વિચાર જો કરીયે તો વિદ્યાવલવાલા અને જુજવલવાલા સમાનજ છે. માટે એમાં કોણ પ્રશંસનીય અને કોણ નિંદનીય છે? વલી તમે કદેશો

के, विद्याधरनी जातिमांज उत्तम पुरुषो उत्पन्न थाय ठे. तो अरिहंत, चक्रवर्ती, वसुदेव, वासुदेव, ए उत्तम पुरुषो मांहेसो कयो पुरुष खेचरोमां उपपन्न थयेसो ठे? ते कहो. तेथी स्पष्ट रीते चूचर उत्तम जणाय ठे के खेचर? अने चूचरोमांथी उत्पन्न थयेसा चक्री, वासुदेव वगैरेये मदोद्धत तथा तमारी पेंठे विद्याना मद करनाराउंनो थोडाज वखतमां नाश कीधेसो ठे. आ प्रमाणे सयुक्तिक वचनोथी पोताना सर्व ब्राह्मवर्गने निरुत्तर करी दीधा. त्यारे ते कन्याना बोखवा उपरथी तेना पिताये थटकस धांधी जे ए जीव कोई देवसेनकुमारना पूर्वजन्मनो खेही दीसे ठे, नहिं तो आटखी धंधी तेने माटे तेनी लागणी होयज नहिं. पठी ते चंद्रकान्ताना पिताये ते चंद्रकान्तानुं रूप चितारा पासे चित्राची तेने देवसेनकुमार पासे मोकड्युं, ते चंद्रकान्ताना चित्रने देवसेनकुमारे हायमां खईने जोयुं, तो तेज वखत अत्यंत राग उत्पन्न थयो.

हवे रविकिरण नामा विद्याधरराजाये पोतानी चंद्रकान्ताजिध कन्याने साये खई, चांफाखी विद्याये नाटक करवा माटे नाटकीयानुं रूप करी देवसेनकुमारना नगरमां जई घणी वार सुधी गीतगान करवा मांक्युं. पठी ते गीतगान सांजखी तथा चांफाखीनुं रूप धारण करनारी कन्याने जोई ते नाटक जोवा थावेसा सर्व लोको तत्कास रडी पड्यां. अने देवसेनकुमार तो ते कन्यानुं स्वरूप जोइ मोह पामवाथी तेना गीतगानपर जरा पण राजी थयो नहिं. थो मनमां खेद पामाने कहेवा लाग्यो के, अहो नाटकीया! आ तारी पुत्रीमां बीजी कसा शी ठे? ते कहे. त्यारे ते नाटकीयो कहेवा लाग्यो के ए तो जातनी मातंगी ठे, तो तेने बीजी कसानुं शुं काम ठे? इथा होय तो तेना गीतगान सामुं जुवो. अने वखी पण गवरावो. त्यारे देवसेनकुमारे पुनरपि गीतगान करवानी आझा थापी. त्यारे सजासद लोकोये कहुं के हूं स्वामिन! एने गीतगान करतां घणी वार धई गई; माटे ते प्रयासथी खेद पामती हशे. ते वचन सांजखी कुमारे गीतगान बंध कराव्युं. पठी नाटकीयानुं रूप धारण करनार ते रविकिरणराजा पोताना चित्तमां चितववा लाग्यो जे आ कन्या चांफाखीनुं रूप धारण करनारी ठे, तो पण अत्यंत मान पामी ठे, अने वखी आ देवसेनकुमार उपर अत्यंत रागिणी पण धई ठे. एम तेनी अंगचेष्टा वगैरेथी स्पष्ट जणाय ठे. माटे जो थावो चांफा

લીના રૂપવાલી કન્યાની સાથે કુંવર લગ્ન કરે તો મહોટો લોકાષવાદ થાય. તથા વલી આ કન્યા રૂપ વગેરેથી જેવી મનોહર છે, તેવો આ કુમાર પણ છે. એમ વિચાર કરી તે રવિકિરણવિદ્યાધર કહેવા લાગ્યો જે હે કુમાર ! નિર્ગુણ એવા જે તમો તે તમારી પાસે આ અમારી ગાયન વિદ્યામાં કરેલી મહેનત સર્વ નિષ્ફલ થઈ. કારણ કે તમો ગાયન સાંજલી કાંઈ ખુશી થયા નહીં ! એમ કહી તે વિદ્યાધર પોતાની કન્યાને લઈને ત્યાંથી ચાલ્યો ગયો. પછી પોતે તથા કન્યાએ પોતાનું પૂર્વનું સ્વચ્છ રૂપ ધારણ કહ્યું. અને તે દેવસેનકુમારના નગરની બાહર મહોટું લઈને વિમાનમાં બેસીને તે વિદ્યાધર આવ્યો. આવીને એક આવાસ વનાવ્યો. ત્યાં અનેક વાર્જિત્રના નિર્ધોષ થયા લાગ્યા અને સર્વ આકાશ વિમાને ઠાઠી લાંબું. આ પ્રકારે એકદમ વિમાનથી આઘાદિત થયેલા સર્વ વ્યોમને દેહીને દેવસેનકુમારનો પિતા વિસ્મય પામી ગયો. એવામાં તો કોઈએક સ્વેચ્છે આવી તે રાજાને નમન કરી વિનંતિ કરી કે, હે વિશુદ્ધાપતિ ! તમોને હું વધામણી આપવા આવ્યો તું જે તમારા પુત્ર દેવસેનકુમાર સાથે પોતાની કન્યાનું લગ્ન કરવા માટે મોટી ક્ષત્રિયે યુક્ત રવિકિરણ નામા વિદ્યાધર આપના નગર બાહર આવેલો છે. આવા સમાચાર સાંજલી તે દેવસેનકુમારનો પિતા સુરતેજરાજા અતિ આદર્યાદિત મન થકો નગર બાહર ઉદ્યાનમાં તેની સામો આવ્યો. પછી તે ઉદ્યાનમાં તે વેદુ રાજા પરસ્પર મદ્દપા, અને માંહોમાંહે કહેવા લાગ્યા જે આપણાં વેદુ સંતાન નો વિવાહ જે થવા ધાત્યો છે, તે યથોચિત્તજ છે. અને વલી આપણ વેદુ ક્ષત્રિયે કરી પણ સમાનજ ઐયં. માટે આપણ વેદુ સંબંધી થાયે, તે યોગ્યજ છે. એમ કહી તે ચંદ્રકાન્તાની સાથે દેવસેનકુમારનો વિવાહ કહ્યો. પછી વેદુ રાજા જાણાં વસ્ત્ર, આજરણ, સારાં ચંદન, સુગંધયુક્ત પુષ્પની માલાઈ, શ્લેષાદિક વસ્તુઓનું લગ્ન મહોત્સવમાં વેદુ રાજા યથોચિત્ત દાન દઈને સર્વ જનને રીઝવે છે. તેથી વેદુ વેવાયો મહોટા યશને પ્રાપ્ત થયા.

હવે તે વરનું અને કન્યાનું રૂપ જોઈ તત્ત્વ સર્વ જનની દૃષ્ટિ તૃપ્ત થાતી નથી. અને તે સુરતેજરાજાની અતિ જાક્તિથી તુષ્ટમાન થયેલો રવિકિરણ વિદ્યાધર, પુત્રીના વિયોગથી મનમાં દિલગીર થઈ, પોતાની પુત્રીની રાજા વગેરેને જ્ઞાપણ દઈ, તેની આજ્ઞા લઈ પોતે પોતાના નગર પ્રત્યે આવ્યો. પછી સુરતેજરાજાએ ઇતમ એવો સાંસારિક જોગ-જોગવો, અને રાજ્યજાર

बहुन करवाने योग्य पोनाना पुत्र देवसेनने जाणी असार एवा संसारची
 उद्देग पामी पुत्रने राज्य गादीपर घेसारी सुगुरु पासे जई दीक्षा खीधी. त
 दनंतर देवसेन कुमार राजा थयो, अने तेमनी श्री जे चंद्रकान्ता ह्ती, ते
 पहराणी घइ. तेमने पेटे एक मनोहर पुत्र थयो. ते पुत्रनुं नाम शूरसेन ए
 हुं पाडुं. एषे ते पुत्रे करी राणी कहेवी शोजे ठे! के जेवी सुयं उगेची पूर्व
 दिशा शोजे तेवी ते शोजे ठे. पत्नी रविकिरण राजाये राजकाजना व्याक्ति
 पलाये करी पुत्रांने परणाव्या पत्नी पुत्री माटे एकवार पण जोगांग सामग्री
 तथा वस्त्रानरणादिक वगैरे कांइ पण मोकट्यां नही, तेना उद्देगमां घेवी
 ठे तेसामां चंद्रकान्तानी दासी उवटणादि जोगांग सामग्री लइ ध्यावी, त्यां
 रे चंद्रकान्ताने दानवदना दीती. तेवार दासीये पूवुं के वेदेन! तमो दी
 नवदना केम दीसो ठे? त्वारे तेणीये कहुं के मारा माता पिता मुजने पर-
 णाव्या पत्नी विलकुल संजारतांज नची, अने कांइ वस्त्रानरणादिक पण मो-
 कसतां नची. अरे! तेमणे मुने केम वीसारी मूकी ह्शे! कोइ कोपपी स्नेह
 नो खोय थयो! ते छुःखनुं हृदयमां ध्यान करतां हुं करमाइ गइ हुं, ते केनी
 पेटे? तोके जेम मासतीना फुलनी कळी थगिये दाजी होय अने करमाइ
 जाय तेनी पेटे? थयवा कमलिनी हिमे घडी केवी घाय? तेवी रीते हुंतो
 रानवदना घइ गइ हुं. त्वारे निपुण सखी तेने शिष्यामण देवा खार्गी के
 ह्शे राणी! जरा विचारतो करो, के धन्यनां दीपां जे वस्त्रानरणादिक, तेवी
 ते सुय केटकुं होय! जुजने माग्यां घरेणां पहरेवानुं जे सुय होय ठे, ते सु-
 य शा वामनुं ठे! वाडी पदेन! आ जगतमां पौनसिक सुय जे ठे, ते वित्त
 थ ठे, माटे तेना खानची तपा अजानची रोप तपा तोप कांइपण करवाज
 नही. तपा वडी जे वरनी धारा कनरी ने नरने अने नारीने थपमाननुं
 स्थानक ठे. एवुं जाणीने उत्तम मनुष्य होय, ते संतोष घे ठे. वडी ह्शे रा-
 णी! शरीर जे ठे, ते तो केवुं ठे? तो के जे शरीरने नोंधी वस्तु जे वस्त्रादि
 क ते जो पहरेवाये, तो ने वस्त्रादिक पण जेना स्पर्शची वस्तु मुख्यवासां
 घइ जाय ठे! तपा सरस व्याहार आ शरीरने पोसिये ठीये, तथापि सरस
 वस्तु जे ठे, तेने आ शरीरना संग घाय के तुन्न ने मधनूग्रह्य छुगपमय
 घइ जाय ठे. तेमाटे सुद्धि पुज्जे, आ देहने दांरुश अने राखयाने माटे
 ऊपर, क्षेम, काय. नारने अनुभवे जोगांग सामग्री गम्ये ठे; परंतु तेमा

મમત્વ યુક્તિ ધરતા નથી, તથા નવી વસ્તુનો અજિજ્ઞાપ પણ કરતા નથી. સ્વાગતાર્થે ય શરીરથી ચેતનને ન્યારો જાવે છે, ય વસ્ત્રાનરણાદિક જીવે જે મેલવ્યાં છે, તે તો જે જેમ તે તેમજ રહેવાનાં છે, તેથી જીવને શું સાજ થા-
યાનો છે! અને વસ્ત્રી જીવે રતિવેદનાં જે કર્મો વાંધ્યાં હશે, તેના દુઃશ્વરિપા
ક જરૂર જોગવવા પડશે! ઈવી રીતનાં નિપુણ સસ્ત્રીયે મધુર અને સયુક્તિક
ઈવાં ધેરામ્યમય વચન કહ્યાં, તેથી પુણ્ય પાપના વિપાક જાણીને તે ચંદ્રકા
ન્તાને તરફાસ ધેરામ્ય ઉત્પન્ન થયો, તેથી તેને શાંતિદશા પ્રાપ્ત થઈ, અને
દાર્મીને કહેવા સાગી કે હે દાસી! જે તું કહ્યું, તે સર્વ અદ્વારશઃ સત્યજ
છે. જે અન્યજનની આશા કરવી, તે મહા દુઃખનું કારણ છે. અને હે દાસી!
કામનોગાદિકનાં મુખ્ય તો જીવો ઘણી વાર પામ્યા, અને પાર્મીને વસ્ત્રી
નેના મુખનો મર્ગ જીવે ફોકટ કીધો. વસ્તુતઃ તે કામનોગાદિક જે છે, તે
આમાર્થી જુદાજ છે. વસ્ત્રી ને મનોહર ગીત ગાનાદિક પંથેંડિયના સુલોને
પણ જીવ જોગર્થને પાગો ગાંઠે છે તો પણ તે જીવ તૃપ્ત થતો નથી. તો શા
માટે જોગનાં મુખ્યનું અનિમાન કર્યું? તેમાટે હવે મોહના વિજ્ઞાસરૂપ ય
ઉવટવાદિકેં કરી મારે સમું! અને આ અસત્ય સંસારથી પણ મારે સમું!
માટે એવું હું તો પ્રવ્રથ્યા જે દીક્ષા તે પ્રદ્વણ કરીશ, કે જેથી સયઃ સ્વાધીન
ઈવાં શાશ્વતાં મુખ્ય પાર્મીયે! આ પ્રમાણે દીક્ષા પ્રદ્વણ કરવાનું ડ્યારે કહ્યું,
ડ્યારે પાસેં પેઠેઈ દાર્મીયો વિસર્ગી થઈ વિચારવા સાગિયો કે આપણે તો
સેજ આ ચંદ્રકાન્તાને ઇમના માના પિતાયે નહિં મોકલેલાં વસ્ત્રાનરણાદિ
કના દુઃખને મટાડવા આ સંસારના પોત્તણિક મુખ્યનું અસત્યપણું કહ્યું, તે
માંડી તો તેને તીવ્ર ધેરામ્ય ઉત્પન્ન થયો? અને એકદમ પ્રવ્રથ્યા પ્રદ્વણ કર
વા તરફ થઈ ગઈ? માટે હવે આપણે સાંમારિક રીતે સવિનય સાંસારિક
વિપદવામનાની વાત કહિયે? ઇમ વિચારીને નમ્રતાપૂર્વક તેને પગે સાગી
ને કહેવા સાગીયો જે હે રાણી! અમારે જે આપણે કહ્યું કે પરાધીનપણું
દુઃશ્વદ છે, તે શ્વદ પણ તે પરાધીનપણું આપણે નથી. ય પરાધીનપણું તો અમ
જેવા પામર પ્રાર્થીનેજ હોય છે. આપણે તો ધૃત્વીવનિ રાજા માયે આમી છે,
તો આપણે કોઈ પદાર્થની આમીજ નથી. અને પૂર્વોક્ત રીતે અમે આપણે વચન
કહ્યાં, તે મર્ગ ઉપદ્રામર્થીજ કહેલાં છે. તે ઉપદ્રામનાં વચન પર સત્યસ મા
ની ને વચનની તમોને દૃઢ માંત્ર વાંધી ધેમનું. અને તે ઉપમર્થીજ પ્રવ્રથ્યા છે.

पानी वात करवी ते घटे नहिं; माटे हे वहेन! आ थमारा साधेला थंग
 विलेपनादिकने कृपा करी अंगीकार करो. त्वारे चंद्रकान्ता राणीये कसुं,
 के हे दासी! हवे आ शरीरनी शुश्रूपाची सखुं. अर्थात् हवे आ शरीरने
 सुख देवानी कांड जरूर नथी. अने में आ संसारना सर्व सुखनो अनुजय
 करी लीधो. तेमां मारुं अद्यापि पर्यंत काहीं वळ्युं नही. हे दासीयो!
 परमानंदना पामनारा जे मुनिराजा अतिर्वचनीय आत्मिक सुख अनुजवे
 ठे, ते सुखची तम जेवी अज्ञानी दासीयोये अद्यापिपर्यंत पौनस्रिक सुख
 मां आसकि पधारी मुने बंची ठे. थरे रे!!! हुं आ अतित्य एवा सांसारि,
 क सुखमां रंगाशी! मुंजाणी! थरे प्रेम ते शुं! अने कोण कोने प्रिय ठे!
 कोना विरह! कोण विषय! बखी जे अपूर्व आत्मिक सुख चोगवे ठे, ते सा
 धीने वारंवार नमो नमः जीवित पण ते स्त्रीनुंज धन्य ठे, के जेना मास
 स्वमणादिक तपे करी तप्तपयेला देहने विषे दाह पवाना जयची अनंग
 पण रहेवा आवातां जय पामे ठे. अने जरा पण स्यान पामतो नथी. एम
 ते राणीने तीव्र वैराग्य उत्पन्न चयो. एवा समयमां प्रातिहारीये आवातीने
 राणीने कसुं, के हे महाराजी! आपने माहाराजा तेडावे ठे; माटे नाई,
 थोई, तर्ब थंगविलेपन करी आनरण वस्त्रादिक पहेरी त्यां पधारो. हजी
 सुधी आपे कांड थंगशुश्रूपा केम करी नथी? बखी शामाटे थमो त्यां आ
 वीये? एम जो आप कहेतां हो, तो थसार अने अपार एवा संसारमाहि
 पडता प्राणीना हितार्थी, दुःखे पीडित एवा प्राणीयोने शरण दान देवाने
 दहा, इंद्र अने उपेंद्रादिके पण जेने जिताय नहिं, एवा मोहमहना जीत
 नारा, संपूर्ण केवलज्ञाने करी सोकाळोकने प्रकाश करनारा, विलेपनामा
 तीर्थकरे आपणा उद्यानने विषे पाठ धार्या ठे. तो ते प्रजुने बांदवा जवाने
 माटे माहाराजा तेंडे ठे. एवुं प्रातिहारीनुं वचन सांजसी आनंद पुष्टपणुं
 पामीने तेने हर्षप्रमोदे दान दीधुं. यतः—शृतांगसार शृंगारा, चंद्रिना नूः
 प्रजा समं ॥ एतसे राणीये आन करी सार शृंगार थंगे पहेर्या, पहेरीने
 राजा साये जइने दिव्य जे समवसरण तेमां घेतां. जगतगस्त्रे बांदवा ग-
 या, त्यां जइ पंचाजिगमन साचवी, पंचांग प्रणाम करी यथास्थाने घेसी
 जिनवापी सांजसवा साग्यां, त्वारे प्रजुये पापनाशिनी देशना देवानो प्रारं
 न करयो. ते जेम केः—नो जल्प सोको! विद्वानपी संसार थटवीने विषे

સમતા ગ્રાણીને અનંત શાશ્વત સદાકાલ દુઃખો ઘણાં છે, અને સુખ તે તુષ્ટ
અશાશ્વત થોડું છે. નરક ગતે નારકી, પાપના કરનારા જીવો શીત અને ઉષ્ણ
પર્વા પાપનાં જે વસ્ત્ર, તેમાં શીત જે શાલ્મલી ઘૂઘ તથા તત્ત જે ઘાસુકાદિ,
દુધા, તૃપાદિક પરમાધામીની કરી વેદનાને અનંતવાર પામ્યા. ત્યાર
પછી તિર્યચ ગતિયે જીવો દુધા, તૃપા તથા ખાર વહેવો ઇત્યાદિક લાલો
ગમે દુઃખ જોગ્યે છે, તે આપણે દૃષ્ટિયે કરી देखીયે ઠીયે, તથા મનુષ્ય
જન્મમાં પણ જીવ, પુનર્જન્મ, મરણ, જરા, દૌસ્થ્ય, રોગ, શોક વિયોગથી
અયેલાં જે દુઃખો તેથી તથા સ્વામીથી, પિશુન લોકોથી, અયેલાં
જે દુઃખો તેણે કરી ધારંવાર પરાજય પામે છે. દેવગતિમાં પણ આજિયોગિ
કાપણના વિપયાદ, ઈર્ષ્યા, ક્રોધ, લોભાદિકનાં જે દુઃખો, તેને તથા વિશયે
કરી અવનવાસનાં જે દુઃખો તેને જોગ્યે છે. માટે હે જવ્યજનો! જન્મ,
જરા, મૃત્યુ રહિત નિરાપાધ અક્લેશ, અવિનાશિ, અપુનર્જન્મ એવાં સુખ પામ
વાનો યોગ તો અદિયાંજ છે. તો તે સુખ મેલવવા માટે દુર્વાસના મિથ્યાત્વ
ને મૂકી, તે મોહાપદનો ત્યાગનાર જે ચીતરાગ ત્યાગિત આત્મધર્મ તેનું ઉચ્ચ
મર્ચત ઘડને સમાચરણ કરો.

તે પ્રમાણે જિનનાપિત તત્ત્વદેશના સાંતલી ને દેવસેન રાજા તથા તેની
રાણીયે નિંસાર અસાર જાણી વિપયથી વિરમી સર્વ પરિગ્રહ ત્યાગ કરી જય
વ્રતંપથી જય પામી, જગવંતને પ્રણામ કરી ઘરે થાથી, શૂરસેન કુંવરને
રાજ્ય દેહ, સત્ત દેવનેવિષે ધણું ધન ધાવરી, દીન અને અનાથને દાન દેહ,
મહા મહાત્સવે કરી અરિહંત પાસે દીક્ષા લીધી. યનઃ—ગતવિપયવિકાર
શ્વારુચારિત્રચારઃ, શમશરજિતમારઃ શુદ્ધસિદ્ધાંતસારઃ ॥ તપશ્ચ વિકલંક
યેવ કૃત્તાપ શંકે, મુનિરગમદશોકં પ્રંચમે દેવ લોકમ્ ॥ ૧. ૧૨ અર્થઃ—ગયા
છે વિપય વિકાર જેના, નિર્મલ ચારિત્રાચાર પાસન કરનો, શમનારૂપ ઘાણે
કરી જીત્યો છે કંદર્પ જેણે, શુદ્ધ સિદ્ધાંત સારના અન્યાસ કરવામાં તત્પર
છે, નિપાણા રહિત નિઃકલંક તપનો કરનાર, શંકા, કંઘ્યા રહિત, નિરતિ-
ચારણે મુનિ માર્ગ આરાધી અંતે અણસણ કરી સમાધિમરણે કરી પાંચમે
દેવલોકે ને રાજા ગણી વેદ જીવ દેવપણું પામ્યાં. રાજાનો જે જીવ હતો તે
ઈન્દ્રપણું પામ્યો અને ગણીનો જે જીવ હતો તે સામાનિક દેવતાપણે ઉત્પન્ન
વડો. ત્યાં તે વેદ જણાવી અત્યંત પ્રીતિ હોતી હતી. ત્યાં દશ સાગરને ત્યાં

उखे देव संबंधिया जोग जोगवी, ईंद्रपणे घयेलो जे राजानो जीव हतो ते जीव त्यांची च्यडी एज जरतफेजे कुरुदेशने विषे गजपुर नगरे जे श्रीवां-
हन राजा राज्य करे ठे, तेनी लक्ष्मी नामे राणी ठे तेनी कुखे चौद स्वप्न
सूचित धको पुत्रपणे उपन्यो. हवे तेज नगरे ते राजाने बुद्धिसागर नामे
प्रधान हतो, तेनी सुदत्ता नामे स्त्रीनी कुखे प्रथम सामानिक देवतापणे
उत्पन्न थयलो जे राणीनो जीव, ते पुत्रपणे आवी उपन्यो. हवे राजा-
ये पोताना पुत्रनुं प्रियंकर एवुं नाम पाड्युं, अने प्रधाने पोताना पुत्रनुं
नान मतितागर एवुं पाड्युं. पठी आप आपणे पिताये ते वेहुनो जन्म
महोत्सव कथ्यो.

हवे ते वेहु बालको-साथे रमे, अने परस्पर दृष्टि पडे त्यारे पूर्वजवना
जेह्थी मांढोमांहे अत्यंत हर्ष उत्पन्न थाय. अने एक एकनो घडी एक पण
वियोग खमाय नही, अने एक एकने जो जरा वार न देखे तो रुदन करे.
हवे ते वेहुनुं झुधा तृपायी धावमाना प्रतिपादन करे ठे, ते वेहु बालक
परस्पर उद्यानने विषे क्रीडा पण करे ठे, एकांगपणायी विचरे ठे, सुखे-वधे
ठे. एम करतां वेहु जण महोटा थया अने-सर्व पुरुषनी कज्ञा, कज्ञाचार्य
पातेथी शीख्या अने अनुक्रमे यौवनावस्था पान्या. हवे राज्यकुलमांहे त्रि-
लक्षसमान एवा प्रियंकरकुमारने राजाये मोटे मंजारे करी अति रूपवती
एवी राजानी कुंवरीयो परणावी. अने प्रधानना पुत्र मतितागरने पण प्रभा
ने प्रधानवंशनी उत्पन्न थयेली अने अति रूपवती एवी कन्याउ परणावी.
एम ए वळे जण परण्या. पठी सांसारिक सुख जोगवता विचरे ठे. एम
करतां केटलेक काळे श्रुतसागर नामा आचार्य ते गामनी बहार आवी स-
मोसत्या. त्यां सर्व जना वांदवा गया, त्यां वाणी सांजली श्रीवाहन रा-
जाये संसार असार जाण्यो, कपायनां फल मागं जाण्यां, स्त्रीना जोग ते
रोग समान जाण्या, अने विषयनां फल पण विरस जाणी घरे आवी पोता
ना प्रियंकर पुत्रने राज्य गादी आपीने ते श्रीवाहन राजाये दीक्षा लीधी.
अने तेना बुद्धिसागर नामा प्रधाने पण पोताना पुत्र मतितागरने प्रधान
पणे स्थायी श्रीवाहन राजा साथे दीक्षा लीधी. त्या पठी प्रियंकर राजाने
राज्य पालतां पुण्योदये करी आयुधशालामां चक्रल उपन्युं, ते चक्रे करी
उये खंन जरतना साध्या. मुकुटबंध उत्रीश हजार राजा तेनी सेवा करवा.

साग्या, थने थ्याज्ञा पण मानवा साग्या. पढी चोशठ हजार स्त्रीयोनां
जोग तथा पुण्योदये करी चक्रीवदना जोग जोगवता वोहोतेर लाख पूर्व
वर्ष गयां. हवे ते प्रियंकरचक्रीने धीजा घणा प्रधान ठे तोपण मतिसागर
समान धीजा कोई उपर प्रीति नथी ॥ यतः ॥ मातंगा नैव तुंगास्तुग्ग रथ
घरा नैव सामंतयोधा, जांकागारं न रत्नान्यथ नवनिधयो नैव दारा उदाराः
॥ गीतं नृत्यं तथा नां ध्वनधुरुमरुजं नैव राज्यं न राष्ट्रो, हृष्टो रुष्टोपि हृष्टिं
सचिव इव तथा तस्य हृष्टिं विधत्ते ॥ १ ॥ अर्थः—हाथी, घोडा, रथ, सा-
मंत, योधा, जंकार, रत्न, तथा नवनिधान उदार रूपवंती स्त्रीयो, गीत,
नृत्य, मृदंगपत्रि राज्य, देश, ए कोई वल्लज नथी, हर्षित तथा शोकवान्
थया यका पण जो प्रधानपर हृष्टि पडे, तो तेने धीजुं जोवुंज गमे नहिं. अ-
र्थात् तेमने जेयो मतिसागरप्रधान वल्लज ठे, तेवुं धीजुं वल्लज कोई नथी.
हवे प्रियंकर राजानो ते मंत्री उपर देवगुरुनी पेठे सेह ठे, जाइनी पेठे
हितार्थपणुं ठे, थने सर्व राज्यनुं अधिकारिपणुं ते मंत्रीने हाथे सोंपेनुं ठे.
ते चक्रीगजा पोताना जीव समान एनेज जाणे ठे. एम अर्थंत सेह ठे.
एकदा राजा तथा प्रधान हर्षवंत थया यका विचरे ठे, तेवामां एक यातनी
वेहु जएने चिंता उपनी, ते केवी रीने? के जे थापण वेहुने मांहोमांहे अ-
र्थंत सेह ठे, ते शुं पुर्व जवनो हशे! के थाज जवनो! कारण के था जय-
मां स्वामी सेवकनां मरु एवी रीने कोइनो जोयो नथी. एतो कोई पाठसा
जवनो प्रीति दीसे ठे, माटे कोइक ज्ञानी पुरुष मखे तो था धानमो संदेह
टाप्पीये. एको विचार करे ठे एटखामां सुप्रजनामा तीर्थंकर तेज नगरीनीं
वाहार उद्यानमां थावी समोसम्या. उत्रग्रय गिराजमान, चामरुज केवल
ज्ञाने करी टाट्या ठे थंधकार जेणे एवा थने जेनी थागसे धर्मचक्र चाखे
ठे, मिहामन, चामर, थाज माट्ठाप्रानिहार सहित देव कुंदनिने नादे करी
जगन्गुरु नव कंचनना कमखे करी बिहार करता बहुमुनि परिवारशुं परि-
वम्या. दिव्य समोमरणे थावी समोसम्या. जव्य जीवने प्रनियोध देनां
एता प्रभु थाट्ठानी वधानणी उपारे थावी, त्वारे ते वधामणीयाने यत्र
थानूरय थापीने विमर्जन कव्यो. हवे राजा तथा प्रधान वेहु हर्षवंत थइं
साईं थार कोइ धननुं ठेकाणे ठेकाणे दान थापना सर्व परिवारशुं तथा
धनुंरंगी सेनासहित प्रभुने वांद्या गया. त्यां प्रभुनां प्रातिहार्य जोइने

રાજા તથા પ્રધાન થેહુ ખુશી થયા. રાજા પઠી રાજચિન્હોનો ત્યાગ કરી સમવસરણમાં જઈ ત્રણ પ્રદક્ષિણા દઈ હાથ જોડા. ઉચિત સ્થાનકે ધર્મ સાં જસવા વેઠા. તે પઠી ત્રિલોકીવંધુ, કરુણાર્સિંધુ, ત્રિજગત્સ્વામી એવા પ્રજુ, સર્વ જાપાવાલા જનોથી સનજી શકાય એવી અને સુધારસ સમાન, યોજન ગામિની વાણીયે કરી સર્વને સમજાય એવી રીતે શનૈઃ શનૈઃ દેશનાનો અ- રંજ કરતા હવા. તે જેમ કે:-જન્મ, મૃત્યુ, જરા, તે રૂપ જેમાં જસ જરેલું છે, અને ડુઃખરૂપ જેમાં આવસોં છે, તેવા અગાધ સમુદ્રને વિષે પહેલા એવા હૈ જીવો! તમોને પુણ્યરૂપ નાવમાં વેસવાનો યત્ન કરવો યુક્ત છે વલી આ અ- સાર સંસારસમુદ્રને વિષે દેવરૂપ ધીવરે નીર્માણ કરેલી એવી દારુણ ડુઃખ દાયક કાલરૂપ માહાજાલ, વચત વિનાની આવી પડે છે. માટે તે જાલ હજી સુધી આવી નથી, તે પહેલાં જો નહીં ચેતો તો તમો નહાડુઃખને પામ શો! વલી આ સંસારાંબુધિમાં વિષયરૂપ ત્રિપના લોજને વિષે સમગ્ર મનુષ્ય રૂપ મીનગણ પડેલો છે, તેને પૂર્વોક્ત દેવરૂપ ધીવર, આરડતા એવા જીવાંને ઘાઠેર કાઢીને કર્મરૂપ કુઠારથી ઘેદાં નાલે છે. વલી જલજંતુને તો એમ જા સનાં ડુઃલો ધાયજ; કારણકે તેનો સ્થિતિજ જન્મમાં છે. પરંતુ નવાંજની વાત તો એ છે કે ગુણવાન્ તથા સમુદ્રમાંથી તરી નીકલવાને સમર્થ એવા પણ આ સંસારમાં કૃત્રી જાય છે. તે જેમ કે:-સંપત્તિ પ્રાપ્ત થવાને માટે યત્ન કર તા એવા જ્ઞાની પ્રાણીયો મનોરથ રૂપ વાહાણ જાંગવાથી તે સંસારસમુદ્રને વિષે પ્રત્યુત ડુઃલોયા થઈ જાય છે. વલી તે સંસારસમુદ્રને વિષે કેટલાએક કલાવાન્ તરવામાં પણ પ્રવહણ જેવા પ્રાણીયો ધુરામદ્ જો એકાંત પદ્ તેણે ગલાયેલા છે અંગ જેમનાં એવા થકા પાતાલ પર્યંત કૃત્રી જાય છે, કેટલાએક વલી આ સંસાર સમુદ્રને તરારે કાંઠાપર જાય છે, ત્યાંપણ પાઠા પ્રમાદરૂપ કચરામાં મગ્ન થઈ જાંગ્યાં છે મન જેમનાં એવાથકા હેઠા પડી જાય છે. માટે હૈ જવ્યજનો! પ્રવોધ પામો! પ્રવોધ પામો!! જયંકર જાંગોથી મોહ ન પાગો! આસસ રહિતપણાયે પુણ્યરૂપ પોતે કરી આ પ્રકારના સંસારસા- ગરનું બહંધન કરી અત્યંત સુલ્હોનો જેમાં નિવાસ છે, એવા મુક્તિ નગરને ત- મો પામો. એવી રીતની શ્રીતીર્થંકર જગવાનની પ્રકાશેલી દેશના સાંતલી સેવેગ પામી રાજા તથા પ્રધાન એ થેહુ પ્રજુને કહેવા લાગ્યા કે, હૈ સ્વામિન્! ધર્મનાવ વિના જે સંસારસમુદ્ર તરવો, તે ડુસ્તર છે. શામાટે! જે પુનઃકસ-

प्रादिकना स्नेहबंधनयी बंधाणा एवा अस्मदादिक जेवा जडजनो, जालं
 धनी पेठे साक्षात् हिताहित जाणता नयी. माटे हे प्रजो! अमोघे तो हा
 खमां थापना चरणप्रसादे करी कांश्च यथार्थ स्वरूप जाण्युं ठे, तो पण
 वखी पावुं जाणवाने इष्टिये ठीये के अमारे वेने मांहोमांहे अत्यंत स्नेह ठे,
 ते स्नेह यवानुं कारण शुं हशे? त्यारे प्रजुजीये तेमना पूर्व जवनो संबंध धु
 रयी मांमीने तेमने कही संजखाववा मांड्यो. ते जेम के:-तमो सूडा सूडी
 पणे जिनपूजतां पुण्यफल उपाज्यां, जे पूजाथकी धर्मधीज आरोप्युं, तेना
 पुण्यनो तरु, वृद्धिने प्राप्त थयो, ते तमोने अंते अवश्य सिद्धिफलनो लाज
 आपशे. हवे राजा तथा प्रधाने प्रजुना मुखयी एवी वाणी सांजखी के तुरत
 पूर्वसो जप दीगो, तेथी माहा संवेग पामी माहाव्रत खेवाने उजमाल थइ
 जावचारित्रिया घाता हवा ॥ यत:-प्राज्यं राज्यं ऊटिति कुरजःपुंजवत् वर्ज
 यित्वा, बन्धुस्नेहं निगडसदृशं तंतुवत् शोडयित्वा ॥ त्यस्का स्त्रैणं तृणमिव
 रुदलोचनं दीनग्रं, श्रामण्यं प्राक् सुकृतकलितौ तौ च सम्यक् प्रपन्नौ ॥
 अर्थ:-प्राज्य एवुं जे राज्य तेने शीघ्र रजःपुंजनी पेठे गंमीने, बंधुजननी जे
 निविड स्नेहरूप घेडी तेने तंतुनी पंठे शोडीने, रुदन युक्त ठे नेत्रो जेमां
 तेथी दीन थपेसुं एवुं स्त्रीनुं जे मुख तेने त्रण समान त्याग करीने पूर्वकृत
 सुकृत कर्म करी युक्त राजा अने प्रधान ए वेहु जणे माहामहोरसवे दीक्षा
 ग्रहण करी अने अंते मुक्तिपदने पान्या. ए रीते सुडा सुडीनी कथा संपूर्ण
 थइ. एम वस्तु तत्त्व थजाणते पण उंचसंज्ञायें डव्यथो आदरयी. अर्थात्
 जिनपूजा जडकजाये करवो. जुवो! ए वेहु जीवे डव्यस्तव कर्यो, तेथी
 ते वेहु जीव सुखना हेतु थया. माटे जे ज्ञान पामी बीतरागनुं स्वरूप
 जाणी जे जावयी जिनपूजा करशे तेने इह लोके तथा परलोके सुखनां थ
 ने कल्याणनां कारण थारो. ए कथा सांजखी जेम दरिद्रीने धन पामवाथो
 हर्ष उपजे, तथा विद्याधर थन्यासी विद्या पामे अने तेने जेम हर्ष उपजे,
 थयवा शूरवीर पुरुष, शत्रु जीती जेम हर्ष पामे, तेउलोज हर्ष देवसिंह
 कुंवरने जिनवाणी सांजखवाथी उपन्यो. वखी मोर जेम मेघनी गर्जना सां
 जखी हर्ष पामे, वियोगी प्राणीने जेम पोतानो इष्ट प्राणी मसे ने हर्ष प्राप्त
 थाप, एम देवसिंहकुमार जार्या सहित धर्म पामीने हर्ष धरता हवा. पत्री
 त्यांयी मुनिराजने बांदी पोताने स्थानके गया. पत्री-केटसाणक दि.

वस त्यां रहिने सदाकाल साधु सेवा, क्रिया, अनुष्ठानमांहे निपुण था-
तां ह्वा.

त्यारपठी एकदा ते देवसिंहकुमारने पोतानां मातापिता सांजरी आ-
व्यां, तेथी पोते पोताना नगर जणी चाढ्यो. ते वखत वाजिंत्रे करी आका-
शने वधिर करतो, अने सैन्यरजे करी दिशाने धूसरी करतो ज्यारे चाढ्यो,
त्यारे तेमने वलावा माटे ते नगरनां घणां लोक आव्यां. त्यारपठी ते सहु-
दान, मान, सुवाही दृष्टि, तेणे करी कुंवरने संतोप पमाडीने पाग वढ्या.
परंतु तेडनी दृष्टि तो बारंवार ते कुंवरनी पठवाडेज लागी रही. एम करतां
ज्यारे पोताना नगरनी सीममां आव्या, त्यारे पोतानी खीने ग्राम, पुर,
आराम देखाडतां मार्गे मांनुसिक राजाना घणा मानथी जेटणां छेतो, घ-
णाक पालाना पल्लिपतियोनी पासे आणा मनावतो, पर्वत, नदी, वाव प्रमु-
खे कीडा करतो, ग्राम नगर उद्याने ज्यां जिननां चैत्य ठे त्यां पूजा करतो,
सर्व दुःखी प्राणीने दयाथी दान देतो, पोतानी मथुरा नामा नगरीये प-
होंची के तमारो पुत्र देवसिंहकुंवर स्त्री तथा धनसहित नगर बाहर आवेलो ठे. ते सांजली
पिता घणा आनंवरथी सामो आव्यो. पठी माहा महोत्सवे करी सहुये
नगरमां प्रवेश कीधो. पिता, पुत्र तथा कुटुंब सर्वे मढ्यां, परम प्रमोद
पान्यां. पठी ते पूर्व जवनां उपाज्यां जे समग्र पुण्य तेना योगे करी स्वर्ग
समान सुखजोगने जोगवतो दानादिक देतो थको विचरे ठे. एवे समये
मेघराजाये सुपुत्र देवसिंहने राज्ययोग्य जाणी तंथा पोतानो पण वृद्धाव-
स्यानो समय जाणी सर्व राज्य गोडी दर्ई साधु पासे दीक्षा लेई सकल
कर्म खपावी केवलज्ञान पामी मोक्ष नगरप्रत्ये गमन कथुं.

हवे देवसिंहकुमारे पण संग्राम कीधा विना पोताना तेज पराक्रमने
प्रतापे दुर्दंत जे भूपतियो ह्ता, ते सर्वेने नमावी पोतानी आज्ञामां राख्या.
अने ते देवसिंहराजा अत्यंत न्यायवान् थयो, तेणे करी त्यांनी प्रजाने ते
राजा अत्यंत प्रिय लागतो ह्वा. एकदा राजा प्रजाते जाग्यो थको हृदय
मां घे प्रकारे चिंतववा लाग्यो के, जे राजाउये राखखत्रीने तृणवत् गंकीने
प्रवर्ज्या लीधी, तेडने धन्य ठे. अने हुं जाणुं वुं, ते वंतां पण कांइ प्रतनो
उद्यम करतो नथी अने प्रमादमांहे खुचीज रह्यो वुं. म्हा मोहने विलासे

વેણસતો યોગે જે કાલ, તેને હું નિષ્ફલ ગમાવું તું. અજિલાંપારૂપ પિશા-
 રીયે મુજને અત્યંત પ્રહો છે. અરહું પરહું જમતું મારું મન, તે ધતુરાસમાન :
 ને વિવવજોગ તેમાંહે રતિ માની રહ્યું છે. વલી વક એવા કામરૂપ કિરાતે
 મારા ત્રિવેકરૂપ રત્ન ચોરી લીધું છે. શુદ્ધજાવના રુપિણી જે સશ્મી તેણે
 મારા ઇન્દ્રિયરૂપીયા ચોર લૂંટી લીધેલા છે. જિનોક્ત વચનરૂપ પટહ વાજે
 છે, તેથી ઘણાક પ્રવીણ પ્રાણીયો હોય છે તે જાગે છે. અહો!!! હું અંચે
 તન ઘડ મોહનિદ્રામાં સૂઈ રહ્યો તું, તેથી કેમે કરી જાગ્યત થતો નથી!
 માહાપુષ્ટ મોહરૂપિયો શશુ મહોટા પ્રયાસે પ્રાપ્ત થયેલા મારા ચારિત્રને
 પ્રદાન કરે છે, અંચે પાગો તે મોહને કેમ જીતયો તે પણ મંદબુદ્ધિવાલો હું
 કાંઈ જાણી શકતો નથી! અરે! અસાર સંસારમાં આસક્ત એવા મારાથી
 એ મહાપ્રવચ્ચ મોહ કેમ જીતાશે! એમ તે મનમાં ડુઃખ કરે છે. સ્યારપત્રી તે
 દેવસિંહકુમાર, નિશ્વયાર્મિક બુદ્ધિકરીને કહેઠે કે, હા! તે મોહ જીતવાનો
 ઉપાય તો પૂર્વાચાર્યે જાવસ્તવે તથા ડ્રવ્યસ્તવે કહ્યો છે. એમ નિશ્ચય ધારી પ્ર-
 જ્ઞાતને વિષે રાજાએ ઉત્તમ જૂમિ શોધીને તે ઠેકાણે કેટલાંક પ્રાસાદ ક-
 રાવવાને અર્થ સૂત્રધારો તેડાવ્યા. કેટલાંક વિંચ કરાવવાને વાસ્તે શલાટ
 ચારીગરોને તેડાવ્યા, અંચે ઉતાવળથી તેણે ઘોડા વચ્ચતમાં જિનપ્રાસાદ તે-
 ચાર કરાવ્યા. અંચે તેમાં જિનચિંચની સ્થાપના કરાવી. હવે તે જિનપ્રાસા-
 દનું ધ્યાનગું જે છે, તે નીક્ષરક્ષની શિક્ષાપે કરી ઘાંધ્યું છે. મણિને ધ્રુવે કરી
 મંજિત કીધું છે, તે ઊમરથી આકાશજ જાણે આગળે આવ્યું હોય નહીં!
 ઘડી રચના કીધી. સ્ફટિકના યાંજલાપર મણિરક્ષની પૂતલ્લીયો કીધી છે,
 તે કેરી છે? તો કે આકાશચક્રી સાક્ષાત્ વિચાધરીયોજ જાણે ઊતરીને આ
 ઘોષો હોય નહીં? સ્ફટિક સ્તંભ કુંડીયો સારી રીતે જરાવી છે, તેણે કરી
 શોજાવમાન ઇંચાં છે શિવર જેમનાં એવા સ્ફટિકસ્તંભો તે કેવા શોને છે કે
 જાણે હિમાચલની ટુંકોજ અદ્વિયાં વિશ્રામ લેવાને આવી હોય નહીં! અંચે
 જાણે દેવતાનાં વિમાનજ ઇહાં આવ્યાં હોય નહિં! એવાં જિનપ્રાસાદ કરા-
 વ્યાં. યત્રી તે જિન પ્રાસાદના શિવર ઉપર શ્વેત ધ્વજાના આટોપ લટકતા
 છે. તેવા પ્રાસાદની તુંગનાની ચંગતાનાં આકર્ષ્યાં લોકો નિત્ય જિનપ્રાસા
 દનેજ જોઈ રહે છે. એવી રીતનાં જિનપ્રાસાદ તથા જિનચિંચના કરતા એ-
 વા સજાટોને સન્માન દાનથી સંતોષ્યા. હવે ઓઝ, સિંહાસન, ધામર, તેણે

। मणिमय, अरिहंतनां धियं जगद्व्यां. तथा आचार्य पासे जिन धियं
निष्ठा पण करावी. ते पत्नी ने देवसिंह राजा तथा तेनी राणी जिनपू-
ज्य निरंतर करे थे, अने तेथी पोताना पातकरूप पंकने पत्तासे थे.
वेध पासे लज्जा त्याग करी नाचे थे, चार्जित्रना निर्घोष वजावे थे, ते
लागे थे के किन्नर तथा किन्नरीज जाणे रंगित गान प्रमुख करतां हो
वें! एम नर नारी जिन गुण गीत गाय थे. त्वार पत्नी तेणे रघ यात्रा
युक्त कार्य कीधां, ज्ञान महोत्सवादिक कार्य कीधां, उजमणादि
जक्ति वगेरे शुच कार्य कर्त्तां. तदनंतर देवसिंह महा पूजा अर्चावे.
दे योगीन्द्रजी पेरे सयमान पामे, महोटां दान सुपात्रे आपे, शिष्य सं
सां सय पामे, वधते परिणामे जिनजक्ति अपर दानादि कार्य धन खर
तेणे समकित सहित निर्मल कार्य कीधां, जक्ति प्रभावनाये युक्त य
यको जिन साधुनी जिनालयनी परिपूर्ण जक्ति करनो ह्वो. तेम करतां
शमांहे पण घणा प्राणीयो जिन जक्तिवंत थाता ह्वा. एम श्रावक धर्म
। काळ पर्यंत पालीने वृद्धावस्थाये ते देवसिंह राजा चिंतवया लाग्यो के
एहस्थ धर्मनुं फलजुत जे साधुपणुं थे, तेज आदरवुं मुने उचित थे.
शो उपाय करूं? महारो पुत्र जे थे ते घालक थे, ते माटे राज्य तर्जो
हा तो लइ शकुं नहीं. परंतु हुं एने घालपणेज राज्ये तो स्थापुं, अने हुं
ये ह्वावे राज्य कारजारथी निर्वापार थाठ. अने ज्यां सुधी ए पुत्र
य कारजार बहननुं सामर्थ्य पामे, त्यां सुधी जो माहं शरीर सशक्त रहे
हुं दीक्षा ग्रहण करूं! अने आत्म साधन करूं! एम चिंतवी तुरत प्रधान
मुख तेडी पोताना नरसिंह कुंवरने तेडीने राज्यगादीपर स्थापन कीधो.
र पत्नी ते श्रावकना चार व्रतनी क्रियामां तत्पर थया. राजा पत्नी देश
रतिपणुं शुजजावे आराधे थे. चारित्र लइ शक्या नहि, तोपण विविध
थान तपे करी काया शोषवी, जाव चारित्रपणुं जावतां अंतकाळे एकमास
अणसण आराधी शुजदिने काळ करी ते देवसिंह राजा, सातमे देवसो
सत्तर सागरना आयुष्यवाला देवतापणे जइ उपन्यो. त्वार पत्नी राणी
ए श्रावक धर्म आराधी तपे करी क्षीणदेह करी अणसण आराधी अंते
जप्याने काळ करी सातमा देवलोके सत्तर सागरोपमना आयुष्यवाला
देवतापणे जइ उपन्यां. यतः-एकत्र तत्र प्रवरे विमाने, तो छो च देवो

પરમર્હિયુક્તો ॥ જાતો મરુત્કોટિનતો તદાયુઃ, સસાધિકા વે દશ સાગરો-
ણ ॥ અર્થઃ—એકજ હત્તમ વિમાનમાંહે વે દેવતાનું પરમર્હિપણું પામ્યાં,
નિંદાં સુરકોડીનાં પૂજનીય થયાં. એમ દેવસિંહ રાજા શ્રમણોપાસક ધર્મ
આરાધી સ્વર્ગે ગયા.

એમ પૃથ્વીચંડના ચરિત્રને વિષે લલ્લિધશંક એવે નામે ત્રીજો સર્ગ સંપૂર્ણ
થયો ॥૩॥ इति पृथ्वीचंड ने गुणसागरना पदजवनो संबंध समाप्त થયો ॥

॥ અથ ॥

॥ ચતુર્થ સર્ગસ્ય વાલવબોધઃ પ્રારબ્ધતે ॥

હવે સાનમા જયને વિષે સાતમા શુક્રદેવલોકમાં સુખમય એવું સંપૂર્ણ
આયુષ્ય જાગવી તિહાંથી દેવતા થયેલો રાજાનો જે જીવ, તે પ્રથમ ચપ્પીને
ડયાં ટપન્યાં, તેની યથાર્થ કથા કહિયે ઢેયે. તેને એક ચિત્ત રાણીને હું
જ્ઞાપ્યજનાં ! તમો સાંતસો.

એહિજ જંબુદ્વીપમાં પૂર્વમાહાવિદેહકેન્દ્ર છે. જે ક્ષેત્રને વિષે સંદેહના નિ-
ષ્ણારક એવા તીર્થંકરો વિચરે છે. તે વિદેહને વિષે સારા સુખરૂપ જે ઘટ્ટ, તે-
હના કણ્ઠસમાન મુકળ નામા વિજયંત છે, તેને વિષે પૂર્વે ઇંડ્રપુરી સમાન અ-
યોધ્યા નામા નગરી છે, તેમાં મેઘનીપેર શરસે એહવા દાનાર, ધર્મવંત, ધન-
વંત, જયવંત, પંચિન એવા ઘણાક લોકો વસે છે. ઘણી ડયાં જિનપ્રાસાદને
વિષે નાટક પૂજાને અવસરે વાગતાં એવાં જે મૃદંગો, તેના ગર્જારવનો ધ્વનિ
સાંતસીને સુખીયા થયા જે શ્રાવકરૂપ મયૂરો, તે સદા નાચ કથ્યા કરે છે.
તંદ્યા ઘણી જે નગરીને વિષે રાજકુમારો જે ઘોડા દોડાવે છે, તેહની રજ આ-
કાશ પવંત ડહે છે. જે નગરીના ચતુષ્કોને, જેના ગંરુસ્યશ્વમાંથી મદ ઝરે
છે, એવા દસ્તીઉં પોતાના મદથી સીંચે છે. તે સુપ્રશસ્ય એવી નગરીને વિષે
શુદ્ધ કર્પૂર સમાન પોતાની કીર્તિયે કરી વાસિત કથ્યા છે દેશ જેણે એવો
વિમલકીર્તિ નામા રાજા રાજ્ય કરે છે. ઘણી તે રાજા કેહવો છે ? તોકે ઘણો
પા એવા ઘેરીને ધંધન કરવાનું સાર છે જેને વિષે, તથા મુદ્દર્શન જે સમક્ષ
દર્શન તેનો ધારણ કરનારો છે, ઘણી જેણે સદ્ગતિ તો વિષ્ણુની પેઠે વશજ
કરેલી છે. હવે તે ગજાને પ્રિયમતી નામે પટરાણી છે, તેરૂપે કરી રંના
જેવી છે. અર્થાત્ ઇંડ્રાણી સમગ્રી છે. તેહની કૃત્ય દેવસિંહરાજાનો જીવ દેવ

तापणाची चववीने जेम रोहणाचलपर्वतनी गुफामांथी महर्घ माणिक्य
उत्पन्न घाय, तेम ते राणीने उदरे पुत्रपणे आनीने उपजतो हवो. जेवारे ते
उदर आव्यो, तेवारे त्यां प्रियमतीराणीये सुनां थकां स्वप्नने विषे दिव्य
मनोहर एवो देवतानो रथ दीगो, अने ते देवतानो रथ देखी जागीने पो-
ताना जत्तारने स्वप्ननी वात सर्व कही, ते सांजखी राजाये कहुं के, हे छि !
आपणने उत्तम पुत्रनी प्राप्ति घाशे. एवुं सांजखी राणी हर्षवंत थइ थकी
गर्जनं प्रतिपासन करवा लागी. पळी पूर्ण मासे मय्यरात्रिने समये देवकु-
मार सरखा दीप्तिमान् पुत्रनो ते प्रियमतीराणीयकी प्रसव थयो. तेवारे
दात्तीये राजाने वधामणी आपी, त्वारे घणां गीत गान गवराव्यां, नटुवा
नचाव्या, घणां दान दीधां, स्वजनने घणां आदरमान दीधां. एम दस
दिवस सुधी पुत्रजन्मनो महोरसव कीधो. अगोआरमे दिवसे राणी पवित्र
थइ. पळी घारमे दिवसे सर्व कुटुंब परिवारने जमाडी, सर्व वडेराठने आद-
रणी तेडी पूवीने राणीये जे स्वप्नमां देवतानो रथ दीगो हतो, तेने अनुसारे
कुंवरनुं नाम देवरथ एहवुं पाड्युं.

हवे ते कुंवर पद्मकमलने विकस्वर करे, अने सूर्यनां पण तेजने हणे,
एम निष्कलंक चंद्रमा समान कलाये करी वधतो हवो. पळी पोतानी इग
ये नगरने विषे विचरतो, हस्तीनी पेठे शोजतो, थमान दानने देतो थ-
को नगरनां लोकूप जे प्रमर तेणे करी शुशोचित वे. वखी ते कुंवर कहे
घो वे? तो के सौम्य, शीतल, सरल प्रकृतिवालो, निःकपाय, संतोषी, स्व-
जन वल्लज तथा गुणी वे. जे कुंवर यौवनावस्था पाम्यो वे, ते उतां पण वि-
पयधकी विरक्त अने संसारी वार्ता. कया, विनोद, तेथी रहित वे. परोप-
कार करवाने विषे नाहो वे. माता पिताने हर्ष उपजावे तेवो वे. यौवनाव-
स्था पाम्यो वे तोरण तेनी तत्त्वदृष्टिची धर्ममांज रचि वे. हवे एहवे समये
तेहिज विजयने विषे पददर्शनवासा जनोची व्यास तथा एखीरूप खीना
कपाशमां तिस्रक समान एवुं सुप्रतिष्ठित नामे नगर वे, ते नगरमां कुख-
वान् तथा महोटा स्कंधवालो, रुडा फसनो उदय वे जेमने एवा कल्पवृक्ष
जेवो रवितेज नामा राजा राज्य करे वे. त्यां अशोकवृक्षना पत्र सरखा हाथ
पगनां तखीपां वे जेमनां, वखी जाणे के साहाय वसंत खप्पीज होय न.
हो? तेवी वसंतराणी नामे ने राजानी राणी वे. हवे ते देवसिंहनी खीनो

જીવ, જે સાતમા દેવલોકમાં દેવતા થયો હતો તે ત્યાંથી ચર્ચીને કર્મના વશથી તે વસંતદેવી રાણીને કુલે પુત્રીપણે આવી ઉપન્યો. ત્યારે રાણીયે રત્નનીમાલા સ્વપ્નામાં દીઠી. પછી તે રાણીયે ગર્જ પ્રતિપાલના કરતાં થકાં પૂર્ણમાસે શુભયોગે પુત્રીનો જન્મ આપ્યો, ત્યારે પિતાયે જન્મ સ્થિતિનો મહાસ્તવ કરી સંપદાનુસારે તે કન્યાનું રત્નાવંલી એહું નામ પાડ્યું. તે રત્નાવંલી અનુક્રમે મહોટી થઈને ચોશઠ કલાની તથા વીજા ઘણા એક વિજ્ઞાનની વિજ્ઞાત થઈ. જેવારે યૌવનાવસ્થા પામી, તેવારે અતિ મનોહર થઈ. તે વિષે કવિ ઉત્પ્રેક્ષા કરે છે ॥ યતઃ—વક્ત્રં પૂર્ણશશી સુધાધરલતા, દંતા મણિશ્રેણયઃ, કાંતિઃશ્રોર્ગમનં ગજઃ પરિમલસ્તે પારિજાતાદયઃ ॥ વાણી કામક્રુધા કટાક્ષવિશિલાસ્તે કાલકૂટં વિપં, તસ્કિં ચંદ્રમુખિ ત્વદર્થ મમરૈરામંયિ ક્રુધોદધિઃ ॥ અર્થઃ—તે કન્યાનું પૂર્ણચંદ્રવત્ મુખ, અમૃત સમાન અધર, મણિ શ્રેણિ તુલ્ય દાંતો, લક્ષ્મી સદશકાંતિ, પેરાવત હાથી સમાન ગમન, શરીરનો પરિમલ પારિજાત વૃક્ષ સમાન, વાણી કામક્રુધા તરલ્લી, કટાક્ષવિશિલો કાલકૂટ વિપ તુલ્ય છે. માટે હે ચંદ્રમુખિ! શું તારે માટેજ દેવતાઈયે આ ક્રુધોદધિ મંથન કરેલો છે? અર્થાત્ દેવોને ક્રુધોદધિ મંથનનું કારણ ચૌદ રત્ન ઉત્પન્ન કરવાં તેજ છે, તો તે ચઠ્ઠે રત્ન હે કન્યે! તારા શરીરમાં છે, માટે તારે માટેજ દેવોયે ક્રુધોદધિનું મંથન કરેલું હશે શું? એ કવિની ઉત્પ્રેક્ષા છે.

હવે રવિતેજ રાજાના શિક્ષાવ્રત નામા પ્રધાનનો વિબુધનાભે પુત્ર ત્રિમલ કીર્તિ રાજાના પુત્ર દેવરથનું વૃત્તાંત સાંજલી એકદમ અધોધ્યાનગરીયે આ બ્યો. ત્યાં રાજદરવારમાં જઈ રાજાને હાથ જોડી પ્રણામ કરી કહેવા લાગ્યો કે, હે ત્રિમલકીર્તિ રાજા! સુપ્રતિષ્ઠ નગરના રવિતેજ નામા રાજાયે વિનતિ પૂર્વક આપને કહેવરાવ્યું છે જે આપનો દેવરથ નામા કુમાર છે, તે સાક્ષાત્ દેવરથજ છે, તેનો અને દેવના રથની તુલ્યતા છે. જેમ દેવરથ અવ્યાહત ગતિ છે તેમ આપનો પુત્ર પણ અવ્યાહતગતિ છે. જેમ દેવરથ, ત્રિગેરેયે રેલાયે કરી યુક્ત છે તેમ તમારો પુત્ર ચક્રરેલા વગેરેના ગુણોયે કરી યુક્ત છે, દેવરથ જેમ ગુણ જે દોરલી તેણે કરી યુક્ત છે તેમ કુમાર પણ સદા ઔદાર્યાદિક ગુણોયે કરી સહિત છે, દેવરથ જેમ સુમન જે પુષ્પો, તેથી આઞ્ઞાદિત છે તેમ કુમાર પણ સુમન જે રુડામન તેથી યુક્ત છે. અર્થાત્ પંક્તિ છે.

माटे देवरय एवुं जे तमारा पुत्रनुं नाम ठे, ते वास्तविकज ठे. हवे ते देवरयें जेम थापणे ध्वजा जोडीये तो ते शोजे, तेम था तमारा देवरय नामा कु-
मारने पण रवितेज नामक राजानी कन्यारूप ध्वजा जो जोडीये, तो ते पण
अत्यंत शोजे. हवे कन्यानुं अने ध्वजानुं कवि सरखापणुं कहे ठे. ते जेमके:-
हवे ते ध्वजा ठे, ते चख ठे, अने कुमारिका ठे, ते अचख ठे, एटलोज कुंवरी
मां अने ध्वजामां फेर ठे. वखी देवरयने ध्वजा, जखे वणें तथा जखे गुणे एटले
सारा दोरदायी धांधेली ठे, तेम कन्या पण सारा वणें अने गुणे करी युक्त
ठे. माटे सर्व रीते सरखी एवी ते कन्या परणवी कोने न रुचे? वखी ते दे-
वरयने कन्या थापयायी तमारा पेहुनां एकचित्त घाशे, तथा तमो पेहु-
जण संयंधी घाशो, तो महोटी आश्चर्य जेवी घात घाशे.
हवे ते पूर्वोक्त कन्याने परणावया माटे ते रवितेजराजाये महोटी स्वयंवर
रमंगप कराव्यो ठे, त्यां महोटा महोटा राजवीरो थावनारा ठे. कदाचित् जो
तमारो देवरयपुत्र, कन्याने परवाने न इछतो होय, तोपण तेने त्यां थाववुं
नो उचितज ठे. अने राजाये पण केवराव्युं ठे के जो ए तमारा पुत्र देवरय
नुं अने मारी कन्यानु लप घाशे, तो थागल नातां थापण पेहुने महोटी
थानंद घाशे? थावुं रवितेजराजानुं कहेसुं वचन, प्रपानना मुखपी सांज-
खी, बुझिमान् एवो विमलकीर्तिराजा पांताना विज्ञातपुत्र देवरयने एका
नमां घेताडी कहे ठे के. हे पुत्र! तुं त्यां स्वयंवर मंगपमां जा. कारण के-
तिदां पणा राजकुमारो मखवाना ठे, तेठना पुण्यत्वापुण्यत्वनाना निर्णय क-
रवा माटे रवितेजराजाये स्वयंवर मंगप रचाव्यो ठे. वखी हे पुत्र! त्यां
कन्यानी इछायी घरेला वर विना धीजा राजकुमारो पण आठ्या हरो,
तेमनुं ते रवितेजराजा कांही पण थपमान करशे नहिं. थयान् ते कन्याने
वरनारनुं तथा धीजा राजकुमारोनुं सरखुंज मान राखशे; माटे तंपारी करी
हे पल्ल! तमो ते नगर प्रत्ये जाठ.
एएवुं पितानुं वचन सांजखी पितानी आह्वाणें घातुर्यपी त्यां जयुं क-
रुस कसुं. पढी निहांची जखे दिवसे अनि वपस घतुर घोटाठ तथा महो-
रकटपयायी नाचती एवी हल्लीपोनी घटाठ, घळोना चित्कारपी संव्रान
सोरोये देवनाता सार रपो, विविध एवा आबुपोना संयंधपी व्यम अने
यासता एवा पायको, प्रदापने योग्य एवा वाजिप्रोना राजदो, ने सर्वनी

साथे देवरथ नामा कुमार, मदोन्मत्त हाथी उपर आरुढ़ थइ चाख्यो: जे वखत ते कुमार हाथीपर बेसी चाख्यो, ते वखत माथे ठत्र धारण कस्यु, अने चामरो पण बिजावा मांड्यां. एम मद्दोटे मंमाणे अने शोनते सेन्ये ते कुंवर पोताना नगरथी बाहेर निकल्यो. पठी रस्तामां चालतां ग्राम, नगर, पुर, उद्यान, प्रमुख जे जे आख्यां, तेने उल्लंघतो थको एक वनमां आवा प-होच्यो. त्यां वनमां चालतां विघ्नपक्ष पंखीनी पेठे जूमिमां पडेलो, तडफडि यां मारतो, उरुवा जाय ठे खरो, पण पाठो पडी जाय ठे तेवा, दीनवदन-वाला युवावस्यावाला, रूपवाला, विद्याथी त्रष्ट थयेला एवा कोईएक विद्याधरने दीगो. तेहवा विद्याधरने जोइ आगल आवी दयासु एवा देवरथ कुमारे तेने पूव्युं के, हे महाजाग ! आंहिं तुं क्पांथी आयेलो ठे ? अने सा माटे आवा दुःखने प्राप्त थयो ठे ? तेवां राजकुमारनां वचन सांजली विद्याधर कहे ठे के हे राजकुमार ! तमो पांथिक ठो, तेथी आपने धारेला गामे जवाने स्वरित जिगमिपा ह्से खरी ? तोपण कृपा करी आप जो थोडीवार आंहिं मारी पासे उजारहो, तो हुं माहारा बातेला दुःखनीं सर्वे वात त रोने कहूं, ते तमे सांजलो. एवां वचन सांजली दयाशील एवो कुमार ति हां उजो रह्यो, एटले विद्याधरे सर्व पोतानी वनेली वात कहेवा मांकी के हे कुंवर ! वैताढ्य नामा पर्वतने विपे कुंमलनामे नगर ठे, निहां श्रीध्वज नामा विद्याधरनो राजा राज्य करे ठे, तेहनो पुत्र हुं चंद्रगतिनामा विद्याधर हुं. पोतानी वंशपरंपराये पताथी पाम्यो जे विद्या, तेणे करी खेष्टाये हुं श्रीडा करतो एकदा वैताढ्यनी मेखलाये गयो, त्यां में कोईएक नारीसमुदायनो हाहारव तथा कोलाहल शब्द सांजल्यो, ते सांजलतां वेंतज हुं खां गयो, त्यां जइ जोयुं, तेवामां तो घणी सखीयो जेने वस्त्रांचले करी समीर नांले ठे, एवी सुरकन्या समान एक वालक स्त्री पोतानी आंख्यो मींची अचेतन थइ सूती पडेली हती ते में दीठी.

तेवारे मुने सर्वे सखियोये-कस्युं के, हे उत्तम पुरुष ! जलदी अत्रे आवो, कारण के ए गंधर्वराजानी वेटीने महान आशीविपे एटले सपें नशेली ठे, माटे दयासु एवा तमो तेने प्राणनुं दान आपो. ते सांजली में विचारुं जे हवे तेने हुं केवी रीते जीवाहुं ? तेवामां मारी दृष्टि ते कन्याना कावा हाथपर पडी, त्यां तेना कावा हाथने विपे बिंटी ठे ते जोइ अने

त्यां जडने में विचारुं जे ने वींटीमां मणि ठे, माटे तेने जलमां नांखी ते जत्र जो ठांटुं तथा ते जत्र सींचुं, तो तेथी आ कन्या जीवती थाय ! एमं विचारीने पूर्वोक्त रीते जत्र, मणीसाथे मेखवोने ठांटुं, तथा ते जल सर्प मंशं उपर पण सींचुं तेथी ते कन्या तुरत हुशीवार थड वेठी थड. ने मुने जोषां लागी. जोडने खळा आणो पोताना वखे करी शरीर सर्व डांकी निं सासो मूकी सखीयोने पूठवा लागी के हे सखीयो ! तमो अश्रुयुक्त मुखवां लीयो ठतां केम हसो ठा ? तथा आ कामदेव समान पुरुष कोण ठे ? तेवारे सखीयोये कहुं के, हे वेहेन ! तमने तो सपमंश थयो हतो तेथी का- एवत् थड गयां हतां, तो ते सर्पनुं विप आ मदनावतार पुरुषे हस्तगत मु- डिका रत्नजडना सिंचनथी नाश कहुं अने तमोने जीवतां कस्यां ! तो थो मो पण प्रथम तमोने सर्वमंश थयो तेथी तमांरा जीवानी आशा ठोंडीं दर्शने शोकाक्रांत थड रुदन करतीयो हतो, तेवामां आ परोपकारी पुरुष आवी आपने जीवतां कस्यां तेनो हर्ष थवाथी अमो हसवा लागीयो ठेये. अर्थात् तमो मरण शरण थयां एवुं जाणी अश्रुयुक्त मुखवालीयो हतीयो अने पाठां तमो जीवतां थयां माटे हसितवदन अमी थड्यो ठेये.

आ सर्व हकिगत सखीयोना मुखथी सांजलीने ते कन्या विस्मय पाली- अने सरागदृष्टिथी मारी सामुं जाडने कहेवा लागी के, हे सखि ! मुडिका कयां गड ? तेवारे मडिपोये कहुं के ते मुडिका आ पुण पुन- हण करी तमोने जीवाडेखां ठे. एवुं वचन सांजली ते वखंत वृन्त- तथा प्रत्युपकारनी यांठाये करी खळाथो कामरसेथी कोडक पत्रा अ- चनीय रसने अनुजवती हवी.

तेवो श्रवसरने विवे चोपदारना मुखथी ते थनेसुं सर्व वृन्त- ते कन्यानो पिता जे गांधर्व राजा ते त्यां आवीने चाकरना पुत्र- ध्वंज राजानो आ पुत्र ठे, एम मानीने कहेवा साम्यो के हे पुत्रीने प्राणदान देवाथी तमी अमोने माननीय ठो. पण तमारो उपकार वासवाने हुं समर्थ नथी. माटे तेवामां सेवाथी पूर्वे सप्ततो थडज रथुं ठे तथापि थमारा नरने तमो आ कन्यानुं पाणिग्रहण करो. तेवारे में कहुं ते व- रो ठो, ते वनवुंज मने घटे ठे.

ते पढी महोटा आसंवरथी में ते कन्यासाथे मारो विवाह कथ्यो, अने
 मै कांता साथे जोग जोगवतां मने घणोज काल व्यतीत थयो. हालमां
 क्षिण समुद्र तटना उद्यानने विपे क्रीडा करीने निवृत्त थयेला एवा मनच
 रस्तामां चालतां मारी फइनो पुत्र सुमेधा नामा विद्याधर मने मढ्यो, ते
 ने स्त्रीसहित जोतावेत अत्यंत क्रोधावमान थयो थको कहेवा लाग्यो जे,
 छुष्ट चेष्ट! पापिष्ट!! मारे माटे मागेली एवी आ कन्याने लइने तुं मारे
 नजरे टकीश! हुं जोउं तारुं बल जोये केवुंक ठे? अने तेनुं फल हुं तुने
 स्वाहुं हुं! एम कहीने स्पड्डीथी मारी सामो युद्ध करवा बद्धपरिकर थ
 उजो रह्यो. में पण मारा सामार्थ्यपणे युद्ध करवा मांरुं. परंतु देवयोगे
 री व्यग्रपणायी विद्यानुं एक पद मुने विस्मृत थइ गयुं, तेथी हुं उपर
 भसीने तरकास नीचे पडी गयो. तेवामां तो पांगलानीज जाणे ली लइ ज
 य, तेम मारी लीनुं हरण करी कागडानी पेठे ते नारी गयो. ए प्रमाणे
 में मारी वात्ता सर्व कही संजलावी.

ते पढी दयालु तथा परदुःखे करी दुःखित अने उपकार करवा मा
 व्याकुल एवा कुमारे विचारुं के मारी शक्ति प्रमाणे एनो हुं उपकार करूं
 एम विचारीने तेणे विद्याधरने कथुं के तमारा जेवानो उपकार करवाम
 अमे ते शुं समर्थ थइये? अर्थात् तम जेवानो उपकार अमारार्थी शुं घने
 तोपण जो ते विद्याथी कल्प थाय, तो मारी पासे तमो बोलो. तारे चंडग
 ती नामा विद्याधरे विचारुं जे निश्चे आ महापुरुषथी मारी कार्यसि
 आशे. पढी ते विद्याधरे ध्यानमां लावी जेटली विद्या पोताने उपस्थित
 ती तेटली जण्यो, त्वारे पदानुसारिणी सन्धि थकी ए देवरथकुमारे आ
 लनुं विस्मृत थयेनुं जे पद हतुं ते तुरत कथुं अने पूछुं के शुं तमे जे वि
 सरं गयेला हता ते आज पद हतुं? तेवारे विद्याधरे कथुं के हे राजन
 आपे जे वाक्य कथुं, तेज मने विस्मृत थयुं हतुं. हवे मुने आपना कहे
 थी याद आबुं. तेवी रीते कुमारना प्रतापे करी विद्या प्राप्त थवाथी ह
 शुना पिंडुथी जीजाइ गयां ठे. नेत्र जेनां एवो ते विद्याधर कहेतो हवो
 निश्चे आप जेवा आर्यपुरुषना संगथी मारी कार्यसिद्धि थइ. तेथी हे मि
 त्र! आपनां दर्शनथी अत्यंत हुं संतुष्ट थयो हुं, पण हालमां आपनो का
 केप थाय ठे, ते सहन थइ शक्तो नथी. तोप्रण हे मित्र! हुं तमारा गुण

નો ઝંશિંગળ શી રીતે યાઝં? માટે હે વયસ્ય! મારી પાસેથી વિદ્યા દ્યો અને તે વિદ્યા જાણી મુને જેવારે સંજારશો કે તુરત હું આવીશ અને રૂપાંતર યાશે. ઇચ્છિતવસ્તુ આપશે. પૃથ્વી વૈક્રિયલબ્ધિનામા વિદ્યા તમોને આપું તું તે પ્રહણ કરો, અને મારી આપેલી વિદ્યાના મિપે કરી સંજારી દીધી છે વિદ્યા જેને એવો હું પણ કાંઈક આપી કૃતાર્થ યાઝં. એમ એ વિદ્યાધરના મધુર આલાપથી દેવરથકુમાર વિદ્યાને પ્રહણ કરતો હવો. પૃથ્વી તે ચંડગતિનામા વિદ્યાધર પોં તાની સ્ત્રી હરણ કરીને લઈ ગયેલા સુમેધાનામા વિદ્યાધરની પઠવાડે દોડ્યો. હવે તે વિદ્યાધરની આપદાને મટાડવે કરી દર્શિત થયેલો દેવરથકુમાર, આગલ ચાલતાં ચાલતાં જેમાં ઘણાક રાજકુમારો આવેલા છે, એવા સુમતિ-ઘનામા પુરને વિપે પહોંચ્યો. પૃથ્વી ત્યાં રવિત્તેજ રાજાએ ઘટ્ટુ માન પુરઃસરે સુંદર મંદિરને વિપે તે દેવરથ કુમારને ઉતારો આપ્યો. ત્યાર પૃથ્વી તે વિવિધ પ્રકારના આધર્યનો છે આરંધર જેમાં એવો અને ઊંચા એવા મણિસ્તંને કરી યનાવેલા પ્રાસાદનાં શ્રેણીયોયે કરી સુશોજિત, મોતીની જેને કાંધીયો છે એવા મણિના તોરણોયે કરી શોજાયમાન, ઘાંધેલા છે રેશમી ચંડવા જેને વિપે તથા અનેક આધર્યના જોવાથી વ્યય અને ઊન્મુલ્લ છે લોકનો સમૂહ. જેને વિપે તથા નાચતી પૃથ્વી વારાંગનાઊંચે કરી મનોહર, ઘોસતા એવા નાના પ્રકારના યંત્રપદ્ધિયોથી ઉત્પન્ન થયું છે આધર્ય જેને વિપે એવો સ્વયંવરમંરુપ હવે તે પૃથ્વી પ્રજાતને સમયે રાજાની આહ્વાયે કરી કોટવાલે પટહ વગ-દ્યો જે પરિવારસહિત અહીં આવેલા રાજકુમારોયે ત્વરિત સ્વયંવરમંરુ-પાં આવવું. તે સાંજલીને કલ્યા છે શૃંગાર જેમણે અને સારાં ઉત્તમ વસ્ત્રોયે યતથકા પોતપોતાના પરિવારસહિત વિવિધ દેશના કુંવરો ત્યાં આવવા યા. હવે દેવરથકુમાર મનમાં વિચારવા લાગ્યો જે જૂપણ વગેરે છે તે વસ્તુ છે. કારણ કે પોતાના પુણ્ય અને અપુણ્યના હેતુયે કરી કન્યાનું યાશે, પરંતુ કાંઈ જૂપણાદિથી થવાનું નથી. અને એમાં દર્પ શોક તું પણ કાંઈ કારણ નથી. કોઈ પણ એક પુણ્ય પુરુષને તે કન્યાનો યશે તેથી તેના પુણ્યમતની પરીક્ષા યાશે, અને જે પુણ્યરહિત જનો નો તો પરાજય યાયજ છે. તેમાટે મારા પુણ્યના નિર્ણય માટે કાંઈક

मांहें रूपांतर कहें! एम विचारीने पोताना मित्र विद्याधरे थापेली विद्याये करी कांश्क पोते कुरूपडो थइ हाथमां वीणा लइने पुरमां चालवा लाग्यो. चालतो चालता स्वयंवरमंरूपमां आव्यो. हवे त्यां स्वयंवरमंरूप कहेंवो ठे? के तेमां प्रवेश करतां कोश्क कुमारोने दरवाजे रोख्या, तेथी ते रुष्ट थइने पाठा जाय ठे, तेने जोइने कोश्क उपहास करे ठे. वखी ते स्वयंवर मंरूपने विषे उपरना ठजापर वेठेला यानरोचे हरण कल्यां ठे 'शिरोवस्त्र जेनां एवां पुरुषो ज्यारे श्रद्धं परहुं जुवे ठे ने कोइ खरो वस्त्रहर्त्ता उजखातो नथी ते वारे वीजा कुतूहली माणसो कोइक जलता माणसनुं नाम लइने उपहास करे ठे. वखी केटखा एक तो त्यां स्वयंवरमंरूपमां बांधेली स्फाटिक मणिनी पृथ्वीने विशे जालसहित 'आ हृद ठे' तेवी प्रांतिया वखोने जीजावाता जयथी उंचां लइ चाले ठे. एम विचित्र प्रकारो ते स्वयंवरमंरूपमां थाय ठे. हवे कन्या वरवाने उत्सुक एवा राजकुमारो, त्यां प्रतिहारे बतावेला एवा मांचा उपर यथोचित रीते बेसवा लाग्या.

ते पृथ्वीदेपरप्रकुमार पण पोताना स्थानपर पोताना कोइ मित्रने घेसा-
डीने तेनीं प्रासे वीणाने वगाडतो, विकेपरहित सुखे करी वेठो. एवा सम-
यने विषे मनोइ एवां गीत गानवे विषे उद्यत एवी पोतानी सखीयोनां
बुंदोयेसहित जाणे अप्सराउयेसहित रथमां वेठेली रंजा नामा अप्सराज
होय नहिं! तेम ते राजकन्या स्वयंवरमंरूपमां आवी. ते समयने विषे ते
रलावली कन्याना विकसित एवा मुखकमलने विषे राजकुमारोना लोचन
रूपं प्रमरो समकालेज पड्या, थने ते सर्वे राजकुमारो पोतपोतामां चिंत-
वना लाग्या. ते जेम के:-श्लोक ॥ जारत्या नैव रत्याः किमपि न हि ददं
नैव गौर्या न लक्ष्म्याः, प्रवृत्ता स्थापिता या त्रिजगति विधिनाऽगण्यलाव-
ण्यलक्ष्मीः ॥ साऽस्याएव प्रदत्ता विनयनयगुणैर्वर्जितेन प्रकामं, नार्यामुप्यां
यदेतत्सदृशमिह जवे नांगचगत्वमस्ति ॥ १ ॥ जावार्थः-जे ग्रण जगतने
विषे ब्रह्माये आगण्य एवी लावण्य शोजा, ठानी राखी मूकी दशे ते विनय
थने नीति तेना गुणोथी वर्जित एवा विधिये ते लावण्यशोजा, सरस्वतीने,
कामदेवनी स्त्री रतिने, गौरीने थने लक्ष्मीने कांदी पण दीधी नहिं, थने
ते लावण्यशोजा था स्त्रीनेज यथेष्ठित थापेली ठे. कारण के जे थंग मत्तो
हरत्व था नारीमां ठे, ते सरखुं था संसारने विषे कोइमां देखालुं नथी.

एवी रीते ध्यान करता एवा कुमारोने पोताना कटाक्षवाणोवे करी विधत्त
 एवी ते चाला, मंरुपना मध्यजागमां थावी. पठी त्यां वेव्रवती एवी जात
 णीये अनुक्रमे राजाजनां नाम, गोत्र प्रजृतिनुं वर्णन करवा नांक्युं. जे कुम
 रनुं वर्णन धात्रीये करणुं तेनी उपर ते कन्या प्रथम दृष्टि अने पठी पुं
 देवने थागल चालती हवी; तेथी ते राजकुमारोने दृष्टिना दर्शनथी हवे,
 तथा पृष्टदर्शनथी खेद, ए वेहु अनुक्रमे थवा लाग्या. एम ते कन्याये घणा
 राजकुमारो दीठा, परंतु दावाप्रिये बखेला वनने विषे तापथी बखेली को
 किलानी पेठे ते कन्यानी दृष्टि कोइ राजकुमार उपर विराम पामी नही.
 अने वरप्राप्तिने माटे तेने महोदो संदेह थवा लाग्यो. पठी जेवामां ते क-
 न्याये ते स्वयंवर मंरुपमां नीचे येवेला देवरथकुमारने नजरे जोयो, तेवेज
 समये पूर्वजन्मना खेदथी ते कन्यानुं मन, ते कुमारमांज खीन थइ गयुं.
 थने ते कुमारें पण प्रेमना पूर्णपणार्थी पोतानी दृष्टि तेनी उपर नाखी.
 पठी ते कुमारनी दृष्टिनी तुष्टिथी एकदम थागल आर्या कुमारना गलामां
 स्वयंवर वरवानी वरमाखा नाखी दोधी. ते पठी त्यां “बहु सारो वर वर्यो?”
 एवी रीतनो एकदम मनोहर शब्द उत्पन्न थयो, अने अनेक प्रकारनां
 मंगलतूर्योना शब्दोधी नगर सर्व पुराइ गयुं. थर्थात् आखा नगरमां
 मंगलतूर्यना शब्दो संजलाया. पठी देवरथकुमारने जोइने रवितेजराज
 मनमां जग खेद पाम्यो, जे थरे! था मारी पुत्रीये थावा वीणाधर गाय
 कने वर्यो? एम खेद पामीने बखी मनमां विचारवा लाग्यो जे थरे! था
 वीणाधर गायकमां रूप, फुल, कला, वीर्य, प्रमाण, संपनि, तथा वीजी
 तरनो कोइ पण गुण नो ठे नहिं, तोपण था मारी मूर्ख कन्याने ते वीणाधर
 उपर प्रेम अत्यंत केम थयो दशे? बखी उत्तम एवी था कन्या सामान्य
 रूपमां थासक्ति ते केम करे? जुयोन जे राज्यलक्ष्मी ठे, ते कोइ काखे पण
 पुण्यराजा प्राणीने पांवे नहिं; माटे था नियमथी तो ते वेहुना ना.
 जेवुं नथी. हवे तो था मारी पुत्रीने जे वर लय्यो, तेज थापणे पण उ-
 ण जाणयो! थावी रीते रवितेजराजाये विचार कय्यो.
 एवा समयने विषे गांधर्वविवाहे देवरथकुमार ते कन्याये वर्यो, जे सां-
 ईर्ष्यानासा राजाज, पोतपानां मन्य तेपार करीने ते देवरथकुमारना

संसारा रवितेज राजाने कहेवा लाग्या, जे श्वरे ! अज्ञानपणायी आ तमारी कन्याये कांइ पात्रापात्रत्व जाण्युं नहिं, अने अयोग्यवरने कंठे वरमाला रोपण करी, परंतु ते वात तमे केम कबूल करी ? तमे कदेशो जे ते कन्यानी खुशी प्रमाणे कन्याये ते कथुं, तेमां अमो शुं करीये ? तो के, कोइ आंधळा माणसोनी शुं कूवायकी, कांटायकी, अग्निथकी, दया आणीने रक्षा न करवी ? तेम अज्ञानपणारूप अंधत्वथी युक्त एवी आ कन्यानुं कूगदिक सरखा आ बीणाधरथी दया आणी तमारे रक्षण करवुं उचित नथी शुं ? ते माटे बीणाधर गायकने वरवारूप कदाग्रहमांथी कन्याने समजावी कोइ उत्तम राजकुमारने आपवी योग्य ठे, के जेणे करी आ संग्राम करवा सन्नद्ध थयेला राजाठे पाठा विराम पामे ? अने बळी अति क्लेशनो नाश पण थाय ? अने जो तमारी तेवा बीणाधर गायकरूप पामर प्राणीनेज कन्या आपवा नी इष्टा हती, तो आ अमारा जेवा राजाठेने व्यर्थ अपमान करवा शामा टे आंहिं बोलाव्या ? हे राजन् ! अमारा जेवानुं जो तमे पापाणना कटका ये करी नाक काप्युं हत, तो तेने अमो उत्तम मानत ; परंतु आवी रीते अमोने बोलावीने अमारो पराजव कथ्यो ते तमोये घणुंज खोटुं करयुं. ते माटे हे राजन् ! विचारीने तमारे समयोचितकार्य करवुं जोइये, जे करवार्थी मानहानि तथा पराजव न थाय.

एवां राजकुमारोनां वचन सांजली पराक्रमवाला रवितेज राजाये कथुं के, जो जो राजकुमारो ! पोतानी मत्वनुसारे वरमाळारोपण करी, यथेष्ट वरने ते कन्याये बह्यो, तेमां बळी तमारो पराजव अने अपमान शुं थयुं ? पंच शब्दनां वाजां वागते जे हाथीये जेनीपर कलश दोह्यो होय, अने जे पंचे कबूल करेलो होय, एवो कोइ मनुष्य राजगादीपर बेसे, थयवा कोइ कन्या कदाचित् तेवा पुरुषने वरे, तो बीजाठेने तेमां रीप करयानुं शुं कारण ठे ? कांहिंज नहिं. तथापि जो तमारा शरीरमां अजीर्णथी थयेसो कोप उबार बलवान् थयो होय, तो आ वैय एवा अमो तमोने युद्धरूप संघन क रावीये ? तेवामां तो देवरथ कुमारनो मित्र बोह्यो के जो जो राजकुमारो ! वृथाजिमाने करी तमो पोतेज पोताने सकलंक न क्ह्यो. कारण आ कुमार जे ठे, ते पण राजकुमारज ठे ; परंतु ते पामर प्राणी नथी. आ कुमार तो के हवो ठे ? तो के सर्वोत्तमगुणोये करी युक्त ठे, मुक्ताफलनी पेठे स्वष्ट अने

स्थूजाकारं ठे, तथा मुक्ताफलना हारनी पेठे गुणनुं स्थानक ठे. आंहीं मुं
फलनो हार. गुण एटले दोरानुं स्थानक ठे. तेम आ कुमार पण गुणानुं
लय ठे. वली विद्याधरनी पेठे सारी विद्यावाखो ठे, चंद्रमानी पेठे उत्त
कलावान् ठे, तापे करी सुर्यसमान ठे, गांजीयें करी पर्वपर्वने विपे समुद्र
मान ठे, दाने करी सुरतरुतुल्य ठे, माटे अमारा स्वामीने ते माननीय ठे.
अने आ वीणाधरना लगे करी सर्वत्र महोठो आनंद थाशे; माटे तमारे
अमारी पर क्रोध करवो योग्य नथा. ज्यारे पुष्पादय सारो होय त्यारे तैवी
कन्या बरे ठे, अन्यथा तेमां कांइ कोइनो उपाय चाखतो नथी. एम करतां
जो आ कुमार साथे तमो विरोध करशा, तो ते विरोध तमारे आगल जातां
अत्यंत दुःसह थाशे. वली तमोने विरोध केवो थाशे? तो के कापेला नाक
पर हार जरजरावा जेवो थाशे? आ प्रकारनां देवरथ कुमारना मित्रनां
कानने अति कटुक लागे एगं बाक्यो सांजली राजाउं सर्वे एकदम लडवा
तैयार थइ गया, ते देखी रवितेज राजा पण ते राजाउंनी सामो लडवा तै-
यार थयो. ते वखत देवरथ कुमारे कयुं के हे सुनटो! जुवो, आ रणनुं कौ-
तुक हमणां हुं तमोने देखाडुं हुं! एम कहेतो थको रथमां बेसी युद्ध कर
वा लाग्यो. अने दुःशमनोनी सामे वाणो नांखतो थको तीक्ष्ण एवा शत्रुनां
धनुष्योने कापी नाखे ठे तथा तेमनां रथनी ध्वजाउं तथा उत्रोने पाडी ना-
खे ठे तथा वक्रतरोने पण तोडे ठे. कोइनी दाढी अने मुंठो तेने मुंठे ठे. ए
वी रीते सेनामां युद्ध करतां देवरथकुमारे प्रव्रज शत्रुउंना हाथी, घोडा,
पायदल वगैरेनो वाणोथी करी घाण वाखी दीधो. एम शत्रुनी सेनानुं जं-
गाण पडपुं, तेवारे शत्रुउं विचारवा लाग्या जे आ एकजे देवरथकुमारे आप
नी सर्व सेना हणी नाखी? एम विचारी लज्जा पामेला एवा शत्रुउं संप्राम
ने मुक्ता नथी? ते वखते ते शत्रुउंने कुमारे वैक्रियविद्याची नागपाशे करी
युगपत्कासे बांधी लीधा, तेथो ते सर्व दुःशमनो पृथ्वीपर सूइ गया. तेवुं ते
देवरथकुमारनुं चरित्र जोइने रवितेज राजा अति आश्चर्य पामी तेना मुख
रामुं जोइ कहेवा लाग्यो के अरे! आ महा पराक्रमी पुरुष कोण ठे? तेवा
ते कुमारनो मित्र योद्धो के हे नृप! अमने आंहीं लावनार, आवा
यीयोने मारनार, एवो आ विमलकीर्ति राजानो पुत्र देवरथनामा कुमार
कोइ एक कारणने लीधे मने पोताना नामथी निर्माण करेखा आसन

ઊપર ઘેસાડી પોતાના રૂપનું પરાવર્તન કરી શ્વાનું વીણાધર ગાયકનું રૂપ
 લક્ષ્ને તે ઘેરેણો હતો. આ પ્રકારનાં વચન સાંજણીને અતિ હર્ષાયમાન થયે
 સો રાજા, દેવરથકુમાર પ્રત્યે કહે છે કે અહો પરાક્રમી દેવરથકુમાર!
 તમોયે તમારા શૂરવીરપણારૂપ સૂર્યથી સ્વકુસરૂપ વ્યોમને પ્રકાશિત
 કર્યું? વણી અમારું અંધારું પણ તમોયે દૂર ટાણી નાશ્યું? એમ કહી
 ને તે રાજાએ વાજિંત્રો સર્વે ઘગડાવવા માંડ્યાં, અને ઘંટી લોકોનાં ઘંટો
 પાસે ધિરુદાવણી ઘોસાવવા માંની. તે વચ્ચે દેવરથકુમારે રાજકુમારોને
 નાગપાશ ધંધનથી મુક્ત કર્યા અને પોતાના સ્વસ્વરૂપનું પ્રગટપણું ક-
 ર્યું. તે પત્ની યથા રાજકુમારો વિનયવંત યથા થકા દેવરથકુમારને પ્ર-
 શંગગ લાગ્યા અને કહેવા લાગ્યા જે આ રક્ષાવણી કન્યાએ અહો! આ
 ના શ્યામીને યચ્ચો, તે ઘણુંજ સારું કર્યું! એમ કહીને તે કુમાર પાસે દા
 મા માર્ગી તથા પ્રણામ કરી હૃષ્ટાંતઃકરણયુક્ત યથા થકા પોતપોતાના ન-
 ગરપ્રાયે જાતા હતા.

હવે તે રક્ષાવણી પણ પૂર્વજન્મના સંબંધથી અદ્વૈતરસને અનુત્તરે છે. પછી
 અનુક્રમે દેવરથકુમાર યોગ્ય લક્ષ્મણમયે શાસ્ત્રવિધિ પ્રમાણે તે કન્યાનું પા-
 લિપ્રદાન કર્યું, તેથી રીતે તે કુમાર રતિમમાન કન્યા સાથે ઉદ્ધાન કરી અ-
 રવંત આનંદ પામતો હતો. પત્ની ને કુમારનો પિતા વિમલકીર્તિ રાજા પણ
 ‘પોતાનો કુમાર રક્ષાવણી કન્યાને પરણ્યો’ તે વાત જૂનના મુગ્ધથી સાંજણી
 સુધારી પણ અધિક અમંદ આનંદના સમૂદ્ધને ધારણ કરતો હતો. તે દેવર-
 થકુમાર અને રક્ષાવણી એ યેદુનું ઉદ્ધાદિત જોડું જોડેને સદુ કોઈ કહેવા લા-
 ગ્યાં જે આ કુમાર જેમ અત્યુનમ છે, તેમ આ કન્યા પણ તેના સરખીજ અતિ
 કમનીય છે. આ યેદુ જણ ધન્ય છે, અને શુભ છે, આ યેદુજણે સાથેજ સૌના
 મ્મ્ય કલ્પવૃક્ષ નામક તપ, પૂર્વજન્મે કર્યું હશે? અથવા મું હુન્તર મળું સર્ચા
 મસુંદરનામક તપ કર્યું હશે? એમ મ્મર્ટ્યને દેખાય છે. નહિં તો એ યેદુ
 જણ સમ્યાં સ્વસ્મયવાન અહો દંપતીપણને ક્યાંથી પામે?

હવે તે પત્ની દેવરથકુમાર કેટલાણક દિવસ અમુગકુત્તરે ગિરે રહિને
 પોતાના નગરપ્રાયે જાવા નેયાર થતો હતો. પોતાની પ્રિયા રક્ષાવણીને લઈ
 ને જેણે પોતાના નગર પ્રત્યે કુમાર યાચ્યો, નેયારે ને રક્ષાવણી ચારંચાર
 પોતાના પિતાની નગરીને જોવા લાગી રહી, અને તેના પિતા ચગર ધોંડે

इंर आवी कन्याने सारी शिखामण आपी पाठां बढ्यां. ज्यारे सह पियरी-
यां पाठां बढ्यां, त्यारे जेनी आंखमां आंसु आवी गयां ठे एवो रत्तावलीनुं
मुख जोड्ने देवरथकुमार रस्तामां वनने विपे जेवा जेवा विनोद देखवामां
आवे तेवा तेवा विनोदोये करी आनंद करे ठे. ते जेम के:-हे प्रिये! जो.
आ स्नेहयुक्त एवो मृग, रोपयुक्त थइ पोताना शिंगडाये करी स्वकीय घा-
खकने मारवा माटे आवता एवा वाघने वेगे करी हणे ठे. वली हे दयिते !
विनोदने माटे वगाडवा खीबेखा मृदंगने लड्ने रस्तामां चासता एवा निष्ठ
लोको थाकी जवाधी ते मृदंगने जाडनी शाखामां बंधी पाठा विसरी जइ
सुइ गयेखा ठे, तेवामां वानरो आवी ते मृदंगने वगाडी तेना शब्दथी ते
सूतेखा जिझलोकोने जय उपजावे ठे. इत्यादि वनने विपे वननी खीळाउने.
पोतानी खीने देखाडतो, वनवनने विपे, सरोवरने विपे क्रीडा करतो, जम-
तो थको तथा बीजां पण क्रीडा करवानुं जेने मन ठे अने ग्रामग्रामने विपे
मान पामतो, पुरपुरने विपे कौतुकोने जातो, दीन अने अनाथने रूडी रीते
दानादिकथी प्रसन्न करतो एवो ते देवरथकुमार, कांता सहित पोताना
नगर प्रत्ये आव्यो, पढी ते पोतानी पुरी स्वतः अति मनोहर तो हतीज,
परंतु ते कुमारना आववाथी अत्यंत मनोहर थती हवी. ते समग्र पुरीने
विपे महोदो उत्सव थवा लाग्यो. पढी समान रूपवाली खीये युक्त, पोता-
ना चरणमां प्रणाम करता एवा देवरथ कुमारने जोइ मातापितां चित्त तो
चंदनोदकथीज जाणे सौच्युं होय नहि! एवी रीतनुं शीतल थइ गथुं.
पढी पिताये कुमारने थाकाशपर्यंत उंचो तया स्फटिक मणिसमान शुभ्र
एवो रहेवा माटे प्रासाद करावी आप्यो. तदनंतर शृंगार सारने जाणवावा
लो कुंवर, इडियोनां मुख जोगववा तत्पर थयो. त्यार पढी पोताना देवरथ
नामा पुत्रना मित्रे तेना विवाहना सर्व समाचार कद्या, ते विमलकिर्त्ति
राजा सांजखी आनंद अने विस्मय तेथी जरपूर थइ गयो. पढी घणा ला-
खपूर्व पोतानी खीयो साथे जोग जोगवतो हवा. एम करतां त्यां एक दिवस
घाह्वार वनने विपे, क्रोधरूप योळाउने निवारण करनार एवा धर्मवसुनामक
धर्माचार्य गुरु आवी समोसखा. पढी देवरथकुमार गुरुं आगमन सांज
खी मेघना आववाथी जेन मयूर हर्ष पामी नृत्य करे, तेम हर्ष पामी नाच
तो होय नहि! एम शोजेतो ह्यो. ते पढी विमलकीर्त्ति राजा पोताना सर्व

પરિવાર તથા પુત્રે સંહિત ગર્જેડ પર વેસીને ધર્મવસુ ગુરુને વાંદવાને આવ-
તો હવો. પઠી પાંચ અજિગમને સાચવતા ણવા તે રાજાયે ઠવ્ર, ચામરાદિક
રાજ્ય ચિન્હોને ઠોડીને ત્યાં સમવસરણને વિષે આવી ગુરુની સ્તુતિ કરવ
માંની. તે જેમ કે:-મોક્ષરૂપ માર્ગને વિષે કલ્યાણકારી રથસમાન તથા વિ
પયકપાયરૂપ તાપ શમાવવાને ચંદનસમાન, ણવા હે મુનીશ્વર! હું આપને
નમસ્કાર ફરું હું. એમ સ્તુતિ તથા નમસ્કાર કરી ઘીજા રાજાઈ અને પુરજ
નોની સંઘાતે સ્વસ્થાને વિમલકીર્તિ રાજા બેઠો. પઠી પાપસંતાપને નાશકા-
રક ણવી દેશના દેવાનો આરંજ ધર્મવસુગુરુ કરવા લાગ્યા. તે જેમ કે:-હે
જાલ્યજનો! આ સંસાર છે, તે સ્મશાન સમાન છે, એમ જાણજો. તેમાં નાશ
પામ્યું છે જ્ઞાન જેનું ણવા પ્રાણીયો મૃતકની પેઠે દૌસ્થ્ય, દૌર્જાગ્ય અને
દુઃખો તે રૂપ ચિતાગ્રિયી વણે છે. વર્ણો તેમાં ચિત્તચિંતાકુલત્વરૂપ ધૂમની
ધૂસરતા જ્ઞાપ્યાજ કરે છે. જે સંસાર સ્મશાનમાં અપરાધી જનોને કપાયરૂપ
શૂલીપર ચઢાયેલા છે. જેમાં કેટલાએક પ્રાણીયો, કુમતિરૂપ વૃક્ષને વિષે
હુરાશારૂપ રડ્ડુના પાશે કરી ઘાંધ્યા છે. તથા કેટલાએક જીવોને વિષય
મુલરૂપ વિપત્તિ પાન કરાવીને ચોરાશી લાલ યોનિરૂપ વંશજાલને વિષે ના-
લી દીધેલા છે. જે સંસારરૂપ સ્મશાનને વિષે પાલંકીરૂપ માંસાશી તિલ્લ
લોકો ફાલ્યાજ કરે છે, અને જેમાં સકલ સ્ત્રીયો છે, તે શાકિનીસમાન વર્તે
છે. જેમાં સર્વ પ્રકારના રાગો રૂપ શિયાલીયાં ફાલ્યાજ કરે છે. તે સંસારરૂપ
સ્મશાનમાં રાજકથા, સ્ત્રીકથા, જતકકથા, દેશકથારૂપ મહાવિદ્યામણી સ્ત્રી
યો રહે છે. માટે એ સંસારસ્મશાનમાં રહેનાર પ્રાણી પૂર્વોક્ત ઉપદ્રવથી પરા-
જય પામે છે. માટે ણવા સંસારસ્મશાનમાં જો કોઈ પણ જીવ સાદૃશિક સિ
દ્ધિને વાંઠનાર ણવી ચારિત્રરૂપ મહાવિદ્યાને સાધે છે, તેને દેવયોગથી જો
જ્ઞાન ચેતના પ્રાપ્ત થાય, તો તે પૂર્વોક્ત દુઃખદાયક સંસારસ્મશાનમાં પણ
સિદ્ધિને પ્રાપ્ત થાય છે. અને ચારિત્ર મહાવિદ્યારહિત પૂર્વોક્ત સર્વ જીવો
તો, તેથી કદર્યનાને પ્રાપ્ત થાય છે. અને સિદ્ધિને પ્રાપ્ત થયેલો જીવ, શિવપુ
રીને વિદે મુખને પામે છે. અને તે જ્ઞાનચેતના તો જીવને જ્ઞાનથી પ્રાપ્ત થાય
છે. અને જ્ઞાન જે છે, તે આત્મજનનાં વચનોથી પ્રાપ્ત થાય છે. અને તે આત્મ-
જનો તો રાગ, ઠેવ, અજ્ઞાનાદિ રહિત સર્વ જીવ ઉપર દયાવંત હોય તે જા

एव, अने ते परमार्थधी जो जोइये, तो तीर्थकरज ठे. कारण के राग, द्वेष, अने अज्ञान, तेनो हय तो ते तीर्थकरोयेज करेलो ठे; माटे ते तीर्थकरना: चचनने विपे रहेवुं. बली ते तीर्थकरने दीग ठे परंतु जे प्राणीये जक्तिरहि तपणाथो प्रजुपदे उंचव्या नथी, तेणे दीग ठे एण न दीग जेवा जाणवा. ते माटे हे जगज्जनो ! पंचपरमेष्ठीनुं निरंतर स्मरण करवुं. एमना संस्तवने विपे अवश्य यत्न कत्या करवो. ते अरिहंतना दर्शनधी निरंतर परम निर्म: स एवी कल्याणमाळा प्राप्त थाय ठे. हे राजन् ! आ ठेकाणे हुं एक दृष्टांत कहूं ठुं, ते सर्व कोइ तमो सांजलो. ते सांजली राजा कहे ठे, के हे महा-राज ! आ महोदो महारा उपर आपे अनुग्रह कथो. एम राजाये कह्युं. ते सांजली मुनि कहेवा लाग्या के हे राजन् ! आ जंबुद्वीपना जरतक्षेत्रने विपे सद्ग्राम नामक एक ग्राम ठे, त्यां जडकपणाना गुणयुक्त संगतनामे कोइ एक पामर रहे ठे. एक दिवस सांजे ते गामने विपे साधुठ आब्या, ते सा-धुठने रात्रि व्यतीत करवा माटे ते संगत नामा पामरे उपाश्रय दीधो. अ-ने तेमनी सवा एण कीधी. त्यारे ते संगतने सुधारस समान मधुर, तथा अधर्मने नाश करनारी, पापरूप संतापने टाखनारी, धर्मनी देशना दीधी: ते जेम के ॥ यतः—मातंगा: शैलतुंगामदजलकलिता वायुवेगास्तुरंगाः, सा संता ध्याऽनुमंता वरसचिवगणोतःपुरं तारहारं ॥ देशेष्मभिः पुरैर्वा युतमव नितलं स्वर्णरत्नादिकोशा, गीतं नृत्यं च जोगा धवलसहस्रममी धर्मलज्याः पदार्थाः ॥१॥ अर्थः—पर्वतनी समान उंचा मज्जल जेने गुरुस्यलमांघी ऊ-र्याज करे ठे एवा हाथीयो, वायुना वेगसमान वेगवाला अश्वो, अत्यंत प्रणा म करता एवा सामंतो, उत्तम एवो सचिवनो गण, आकाशमां उगता तारा ना जेवा मोतीना हारवाली एवी स्त्रीयो, देश, ग्राम, पुर, तेणे युक्त एवुं पृ-थ्वीतल, स्वर्णरत्नादिक कोपो, गीत, नृत्य अने जोग, धवल एवुं घर, ए सर्व पदार्थो धर्म करी उपलब्ध थाय ठे. ए प्रमाणे धर्मनुं फल जाण्णी तमे, धर्म ध्यादरो. एम परलोकने विपे सुख थाय, एवो धर्मोपदेश कही साधु विराम पामे ठे ते श्रद्धावान् एवो संगत जिल्ल कहेवा लाग्यो जे महाराज ! तमो मारे विपे अत्यंत कृपा करतारा ठो. परम अनार्य देशमां वसतो एवो हुं अधर्मी तथा अज्ञानी ठुं. तोण हुं शाही कृतार्थ थाउं ? ते माटे हे जगवान् ! एह रूपने सुख देवावालो अने मारे आचरवा योग्य एवो धर्म कहे. तेवारे मुनि

યે કશું કે હે સંગત ! તોરે પંચપરમેષ્ઠીનું સ્મરણ કરવું. પ્રાતઃકાલ, મધ્યાહ્ન કાલ અને સાયંકાલ, એ ત્રણે કાલને ત્રિપે ત્રણવાર, પાંચવાર, અથવા આઠ વાર, પંચપરમેષ્ઠીનું સ્મરણ કરવું. જોજનકાલને ત્રિપે તથા શયનકાલને ત્રિપે પવિત્ર થઈને આ પંચપરમેષ્ઠી નામક મહા મંત્રનું સ્મરણ કરવું અને તે મંત્ર ને ત્રિપે જાત્ર ન ઝોડવો. એ પ્રકારે ઉપદેશ કરીને સર્વ સાધુઝીયે ત્યાંથી વિદ્યાર કહ્યો. તદનંતર તે સુગત જિહ્વ પળ તે મુનિના વચન પ્રમાણે શ્રીપંચ પરમેષ્ઠીનું સ્મરણ કરતો ચકો ઘણો કાલ જીવતો રહ્યો. પત્રી થંતે ત્રિશુદ્ધ એવા પ્યાનધી મરીને શ્રીપંચપરમેષ્ઠીના સ્મરણના પુણ્યથી સંદર્જદેશની જૂ-મિરૂપ સ્ત્રીના જાણસ્યસને ત્રિપે તિલકજૂન એવા નંદિપુર ગ્રામને ત્રિપે પદ્મા-નન રાજાનો કુમુદિની નામની રાણીના ગર્જને ત્રિપે નિરુપમ એવો પુત્ર થઈ ને અવતર્યો. તે ગર્ભમાં આવવાથી રાણીયે સ્વપ્નમાં રત્નનો રાશિ દીઠો, તે થી તે પુત્રનું “રત્નશિવ” એવું નામ પાડ્યું. તે વયથી અને કલાથી વધતો ચકો યોગનપણને પામ્યો. સુકૃતથી સંચાઈ આવેલી લક્ષ્મીની પેઠે તેના ગુ-ણોપે કરી રંજિત, અને સ્વયંવરથી પ્રાપ્ત થયેલી એવી કૌશલ દેશના અધિપ-તિની કૌશલ નામની કન્યાને રત્નશિવ નામા કુમાર પરણતો હયો. એક દિવસ કુમુદિની નામા દેવીયે પદ્માનન રાજાના મસ્તકપરથી એક ધોલો ફેરા ચુંટીને તે રાજાને દેખાવ્યો, તે કેશને જોઈને તત્કાલ ઉત્પન્ન થયો તે થે રાગ્ય જેને એવા પદ્માનન નામા રાજાએ પોતાના રત્નશિવ નામના પુત્રને રાગ્ય આપીને તાર્યાયે સદિત વૈરાગ્ય પામીને વનવ્રત્યે ગમન કર્યું. તદનંતર પૂર્ણ માના ચંદ્રમાની પેઠે અલંક મંદુકોયે કરી અલંકૃત, મંત્રી અને સામંતરાજા ઘોરેની પંક્તિયે કરી આશ્રન એવો, રત્નશિવ કુમાર પણ મહોટો રાજા થયો.

નવિન નવિન કથાના વિનોદવાણે તે રત્નશિવરાજા ઠે, તેથી કોઈ પણ નવિન નવિન કથા કહે તેઝેને શ્રુતિ યાંથી થાયે ઠે, અને અનેક પુરુ-ષોનાં ચરિત્ર માંત્રી તે અતિ સંતુષ્ટ થઈ જાય ઠે. એવામાં કોઈ એક કથાકારે આવી વીરાંગદ અને મુમિત્રની કથા કહેવાનો પ્રારંભ કહ્યો. તે જેમ કે:-સમુદ્ર જેમ લક્ષ્મીશાન્ ઠે, તેમ લક્ષ્મીથી નરપૂર વિજયપુરના-મા નગર ઠે. તે નગરને ત્રિપે મુરાંગદનાના નૌંડનો ગુણવાન, એવો વીરાં-ગદ નામે પુત્ર ઠે. તે યાત્રકોને મનોવાંજિત પૂર્ણ કરવામાં ચિંતામણિ રત્ન સમાન ઠે, અને શરણાગત જીવને તો સોદાના પાંજરા સરહો ઠે. ન્યાય

येनमां मुख्य गणना करवा योग्य ठे, दुःस्त्री अने दीन जनोनी उपर वात्स
 ल्यने फरनारां ठे. तेनो मुमित्र नामा प्रधाननो पुत्र परम मित्र ठे. तेनी
 माघे एक दिवस ते वीरांगद घनक्रीडा करनो हुतो. क्रीडा करतां करतां
 नेणे पोताना मित्रने पूछुं के, हे मित्र! आपण घेदु जण पोत पोताना पुण्य
 नी परीक्षा करवा माटे दूर देशांतर जइये! अने अनेक कौतुकोये करी
 युक्त एवी एष्ट्यीने पण जाइये! अने हे मित्र! देशांतर फरवायी विशेषे
 करीं मुजन दुर्जनो पण जाणवामां आवे ठे. कहेसुं ठे के:-॥ गाथा ॥
 अष्टो जसो अ किन्ती. विज्ञा विज्ञाणयं पुरिसकारो ॥ पाणं पानिज्जाइ,
 पुरिमणे य अन्न देसम्मि ॥ वली पण कहेसुं ठे के ॥ श्लोक ॥ देशाटनं पं-
 क्षितमिप्रता च, पुण्यांगना राजसत्ताप्रवेशः ॥ अनेकशास्त्रार्थविलोकनं च,
 चातुर्यमूलानि जयंति पंच ॥ १ ॥ अर्थ:-अर्थ, ऊर्ध्व अने कीर्ति, विद्या,
 विज्ञान, पुरुषार्थ, ए सर्व पुरुषने परदेशाटन करवायी प्राप्त थाय ठे ॥ १ ॥
 देशाटन, पंक्षितं मित्रपणं, पुण्यांगनानो मेक्षण, राज्यसत्तामां गमन, अ-
 नेक शास्त्रार्थानुं श्रवणलोकन, ए पांच वानां चातुर्यनां मूल ठे ॥ २ ॥ ने वात
 सांजली प्रधाननो पुत्र कहेवा लाग्यो जे, हे मित्र! तमाये जे कहुं, ते यो
 ग्यज ठे. परंतु एकेक वस्तुना विलासी जनने चातुर्य क्यांची होय? एक
 देश, एकज सत्ता, एक स्त्री अने एकज शास्त्र एवी एकेक जे वस्तु तेना
 विलासी पुरुषने चातुर्य क्यांची होय? ना होयज नहिं. माटे अनेक नगर
 मां जावुं, अनेक ज्ञानाने शिखवां, अने अनेक राजाने सेववा, कारण के
 जाग्यना उदय वा अनुदय ते अनेक पदार्थना अज्यासथी थायठे. ते वात
 सांजली कुमारे कहुं के, हे मित्र! तमे ते सर्व सत्य कहुं. परंतु मातापिता
 ने ठोडीने देशांतर जवुं ए घणुंज कठिन काम ठे. कदाचित् जो आपण
 वाना जाइये, तो ते मातापिताने मोहोटी अधीरता थाय, अने दुःख थाय,
 अने जो तेमने कहीने जाइये, तो ते जवानी आज्ञा आपे नहिं. एम पर
 देश जवा विषे घेदु मित्र विचार करे ठे, अने वनमां क्रीडा करे ठे, तेवामां
 “मारुं रक्षण करो, मारुं रक्षण करो.” एम वोखतो एवो कोइ वय्य पुरुष
 आबी रत्नशिखकुमारना चरणमां पड्यो, तेवामां हाथमां दंरु अने पाशने
 धारण करनार एका ने वीरांगदना पिता सुरांगदराजाना सीपाइयो ते वय्य
 पुरुषनी पठवाडे टोडता आबी कहेवा लाग्या, जे हे राजपुत्र! आ आपत्ता

चरणमां जे पडेलो ठे ते अतिघुष्ट चोरं ठे, ते सुदत्तश्रेष्ठीना घरमां खात पाडी चोरी करी खातर पाडेखा मार्गमांथी नीकली जागी जतो हतो, ते ते तुरत अमारी नजरे पडवाथी तेने पकडो खीघो हतो, अने राजानी आइवाथी तेने घांधीने वधजूमिमां शूलिपर चडाववा आणेलो हतो, त्यांथी ते अमारी नजर चूकावी एकदम जागीने तमारा चरणमां आवी पडेलो ठे सें माटे तेनो आप त्याग करो, के जेथी अमो आपना पिता पद्माननराजा नी आइा प्रमाणे तेने जखदी शूलिपर चडावी दइये. एवी रीतनां ते अनुचरोनां वचन सांजली वीरांगदकुमारे चिंतव्युं जे शरणमां आवेला प्राणीने पाठो मारवा माटे आपवो ते योग्य नहि, अने चोरनी रक्षा करवी ते पण योग्य नथी, तोपण शरणमां आवेला जीवनो त्याग करवो, ते अस्मा दृश शरणद पुरुषने तो घटेज नहीं? एम विचारीने कुंवर बोदयो के जेना आदेशथी तमां तेने शूलिये देवा छई जाउं ठे, तेज मारा पिता राजाने जईने कहे के तमारा पुत्र वीरांगदे कश्युं ठे जे आ वध्य पुरुषने तमो स्वरि न ठोडी मूको अने वली पण कहेजो जे तमारा पुत्रने शरणे थवाथी तेमणे वध करवानो निषेध कखो ठे. त्वारे अनुचरो कहे ठे के आपना कहेवा प्रमाणे जो राजाने कहेसुं, तो राजा रोपाक्रांत यासे! तेवारे कुमारे कश्युं के, सांजलो ॥ यतः ॥ कौकिरकुलानिमाणो, माहृप्पा पोरिसं च किं तस्स ॥ सरणा गउं जस्स मउं, व नो जमइ सधंदं ॥ अर्थः—उत्तम कुलमां उत्पन्न थयेला अजिमांनी महात्मा पुरुष, शरणमां आवेला जीवतुं रक्षण न करे, तो तेनुं वीजुं पुरुषार्थ होय ते सुं कामतुं? कांहींज नहीं. जुयो. चंडमाने शरण गवेसो जे मृग ठे, ते अद्यापि पर्यंत तेनी साथेज सधंदताथी आका शमां फट्या करे ठे; माटे जो पिताजी रीप करसे तोपण हुं शरणागत प्राणी ने ठोडवानो नथी. एवुं वचन सांजली सर्व सिपाईयोये मनमां जाण्युं जे आ कुमार ते वध्य पुरुषनो त्याग करे तेम जासतुं नथी. माटे तेमनो कहेसो आदेश आपणे राजाने कहीये. एम जाणीने ते कुंवरनो कहेली सविस्तर दृक्कित तूर्णताथी आवी राजानी पास कही. ते सांजली राजा एकदम रुष्ट थइने कहेवा साम्यो जे जाउं. ते कुमरने कहे के सधंदपणे वस्तनारा एवा पुत्रतुं मारे कामज नथी! माटे तारे मारी राज्यजूमिमां कोइ पण ठेकाणे रहुंज नहीं! ने जखदीथी याहेर निकस जा. जो तुं थमारी

ब्रूमथी बाहेर नहिं जाय, तो पूर्ण शिक्षाने पात्र थईश ! ए प्रमाणनी राजा
 नी जे आझा थई ते कुमारने कही. ते सांजखी कुमारने तो परदेश जवा
 नो विचार हतो, तेवामां वली राजानो आझा थई तेथी अत्यंत खुशी थ
 यो अने चोरने तेने घेर पोहोचाडी पोतानो मित्र प्रधान पुत्र जे सुमित्र
 हतो, तेनी साथे शीघ्रताथी परदेश जवा माटे निकळ्यो. तेवामां मार्गे चा
 खतां ते वेहु जणने पुण्योदयने सुचना करनारां अने अत्यंत प्रशस्य एवां
 शकुनो थयां. कछुं ठे के कन्या, गाय, शंख, जेरी, दधि, नखिन पुष्प, देदी
 प्यमान पावक, मदोन्मत्त हस्ती, वृद्ध अश्व, नृपति, पूर्ण कुंज, ध्वजा,
 मरण पामेला वे मत्स्यो, रांधेखुं अन्न, वेष्ट्या, सार्डमांस. एटलां वानां प्र-
 स्थान करनारा प्राणीने जो सामां मले, तो ते शुजसूचक ठे. वली पण क
 हेखुं ठे के, अमण, अश्व, राजा, मयूर, कुंजर, वृष, ते व पदार्थ, प्रस्थानमां
 तथा प्रवेशमां सिद्धिना देनारां ठे. ते सर्व शकुनो कुंवरने थयां. एवां शुज
 शकुनोथी प्रोत्साहित थयेखो ते कुमार, पोताना मित्रे सहवर्त्तमान अनु-
 क्रमे धणोएक मार्ग उलंघन करीने महाटवीमां आब्यो. पठी कुमार थाकी
 जवाथी महोटा एवा वड वृक्षनी ठाया नीचे सुतो, त्यारे तेनो मित्र सुमित्र
 जे हतो, तेणे कुंवरना प्रयासने मटाडवा माटे पगचंपी करवा मांनी. हवे
 ते वडने विपे एक ज्ञासुरप्रज नामा यक्ष रहतो हतो, ते आ कुमारनुं तथा
 सुमित्रनुं स्वरूप जोडने तुष्टमान यक्ष अथधिज्ञाने ते वेहु पुरुषोने उमत्त
 वृत्तांत पण जाणो प्रत्यक्ष यक्षने सुमित्र प्रत्ये कहेवा लाग्या, के हे वत्स !
 तमो वेहु जण अत्युत्तम अतिथि ठो, तो तमारं आतिथ्य हुं शुं करूं ?
 त्यारे सुमित्रे कछुं जे हे देव ! दुष्प्राप्य एवा आ तमारा दर्शनयकी धमोने
 सर्व प्राप्त थयुं. ॥ यतः ॥ तत्पति तव मणेंगे, जयंति मंते तद्वा सुविज्ञाउं
 ॥ विपरंति दंसणं पुण, देवा धन्नाण विरसाणं ॥ १ ॥ अर्थः—तमारा
 दर्शन माटे केटखांएक मनुष्य तप करे ठे तथा केटखांएक मनुष्यो मंत्र
 साथे ठे, तथा केटखांएक रुडी विद्याने साथे ठे, परंतु कोइ एक ज्ञाग्यवान्
 विरसा मनुष्यनेज तमारां दर्शन घाय ठे. ते सांजखी यक्ष कहे ठे के स-
 ज्ञान पुरुषो, दुःखित माणस पासेथी कांद्दि पण नाग्या विना ते दुःखित
 जीवने दुःखमांथी पोतानी शक्यनुसार काढे ठे. वली अमारा सरखा देव
 ताळुं दर्शन तो निष्पन्न होतुंज नथी, तेमां पण वखी तमारा जेवा आयु

त्तम अतिथिने अस्मादृशनुं दर्शन वृथा थायज केम! कहेहुं ठे के:- ॥ अ-
मोघा वासरे विद्यु, दमोघं निशि गर्जितम् ॥ अमोघा चोत्तमा वाणी, अमो-
घं देवदर्शनम् ॥ अर्थ:-दिवसने विपे थयेली विजली खोटी याती नथी.
अर्थात् दिवसमां विजली थवाथी वरसाद निश्चे वरसे ठे, अने रात्रिने विपे
मेघनी गर्जना वितथ याती नथी. कारण के रात्रे गर्जना करेलो मेघ निश्चे
वरसे ठे. तेम उत्तम पुरुषोनी वाणी जे ठे, ते खोटी थती नथी अने देवता
नुं दर्शन जे ठे, ते पण खोदुं थतुं नथी; माटे हुं तमारा वेहु जणनां सदा-
चरण तथा रूप जोइ प्रसन्न थइने मारी पासे वे मणि ठे, तेहुं अर्पण करूं
हुं. ते ग्रहण करो. तेमां प्रथम जे नीलमणि ठे, ते पूजन कथ्यो थको त्रण
उपवासना अंतने विपे मनोहर राज्यने देनारो थाय ठे. अने वीजो आ
रक्तमणि ठे, ते “ॐ ह्रीं” ए मंत्र करी जप्यो थको मनोवांछितने आपे
ठे. तेमां पूर्वोक्त जे नीलमणि ठे, ते आ तमारा राजकुमारने योग्य ठे,
अने वीजो जे रक्तमणि ठे, ते तमारे योग्य ठे. ते वात सांजली विस्मय
पामेला सुमित्रे ते देवना आपेला वेहु मणि पोताना हाथमां लइने तेने
प्रणाम कथ्यो. अने विचारवा लाग्यो के अहो! ॥ गाथा ॥ पहरइय पुरठं,
होइ सहायं वणे वसंतेणं ॥ अइसुत्तस्स विजग्गइ, नरस्स पुव्वज्जियं पूलं
॥ १ ॥ अर्थ:-पुरने विपे तथा वनने विपे रहेता एवा पुण्यशाली जीवने
पूर्व जन्मार्जित पुण्य जे ठे ते सहाय करे ठे. माटे आ कुमार ठे, ते महा
जाग्यशाली ठे. जेतुं वनने विपे पण देवता सहाय करवा आव्यो? एम
कुमारनो मित्र सुमित्र विचार करे ठे, तेवामां यक्ष जे हतो, ते अंत-
र्धान थइ गयो. अने कुमार तुरत जागी गयो. पठी ते वेहु जण त्यांथी
चाट्या. त्यां वनने विपे फलित वृक्षो आववाथी कुमार फल जक्षण कर-
वा तत्पर थयो, तेवामां कुमारने सुमित्रे कहूं जे महाराज! आप फल ज-
क्षण करशो नहिं! एम ज्यारे फल खावा तैयार थाय, त्यारे सुमित्र न,
कहे. तेवी रीते त्रण उपवास कुमार पासे कराव्या. एम करतां महाशाल
नामा पुरना उपवनमां वेहु जण पहुँच्या. त्यां सुमित्रे राजकुमारने यक्ष
प्रदत्त जे नीलमणि हतो ते आप्यो अने कहूं के हे मित्र! आ मारा
आपेला मणिनुं तुं पूजन कर. तेम करवार्थी तुं कोइ पण गामनो राजा
थाईश? ते सांजली विस्मय पामेला कुमरे कहूं के हे मित्र! आ मणि

तुने क्यांची उपलब्ध थयो? त्यारे सुमित्रे कहुं जे तमारा पुण्यथी मलेखो
 ठे. वाकीनी सर्व हकिकत आपने राज्य प्राप्त थया पठी हुं कहीश. ते सां
 जेली हर्षायमान थयेला वीरांगदकुमारे पण ते नीलमणिनी पूजा करी
 अने पठी उपहासथी कहेवा मांरुं के केम हवे क्यांची राज्यनो लाज
 याशे? एम विस्मय युक्त उपहास करतो थको एक आभ्रवृक्षनी नीचे जइ
 येवो अने कुमारनो मित्र सुमित्र जे हतो, तेणे बह्वीमंरुपमां जइ ते यक्षना
 आपेला रक्तचिंतामणिनुं पुष्पादिकथी अर्चन कयुं अने ते चिंतामणि पासे
 यक्षना कहेवा प्रमाणे शरीर स्थितिना उपजोगनी प्रार्थना करी, तो तेज
 क्षणमां ते मणिना प्रजावयो दिव्य वस्तुठं प्रगट थइ. प्रथम तो त्यां दि
 व्य पुरुषो प्रगट थया, तेमणे वेहु जणनुं अंगमर्दन कयुं. ते पठी कमल
 समान कोमल जेनां चरण ठे एवी दिव्य स्त्रीयो प्रगट थइ, तेमणे सुगं
 ध डव्यथी ते वेहु जणने उवटण कयुं. पठी मणि, रत्न, तेणे जडित अने
 ज्वेठ जेने विषे धांध्या ठे, एवा खानमंरुपने विषे स्वर्णसिंहासनमां बेसी
 ने रत्नजडित महोटी जारीयोथी करता एवा जलथी विधिपूर्वक तेउंए
 खान कयुं. पठी दिव्य एवा शृंगार, वस्त्र, पुष्प, विलेपन, तेणे करी श-
 रीरने सुशोजित कत्यां. तदनंतर सोनाना धाखने विषे खाद्य, पेयादिकनुं
 जोजन कयुं, ते पठी हाथ नथा मुख धोयां, तदनंतर माहा भूष्य एवा
 तांबूलनुं जक्षण कयुं, एम सर्व सामग्रियोनो उपजोग थयो, तं पठी ते
 सर्व सामग्री इंद्रजालनी पेठे थइश्य थइ गइ. तेवारे कुमारे कहुं के, हे
 सुमित्र! आ, जे थापणने अलौकिक सामग्रिना सुखनी प्राप्ति थइ, ते
 सर्व मने आपेला नीलमणिनो प्रताप ठे? त्यारे सुमित्रे कहुं जे ना, तेम
 कांइ कहेवुं नहिं. ज्यारे ते कहेथानो वखत आवशे, त्यारे तनुं सविस्तर
 वृत्तांत हुं थापने कहीश. एम परस्पर वेहु मित्र सुखे करी वार्ता करे ठे,
 तेवामां तेज नगरनो राजा थपुत्रीयो मरण पामेखो ठे, तेथी तेमना प्रधा
 नवगें विचार कय्यो के हवे थापणे राज्यासनपर कोने वेसारीये? कार
 ण के राज्य कांइ रेहुं रहे नहिं. त्यारे सहुये मली विचार कय्यो, के था
 थापणो पटु हस्ती ठे, तेनी शुंढमां जल जरेखो सुवर्ण कलश थापवो,
 अने तेने स्वतंत्र रीते चाखवा देवो. चाखतां चाखतां जे पुरुष उपर ते कलश
 दोसे, अने जे पुरुषने पोताना शुंढारुंथी लहीने गर्जना करी पोताना

स्कंध उपर चडावे, तेने आ नगरनुं राज्य देवुं. एम निश्चय करी पंच शब्द वाजां बगडावा मांड्यां. पठी पंचशब्द वाजां वागते शणगारेलो हाथी चांद्यो, अने ते हाथींनी पठवाडे राजाना प्रधान वगेरे चांद्या. पठी हस्ती चालतो चालतो जे स्थले गामनी वाहेर उपवनने विप्रेसुमित्रनामा मित्रसहित वीरांगदकुमार वेगेलो ठे, त्यां आवी गर्जना करी ते हाथीये कुमारनीपर जखनो जरेलो कनककलश जे हतो तेणे करी अजिपेक क-
 ह्यो, अने ते पठी तुरत ते कुमारने शुंढाकंठ करी लश्ने पोताना स्कंध उपर चडावी दीधो. तेवामां तो तुरत मंत्रीजनना हुकमथी तेने राजा ठे राव्यो. ठत्र, तथा चोतरफ त्रिंकाता चामरोये करी सुशोजित थयो. आ-
 नंद युक्त एवा अनेक वंदिजनोना वृंदोये करी जय जय शब्दो ते सम-
 यने विप्रे थवा लाग्या. पठी ते कुमारने गाममां प्रवेश करवा माटे सचि-
 वादिक सर्व नमन करी कहेवां लाग्या के, महाराज! आ आपना गाम-
 मां आप पधारो. तेवामां ते कुमारना सुमित्र नामा मित्रे विचारुं जे-
 मारो सखा वीरांगदकुमार तो उत्तम एवा राज्यने प्राप्त थयो, ते घणुंज उत्तम कार्य थयुं. हवे हुं पण मारा मित्रनुं सुख जोतो थको स्वेष्टाये करी प्रधनरीते कोइ पण गामे जश्ने रहूं. एम विचारीने त्यांथी गयो, ते बीजा नगरने विप्रे प्रवेश करीने प्रवृत्त रीते रह्यो. तदनंतर राज्य तो प्राप्त थयुं, परंतु पोताना मित्रथी जुदा पडवाये करी वीरांगदकुमार अत्यंत व्यग्रचि-
 त थइ गयो. त्यारे मंत्रिये विनयपूर्वक पूज्युं के, महाराज! आप आम अपशोपमां केम ठो? अने शुं आपने अपेक्षा ठे? ते कह्यो. तेवारे ते राजा थयेला कुमरे कह्युं के मारो प्राणप्रिय एक मित्र मारी साथे आंहिं आवे लो हतो, तेने हास हुं देखतो नथी, तेथी मुने अत्यंत हृदयमां दुःख थाय ठे. माटे जो तेने कोइ पण ठेकाणेंथी शोधी लावे, तो मुने आनंद थाय. तेवां वचन सांजली सर्व सुजटो सर्वत्र दोड्या अने चोतरफ सुमित्र नो तपास कय्यो, परंतु कोइ स्थलमां तेने दीडो नहिं, त्यारे निराश थइ गयेला सुजटोये आवी कह्युं के, महाराज! ते पुरुष तो तपास करतां कोइ ठेकाणे अमोने मढ्यो नहिं. ते सांजली सशोक थयेला कुमारे कह्युं के, हुं जाममां प्रवेश करीश नहिं. त्यारे तो सर्व मंत्रीवगेरेये अत्यंत आग्रह पूर्वक प्रार्थना करीने मढोटा उत्सवे करी ते राजाने पुरमां प्रवेश कराव्यो अने

तेज गामना मरण पामेला राजानी आठ कन्याउं हती, तेनुं पोते पाणिप्र-
 हूण करुं. पठी ते देवतानी स्त्री समान आठ स्त्रीयो साथे सुख विलास कर
 तो थको थखं शासनवाला राज्यने उत्तम राजानो पेठे पालन करतो हवो.
 परंतु पोताना सुमित्र नामा मित्रने हृदयधी कणमात्र पण विस्मृत करतो
 नथी. हवे सुमित्र पण पोतानी इष्टाधी जे नगरमां पोते गयो, ते नगरमां
 जमतो हतो, जमतां जमतां त्यांनीं रहेनारी अने नरनी वैरिणी वृद्धा
 एवी कोइ रतिसेना नामनी वेश्याये तेने दीगो. अने स्नेहयुक्त तेनी सा
 सुं थवलोकन करुं. अने पोतानी रतिसमान कन्या साथे समागम करावी
 अव्य हरण करवानी इष्टाधी गोरवपणे तेने बोलाव्यो अने विचारुं जे आ.
 पुरुषनी आकृति घणीज सरस ठे, माटे जरूर आ अव्यवान् यश! एम
 विचारीने ते सुमित्रने उपर बोलावी रुडे आसने बेसारी तेनी उत्तम संज्ञा
 वना करी तथा तेने तांबूलादिक आपी खुशी कर्यो. पठी रतिसेनानी पु-
 त्रीना कटाक्षोधी विधायुं ठे हृदय जेनुं एवो ते सुमित्र, तेनी साथे विषय
 सुखने जोगवतो थको पोतानी मेले मनमां विचार करवा लाग्यो के, गणि
 काउं जे ठे, ते अव्यधी रंजन थाय ठे. परंतु गुणवानना गुणोधी राजी था-
 ती नथी. जेम मरुका जे ठे. ते दुर्गंधवासी विष्टापर बेसे ठे, परंतु चंदननी
 उपर बेसती नथी. वल्ली गणिका धनने माटे चांगलानो पण संग करे, तथा
 कुटी जननो पण संग करे. करुं ठे के ॥ श्लोक ॥ जात्यंधाय च दुर्मुखाय
 च ॥ यष्टंती च मनोदरं निजवपुर्लक्ष्मीस्रवभ्रष्टया, पण्यस्त्रीषु विवेककक्ष्य
 सतिकांसु स्त्रीषु कोरज्यते ॥१॥ वेद्यास्तो दहनज्वाला, रूपेधनसमन्यता ॥
 कामिर्निर्घट्ट हृयंत, यौवनानि धनानि च ॥ २ ॥ अर्थः—जातिधी थंधने,
 तथा खराय मुखवासाने, जराधी जीर्ण यथेसा थंगवासाने, ग्रामीणने
 तथा खराय कुसमां उत्पन्न यथेसाने अने गसत्कोटीयाने, सद्मीनी लास
 चधी मनोदर एवा पोताना कसेवरने वेद्या जे ठे, ते स्वछंदपणे थर्पण करे
 ठे. माटे विवेकनी कस्पसता एवी पण्यस्त्रीने विपे कयो मुद्गजन आनंद
 पामे? ॥ १ ॥ वल्ली आ वेद्या जे ठे, ते थमिनी ज्वाला ठे, ते पोताना
 स्वरूपरूप इंधनोधी युक्त ठे, ते थमिज्वासाने विपे कामी पुरुषो, यौवन,
 तथा धनने होमी दीये ठे. आ प्रमाणे सुमित्र विचार करे ठे, तो थप

स्नेहामृतधी तथा हाव जाव, कटाक्षोधी वश करेला एवा ते सुमित्रे विचारुं जे आर्हीज रही. केटलाएक दिवस हुं निर्गमन करीश? एम विचार करीने केटलाएक दिवस ते रतिसेना वेश्याने त्यांज रहेतो हवो. पठी ते सुमित्रनी साथे रहेवाथी कुट्टिनी अत्यंत प्रसन्न थइ. परंतु धननी अतिला ससाथी केटलुंएक ड्रव्य सुमित्र पासेथी तेने मढ्युं ठे, तो पण ते वेश्याये जाण्युं जे एनी पासे कांहीं पण हाल देखातुं नथी माटे हुं मागुं तो खरी, जो मागवाथी ना कहेसे तो तेने हुं विसर्जन करीश? एम धारी जूपणादि कंनी इष्टाथी जूपणोज मागवा लागी. त्यारे सुमित्रे विचारयुं जे आ वेश्या कांहीं थोडे ड्रव्ये तृप्ति पामसे नहीं माटे तेने घणुं ड्रव्य हुं आपुं, एम विचारी एकांत स्थलमां जइ सुरमणिनी याचना करवा लाग्यो; तेथी घणुंक ड्रव्य प्राप्त थयुं. ते सर्व ड्रव्य ते रतिसेना पण्यांगनाने आपी दीधुं. ते ली धाथी. फरी पण ड्रव्य माग्युं, अने कुमारे दीधुं. एम जेटली वार जेटलुं ए रतिसेना वेश्याये ड्रव्य माग्युं तेटली वार तेटलुं ड्रव्य सुमित्रे तेने आप्युं. तेम घणुं ड्रव्य सुमित्र पासेथी वारंवार मलवाथी ते वेश्याये विचारयुं जे आ पुरुष पासे चिंतामणिज ठे, कारण के जेटलुं ड्रव्य हुं मागुं तुं, के तुरत तेटलुं ड्रव्य लावीने मुने आपे ठे. माटे हवे तेना पासेथी जेम तेम उपाय फरी ते चिंतामणि लइ लेवो! एम धारीने ते चिंतामणिने चोरी लेवानी युक्तियो वारंवार शोधे ठे, परंतु कोइ युक्ति तेने मलती नथी.

हवे एक दिवस ते सुमित्र हतो, ते पोतानां पहेरेलां बल्ल उतारीने स्नान करवाने माटे प्रवृत्त थयो, तेवा बल्लतमां ते कुट्टिनी एवी रतिसेना ये वल करी ते सुमित्रनां पडेलां वल्लो शोधवा मांड्यां, तेमां सुमित्रना उत्तरीय वल्लने ठेडे ते यक्षप्रदत्त जे चिंतामणी हतो, ते बांधेलो हतो, तेने वेश्याये ठोडी लीधो. तदनंतर ते सुमित्रे स्नान करी पोतानां सवें वल्लो पंहुरी लीधां थोडी वार पठी पातुं ते वेश्याये सुमित्र पासे ड्रव्य माग्युं, तेवारे तेणे हा कही, अने एकांतस्थलमां जइ जे वल्लने ठेडे गांववाली मणि बांधेलो हतो, ते वल्लनो ठेडो जोवा मांड्यो, तो त्यां ते मणिज दीगो नहिं. अने कोश्ये चोरी लीधो एम तेने मालम पड्युं, त्यारे अति चिंतातुर थइ तत्रत्य सर्व जनोने पूठवा मांड्युं, अने कळुं के तमे कोश्ये मारा वल्लने ठेडे थी मणि लीधो ठे? तेवारे अति कपट घटनामां प्रवीण एवी ते कुट्टिनी

रतिसेना हती, ते सामो अत्यंत विप्राप करवा लागी अने कहेवा लागी के, हे दुष्ट! तारे जो हवे डव्य त आपवुं होय तो सखुं अने अमारे जोतुं पण नथी, परंतु अमारे माथे खोटी चोरी खडदार जो नाखी तो? तेवां वचन ते वेश्यानां सांजखी सुमित्रे विचारुं जे जरूर आ पापणी अने विश्वासघात करनारीये मारो मणि चोरी लीधेसो ठे. एमां कांड पण संशय नथी. माटे हवे मारे आ वेश्यानी साथे रहेवुं पण उचित नथी. अने बखी मारा मणिनी चोरी घड ठे ते माटे आ वेश्याने कांही न कहेतां राजा पासे जड फरीयाद करवी तेज वात योग्य ठे. माटे फरीयाद पण करूं. एम. विचारी सख्खा यझे राजा पासे फरीयाद करवा माटे देशांतर तरफ चादपो अने मार्गमां चालतो चालतो विचार करवा लाग्यो जे, अरे धिक्कार ठे अज्ञानने! जे अज्ञानथी खोजणी एवी ते वेश्याये जेम जेम मारी पासे जेटुं जेटुं डव्य माग्युं, तेम तेम तेटुं तेटुं में डव्य तेने आप्युं, तो पण ते पापणीनी तृष्णा वृद्धिंगत यातीज गड. ते तृष्णाथी विश्वासी जनना डोहने करनारी पापणीये मने वंच्यो? तेणे मनेज वंच्यो एम नथी, परंतु पोताना आत्माने पण तेणे वंच्यो ठे. कारण के ते वेश्याये एम जाण्युं जे आ चिंतामणि तेनी पासे ठे, ते जेटुं जोड्ये, तेटुं डव्य तेने मखे ठे, तेथी ते मणि जो हूं चोरी खडुं, तो मुने पण तेनी पळे अथर्गल डव्यनी प्राप्ति थाय, पण तेने एम खयर नथी के मणिनो विधि तथा मंत्र जाण्या बिना ते फलदायक थाय नहिं, माटे तेणे मणि मारी पासेथी चोरी लीधो पण तेथी तेने कांही वांगित फल प्राप्त थवानुं नथी अने तेनी पासे ते मणि ठे, ते पथ्यर समान फलदायक ठे. माटे ते मणिथी थतो लाज न होवाथी तेणीये पोताना आत्माने पण वंच्यो ठे. अर्थात् चोरी पोताना स्वार्थ माटे करी तो पण तेनो स्वार्थ न सख्यो, अने आकरूं चोरीनुं पाप कर्म वांध्युं. हवे एवो ते कयो प्रकार ठे के जेणे करी ते वेश्यानुं जूंनुं थाय अने मारुं पोतानुं माहात्म्य देखाडीने ते मारा महामणिने हूं तेनी पासेथी पावो खडुं!! कहेवुं ठे के ॥यतः॥ उपकारिण्युपकारं, वैरनिर्यातनं रिपोः ॥ कर्तुं नैव समर्था ये, तेषां धिक् पुरुषार्थता ॥ १ ॥ अर्थः—उपकार करनार नो प्रत्युपकार, शत्रुनुं वैर खेवुं, ते वेडु वानां करवाने जे अशक्त होय ठे, तेना पुरुषार्थने धिक्कार ठे. एम संकल्प विकल्पना कल्लोखथी व्याकुल ठे

સ્નેહામૃતથી તથા હાવ જાવ, કટાક્ષથી વશ કરેલા એવા તે સુમિત્રે વિચાર્યું જે આર્હીજ રહી કેટલાએક દિવસ હું નિર્ગમન કરીશ? એમ વિચાર કરીને કેટલાએક દિવસ તે રતિસેના વેશ્યાને ત્યાંજ રહેતો હતો. પછી તે સુમિત્રની સાથે રહેવાથી કુટિની અત્યંત પ્રસન્ન થઈ. પરંતુ ધનની અતિલાલસાથી કેટલુંએક ડ્રવ્ય સુમિત્ર પાસેથી તેને મળ્યું છે, તો પણ તે વેશ્યાએ જાણ્યું જે એની પાસે કાંहीं પણ હાલ દેખાતું નથી માટે હું માગું તો સ્ત્રી, જો માગવાથી ના કહેશે તો તેને હું ત્રિસર્જન કરીશ? એમ ધારી ચૂપણાદિ કની ઇચ્છાથી ચૂપણોજ માગવા લાગી. ત્યારે સુમિત્રે વિચાર્યું જે આ વેશ્યા કાંहीं થોડે ડ્રવ્યે તૃપ્તિ પામશે નહીં માટે તેને ઘણું ડ્રવ્ય હું આપું, એમ વિચારી એકાંત સ્થલમાં જઈ સુરમણિની યાચના કરવા લાગ્યો; તેથી ઘણુંક ડ્રવ્ય પ્રાપ્ત થયું. તે સર્વ ડ્રવ્ય તે રતિસેના પાયાંગનાને આપી દીધું. તે સ્ત્રી ધારી ફરી પણ ડ્રવ્ય માગ્યું, અને કુમારે દીધું. એમ જેટલી વાર જેટલું એ રતિસેના વેશ્યાએ ડ્રવ્ય માગ્યું તેટલી વાર તેટલું ડ્રવ્ય સુમિત્રે તેને આપ્યું. તેમ ઘણું ડ્રવ્ય સુમિત્ર પાસેથી વારંવાર મલવાથી તે વેશ્યાએ વિચાર્યું જે આ પુરુષ પાસે ચિંતામણિજ છે, કારણ કે જેટલું ડ્રવ્ય હું માગું તું, કે તુરત તેટલું ડ્રવ્ય લાવીને મુને આપે છે. માટે હવે તેના પાસેથી જેમ તેમ ઉપાય કરી તે ચિંતામણિ લઈ લેવો! એમ ધારીને તે ચિંતામણિને ચોરી લેવાની યુક્તિયો વારંવાર શોધે છે, પરંતુ કોઈ યુક્તિ તેને મળતી નથી.

હવે એક દિવસ તે સુમિત્ર હતો, તે પોતાનાં પહેરેલાં વસ્ત્ર ઉતારીને સ્નાન કરવાને માટે પ્રવૃત્ત થયો, તેવા વલ્લભમાં તે કુટિની એવી રતિસેના એ ઠલ કરી તે સુમિત્રનાં પહેલાં વસ્ત્રો શોધવા માંડ્યાં, તેમાં સુમિત્રના ઉત્તરીય વસ્ત્રને ઠેકે તે યદ્યપ્રદત્ત જે ચિંતામણી હતો, તે બાંધેલો હતો, તેને વેશ્યાએ ઠોડી લીધો. તદનંતર તે સુમિત્રે સ્નાન કરી પોતાનાં સર્વ વસ્ત્રો પહેરી લીધાં. થોડી વાર પછી પાતું તે વેશ્યાએ સુમિત્ર પાસે ડ્રવ્ય માગ્યું, તેવારે તેણે હા કહી, અને એકાંતસ્થલમાં જઈ જે વસ્ત્રને ઠેકે ગાંઠવાલી મણિ બાંધેલો હતો, તે વસ્ત્રનો ઠેકો જોવા માંડ્યો, તો ત્યાં તે મણિજ દીઠો નહિં અને કોણે ચોરી લીધો એમ તેને માલમ પડ્યું, ત્યારે અતિ ચિંતાતુર થઈ તત્રલ્ય સર્વ જનોને પૂછવા માંડ્યું, અને કહ્યું કે તમે કોણે મારા વસ્ત્રને ઠેકે થી મણિ લીધો છે? તેવારે અતિ કપટ ઘટનામાં પ્રવીણ એવી તે કુટિની

रतिसेना हत्ती, ते सामो अत्यंत विसाप करवा लागी अने कहेवा लागी
 के, हे दुष्ट! तारे जो ह्मचे डव्य न आपवुं होय तो सखुं अने धमारे जोतुं
 पण नथी, परंतु धमारे माथे खोटी चोरी खवडदार जो नाखी तो? तेथं
 वचन ते वेश्यानां सांजली मुमित्रे विचारणुं जे जरूर आ पापणी अने वि-
 श्वासघात करनारीये मारो मणि चोरी लीधेखो ठे. एमां कांड पण संशय
 नथी. माटे ह्मचे मारे आ वेश्यानी साथे रद्देतुं पण उचित नथी. अने बर्खा
 मारा मणिनी चोरी घडू ठे ते माटे आ वेश्याने कांही न कहेतां राजा पासे
 जड फरीयाद करवी तेज वात योग्य ठे. माटे फरीयाद पण करूं. एम. वि-
 चारी सखड्ड घडने राजा पासे फरीयाद करवा माटे देशांतर तरफ चाड्यो
 अने मार्गमां चासतो चासतो विचार करवा लाग्यो जे, अरे धिक्कार ठे अ-
 ज्ञानने! जे अज्ञानथी सोजणी पवी ते वेश्याये जेम जेम मारी पासे जेट-
 खुं जेटखुं डव्य माग्युं, तेम तेम तेटखुं तेटखुं में डव्य तेने आण्युं, तो पण
 ते पापणीनी तृष्णा वृद्धिगत पातीज गड. ते तृष्णाथी विश्वासी जनना
 झोडने करनारी पापणीये मने वंच्यो? तेणे मनेज वंच्यो एम नथी, परंतु
 पोताना आत्माने पण तेणे वंच्यो ठे. कारण के ते वेश्याये एम जाण्युं जे
 आ चिंतामणि तेनी पासे ठे, ते जेटखुं जोड्ये. तेटखुं डव्य तेने मसे ठे,
 तेथी ते मणि जो हूं चोरी खडुं, तो मुने पण तेनी पवे अन्तर्गत्त डव्यनी
 प्राप्ति थाय. पण तेने एम खबर नथी के मणिनो विधि नथा मंत्र जाण्या
 यिना ते फलदायक थाय नहिं. माटे तेणे मणि मारी पामेथी चोरी लोपो
 पण तेथी तेने कांही वांछित फल प्राप्त घवानुं नथी अने तेनी पासे ते
 मणि ठे, ते वचर समान फलदायक ठे. माटे ते मणिथी घतो खान न
 होराथी तेणीये पोताना आत्माने पण वंच्यो ठे. अर्थात् चोरी पोताना
 स्वार्थ माटे करी तो पण तेनो स्वार्थ न सग्यो, अने आकरं चोरीनुं पाप
 कर्म घाण्युं. ह्मचे एवो ते कयो प्रकार ठे के जेणे करी ते वेश्यानुं जंतुं थाय
 अने मारुं पोतानुं माहात्म्य देग्याडीने ते मारा माहामणिने हूं ननी पासेथी
 पाडो खडुं!! कहेसुं ठे के ॥पतः॥ उपकारिण्युपकारं, वैरनिर्णाननं रिपोः ॥
 कर्तुं नैव समर्था ये, तेषां धिक् पुरुषार्पिता ॥ १ ॥ अर्थः—उपकार करनार
 नो प्रत्युपकार, नास्तुं वैर सखुं, ते घेहु वानां करवाने जे अशक होय ठे;
 तेना पुरुषार्पने धिक्कार ठे. एम संकट विरहपना कष्टोत्तरी व्याकृष्ट ठे

चित्त जेनुं एवो ए सुमित्र, क्रमे करी जमतो जमतो जाजां जेमां प्रासाद
 ठे, अने जाजां जेमां उद्यानो ठे, जेमां कोइ मनुष्य तो रहेतुंज नथी एवं
 कोइ एक नगरले देखतो हवो. पठी तेवा नगरने दूरथी जोइ विस्मय पा-
 मीने तेणे ते नगरनी अंदर प्रवेश कखो. अनुक्रमे सर्व नगरने जोतो थको
 ते नगरना राजमंदिरमां आवी पहुँच्यो, त्यां पण सर्व स्थल निर्जन जोइ,
 ते राजमंदिरनी सप्तम जूमिपर चडी गयो. त्यां कर्पूरथी जरेलां ठे मस्तक
 जेनां तथा पुष्पनी मालाथी सुशोजित ठे ग्रीवाजं जेनी अने सांकलथी बां
 धेला ठे पग जेना एवी वे हाथणीयो दीठी. पठी संत्रम युक्त अरहुं परहुं
 जोतो थको विचार करवा लाग्यो के, अरे! हुं आहिं क्यां चडी आव्यो!
 अने वे हाथणीयो आहिं कोणे बांधी हशे? एम कहीने बली घडीक वि-
 राम पाम्यो. पाठो बली संत्रमथी गांमानी पेठे आम तेम जोवा लाग्यो,
 त्यां गवाक्षने विपे पडेली श्वेत अने कृष्ण एवा अंजननी जरेली वे शींशीयो
 नजरे पही, अने ते शींशीनी पासे एक आंखमां अंजन करवानी शलाका
 पण दृष्टिगोचर थइ. ते सर्व जोइने सुमित्रने संत्रम मटी शांति थइ अने
 तेणे जाण्युं जे जरूर आ योगांजननीज शींशीयो ठे, कारण के आ वे हा-
 थणीयोनी पांपणो धोली ठे, कारण के तेनी पांपणोमां धोली शींशीमां
 पडेला उसड जेवुं उसड आंजियुं ठे. माटे हुं जाणुं तुं जे आ वे हाथणीयो
 ठे, परंतु ते वे हाथणीयो नथी, पण ते वे स्त्रीयोज ठे. अने ते वे स्त्रीयोन
 कोइ एक योगी पुरुषे, आ श्वेतयोगांजन आंजी हाथणीयो करी दीधी ठे.
 बली कदाचित् जो आ कृष्णांजन जे शींशीमां पडेसुं ठे तेथी पाठी पूर्व
 रूपनी स्त्रीयो थाय तो थाय. जे जावी हशे ते याशे अने ए कृष्णांजन
 आंजवार्थी कांइ आपणने अडचण पडवानी नथी. जो स्त्रीयो नही थाय,
 अने दाख जेम वेहु हाथणीयो ठे, तेमज रहेशे, तो पण कांइ फिकर जेवुं
 नथी. एम विचारीने ते सुमित्रे शींशीमांथी कृष्णांजन लइ ते वेहु हाथ-
 णीनी चक्रमां आंजी दीधुं. तेथी तुरत ते हाथणीयो वे उत्तम कामिनीयो
 थइ गइ. अने सुमित्रे ते वेहु जणीयोने कुशलप्रश्न पूछ्युं. त्यारे ते वेहु स्त्रीयो
 ये कहुं के आपना समागमथी हवे अमारुं कुशल थयुं! त्यारे सुमित्रे कहुं
 के, हे उत्तम कामिनीयो! मारा चित्तने आश्चर्य उत्पन्न करनारुं तमारुं वृ-

सांत मने सविस्तर कहो. ते सांजखी वेहु महिसाउं कहेवा लागीयो के हे जाग्यशाखी पुरुष ! अमारुं एत्तांत अमे जे कहीये, ते सांजखो. गंगानदी थी उत्तर दीशामां जडक नामनुं एक नगर ठे, तेमां गंगादित्य नामा श्रे-ष्टी बसे ठे, तेनी वसुधारा नामा एक स्त्री ठे, तेने आठ पुत्रो ठे, तेनी उपर अमो जया अने विजया नामनी बे कन्याउं घयेखीयो ठेये. ते हास योवना वस्थाने प्राप्त येयो ठेये.

इहे ते गंगानदीना कांठा उपर उद्याननेत्रिये क्रियावान्, शौचधर्मतत्पर, पुराणव्याख्यानने वांचनार, वैदिक अने ज्योतिषनिमित्तने पण जाणनार, देखवामां सरस अने अंतःकरणमां कूरपरिणामी शर्मक नामनो कौश्लक परिभाजक रहेतो हतो. तेने अमारा पिताये गुरुजावधी जोजन करवा माटे घेर बोलाव्यो, अने घणाज मानथी स्वस्थ आसनपर येसाख्यो. त्पार पत्नी तेने अमारा पिताये शाख, दाख वगेरे उत्तम जोजन, एक घाखीमां पीर स्यां, त्पारे ते जमवा लाग्यो. ते वखत अमो वेहु घेनो गुरुजावधी तेने पंखा थी पवन नांखवा लागी. तेवामां तो तेने अमारुं वेहुजणीयोनुं अति रमणीय रूप जोतां अंगमां अन्नंग उत्पन्न थयो, तेथी आर्त्त थयो थको अशक्त ध्यान ठोढी चित्तमां चित्तवया लाग्यो के अरे ! रंजा नामक अप्सरा सरखी आ घे स्त्रीयोथी में जोग न जोगव्या, तो मारुं तपथी पण शुं वसवानुं ठे ? अने क्रियाथी पण शुं वसवानुं ठे. काजुं शुं कहूं. परंतु तेउंनी साधे जोग जोगव्या बिना मारुं जे जीवित ठे, ते वृथाज ठे. वखी पण विचारवा लाग्यो जे संसारमां वस्तुतः सार जो जोइये, तो तो सारंगपद्मी समान लोचनवा खी लखनाज ठे ॥ यतः ॥ प्रियादर्शनमेवास्तु, किमन्येर्दर्शनांतरेः ॥ प्रार्थ्यते याजनया ॥ असारोऽपि च संसारः, सारवानिव लक्ष्यते ॥२॥ अर्थः—मने तो प्राणथी बाहाखी एवी स्त्रीनुं दर्शनज हो. कारण के बीजाउंना दर्शनथी शुं वसवानुं ठे ? जेना दर्शनथी निर्वाण पण सराग चहुथी याचना थाय ठे ॥१॥ क्षीरसागरना कल्लोख समान चपख नेत्रवाखी आ स्त्रीयोथी असार एवो पण संसार, सारचून जेवो देखाय ठे. वखी पण ते विचारवा लाग्यो के, एक हुंज आ स्त्रीयोथी होज पाम्यो हुं, एम नथी. परंतु ब्रह्मा जे हता, ते पण अप्सराउंथी होज पाम्यो ठे, अने गोरी तथा गंगाथी माहादेव मन्मथवश

धया ठे. गोपांगनाथी गोविंद पण पुष्पवांणना पासमां पडेला ठे. तो हुं जेवानो
 तो एमां वतनो मद-क्यांथीज रहे? एवी रीते अनित्य अने तुठ विचारथी
 कटपना कख्यो ठे अमारो वेंहु जणीनो समागम जेणे एवो ते परिव्राजक,
 संत्रांत थयेला मनने ठेकांणे लावतो कांश्क अमारुं ध्यान करतो थको चूप
 थइ वेगो, अने ते ध्यानथी जोजन करतो अटकी गयो. त्यारे तेवी रीतना
 घनेलां ते परिव्राजकने जोझने अमारो पिता संत्रांत चित्त थइ गयो, अने
 कहेवा लाग्यो के महाराज! तमो जमता जमता बंध केम पड्या? जमो,
 जमो. शुं तत्त्व चिंताये करीने हाल आ शीतान्न आपने जावतुं नथी? एम
 वारंवार, जोजन करवा माटे तेनी प्रार्थना करी. त्यारे तेणे कहुं के आ प्र-
 कारनां दुःखथी दग्ध थयेलो ते जोजन केवी रीते करी शके! एम कहीने
 तेणे जावरहित केटलाएक आसो लीधा. पठी जोजनानंतर अमारा पिताये
 तेने पूव्युं के हे तापस! आपने दुःख ते शुं ठे? त्यारे तेणे कहुं के त्याग
 कख्यो ठे सर्वनो संग जेणे एवा मुने तमारा सरखानो संग जे ठे, तेज दुःख
 ठे. कारण के एकांतचक एवा तम सरखा सुजनजनोना दुःखने जोवाने
 हुं समर्थ थतो नथो. जो हुं तमारे त्यां न आव्यो हत, तो मने दुःख आ
 तज नही. अने ते दुःख हुं पठीथी कहीश पण हाल नहि कहुं. एम क
 हीने ते तापस पोताना स्थानप्रत्ये गयो. ते पठी अमारा पिता पण तेना
 वचनथी संशंक थयो ठतो तेनी पठवाडे गयो, अने त्यां जझने एकांत स्थल
 मां वेठेला ते परिव्राजकने पूठवा लाग्यो के महाराज! आप शामाटे ते व-
 खत विचारमां पड्या हता? ते कहो. त्यारे तापसे कहुं के अरे! मारे तो
 नदीनो अने वाघनो न्याय थयो ठे, एटखे जो आ तरफ जाय तो पूरमां
 आवेली नदीमां मूये, अने जो बीजी तरफ जाय तो व्याघ्र खाइ जाय, मां
 टे मारे पण तेमज थयुं ठे. जो तमो पूगो गो, ते न कहुं तो तमने दुःख
 लागे ठे, अने जो कहुं तुं, तो आ मारो तपस्वीनो धर्म जाय ठे. तथापि
 तमे अमारा एकांत चक गो माटे हे श्रेष्ठि! हुं तमने कहुं तुं, ते सांजलो.
 हुं जे वखते जमवा घेगो हतो, ते वखते तमारी वे पुत्रीयो मुने पंखाथी
 पवन नांखती हती, त्यां में जमतां जमतां तेनां अंगलक्षण जोयां, तो मने
 एम मासम पड्युं जे आ वेहुं कन्या ठे ते कुलक्षणीथी जरपूर ठे अने आ
 नाथी ते शेठना कुसनो थोडा वखतमां नाश आशे! तेवी रीतना जावि

एध्वी बंध अने गुणसागरनुं चरित्र.

१६

कुसुमयने जाणी तत्काल मारा हृदयमां महा खेद उत्पन्न थयो. ते वर जे तमोये पीरसेसुं अन्न सरस हतुं, ते सर्व नीरस थइ गयुं. तो पण तमो ज्यारे मने वारंवार "जोजन करो, जोजन करो" एम कसुं, त्यारे मे-यति चित्त जावरहित जोजन कसुं.

ते सांजखी अमारो पिता कहेवा लाग्यो जे महाराज ! मारा कुसुमो, क्य न थाय तेवो कांइ उपाय ठे ? जो होय तो कहो. त्यारे तपस्वी घोड्यो के जे वो घटे तेवो उपाय जो तमो करशो, तो धाशे. पण ते करवो घणो छुप्कर ठे ? ते सांजखी भेष्टी बोड्यो के कुसुमदाने माटे छुप्कर कार्य इशे, ते पण करशुं. त्यारे ते परिवाजक बोड्यो के प्राणथी पण वल्लज होय परंतु निर्लक्षण तथा जेथी थापणुं सर्व धगडी जतुं होय, तेवी वस्तुनो ज्ञाता पुरुषे जसदीथी त्यागज करवो. कारण के तेवी वस्तुनो त्याग करवाथीज अथ थाप ठे; माटे मारुं तो ए कहेसुं ठे के ए तमारी घेहु प्रिय पुत्रियोने सारीरीते नवराबी, चंदनागरु सिंघी, सूरूपणोथी अलंकृत करी, शांतिकर्म करावीने एकांतमां जइने मंजूषामां नांखी ते मंजूषा गंगामां तरती मूको. एम कर थायी तमारा बंधने सुख उत्पन्न धाशे ? ए वाक्य सांजखी मूढ जेतुं मन ठे, एवो ते अमारो पिता, तेनुं कहेसुं सर्व अंगिकार करी घेर थाड्यो.

तदनंतर अमारा पिताये उत्तम एवी मंजूषा करावी, तेनां ठिडो सर्व मीणथी पूराथी कांई पण वोड्याविना अमने घेहुने अंदर नांखी, अने कोइ पूवे तो कहे के जेनो विवाह करवो ठे एवी था कन्याजने मंजूषामां घेसारी गंगामां बहवराववी जोइये अने गंगाने जोवराववी जोइये. कारण के अमारा कुसुनी एवी परंपराज ठे. था प्रमाणे कहेतो थको परिवाजकनी साये पे टीं उरडाथी गंगा तरफ चाड्यो, त्यां थावी ते पेटनीने रडःस्थळमां स्थापन करीने गंगाना कांडा उपर शांतिकर्म करीने प्रातःकालनेविषे ते पेटनीने जखमां मूकी दीधी. पठी विपादयुक्त चइ घेर थावी तेणे सर्व शोकनुं कृत्य कसुं.

हये ते छुष्ट परिवाजक पण पोताना. मठमां जइ पोतानी धारेखी इछा पार पाडयाना सवयवी दर्पायमान थइ स्वशिष्यवर्गने उतावसथी कहेवा. लाग्यो के हे शिष्यो ! गंगादेवीये मारा मंत्रनो सिंघिने माटे पूजोपकरणे करी युक्त एवी एक मंजुषा कृपा करी हास थाणेली ठे; तेमाटे तमो त्यां जइने गंगामां तरती थावली ते पेटनीने त्वरित सइ थावो. पण ते

पेटी उघाडशो नहिं हो. कारण के जो तमो उघाडशो, तो मारे मंत्रसाध-
नमां विघ्न थाशे ? एवं सांजखी विस्मय पामेखा ते 'सर्वे शिष्यो गंगाना
कांठापर गंगाना प्रवाहने जोता जोता चार कोश पर्यंत चाट्या गया. परंतु
ते मंजूपा तेउने दृष्टिगत थइ नहिं. हवे ते पेटी दृष्टिगत तेने न थइ, तेनुं
कारण कहे ठे. के एज गामनो सुजूम नामा राजा हतो, ते गंगाना कांठा
पर क्रीडा करतो हतो, तेणे गंगाना प्रवाहमां तरती आवती ते पेटी नजरे
दीठी, के तुरत लइ लोपो. ने उघाडाने जोवा लाग्यो, तो तेमां अद्भुत
रमणीय स्वरूपवालीयो अमने जोइ, अने जोतावेत कामार्त्त थयो अने पो
तांना मंत्रीने कहेवा लाग्यो, के अहो आ आश्चर्य तो जुवो ॥ यतः ॥
किन्नारी किमु किन्नरी किममरो विद्याधरी वाइय वा, किं नागानुचरी
किमंवरचरी किं वांवरी किन्नरी ॥ किं गौरीहरि सुंदरी किमच किं, किं चेह
बागीश्वरी, तारुण्यकुममंजरी स्मरपुरी साक्षात् किमेपा सुवि ॥ १ ॥
पातालकन्ये किं विद्या, धर्यो स्वर्वांगने च किं ॥ किं वा नृपसुते एते, जो
जो ब्रूत युवां च के ॥ २ ॥ अर्थः—अरे आ ते शुं नारी हशे ! के किन्नरी
हशे ! के विद्याधरी हशे ! के नागनी दासी हशे ! आकाशचर ! हशे ! के किन्न
री हशे ! के शुं गौरी हशे ! के विष्णुपत्नी लक्ष्मी हशे ! के वसु सरस्वती हशे !
के तारुण्यवृक्षनी मंजरी हशे ! के आ ते रतिपतिने रहेवानी साक्षात् नगरी
हशे ! के कोण हशे !!! तेम विचारीने अमने बेहुने पुत्रवा लाग्यो के, हे
कामसक्तिकाउं ! तमो बेहु जणयो पातालकन्या ठो, के विद्याधरी ठो, के
राजकन्या ठो, के कोण ठो ? ते मुने यथातथ्य रीते कहो. ते प्रमाणे रा-
गार्ज्यवनथी राजाये अमोने पूव्युं तो पण अति दुःखदुःखित एवी अमो
ये कांही पण जंवायं दीधो नहिं. एवा समयमां राजानो अजिप्राय जाणी
ने तेनो मंत्री कहेवा लाग्यो के हे राजन् ! आप विचार करो. कोइ पण प्र-
थल कारण बिना सर्व थंगे शणगारेखी अति कमनीय, तथा तारुण्यने प्राप्त
थयेखी एवी आ कन्याउने केम त्याग करे ? ते माटे कोइये पण पोताना
स्वार्थ साधवा माटे आ बेहु कन्याउने पेटीमां पुरी गंगामां बहेती मूकी
लागे ठे. माटे मारो मत तो एम ठे के, आ ए बेहुने कादी लइ बीजी ये
कन्याउं आज मंजूपामां पुरी गंगामां बहेती मूकिये ? ते वाक्य सांजखी
बीजो कोइ कासो माणस बोह्यो के मारी तो ए मत ठे जे आपणने थां.

हिं गंगाना कांठा पर बीजी ये कन्यायो उपलब्ध थावी, ते घणुं दुस्तर
वे; माटे कन्याव्रज पात्री पेटीमां मूकवी, एवी कांश् जरु जासती नयी.
माटे वनमां फरतो ये वानरीयो अंदर मूकी दश्ये. ते वचन सांजली
राजा खुशी थइ गयो अने कहेवा साग्यो के तमारो विचार ठे, ते मुने
सुंदर लागे ठे; माटे तमे जे कहो ओ तेमज करवु आपणने उचित ठे.
एम कहींने अमने घेहूने पेटीमांथी लइने ते पेटीमां ये वानरीयो मूकी
दीधी अने पात्री जेम हती तेमज पेटी बंध करी पाणीमां वहेती मूकी
हर्षसहित ते राजा आहिं आब्यो.

हवे ते परिव्राजकना शिष्यो जे हता, ते विचार करवा साग्या के गुरु-
ना कहेवा प्रमाणे हजी सुधी ते पेटी तो थावी नही. परंतु आपणा गुरु
बोहुं तो कदी बोखेज नहिं, माटे आपणे मुंजाइने कर्षसिद्ध थया विना
ताहुं जावुं ते ठीक नही. एम घणी बार सुधी विचार करता करता चाख्या
राय ठे, तेवामां तो सुचूम राजाये जेमां ये विकट वानरीयो पूरी ठे, तेवी!
ते पेटी गंगाना प्रवाहमां तरती तरती आवती हूरथी शिष्योये दीवी. त्यं:
तो ते नजीक थावी पद्मोची अने तेने सर्वे जणे खेंची लीधी. लइने एमने
एम ते पापी परिव्राजकने आपी दीधी.

पत्री ज्यारे सूर्य अस्त थयो, त्यारे ते गुरुरे पोताना शिष्योने कथुं के, हे
शिष्यो! हुं तो आ पेटी लइने मारुं मंत्रांधन करवा आ मठमां बैसुं
हुं, अने आ पेटी लइने मठनी अंदर जावुं हुं. तमारो तो हमणांज आ
मठने द्वारे बहारथी ताहुं दइने, हूरजइने घेसवुं. आ मठनी अंदर कोइने
कांश् करुण शब्द थाय अथवा कोइ तमोने बोलावे, तो पण तमारो सांजली
घेसी रहेवुं, परंतु आ मठनी थागल पण आववुं नही, अने ताहुं पण उघा
डवुं नही. कारण के तेम तमो जो थावो, तो मारे मंत्रसिद्धिमां विघ्न
थाय! ते सांजली सर्व शिष्योये तेनी कहेली सर्व वात कबूल करी. पत्री
ते पापी परिव्राजक पोताना मठमां पेटी लइ हर्ष सहित मठनुं द्वार दइने
अंदर पेठो अने सर्व शिष्यो तेनां कहेवा प्रमाणे मठना द्वारने बहारथी
ताहुं दइने हूर जइ घेता.
हवे ते परिव्राजक पेटीनी समीप जइने कहेवा साग्यो के, हे जई! तमा
रीपर तुष्टायमान थयेलां गंगादेवीये कृपाये करी देवस्वरूप एवो हुं रूप कर.

તમોને થાપ્યો ઠે, તેને સ્વીકાર કરો. એમ કરતાં હું પણ તમારી પાસે યા-
 ઘના કરું તું જે રતિસમાન રૂપવતી તમે મુને પતિત્વે અંગીકાર કરો. હું
 તમારો ફિકર હું, માટે દયા કરી મુનેજ સ્વામી કરી કૃતાર્થ કરો. એમ
 કહી જેવામાં તે પેટી ડાઘાડી અંદર હાથ નાંખે ઠે, તેવામાં તો સ્વજાવથી
 અતિચંચલ, પેટીની અંદર ઘણી વાર પૂરવાથી ઘણીજ ક્રોધાયમાન થયે
 લી, ઘણા વલતની જૂથથી સૂકાઈ ગયેલા ડદરવાલી, એવી બે વાનરીયોયે
 તેનો હાથ પકડ્યો. પકડીને એકદમ ઠેકડો મારી પેટીથી બહાર નીકળી
 પોતાના દાંતોયે કરી તે તપસ્વીના કાન, નાક, હોઠ, કપાલ, ગાલ, કરડો
 ચાખાં, તથા હાથ, પગ વગેરે સર્વ ઘીજા અંગોને તીવ્ર નલોયે કરી વત-
 રડી છોદીલાણ કરી મૂક્યો. તે વલત પરિવાજકથી મળને બહાર તાણું દી-
 ધું હોવાથી કમાડ જાંગી બાહર પણ જવાયું નહી, અને અત્યંત દુઃખી થયો.
 ત્યારે મહોટી રાઢ્યો નાંખી પોકાર કરવા લાગ્યો કે, હે શિષ્યો! જલદી ધો
 ડો ધોડો!! થરે આ હુટ વાનરીયો મારું જરૂર કરી જાય ઠે!!! આ
 પ્રમાણે શિલાપ કરતો કરતો પૂતલને વિષે જમરી પડી ગયો. હવે શિ-
 પ્યો જે હતા, તે પોતે ગુરુનો શિલાપ સાંજલે ઠે, પરંતુ ગુરુએ પુર્વે કહ્યું ઠે, કે
 “કોઈ કરુણશબ્દ કરે, કે બોલાવે, તો પણ તમારે મઠ નજીક આવવુંજ
 નહી અને તાણું પણ ડાઘાડવું નહી.” જો આવશો તો મારી મંત્રસિદ્ધિમાં
 વિઘ્ન થાશે? તે સંજારી સર્વ શિષ્યમાહેલો કોઈ પણ શિષ્ય, ત્યાં ગયો નહિ.
 પઠી તેના સર્વ અંગોને ક્રુધાતુર એવી બે વાનરીયોયે ચાર પહોર પર્યંત લૂચ
 ચૂપ્યાં, તેથી તે પરિવાજક પ્રાણમુક્ત થયો; પરંતુ અજ્ઞાનતપથી તે મરણ પા-
 મીને રાક્ષસપણે ઉત્પન્ન થયો. અને વિજંગજ્ઞાને કરી રાક્ષસાવતારમાં પણ
 તેણે એવું જાણ્યું જે પૂર્વજન્મે કામાતુરપણાથી મેં વચ્ચા ફેલેલી અને યુક્તિયે
 કરી પેટીમાં નલાથી ગંગામાં વહેતી-મૂકાવેલી એવી બે કન્યાડનું સુજૂમરા-
 જાયે દરણ કર્યું ઠે, અને સુચાઈથી તેને વદલે બે વાનરીયોને પેટીમાં મૂકી
 મારા પ્રાણ લેવાડ્યા ઠે, એમ વારંવાર તે સુજૂમરાજાનું વેર સંજારી તે સુજૂ-
 મરાજાને મારી નાંખ્યો, અને તેના આ સર્વ નગરને ડર્જડ કર્યું. અને પૂર્વ
 જન્મનો થમારી સાથે અપૂર્વ પ્રેમ હોવાથી થમારો વચાવ કહ્યો. વસી હે
 સુર પુરુષ! આ એક શીશીમાં કાણું અને એક શીશીમાં ધોણું, એ બે જાત
 હું અંજન ઠે, તે પણ તે રાક્ષસનુંજ કરેણું ઠે. જ્યારે તે રાક્ષસ બાહર જાય ઠે,

त्यारे अमो वेहु जणीयोने श्वेत अंजन आंजे ठे, तेथी अमो वेहु हाथ
यो घड जाइये ठेये. अने पाठो ज्यारे फरीने आवे ठे, त्यारे पाठुं आ कृप
अंजन आंजे ठे, तेथी पाठी अमो वेहु स्त्रीयो घड जाइये ठेये.

आ प्रमाणे अमारुं वृत्तांत तो आप सुद्ध जन पासे अमोये सविस्तर क
सुं. हवे अमारा अंतकरणनो जे विचार ठे, ते अमो आपने कहीये ठेये के,
हे सज्जन! आप सावकाशची श्रवण करो. शून्य घरमां रहींने अत्यंत
दुःखित एवी अमोने आ यमराज सरस्वा राक्षस्यकी दया करी गोडावो.
तेवां ते कन्यार्चनां वचनची कारुण्ययुक्त, तथा प्रार्थनाना जंगघो जयवा-
सो एवो ते सुमित्र, कहेवा लाग्यो के हे स्त्रीयो! ते राक्षस, केटले दिवसे
आहिं आवे ठे? अने ते क्यां जाय ठे? त्यारे ते स्त्रीयोये कहुं के ते राक्षस,
राक्षसस्त्रीपमां जईने घे व्रण दिवसे पाठो जसदी आहिं आवे ठे. अने
आहिं तो एक पक्ष अथवा मास पर्यंत रहे ठे. अने आजनी राते तो ते
जरूर आवधानोज ठे. माटे हे जाग्यशासिन्! तमो हेवस जोंपरामां
प्रवर्तरीते रहो. प्रजातमां पाठो ते पूर्वोक्त स्थाने जातो रहेशे. ते पठी
आपणे यथेष्ट अने यथोचित कार्य करसुं. पठी सुमित्र पण ते सर्व वृत्तांत
सांजलीने स्त्रीयोना कहेवा प्रमाणे पाठुं अंजन आंजी पूर्ववत् दाखणीपो
करीने त्यांची नीचे उतरी ते राजमदेसना जोंपरामां संताड पेठो.

संध्यासमय ज्यारे यथो, त्यारे ते राक्षस पण तूर्णतार्थी त्यां आव्यो. आवीने
नित्यनी पेठे अंजन आंजी तेने स्त्रीयो करीने कहेवा लाग्यो, के थरे! आहिं
कोइ पण मनुष्यनो गंध आवे ठे? एसांजली ते वेहु जणीयो कहेवा लागीयो
के आहिं कोण मनुष्य ठे? अमे ये मनुष्य ठेये, बीजो कोइ मनुष्य आहिं
ठेज नही. एवी रीते कहीने ते वेहु जणीयोये राक्षसने विश्वास पमाड्यो.
पठी रात्रि रहींने सचारमां पाठो राक्षस, राक्षसस्त्रीपमां जवा तैयार थयो,
त्यारे ते वेहु जणीयो कहेवा लागी, के अमो आहिं बीये ठेये, माटे तमो
पाठा जसदी आवजो. ए प्रमाणे स्त्रीयोनां सानुराग वचन सांजली गुडी
घड पाठुं वेहु जणीयोने अंजन आंजी दाखणीयो घनावी घास्यो गयो.
सुमित्रे राक्षसनुं निर्गमन थयुं ते जाण्युं, तेथी नुरत पाठो मेदेसनी उपर
घडी गयो. अने त्यां अंजनना योगची ते वेहु जणीयोने दाखणीयो मटाडी,

અંજનની ઘેદુ શીશીયો છડ, તે રાક્ષસે સંગ્રહ કરેલાં રત્નોનો ઝરેલો મહોટો કુંજ છડ, તે ઘેદુને સ્ત્રીરૂપે ઊપરથી નીચે ઊતારી, તેમાં એક જાળીને ઊટ્ટી વનાવી અને ઘોડી સ્ત્રીસાથે તે ઊટ્ટી ઊપર ચડી બેઠો, અને ત્યાંથી તુરત જ્યાં પોતા નો મિત્ર રાજ્યને પ્રાપ્ત થયેલો છે, તે શાલપુર તરફ જવા માટે નિકલ્યો. પઠી સુમિત્ર કેટલાએક દિવસોયે કોઈએક મંત્રસિદ્ધ પુરુષને મળ્યો, અને તેને પોતાનું વનેહું સર્વ વૃત્તાંત સવિસ્તર કહી દીધું. જાણ્યું છે સર્વ વૃત્તાંત જેણે એવા તે સિદ્ધપુરુષે તેનું અત્યંત આશ્વાસન કર્યું અને કહ્યું કે હૈ મિત્ર! તું નિર્જન્ય રહેજે. તારે રાક્ષસનો કોઈ પણ તરેહનો જય રાલ્લો નહિં.

હવે તે રાક્ષસ પાઠો પોતાને સ્થાનકે આવીને બેઠો છે, ત્યાં પોતાની વેદાથ ણીયોરૂપ સ્ત્રીયો તથા રત્નોનો ઝરેલો કુંજ, તથા શ્વેત, કૃષ્ણ એવી અંજનની વે શિશીયો, એ સર્વ દીધું નહિં. ત્યારે તો રાક્ષસ, અત્યંત ક્રોધાંધ થઈ ગયો, અને ઊટ્ટીના પગલાને અનુસારે એકદમ ત્યાંથી ચાલ્યો. તે ચાલતાં ચાલતાં જો ઢેકાણે સુમિત્ર સિદ્ધ પુરુષને મલીને રહ્યો છે, તે સ્થાન પાસે આવ્યો. ત્યાં અત્યંત રુદ્ધ જેની કાઠ્ઠિ છે, અને મહાહુદ્, કૂ, કૂ, એવો મુલમાંથી શબ્દ કરતા, ગ્રણ લોકને કંપાવતા, સુમિત્રની પઠવાડે આવેલા એવા તે રાક્ષસને ઘણવાનું સિદ્ધપુરુષે દીધો. અને દેખતાવેંતજ થાંજલાની પેઠે, સ્થિર કરી મૂક્યો, જેથી તે હાલી પણ ન શકે અને ચાલી પણ ન શકે. પઠી તે રાક્ષસ તેનું માહાત્મ્ય ન જાણીને ચમત્કાર પામ્યો થકો કહેવા લાગ્યો કે, અહો! રાક્ષસથી પણ સિદ્ધપુરુષો મંત્ર શાસ્ત્રમાં અતિ પ્રવીણ હોય છે, તે વાત સાંજલી હતી સ્વરી, પણ હૈ સિદ્ધપુરુષ! તમોયે તે વાત પ્રત્યક્ષ અમોને દેલાડી. માટે હૈ દયાહુ સિદ્ધજન! તમોયે સ્તંજ સમાન તથા જડ તુલ્ય મને કરી નાંહ્યો છે, માટે ઠોડી મૂકો, અને કિંકરીજૂત થયેલા મને કાંઈક આજ્ઞા ફરમાવો. આવાં તેનાં વચન સાંજલી સિદ્ધપુરુષે કહ્યું કે, હૈ પાપિષ્ઠ! હુદ્! હુરાત્મન્! ધિક્ પડો તારા અવતારમાં? જા, હું તુને આજ્ઞા તો પડલી જ કરું તું. કે મઠરણાગત થયેલા આ સુમિત્રની સાથે તું વૈર રાલોશ નહિં. સ્વરદાર! જો જરા પણ વૈર રાલ્યું છે તો?

તે સાંજલી રાક્ષસે કહ્યું કે, હૈ ઘૃણાહુ પુરુષ! તમારા કહેવા પ્રમાણે હું નિશ્ચે કરીશ. પરંતુ મહેરવાની કરી આ પ્રાણથકી, પણ ઘણજ એવી મારી

पण वे स्त्रीयो मने पाठी सोंपावो. एवां वचन सांजलो ते पलादने सिद्ध
 रूपे प्रतिबोध देवा मांन्यो, के हे पुरुषाद ! जे स्त्रीयो माटे तुं पूर्वजन्म
 विषे तपोजंग पाम्यो, तथा वानरीना हाथची चूने हाखे मरण पाम्यो, अने
 वली मिथ्या कष्टक्रिया करी देवदुर्गतिने (राक्षसपणाने) प्राप्त थयो, तो
 पण हजी तुं नरकगतनुं कारणचूत एवुं जे परस्त्रीगमन तेने ठोडवाने इष्ट-
 तो नथी ? एही रीते सिद्धपुरुषे अत्यंत तेने धिक्कारी दीधो; तेथी ते राक्षस
 प्रतिबोध पामीने पोतानो सुमित्रे आणेलो रत्नो कुंज, तथा वे स्त्रीयो ते
 सुमित्रने सोंपो वेर त्याग करी पोताना कोखा सर्व अपराधने खमावी स्व-
 स्थान प्रत्ये गयो. राक्षस गया पठी अत्यंत हर्षजरे करी प्रफुल्लित ठे देह
 जेनो एवो सुमित्र, ते कृतोपकारी सिद्धपुरुषनी स्तुति करवा लाग्यो. के हे
 सिद्धजन ! परोपकारिन् ! हे दयाळो ! हे सत्त्ववान् ! साहसिक, धीर, ते
 आखा जगतमां आपज गो. कारण के आपे दुष्ट, पापिष्ट, एवा ए राक्षसने
 पण प्रतिबोध पमाळ्यो. वली मारुं पण स्त्रीयो सहित आपे रक्षण कयुं,
 माटे आपनो गुण उशिंणण हुं क्यारे यश ! एम ते सिद्धपुरुषनी स्तुति
 करी, त्यारे ते सिद्ध पण सुमित्रनी प्रशंसा करी कहेवा लाग्यो के, हे सु-
 मित्र ! साहसिक जनमां अने धर्मिष्ठ जनमां तो तमेज श्रेष्ठ देखाळ गो.
 कारण के मंत्रविद्यादिथी वर्जित एवा पण तमोये आ प्रकारनुं महोडं सा-
 हस कयुं. माटे तमोने पण धन्यवाद ठे. परंतु साहस करवाथीज कार्यनी
 सिद्धि घाय ठे ॥ यतः ॥ विजेतव्या खंका चरणतरणीयो जलनिधि, विप-
 दाः पौलस्त्यो रणनुवि सहायाश्च कपयः ॥ तथाप्याजौ रामः सकलमवधी-
 छाक्षतकुलं, क्रियासिद्धिः सत्त्वे वसति महतां नोपकरणे ॥ १ ॥ रथस्यैकं
 चक्रं जुगयमिताः सप्त तुरगाः, निराखंभोमार्गश्चरणविकलः सारथिरपि ॥
 रविः पारं याति प्रतिदिनमपारस्य नजसः, क्रियासिद्धिः सत्त्वे वसति मह-
 तां नोपकरणे ॥ २ ॥ अर्थः—जे श्री रामचंद्रने समुद्र जे ठे, ते तो पगथी
 उतरवो ठे, जो शत्रु जोड्ये तो रावण ठे, अने रणसंग्राममां सहायकारक
 जो जोड्ये तो वनचर वांदराळ ठे, तथापि ते श्री रामचंद्रे साहसपण्याथी
 आखा राक्षसना कुलनो संहार करी नांन्यो, माटे महोटा पुरुषने कार्य
 सिद्धि जे ठे, ते पोताना पराक्रममांज ठे, परंतु बीजा उपकरणोमां नथी
 ॥ १ ॥ जे सूर्यना रथने एकज पेडुं ठे, अने तेने रथे जोडेसा जे सात घोडा

ઠે, તે તો સર્પોથી વંધાયેલા છે, ચાલવાનો માર્ગ છે, તે અવલંબન વિનાનો છે. પટલે આકાશ છે, અને રથનો સારથિ જે અરુણ છે તે પગરહિત છે તથા પિ તે રથિ, સાહસથી પ્રતિદિન અપાર એવા આકાશના માર્ગને કાપે છે. માટે કાર્યસિદ્ધિ જે છે, તે સત્ત્વમાં રહેલી છે, પણ વીજા ઉપકરણોમાં રહેલી નથી. એ પ્રમાણે સુમિત્રની પ્રકૃષ્ટ પ્રશંસા કરી તે સિદ્ધ પુરુષ ચાલ્યો ગયો.

હવે સુમિત્ર પણ ચાલતો ચાલતો જ્યાં પોતાનો મિત્ર ધીરાંગદ કુમાર રાજ્યગાદીપર બેઠો છે, તે મહાશાલ નગરપ્રત્યે આવ્યો, ત્યાં આવી જાહે એક ઘર લટકે રહ્યો. પઠી ગંગા અને ઝમા સાથે જેમ શિવજી રમે, તેમ પોતાની બે સ્ત્રીઓ સાથે રમતાં કાલહોષ કરવા લાગ્યો.

હવે જે રતિસેના વેશ્યા હતી તેનું શું થયું? તે કહે છે. કે તે રતિસેના વેશ્યા જ્યારે સુમિત્રનો મણિ ચોરાવાથી સુમિત્ર પોતાની પાસેથી નિકળ્યો, ત્યાર પછી તે ચોરેલા મણિથી કાંઠી પણ ન મલવાયી પસ્તાવા લાગી. વહી ડ્રવ્યનો વ્યય થવા લાગ્યો અને ઘણું ડ્રવ્ય મલતું હતું તે વંધ થયું. એમ જાણી તેણે વ્રણ ઉપવાસ કર્યા અને પઠી પોતાની પુત્રીને કહેવા લાગી કે પુત્રિ! હવે ધીજા કોઈ ધનવાનની સાથે તું ક્રીડા કર, અને તેની પાસેથી ડ્રવ્ય કમાઈ મધુર મધુર જોજન કર, કારણ કે આપણો સ્વામી તો કેવલ ધનજ છે, તેથી આપણું નામ વારાંગના પડયું છે? આવું થવન સાંજલી જેને સુમિત્રને વિપેજ દૃઢ આમ્રહ છે તેવી તેની પુત્રી કહેવા લાગી કે, હે માત! જેમ સમુદ્ર જે છે, તે કોઈ દિવસ, નદિયોનાં પાણી ઘણાંજ અંદર આવવાથી પણ તૃપ્તિ પામતો નથી, વહી જેમ ઘણાં કાષ્ટ નાંચવાથી હુતાશન તૃપ્ત થાતો નથી, તેમ હે પાપિણિ! તું પણ મારા કાંત એવા સુમિત્રે આપેલા ડ્રવ્યથી તૃપ્ત થઈ નહિ. હું કદાચિત્ અગ્નિમાં પડી વહીને તસ્મીન્નૂત થઈ જાવું કલૂષ કરીશ, પણ તે સુમિત્ર વિના આ કલેવરથી ઉત્તમમાં ઉત્તમ કોઈ પણ ધનવાન પુરુષનો સંગ હું કરનાર નથી! આ પ્રકારનો પોતાની પુત્રીનો સ્વરો આમ્રહપૂર્વક નિશ્ચય જાણીને તેને કેટલીએક ગાલ્યો દીધી ને ત્રીજે ઉપવાસે પારણું કરી પાઠી સુમિત્રને તેજ ગામમાં શોધવા માટે નિકાલી. એમ પ્રતિદિન તે આજ્ઞા ગામમાં શોધવા લાગી, પણ તે મળ્યો નહિ. પઠી સાવ ડ્રવ્ય મલતું પણ વંધ થઈ ગયું તેથી તે ચિંતામસ્ત થઈ ગઈ. એમ કરતાં કેટલાએક દિવસ પછી ઉત્તમ અલંકાર અને સુશોજિત વસ્ત્રો જેણે

धारण कथां वे, एवा ते सुमित्रने रस्तामां चालतो ते कुट्टिनीये दीजो. अने तेनी पासे आवी अत्यंत आपद् करी पगे लागी ने पोताने घेर तेडी लावी. अने कपटयी कहेवा लागी के हे सुजग! स्नेहे करी मुने कहा बिना तम जेवा सुइपुरुषने प्रवास करवो, ते उचित ठे? आ गरिब अने निर्दोष ए वी मारी सुतानो तमोये केम त्याग कथ्यो? अहो प्राणप्रिय! दुःसह एवा तमारा बिरहघो मारा प्राण रहेवानो पण मुने संदेह थयो हतो, ते मांक मांक हुं जीवती रही तुं. वखी मारा परिवारे सहित में आपने बहुज शो-ध्या, पण कोइ ठेकाणे आपनो पत्तो ज लाग्यो नहिं. मारायी आपने शो-ध्या बिनानुं कोइ चेत्य, के मार्ग, के आंगणुं, के वन, के कोइ पण स्थल रहुंज नथी. आटखो बधो स्नेह राखतां ठतां पण आपने अमे हिसाबमां ज आवतां नथी माटे आपनुं हृदय, उपरयी पतंगरंग जेवुं सुशोभित ठे अने अंदरयी पापाण समान कठिन लागे वे; कारण के निरपराधी अने अंगीकृत एवां अमोने आपे दर्शन दीधुंज नहिं. आ प्रकारनां ते वृद्धकुट्टिनीनां वचन सांजखी सुमित्रे विचारुं जे अहो अद्यापिपर्यंत आ पोतानुं पाप ओडती नथी. अने केवां मीठां वचनथी मुने मोह करे वे? अने मारुं चिंतामणि रत्न जे चोरी गइ ठे, तेनी तो बात कहेती पण नथी. परंतु ते ए मने उग्यो वे, तो हुं पण एने उगुं. कथुं वे के 'शवं प्रति शाव्यं कुर्यात्' एउठे शठजननी साथे शाव्यज करवुं जोइये, ते बिना ते मानेज नहिं. एम विचारी सुमित्र ते वृद्धा प्रत्ये कहेवा लाग्यो के, हुं कार्यना उत्सुक पणायी छर देश गयेखो हतो, त्यांचो वेपार माटे घणुं करियाणुं लावी ह-जी हमणांज आ गाममां आव्यो तुं, तमारी पासे मारे आहीं आव्यो ने तुरतज आववुं हतुं, पण जाजुं करियाणुं हतुं तेथी तेनी उतारवानी ने मू-कशानी खटपटमां हुं आवी शक्यो नहिं, ते माफ करजो. अने छरदेशांतर-हुं गयो हतो त्यां पण तमोने तथा तमारी दीकरीने घडीएक में विसारेखां नथी. खातां, पीतां, दिवसमां, रातमां, तमोने हुं भूख्योज नथी. जो हुं खो हुं पोखतो हवं तो मने तमाराज शपथ ठे?

आ प्रकारनुं सुमित्रनुं वाक्य सांजखी ते कुट्टिनीये विचारुं जे आ म-हानं कहेवुं वचन खोटुं जाणतां नथी. पागो वखी पूर्वनी पेठे द्रव्य आप-ना-सांमश? परंतु हुं तेनो चोरी-खीधेखो चिंतामणि तो पागो आपीश-

दुर्नी एम करी थाप, नहिं तो हुं जेवी कोइ जूंमी नथी! त्यारे सुमित्र बो-
 द्यो के था। तो तारी दीकरीनेज हाथणी करी ठे, पण मारी दाऊ तो क्यारे
 ठंझाय, के क्यारे हुं तुनेज महोटा पेटवासी गधेडी बनावीने उकरडामांथी
 विष्टा चरावुं, मूत्र पीचरावुं. अने मारा रुद्रापणनी पण स्यारेज तुने माझम
 पडे. ते बिना माझम पडे नहिं. हवे पेसो तें चोरी छीधेसो मारो मणि तो
 पात्रो थाप, ते सांजलीने राजा कहेवा लाग्यो के, वली मणि केसो? स्यारे
 सुमित्र कहे ठे के, महाराज! जेना प्रतापथी आपणने आ गामनी बाहेरें उं
 पचनमां सर्व शरीरतुं सुख साधन प्रगट थयुं हतुं. तेज मारो मणि, आ पां
 पर्णीये चोरी छीधेसो ठे. ते सांजली क्रोधायमान थयेसो ते बीरांगदराजा
 वृद्धाने नोरथी कहेवा लाग्यो के, थरे दुष्टा! धृष्टा! प्रत्यक्ष तस्करो! मारा
 स्याग मुद्र मित्रने पण तें उग्यो? स्यारे ते वृद्धा जयजीत ग्रहं घर घर
 भ्रजनी भ्रजनी सुमित्रना पगमां पडी, मोढामां थांगली दडने कहेवा लागी
 के, हवे माठं रक्षणा करो. रक्षणा करो. “शरणमां आयेला दुश्मननी
 पण रक्षा करी ते उत्तम जनने उचिन ठे,” ते सांजली ज्ञानवान् एवा
 सुमित्रे गज्जानी विननि करी ते कोशीपर चडेसो क्रोध उतरानी दीपो.
 ते बस्येन तुरत नेणे चोरेसो जे मणि हतो तेने घेरथी मगाथी सुमित्रने हाथ
 मां थाप दीपो. स्यारे सुमित्र नेनी दीकरीने पात्री हाथणी मटाडी श्री
 बनावी दीधी. पत्री पोतानी मानातुं थावुं दुष्ट चरित्र जाणी ते रतिमेना
 नी पुत्रीतो प्रेम सुमित्रपर पूर्व हतो तेथी बधारे थयो. हवे ने कुटिणी
 पण पोतानी दीकरीने खडने पोताने घेर थावी, अने ते सुमित्र पण रा-
 जानी थाडा खडने रतिमेनानी पुत्रीने पोताने बस करी. पत्री हष्ट थये,
 सो बीरांगद राजा सुमित्र प्रत्ये कहेवा लाग्यो, के हे जाई! तो मने कया
 बिनाज दुदा पत्री जडने तुरत नमो कयां गया? अने जुं थयुं? अने कयां
 रप्पा? जुं सुख मख्युं? अने जुं दुःख प्राप्त थयुं? ए सर्व कृतूद्वय, हुं सांज
 खबाने इहुं वुं. माटे मने कहे. स्यारे सुमित्र पण मणि प्राप्त थयो स्याथी
 थारंजीने पांने पात्रो बीरांगद पामे थाव्यो, स्यां मुधीनुं सर्व वृत्तांग कहेतो
 हसो. ते सर्व वृत्तांग सांजली चमरकार पामेसो बीरांगद राजा सुमित्रने क-
 हे ठे, के हे मित्र! कप्याहार थकी जेम नीगेगता प्राप्त थ्ये, सपा सु-

પણથી જેન સ્વર્ગ અને મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય છે, તેમ વ્યાપારથી લક્ષ્મી યથેષ્ટ પ્રાપ્ત થાય છે. તે સાંજલી સુમિત્રે કહ્યું કે હે પ્રજો! કોદરાના ઢગલાની પેઠે પુણ્યવિના વ્યાપાર વગેરે સર્વ વ્યર્થ થઈ જાય છે. પરમ પદાર્થો તો પ્રાપ્ત થાય છે.

યતઃ ॥ લક્ષ્મીર્દાનમયી વપુઃ સુલભયં શ્રદ્ધામયં, માનસં ધર્મઃ શીઘ્રદયા

મયઃ સુચરિતઃ શ્રણીમયં જીવિતમ્ ॥ બુદ્ધિઃ શાસ્ત્રમયી સુધારસમયં વાગ્ધૈજ્ઞવો

ક્ષુજિતઃ વ્યાપારશ્ચ પરાધર્મસાધનપટુઃ પુણ્યેવિના નાપ્યતે ॥૧॥ યદુર્લભં દુર્ગમ

દૂરસંસ્થિતં, વશે યદન્યસ્ય ચ દુર્જનાશ્રિતમ્ ॥ સુલભં જવેત્તત્કિલ્લ લીલયા

વરે, પુણ્યં કૃતં પ્રાગ્ યદિ જીવ પીવરમ્ ॥૨॥ અર્થઃ—જ્ઞાનમાં દેવાય એવી

લક્ષ્મી, નીરોગી એવું શરીર, શ્રદ્ધાયુક્ત મન, સારી રીતે આચરણ કરેલો

એવો દયામય ધર્મ, લાંબું આયુષ્ય, શાસ્ત્રપ્રચુરબુદ્ધિ, અમૃતરસ સમાન વા-

ણીનો વૈજ્ઞવ, દ્રવ્ય મલવામાં યોગ્ય એવો વ્યાપાર, એ સર્વ चीज, પૂર્વ જન્મ

કૃત પુણ્યવિના પ્રાપ્ત થાતી નથી ॥ ૧ ॥ દુર્લભ, દુર્ગમ, દૂર રહેલી, ધી-

જાને વશ પડેલી, દુર્જન પાસે રહેલી, એવી સુલભ એ વસ્તુ છે, તે હે જી-

વ! તે જો પૂર્વજન્મ અત્યંત પુણ્ય કહ્યું હશે, તો તુને નિશ્ચે રમતમાત્રમાં

પ્રયાસ વિના પ્રાપ્ત થાશે. માટે હે સ્વામી! આપને જે રાજ્યલક્ષ્મી, પ્રયાસ

શિનાં એનીજ મેલે મળી છે, તે કેવલ પુણ્યનોજ મદિમા છે. વહી જુવો, મને

પણ મળિ મહ્યો, લ્હીયો મહી, તથા રસ્તામાં સિદ્ધ મહ્યો, રાક્ષસનો પરા

જય થયો, પાઠા જુદા પડેલા આપણે મહ્યા, તથા સર્વ ધીજાં સુલ જે કાંઈ

મહ્યાં, તે સર્વ પુણ્યનોજ પ્રતાપ છે.

હવે જો આપ જરા ધ્યાન આપો, તો તે રાક્ષસે કરેલું ઝજડ ગામ આપણે

વસાવીયે? અને જે રાક્ષસ રહેતો હતો તે, તે સ્થાનક મૂકી ધીજે સ્થાને

ગયો છે. એ વાત સાંજલી વીરાંગદ કુમાર પ્રસન્ન થયો. પત્ની શુદ્ધવર્ણવાલા

દેવ, અને જલની પેઠે વેદુ જળ પરસ્પર પ્રીતિ રાલી ઘણો એક કાલ સુલમાં

નિર્ગમન કાલા લાગ્યા. એકદિવસ વીરાંગદ રાજા પોતાના મિત્રના કહેવા

પ્રમાણે તે રાક્ષસે ઝજડ કરેલા મહાનગરમાં જઈ નગર વસાવ્યું અને ત્યાં પો

તાની આજ્ઞા વરતાવી અને પાઠો પોતાને જેનું રાજ્ય મળ્યું છે તે શાસનગર પ્ર

યે આવ્યો. પત્ની ત્યાં સુલરૂપ સમુદ્ધમાં મગ્ન થઈ, રાજ્યને યથાન્યાય પાલ

કા માંક્યું. હવે આ પ્રમાણની સર્વ નવીન નવીન કથા કહેનારો કોઈ જઈ

ते रत्नशिखराजाने कहे ठे के, हे राजन्! आ में सर्व धीरांगदकुमार तत्र सुमित्र मित्रानुं वृत्तांत कथुं, ते वितथ जाणसो नहीं. माटे हे नृप! आं इ निदासर्थी आपणे गुं समजवुं जाइये के पुण्य विना व्यवसाय सर्व खोटो ठे. ॥ यतः ॥ यत्र तत्रैव वा यांतु, करोतु व्यवसायकं ॥ सुकृती सजते सौख्यं सुवीरांगदराजवत् ॥ अर्थः—आहीं जाय, वस्त्री बीजे जाय, व्यवसाय पटखे व्यापार पण जामे तेवो करे, परंतु सुकृती जे जीव ठे, ते धीरांगदकुमारनी पेंने सुम्हने पामे ठे अने बीजाने सुख मखतुंज नथी.

आ प्रकारनी जहनी कथा सांजसीने रत्नशिखराजा विचारवा लाग्यो के, ग्रहो आगं सुधारस समान धार पुरुषोनां जे चरित्र ठे, तेने सांज-सगां मने वृत्तिज गानी नथी. यतः ॥ उत्तमानां च कोमानः, श्रिया वंश-ममोन्मथा ॥ श्रानोपि नश्यमश्नाति, संतुष्टः स्वामिनाऽर्पितम् ॥१॥ पंचा-ननोरहरंकां, प्रकटं पुरुषार्थताम् ॥ सन्धोमृगेंद्रशब्दोत्र, येनैव निजविक-गान् ॥ २ ॥ अर्थः—उत्तम पुरुषने वंश परंपराये प्राप्त थयेसी लक्ष्मीये करी अजिमान गुं करवुं? करवुंज नहिं. कारण के पोताना स्वामीये आपेक्षा नश्यने संतुष्ट यइने श्रान पण स्वाय ठे, अर्थात् वंशपरंपरार्थी आधिस्त्री सख्योपी उत्तम पुरुषने अजिमान आणवुं उचिन नथी. वस्त्री सिंह जे है, ते एक पोतानाज पुरुषार्थने बहन करे ठे. जुयो के जेणे पोताना पुरुषार्थदा सृष्टेइ एवां शब्द उगलथ्य करेसो ठे. ते माटे हुं पण देशांतर जइ ने महारा पुण्यनी परीक्षा करीश. आत्री रीने मनमां निश्चय करीने पो-ताना बुद्धिमान् एवां सुनइनामा प्रधानने सर्व अतिप्राय कसो. ते सां-जसी प्रधाने कथुं के, हे देव! आपनी जे इच्छा यइ, तेने कोण इणी शके? तो पण आपने किंचित् हुं विज्ञापन करुं तुं. के हे बिनो! पर देश ठे ते दुःख करी जथाय तेवा ठे, रस्ना पण घणाज दुःखदायक ठे, तेमां मनुष्यो मरण पण पामे ठे, तेमां धेरीयो पण उस कपटनी इच्छा करनाग होय ठे. तेम वनां वस्त्री आपनुं शरीर घणुंज मुकोमस ठे; माटे परदेश जवाप्रायक आव नथी. वस्त्री आपने राग्य पण प्राप्ति थयेसुंज ठे. तो हे स्वामिन्! ते शचिन पुण्यनुंज फल ठे. माटे बीजा फलनी बांटा करीने आपने गुं करवानुं ठे? एम मंत्रीये रत्नशिखराजाने घणुं समजाइरो, तो पण तेण ते मंत्रांनुं बचन मान्युं नहिं, अने पत्री पोताना

अनिप्राय कोझे पण कद्या बिना पाठली राते उठी हाथमां एक खंफे सझने
नगरची एकदम बाहेर निकली गयो, अने सारा शकुन जोड उत्तर दिशा
तरफ बासवा लाग्यो. हवे मनोरथरूप रथमां घेठेलो, अने पुण्यरूप सैन्ये
सहित, संतोपरूप मंत्रिवर्गयुक्त घको ग्राम, आकर, खेट, खर्वट, पर्वत,
नदी, तलाव प्रमुखने विषे नवां नवां कौतुकोने जोतो तथा मनोहरनेत्रवां
ली स्त्रीयोये पग पगने विषे जोवातो, रुमाने धारण करतो, सुशीलवान
बुधा तृपाने सहन करतो, चूमिमां शयन करतो, संतुष्ट मनयुक्त, मुनि
मार्गस्थ, कोड पण स्थलने विषे प्रतियंधने न पामतो, अर्थात् सर्व स्थलमां
निर्जयपण्याची चाखतो, एवो ते रत्नशिल्प राजा, क्रमे करी विषम अंटीने
विषे आव्यो. त्यां थोडी एक चूमि आगल चाखे ठे, तेवामां तो जेणे गलां
मां सोनानी माला पहरेली ठे अने शंखमासाची सुशीलित ठे कान जेना,
महोदो शब्द करतो मनोहर एवी घंटाउनी मालाये करी शोजायमान ठे
ग्रीवा जेनी, एवा एक आश्चर्यने करावनार मदोन्मत्त हाथीने दीगो. ते जो
झे विचारवा लाग्यो के अरे! आवा निर्जनवनमां आवो मदोन्मत्त हाथी
क्यांची आव्यो हसे? एम विचारी सिंहनी पेठे निर्जय अझे उजो ठे,
तेवामां तो तुरत ते रत्नशिल्प राजाने हाथीये नजरे जोयो, के तुरत क्रोधे
करी रक्त नेत्रयुक्त घझे पोताना गुंढादंके उंचो उलाखी एकदम तेनी
पासे आव्यो. ते बखत ते रत्नशिल्प पण ते हस्तीने थोडीवार रमाडीने जे-
वामां पोताने वश करी लीधो, तेवामां तो आकाशमांथी सुगंधमय, अने
जेनो सुगंध लेवा माटे गुंजारव करता ब्रमराठीं पठवाडे फर्याज करे ठे. ए
वी पुष्पनी माळा, ते रत्नशिल्प राजाना गलामां अचानक आवीने पडी, ते
जोझे विस्मय पामता एवा ते राजाये ज्यां उंचुं आकाश सामुं जोयुं, त्यां
तो आकाशमां चालती एवी कमलसमान नेत्रवाली स्त्रीयाने दीगी. अने
तेनुं जापण पण सांजस्युं के थहो “बहु सारों वर वर्यो.” पठी रत्नशिल्प
राजा पण मंद, हसतो घको विस्मय पामी पोते वश करेखा ग्रीव हाथीपर
वेसी स्त्रिरासन घड पुष्पनी माळाची शोजायमान ठे स्कंध जेनुं एवो घको
विचारवा लाग्यो जे आंहीं क्यांही जो जसाशय होय तो हुं जस पीयुं?
म विचारे ठे त्यां तो पक्षियोची संकुलित, शोजायमान ठे जसकुंकुट जे-

માં, ઉત્તમ જણવાસું થને હુમરાજિયી વિરાજિત તટવાસું એવું એક સરોવર નજરે પડ્યું. સ્નાતો તે સરોવરને વિષે હાથી સ્વતઃ ગયો. જહને જણપાન કરી તેમાં જણક્રીડા કરવા લાગ્યો. રાજા પણ તે ગજયી ઉતરીને સરોવરમાં પડી મસ્પની પેઠે તરતો તરતો તે તલાવના કાંઠા પર આવ્યો, તેવામાં તો તેના કાંઠા પર રહેલી એક સ્ત્રીયે તેને સુંદર હુકૂમો તેજસ્વી થને મનોહર એવા વિજૂપણોયે કરી વિજૂપિત કર્યો. તથા પુણ્ય, વિષેપન, તાંબૂસોયે કરી તેનો સત્કાર કર્યો. થને મધુર જાણે કરી કહેવા લાગી કે, હે અપૂર્વ દેવ ! ત્યાપના ત્યાગમનયી હું ઘણીજ સુખી થઈ હું. તે વચન સાંજસીને રત્નશિલ રાજા કહેવા લાગ્યો કે, હે માનિનિ ! તમે મને અપૂર્વદેવ કહ્યો, તે અપૂર્વદેવપણું મારામાં શું દીધું ? ત્યારે સ્ત્રીયે કહ્યું કે, હે મહારાજ ! દેવ-તાઈ ઘણા ધરાત સેવન કરવાયી નિવૃત્તિને આપે છે તથા નયી પણ આપ-તા ? થને આપે તો તે નિવૃત્તિ મારી સહીને દર્શન માત્રમાંજ આપી દીધી, માટે ત્યાગ અપૂર્વદેવ કેમ નહિ ? તે સાંજસી રત્નશિલ વાક્યો કે, હે સુત્ર ! તે તમારી મર્મી ક્યાં છે ? થને તેણે મને ક્યારે જોયો ? આ ઉક્તિ સાંજસી ને તે સ્ત્રી ઘાંસી કે, હે સ્વામી ! હું તમને કહું, તે સાંજસો.

આંદિયી ઉત્તરદિશામાં રજતાન્યનામા એક શ્રેષ્ઠ પર્વત છે. પૂર્વ પશ્ચિમ-નાં મુખને વિષે અવગાહન કરીને રહેલો છે. તે કેવો દેવાય છે ? કે જાણે પૃથ્વીને માપવાનો દંડુજ દોય નહિ ? તેની ઉપર મુરસંગીતનામા એક નગર છે, તે નગરને વિષે સકલ જનની આશા પૂર્ણ કરનાર અને રિપુજનને નાશ કરનાર મુરણ નામક એક ત્રિયાધેશ્વર રહે છે. તેને સ્વયંવ્રજ થને મહાવ્રજ નામા ષે સ્ત્રીયો છે, થને શશિવેગ ને મુરવેગનામા ષે પુત્રો છે, તે વિ-આપે કરી આશ્ચર્યકારક છે. હવે મુરણ ત્રિયાધર જે હતો, તેણે મીઠા વેરામ્ય ઉત્પન્ન થવાયી શશિવેગનામા પોતાનો જે પ્રથમ પુત્ર હતો તેને રામ્ય સો-પીને રવિવેગ ચારણીની પાસે જઈ દીક્ષા ઘટ્ટણ કરી. હવે શશિવેગ રાજા રામ્યનાર થવાયે છે. તદનંતર તેનો મુરવેગનામા નાનો જાઈ હતો, તે પોતાના જાહેને મહેશ્વા રામ્યને ઘટ્ટણ કરવાને ઇન્તો હતો, પણ પિતાયે આપ્યું નહીં તેથી તેના જાહેને જીનવા માટે પ્રયત્ન મેન્યની સદાયને માટે મુરવેગનામા પોતાના મામાને મર્મી તેની પામેથી મેન્ય ઘટ્ટણ કરી તરલાસ પોતાના જાહેના પુત્રને વીંટી લેતો હતો. ત્યારે તે શશિવેગ પણ ક્રોધા તે.

पार धनो. ते वखत तेना मंत्रीपो कहेवा लाग्या के तमारे नाना जाइनी
साथे युद्ध करवुं ए उचित नयी; भाटे तेने आ राज्यासन सोंपी दीयो.
एवुं वचन सांजली तुरत पोतानुं राज्यासन ठोडी सर्व परिकर छद्द आपणे
ज्यां हास घेतां ठेये, तेज मद्दाटवीमां सुगिरिनामा पर्वतेने विषे नविन
नगर वसायी पोताना सैन्य सहित आयी रझो. हवे ते शशिवेगने चंद्र-
प्रज्ञा नामनी एक कन्या ठे, तेने एकदिवस नेमित्तिके जोइने कहुं के हे
राजन्! आ तमारी कन्याने जे परणशे, ते पुरुषनी सहाय्य पकी तमने
पातुं राज्य प्राप्त चाशे. ते सांजली शशिवेग राजाये ते नेमित्तिके पूवुं
के महाराज! केवा पराक्रमे युक्त हशे, ते मारी कन्याने वरशे? त्वारे ने
मित्तिके दोह्यो के सुप्रीवपुरना राजानो मदोन्मत्त हाथी तोफान करी,
अखानस्तंज जांगीने आ गामनी अटवीमां आवशे, ने ए स्वेछायी करशे,
ते हस्तीने जे वश करशे, ते तमारी सुतानो जर्तार चाशे? ते तमे निखे
जाणजो. तेमां कांही पण संशय राखशो नहिं. पठी ते वातनी वाट जोइ
ने शशिवेग राजा घेठो हतो, तेवामां तो तेना कहेवाज प्रमाणे सुप्रीव
पुरना राजानो पट्ट हाथी तोफान करी आ अटवीमां आव्यो. तेनी शशि
वेग राजाने खयर पडवायी पोतानी कन्याने कहुं के येहेन! तमारे सखी
पोये सहित आकाशने विषे वैमानमां बेसी फरवुं अने जोवा करवुं जे आ
सुप्रीवपुरना राजानो मदोन्मत्त हाथी हास अटवीमां फट्या करे ठे, तेने
कोण वश करे ठे? अने जे वश करे, तेना गलामां तमारे तुरत वरमाळा आ
रोपण करवी. पठी ते राजाना कहेवा मुजब धमो सर्व आकाशमार्गे वैमा
नमां बेसी हाथीने जोती जोती फरतीपो हती, तेवामां तो आपे आवी ते
हस्तीने वश करयो, ते अमोये दीठो, तेवारे अमारी स्वामिनी एवी आ श
शिवेग राजानी कन्याये आपना गलामां स्वरित वरमाळा आरोपण करी आ
आकाशमार्गे गमन कहुं. अने तेणे वासतां वासतां प्रीति पूर्वक धमोने कहुं
के वस्त्राजरणादिक लझे तमोमांथी एक जणी जाई, अने ते पुरुषने अखं
कृत करो. तेनी आहाये करी आहिं आवी आ अखं आचूषणघी आपने में
अखंकृत करेला ठे. एम ज्यां ते खेचरी रत्नशिख राजाने कहे ठे, तेवामां तो
सुप्रीवपुरना राजा वसुतेजनी अश्वारूढ पुरुषोये युक्त ए सेना आवी, त्वां
तो ने अटवीमां घेठेला, अने आम तेम जोता पवा ते रत्नशिख राजाने जोइ

सर्व सेना विचारवा लागी के शुं आज आपणा राजाये कहेसो पुरुष हसे ? एम विचारीने एक मनुष्य अश्व उपरथी हेतो उतरी नमस्कार करी कहेवा लाग्यो के हे देव ! जे मनुष्य अटवोमां फरता सुग्रीवपुरपतिना मत्त हाथी पर बेसीने आंही आब्यो हतो, ते क्यां गयो ? जखा ते तो ठीक, पण एक बीजुं पण पूठवानुं ठे के तेना शरीरने कांइ हस्तिकृत इजा तो थइ नथी ? तेवामां तो त्यां घेवेसी किन्नरी हसीने बोली के शुं ते पुरुष हाथीने चोरी ने आंही तो आब्यो नथी ? त्यां बली पाठो असवार बोळ्यो के अरे ! आस घोसवुं तमने घटे नहिं, अमें तो ते पुरुषना मत्तहस्तिवशीकरण रूप पराक्रमथी प्रसन्न थयेला ठेये. माटे ते अमारो स्वामी क्यां ठे ? तेने आप, घोसानो, अमो तेना दर्शननी अजिजापा करोये ठेये. गंजीर अने उदारचरित्रना सत्त्वने कोण जाणी शके ठे ? कोइ नहिं. माटे प्रसन्न थइ हासने हास कहो के ते क्यां ठे ? अने ते पुरुषना दर्शनविना अमारा स्वामी वसुतेज राजाने पण कांइ बेनज पडतुं नथी. तेवारे ते खेचरी कहेवा लागी के जाइ ! आ घेवेसा देवपुरुषेज तमो कहो ठो, ते हाथीने स्वपराक्रमे करी वशीकृत करेसो ठे. अने ते तमारो स्वामी आंहीज तमारी सन्मुख बेवेसो ठे, ते तमे पूर्ण दृष्टिथी जुयो. ते सांजली असवार एकदम त्यांथी उजो थइ अश्वउपर बेसीने पोताना स्वामी वसुतेज राजापासे आधीने कहेवा लाग्यो के महाराज ! आपना ठुटेला हाथीने वश करी बांधनारो पुरुष एक सरोवरना कांठा उपरथी अमने मली आब्यो ठे, माटे आप त्यां पधारो. ते सांजली सुग्रीवपुरपति वसुतेज राजाये विचार कस्यो के जरूर कोइ पुण्यवान् पुरुष आब्यो, अने हस्तीने वश कस्यो. हवे तेने हुं आपणा नगरमां तेडी लावुं ? एम विचारीने ते राजा तेने तेडवा माटे आब्यो. ते वस्तत जे किन्नरी बेठी हती, ते त्यांथी गुपचूप चाखी गइ. पठी बुद्धिमान् एवो ते रत्न-शिव राजा तलावमां पडेला मत्तहस्तीने पाठो लावी तेनी उपर पोते वेठो, अने तेने वसुतेज राजा पोताने नगर तेडी लाव्यो. पठी सज्जामां बेसीने ते ने कहेवा लाग्यो के हे देवपुरुष ! आ मारी आठ कन्याउं ठे, तेने तमे वरो. अने आ मारुं राज्य ठे, तेने पण ग्रहण करो. कारण के हुं एक दिवस सुमंगल केवसीनी देशना सांजववा गयेसो हतो, तेथी आ असार संसा रत्ना स्वरूपने मे जाण्युं, तेमाटे राज्यनो त्याग करवानी में इच्छा जणावी,

अने गुरुजीने पूछुं के, महाराज! महारे आ संसारमां रहेहुं, नथी, पर
 मारे पुत्र नथी तथा कुंवारी कन्याउं थाठ ठे तो आ थाठ कन्याउं त
 आ मां राज्य मारे कोने आपहुं? त्वारे ते गुरुजीये कहुं के, आ तारो ह
 स्ती मदोन्मत्त यश्ने ज्यारे सांकख वगेरे तोडी तोफान करीने वनने वि
 जाशे, त्वारे त्यां जे पुरुष ते हाथीने वश करे, तेने तुं तारी थाठ कन्याउं
 परणावजे तथा राज्य पण तेनेज आपजे. पढी तुं दीक्षा ग्रहण करजे. आ
 प्रमाणेनां केवलीनां वचन सांजली संसारयो बैराग्य पामेलो हुं तेनी वाट
 जोतो हतो के आ मारो हाथी तोफान करी क्यारे अटवीमां जाय, अने
 क्यारे ते हाथीने कोइ पुरुष वश करे? तेवामां ते हाथी तोफान करी अट-
 वीमां चाट्यो गयो अने तेने वश करनार पुरुषने जोवा माटे मारा अनुच-
 रोने ते हस्तीनी पठवाडे सैन्यसहित फरवानो में हुकम कीधो, के ज्यां आ
 मदोन्मत्त हाथी जाय, तेनी पठवाडे तमो जानो. अने जे वश करे, तेनुं
 नाम गाम पूठीने मने कहेजो. त्यां तो तमोयेज थावी गजराज वश कय्यो, ते
 अने मारा अनुचरे थावीने ते हस्तीने वश करवानी बात मने कही. ते
 सांजली हुं आर्ही थाव्यो हुं. केवली जगयाननी कहेली बात प्रमाणे सर्व
 बात पण मखी रही ठे, तो हवे तमे आ राज्यने ग्रहण करो. अने आ मारी
 अष्ट कन्याउंनुं पाणिग्रहण पण करो. एज मारी विनंति ठे. तेवारे रत्नशिल्प
 राजाये कहुं के, जेम थापनी दृष्टा. पठे सुरतेजराजाये मद्दोटा मानथी पो
 तानी थाठ कन्याउं परणावी. तथा राज्य पण सोप्युं. अने वखी तेने शि-
 खामण दीधी के, हे कुमार! आ राज्यने विपे रहीने शास्त्र विरुद्ध कर्मनो
 त्याग करवो. कारण के प्रजानुं सारी रीते पुत्रवत् राजा पाखन जो करे ठे,
 तो ते राजा सुखी थाय ठे. वखी जो राजा प्रजाने राजी करे ठे, तो प्रजाना
 पुण्यनो ठछो जाग ते राजाने मखे ठे. जो राजा पुत्रपते प्रजानुं रक्षण कर-
 ठे. अने हे राजन्! प्रजानुं सारी रीते जे पाखन करवुं, तेज राजानो अखं-
 कार ठे. वखी शठ लोकोनुं दमन करवुं, सारा लोकोनुं पाखन करवुं, जे
 थाश्रय करीने रहेखा होय, तेनुं पोषण करवुं, ते सर्व उत्तम राजानां चिन्हो
 ठे. न्याय, धर्म, रुद्धं दर्शन, तीर्थ, सुखसंपत्ति, ए सर्व जेने थापारे. वर्य
 ठे, तेज पृथ्वीपति उत्तम जाणवो. जे राज्यनो राजा धार्मिक न होय, ते

રાજ્ય નરકદાયક જાણવું. અને જે રાજ્યનો રાજા ધાર્મિક હોય, તેને આ સ્લોકમાં અને પરસ્લોકમાં સુખ પ્રાપ્ત થાય છે. ॥ યતઃ ॥ જિતેન્દ્રિયત્વં વિનય-
સ્ય કારણં, ગુણપ્રકર્યોઽવિનયાદવાપ્યતે ॥ ગુણાધિકે પુંસિં જનોઽનુરજ્યતે,
જનાનુરાગપ્રજગાદિ સંપદઃ ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—નમ્રતાનું કારણ જિતેન્દ્રિયપણું
જાણવું, અને ગુણ પ્રકર્ય પછી નમ્રતાથીજ ઉત્પન્ન થાય છે. અને ગુણપ્રકર્યવા
લા જનને વિષે જનમાત્ર સુખી થાય છે. અને સર્વ સંપત્તિયો જે છે, તે પછી
જનમાત્રની સુખીથી ઉત્પન્ન થાય છે. તે માટે હે રાજન્! જેમ તમને પ્રજા
સર્વ સંજ્ઞાસ્થા કરે, તેમ તમારે વર્તવું. એ પ્રમાણે રત્નશિખરને શિલામણ આપી
ને વસુતેજરાજા સજ્જુ પાસે સંયમ લેવા જવાની અનુમતિ માગવા લાગ્યો.
અને કહેવા લાગ્યો કે મને તમો સંયમ લેવાને માટે શીઘ્રતાથી સંમતિ આ-
પો; કે જેથી હું મારા હૃદયનું ઇચ્છિત કાર્ય કરું. રત્નશિખરાજાએ પણ તેમનો
સંસાર વિષે તીવ્ર વૈરાગ્ય જાણીને સંયમ લેવાની તૂર્ણતાથી આજ્ઞા આપી.
તદનંતર વિચારવા લાગ્યો કે, અહો! આ વસુતેજરાજાએ જીર્ણ રક્ષાની પેઠે
રાજ્યને ઓડી દીધું. પણ હા! તે વાત તેને ઘટેજ છે. કારણ કે વિરક્તચિત્ત
વાલા જનોને આ સંસારના જોગોનો તુલની પેઠે સ્થાગ કરતાં વિસંધ લાગે
તો નથી. જુવો. જે રોગીજન હોય, કદાચિત્ તેણે મિષ્ટાન્ન જો લાંબું હોય
તો તેને તે વમન કરી નાંખે છે. એ પ્રમાણે પ્રશંસા કરીને તેમનો દીક્ષામહો-
ત્સવ કહ્યો, અને પછી તે વસુતેજરાજાએ સજ્જુની પાસે જઈ દીક્ષા ગ્રહણ
કરી. અને રત્નશિખરાજા પણ ગુરુની પાસેથી સમ્યક્ત્વ ગ્રહણ કરીને રાજ્યને
પોતાના સત્તરાના કહ્વા મુજબ પાસવા લાગ્યો.

હવે તે શશિવેંગરાજાએ પણ રત્નશિખરાજાનું શ્રુત્તાંત, પોતાની કન્યાની
દાસી પાસેથી સાંજવ્યું. પછી પોતે તે રત્નશિખ પાસે જઈ, જેના વિવાહનો
યોગ પ્રથમ નૈમિત્તિકે કહ્યો હતો, તે પોતાની ચંદ્રજ્ઞાનામા કન્યાને રત્નશિ-
ખરાજા સાથે પરણાવી દીધી. અને સાધનસહિત સદૃશ પરિમિત યજ્ઞવિ-
ધાઈ પણ તેને આનંદથી અર્પણ કરી દીધી.

હવે તે સર્વ શ્રુત્તાંતને પૂર્વોક્ત સુરવેગનો, સુવેગ નામા જે મામો હતો, તે
સાંજલી ક્રોધથી હસ્તીનું રૂપ કરી, તે રત્નશિખરાજાના પુરના ઉપવનમાં
આવ્યો, તે વાતની સ્વર રત્નશિખરને પડવાથી તે પણ તે હાથીને ગ્રહણ
કેરવામાટે યોડોક પરિષ્ઠદ સાથે લડીને ગયો, અને અનેક રીતે તે હસ્તીને

घणी बार रमाडी मंदजोर करी, जेवामां गलापर चडी गयो, तेवामां तो तेणे पोतानी शुंद तेने पकडवा माटे उंची करी, परंतु ते शुंदनां पोते न आवीने तुरत वज्रसमान कठिन एवा मुष्टिदंभे करी तेनीपर प्रहार कऱ्यो. ते वखत "नमोऽर्हंभ्यः" एवो शब्द कही जमरी खाइ पृथ्वीपर पडी गयो. परंतु मरती वखते नमोऽर्हंभ्यः एवो शब्द कऱ्यो, ते सांजली रत्नशिव राजा कहेवा लाग्यो के हा हा ! ! ! में कोइ साधर्मिकने माख्यो ? अरे ! में पापीये अतिदुष्ट कार्य कऱ्युं ? जेनुं मारे रक्षा करवुं जोइये, तेनोज में नाश कऱ्यो ? एम खेद पामी तेने शीतजले करी तथा शीतपत्रने करी सावधान कऱ्यो. अने कऱ्युं के अहो जाग्याशास्त्री पुरुष ! तुने धन्य ठे ? तुं दृढसम्पत्तव सत्त्वनो जाणनार ठो, कारण के आवा मरण समयमां जे तुं नमस्कारनुं स्मरण करे ठे ? माटे हे जाइ ! तुं मारो साधर्मिक जाइ ठो. अरे ! में तुने दुर्बुद्धिची पीडा करी, तेनो अपराध तुं मारी पर कृपा करी क्षमा करजे. एवं वचन सांजली. शांत मन राखी सुवेगनामा विद्याधर घाड्यो, के हे राजन् ! तमारो जरा पण दोष नथी. जेवुं में आ देह्या कर्म कऱ्युं, तेवुंज फल मने तुरत आ लोकमांज प्राप्त थयुं ? पण हे सुजन ! ते ठीकज थयुं ठे. कारण के हने ए मारे पावुं जोगवबुंज पडशे नहि ? कारण के कर्म जोगव्या बिना तो जीवने वुटकोज नथी ? एम जाणीने पण अज्ञानी प्राणी, पापो करे ठे. केनी पेठे के जेम मिष्ट पयने पान करतो एवो मिंदडो पोतापर खाकडीनो प्रहार घाशे ? ते जाणतो नथी. माटे तेमां हे राजन् ! तमारो कांइ दोष नथी. तमो कांइ पध्दानाप करो नहिं. वली हुं मारी कथा कहुं ते सांजलो. आ बैताडय पर्वतपर चक्रपुर नामा नगर ठे, तेनो सुवेग विद्याधर नामा हुं राजा हुं. मारी बेननो पुत्र सुरवेग नामा ठे, ते नानो होवाथी तेने तेना पिताये राज्य आप्युं नही ने महोटा शशिवेग नामा पुत्रने राज्य आप्युं. तो ते सुरवेग मारी पासे आवा कहेवा लाग्यो जे मारा मोटा जाइने मारा पिताये राज्य आप्युं, अने मुने न आप्युं, माटे ते राज्य मने मलवुं जोइये ? तेम कहेवाथी में तेनी सहायता करी शशिवेग कुमारने तेना पिताना आपेक्षा राज्यथी ज्ञष्ट कऱ्यो, अने ते राज्य में मारा जाणेजने अपाव्युं, त्यां में सांजळ्युं जे " शशिवेग राजानुं जे राज्य तेना नानाजाइये मामानी सहायताथी खइ खीधुं ठे, ते राज्यनी पर, शशिवेग राजा, हास

धयेसा रत्नशिख नामा पोताना जमाइनी सहायताथी पात्रो प्राप्त थाशे ते सांजसी वली पण मारा सुखेग नामा जाणेजना राज्य रक्षण माटे मे हाधीनुं रूप लइ, तमनेज मारवानो दृढविचार कस्यो के ते शशिवेग राजा जाना जमाइनेज हुं गजरूप धारण करीने मारी नाखुं तो मारा जागिनेय पत्रो अविचल राज्य प्राप्त थाय ? तेम विचार करी ईर्ष्यात्री हुं तमने म रवा माटे थाहिं आ गामनाज उपवनमां आब्यो, त्यां तो हे महाश्रद्धा हो ! तमोये मने मारीने पात्रो अनिर्वचनीय अत्युत्तम धर्ममय बोध कस्यो. कइवां अने तीखां एवां ओषधो पाइने वैद्य जेम रोगीनो रोग मटाडे ठे, तेम तमे पण मारो अज्ञानरूप रोग मटाड्यो. हवे हुं निर्मल एवा संयमने पाझाश ! अने आ मारुं जे राज्य ठे, तेने तमे अंगीकार करो. जेणे करी हुं पण मारुं इष्टित साधन करुं ? तेम कहे ठे, तेवामां तेज सुवेगविद्या धरापिपना घणाएक विद्याधरो आब्या, अने शशिवेगराजा पण सैन्यसहित रयां आब्यो, ते यत्नत प्रशमरसना कटोले आदिस चित्तवाला सुवेग विद्याधरे कहुं के, हे राजन् ! आ मारुं राज्य तमें ग्रहण करो, अने तेनी ना कही मुने धर्मकरणीमां कांही पण विघ्न करशो नहिं. ते सांजसी शशिवेगराजाये युक्त रत्नशिखराजाये कहुं के, हे साहसिक शिरोमणे ! कुलपरंपराथी प्राप्त धयेसा राज्यने हास जोगवां. पत्री उपारे वयःपरिपक्वा थाय, त्वारे संयम धर्मने विषे यत्न करजो. कारण के आ इन्द्रियग्राम ठे, ते दुर्जय ठे, तथा परिसहो जे ठे, ते पण अतिदुःसह ठे, अने मन जे ठे, ते पवनथी उडता स्वजाना अग्रजाग जेवुं चंचल ठे, ते कदापि पण स्थिर रहे तेवुं नथी. अने प्रथम चारित्र्यत सद्धने पात्रो तेनो त्याग करवो, ते महा अनर्घ पांधयो ठे. ए प्रकारे सुवेगविद्याधरने शशिवेगे तथा रत्नशिखे समजाव्यो, तोपण बैराग्येश्वर एवा ते सुवेगराजाये मनोहर एवा चारित्र्यने अंगीकार कयुं.

पत्री शशिवेग अने रत्नशिख ए वेदु जण ते मुग्धीवपुरथी अनुक्रमे सुवेग विद्याधरना बैताव्यपर्वतपर रहेसा चक्रपुरनगरप्रत्ये आब्या. त्यां रत्नशिखराजा विद्याधरनी श्रेणिनो म्यामी ययो.

हवे शशिवेगराजानो नाइ सुखेग विद्याधर पोताना मातुस्र जे सुवेग विद्याधर तेनुं सर्व वृत्तांत जाणी पोताना महोटा नाइ शशिवेगे घणो समजाव्यो, तो पण तीव्र बैराग्यने वश यद्धने पोताना मामा सुवेग विद्याधर

પાસેથી મુક્તિનાર્ગરૂપ ચારિત્રને ઇંગીકાર કર્યું. પઠી સંપૂર્ણ પોતાનાં ક્ષમાને કૃતાત્ર માનનાર અને સુખ સમુદ્ધને યોગવનાર, સમ્યક્ત્વવાનુ એવો રત્નશિખરાજા સર્વત્ર જિન ચેત્યોનું વંદન કરે છે, અને સર્વ સાધુઓને નમસ્કાર કરે છે. સાધર્મિક જાણ્યોને સંતોષ પમાડે છે, દીનજનોનો ઉદ્ધાર કરે છે. પોતાના સંતાનની પેઠે પ્રજાનું પાલન કરે છે, શ્રીમજ્જેનગૃહમાં, જિનપ્રતિમાસ્થાપનમાં, જિનમંદિર કરાવવામાં, શ્રીજિનની જ્ઞાત્રપૂજામાં, દિનાર્ચનવિધિમાં, ચતુર્વિધસંઘપૂજાદિકમાં, શ્રીજેનશાસ્ત્ર લેખનમાં, તીર્થયાત્રાદિકમાં, ઘણુંક ધન ત્રણીને સમ્યક્ત્વને નિર્મલ કરે છે. એમ અનેક લાભ વર્ષો, તે રત્નશિખરાજાએ નિર્ગમન કર્યાં.

એવે એક દિવસ, સાંકેતપુરના ઉદ્યાનને વિષે સુવશનામા તીર્થંકર સમયસ્યા, તે વાત રત્નશિખરાજાએ જાણી, મહોટા આશ્ચર્યે ત્યાં જઈ, તે તીર્થંકરને યથાયાગ્ય પ્રણામ કરીને હર્ષથી તેમની સ્તુતિ કરવા લાગ્યો. ॥ યથા ॥ જય પુવનવ્રયવત્સલ, ઉગ્રજસધરપવન વનજસમનયન ॥ નયનવજિનમતવર્ણન, ધનતુલ્યસુલુહુઃસ્વસમહૃદય ॥ ૧ ॥ અર્થ:-હે વ્રથ પુવનના વત્સલ ! ઉગ્ર કપટરૂપ જે મેષ, તેને વિષે હું પવનસમાન ! હું કમલસમાન નયન વાલા ! હું નયનયુક્ત જિનમતને વૃદ્ધિ કરનાર ! ધન, તુલ્ય, સુલુહુઃસ્વ, તેમાં સમાન છે હૃદય જેનું એવા હું તીર્થંકર ! તમો ઉત્કૃષ્ટપણાર્થી જય પામો ॥ ૧ ॥ આ પ્રકારે તીર્થંકર જગદાનની સ્તુતિ કરીને જાક્તિગ્રી નિર્જર એવો તે રત્નશિખરાજા, તેમને નમસ્કાર કરીને તદનુપાર્થી જે મુનિશુંદ દત્તું, તેને પણ વંદન કરતો હવો. પઠી પોતાને ઘટે તેવા શ્રાસનપર યેશી મસ્તકપર બે હાથ લગાડી પૃથ્વે બે હાથ જોડી શ્રીતીર્થંકરની દેશના સાંનગ્રવા લાગ્યો. જગદાને પણ મેષના સરસ્વી ગંગી રવાણીયે કરી ધર્મની દેશના દેવાનો પ્રારંભ કર્યો. તે જેમ કે:-હે નિવ્ય જનો ! ત્યાર એવા સંસારને વિષે કરતા અને કર્મવશ થયેલા પ્રાણીઓ નીચ અને ઊંચ સ્થાનકોને વિષે ઉત્પન્ન થાય છે. તે એવો રીતે કે:-ક્યારેક નરકમાં, ક્યારેક સ્વર્ગ લોકમાં, ક્યારેક નનુપ્પપણામાં, ક્યારેક તિર્થંચપણામાં ઉત્પન્ન થાય છે. વહી પૃથ્વી, અન્ન, અમ્લિ, વાયુ, તેને વિષે, વનને વિષે, હૌંડ્રિયાદિકને વિષે પણ ઉત્પન્ન થાય છે. પાતા વહી તેજ જીવો રાજા, રંક, વૃધ, મુલ્ય, નિર્ધન, સધન, ધર્મિષ્ઠ, અધર્મિષ્ઠ, સુજાગ્ય, દોષાગ્ય, જોગી,

કૃપણ, સુખી, દુઃખી, પુણ્યવાન્, અપુણ્યવાન્, સુરૂપ, કુરૂપ, સ્વલ, સ-
જ્ઞાન, સુસ્વર, દુઃસ્વર, કીર્તિમાન્, અપકીર્તિમાન્, બ્રાહ્મણ, ચાંમલ, મૂ-
ક, અંધ, વધીર, પંગૂલ, ટુંવા, કુટ્ટી, વગેરેમાં પોતાના સારા નરસા કર્મને
અનુસારે उत्पन्न થાય છે. એમ જીવો વિવિધ પ્રકારે સંસારમાં પર્યટન કરે
છે. તેમાં પણ કેટલાંક દુર્વૌધથી દિહ્મૂઢ એવા થકા કુમતરૂપ દુર્દશા-
માં પડ્યા કરે છે. કેટલા એક જીવોને તો ધૂર્તલોકો કુયોનિરૂપ કુંડમાં પા-
ડી દીધે છે. પરંતુ જન્મનને વિષે મોક્ષમાર્ગના ઉપદેશકો જ્ઞાનીગુરુ, તો
પુણ્યના યોગથી જ મલે છે, તેમાટે તે સજ્જુના લાજને માટે સર્વ સુદ્ધ જલ્પ
પ્રાણીયોયે યત્ન કલ્યાજ કરવો.

આ પ્રકારની શ્રી તીર્થંકરની દેશના સાંજલી તે રત્નશિલ્પ રાજાએ કહ્યું
કે મહારાજ ! મેં તે શું પૂર્વજન્મમાં સુકૃત કહ્યું હશે ? કે જે કાંઈ સુખ છે, તે
પ્રયાસ કલ્યા વિના અળધાશું પોતાની મેલેજ પ્રાપ્ત થાય છે ? ત્યારે તીર્થંકરે
કહ્યું કે હે જડકજન ! પૂર્વ જન્મે વિષે તે પંચપરમેષ્ઠીના નમસ્કારનું સ્મરણ
કહ્યું હતું, તેના પ્રજાવથી તું આ સર્વ મહાસુખનો જોક્તા થયો છે. હે જાહ !
પંચ પરમેષ્ઠીના નમસ્કારથી તથા તેના જપથી સમ્યક્જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય
છે, અને સમ્યક્થી વિરતિ થાય છે, અને વિરતિથી મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય છે.
મોક્ષથી અક્ષય સુખ પ્રાપ્ત થાય છે. બલી સંસારને વિષે જે અત્યુત્તમ ફલ છે,
તે પંચ પરમેષ્ઠીના નમસ્કારનું અલ્પમાં અલ્પ ફલ જાણવું, વસ્તુતતસ્તુ ચિદા-
નંદસુખપ્રાપ્તિરૂપ જે ફલ, તે પંચ પરમેષ્ઠીના નમસ્કારનું જ ફલ જાણવું. આ
પ્રકારે શ્રી તીર્થંકરે કહેલો પોતાનો પૂર્વજન્મ સાંજલી તે રત્નશિલ્પ રાજાનાં
તુરત રોમાંચ ઝાંઝાં થયાં, અને અત્યંત સુખી થયો. યૌ રીતે વોધ પામેલા એવા
તે રત્નશિલ્પ રાજાએ, પોતાના પુત્રને રાજ્ય સોંપી, તીર્થંકરની સમીપ આવી
પ્રાવે કરી ચારિત્રને પ્રદર્શન કર્યું. પછી કૃપક શ્રેણિપર ચઢી, કેવલજ્ઞાન
ઉત્પન્ન કરી ઘણો કાલ ઇચ્છીને વિષે વિહાર કરી, ક્રમે કરી મોક્ષસુખને
પ્રાપ્ત થયો. આ પ્રકારેનો પંચ પરમેષ્ઠીના સ્મરણફલ વિષે રત્નશિલ્પ રાજાનો
ઇતિહાસ સાંજલી ધર્મારાધનને વિષે રસિક, એવો દેવરથ કુમારનો પિતા
જે વિમલકીર્તિ રાજા, તે પોતાના દેવરથ કુમારને રાજ્ય સોંપી સમસ્ત જિન
ચૈત્યને વિષે અષ્ટાદિક મહોત્સવ કરી મોહોટા વૈરાગ્યયુક્ત થયો થકો ગુ-
રુની સમીપ જઈ ચારિત્રને પ્રદર્શન કરતો હોયો.

हवे ते देवरथ कुमार राजगादीपर बैसवाची जेम कोइ देव शोजे, ते म शोजवा सांग्यो. तदनंतर कृतज्ञपणाची ते विचारवा सांग्यो के, संतुष्ट घयेखा एवा मारा पिताये मने समग्र खद्मी सोंपी ठे, तो मारे पण कोइ एक उत्तम पात्र जोझे ते खद्मी आपी देवी जोझ्ये? आ प्रमाणे गइ ठे संसारमांघी प्रीति जेने अने सम्यक्त्ववान्, अलुग्रत, गुणव्रत, शिहाव्रत, तेणे युक्त एवा ते देवरथ राजा, रत्नावलीनामा पोतानी स्त्रीये सहित ग्रणे वर्गने एटसे धर्म, अर्थ अने काम, तेने सारी रीते साधतो, जिनममने विपे अत्यंत प्रीति धरतो चको उत्तम राज्यने करवा सांग्यो. पठी तेणे अनेक जिनप्राप्ताद कराव्यां, अने जिनजीनी प्रतिमाठ पण अनेक निर्माण करावी. दर्शननी विशुद्धिने माटे घणी रययात्रा करावी. पठी चतुर्विध संपे युक्त एवा ते देवरथ राजाये घणीक तीर्थयात्रा करी, अनेक साधर्मीयोनो समु-
 खार कस्यो अने जिनशासनना दुशमनोनो पराजय कस्यो, पोताना देश मांघी सात व्यसनो कडावी नांढ्यां. एप्रकारे राज्य पावता अने सद्धर्ममां चाक्षता एवा देवरथराजाने क्रमे करी रत्नावली स्त्रीना उदरचकी धवस ना मा एक पुत्र प्रगट घयो. ते ज्यारे उन्मर सायक घयो, त्यारे तेने राज्य सों-
 पी वीर्यांतराय कर्मची चारित्र ग्रहण करवाने अस्मर्य होवाची चतुर्विध संपनुं पूजन करतो, पोषध अने आवश्यक क्रियामां ते निरत घयो. ॥यतः॥
 तपःशुष्कदेहो मृतोमंदमोहो, वरोऽनृस्तुरथानते देवलोके ॥ सुरत्नावली
 आविका चारु मृत्वा, प्रधानोऽजवर्जितर स्तद्धिमाने ॥ १ ॥ समराण्युपितो
 तत्र, संपूर्णकोनविशतिः॥दिव्यजोगर्द्धि संयुक्तो, सुप्रीतो सुहृदो सुरो ॥२॥
 अर्थः—तपे करी शुष्क जेनुं शरीर ठे, मंद चइ गयो ठे मोह जेनो, एवा ते देवरथ राजा. अनशन व्रतशी मरण पामी अनतनामा देवलोकेने विपे श्रे-
 ष्ठदेव घयो. तथा तेनी स्त्री रत्नावली नामा आविका पण उत्तम अनशन व्रतशी मरण पामी, तेज देवलोकेने विपे उत्तम देवता चइ. त्यां वेहु देवता,
 दिव्य इद्धिने जोगवनार अत्यंत परस्पर प्रीतिवासा चइ, मित्रपणे रहीं ते षे संपूर्ण उंगणीश सागरनुं आयु जोगव्युं. ए पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरनां चरित्रने विपे रत्नशिख कथान्वित देवरथ नृपतिआरुधर्मपासनरूप चतुर्थ सर्ग समाप्त घयो ॥ ४ ॥ इति आंहि पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरनां आठ जवनो संबंध संपूर्ण घयो ॥ ८ ॥

॥ અથ ॥

॥ પંચમ સર્ગસ્ય વાલ્મીકીવોધઃ પ્રારબ્ધતે ॥

હવે આ જંબુદ્વીપને વિષે મહાવિદેહ નામા ક્ષેત્રમાં પુષ્કલાજિધ સા
 વિજયને વિષે પ્રશસ્ત વસ્તુએ કરી યુક્ત અને ઉત્તમ, એવી શિવાનામા ન
 ઠે. જે નગરીને વિષે ત્યાંના રહેવાસી જનોના ઘરના આંગણમાં જડેલા
 કાંત મણિયો, રાત્રિને વિષે પડતા ચંદ્રકિરણના યોગે કરી ઉષ્ણકાલને
 કાલની સમાન કરે ઠે. અને શીત કાલને વિષે ત્યાંના રહેવાસી જ
 ઘરના આંગણમાં જડેલા અર્કમણિયો દિવસમાં પડતા સૂર્ય કિરણના
 ગે કરી શીતકાલને ઉષ્ણકાલ સમાન કરે ઠે. તે નગરીને વિષે પોતા
 તાપે કરી નાશ કહ્યું ઠે રિપુસૈન્ય જેણે એવો સિંહાસને નામા મહિપતિ
 કરે ઠે. તેમની ઉત્તમ ગુણયુક્ત શોભાયમાન પ્રિયંયુમંજરી નામા પટ્ટરાણ
 હવે પૂર્વોક્ત દેવરથ કુમારનો જીવ જે આનત દેવલોકમાં દેવતા થયો
 તે ત્યાંથી ચ્યવી, સિંહસેન રાજાની પ્રિયંયુમંજરીના ગર્જને વિષે પુત્રપ
 કરી ઉત્પન્ન થયો. ડ્યારે તે ગર્જે રહ્યો, ત્યારે તે પ્રિયંયુમંજરીયે સ્વપ્નમાં
 ચંદ્રને દોઢો કે તુરત તે જાગી ગઈ, અને તેમના સ્વામી પાસે આવી તે
 ની વાત કહી. તે સાંજલી સિંહસેન રાજાએ કહ્યું કે, હે પ્રિયે! તમોને
 ચંદ્રમા સમાન ઉત્તમ પુત્ર ઉત્પન્ન થાશે? તે સાંજલીને રાણી હર્પાયમા
 ઇ. પઠી રાજાએ તથા રાણીયે તે ગર્જનું પોષણ કરવા માંડ્યું. પ્રશસ્ત
 કરી તથા ઉત્તમ દોહદોયે કરી યુક્ત એવા પુત્રને તે રાણીયે પ્રશંસનીય
 યને વિષે ઉત્પન્ન કહ્યો. ત્યારે રાજાએ ઘણુંક ડ્રવ્ય વાવરીને પુત્રજન્મનો
 હોત્સવ કહ્યો. કારાગ્રહમાંથી કેદીયોને ઠોડાબ્યા, અને પોતાના ઘરનું શો
 પણ કરાવ્યું. પઠી વારમે દિવસે, ગર્જ રહ્યાની વચ્ચે સ્વપ્નમાં જોયેલા
 ના અનુસારે સકલ સ્વજનની સમક્ષ, તે પુત્રનું 'પૂર્ણચંદ્ર' એવું નામ પા
 અનુક્રમે તે મુત્ર ધાત્રમાતાયે પાલન કરેલો, તથા લાડલડાવ્યો શ્રીકો ક
 તા સમૂહથી યુક્ત, તારુણ્યરૂપસમુદ્ગને ઉદિત ચંદ્ર જેવો થયો. ઇટલે ચં
 જોઈ સમુદ્ગ જેમ આદિહાદિત થાય, તેમ પૂર્ણચંદ્રને જોઈ તારુણ્ય સમુદ્ગ
 દિહાદિત થયો. હવે તે ચંદ્રમા જડ ઠે, અને આ પૂર્ણચંદ્ર પુત્ર તો જડ ન
 ઇટલું એ પુત્રમાં આશ્ચર્ય ઠે. વલી કલાચ્યાસનો વ્યસની, પ્રશ્નોત્તરા

क्रीडानो करनार, लौकिक क्रीडानो त्यागी, उत्तम प्रस्तावोये करी ध्यानंदी,
मृगयामां, द्यूतकधामां, तथा वारांगनाठनां गीत गान श्रवण करवामां तृषा
वान्, मयमांसादिकना तो नामने पण न सहन करनार, सज्जन पुरुषनो
संगी, दुर्जनजननो त्यागी, माता पितानी जक्तिने करनार, चंद्रनी समान
शीत गुण युक्त, सूर्यसमान प्रतापी, राजनीतिमां विद्वान्, सुखांयुधिने वि
ये मग्न, एवो ते पूर्णचंद्रकुमार, मुखे करी रदें ठे.

हवे ते पूर्वोक्त देवरघकुमारनी स्त्री रत्नावलीनो जीव, ते ध्यानत देव
लोकमांषी दृष्याने जेमां देवरघकुमारनो जीव पूर्णचंद्र कुमार नामे प्रगट
घयो ठे, तेज नगरने विषे प्रियंगुमंजरीना जाड् विशाखारूप सामंतनी जया
नामनी स्त्रीना उदरने विषे पुत्रीपणायें उत्पन्न घयो. ते कन्या ज्यारे गर्जमां
रही, त्यारेतेनी माताये स्वप्नमां पुष्पनी माखा दीठी होती, तेथी तेनुं नाम
पुष्पमुंदरी एवं पाडयुं. हवे थनुक्रमे ते महोटी घवा खागी, त्यारे फामीने
क्रीडा करवाने वनरूप एवं योग्यन प्राप्त घयुं. ते जेम के:-श्लोक ॥ यक्षं चंद्र
विडंबि पंक्रजपरीक्षामे हामे लोचने, पणः स्वर्णमपाकरिष्णुरग्निनी जिह्वुः
कवानां जयः ॥ यक्षोजाविजकुंजवित्रमधरी, शुर्वी निनंयस्वशी, पाचां
द्वारि च मार्दवं युवतिषु न्याजाधिकं मंगनम् ॥ १ ॥ अथोपणा च सरखा,
मृदंगी सतृषा स्थिरा ॥ फझानु कुशळा दाखा, विनीता च विवेकिनी
॥ २ ॥ अर्थ:-जेने जोड्ने चंद्रनो पण उपदास करवो पडे, एवं मुग, जेने
जोड्ने कमखनो परिहाम करवो पडे, तेथो ये नेत्रो, मुवर्णना यथेने पण
जीते, तेथो शरीरनो वर्ण श्यने व्रमराठनी पंक्तिने पण तिरस्कार करे जीते,
तेथो कैशपास, हन्तीना गंगप्रखनो पण विद्वान् दाय, एवा ये पयोधर,
महोटी एवो निनंयनाग, मनने हरण करे एवी मृदुष्य वागी, ए सर, उत्तम
युवतीजनने विषे स्वाभाविकज रूपणो ठे ॥ १ ॥ दखी पण वदे ठे के,
जमम युवती स्त्री, गेप रहित, मग्न, खज्जायुक्त, मृदुयंगवाशी, स्थिर,
जोड्नेमां कुशळ, विनीत, अने शिंच्ठी होण ठे ॥ २ ॥ हवे एक दिवतने
ये ते पुष्पमंजरी कन्या, वसंतदनु व्याववापी पानाना पितानी व्याहृ
दने, सारीशगोयें युक्त. मनोहर एवा पुष्पोद्यानने विषे क्रीडा करवा माटे
॥ ते उद्यानने विषे पुष्प धने फझाये करी युक्त एवा व्याघ्रहृदो अत्यं

તે શોને છે ॥ યતઃ ॥ સકુસુમસહકારાઃ પુષ્પિતાશોક નાગા, વિકાસ
 વનમાલા માધવીદિવ્યગંધઃ ॥ જનયતિ મદરાગં કોકિલાશબ્દિતં
 પ્રવરપુરુષસેવ્યો વર્તતે શ્રીવસંતઃ ॥ અર્થઃ—જે વસંતઋતુમાં સહકારનાં
 તે કસુમયુક્ત થાય છે, અશોકવૃક્ષ અને નાગવૃક્ષ પુષ્પિત થાય છે, સર્વ
 ની પંક્તિયો વિકસિત થઈ જાય છે, અને મોઘરાનો દિવ્ય ગંધ પ્ર
 થયાજ કરે છે, કોકિલના શબ્દો મદ અને રાગને ધધારે છે; માટે
 વસંતઋતુ પ્રવરપુરુષોને સેવનકરવા યોગ્ય છે. હવે ત્યાં શૃંગારયુક્ત થા
 કરી તે પુષ્પમંજરીને પોતાની સહીયો વસંતની શોજા થતાં છે. તે
 કે—હે સહિ! જો. વસંતઋતુરૂપ પતિને પ્રાપ્ત થઈને આ વનરાજિરૂપ
 યો. કેવી શોજે છે? જો. પુન્નાગના વૃક્ષ સાથે આ ઘાંટાઈ ગયેલી પૃથી
 ગણદ્વી કેવી શોજે છે? તેમ પુન્નાગ વૃક્ષાણ નાગવૃક્ષીને મલવાથી શો
 શોજે છે? તેમ હે સહિ! નર, અને નારી પણ પરસ્પર મલેથીજ શોજે.
 થી રીતની સમીની વાણીથી પણ શૃંગારવૃત્તિથી વિરહિત પૃથી તે, બહિર્
 યે કરી વનની શોજાને જોતીથી મોઘરાની ચેલના મંડપને વિષે થીણ
 શિનોદનો પ્રારંભ કરવા લાગી. તેવામાં પણ અવસરને વિષે પણ ઉદ્યાન
 મિત્રોપે પરિવૃત્ત થયો પૂર્ણચંદ્રકુમાર પણ ક્રીડા કરવાને આવ્યો. તે ત્યાં
 પાંચિનોદ કરતી પૃથી રાજ્યકન્યા જે પુષ્પસુંદરી તેની દૃષ્ટિપે પડ્યો. ત્યારે
 વચ્ચે કામદેવનો મિત્ર જે વસંતઋતુ તેનો સમય હોવાથી, પોતાની યુ
 સ્થાના અતિવિશ્રમપણથી, અને પૂર્ણચંદ્રકુમારના અત્યંત સ્વરૂપથી ત
 પૂર્વજન્મના અતિ ક્રોધથી, તે પુષ્પસુંદરીમા મનરૂપ મર્મસ્થાનને વિષે થ
 ની પેઠે અકુચિત થયો તે કુમાર લાગ્યો, કે તુરત સ્વેદયુક્ત અંગવાલી
 થા મિલિતનેત્રયુક્ત થઈ વિચેતન જેવી થઈ ગઈ. તે જોઈને તરત સર્વ
 પંચનથી તથા જ્ઞાનાવૃથી તેને સાવધાન કરી, ત્યારે તે સહીયોને પુષ્પસુંદ
 પૂંચ્યા લાગી કે, હે સહિ! લાવણ્યામૃત સાગર, યુવાન, જે પુરુષ દેશ્વાય
 તે કોણ છે? શું કામદેવ છે? કે સૂર્ય છે? સુર છે? કે કોઈ વિદ્યાધર છે
 ત્યારે સમીયોયે કહ્યું કે, હે સહિ! તે કામદેવ અટકલો પણ એ કામદે
 તો ઊંચ નહિ. કારણ કે કામદેવ જે છે, તે નો અંગરહિત છે, તેથી તે
 સોચો અંગ કહે છે, અને આ તો અંગવાસો છે. થયો તે પને સૂર્ય અટ
 ર્યો, પરંતુ ને સૂર્ય પણ નથી. કારણ કે સૂર્ય તો તપનશીલ છે; અને

पुरुष तो सौम्यगुण युक्त थे. एतसे शीतल देखाय थे. वही एने सुर अटक
 ल्यो तो ते सुर नथी. कारण के सुर तो मिषोन्मिष रहित चक्रवाको शून्य
 होय थे, थने था तो चंचल नेत्रवालो तथा विचक्षण थे. वही तें एने विद्या
 भर अटकल्यो, परंतु ते विद्याधर पण नथी. कारण के विद्याधर जे थे, ते तो
 आकाशमां गमन करे थे, थने था पुरुष तो पृथ्वीमांज ठनो रख्यो थे. ते के
 वो थे, ने कोण थे, ते हुं कहूं हुं. सांजख ॥ यतः ॥ सौम्यत्वं शशिनो गर्ज
 रिमगुणं वारुः प्रतापं रवे, स्यागं वितपतेः प्रचुत्यममराधीशात् स्वरूपं स्म
 रात् ॥ माधुर्यं स्वमृतान् यत्नं मृगपतेर्जात्वा वृद्धजातुरी, धैर्यं मेरुगिरेः किमेव
 श्रितः सन्नेपसा वेधसा ॥ १ ॥ अर्थः—चंद्रमायकी गांजिर्, मूर्ययकी प्रताप,
 कुपेर यकी ज्वलत्याग, इंद्रयकी प्रचुना, कामदेवयकी स्वरूप, अमृतयकी
 माधुर्य, सिंदूरयकी यत्न, तथा मोहोदुं चातुर्य, मेरुपर्वतयकी धैर्य, ते सर्वने
 प्रदण करीने बुद्धिमान् एषा विधाताये शुं था पुरुष निर्माण कय्यो दशे ?
 अर्थात् पूर्वोक्त सर्व गुणो था पुरुषमां देखाय थे ॥ १ ॥ माटे जानुं शुं कहिये,
 परंतु हे सखि ! शिवा नगरीने विषे सिंदूसेन नामा राजा थे, तेना कुलरूप
 थंवरने प्रकाश करनार चंद्रसमान था पूर्णचंद्रनामा पुत्र थे, ते तमारी फइनो
 पुत्र पाय थे. ते वचन सांजखीने तुरत अत्यंत उत्सुक थयेखी पुत्तमुंदरी क
 देवा लागी के, हे सखि ! तारुं कहेंहुं खरुं थे. मुक्तासमान बीजा पुरुषमां आ
 पुरुष, रत्नसमान देखाय थे. था पुरुषना गुणो पासे थन्यजनना मर्ध गुणो क
 संकित यह गयेछा थे. एम कसुं. तेवामां तो तेनी अशोकनामा सखी हसीनि
 कहवा लागी के दा, निधे था पुरुष गुणमय थे. कारण के हमणांज था प्रिय
 सखी जे पुत्तमुंदरी तेणे पोताना कटाहोये करी तेनां सर्व थंगोने देखी छी
 था. ते सांजखी पुत्तमुंदरीये विचारुं जे मारो अनिप्राय था सर्व सखीपांये जा
 थी छीपो देखाय थे ? एम विचारी सज्जायुक्त पड़ने मन्त्रिपोने कहवा छा
 गो के, हे सखियां ! देवे सर्व शांत जावा यो. शिखंर सगाहो मां. क्रीडानो
 याग करीने थापणे जसदी पर जइये ? कारण के मानाजी थासणी बाट
 तोतां दशे ? स्वार मुदता नामा बन्पाये कसुं के, हे सखि ! चाखो. पण
 पुत्तमुंदरी नेना मरहार करिये. पत्नी जाइये, नहिं तो थासण मर्बने ने अ
 नयी जायरो ? पण मुदता मखीनां दयापाय्य थास्यो मानखी सज्जायुक्त

थइने ते पुष्पसुंदरीये मंदस्वरथी कछुं के त्यारे तमोने जे योग्य जा
 फेरो. पठी ते सखीये विनये करी धीरस्वरथी पूर्णचंद्रने बोलाव्या,
 त ते त्यां आवी तेज स्थलने विपे वेठा. अने दृष्टिये करी कामकद
 धी ते कन्याने जोइने कुमार घणोज विषयथी विरक्त ठे, तो पण
 थइ गयो. ते वखत त्यां रहेसा सद्दुने ते कन्या तथा कुमार प्रीतिने
 करतां ह्वां. ह्वे पुष्पसुंदरीये हाग्रमां वीणा लीधी ठे, तेथी पूर्णचं
 मारे जाएयुं जे अहो! आ सुंदरी वीणावाद्यमां कुशल देखाय ठे
 म जाणी विद्यानो विनोदो ते कुमार, कहेवा लाग्यो के, हे सुंदरि! अ
 मनना विनोदने माटे जरा ए वीणा तो बगाडो? ते वचन सांजली
 सखी कहेवा लागी के, हे कुमार! तमारा दर्शनथी द्योत पामेली ते
 न्याने बगाडवानी खज्जा आवे ठे, माटे ते बगाडवाने उद्युक्त आती
 तेथी ते वीणाने आपज बजावो. जेथी यत्रत्य सद्दु विनोद पामे? एम
 ने सुदताये पुष्पसुंदरीना हाग्रमांथी वीणा खइ पूर्णचंद्र कुमारना व
 आपी. ते विणाने हाग्रमां खइ, स्नेहे सहित तेनो स्पर्श करतां कुमारने
 शोकनामा बीजी सखी कहेवा लागी, के अहो कुमार! सरल, सुगुण
 ऊ, वांसडामांथी उत्पन्न थयेली, मधुर स्वरवाली, प्रवर एथी आ
 आपना कराग्रमांज शोजे ठे. आ वचनथी ते सखीये अन्योक्तिथी स
 ह्युं के पुष्पसुंदरी तमारी पासे ठे ते पूर्वोक्त सर्व गुण संपन्न ठे. एम अ
 सखिये कहेली अन्योक्ति सांजली मस्तक धुणावी, पूर्णचंद्रकुमारे ते
 बगाडीने तत्रत्य सर्व कन्याउंनां तथा मनुष्यना चित्तने आकर्षण करी
 धां. एवो प्रसंग ज्यां चाले ठे, तेवा समयमां तो ते पुष्पसुंदरीनी धाव
 ते कन्याने तेडवा आवी. अने ज्यां जुवे ठे, त्यां तो समान वयवाला
 सर्व गुणसंपन्न ते राजकुमारने कन्या पासे वीणा बगाडतो जोयो, तेथ
 धावमाताये कछुं के, हे कुमार! आ सर्व प्रसंग थाय ठे, ते तो घणोज
 त्तम थाय ठे, कारण के वेहु तमे वयथी अने गुणोथी योग्यज ठे? तेम
 मारने कहीने पाठी कुंवरीने कहेवा लागी के, हे वत्से! तमाराविना तम
 मांता जोजन करतां नथी, माटे जखदी चालो. एम कहीने ते पुष्पसुं
 ने केवल शरीरथी घेर तेडी लावी, परंतु तेनो जीव तो ते पूर्णचंद्रमांज
 इ. रह्यो. कारण के घेर आवी तेणे जोजन पण बराबर कछुं नही. त्यारे ते

माताये सखीयोने पूव्युं के, आ पुष्पसुंदरी आम विकलमनवाली केम थइ गइ ठे? त्वारे सखीयाये उद्यानगत सर्व वार्त्ता कही देखाडी. पठी ते राणी ये तेना मननी विधामजू एवी एक प्रियवंदा नामा सखी हती तेने कुंवरी नी आश्वास्तना तथा हृष्टांति करवा माटे मोकसी. ते पण कुंवरी पासे जइने आ प्रमाणे कहेवा लागी के, हे प्रियसखि! चंद्रनी एक कलाधी मनुष्य मात्रने शांति घाय ठे, तो तुने पूर्णचंद्रघी पण केम सुख नथी थातुं? अर्थात् अन्योक्तिघी कहे ठे, के तमने पूर्णचंद्र कुमार मख्यो, तो पण शांति केम थाती नथी? ते कहे. त्वारे पुष्पसुंदरीये कइं के, मारुं मन जेम योगिणीना योगे नम्रित थाय, तेम थइ गयुं ठे. माटे तुं मारा मननी अधिष्ठापि का सखी ठे, तेथी कांइक उपाय कहे, के जेणे करी महारा मनने निवृत्ति घाय? ते सांजलीने प्रियवंदा सखी कहेवा लागी के, जे में वृत्तांत सांजळ्युं ठे, ते हुं कहुं तुं, ते सांजलो. आपणने जे समये पिताजीये वसंत जोवा जवानी रजा आपी, थने त्यां वसी पाठा पूर्णचंद्र कुमार आव्या, तेमां तो एक सुखदायक वृत्तांत वन्युं ठे, ते सांजलो. गइ काखे सवारे तमारो पिता विशाल जे ठे, ते तेनी वहेन प्रियंशुमंजरी पासे आधीने कहेवा लाग्यो. के हे वेहुन! आ तमारो पूर्णचंद्र कुमार अने मारी पुष्पसुंदरी ए वेहुनो विवाह जो थाय, तो घणुंज योग्य थाय. मुकुटने मणिये जडीये ने जेम शोजा आपे, तेम ते वेहुनां लग्न शोने? परंतु एक मोहोडुं दुःख ठे, के ए वेहुने परस्पर राग विकार कांइज देखातो नथी थने तेनी पासे जो तेना विवाह नी वात आपणे करीये ठेये, तो तेने ते वात पण विलकुल रुचती नथी. हा हय, विनोद, के शृंगारकेली तेने गमती नथी. तेम कोइनी काम क्रीडाघी ते प्रसन्न थातां नथी. तथा शृंगाररसमां पण राजी थातां नथी. एटयुंज नहिं परंतु ते सामी शृंगारनी निंदा करे ठे. माटे हे वेहेन! ते वेहु जणनी परस्पर प्रीति विना आपणी इछायी जो विवाह करीये तो ते, पठी हृदय-मां शय्यनी पेठे खटक्याज करे? वसी कदाचित् वेहुनी सरखी प्रकृति ठे, माटे वेहुने परस्पर प्रेम थाय तो थाय पण खरो, तेथी मारो मत तो एम ठे के, आपणे तेने परस्पर मुखदर्शन करावीये? आवां वचन पोताना जाइ वि

आज... , सखी तेनी वेन कहेवा लागी के, हे जाइ! तमारुं जेवुं

तेव... पण विशालज ठे. अर्थात् जेवुं तमारुं नाम ठे,

तेवाज तमारामां गुण पण दीठामां आवे ठे.

हे सखि ! एम कहीने पठी तमारा पिताये तमने तथा प्रियंगुमंजरीये तेमना पुत्र पूर्णचंद्रने परिवार सहित वसंत ऋतुनी शोभा जोवाना मिपे उ पवनमां मोकड्यां हतां, तेथी तमारी घेहु जणनी परस्पर मनोवृत्तिने जाणी खोधी. तेमां धारेला मनोरथ पार पडवाथी तमारां तथा पूर्णचंद्रनां माता पिताने अत्यंत हर्ष उत्पन्न थयो ठे. तेम तमो अने पूर्णचंद्र पण अत्युत्साहित थयेलां देखाळो. ए प्रमाणे सखीये सर्वे वात कही. हवे जे प्रमाणे ते सखीये हकिगत पुष्पसुंदरीने कही, तेज प्रमाणे पूर्णचंद्रना सखाये पुष्पसुंदरीयो मोहित थइ दुःखित थयेला ते पूर्णचंद्रने सर्व हकिगत कही संजळावी. तेथी घेहु जण मनमां संतोष पामी सुस्थिर थइने परस्पर एक पीजाना ज्ञान जोशाने तत्पर रहेतां थकां दिवस निर्गमन करवा लाग्यां, पठी विशालसामंते प्रशस्त दिवस तथा वार जोइने पोतानी घडेन प्रियंगुमंजरीना पुत्र पूर्णचंद्र साथे पोतानी पुष्पसुंदरी नामा कन्यानुं वेसवाळ कलुं.

सिंहसेन राजाये पण गीत, याजित्र, दान, सन्मान पूर्वक पोताना पुत्र नां पुष्पसुंदरी साथे लग्न कर्यां. तेने जोइने आखा नगरनां लोको कहेया लाग्यां के, थहो ! विशाह घणोज उत्तम थयो. वरवधूनुं जोडुं पण जेवुं जोइये तेवुंज उत्तम मळयुं. एम विशाह थया पठी पोतानी स्त्री पुष्पसुंदरी सा ये स्वर्गविमान समान घरने विपे रही सुख जोगयतो ते पूर्णचंद्र कुमार शि यस्त निर्गमन करवा लाग्यो. एम करतां एकदिवस सना जरीने पूर्णचंद्रनां पिता सिंहसेन राजा घेठो हतो, तेवामां कोइक वनपासके थावो नमन करी कलुं के, हे राजन् ! हासमां पुष्पशाख वनने विपे घणा गुणोये युक्त, रूपवानने विपे पण अति रूपवान्, घणा लावण्य गुणवाला, सौंदर्ययुक्त, जाणे मूर्तिमान् धर्मज होय नहिं ? एवा, मुनिवृंदना इंद्र श्रुतसुंदर नामा मूर्तींद्र पधारेला ठे. ए वचन सांजसनांज हर्षोत्कर्षथी प्रकटित ठे रोम कूप जेना एवा ते सिंहसेन राजाये वनपासकने वधामणीमां घणुंक डट्य थाव्युं. पठी पुत्र दागदिक सर्वने साथे खइने महोटा आरुंवरथी गुरुपासे जइने यथाविधि प्रणाम करी हर्षे करी ते गुरुनी देशना सांजसवा मांटे गुरुनी समीपमां घेठो. गुरुजीये पण तेमनी योग्यनाने जाणी देशना देवा नो आरंज कय्यो.

હે જલ્પજનો ! જન્મ, જરા, મૃત્યુ, તેના જયે કરી વ્યાપ્ત અને પુર્ગતિ
 કરી જયંકર પણ આ સંસારને વિષે અનંતકાલ પર્યંત સ્વકૃત પાપોપે તમો
 મદા દુઃખને પ્રાપ્ત થાઉં ઠો, તો પણ દુઃખી સુધી તમોને કાંઈ વેરાગ્ય જ
 થતો નથી. અને ધર્મને વિષે નિરુધ્ધર્મી થયા થકાજ રહો ઠો. માટે મહેન
 ત લઈને પણ તમો આ ઉત્તમ આર્હત ધર્મને વિષે ઉદ્યોગી થાઉં. થીજા
 સર્વ કાર્યમાં પ્રમાદ કરો તે તો ઠીક, પણ ધર્મમાં પ્રમાદ કરવો, તે ઉચિ
 ત નહિં. કારણ કે પ્રમાદસમાન જગતમાં કોઈ શત્રુ નથી ॥ યતઃ ॥ મહાં
 વિસય કસાયા, નિદા વિગદા ય પંચમી જણિયા ॥ ૫ ૫ પંચ પમાયા,
 જીવં પાડંતિ સંસારે ॥ ૧ ॥ અર્થઃ— એક મધ્ય, યાંજો વિષય, થીજો કપા
 ય, ચોથી નિદ્રા, અને પાંચમી વિકયા કહેલી છે. તે પાંચ પ્રમાદો,
 જીવને સંસારમાં પાડી નાલે છે. અને હે જલ્પજનો ! ધર્મસમાન આ જગ
 તમાં થીજો કોઈ મિત્ર નથી ॥ યતઃ ॥ ધર્મોર્મગણમુત્તમં નમુરશ્રીબુક્તિ મુ-
 ક્તિપ્રદો, ધર્મઃ ક્ષિપ્તિ ધંધુવદિશતિ યા કલ્પદુઃખાંઘિતમ્ ॥ ધર્મઃ સહુણ
 સંગમે ગુરુરિય સ્વામીય રાજ્યપ્રદો, ધર્મઃ પાતિ પિતેવ વસસત્તયા માતેવ પુ-
 ત્થાતિ ચ ॥ ૧ ॥ અર્થઃ— ધર્મ જે છે, તે ઉત્તમ પણ મંગલને, તથા તે ધર્મ નરત્વ,
 સુરત્વ, શ્રી, બુક્તિ, અને મુક્તિ, તેને દેવાવાણો છે. વહી ધર્મ જે છે, તે સગા
 મનુષ્યનો પેઠે સેવેને આપે છે, તથા કલ્પદુઃખનો પેઠે વાંઝિત ફણને પણ આપે
 છે. વહી તે ધર્મ, સહુણના સંગમને વિષે ગુરુસમાન છે, અને રાજ્ય દેવાને
 વિષે સ્વામી સરત્વો છે, અને પિતાનો પેઠે રક્ષણ કરે છે. તે ધર્મ, વાલપથી
 જેમ પુત્રનું રક્ષણ માતા કરે, તેમ જીવનું રક્ષણ કરે છે. માટે જીવે ધર્મ
 રાખન જરૂર પરવું. અને સેવન કરેલો પ્રમાદ જેમ જીવને અત્યંત દુઃખ આપે
 છે, તેમ સેવન કરેલો ધર્મ, જીવને ચિંતામણિ અને કલ્પશૃંગ સમાન મુલ્ય
 ને દેનારો ધાય છે. જેમ કોઈ પ્રમાદી જન, ઘણતા ધરને વિષે તથા અગાધ
 પાણીને વિષે પ્રમાદ કરી સુક રહે છે, તથા ઘરમાંથી સર્વ વસ્તુની ચોરી
 ધાય છે, તે જાણે છે, તે જતાં પણ સુક રહે છે. પોતાનું અરિમંગલ પોતા
 પર પ્રદાર કરે છે, તો પણ વિશ્વાસ પામી જતો રહે છે, તેમજ જે પુરુષ
 સંસારાવર્તનાં પલ્લો ધકો ધર્મમાં પ્રમાદ કરે છે, એમ જાણવું. વહી જે ધ
 ર્મમાં પ્રમાદ કરે છે, તે શાપીના પુરુષાર્થો સર્વ તેપાર થયેલા દેખાતા છે.

૫, તો પણ તે તેમજ નાશ થઈ જાય છે. થને ધર્મવાન્ પુરુષના નહિ ધોરે
 સા પુરુષાર્થો, પ્રયાસ વિના સ્વતઃ સિદ્ધ થઈ જાય છે ॥ યતઃ ॥ તારં કિંક
 શિદ્ધારન્ પુરુષરેરંતઃ પુરં લગ્ન્યતે, સીત્કારેર્વિકટાઘટા કરટિનાં હેપારવા દ્વા
 હયાઃ ॥ એકં ઇત્રમિદ્ધોત્કટોરુકટકં રાજ્યં ચ નિષ્કંટકં, યસ્માત્સત્રિદિવં
 શિરં જતત જોસ્તં ધર્મમત્યાદરાત્ ॥૧॥ અર્થઃ—હે જગ્ગ્યજનો ! જે ધર્મના
 પ્રતાપથી કિંકણી યુક્ત કટિમેલલા તથા મુક્તાના હારો તથા શબ્દાય
 માન નેપૂરો, તેણે કરી સ્વઘ્ન ઇવી સ્ત્રીયો, સીત્કારોયે કરી જયંકર ઇવી
 હસ્તીયોની ઘટાઈ, હેપારવ કરતા ઇવા અશ્વો, જેને શિવે મદોન્મત્ત થને
 મદોટ્ટા સેન્યો છે, એવું એક ઇત્ર અને નિષ્કંટક રાજ્ય, સ્વર્ગ અને મોક્ષ, તે
 સર્વ પ્રાપ્ત થાય છે. તેથી ધર્મનું તમો અતિ આદરે કરી આરાધન કરો. હે
 જગ્ગ્યજીવો ! આ સંસારને શિવે ધર્મ કરવાની સામગ્રી મલ્લથી ઘણીજ
 હુલ્લંઠ છે. તે જૈમ કેઃ—પ્રથમ તો મનુષ્યપણું હુલ્લંઠ છે, તેમાં પણ વક્ત્રી
 આયંદેશ મલ્લયું હુલ્લંઠ છે. તેમાં પણ પાતું વિશુદ્ધ કુલ મલ્લયું હુલ્લંઠ છે.
 તેમાં પણ વક્ત્રી શુદ્ધ જાતિ મલ્લથી હુલ્લંઠ છે. તેમાં વક્ત્રી દોષ આયુષ્ય
 પ્રાપ્ત થાવું હુલ્લંઠ છે. તેમાં પણ રોગ રહિતતા થવી હુલ્લંઠ છે. તેમાં વક્ત્રી
 આચાર્યના સંયોગ થયો હુલ્લંઠ છે. તેમાં પણ મુચુદ્ધિ થાવી હુલ્લંઠ છે. તેમાં
 પણ તત્ત્વનું જે શ્રદ્ધાન થાવું, તે હુલ્લંઠ છે. તેમાં પાત્રી વિરતિ થાવી, તે
 હુલ્લંઠ છે. તેમાટે હે જગ્ગ્યજનો ! તમો ધર્મનો ઉપમ કરો. આ પ્રકારની
 મુધાર્થિહુ સમાન શુદ્ધની દેશના સાંત્રીને આચાર્યના રૂપથી વ્યાપ્તિ જેનું
 ચિત્ત છે ઇવી ને પૂર્ણચંદ્ર કુમાર, આચાર્યને વિનતિ કરી પૂછે છે, કે હે જગ
 બન્ ! આપની શરીરની કાંતિ મદોટ્ટા રાજાના દેહને તથા મોદોટ્ટા ધન
 વાતના દેહની મૂંચના કરે ઇવી દેખાય છે ? તો વક્ત્રી આપને આશા યો
 ધન વયમાં પણ યનાદિકરૂપ કટ્ટને દેનાઈંથેરાગ્ય થવાનું કારણ શું છે ? સ્વારે
 દુઃ કહેવા લાગ્યા કે, હે કુમાર ! તું આ સંસારમાં પગલ પગલે પ્રલય થેરા
 પ્પજ દેસે છે, તો પણ થેરાગ્ય થવાનાં કારણ મને જામાટે પૂછે છે ? યતઃ ॥
 ઘુંજિરન્ રાગ્યઘ્નઃ કનિ કનિ મુશ્વિનઃ કેવિ મર્ચાદ્યુક્તાઃ, સેવાં કુર્વંતિ
 મેવાં મતનપરવશા રઙ્ગ્ય રઙ્ગ્યાન્યે ॥ કેચિત્કલ્પકલ્પાગ્રિગદ્ગતિમતાઃ
 સ્તોદરાશ્ચરિણોન્યે, કેચિત્તેજાગ્યજાતો વરનકણિનઃ કેવિ દોર્તાગ્ય

દગ્ધાઃ ॥ ૧ ॥ યસ્મિન્ જન્મજરાવિપત્તિમગ્નાધિવ્યાધિશોકાઃ સદા, સ્વે નિવૃત્તિયોગયોગસહનં રોધશ્ચ કરાણ્દે ॥ તિર્યગ્નારકસંજવાનિ ચ જન્વે ૨
 ચાન્યસંહ્યાનિ ચેત્તૂયંતે વિપયે મનો ન કુરુતે કશ્ચિત્તદેકક્ષણમ્ ॥ ૨

અર્થઃ—કેટલાએક સુખીયા પુરુષો, રાજ્ય લક્ષ્મીને જોગવે છે. કેટલાએક
 સર્વ શુદ્ધિવાલા હોય છે. વીજા કેટલાએક પુરુષો તે પુર્વોક્ત સર્વ સમૃદ્ધિ
 યાન્ જનોના વશપણાથી રજીયે વાંધેલાની પેઠે સેવાને કરે છે. કેટલાએક
 જનો કલ્પદ્રુમની પેઠે ત્રણ જગતના સર્વ મનોરથને પૂરે છે. અને કેટલા
 એક જનો માત્ર પોતાનું ઉદર પૂરણજ કરે છે. કેટલાએક શ્રેષ્ઠ તરુણીયે
 ઘોટ્યા થકા સોનાગ્ય જોગવે છે. અને વહી કેટલાએક પુરુષો દૌર્જાગ્યથી
 દગ્ધ થાય છે ॥ ૧ ॥ જે સંસારને વિષે નિરંતર જન્મ, જરા, વિપત્તિ,
 મરણ, આધિ, વ્યાધિ, શોક, ઇષ્ટ અને અનિષ્ટના યોગ વિયોગનું સહન
 પળું, કારાણ્દેને વિષે સંરોધ, તિર્યંચ, નારકીનો છે સંજવ જેને વિષે ઈર્ષ્યા
 અસંહ્ય દુઃખો જોગવે છે. તે દુઃખો જો સાંજલ્યાં હોય, તો વિપયને વિષે
 એક ક્ષણ પણ મન આપવાની ઇચ્છા થાય નહિં. તો પણ હે પૂર્ણચંદ્ર કુમાર!
 મારે વિશેષ વૈરાગ્ય થવાનું જે કારણ થન્યું, તે હું કહું હું. તે સાંજલો. એમ
 ડ્યારે સૂરિયે કહ્યું ત્યારે તો સર્વ સત્યજનો સોતકંઠિત થઈ ગયાં. ત્યાર પછી
 મુનીશ્વરે કહેવા માંડ્યું કે:—

આજ વિજયને વિષે રત્નપુર નામા નગર છે. ત્યાં એક સુધન નામા શ્રેષ્ઠી
 યતે છે. તેનું જેવું નામ છે, તેવાજ તેના ગુણ છે. અર્થાત્ સુધન યતે યણે ડ્ર-
 યપાત્ર શ્રેષ્ઠી છે. તેની લક્ષ્મી સમાન લક્ષણવાલી લક્ષ્મીનામા એક સ્ત્રી છે,
 તેનો સુંદર નામા હું પુત્ર હતો. હું જ્યારે યૌવન યુક્ત થયો, ત્યારે મારા
 પિતાયે મુને ઉત્તમ કુલની યત્રીશ કન્યાઈ પરણાવી. ઉત્પન્ન થયેલા માણી
 જરૂર મરણને તો પામે છે, તેજ પ્રમાણે કાલના નિયમથી મારાં માતા પિતા
 મરણ પામ્યાં, તેના મરણ દુઃસ્વરૂપ અનલથી તત્ત થયેલો હું રહ્યો
 પારની ચિંતામાં નિરત થયો ॥ યતઃ ॥ પ્રિયસ્ય વિરહે કોપિ, પ્રવ્રજેત્ મિ-
 યતે ન ચ ॥ શુષ્પત્યેવાસ્ય હૃદયં, પ્રત્યહં પંકાપિન્નવત્ ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—પો-
 તાના પ્રિયનો વિરહ થવાથી કોઈએક પ્રવ્રજ્યા મદ્દણ કરે, અથવા મરણ પા-
 મે. નહિં તો તેનું હૃદય, કચરાનો પિંડ જેમ તપતા અગ્નિમાં પ્રતિદિવસ પા

कनो जाय ठे, तेम पाके ठे. एम अत्यंत रागवान् हतो, तो पण हुं काखे क
 री निःशोक थयो. पत्नी मारी स्त्रीयो व्यजिचार कर्म करशे? एवा बेहेम-
 र्थी ईर्ष्यायुक्त एवो हुं ते मारी स्त्रीयोने कोइनी साथे बोसवा दउं नहिं, थ
 ने तेना पिताने घेर पण जावा दउं नहिं. थने मारे घेर सारा माणसोने
 आववानो पण में निषेध कखो. जाजुं शुं कहुं, मारे उपारे वाहार जावानुं
 कोइक कार्य आवे. त्यारे हुं घरने दरवाजे तासुं दइने वाहेर जाउं?
 र्यां पण घणा दुर्विचारथी जाजी वार खोटी थाउं नही? तेम करवाथी
 जिह्मुउये तथा विशेषे करी जैन साधुउये मारा घरनो साव त्यागज क-
 ग्यो. एक दिवस कोइक कार्यने माटे उरसुक थयो थको हुं छारे तासुं.
 दीपा विना एमने एमज उतावसथो वाहिर, गामना चोकमां गयो, ते-
 यामां देवयोगथी कोइक जैनमुनि मारे घेर बहोरवा माटे आव्या. तेने जो-
 इने एप्यथी मारी स्त्रीयो कह्या लागीयो के, थहो! आज अमारो जा-
 ग्यकइइम अंकुरित थयो? एम कहीने तेणे प्रणाम कग्यो. आसन थने
 परिग्रहने माटे मुनिने विननि करी. तेवारे मुनिये जाण्युं जे मारे आस
 न मो कइने नहिं, तो पण नावि खानने जाणनारा एवा ते मुनि, स्त्रीयोना
 खार्थी थापला आसनपर धेगा, थने तेमणे धर्मनी देशना देवानो आरंत क
 ग्यो. तेवामां हुं पण मारे घेर आव्यो, थने चूरथी जोउं र्यां तो मारी
 स्त्रीयोये परिग्रह तथा रूपवान् एवा मुनिने जोया. जोइने मारा घरना छार
 बाने आवी गनो मानो उनो रग्यो. थने पत्नी विकल्परूप सपें रुशेओ रो
 बरूप राक्षसे ग्रहण करेओ, दुर्व्यक्तिक शक्तिणीये पीडित, एवो हुं चिंत
 ववा लाग्यो के, थहो! था मुनि केवो अधर्मी ठे! बली दुष्ट केवो ठे!
 मारी स्त्रीयोनी साथे एकांनमां थेठेओ ठे! माटे तेना थागे थंगोने
 विषे पांच पांच खाकटीयोनो हुं प्रहार करुं! जेथी करी मारो कोष पण
 मरुस थाय! पण जग हुं मांजसुं तो मरो जे मारी स्त्रीयोनी साथे ते
 शुं विचार को ठे! तेवी रीने विचार करीने गनो मानो ज्यां हुं सांनस
 बाने उओ हुं त्यां नो ते साधु धर्मांपदेश देवा लाग्या के, हे धर्मनिप्राउं!
 तनो यत्ने करी सावधान थइ सांनसो. सर्व एवा जीवोने जिन नगवाने धर्म
 नुं भूष दयान कह्यो ठे. ते माटे ते दयाने विषेज माया पुरुषोये यत्न कर
 नुं. बली बुधो. प्रणशे ने प्रेसन्न पायेंडीना नेओ ठे, परंतु तेमां कोइ पण दया

ધર્મની નિંદા કરતા નથી. માટે જ્યાં દયા ત્યાંજ ધર્મ છે. જેમાં દયાનું આ-
રાધન થાય, તેજ દાન, તેજ તપ, તેજ ધ્યાન, અને તેજ પૂજા, તેજ ક્રિયા,
તે ધિના મર્ચ વ્યર્થજ જાણવું. ને દયાર્થીજ ધર્મ ચિરાયુ થાય છે. ઘણી સંપ-
ત્તિ, આરોગ્ય, સૌજન્ય, જોગસંગમ, કીર્તિ, મુગતિ, શ્રુતિ, જ્ઞાતિ, એ સર્વ
દયારૂપ કલ્પવૈલીનાં ફલો છે ॥ યતઃ ॥ દયા સર્વસ્ય સોપાનં, દયા મોક્ષસ્ય
ચર્ચિની ॥ દયા ચ દુર્ગતિદ્ધારે, પિધાનં મુનિના કૃતં ॥ ૧ ॥ અર્થ:-દયા છે
ને સ્વર્ગમાં જવાનું સાપાન છે, તે દયા મોક્ષમાં પોદોંચાડનારી છે, અને
દયા જે છે, તે દુર્ગતિના દ્ધારને ઢાંકવાનું કમાડ છે. એ મુનિયે કરેલું છે.
નમજ ઘણી જીવોને હિંસા છે, તે કઢવા ફલની દેવાવાણી છે. એમ જ્ઞાની
પુરુષોયે કહેલું છે. કારણ કે હિંસક પ્રાણીયો જે છે, તે સર્વ વિપત્તિ અને અ-
નર્થ તેને સંપાદન કરવામાં સમર્થ છે. હિંસક પ્રાણીયો ગર્જસ્ય, જાતમાત્ર,
વાલયોયનશાલી ઘકાજ મરણ પામે છે. તે હિંસક જોગી હોય તો પણ સ્વ-
દ્વજ, કુટ્ટી, જડ, રોગી, શોકી, જવાબાંત, દુષાત્ત, દુર્જોગ, દુઃસ્વર થાય
છે. જાણું શું કહિયે. પરંતુ જે હિંસાત્રકી નિવૃત્તિ પામતા નથી, તે દુઃખના
જાજનજ થાય છે, અને જે હિંસાનો ત્યાગ કરે છે, તે પવિત્ર થાય છે. અને
જે હિંસાર્થી નિવૃત્ત થયા નથી, તે પોતાના ઘાપને પણ મારી નાખે છે. અને
તેને દયા ધ્યાવતી નથી. અને તે પ્રત્યેક જીવમાં નરકમાં જાય છે. તે કેની
પેઠે? તો કે શત્રુંજયરાજાના શૂરકુમારની પેઠે. તેવારે તે સ્ત્રીયોયે પૂચ્છું કે,
મહારાજ! તે શત્રુંજયરાજા કોણ હતો? અને નેનો પુત્ર શૂર કોણ હતો? તે
સર્વ વૃત્તાંત સચિસ્તર કહો. તેવારે મુનિયે કહેલા માંકયું.
આજ વિજયને વિષે વિજયપુરનામા નગર હતું. ત્યાં શત્રુંજય નામક
રાજા રાજ્ય કરતો હતો. તેને શૂર અને ચંડ્ર નામા ઘે પુત્ર હતા, તેમાં ઝ્યેષ્ઠ
પુત્રને રાજાયે શુવરાજનું પદ દીધું. અને તેથી લઘુ જે ચંડ્રકુમાર હતો, તેને
પ્રીતિના અજ્ઞાવથી શત્રુંજયરાજાયે કાંદી પણ આપ્યું નહીં. માટે તે ચંડ્રકુ-
મારે જાણ્યું જે માન છે, તેજ ધન છે. એમ જાણી એકદમ દેશાંતર ગયો.
અને ત્યાં કાંતુકાકુલ પૃથ્વીને જોતો થકો અનુક્રમે રત્નપુર નામા નગરમાં
આવ્યો. ત્યાં મુદર્શનાજિધમુનિ ઘાદેર ઉદ્યાનમાં સમોસચ્ચા હતા, તેમને
દર્શન કરી નમસ્કાર કર્યો. મુનિયે પણ આ પુરુષ યોગ્ય છે, એ જાણી દેશના

देवा, मांमी. ते जेम के:-कल्याण कोडि जणणी, दुरंत दुरिआरि वग्गनिष्ठ-
वणी ॥ संसार जलहितरणी, इक्का विय कोइ जीवदया ॥ १ ॥ विउखं रज्जं
रोगे, हि वज्जियं रुवमाउथं दीहं ॥ अत्रं पि तं सुखं जं, जीव दयाउं नदू
सम्मं ॥ अर्थ:-कोटि कल्याणने उत्पन्न करनारी, दुरंत, दुरित अने अरि-
वं तेने नाश करनारी तथा संसाररूप जलधिने विषे तरणिरूप, एवी एक
जीवदया जाणवी. विपुल राज्य, रोग वर्जित एवं रूप, दीर्घ आयुष्य, बीजुं
पद्म सुखं जीवदयायी प्राप्त थाय ठे. जे जीवदयायी सुख थाय ठे, ते बीजा
यी थातुं नथी. वल्ली हे कुमार! यतः ॥ कृपानदीमहातीरे, सर्वे धर्मा स्तु-
णांकुराः ॥ तस्यां शोपमुपेतायां, कियन्नदंति ते चिरम् ॥१॥ अर्थ:-जीवकृ-
पारूप नदीने विषे सर्वे धर्मो ठे, ते तृणांकुर समान ठे. ते नदी ज्यारे शो-
पित थाय, त्यारे सर्व धर्मरूप तृणांकुरो घणो काळ केटलो आनंद पामे?
आ प्रकारनी देशना सांजली चंद्रकुमार बोध पाम्यो, तेथी गुरुनी पासे सं-
ग्रामादिक कार्य विना स्थूल प्राणातिपातादिक मारे करवुं नहिं. अर्थात् मु-
नि पासे स्थूल प्राणातिपातविरमण नामा व्रत अंगीकार कखुं. पठी तेज नग-
रेने विषे तेना राजा जयसेन नामा हतो, तेनी सेवा करवामां ते चंद्रकुमार
रह्यो. तेम करतां ते प्रीतिपात्र थयो. एक दिवस ते जयसेनराजाये कहुं
के आपणो कुंज नामक सामंत ठे, ते घणोज प्रचरु ठे, माटे त्यां जइ तेने तु-
ठानी रीते मारी नांख. त्यारे चंद्रकुमारे कहुं जे में तो सुदर्शनमुनि पासे
ठानो मारवानो नियम छीधो ठे. ते वचन सांजली राजा अत्यंत खुशी थइ
ने तेने पोतानो अंगरक्षक बनाव्यो. तेने पुत्रपणे राख्यो, अने सामंतनी क-
न्याउं पण तेने परणावी. सर्व राज्यकार्यमां तेनी योजना करी. हवे ते पठी एक
दिवस सैन्यसहित चंद्रकुमार सामंत एवा ते कुंजराजाने संग्राममां जीती ते-
ना नगरना किह्वाने जांगी कुंजराजाने बांधी, पोताना स्वामी जयसेन राजाने
स्वाधीन कख्यो. शरण थयेला कुंजराजाने सन्मानपूर्वक जयसेनराजाये ठोडी
भूक्यो. पठी चंद्रकुमार मनोहर चंद्रसरखा निस्तंज्यशायी शोजवा लाग्यो.

हवे ते चंद्रकुमारनो ज्येष्ठ भ्राता शूरकुमार, पोताने युवराजपद पिताये
आप्युं ठे, तोपण अत्यंतुष्ट चित्तयको पोताना वापने मारवा माटे उद्युक्त
थयो. कारण के तेणे विचार कख्यो के, मारा पिताने जो लुं मरण शरण
करुं, तो तेमनुं मने स्वतंत्र राज्य मखे. तेम विचार करी पहेरेदारोने ठेठरी

शयनशुद्धमां पेशी खजना कर्कश एवा प्रहारोये करी पोताना वापने मारवां
 साग्यो, ते वखत त्यां राणी हती तेणे मढोटो बुंवारव करवा मांड्यो. तेवामां
 रयां राजाना पहेरावासा हता, तेणे आचीने तत्काळ तेने वांध्यो. वांधीने ते
 नो न्याय करवा माटे रात्रिये तो तेज ठेकाणे राख्यो. प्रातःकालने विपे ज्या
 जुवे, त्यां तो शूरकुमार वे. पठी राजापासे जइ निवेदन कळुं जे महाराज !
 आतो आपने मारनारो आपनो पुत्र शूरकुमारज ठे ? ते सांजली शत्रुंजय
 राजाये पण पुत्रमारण अपवादना जययकी माखा विना तेनुं सर्वधन वगेरे
 लुंटी लइने हुकम कख्यो के मारा राज्यमां तारे कोइ ठेकाणे रहेवुं नहिं ? ए
 म कही पुरची वाहेर काढी मूक्यो. पठी पोताना वाहार फरता इतो थकी
 ते चंद्रकुमारनुं सर्व वृत्तांत जाणीने आमात्यो पासे कागल लखाव्यो के, "हे
 चंद्र ! तमारा जाइने, तमारा पिताये मारवाना सबबची काढी मूक्यो ठे,
 तेमाटे तमे जखदी आंहीं आवजो." एवो हकीगतनो लखेलो कागल आपी
 माणसोने हाथी पर घेसाडी चंद्रकुमार पासे रत्नपुरमां मोकड्या. तेमाणसो
 ये पण त्यां जइने ते कागल चंद्रकुमारना हायमां दीधो, चंद्रकुमारपण तेमां
 लखेलो सर्व लेख वांची तेनो सर्व सार जाणी, ते सर्वविनानी जयसेन राजा
 ने विज्ञप्ति करीने हुकम लइ अश्वारूढ थइ तूर्णतार्थी पोताने गाम आव्यो.
 हवे शूर अने चंद्रकुमारनो पिता जे शत्रुंजय राजा ते शूर कुमारना मा
 ला घाघकी वेदनार्त थयो थको शूर कुमारने विपे मत्सरयुक्त थइ केटले
 एक दिवसे मरण पामी कोइएक वनने विपे हाथी थयो. पितृवधना पाप
 रूप कलंकित कर्मे करी जीविकानो करनार, एवो ते शूर कुमार पण देवयो
 ने तेज वनमां श्रीडा करवा माटे गयो, त्यां हस्ती थयेला एवा पोताना पि-
 ताये पूर्वजवना वेरे करी तेने मारी नांख्यो. ते मरीने त्यांज कोइएक जिव
 हतो, तेनो पुत्र थइ थयतखो. ते जिवनो पुत्र थयेलो शूर भृगया माटे
 गयो, त्यां पण फराने तेज हाथीये तेने मारी नांख्यो. थने ते हाथीने
 धीजा किरातोये मारी नांख्यो, एम ते घेदु जण मरीने महाटवीने विपे ए-
 क हाथी थने धीजो वाराद एम वे जण थया. त्यां ते जन्मने विपे पण
 पूर्व जन्मना वेरयकी क्रोधांधयका परस्पर युद्ध करवा लाग्या, तेवामां
 कोइएक व्याघ्रे आची तेने मारी नांख्यो. ते पाठा विध्याचसनी थवटीने
 विपे हाथीना वचा थया. त्यां पण पूर्ववेरना स्मरणे करी हस्तीना मृषयकी

बेहु जुदा यइ गया अने पूर्वनी पठे युद्ध करवा लाग्या. तेवामां त्यां तत्रत्य
 निह्ल लोकोये दीठा, के तुरत पाशमां नांखी ग्रहण कख्या, अने परंपराना
 रिवाज प्रमाणे तेने राजाने सोंप्या, त्यां पण परस्पर, पूर्व प्रमाणे युद्ध
 करवा लाग्या. युद्ध करता एवा ते बेहुने जोइने राजाये मद्दोटा कष्टे करी
 जुदा पाळ्या. एवा समयमां त्यां केवली जगवान् समोसख्या, त्यारे
 तो ते नगरनो जयसेन नामा राजा बंदन करवामाटे गयो, अने गुरुना
 मुखथकी देशना सांजली. पठी अवसर जोइने राजाये आश्चर्यथकी
 पोताने त्यां लडता एवा ते बे हाथीना वज्राना पूर्व जन्मनो व्यक्तिकर
 पूज्यो. त्यारे केवली जगवाने तेना पूर्वजन्मनुं सर्ववृत्तांत कही यताव्युं. ते
 सांजली राजाने वैराग्य उत्पन्न थयो, तेथी पोताना पुत्रने राज्यगादीपर
 बेसारी केवली पासे जइ चारित्र ग्रहण कखुं. पठी शुद्धचारित्र पालीने
 ते राजा स्वर्गमां गयो, अने बेहु हस्तीपोत मरण पामीने प्रथम नरकने
 विपे नारकी थया, त्यां परमाधामी देवताउंनी करेली अत्यंत वेदनाउने
 अनुजधीने पाठी कृपानिने विपे परित्रमण करशे. माटे हिंसा थकी अनेक
 दोषो थाय ठे, अने दयाथकी अनेक गुणो थाय ठे, तेथी हिंसानो सर्वदा
 त्यागज करवो. आ प्रमाणे करेला उपदेशथी बोध पामेली ते सर्व स्त्रीयोये
 प्रथम दयाव्रतरूप अणुव्रत श्रंगीकार कखुं. हे पूर्णचंद्र कुमार ! ते समय
 में विचार कख्यो, के आ मुनिये बहु सारुं कखुं, कारण के आ स्त्रीयोथी मा
 रुं वैरूप्य वगेरे कांइ पण घाशे नहिं, तेथी प्रथम में आ मुनिना एकेक श्रंग
 मां पांच पांच प्रहार करवा धारेला ठे, ते विचार बंध राखी हवे ते मुनिने
 लाकडीना एकेक श्रंगमां चार चार प्रहार करीश ? एम ज्यां हुं विचार कहुं
 हुं, तेवामां तो पाठी करीने मुनिये देशना देवानो प्रारंज कख्यो. ते जेमके:-
 हे आधिकारुं ! सत्यवाणी जे ठे, ते धर्म, अर्थ अने काम, ए त्रणे पदार्थने
 देवावाली ठे, तथा स्वर्ग मोहने पण देवावाली ठे. कारण के सत्यवादी म
 नुष्य सर्वजनने प्रिय होय ठे अने ते वली विश्वासनुं पात्र थाय ठे. देव,
 दानव वगेरे सर्व ते प्राणीनी आझाने श्रंगीकार करे ठे, तो माणसो
 तेनी आझा पासे, तेमां तो शुंज आश्चर्य ठे ? सत्यवादी जननो जल,
 वायु, वगेरे सर्व दिव्य वस्तुं जे ठे, ते पण कोइ दिवस अपकार
 करती नथी. सद्गु कोइ जनो तेना निर्मल एवा यशने विस्तारे ठे, अने हे

आविकाठ ! जे अनृतवादी जनो ठे, ते जगतने विषे जुगुप्सनीय एटखे
दानांज पात्र घाय ठे. असत्यवक्ता पुरुष, जाइ, बाप, मित्र, प्रभृति कोइ
जनने विश्वासास्पद घातोज नथी, तो बीजा जनने तो क्यांचीज घाय ?
ही असत्यवादी जीवो, बीजा जन्ममां खराब मुखवाला, नथी ग्रहण व
यायोग्य वचन जेनां एवा घाय ठे. मुंगापणानां तथा गुंगापणानां दुःखो
भोगवे ठे. असत्यवादी जन, जिह्वाछेदन दुःखना जोका घाय ठे. असत
वक्ता अने खस लोको सर्पसमान होय ठे. ॥ यतः ॥ कुटिला जीपणा
छिद्रा, न्वेपिणोमशनप्रियाः ॥ छिजिन्दा मारयंत्यन्यान्पयःपानेन पाक्षि-
ताः ॥ अर्थः—कुटिल, जयंकर, छिद्रो गोतवामां तत्पर, अने जीवने नस-
वामां उत्सुक एवा सर्पो होय ठे, ते पयःपाने करी पाखन कत्या यका प-
ण सर्वना प्राण से ठे. तेम खस पण तेवी रीते कुटिल, जयंकर, मनुष्यनां
खोटां छिद्र गोतवामां तत्पर, जीवने कुवाक्यरूप नसण करवामां उत्सु
क, पयःपानरूप तेनो उपकार कत्यो होय, तो पण तेनुं पूडूं करनार होय
ठे. ते माटे हे विवेकी आविकाठ ! क्रोध, खोज, हास्य, तेणे करी पण अ-
सिक वचन योसबुंज नहिं. जुठ सत्यवचनना बोसनारा सरख प्राणी, धन्यनी
पेठे कोइथी पण ठेतराय नहिं. अने असत्य बोसनारा प्राणी, धरणनी पेठे
पोते पोतानेज ठेतरा ठे. त्पारे ते बीयोये पूठुंके, हे जगवनन् ! ते धन्यअने
धरण ए ये पुरुषो कोण इता ? अने तेमां एक ठेतरायो अने बीजो न ठेत
रायो, ते केवी रीते ? ते वचन सांजखीने मुनि कहेवा लाग्या के, हे आवि
काठ ! सांजखो. ध्याज विजयने विषे सुनंदनामा नगर ठे, त्यां सुदचनामा
श्रेष्ठी बसे ठे, तेने ये पुत्रो ठे. तेमां पहेसानुं नाम धन्य ठे अने बीजानुं
नाम धरण ठे. तेमां धन्य ठे, ते सज्जन, सौम्य अने सत्यवादी, प्रियंवद ठे.
अने बीजो धरण ठे, ते पूर्वोक्त गुणोयी विपरीत ठे. तो पण ते वेहु सुज
नने अने छुटने परस्पर घणीज प्रीति ठे. एक दिवस धरणे विचारुं जे
ध्या मारो मोहोदो जाइ धन्य ज्यां सुधी जीवशे, त्यां सुधी तेना गुणो पासे
मारुं मान घाशेज नहिं ? एवो विचार करी कपटयी धन्यने एकांत स्थलमां
तेडी जश्ने ध्या प्रमाणे कहेवा लाग्यो के, हे धन्य ! हे जाइ ! तारा प्राणयी पण
वखज एवो जे हुं, ते मारो एक मनोरथ ठे, तेने तुं पूरीश ? त्पारे धन्ये क
युं के, हे धरण जाइ ! तारो शो मनोरथ ठे ? ते कहे. त्पारे धरण बोख्यो

जे आपणे वेदु जण परदेश जइयें, अने त्यांची आपणा हाथे करीज धन उपार्जन करीये ! कारण के स्वहस्तोपार्जित लक्ष्मी विना आपणी लोकोमां कीर्ति यवानी नथी अने परदेशगमन शिवाय ते लक्ष्मी मलवानी पण नथी ॥ यतः ॥ जीवंतो मृतकाः पंच, श्रूयंते किल चारते ॥ दरिद्रो व्याधिवान् मूर्खः, प्रवासी नित्यसेवकः ॥१॥ वरं वनं व्याघ्रगर्जेन्द्रसेवितं, दुमालयैः पत्र फलैश्च जोजनम् ॥ तृणैश्च शय्या वसनं च वटकलं, न बंधुमध्ये धनहीन जीवनम् ॥१॥ अर्थः—दरिद्री, व्याधिवान्, मूर्ख, प्रवासी, निरंतर पारकी चाकरी करनार, एवा पांच प्रकारना मनुष्य. जीवता यका पण मुवा जे-वाज जाणवा, एम महा चारतने विषे लखेयुं ठे. वली व्याघ्र तथा गर्जेन्द्र तेणे सेवन करेला वनमां रहेयुं, जाडपर थयेलां पत्र अने फल, तेथी जोजन करयुं, तथा तृणनी शय्या पायरी सूयुं, अने वटकल वस्त्र पेहेरवां, ते सर्वे सारां ठे, परंतु बंधुजनी मध्ये धनहीनपणाथी जीवयुं, ते घणुंज खराब ठे. माटे हे जाइ ! आपणे परदेश जइने धन उपार्जन करीये ? कारण के आ सर्व जगत् ठे, ते इव्यमूलक ठे. अर्थात् सर्व जगतने धनविना पलमात्र पण चालतुं नथी. मरण पामेलामां अने निर्धनमां कांही पण फेर हुं जाण तो नथी. अर्थात् निर्धन मनुष्य मृतक प्रायज जाणवो. केमके मृतक शवनी पेठे तेनी सामुं कोइ पण जातुं नथी ॥ यतः ॥ निर्द्वयोद्भियमेति ह्रीम पगतः प्रब्रश्यते तेजसो, निस्तेजाः परिचूयते परिजगन्निर्वेदमागच्छति ॥ निर्विणः शुचमेति शोकसहितोबुद्धेः परिब्रश्यते, निर्वुद्धिः क्षयमेत्यहो निधनता सर्वाप्रदामास्पदम् ॥ १ ॥ अर्थः—निर्द्वय मनुष्य, निर्लज थाय ठे, अने निर्लज जन, तेजथी ब्रष्ट थाय ठे. निस्तेज जन, घणाक परा जवने अनुजवने दुःखने पामे ठे, दुःखी जन, शोकने पामे ठे अने शो के सहित पुरुष, बुद्धिथकी ब्रष्ट थाय ठे, अने निर्वुद्धि जीव, क्षयने प्राप्त थाय ठे. माटे हे जाइ ! सर्व आपत्तिनुं कारण तो एक निर्धनपणुंज ठे. एम स्पष्ट जणाय ठे. एवां वचन सांजलीने धन्य कहेवा लाग्यो के, हे बंधो ! धन विनातुं धन ते आपणे केवी रीते उपार्जन करयुं ? ए सांजली धरण कहेवा लाग्यो के, जाइ ! कोइकना कान त्रोडीने, कोइकनी ठानी मानी सांगो ठोडीने, वली खांतर पाडीने, बंदीखानामां पडवा जता चोरोने सांजलीने अने बीजा केटलाएक जोरीना प्रकारथी आपणे प्रणुंक, धन मे-

खवी लेगुं? ते वचन सांजली एकदम ससंभ्रम थड धन्य कहेवा लाग्यो के.
 थरे पापी! आ तुं गुं घोखे ठे? थरे विचार तो कर, परजनने ठेतरवानुं के.
 द्युं मोहोदुं पाप ठे? तें कसुं एवुं जो घोखीये. चितवन करिये, सांजलिये,
 ना पण पाप लागे. तो आपणे ते काम करिये, तो तो पापनो पारज
 रहे शेनो? माटे हे धरण! तुं तेवुं वाक्य हाख घोख्यो, तो तेना प्राय-
 धितरूप देवगुरुनुं स्मरण कर, के जेथी तुं ते वाचककर्मथी मुक्त था? ते
 वां वचन धन्यनां सांजली धरण विचारवा लाग्यो के आ कांइ मारुं कसुं
 करशे नहिं? एम विचारी, तेने सारुं सगाडवा, डुष्टवाक्य घोखवारूप
 पापने उपरधी खोटी रीते थालोवतो थको कहे ठे, के हे ज्ञातः! आपनुं
 कहेवुं खरुं ठे, थपमोपार्जित ड्रव्य कांइ कामनुंज नहिं. थने. आ जे में
 पापवाक्यो आपनी पासे कखां, ते आपना चित्तनी परीक्षा माटेज कहेखां
 ठे, परंतु आपणे परदेश जइने में कसुं तेम करशुं नहिं, थने आपणे को
 इक धनवाननुं सेवन करीने घणुक धन उपार्जन करशुं? आवां धरणनां व
 चनथी धन्य विश्वास पाव्यो थने घेहु जणे परदेश जवानो निभय कख्यो.
 ते पठी घेहु जाइयो पोताना माता पिताने पूठया यिना ठाना माना पाठ
 खी राते नगरधी, एकदम घाटेर निकली गया. ते मार्गमां चाखतां चाखतां
 नानो जाइजे डुष्ट धरण हतो, ते विचारवा लाग्यो के आ मारा मद्दोटा जाइ
 धन्यने युक्ति सगावीने में मांक मांक नगर घाटार काढ्योठे. हवे वली जो
 पावो जाशे, तो मारुं धारेखुं काम पार पडशे नहिं? एम विचारी ते धन्य
 पावो घेर न जाय, तेवो उपाय मनमां शोधि, धरण कहेवा लाग्यो के, हे वां
 धव! जन जे ठे, ते धर्मथी सुखी घाय ठे के थधर्मथी? त्यारे धन्य घोख्यो
 के, तेमां ते तें शुं पूठयुं? ते वात तो सहु मानेज ठे, जे धर्मथी जय घाय ठे
 अने थधर्मथी दय थाय ठे. तेम हुं पण मानुं तुं? त्यारे धरण कहेवा ला
 ग्यो के तमे जगतना पण घोखवा परयीज कहो ठो, के धर्मथी जय थने प्रा
 पधी दय. परंतु तमारा मनमां तमें कांहिं समजता नयी. जुउं, हासमां जय
 तो पापघकी यतो देखाय ठे, पण धर्मथी यतो तो क्यांहिं देखातो नधी?
 ए प्रमाणे घेहु जाइने ज्यारे पस्पर विवाद थयो, त्यारे धरण घोख्यो के हाख
 तमे चूप रहा, आगल एक गाम थावे ठे, तेमां आपणे जइ तेनो निर्णय
 पूठीये. तेमां जेनो वाद मिथ्या ठे, तेनुं एकजोचन फोडी नांखबुं, प्रवी

प्रतिज्ञा करीये. ए सांजली धन्ये विचार कस्यो के मारो पक्ष तो सत्यज ठे, माटे तेम थाय तो पण मारे फिकर नथी, अने धरण जरूर तेनी चक्षु खो-
शे? एम जाणी धन्ये कस्युं के ठीक ठे, तमो कहो ठो, तेम जेनो पक्ष खोटो
ठरे, तेनी एक आंख फोडी नांखवी, ते मारे कबूल ठे. तदनंतर चालतां चा-
लतां एक गाम आब्युं, ते गाममां वेहु जण गया. जइने त्यांनां मनुष्योने
पूछ्युं के जाइयो! धर्मथी जय थाय ठे, के पापथी? त्यारे ते गामना रहे
नारां सर्वे जन ग्राम्य अने पशुसमान हतां, तेथी कहेवा साग्यां जे जय तो
पापथकीज थाय. धर्मथी ते कोइ दिवस जय होय? एवां वचन सांजली
धरण अत्यंत मनमां खुशी यइ कहेवा साग्यो के जाइ! जे हुं कहुं हुं, तेज
खरं थयुं के केम? माटे तमो एक चक्षु हारी गया. हवे वली पण मारी
प्रतिज्ञा ठे, के चालतां चालतां आगल आवता गाममां जइने तमारुं क
हयुं त्यांना पण लोको जो खोटुं कहे, तो तमारी बीजी आंख फोडवी,
नहिं तो मारी एक आंख फोडी नांखवी. ते बात पण पाठी धर्माग्रही जइ
चाववाला धन्ये कबूल करी, केमके तेणे जाण्युं जे सर्वे जन कांइ एवा
मूर्ख हशे? पठी पाठा बीजे दिवसे त्यांची वेहु जण चाढ्या, ते चालतां
चालतां एक गाम आब्युं, त्यां गया. त्यां जइने ते ग्रामनिवासी मनुष्यो
ने पूछ्युं जे धर्मथी जय थाय ठे, के पापथी? त्यारे त्यांनां पण निर्विवेकी
ग्रामीण तथा पशु समान लोको कहेवा साग्यां जे एमां ते शुं पूठो ठो? पा-
पथीज जय थाय ठे, एम प्रत्यक्ष देखायज ठे? जुठं. धर्मी लोको दुःखी
थाय ठे, अने पापी लोको मोज माणे ठे. वली विछज्जन दुःखी थाय ठे, अ-
ने मूर्ख, मनमानी मोज माणे ठे. सज्जन पुरुष सीदाय ठे अने दुर्जनो अने
क प्रकारनी लीला लहेर करे ठे. दाता ते निर्धन देखाय ठे अने कृपण धन
वान् होय ठे. ते सांजली सत्यवक्ता एवो धन्य कहेवा साग्यो के, हे जाइ
धरण! हुं तो चक्षुनुं तारी पासे पण करीने वेहु चक्षु हारी गयो, माटे हवे
आ वे मारां नेत्र तो तारे आधीनजु ययेलां ठे, वास्ते जेम तुने रुचे, तेम
कर. पठी पापी एवा धरणे थोरुं तथा आकडानुं छूच नेत्रोमां नांखी तेनां वे
नेत्रोने अंध करी दीपां, तेथी ते बीचारो नेत्रहीन ययो. तेने जोइने धरण
कपटथी महोटो विलाप करवा साग्यो जे, अरे! आ केवुं मारुं मूढपणुं! अने
केवी मारी अविवेकता! अरे! केवी मारी खोटी अनर्थकारी उत्सुता! अहो!

मैं हास्ययी जे कार्य करवा थायुं हतुं, ते कार्य मने महोटा शोकनुं देवावा
 खुं घयुं? माटे भिक्कार ठे मुने जे परिणाम जोया विना सहसात्कारयी आ
 तुं छुट कार्य कयुं. अरे! आमें घणुंज अकृत कार्य करयुं? जे माणस परिणा
 म जाण्याविना कार्यकारक थाय ठे, ते दुःखीज थाय ठे. कहुं ठे॥सहसा विद
 धीत न क्रियामश्विकः परमापदां पदमावृणुते हि विमृश्यकारिणं गुणबुद्धाः
 स्वयमेव संपदः ॥१॥ अर्थः—सहसा कांइ पण कार्य करयुं नहिं. कारण के अ
 विवेक ठे, ते परम आपत्तिनुं स्थानक ठे, अने विचारीने कार्य करनार प्रा-
 णीने गुणोयी खोजाइ गयेलीयो सर्व संपत्तियो पण पोतानी मेलेज आवीने
 बरे ठे. अर्थात् जे समज्जीने कार्य करे ठे, ते सुखी थाय ठे, अने जे साहसयी
 कार्य करे ठे, ते अत्यंत दुःखी थाय ठे. एम खोटो उपरनो विलाप करीने
 धन्यने कहे ठे के, हे जाइ! तमारो एमां कांइ पण वांक नयी, परंतु
 मेंज मुग्धजावे करी आ काम कयुं ठे. हवे हूं शुं कं! क्यां पोकार
 कं!! अरे! हूं हवे सगांवहालांने मुख केम देखाडी सकीश!!! इत्या
 दि कपटयी कहेवा लाग्यो. ते जोइने दयाशील धन्य, प्रेमें करी पोता
 परना स्नेहजावनी सर्व वात मानीने आश्वासना करी कहे ठे के, हे
 प्रियव्रत! तुं कांइ पण खेद कर नहिं, आमां तारो कांहिं दोष नयी.
 सर्व जीवो ठे, ते पोत पोताना कर्मने बश थयेला ठे. जेवां जेनां कर्मो हो
 य, तेवी तेने बुद्धि उत्पन्न थाय ठे, अने कर्मो पण तेवांज ते जोगवे ठे.
 माटे तुं कांइ पण खेद कर मां. एवी रीते परस्पर कहेतां कहेतां केटलो
 एक मार्ग कापी आघा गया. त्यां एकदम धरण जे हतो, ते त्यांयी दोडी
 जइ कपटयी खोटो पोकार करी कहेवा लाग्यो के, अरे! आ सिंद, आप
 णने मारवा आवे ठे. हा!!! हवे शुं याशे? त्वारे धर्मिष्ठ धन्य, जे
 हयी कहेवा लाग्यो के हे बत्स! तुं गजरा मां अने जलदी घेर जा अने
 आपणा पिताना वंशनुं रक्षण कर. कारण के आपण बेहु सिंदना मु-
 खमां आवी जायुं, तो आपणा पितानो वंश उठेद यइ जाशे? एम ते
 धरणने घेर जवानी रजा थापी. पठी खराव जेनुं चरित्र ठे तथा छुट
 तुजंग समान एवो ते धरण, पोताना आत्माने कृतकृत्य मानतो थको, ते
 चिचारा अंध एवा एकत्रा धन्यने उजड वनमांज पडतो मूकीने घर तरफ
 आयो आग्यो. हवे धन्य जे हतो, ते इनस्ततः परिज्रमण करतो थको सायं

कांसे, अटकले अटकले एक मोहोटा वडवृक्षनी नीचे गयो, त्यां जइने रात्रिये विलाप करवा लाग्यो, के अरे ! मारो जाइ एकवो निराधार बनने विषे कंयां गयो हशे !!! एम विलाप करे ठे, त्यां तो तेज वननी वनदेवता हती ते विलाप करता धन्यनी प्रोढानुज्ञावता अवधिज्ञाने करी जाणीने दया आणी कहेवा लागी के, हे धन्य ! ते पुर्जन शिरोमणि अने अतिप्रोद्दी एवा तारा जाइ धरणनी चिंता करवाथी हवे सरधुं ? अर्थात् ते छुटनी चिंता तुं शामाटे कस्या करे ठे ? हे वत्स ! आ नेत्ररोगने नाश करनारी एक गुटिका मारी पासे ठे, ते तुं ग्रहण कर. एम कहींने पोतानी पासे जे गुटिका हती, ते तेना हाथमां आपीने वनदेवी पोताना स्थानक प्रत्ये गइ. पठी धन्ये पण ते देवीनी दीधेली गुटिका लइने तेनुं पोतानी आंखमां अंजन करधुं, के तुरत तेनां दिव्य नेत्रो थइ गयां, तेथी ते वनदेवीनो जक्त थयो.

प्रजाते त्यांथी चाखवा लाग्यो, ते चाखतो चाखतो हलवे हलवे सुजडा नामना नगरमां आवी पहोंच्यो. त्यां तेज गाममां ते राजानी एकज एक खोटर्नी कन्या हती, तेने चक्षुमां कांश्क रोग थवाथी अंध थइ गइ हती. तेनी चक्षु सारी थवा माटे तेणे घणाक वैद्योनां उंसड कत्यां, पण कोइना उंसडथी आराम थयो नही, त्यारे मुंजाइने ते राजाये ठेराव कत्यो के जे वैद्य आ मारी कन्यानी आंखो सारी करी तेनुं अंधपणुं मटाडे, तेने आ मारी कन्या परणावुं तथा माहुं अर्धुं राज्य पण आपी दजं ? एवो ठेराव करी गाममां पटह वगडाव्यो. तेवामां तो ते गाममां आवेला धन्य कुमार पटहनो शब्द सांजळ्यो अने तुरत कहेवा लाग्यो जे, हुं राजकन्याने देखती करुं ? त्यारे राजाये ते वात कबूल करी अने ते धन्यने पोतानी कन्या पासे तेडी गयो. धन्यकुमारे वनदेवताये आपेली अंजनगुटिका लइने राजकन्यानी आंखोमां आंजी दीधी, तेथी त्वरित ते दिव्यनेत्रवाली थइ गइ, ने कहेवा लागी के, अहो ! आ आपधथी तो मारां जे प्रथम नेत्र हतां, तेथी पण घणांज सारां थइ गयां ? ते सांजळी राजाये मोहोटे मंकाणे पोतानी कन्याने धन्य साथे परणावी दीधी. तथा अर्धुं राज्य पण आपी पोता सरखो करी गादी पर वेताख्यो.

एम करतां एक दिवस, ते धन्य पोते राजमंदिरथी नीचे उतरी मार्गमां जतो हतो, तेवामां कोइ एक ब्राह्मणे आवी आशीर्वाद दइ याचना करी.

के, हे गौत्रात्मणप्रतिपास ! हजी हमणांज आपना पिताना सुनंदनपुरथी
 आवेसा मुज नवीन ब्राह्मणने पेदेरवा माटे वे धोतीयां अने दक्षणा थापो.
 ए वचन सांजलीने धन्यकुमार, ते ब्राह्मणने पोताना पिताने गामथी
 आव्यो जाणीने घेर तेडी लाव्यो, अने पोताना माता पितानुं सर्व कुशल
 पूठयुं. त्यारे ते ब्राह्मणे कशुं के, हे जाइ ! सह्य खुशी आनंदमां ठे, पण तमो
 ने अने धरणने रस्तामां वाघ मारवा दोड्यो, ते वात त्यां धरणे कहि, ते
 सांजली तमारां माता पिता बहुज क्लेश करे ठे. के धरण तो आहीं धव्यो,
 पण धन्यनुं शुं वयुं हशे ? त्यारे धन्ये पूठयुं के वीजुं कांइ धरण बोड्यो ?
 त्यारे कहे ठे, धरण तो वाचना मेलाप शिवाय वीजुं कांइ पण बोड्योज
 नथो. त्यारे धन्ये कशुं के ए तो लोक, पण मारो लघु जाइ वीचारो ते धरण
 खुशीथी त्यां पोहोच्यो ठे ? कारण के ते वनमां निःसहाय एकांकी मारी
 पातेथी गयो हतो ! त्यारे ब्राह्मण कहे ठे, के तेनी कांइ चिंता करसो नहिं,
 ते तो नीतेगी खुशीमां ठे. ते सांजली खुशी यथेसा धन्ये ते ब्राह्मणने लाडु
 जमाडी उत्तम पे यस्त्रो नथा दक्षणा, पोतानी नामांकित मुद्रिका, अने एक
 पत्र खली आपीने कशुं के, आ पत्र मारा पिताने आपजो. एम कही तेने
 रजा थापी. हवे ते ब्राह्मण पण सुनंदनपुरमां गयो, अने तेना माता
 पितानी आगल जइ ते धन्यनां आपेखां वस्त्र, दक्षणा अने नामांकित मु-
 द्रिका, तेने दोखाडीने धन्यनो लखेसो पत्र हतो, ते आप्यो, ते पत्र लीधो.
 पत्री तेवीरीतना पोताना पुत्रना शुभ समाचार लावनारा ते ब्राह्मणनो सु-
 दत्तश्रेष्ठीये घणोज सरकार कस्यो, अने ते धन्यना लखेला कागसमां
 पोताना जाइ धरणना करेला कर्म विना वीजी लखेखी सर्व हकिगत वांची
 सह्य कोइ अत्यंत खुशी थयां अने सुदत्तश्रेष्ठीये वधाइ वगडावी.
 हवे ब्राह्मणे थापेला धन्यकुमारना सर्व समाचार जाणीने धरणे वि-
 चारवा मान्युं के, थरे ! आंधळो करेसो ते धन्य, एवुं मोदोडुं निर्जनवन
 थयांथी मली हशे ? थरे ! वसी एने थावी उत्तम राज्यसद्वी तथा स्त्री ते
 आंख्यो फोडी ठे, तेथी रूप राखी जरूर मारुं कांही पण जसदी प्रति
 हस करसो, एम करतां जो ए आंही थावे, तो तो हुं तेनो कोइ पण उपाये
 रत नाशज करुं ? परंतु सुखमां पडेसो ते आंहीं आवेज शामाटे ? हवे

એ સર્વ વિચાર ઓડી દઈને તેથી હું પોતેજ ત્યાં જઈને એવો કોઈ ઉપાય કરું
 કે જે ઉપાયે કરી ત્વરિત તે નાશ પામે ? એમ વિચારીને પોતાના માતા
 પિતાને કહે છે કે, હે માતા પિતા ! મારા ધન્ય જાણને મેં ઘણા દિવસથી
 દીઠો નથી, તેથી મારું મન તો ત્યાંને ત્યાંજ વલગી રહ્યું છે, ને મને તે વિન
 ગમતું પણ નથી, તે માટે હું તો જાણ પાસે જાઉં છું ? એમ કહી તે ધરણ
 ત્યાંથી એકદમ ધન્યકુમાર જે ગામમાં રહેલો છે, તે સુજઙ્ગ નગરમાં
 આવ્યો. આવ્યાને તુરત ધન્ય પાસે ગયો. ધન્યકુમાર તો તેને જોઈને મ
 નમાં અત્યંત હર્ષ પામ્યો. અને ધરણ તો મનમાં શ્રેદ પામી વિચારવ
 લાગ્યો કે શ્રે ! આ ધન્યે કહ્યું હતું, કે ધર્મે કરી જય છે, તે વાત તો અ
 જોતાં છરીજ લાગે છે ? વલ્લી પણ પાઠો વિચાર કરે છે, કે ફિકર નહિં. તે
 ધનવાન તથા રાજ્યલક્ષ્મીવાન થયો, તો પણ શું થયું ? તેને હું કોઈ પણ
 પ્રકારથી દુઃખજાલમાં નાંચી દીધા વિના રહીશ નહિં, અને મારો ધારેલો
 મનોરથ પૂર્ણ કથ્યા વિના પણ રહીશ નહીં ? એમ વિચાર કરીને ત્યાં
 રહ્યો. ધન્યને રાજ્ય પ્રાપ્ત થયું છે, તો પણ સરલપણથી પોતાની સમાન
 તે ધરણની આસના વાસના રાખે છે, અને તે રાજા પણ 'આ ધરણ ધન્ય
 નો જાણ છે,' એમ જાણી ધન્યકુમારથી પણ વધારે માન આપે છે, ચા
 કરો પણ તે ઘેટુ રાજા કરતાં તેની સેવા ચાકરી વધારે કરે છે. પરંતુ કૃત
 ઘોષણાયે તથા નિર્લક્ષણાયે તે ધરણે શું કહ્યું ? કે એક દિવસ, તે, રા
 જા પાસે એકાંતમાં ગયો, ત્યાં જઈને કહેવા લાગ્યો કે, હે રાજન્ ! તમો
 તથા તમારું ચાકરમંડલ, તે સર્વ સદૃશ ચક્રુશલા ઓ, તો પણ તમને
 આ ધન્યે કેવા ઘેતરી નાંચ્યા છે ? તે સાંજલી રાજા સસંત્રમ થઈ પૂછવા
 લાગ્યો કે, હે જાણ ! તું શું બોલ્યો ? ફરીને કહે. ત્યારે પાતું પણ તેણે તેજ
 વાક્ય કહ્યું. તેથી રાજા બોલ્યો કે કેમ, શું એ ધન્યે અમોને ઘેતર્યા છે ?
 ધરણે કહ્યું કે હા. પણ જો મારું નામ પ્રસિદ્ધ ન કરો, તો હુંજ તમોને
 સર્વ હઠ્ઠીગત કહી બતાવું. કદાચિત્ જો મારું નામ તમે કહો તો એ દાન
 વરૂપ ધન્ય મુને માલ્યાવિના મૂકે નહિં. ત્યારે રાજાએ કહ્યું કે, તમો નિ
 શ્ચિત રહો. અમો તમારું કોઈ પણ રીતે નામ નહિં લહિયે ? ત્યારે ધરણ
 બોલ્યો કે, હે રાજન્ ! અમારા ગામમાં એક ચાંદાલ હતો, તે અત્યંત અના
 ધારી હોવાથી અમારા રાજાએ તેને પોતાના દેશથી બાહિર કાઢી મૂક્યો

उं, तेज आ धन्य ठे. अने हुं पण आंहीं फरतो फरतो आवी चढ्यो अने ते ने मस्यो, त्यां तो तेणे जाण्युं जे, अरे! आतो मारा गामनो ठे, ते वली आंहीं कयांथी आव्यो दशे? हवे जो हुं तेने मारा हाग्रथी बुटो पाडीश तो मारुं गुप्त चरित्र सर्व कही देशे? एम जाणीने मने आ घंदीखानामां ना-
रूपानी पेठे रोकी राख्यो ठे, अने मारी शरजरा पण घणीज करे ठे. माटे म हेरवानी करी मुने आंहींथी कोइ उपाये गोडावो, के जेथी हुं तेना स्पर्शा स्पर्शथी ययेली अशुद्धिने मटाडवा माटे तीर्थादन करी शुरू थाउं? आ आपने जे में गुलवात करी ठे, ते आप समर्थ गो, माटे करी ठे. हवे राजा तेनी खोटी करेखी वातने सत्य मानी क्रोधाक्रांत घड गयो ने धरणने कहेवा लाग्यो के, हे जडक जन! आ रीत जोतां तो ते धन्यकुमार, छुट, छुट अने महा धूर्त देखाय ठे? जाइ! तुं आ वात हवे कोइने कहीश नहिं हो? कारण के जो ते वात प्रसिद्ध थाय, तो मारी महोटी मूर्खाइ अरे, ने फजे-
ती पण थाय? केम के ते छुट धन्यने में मारी दीकरो आपेसी ठे? जो. आजथी हुं पण हवे एवो यत्न करीश, के जेथी तुं तारे गाम सुखे जइ श-
य्य. अने ते धन्यनुं मूख पण निकले? ते वचन सांजखी अति खुशी यये-
खो धरण पोताना स्थान प्रत्ये गयो.

संन्यासमयने विवे राजाये प्रथमपणे ते गामना चांन्गखोने तेडाव्या, अ ने तेठने कहुं के आ जे धन्यकुमार ठे, ते प्रातःकांलमां ज्यारे शौच कर वाने पायखानमां थाये, त्यारे तमें त्यां पायखाना फरता ठाना माना उजा रहीने तेने जखदी तरवारथी मारी नांखजो. तेम करवार्थी हुं तमने घणाज बुशी करीश? ते सांजखी चांन्गखोये ते काम करवानी हा कही. पठी स-
वारना प्रहरमां चांन्गखोये आवी तरत ते पायखानाने प्रथमरीते पटखे पोते न देखाय तेवी रीते पेरी छीधुं. सवारमां धन्यकुमारने पायखानामां जइ नाही थोइ सजामां जवानो वखत थयो, तेज वखतमां थ्यानक धन्यकुमारनुं माथुं छुःखवा आच्युं, त्यारे तेणे विचार्युं जे दृष्ट कांहीं माराथी राजसजामां जवाशे नही, माटे मारां यत्र पदेरावीने मारा जाइ थ रणनेज राजसजामां मोक्युं? एम विचार करी धरणने बोधावीने कहुं के जाइ! तुं मारो वेप पदेरी, सजामां जइ जे थासनपर हुं येसुं तुं, त्यां जइ ते थासनपर तुं येस. अने जो त्यां तुने कोइ पूठे, तो कहेजे, जे धन्यने शि

रोच्यथा घवायी ते सुतो वे. ते सांजस्त्रीने खुशी थयेला धरणे पोताना जाइ धन्यनां सर्व वस्त्र पहेल्यां थने पहेरीने ज्यां राजसज्जामां बेसवा जाय, त्यां तेने शौच जवानी इष्टा घड, तेथी ते धन्यकुमारनो वेप पेश्यां ने पेश्यांज ला यस्नानामां गयो. तेवामां तो ते चांमासोये धन्यकुमार जेवां वस्त्र पहेरवायी था धन्यकुमार थाव्यो, एम जाणी तरवारथी तरत तेने गुपनूप मारीज नां रव्यो. तेणे तरवारना मारना दुःखथी घणा पोकार पाड्या, पण पायखाना पासे यता पोकारो कोण सांजसे? तेथी कोइये सांजक्याज नही, थने मरण पाव्यो. घोडीवार पत्री तेनो तपास करावतां राजाने ते धरणज पायखा- ना पावे मारी नांसेखो जणायो? राजा पोताना मनमां, पोतानुं करेसुं थयसुं हनुं जार्जी मनमां ने मनमां ते दुष्टकार्यनो पश्चात्ताप करी कांद्हिं पण बो- द्या विना येमी रव्यो. पत्री धन्ये त्यां आवी घणुं रुदन करी तेनुं श्रोर्षदे- हिद कर्म करुं थने तेना मारनारनो तपास कराव्यो. परंतु ते धरणने मा रवामां पंग राजाज होवाथी कांइ पण मारनारनो पत्तो लाव्यो नहिं. पत्री तेना मरण शोकथी धन्यकुमार तो जोजननो साव रथागज करी दीधो. ते घात कोइये थारी राजाने कर्ही, के धरण मरी जयाथी धन्यकुमार शोका- कांत थड जोजन पण कर्नो नथी, थने तेने घणुं समजावीपं ठेये, तो पण ते समजनो नथी. ते सांजस्त्री राजाये विचारुं जे, थरे! था धन्यकु- मार नो मरव, महापुरुष, मुकुलोपशज ठे, कारण के ते धरणना मरण शोकथी वाइ र्ही थर पण खेनो नथी. माटे थार रीत जोतां नो स्पष्टरीते एम लागे ठे, के ते धरणज दुष्ट हतो. थरे! ते केनुं मुने थयसुं सगसुं सम- जावी गयो हतो? हा, थरी वान ठे. तेनी मुममुद्गाज कर कर्म करनारी दे खाती हती? 'जे घोटे, ते पटे' ते कहेवन प्रमाणे ते पोनेज पोताने पावे नाश पाव्यो? एम विचार करी गजा धन्यकुमार्नी पामे थाव्यो, आचीने संसार नो अनिव्यता विपे केटसांपरु दृष्टांत दइ तेने समजाव्यो, थने ते धरणनी कहेवीं मर्व दुष्टेष्टा पण कर्ही संतसावी जोजन कथायेमाव्यां. धन्ये, थायो छेप नाग मगा गाड्जे मागी ठगर केम हशे? तेरां विचार करतां थकां के न्छोएक काउ निर्गमन कव्यो. हवे एरा समयमां नेज गामना उद्यानमां विजयदेवती नामा मुनिगज ममोमव्या, ते मांजस्त्री गजा यंग मर्व बंदका नाटे गवा. त्यां मुनिगज देजना देवा मांकी, ते मर्व के इये मां.

जली. पत्नी अक्सर पामीने केवली जगवानने, धन्यकुमार पूव्युं के, महाराज! धरण नामा एक मारो नानो जाइ जे हतो, ते मारी उपर वृथा घणो ज छेप राखतो हतो, तेनुं शुं कारण हसे? अने ते मरीने क्यां गयो हसे? ए थाप कृपा करीने मने कहो. त्वारे केवलज्ञानी जगवान् बोल्या के, हे धन्य! तुं जेम नामथी धन्य गो तेम अर्थथी पण धन्यज गो. अर्थात् तारुं नाम धन्य ठे, तेवाज तारामां गुणो ठे. हे जाइ! तुं सत्यवक्ता तथा जनमान्य गो. हवे तारो जाइ धरण जे ताराथी विपरीतकार्यकारी तथा तारो छेपी हतो, ते पूर्वजन्मना कारणथी हतो. अने हास ते धरण मरीने क्यां गयो हसे? ए जे पूव्युं ते सांजस. हे धन्य! ते धरण प्रथम तो आहिं चां काखना हाथथी मरण पामी चांकाखनी कन्यापणे उपन्यो. ते ज्यारे जुवान थइ, त्वारे चांकाखने थापी, तेने त्यां सर्प करडवाथी मरण पामीने हास ते धोवीने घेर पुत्रीपणे उत्पन्न थयो ठे. ते कन्या कुरूप, खराब मुखवाली, दुर्गंध, दुःस्वर, मृगी, वहेरी थयेली ठे. हास ते आज नगरमां बेसे ठे. था प्रमाणे केवली जगवाननां वचन सांजली देशना सांजलंवा धेवेली सर्वसत्ता एकदम चमत्कार पामी गइ. अने धन्यकुमारे तो ते सांजली बैराग्य पामी पोतानो जे पुत्र हतो, तेने पोतानी राजगादीपर बेसारीने तेज केवली पासे दीक्षा ग्रहण करी. क्रमे करी ते धन्यकुमार देवलोके गयो, अने परंपराये ते मोक्षने पण पामशे. वली जे धरणकुमार ठे, ते दुःख जोगयतो थको जवाटवीमां भ्रमण करशे? माटे हे धर्मशीला आशिकाउ! सत्य बोख नारने तथा असत्य बोखनारने जे फल मखे ठे, ते फल में धन्यना अने धरणा दृष्टांतथी सविस्तर कहुं. माटे सत्यज बोखवुं. परंतु प्राण जाय, त्यां पर्यंत असत्य तो बोखवुंज नहिं.

था प्रमाणे मुनिनो कहेखो धर्म सांजली तुरत ते आशिकाउये अलिक वाक्य निश्चितरूप मुनि पासे व्रत खीधुं. त्वारे श्रुतसुंदर सूरि कहे ठे, के में चिंतव्युं जे था उपदेशथी तो ठीक थयुं. केमके हते मुने था स्त्रीयो कोइ पण दिवसे खोदुं बोखीने उतरशेज नहिं. माटे एटलो था-मुनिये मारो उपकार कख्यो ठे, तो ते मुनिना प्रत्येक थंगमां आगस में चार चार प्रहार मारवा-धाखा ठे, ते विचार मोकुव राखी तेना प्रत्येक थंगमां त्रण त्रणज खा-

કંડીના પ્રહારો મારીશ. આવી રીતે મેં બે પ્રહાર તો વર્જી દીધા. બહી પાત્રો હું શ્રવણોત્સુક તથા નિશ્ચલ થઈને સાંજલવા તત્પર થયો, તેવામાં તો પાત્રો પણ મુનિ, દેશના દેવા સામ્યા કે, હે શ્રાવિકાઈ! અદત્તવસ્તુ પણ ધર્મજ્ઞજ નોયે ગ્રહણ કરવી યોગ્ય નથી. કારણ કે તે અદત્તનું ગ્રહણ જેઠે, તે વીત રાગે પાપનું મૂલજ કહેલું છે. કોઈ પ્રાણી જીવોને મારે ને તે જીવોને જેવું દુઃખ ઉત્પન્ન થાય છે, તેવુંજ દુઃખ જેનું દ્રવ્ય ચોરી લઈએ, તેને ઉત્પન્ન થાય છે. માટે પરસ્વહરણનો પણ પ્રયાસે કરીને ત્યાગજ કરવો. જુવો. પરદ્રવ્યહરણ કરનારા ઘટલે ચોરી કરનારા મનુષ્યો આ લોકમાં પણ પ્રત્યક્ષ હાથ, પગ, વગેરે ઠેકાણે નેદન, શૂલિ પરોવાના તથા વંદિલાના વગેરેનાં દુઃખોને યોગ્ય છે અને મૃત્યુ પામ્યા પછી પણ પાપ પરજન્મે વિષે દાસપણાને, દરિદ્રિપણાને, પ્રેમ્યપણાને, વાહનપણાને પ્રાપ્ત થાય છે. ચોરી કરનાર પ્રાણી ઘણા કાલપર્યંત નરકમાંજ પડે છે. અને હે શ્રાવિકાઈ! જે પરદ્રવ્યપરાદ્ધિમુખ પ્રાણી હોય છે, તે આ લોકને વિષે વિશ્વાસાસ્પદ થાય છે. આ જન્મમાં સુખ કીર્તિને પામે છે, કોઈ પણ દિવસ ધનની હાનિને પામતા નથી, તેનું ધારેલું કામ પાર પડે છે, અને પરલોકને વિષે પણ તેને સમગ્રલાજ થાય છે. કોઈ તરેહની ચિંતા પ્રાપ્ત થાતી નથી. જેણે અદત્ત પરદ્રવ્ય ગ્રહણ કરવાનું પશ્ચાત્કાળ લીધું છે, તે જન તો સિદ્ધદત્તની પેઠે સુખીજ થાય છે, અને જેણે તે ચોરી કરવાનું સરુ રાહ્યું છે, તે કપીલની પેઠે દુઃખી થાય છે. આ વચન ડ્યારે ગુરુએ કહ્યું, ત્યારે હે કુમાર! મારી છીયોયે તે મુનિરાજને પુઠ્યું કે, હે જગવન્! તે સિદ્ધદત્ત અને કપીલ કોણ હતા? અને તેનું કેમ થયું? તે અમોને કૃપા કરી સવિસ્તર કહો. ત્યારે અમૃતસમાન વાણીયે કરી મુનિ બહી પણ કહેવા સામ્યા કે:-

હે શ્રાવિકાઈ! આજ વિજયને વિષે વિશાલનામા એક નગર છે, તેમાં તુષ્ટ વૈજવલા માતૃદત્ત અને ઘમુદત્ત નામક બે વાણીયા રહેતા હતા. પરસ્પર તે મિત્ર હતા, તેથી તે બે જણ વ્યાપાર પણ સાથેજ કરતા હતા. તેમાં માતૃદત્તે તો સ્યુસાદત્ત ગ્રહણનું પ્રત્યાક્ષ્ય લીધેલું હતું, અને ઘમુદત્ત તો અધર્મી હોવાથી કૂટ તોલ અને કૂટ માંનથી ધમધોકાર ધંધો કરતો હતો. પરંતુ તે ઘમુદત્તની પાપિષ્ઠ ઘૃત્તિથી તેને ધનની ઘૃદ્ધિ થાતી ન હતી ॥ યતઃ ॥ મૂલ્યેન કિંચિત્કલ્પયા ચ કિંચિત્, માપ્યેન કિંચિત્સુલયા ચ કિંચિત્ ॥ કિંચિદ્ધ કિંચિદ્ધ

सजासमझं, तथापि लोकेऽस्ति वणिग्भि साधुः ॥ १ ॥ श्रुत्वा जुर्वाय्यमुच्चै-
र्देसति मुपति च स्वीयमानेन लोकं, छत्रं दृष्ट्वाति पण्यं बहुकमिति वदन्न-
र्जमेव प्रदत्ते॥स्वीयाऽन्यायेऽपि पूर्वं व्रजति नृपपदं क्षेत्र्यके कूटकारी, मध्ये
सिंहप्रतापी प्रकटमृगमुखः स्याद्वणिक्कूटपृष्ठः ॥ २ ॥ अर्थः—कांश्क मूढ्य
घी, कांश्क कसाधी, कांश्क मापथी, कांश्क तोलवाधी, कांश्क सजानी
समझ डव्यने खूटी लीये ठे, तोपण लोकमां वैश्य सारो माणस कहेवाय
ठे ॥ १ ॥ वली वैश्य ठे, ते कोइ जुर्वाय्य कहे, तो ते वाक्य सांजली उंचां
स्वरथी खड खड हसी काढे ठे, अने पोतानी पासे राखेसां तोलांउंधी
लोकोने ठेठे ठे. वली वस्तुनुं मूढ्य धमणुं लीये, अने आ में तमने घणुंज
आपुं ठे, एम स्पष्ट रीते कहीने अर्जुज आपे ठे. अने खोडुं नामुं लखी पो
तानो अन्याय वतां पण ग्राहकने कहे के तारो अन्याय ठे? एम कही
पावो पोतेज ते ग्राहक पहेसां न्यायस्थानमां जाय ठे. कांइ वस्तु ली-
धी अथवा दीधी होय तो तेनी वच्चे सिंहसमान प्रतापी होय ठे, अने
प्रत्यक्ष जो आपणे जोइये तो मृगसमान देखाय, अने आपणा अज्ञावमां
तो ते निध कार्य करनार होय ठे.

हवे ते वेहु जण व्यापार माटे स्वल्प मूढ्यवाहुं करियाणुं लावीने पुंन-
पुर नामक एक महोडुं गाम हतुं त्यां गया. ते गाममां वसुतेजा नामा रा
जा राज्य करे ठे. ते राजाने डव्यनो जंगार साचवे एवो कोइ विश्वास
पात्र पोताना गाममां जंगारी मलतो न हतो; माटे ते जंगार साचववामां
साची दानतवाला कोइ पण परदेशी मनुष्यनी परीक्षा माटे एक रत्न
जडित कुंमल, गामनी बाहिर रस्तामां नांखी दीधुं हतुं. अने ते कुंमल,
बाहिर गामनो कोण लीये ठे, अने कोण नथी लेतो? ते जोवा माटे जाडनी
उंचे कोइ न देखे तेवी रीते माणसो राख्यां हतां, तेमां कोइ पण जो तेज
गामनुं माणस रस्तामां चालतां चालतां रत्नकुंमल ग्रहण करे ठे, तो तेने
सुजटा जाडनी उंचेथी बाह्यार थावी हाकस मारी पाहुं मूकवानुं कहे ठे,
अने दंग करावे ठे. तेथी ते सुजटना जयनी तत्रत्य जनने खबर पडवाथी
तद्ग्रामस्य माणस तो रत्नकुंमलने कोइ पण ग्रहण करता नथी. हवे ते
वामां मातृदत्त अने वसुदत्त ए वेहु मित्रो तेज रस्ते निकळ्या, त्यां रस्ता
मां पडेहुं रत्नजडित कुंमल वेहु जणे दीधुं. तेमां मातृदत्ते दीधुं, पण

मनमां समज्यो जे, ते अदत्त ठे, माटे खेवायज नहिं. एम समर्जी एम
 एम गुपचूप चाढ्यो गयो, अने पठ्ठाडे चाढ्यो आवतो वसुदत्त ते रस्ताम
 पडेला कुंमलने जोडने एकदम खुशी यडने खेवा दोड्यो. त्यारे मातृद
 कहुं के, जाइ! ए कुंमल नथी पण विप ठे, माटे ते तुं लइश नहिं. त्या
 तेनी देखतां तो तेणे ते कुंमल पडतुं मूक्युं, अने पाठा त्यांथो चाढ्या. चा
 खतां चाखतां तेने बोध यवा माटे मातृदत्ते एक दृष्टांत कहेवा मांमयो के
 कोइ एक नगरने विपे देव अने यश नामना ये वैश्य रहेता हता, ते प
 आपर्णी पेठे वेहु मित्र हता, अने व्यापार पण वेहु सरखोज करता हता
 तेमां देव नामनो आवक हतो ते अदत्त वस्तुथी पराङ्मुख हतो, अ
 धीजो यश जे हतो, ते देवथी विपरीत हतो. हवे एक दिवस ते वेहु ज
 शौच जवा गया, अने त्यांथी ज्यारे पाठा बढ्या, त्यारे तेने मार्गमां पडे
 एक कुंमल नजरे पड्युं. तेमां देवआळे ते कुंमल जोयुं, तो पण जेम न जो
 होय, तेथीज रीते रस्ते चाढ्यो गयो. अने यश जे हतो, ते, ते कुंमलने
 खेवा दोड्यो, त्यारे देवआळे कहुं के, जाइ! ते आपणुं नथी, माटे ते
 खेवाथी अदत्तादान प्राय, अने अदत्तादाननुं शास्त्रमां मोहोडुं पाप लखे
 ठे; तेथी तारे ते लेवुं योग्य नथी. ते सांजली ते वखत तो तेणे पण लज्जा
 र्थी लीधुं नहिं अने पठी तुरत ते देखे नहिं, पवे धीजे आने रस्ते ज
 ज्यां कुंमल पड्युं हतुं त्यां पाठो आव्यो, आवीने तेणे ते कुंमल लइ लीधुं
 पण विचार करवा लाग्यो के, धन्य ठे देवआळने के जेणे आ कुंमलने जोयुं
 पण निखोज थइ लीधुं नहिं. परंतु फिकर नहिं तेने पण हुं ठोडीश नहिं
 पटखे तेने पण हुं कुंमलनो जोगीयो करीश, तेथी ते पण मारा पापनो जा
 गीयो थाशे? एम विचारीने ते कुंमल देवथी ठानुं राख्युं. पठी वेहु जण
 धीजा नगरमां गया, अने ते देवथी ठाना माना चोरी लीधेला कुंमलना ड
 वयथी तथा पोताना डव्यथी घणुंज करियाणुं वेहु जणे मलीने लीधुं अने
 पठी पोताने स्थानके आव्या. हवे पोताना डव्यथी जेटळुं करियाणुं आववुं
 घटे, तेथी घणुंज वधारे आवेलुं जोडने देवआळे पूरयुं के, हे यश! आपणुं
 डव्य तो थोडुं हतुं अने आ करियाणुं केम घणुंज आव्युं देखाय ठे? त्या
 रे तेणे कुंमल वेच्यानां डव्यथी करियाणुं खेवानां ठानी वात जे हती, ते स्प
 रीते कही देखाडी. ते सांजली त्रास पामी देवआळे तेनो हिसाब कखो

अने कुंमसना डव्यनुं जेटसुं करियाणुं लोथुं हतुं. ते सर्व तेने आण्युं. अने पोताना जागना डव्यनुं जेटसुं करियाणुं आण्युं हतुं, ते विजाग करी पोते राख्युं. तेम करवाची पोताना जागमां आवेसुं धगुंज करियाणुं जोड यश, मनमां अत्यंत खुशी थयो अने नेणे जाडे राखेला करियाणा जरवाना ठरडा मां ते सर्व जसुं. पत्री तेज रात्रिने विप यश जेमां करियाणुं जरेसुं हतुं, ते घर, रात्रिने चोगेये फाडीने सर्व चोरी लोथुं. अने उपारे मथारानो प्रहर प्र- यो, त्यारे त्यां जड जोव, तो घर फाडी सर्व करियाणुं चोगाड गयेसुं ठे ? ते जोडने अत्यंत मृश पामी तुम ने देवभारु पासे आण्यो अने रुदन करी कहेवा लाग्यो के जाड ! तमाचो जुडो पडी में माळ करियाणुं जाडे राखे ला एक महोटा ठरडामां जसुं हतुं, तेमांची तो रात्रिने चोरोये आची सर्व चोरी लोथुं ? अरे ! हवे हुं ने शुं करुं ? ते सांजली पुणववान् एयो देवभा ऊ पोख्यो के, हे मित्र ! अन्धाय करवाची तो महोटा अनर्थज थाय ठे. ते माटेज सुझजने फोड पण प्रकारनो अनर्थ करना नथी. जुड. तमे हजी हाखज अनर्थ काग्यो, तेनुं फस नमने प्रत्यक्ष हमणांज मझी आण्युं. तेथी हजी पण हुं कहुं तुं के, तमे अदत्तादाननुं घन घट्टण करो. ते सांजली उ द्रोध पामेला यशे ते घन थंगीकार फसुं. हवे बीजे दिवसे ते गाममां झूर देशची वेपारी आण्यो, तेने फेटलीएक हाटनो वस्तुउं बेचाती आपी, तेथी यशने घमणो लाज थयो. त्यारे तणे अदत्तादानना व्रतनुं प्रत्यक्ष पारखुं जो इने सुधायकपण स्वीकारुं.

हवे मातृदत्त कहे ठे के, हे वसुदत्त ! न्यायोपार्जित डव्यशीज जीवनुं क द्याण थाय ठे. माटे तारे हवे, छुष्टपरिणामदायक चोरीची लोथेला डव्ये करी विरामज पामवुं उचित ठे. एथी रीते वसुदत्तने घणो उपदेश करी ते कामची निवृत्त थवा कसुं, तो पण ते पात्रो मातृदत्तची गानोमानो त्यां जडने कुंमस खड आण्यो. हवे मातृदत्तने एक तो रस्तामां पडेसुं कुंमस लोथुं नहिं अने धीजुं खेवाने दृष्टा करता वसुदत्तने उपदेश आपी अटकाव्यो. एम वेडु री ते तेनी नीति जोड लोथी. अने वसुदत्तने कुंमस लोथुं, ते पण जोयुं. तेथी राजसु नटोये आची वसुदत्तने तुरत पकडी लोथो, अने तेना मासनां जरेलां गाडां नयज कस्यो. अने पर्डी मातृदत्तने पकड्यो, तेथी ते तो विचारमां पडी कहे लाग्यो जे जाड्यो ! मारो शुं अपराध ठे ! ते तमो मने पकडो ठो ? त्यारे

सिपाइयो धोइया के, हे माहा सात्विक! तुं जरा पण मनमां खेद करीश
हिं. तारां नीतिनां आचरणथी आ गामनो राजा अत्यंत संतुष्ट थइने तुं
कांइक अलज्य लाज आपशे ? ते सांजली मातृदत्त कहे ठे, के मदेरवान
करी आ मारां करियाणानां गामां तमे जपत करो, परंतु आ वसुदत्तने तथा
सुदत्तनां गामांउने ठोडी मूको. होय, बालस्वजाववाला नरनी जूलथी थये
एक अपराधनी तो तमारे कमा करवीज जोइये ? बली हे जाइयो ! जो
मनुष्यने तमो ठोडी देशो, तो हुं जाणीश के एज मारी पर आपना राजा
मोहोहो उपकार कस्यो ? थने हे सुजटो ! अमारे ग्राम्यजनने राजाना द
न कस्यानुं शुं प्रयोजन ठे ? कारण के अमो राजरीतमां तो कांहि समजत
ज नथी ? ते सांजली सुजटो कहे ठे केहे महासत्त्व ! तमारा कहेवाथी
था थमे तेने ठोडी मूक्यो. पण तमो तो जलदी अमारा राजानी पासे म
रवानी करी पघारो ? एम कहीने मातृदत्तने राजानी पासे तेडी लाव्याथ
कुंरुप्रहणी जे कांइ बीना बनी हती, ते सर्व राजानी पासे कही यता
धी. ते सांजली विस्मय पामेखो राजा कहेवा लाग्यो के, हे जाइ ! तें, ते
रस्तामां पडेला कुंरुजने लेवामां जरा पण मन न कखुं तेनुं शुं कारण ? ज
ने, रस्तामां पडेला पदार्थने तुं बिना बीजो कोण न लीये ? अर्थात् सद्गु को
लेज. त्वारे मातृदत्त धोइयो के, महाराज ! में मारा गुरुपासे एवुं वत लीधुं ठे
के कोइ वस्तुने ते वस्तुना स्वामीना दीधा बिना लेवी नहिं. माटे दीधा बि
ना कांइ पण हुं ग्रहण करतो नथी. ते सांजली खुशी थयेला राजाये तेनी मे
होटी आजीविका ठेरात्रीने पोताना डव्यजंकार साचवधानी चाकरी पर र
ह्यो, तेथी ते सुखी थयो. सर्व ठेकाणे मानने प्राप्त थयो. काले करी सुसम
धित्री मरण पामी, आज पुरने विपे चंडाजना नगरीने विपे उत्तम वणिकना
कुसमां पुरंदर सतीनांमा स्त्रीयकी पुत्रपणे उपन्यो. तेना पिताये तेनुं सिद्ध
दत्त एवुं नाम पाडयुं. पठी अनुक्रमे सर्व कसामां कुशल थयो. थने वन, उप
वन, राजरस्ता प्रमुखमां विविध प्रकारनी कसार्जनां कुतूसोने करवा लाग्यो.

हवे वसुदत्त जे हतो ते कुकर्मथी पोतानी आजीविका चसात्रीने केटले
एक कासे करी मरण पामीने कर्मना विचित्रपणथी ब्राह्मणना कुसने विपे
कपिल नामा पुत्र थइने थवतस्यो. ते निर्धन एवा ब्राह्मण कुसमां अवतरवा
थी तेना पिताये पोताथी पण हीन कुसवासानी याचना करीने एक कन्या

परणाची थापी. तेनी साथे त्रिपयमुख जोगवतां तेने घणांक ठोकरां घयां.
 ठोकरां घणां घवाची तथा निर्धनपणाची ते घणोज दुःखी घवा लाग्यो ॥
 पतः ॥ कुकूटीणामजानां च, सूकरीणां सुतापनाः ॥ यथा निःस्थगृहे मिनाः
 पापाः स्थुर्यद्वयस्तथा ॥१॥ अर्थः—कुकूटीने, वकरीने अने सूकरीने, ए त्रणे
 जातिने जेम संतानो घणांज होय ठे, तेम पूर्वे पापकर्म करनारा एवा घास
 को, निर्धन पुरुषनी स्त्रीने पण घणांज घाय ठे. हवे ते कपिल ब्राह्मणां जे
 माता पिता हतां, ते कोइ पण ठेकाणेशी लायी कपिलनुं तथा कपिलना कु.
 हुंयनुं पोषण करतां हतां. दैवयोगशी ते पण मरण पाव्यां. त्यारे तो पत्नी
 निराधार घवाची दारिद्र्ये करी पीडाता एवा ते कपिलने पोतानी स्त्रीये थ-
 त्यंत धिक्कारी काढ्यो. तेथी ते घाहिर देशावर प्रत्ये ड्यप्य उपार्जन करवा
 माटे निकस्यो. परंतु पूर्वजन्मना कुकर्मची घट्टज ह्मेश पामवा लाग्यो अने
 पापोदयने लीधे कोइ पण ठेकाणेशी तेने कांइ पण ड्यप्य मळ्युं नहि; तेथी
 महा काष्टे करी दिवस निर्गमन करवा लाग्यो ॥ पतः ॥ कुमामवातः कुनरै
 डसेवा, कुजोजनं क्रोधमुखी च जार्या ॥ कन्यायदुस्त्वं च दरिद्रता च, पद्
 जीवलोके नरका जयंति ॥ १ ॥ अर्थः—एक तो कुमाममां वसतुं, बीजुं डुष्ट
 राजानी सेवा करवी, बीजुं रात दिवस दग्धदोषादिक युक्त अन्ननुं जोजन
 करतुं, चोथुं घरमां स्त्री क्रोधांध होय, पांचमुं काजी कन्यायो उत्पन्न यइ
 होय, वहुं घरमां अति निर्धनपणुं होय. ते व वानां था लोकने विपे प्रत्यक्ष
 नरकज जाणवां. हवे ते कपिलने एक दिवसे करतां करतां कापडीनो वेप
 धारण करनारो कोइ एक योगी मळ्यो, तेनी साथे तेणे मित्रता करी अने
 पोताना सर्व दुःखनी वात पण कही थापी. ते सांजली कापडीये कहुं के
 हे भूर्ख! तुं वृथा ड्यप्यनो प्रयास न कर. अने एम करतां जो तुं धननाज
 अर्थी हो, तो चंडाजा नामा पुरीमां जलदी जा. त्यां आशापुरी नामनी
 देवी ठे, ते देवीमां जेवुं नाम ठे, तेवाज गुणो ठे. माटे ते देवीनुं आराधन
 कर, जेथी ते देवी तारी आशा पूर्ण करशे? ए सांजली कपिल ब्राह्मण
 चंडाजानगरीये गयो, त्यां नाइ धोइ पवित्र यइने पुष्पादिकोये करी ते देवी
 तुं अर्चन करी स्तुति करी ध्यान धरी मौन राखी, उपवास करी कुशनुं
 आस्तरण नांखीने वे दिवस पर्यंत वेठो. त्रीजे दिवसे रात्रिने विपे आशापुरी
 देवी योखी के, हे ब्राह्मण! तुं शा माटे तपस्वी यइ कृपा वगेरे दुःख सहन

કરી મારી પર વેગે ઠે? ત્યારે કપિલ બોલ્યો કે, હે દેવિ! મારે તો ડબ્બ જો
 ડ્યે ઠેયે, ધીજું કાંઈ જોડતું નથી. માટે ડબ્બ આપો? ત્યારે દેવી બોલી કે,
 શું તું આંહિં કાંઈ તારા વાપની આપણ મૂકી ગયો ઠો, તે લેવા આવ્યો ઠો?
 ત્યારે કપિલ કહે ઠે કે, તમો દેવી ઠો માટે સર્વ જાણોજ ઠો. મને શા માટે
 અમથો હેરાન કરો ઠો? હવે તો મુને ડરિડપણને લીધે જીવવાનો પણ
 કંટાલો આવે ઠે. આ જીવવા કરતાં તો હું જો તમારી પાસે તમારા યજ્ઞ-
 દાનરૂપ થઈ જાઉં, તો ઘણુંજ સારું થાય? આ પ્રકારનાં વચનથી તે ક-
 પિલના મનનો દૃઢ નિશ્ચય જાણીને દેવી બોલી કે, આ એક શ્લોકના પદ
 તું સંલેખું પુસ્તક હું તુને આપું તું, તે ગ્રહણ કર્ય. અને જે તુને પાંચસો
 રૂપેયા આપે, તેને આ પુસ્તક તું આપજે. પરંતુ ડબ્બ લીધો વિના કોઈને
 આપીશ નહિં, અને તેની પાંચશોથી વધારે ડબ્બની પણ પ્રાર્થના કરીશ ન
 હિં. એમ કહી પુસ્તક દઈને દેવી તો અંતર્યામિ થઈ ગયાં. તદનંતર તે
 કપિલ, દેવીના આપેલા તે પુસ્તકને લઈને ત્યાંથી વેચવા માટે ચાલ્યો. તે
 ગામમાં થાવી આઠા ગામમાં ફર્યો, પણ તેનો એક પેસો પણ કોઈએ આ-
 પ્યો નહિં. એમ કરતાં કરતાં અનુક્રમે તે પૂર્વજન્મના મિત્ર સિદ્ધદત્ત પાસે
 આવ્યો, અને તેને તે પુસ્તક દેખાડ્યું, ત્યારે સિદ્ધદત્તે પૂછ્યું કે, મહારાજ!
 આ પુસ્તકની શું કિંમત હ્યો ઠો? ત્યારે તેણે કહ્યું કે પાંચસો રૂપેયા?
 ને વ્યવત સિદ્ધદત્તે વિચાર કર્યો જે હું એમાં જોઉં તો ગ્વરો, કે એમાં શું
 સંલેખું ઠે? પત્રી તે કપિલના હાથમાંથી પુસ્તક લઈને અંદર ડ્યાં જોયે.
 ર્યાં તો તેમાંથી “ગ્રાત્તવ્યમથં સજને મનુષ્યઃ” એ શ્લોકનું એકજ પદ
 નિકલ્યું. તે પદમાં અર્થ એ હતો કે, મનુષ્યને પૂર્વ જન્મના યોગથી જેટ
 શું મલ્લવાનું હોય, તેટલુંજ મલ્લે ઠે. વધારે કાંઈ-પણ મલ્લતું નથી. એવો અ-
 ર્થ મનમાં વિચારી નિશ્ચય કરીને તે ગ્રાહ્યણને હર્ષે કરી પાંચસો રૂપેયા
 આપ્યા. પત્રી તે કપિલ, ડબ્બ ગ્રાત્ત થવાથી હર્ષિત થઈને પોતાના ઘર ત-
 રફ ચાલ્યો. ડ્યાં રસ્તામાં ચાલ્યો જાય ઠે, ત્યાં જિલ્લ હુંડારાઉં મલ્લા,
 અને તેણે તેને સુંટી લીધો અને ડબ્બ આપવાની હા ના કહેવાયી સૂચ-
 નાલ્યો. પત્રી ડહાસ રહિત તથા નિરાશ થઈ જેવો ગયો હતો તેવોજ
 ડાઙો ઘેર આવ્યો.

હવે સિદ્ધદત્તનો પિતા, સિદ્ધદત્તને પ્રતિદિન, સાયંકાલે પત્રીને ઘર સ્વરંચ

रोजमेसमां सखावे ठे, अने मेसनी पुरांत पोतेज गणे ठे. जे दिवसे सिद्ध दसे पांचसो रूपैया आधी पुस्तक लीधुं, ते रूपैया चोपडामां सख्या न हुता, तेथी पुरांत गणतां ते रूपैया झूटी पड्या अने मेस मदयो नहिं. त्यारे सिद्ध दत्तने पूठ्युं के जाइ! आजनी पुरांतमां पांचशें रूपैया केम घटे ठे? त्यारे नेणे ते पांचसो रूपैयाने ठेकाणे ब्राह्मण पासेथी बेचातुं लीधेसुं पुस्तक घता ह्युं अने कसुं के, पिताजी! आ पुस्तक, में पांचशो रूपैयानुं लीधुं ठे, पण तेना रूपैया चोपडामां सख्या नथी, माटे पुरांतमां घटे ठे? ते सखवाना तो हुता खरा, पण आपने पूठीने सखवाना हुता, तेथी में सख्या नथी. आतुं वचन सिद्धदत्तनुं सांजसतांज सेने अत्यंत कोप चड्यो. पठी तुरत सिद्धदत्तने खूब मारीने कसुं के, अरे छुष्टपुत्र! आवो नकामो खोटो व्यप करी मारूं डळप तुं छुंटावी दे ठो, तेथी तुं ते शुं कमाइने खावानो ठो? मा टे जा. निकल मारा घरमांथी? जेटसा रूपैया पुस्तक लीधामां व्यर्थ तें ग-माव्या ठे, तेउलाज रूपैया कमाइने साव्या विना खवडदार जो मारा घर-मां पैठो ठो तो!! ते सांजली सिद्धदत्त धीर रहीं कसुं के दे पिताजी! तमां तो मने पांचसोज रूपैया कमाइ आववानुं कहे ठो, परंतु हुं तो पांच हजार रूपैया कमाया शिवाय तमारा घरमां आवनार नथी? एम कहीं ते बेचातुं लीधेसुं पुस्तक सडने पोताना वापना घरथी एमने एम एकदम निकली गयो. परंतु ते बखत रात्रि होवाथी नगरना दरवाजा बंध थड गया हुता, ते ची ते दरवाजानी पासे एक जीर्ण देवमंदिर हुतुं, तेमां जड पुस्तकने हाथ मां राखी स्वस्वपणार्थी मुड रखो. हवे तेवा समयमां शुं बन्नुं? ते कहे-ठे.

एक कन्या ते गामना राजानी, बीजी कन्या सचिवनी, श्रींजी कन्या ग्रामशेठनी, अने चोथी कन्या गामना पुरोहितनी. ए चार कन्याठें त्यां रहे ठे, तेने वास्यावस्थायी परस्पर घणोज स्नेह ठे. एक दिवस चारे जणी यो एकठी थडने गाढस्नेहे करी परस्पर कहेवा लागीयो के, हे बिनो! आप णे जन्मथी जेगीयोज रहीं ठेथे अने एक बीजीनो परस्पर वियोग सहन करी शक्तीयो नथी, तो हवे आपणने यौवनावस्था प्राप्त थवानी तैयारी ठे, ते जीवनमां देवरूप वायु आपणने जुदी जुदी करी. मूकशे,^१ ते आप णथी केम सहन थानो? त्यारे तेमांथी प्रथम राजकन्या-जे हुती ते बोली के, हे प्रियसखियो! ज्यां सुधी आपणने आपणा पिताये जुदा जुदा

वरनी साथे वरावीयो नथी, ते पहेसांज आपण चारे जणीयो पोतानी मेसे ज एक वर शोधीने ते एकज वरसाथे परणीये तो केवुं सारुं के, जेथी आपणने कोइ दिवस जुहुंज पडवुं पडे नहिं ? ते राजकन्यानी बात अनुकूल ला गवाथी सर्व कन्याउये स्वीकार करी. हवे ते पत्री थोडा दिवसमां त्यां कोइ देशांतरथी उत्तम कुसवालो, शुद्ध आचारवालो, अने स्वरूपवान् एवो कोइएक राजसेवक आढ्यो, तेने ते कन्याउये राजमार्गमां चाल्यो जातो ग-
 वाहामांथी जायो. अने जोइने एकदम माणस मोकसी तेने तेडाथी छीधो. पत्री राजकन्याये प्रचन्न रीते कहुं के तुं अमारुं चारे जणीयोनुं वानुं मानुं पाणिप्रहण करीश ? ते सांजलीने राजसेवक बोळ्यो जे ए बात माराथी वन वानी नथी. त्यारे राजकन्या कहे ठे के जो तुं अमोने वरवानुं नहिं कबूल राख्य, तो हुं तुने मारा अनुचरो पासे जीवतोज मारी नखावीश. ते सांज ली तेणे राजकन्यानुं घचन, मरवाना जयथी ते बखत तो स्वीकारी छीधुं अने कहुं के जाउं हुं जरूर तमने चारे जणीयोने वरीश ? पण हुं कयां आवुं अने फेम करुं ? ते कह्यो. त्यारे वली पण राजकन्याज बोली के अमारा गा मना दरवाजा पासे एक जीर्ण देवमंदिर ठे, तेमां तमारे आजनी रात्रे आधीने सुइ रहेवुं, अने अमो त्यां चारे जणीयो एकेक प्रहरने आंतरे आवशुं. तेमां जरा पण संदेह राखशो नहिं. अने तमे आढ्या विना रहेशो नहिं ? ते बात राजसेवक थंगीकार करी, त्यांची रना खइ आढ्यो, अने पोताने ह्यानके आढ्यो. अने पत्री विचार करवा लाग्यो के ए स्त्रीयो सर्व, राक्षसी यो जेवीज ठे, तो तेना पासमां मारे ते शीद पडवुं जोइये ! वली एकने जो परणवुं होय तो तो जाणे नीकज ठे, परंतु आ तो चारे स्त्रीयोने परणवुं ? वली चारने जे परणे, ते केवी रीते सुखी रहे ! तेमां पण वली तेना थोसथा परथी लागे ठे, के ते तो पिशाची जेवी उल करनारीयो ठे ! ज्यारे आपणे परण्या, त्यार पत्री तो तेने ठोडायज केम ! जुहुं. काने पकडेसी जे व्याघ्री ठे, ते वसवानथी पण पत्री ठोडाती नथी, कारण के जो ते ठोडे, तो ते व्याघ्री वसवाननाज प्राण छीये ! मोटे तेउनी साथे न परणवुं तेज सारुं ठे, अने परण्या पत्री तो मागे कोइ उपायज नहिं. थहो ! जुयो तो खरा मुने ए राजपुत्रीये केवो उय्यो !!!

पत्री रीने चिंताममुद्रना मध्यमां रद्दीने त्रेणे आढ्यो दहाडो तेज रि-

चार कत्या कत्यो. पठी सांयकास थयो त्यारे वखी पण विचारवा लाग्यो के
ए छुड खीयोने परणोने एक तो मारा निर्मल एवा कुत्रने कलंक लगाडवुं,
अने धीजुं आ गामनो जे राजा तेनी साथे गुसरीते विवाह करी छोड कर
वो! माटे ए काम कुत्रवान् पुरुषने करवुं तो उचितज नथी! एम विचारी
प्रदोपने समये ते नगरमांधी बाहिर जइ कोइक ठेकाणे रह्यो.
हवे राजसुता वगेरे चारे जणीयोये एकत्र थइने ठेराव कत्यो के आपणे
अनुक्रमे एकेक जणीये एकेक प्रहरने आंतरे रातमां आपणा संकेत करेला
देवमंदिरमां जवुं. ते ठेराव परस्पर कबूल करीने प्रथम प्रहरमां सर्व बैवा-
हिक उपकरण भइने राजकन्या सखि सहित सांकेतिक देव मंदिरमां पेठी,
अने अंदर जइ ज्यां जोवे ठे, त्यां तो सिद्धदत्त सुतेखो ठे. तेने जोइने तेणे
जाण्युं जे अहो ते राजपुरुष अमारी पहेखांज मारा कहेवा प्रमाणे आवीने
सूतो ठे! तेथी ते माणस घणोज हुंशीयार लागे ठे, अने तेने परणवाथी
अमो घणां सुखी घाशुं? एम विचार करी ज्यां निकट आवी जुवे, त्यां
तो पुस्तक हाथमां लइने सिद्धदत्तने निद्रा करतो दीगो, त्यारे राजकन्या
विचारवा लागी के, अहो! ते राजपुरुष बुद्धिमान् तथा साहसिक पण लागे
ठे, परंतु निद्रावु ठे, कारण के ते धमधोकार निद्राज कत्या करे ठे! एम
विचारी तेनी पासे गइ. अने कहेवा लागी के, हे स्वामीनाथ! निश्चित थ
इने केम सूता ठो? जलदी उगो. जे लग्ननो अवसर जाय ठे, ते न तपासतां
आससु थइ सुवुं, ते ठीक कहेवाय? आवा उत्ताहना कार्यमां निद्रा ते
केम थावे ठे? एम बोखतां बोखतां प्रेम निर्जरपणाये तेने उगड्यो अने अं
धारे ने अंधारे ते राजकन्याये पोतानो हथेवाखो तेना दक्षिण हाथमां मे-
खी आप्यां अने हाथने त्रिपे कंकण बांधी गांधर्व विवाह करी लीधो.
पठी नथी जाण्यो राजकन्या वगेरेनो संकेत जेणे एवा सिद्धदत्तने सांके-
तिक राजपुरुष जाणी राजकन्या कहेवा लागो के, हे वल्लज! आपे आप
नो बेसवानो रथ क्यां ठोड्यो ठे? ज्यां ठोड्यो होय, त्यां जइ तेने घोडा
जोडीने जखदी तैयार राखजो. कारण के आपण सर्वने ते रथमां बेसी स-
वारमां एकदम पलायन करवुं पडशे. माटे तेनी तैयारी राखो? ते सांजली
ने सिद्धदत्त बोड्यो के सर्व सारुंज घाशे. परंतु हास तो हुं निद्रामां वुं मा
टे मने तेमां अंतराय करो नहिं, अने सुवा आपो. एम कही कपटनिद्राथी

પાઠો તેતને તેમ સુઝ ગયો. તેવામાં તો રાજકન્યા તે પુરુષનો શબ્દ સાંજલ
મનમાં શંકા તથા ગ્રાસ પામી વિચારવા લાગી જે, શ્રે! અમોયે સંકેત વ
રી જે પુરુષને આ દેવાલયમાં સુવાનું કશું હતું, તે તો જાતનો નથી આ
આ તો વીજો કોઈ નવીનજ પુરુષ જાણે છે? એમ વિચાર કરી સંપુટમાં કો
લા દીવાને સંપુટમાંથી ડઘાડો કરી તેની સામો કહ્યો અને ડ્યાં જોવે, હ
તો સારા વર્ણવાલા, સુકુમાર અંગયુક્ત, કામદેવના રૂપને પણ જીતી જા
પવા રૂપવાલા, તે ભિરૂદત્તને જોયો. જોઈને જેવામાં તેને કાંઈક કહેવ
જાય તેવામાં તો તેના મસ્તકનો પાસે હાથમાં રાલેલા પુસ્તકને જોયું, અ
તરત તેમાં લખેલું શ્લોકનું એક પદ વાંચ્યું, તે જેમ કે: “પ્રાસવ્યમથ્ર લ
જતે મનુષ્ય:” એટલે મનુષ્યને દેવયોગે જેટલું મલવાનું છે, તેટલુંજ મલે છે
તે વાંચી રાજકન્યાયે તુરત પોતાની આંત્રમાંથી અંજન કાઢી ઘાસની સપ્ત
થે કરી તે પુસ્તકમાં એક વીજું પદ લખ્યું કે: “દેવોપિ તં લંઘયિતું ન શ
ક્ય:” એટલે પ્રારબ્ધ થા વનેલા કાર્યને દેવ પણ ડહાંધન કરવાને સમર્થ થ
તો નથી, તો મનુષ્યની તો શીજ ગતિ? એમ એ શ્લોકમાં વીજું નવું પદ લ
લ્ખી, રાજકન્યા પોતાને ઘેર ચાલી આવી. પઠી વીજો પ્રહર થયો, તો તે
વીજા પ્રહરને વિષે પૂર્વોક્ત સંકેત પ્રમાણે મંત્રીની પુત્રી આવી અને પૂર્વોક્ત
રાજકન્યાની રીતે તેનું પણ વચ્ચું, તો તેણે પણ તે શ્લોકમાં વીજું પદ નવું
કરી રાજકન્યાની પેઠે પોતાની આંત્રમાંથી અંજન કાઢી સપ્તાયે કરી લ
ખ્યું કે, “તસ્માન્ન શોચે ન ચ વિસ્મયોમે” એટલે તે દેવનુંજ કરેલું થાય
છે, તે માટે હું કાંઈ શોક કરતી નથી. તથા મનમાં વિસ્મય પણ પામતી
નથી. આ પ્રમાણે વીજું પદ લખીને તે પણ પોતાને ઘેર આવી. તે પઠી તુ
તીય પ્રહરને વિષે શ્રેષ્ઠીની પુત્રી આવી, તેનું પણ પૂર્વોક્ત રીતે વચ્ચું અને
તેણે પણ તેજ શ્લોકનું એક નવીન ચતુર્થ પદ વનાવીને લખ્યું જે “યદસ્મ-
દીયં નહિ તરપરેપાં” એટલે જે આપણું છે, તે કોઈ દહાડો વીજાનું થઈ
શકતું નથી. એમ લખીને તે પણ પોતાને ઘેર ચાલી ગઈ. પઠી ચતુર્થ પ્રહર
પુરોહિતની પુત્રી આવી, તેનું પણ ત્રણ કન્યાની પ્રમાણે વચ્ચું. ત્યારે તેણે
તો એક નવીન શ્લોકજ વનાવ્યો, તે જેમ કે:—વ્યવસાયં દધત્યન્ય:; ફક્ત-
મન્યેન યુજ્યતે ॥ પર્યાંત વ્યવસાયેન, પ્રમાણવિધિરેવ ન: ॥ ૧ ॥ અર્થ:—
વ્યવસાય. કોઈક કરે છે, અને તેનું ફક્ત કોઈ વીજોજ જોગવે છે. પૂર્ણ

व्यवसाय कष्टा उतां पण जे अमने फल मळ्युं, तेमां अमारुं कर्मज कारण ठे. वीजुं-कोइ नथी.

पठी प्रजातना समयने विपे ते चारे कन्याउनी सखीघोये विचारयुं जे आ कन्याउनां लग्ननी बात तेमनी माताउने आपणे कहिये ? अने ते तेना पिताउने कदेशे, जो आपणे नहिं कदेशुं तो तेमनां माता पिता आपणने अपराधी गणेशे, के तमो जाणती हती ते उतां अमने कहुं केम नहिं ? एम विचारी चारे कन्यानी सखीघोये तेनी प्रत्येक माताउने रात्रिमां वनेसा लग्ननी सर्व हकीगत कही संजसावी अने ते बात पाठी कन्याउनी माताउये पोतपोताना स्वामीने कही दीधी. ते सांजली खुशी यइ राजाये प्रधानोने तेढाव्या अने कहुं के, हे बुद्धिमान् मंत्रीयो ! आपणा गामना दरवाजा पासे जीर्ण थयेलुं एक देवमंदिर ठे, तेमां पुण्यशास्त्री एवो अमारो जामाता सू-तेलो ठे, तेने मढोटा आरुंवरयी तथा धामधूमयी तेडी लावो. एवुं वचन सांजली ते मंत्रीघोये त्यां जइने प्रथम तो तूर्यना घोपे करी सिद्धदत्तने जगाव्यो. पठी प्रौढ एवा गजराजनी उपर बेसाव्यो अने बंदी लोकोना वुंदोये जेनी स्तुती करी ठे एवा ते सिद्धदत्तने राजाना मंदिरमां आण्यो. त्यां लोको तेने जोइने कहेवा लाग्यां के, अहो ! आती आ गामना रहेवासी पुरंदर शेठनो पुत्र सिद्धदत्त ठे ? ते सांजली राजा अत्यंत त हर्षायमान थयो.

हवे ते सिद्धदत्तनो पिता पुरंदर जे हतो, तेणे मारीने पोताने घेरथी ते सिद्धदत्तने काढी भूक्यो हतो, परंतु पोते पिता ठे तेथी मनमां दया आणी तेने मारवानो पश्चात्ताप करी गामना दरवाजा बंध थयार ठे, तेथी ते गाम मांज हशे ? एम जाणी ते गामनीज गली कुंचीयो शोधतो हतो, अने शोधतां शोधतां सवार यइ पडी, परंतु तेने ते मळ्यो नहिं, त्यारे ते निराश यइ घेर आवी ज्यां निराश वेगे. त्यां तो ते सिद्धदत्तनी सर्व लग्न वगेरेनी हकि-गतने तथा सिद्धदत्त परणवा माटे हस्तीपर बेसीने राजमंदिरमां आव्यो ते सर्वेने गामना माणसोना मुखथी सांजली पुरंदरश्रेष्ठी हर्षित यइ एकदम त्यां आव्यो अने जोइने अत्यंत खुशी थयो. पठी ते कन्यानां माता पिता वगेरेने सवार पडी के अमारी दीकरीघोये पण तेज पुरुषने वळ्यो ठे. तेम जाणी ते पण सहु त्यां आव्यां. पठी ते चारे कन्यानां माता पिता, कामस

मान स्वरूपवान् एवा पोतानी कन्याना वर सिद्धदत्तने जोइ अत्यंत खुशी
थयां, अने कन्याउं पण खुशी थइ विचारवा लागीयो के अहो ! प्रथमना
सांकेतिक राजपुरुष करतां तो आ वर आपणने हजारगणो सारो मद्यो?
पठी ते मतिमान् एवा राजा, तथा मंत्री प्रमुखे महोटी धामधुमयी पोता
नी कन्याउंना विवाह कख्या. तेमां राजाये पाणिग्रहणने समये कन्यादान
मां पंचाशी गाम आप्यां, तेम सचिव, श्रेष्ठी अने पुरोहित, तेणे पण पोत
पोतानी कन्याना पाणिग्रहण समये, स्वस्वशक्त्यनुसारे हर्षथी आचरण
तथा धन वगेरे आप्यां.

सिद्धदत्त, राजाये आपेला उत्तम धवलरुहमां नवोढा एवी चार स्त्रीयो
नी साथे स्वर्गमां जेम देव काल निर्गमन करे, तेम काल निर्गमन करवा
लाग्यो. एम करतां एक दिवस ते नगरना उद्यानमां गुणशेखरसूरि नामा
मुनि घणाक शिष्यो सहित समोसख्या. ते सांजली राजा प्रमुख वांदवा
माटे गया, त्यां सिद्धदत्त पण चार स्त्रीयोये सहित गुरुने वांदवा माटे आ
व्यो. गुरु पण सहुने यथायोग्य स्वस्थानपर बेठा जोइ करुणारसयुक्त देश
ना देवा लाग्या. ते जेम के:- ॥ दुष्प्राप्यं प्राप्य मानुष्यं, तत्किंचिज्जन्म
नाऽमुना ॥ ध्रुवमासाद्यते येन, शुद्धजन्मांतरं पुनः ॥ १ ॥ त्यज दुर्जनसं
सर्गं, जज साधुसमागमम् ॥ कुरु पुण्यमहोरात्रं, स्मर नित्यमनित्यताम् ॥
२ ॥ निंदां मुंच शमामृतेन हृदयं स्वं सिंचितं च कृथाः, संतोषं जज लोच-
मुत्सृज जनेप्वारमप्रशंसां त्यज ॥ मायां वर्जय कर्म तर्जय यशः साधर्मिके
प्वर्जय, श्रेयोधारय हंत वारय मदं स्वं संसृतेस्तारय ॥ ३ ॥ अर्थ:-दुष्प्राप्यं
एवा मनुष्यना जन्मे करी कांश्च जो सुकृत संपादन थाय ठे, तो ए सुकृत
थी वली पात्रो शुद्धजन्म थाय ठे, अने तेथीज पाठी सज्जति थाय ठे ॥१॥
वली हे जव्य जीव! तमो दुर्जनना संगनो त्याग करो, अने साधुनो सं-
ग करो. अहोरात्र पुण्य करो. नित्य संसारना अनित्यपणानी जावना करो.
निंदानो त्याग करो. शमरूप अमृतथी पोताना हृदयने सिंचित करो. संतो
पने जजो. लोचनो त्याग करो. मनुष्यो पासे आत्मश्लाघा न करो. मायानुं
तर्जन करो. दुष्टकर्मोथी त्रास पामो. साधर्मिकोने विषे यशनुं संपादन क-
रो. श्रेयने धारण करो. मदने वारो अने तमारा जीवने संसार समुद्रथी
तारो. इत्यादिक गुरुना मुखथी देशना सांजली सिद्धदत्ते पुच्छुं के, महा-

राज ! हुं पूर्वजन्मे कोण हतो ? त्वारे गुरुये तेनो सर्व पूर्व जन्म कस्यो. ते
सूरिना मुखयकी सांजली संसारयकी विरक्त घई तेज गुरु पासे दीक्षा
सई, घणा काळ पर्यंत मनोहर चारित्र पाखी, स्वगमां गयो. अने अनुक्रमे
सुछते करी मोक्षने पण पामशे. माटे हे धर्मकरणी करनारी श्राविकाउ !
आ दृष्टांतधी अदत्तादानना गुण अने दोषो तमारा चित्तने विषे तमो जा
णो ह्यो. ए प्रकारनां साधुनां वचन सांजलीने हे पूर्णचंद्रकुमार ! बोध पा
मेली पवी मारी स्त्रीयोये कसुं के हे प्रजो ! आजयी चोरीयी कोझनुं डव्य
अमारे पावज्जन्म लेवुं नहिं. वसी लेवुं नहिं एटसुंज नहिं, परंतु अमारा
परमां पडेसुं डव्य पण अमारा पतिनी आझा बिना ठेठरीने लेवुं नहिं.
हे गुरो ! आपनी साक्षीयी उत्तम एवुं ए श्रीजुं व्रत पण अमोये अंगी-
कार कसुं. ते सांजली अत्यंत खुशी घझने में चितव्युं जे आ तो घणुं सारुं
घयुं. हवे आ स्त्रीयो मने वंचीने कोइ दिवस धननुं हरण तो करशेज न
हिं. ते पण आ साधुयेज भारो उपकार कस्यो. माटे तेना अंगमां लाकडीना
प्रण प्रहार करवानो जे विचार कस्यो हतो, ते बंध राखी हवे हुं तेने बेज
देवा मांसी के, हे जडकस्त्रियो ! सर्वव्रतमां शिरोमणि परम उत्तमोत्तम,
कल्याणकारक, मंगलकारि, श्रेयस्कर एवुं शीखव्रत पण ठे. ते कुलवती, स्त्रीने
विवाहयी आरंजीने आ व्रत कहेसुं ठे. ते जेम के:-कुलवती स्त्रीने मनयी
पण परपुरुषनो अजिलाप कोइ पण वखत करवो नहिं. तथा सराग दृष्टि-
धी कोइ पुरुषनी सामुं जोवुं नहिं. अने एवां शुद्धव्रतने पाखनारी, सतीस्त्री
ने मनुष्य तो शुं ? पण बेरी, जख, विष, व्याघ्र, सर्प, बैताळ, अग्नि, तेनी
पण विपत्ति कोइ दिवस आवती नयी. अने ते स्त्री सर्वत्र माननीय तथा
शुभ्र पश प्रकाशमान घाय ठे, तेनी महोत्प जगतमां प्रसरे ठे. ते सतीनुं चंद्रपर्यंत
प्राप्ति, चित्तनिवृत्ति, वगेरे सुख प्राप्त घाय ठे अने परलोकमां पण स्वर्ग
प्रपवर्गनी प्राप्ति घाय ठे. हे श्राविकाउ ! जे शीखत्रष्ट प्राणी ठे, ते प्रा-
णी, नासिका, उष्ट, हाथ, पग, तेना तथा इंद्रियना वेदन जेदनने पामे
तेमज वसी वध, बंधन, दाय, तेने पण प्राप्त घाय ठे. अने जे कुशीला
ठे, ते तो परजवने विषे कुरूपपणाना कुगर्जपणाना, बंध्यत्वना, संग-

દર રોગથી દુઃસ્થિતપણાના, રંઝા કુરંઝા તથા વંધ્યપણાના જન્મને પામે તે વહ્લી તે આ જન્મને વિષે નિર્લાઠન, તિર્થગતિ, વધ, વંધન, તાડન, તર્જન, ખારારોપણ, ક્રુધા તૃપાનું સહન કરવું, શ્ત્યાદિક મહાદુઃખોને જોગવે અને મરીને પાગે નરકગતિમાં જાય છે. ત્યાં પણ તેને પરમાધામી દેવતા વચ્ચે ઉપર તથા અગ્નિ ઉપર નાહીને વિવિધ પ્રકારનાં દુઃખો જોગવાવે તેમાં દુરાચારી પુરુષને તપાવેલા લોહાની પૂતલી સાથે, અને અસતી સ્ત્રી તપાવેલા લોહાના પુરુષ સાથે આલિંગન કરાવે છે. હવે જુઠું તે શીલ મહિમા? કે એક શીલસુંદરી જે હતી તે શીલે કરી સામ્રાજ્યપણાને પામી અને તેની પર મોહ પામેલા ડુર્લલિત એવા કોઈ ચાર પુરુષો હતા, તે દુઃખ લપણાયે કરી મહોટા દુઃખમાં આવી પડ્યા. તે સાંજલી હે પૂર્ણચંદ્રકુમાર તે સ્ત્રીયોયે મુનિને પૂછ્યું કે, હે જગવન્! તે શીલસુંદરી તે કોણ હતી, અને તેને શીલવ્રતથી કેવી રીતે સામ્રાજ્ય સુખ મદ્યું? તથા તે ચાર ડુર્લલિત પુરુષો પણ કોણ હતા? અને તેઠને કેવી રીતે દુઃખ પ્રાપ્ત થયું? તે કહી કરી સવિસ્તર કહો. ત્યારે મુનિ કહે છે, કે હે શ્રાવિકાઈ! તે વૃત્તાંત મારું, તે સાંજલો.

આજ વિજયને વિષે વિજયવર્દનનામા નગર હતું, તેમાં કોઈ વસુપા નામક શ્વેષ્ઠી રહેતો હતો, તેની સુમાક્ષા નામા સ્ત્રી હતી, તેને એક સુંદર કારવાલી તથા જિનાગમમાં પ્રવીણ એવી સુંદરી નામા કન્યા હતી, તે સંકલામાં કુશલ તથા ધર્મકાર્યમાં અગ્રેસર હતી. હવે તે કન્યા અનુક્રમે વનવચને પામી. ॥યતઃ॥ સ્મિતં કિંચિદ્ધ્રુવં સરસતરલોદપિવિજયઃ, પરિશ્લોવાચામગ્નિનયરસોક્તિઃ સરજસમ્ ॥ ગતીનામારંજઃ કિસલયિતલીલા પાકરઃ, સ્પૃશંત્યાસ્તારુણં કિમિવ નહિ રમ્યં મૃગદશઃ ॥૧॥ અર્થઃ—યુવાવસ્થા સ્પર્શ કરતી એવી મૃગસમાન નેત્રવાલી સ્ત્રીનું કયું અંગ રમણીય નથી શ્રુત અર્થાત્ સર્વ અંગ રમણીય થાય છે. તે જેમ કે, તે સ્ત્રીનું મુલ કાર્દિક સિંહ તયુક્ત થાય છે, સરસ અને ચંચલ એવો દાંટનો વેત્રવ થાય છે, નવિન મેઘવિન રસની છે, હક્તિ જેમાં એવો વાણીનો પરિસ્પંદ થાય છે, ગમનનો અરંજ હતાવલથી થાય છે, તે તો જાણે નવાંકુરની લીલાનો પરિકરજ હોય નહીં? તેવો થાય છે. હવે એવી રીતે યુવાવસ્થાના પ્રાદુર્ભાવને પ્રાપ્ત થયેલા તે કન્યાને તેનાં માતા પિતાએ સમાનરૂપવાલા પુરુષની સાથે ન પરણાવે.

परंतु श्रावकना सर्व गुणोये परिपूर्ण एवा मुन्य नामा श्रावकनी साचे पर-
णाधी. तेथी जे मध्यस्य लोको दृता, ते तो ते विवाहने वखाणवा लाग्या,
अने ते कन्याना जे अर्थी दृता, ते शोक करवा लाग्या.

एज अवसरने विषे तेज नगरमां ब्राह्मणना कोष्टक घे पुत्रो अने वे कोष्ट
घाणीयाना पुत्रो रदेता दृता. ते चारे जण समानचित्त, समानवय अने
समानगुणवाला मित्र दृता. तेउ ते शिखसुंदरीना गुण तथा रूप सांजली
तेना संगम करवामां अत्यंत उत्सुक यया, तेथी ते चारे जणोये अद्भुत एवा
भृंगार पदेर्या अने ज्यां ते शीखसुंदरी गवाहमां नित्य येसे ठे, तेनी नीचे
राजरस्तामां तेने मोह करवाने माटे अनेक कुचेष्टाउं करवा लाग्या. ते जेम
के:-क्यारेक पोतानां अद्भुत स्वरूपो घनावीं देखाडे ठे. क्यारेक त्यां जडने
ते सुंदरीना मंदिरनी नीचे वीणाउं वगाडे ठे. क्यारेक काव्य, श्लोक, पद-
पदीने अन्योक्तिये करीने संज्ञसाये ठे. तेथी रीतनी ते चारे जणनी चेष्टा
जोडने शीखसुंदरीये मनमां विचारुं जे धिक्कार ठे, धिक्कार ठे, थावा-अड
जनना विवासाने! अने धिक्कार ठे, थावी असार संसारनी वासनाने! अने
धिक्कार ठे, थावी कामचेष्टाउंने! के जे कामचेष्टाधी जीव सदसद्भिचारधी
था चार दुष्ट जनोनी पेठे रहित थड जाय ठे! अने वली नीच थाचारने
अंगीकार करवो पडे ठे ॥ यतः ॥ संपूर्णपि तडाके, काकः कुंजोदकं पिवति
॥ स्वाधीनेऽपि कलत्रे, नीचः परदार संपटोजवति ॥ अर्थः:-जेमां जलपान
करवानी कोड नाज कहेतुं नवी, तेवा संपर्ण जलधी चरेला तलाव वगेरे
जलाशयने ठोडी कागडो जे ठे, ते जल चरीने थावती स्त्रीना माथापर रहे
ला कुंजमां पोतानी चांच घालीने जल पीये ठे. तेमज नीच पुरुष जे ठे, ते
पोताने स्वाधीन स्त्री ठतां पण परस्त्रीने विषे संपट थाय ठे. एम विचारीने
शीखसुंदरीये ते चारे दुर्लक्षित पुरुषोने थांखना कटाक्ष मात्रधी पण था-
श्वासन करवा नहिं. पठी ते पुरुषोये घणाक डव्यनो व्यय करी कोडएक
परिव्राजिकानो मेलाप कर्यो, अने ते परिव्राजिकाने पोतानी अजिखपित
वातनी सूचना करी. पटखे तेने कडुं के तमारे एवं कार्य करवुं के ते जेथी
शीखसुंदरी अमने तुरत सुख थापे. पठी दुष्ट एवी ते परिव्राजिका तेना
कहेवा प्रमाणे शीखसुंदरीने समजावा माटे त्यां गड, त्यां तो ते परिव्राजि-
कानी मुखमुद्राधी तथा तेना गमनधीज सुशीलाये मनमां जाणुं के था

પરિવાજિકાનો વેપ સદ્ જગતમાં સુશીલ જનેને ફસાવનારી કુદિની છે, અને તે ચાર દુર્લ્લભિત પુરુષોની મોકલેલી છે. એમ જાણી પોતાને ઘેર આવે-
 સી પરિવાજિકાને શીલસુંદરીયે નમન માત્ર પણ કશું નહિં, તથા તેની સ્તુ-
 તિ પણ કરો નહિં. તો પણ તે તેની સન્મુખ આવીને પોતાનું કાર્ય સાધવા
 માટે માન વિનાની થઈને બેઠી. અને કાકુ ઉક્તિથી કહેવા સાગી કે, હે
 વસે! દયાધર્મ તો સર્વે જીવને સંમતજ છે, તેમાં પણ શ્રાવકને તો તે સર્વ
 જીવની પર દયા રાસવાથી વિશેષપણે સમ્મત છે? માટે તે દુઃખીવાઈના પ્રા-
 નનું તું રક્ષણ કર. તે સાંનસી શીલસુંદરી યોગી કે, હે સહિ! આ તું જે
 બોલે છે, તે કરવાનું મહા પાપ છે, અને તે કુલીન સ્ત્રીને તો સર્વથા કરવા
 યોગ્યજ નથી. માટે તે યાત કરતાં તુને છાજ નથી આવતી? વહી હે સ-
 નિ! જેને મન થંગીકાર કર્યાં છે, એવી તું સરસી પરિવાજિકાને તો પણ
 પાર વળત યોજવાનું પણ મહા પાપ છે. ॥ યતઃ ॥ પ્રાણિનઃ પાપચુદ્ધિં યે,
 દોષાં પરિત્યજે ॥ આરમાનં ચ પરં ચેવ, દુર્ગતો પાતયંતિ ને ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—
 જે પ્રાણી સીજા મનુષ્યોને પાપચુદ્ધિ આપે છે, તે પ્રાણીયો પોતાના આરમાને
 તથા સીજાઈને દુર્ગતિમાં નાંખે છે. આ પ્રકારનાં ન્યાયયુક્ત વચન સાંનસી
 ને પરિવાજિકાંયે મનમાં ધામું જે થા સ્ત્રી તો નિશ્ચે સાચીજ સતી છે. પત્રી
 સ્વાંત્રી ગુરુ ચૂર ઠલીને પોતાના સ્વાત્તક પ્રત્યે આવી. અને તે ચાર પુરુષો
 પામે જઈ કહેવા સાગી કે, હે પુરુષો! જો તમો મુને જોવાની દ્રષ્ટા કરતા
 હો, તો તે સ્ત્રીના સંગમરૂપ દુરાગ્રહને ઠોડી ચો. કારણ કે તમારા કાર્ય
 માટે મેં ત્યાં જઈને કપટથી ઘણાં વાક્ય કર્યાં, પણ તે દુષ્ટાએ પોતાનો દુ-
 રાગ્રહ જરા પણ ઠોડ્યો નહિં. અને સામો મુને ઉપદેશ દેવા સાગી? એવાં
 વચન તેનાં સાંનસી જે કાંઈ ગરાવેશું ડહાપ દેતું, તે પરિવાજિકાને આવી
 ને વિસર્જન કરી. યાત્રા વહી તે ચાર જણ વિચાર કરવા સાગ્યા કે હવે
 તો આપણે, તે સંમતે કોઈ વાને ઠોડવીજ નહિં. માટે કોઈ મંત્રસિદ્ધને મ
 સ્ત્રીને મંત્રવિદ્યાથી તેને તેડાવી તેની માથે રતિમુખ સેતું? એમ વિચારી
 કોઈ એક મંત્રસિદ્ધ પુરુષને મદ્યા અને તે મંત્રસિદ્ધને પોતાનું સર્વ મની
 રિત કરી બતાવ્યું. ત્યારે તે મંત્રસિદ્ધે ચારે જણને તેમનું ધોરણું કામ પાર
 પારકા માટે કાંઈ શરૂદશને દિવમે ગત્રિને વિષે એક નિર્જન વનમાં આ
 વરતનું કશું, અને તે ત્યાં આપ્યો. પત્રી મંત્રસિદ્ધ પુરુષ, ત્રીમિને પરિત્ર કરી

तेने विषे मंगुळ खखी तेनुं पूजन करी, ते मंगुळनी वखे वेत्ती विधिपूर्वक
 देवीनो मंत्र आराधवा लाग्यो. ए मंत्रना आराधनार्थी मंत्रदेवीने प्रसन्न
 करी. त्यां तो प्रसन्न थयेखी ते देवी सन्मुख आवी उनी रही, त्यारे ते
 देवीने सिद्धपुरुषे कह्युं के, हे देवि! शीखसुंदरी नामा एक अतिस्वरूप-
 वान स्त्री ठे, तेने, तमो जझे जखदी लावो. ते सांजखी अर्चित्य महिमा
 वासा मंत्रना प्रजावधी वशीभूत थयेखी देवी, आकाशमार्गे गई. ज्यां एक
 खी ब्रह्मचारिणी पोषधयुक्त ते शीखसुंदरी घरमां सूती हती, त्यां आवी
 नेने एकदम त्यांथी उपाडीने आकाशमार्गे सिद्धपुरुष पासे आवी मूकी.
 हवे त्यां तेने आवी तो खरी, पण शीखसुंदरीना तेजने सहन न करी शक
 वाधी देवी कहेवा लागी के, अरे पापी! तें आवी निचकर्ममां मुने क्यां
 नांखी? जा. हुं तारुं थारेखुं काम करीश नही. एम कहीने क्रोधायमान
 प्रह मंत्राधिष्ठायिका देवी पोताने स्थानके गई. पठी सिद्धपुरुषे तुरत ते
 चारे जणने थोळाव्या अने कह्युं के अरे दुर्लक्षित पुरुषो! तमो आर्हि आ-
 वो, अने जे स्त्री तमारा मनोमंदिरमां निवास करी थेंवेखी हती ते आ प्र-
 त्यक्ष आवी ठे, ते जुठ, के ते एज ठे के बीजी? ते सांजखी सर्व त्यां आ-
 व्या, अने तेने जोड के तुरत अत्यंतप्रसन्न थइ कहेवा लाग्या के
 हा!!! अमारा मनने हरण करी हस्तगत न थाती हती ते आज ठे? पठी
 मंत्रसिद्धपुरुषे कह्युं के हवे तमने जेम रुचे तेम करो. ते सांजखी चारे जणे
 संकेत केल्यो के जे प्रथम दोडी, ते स्त्रीनो स्पर्श करे, ते पुरुष तेनी साथे
 प्रथम रितमुख जोगवे. एम संकेत करी उद्यमयुक्त थझे सर्वे दोड्या अने
 ज्यां ते शीखसुंदरीनी नजिक आवे ठे, तेथामां तो ते चारे जणने एकदम
 देवीये काष्टनी पेंवे विचेतन करी मूक्या, के जेथी ते चाखी, हाखी, अने
 थोखी पण न शके? जेम चित्रामणमां आसेखी खीधा होय, तेवा थइ गया.
 तेने जोडने। सिद्धपुरुषतो थर थर कंपायमान थयो थको शीखसुंदरीना चर
 एने विषे पड्यो, अने प्रणाम करी कहेवा लाग्यो के, हे जगवति! हे परम
 योगिनि! तमारुं आ प्रकारनुं अर्चित्य माहात्म्य में पूर्वे जाण्युं न हतुं,
 तेथी आवो में छुट व्यवसाय केल्यो? हवे पगे लागी कह्युं के एक मारो
 करेखो आ अपराध हमा करजो. अने आजदिस पठो काइदहाडो हुं आ
 थुं काम करीश नहिं. तमारा चरणमां पडेया दीन कंगाप्र एना मुने अ-

जयदानं आयो. एम पगमां पडी कालावाला करे ठे, तेवामां तो प्रजात
 थइ गयो. तो पण शीलसुंदरीये ते सिद्धपुरुषने कांइ पण प्रत्युत्तर आय्यो
 नहिं, अने ते सर्व वात आखा नगरमां प्रसरी. ते सांजली ते गामनो शूर
 राजा तथा वीजा माणसो विस्मय पामी ते कौतुक जोवाने त्यां आव्या,
 अने त्यां आवी ज्यां जोवे, त्यां तो चारे जणने जडांजूत थयेला दीवा. रा-
 जपि ते सर्वने जोइ प्रधान पासे पूठव्युं, के तमे पूठो जे ए चारे जण कोण
 ठे? ने आ सर्व घृतांत केवा कारणथी बन्धुं ठे? त्यारे मंत्रीये पूठ्युं के, हे
 दुराचारियो! आ तमोने शुं थइ गयुं ठे, ते बोधता पण नथी? एम घणुं
 कहुं पण ते देवीये जडीजूत करेला होवाथी कांइ बोलीज शक्या नाहिं,
 त्यारे त्यां वेवेली शीलसुंदरीने पूठ्युं के, हे वेन! आ पुरुषो, आम केम थइ
 गया ठे? अने तमे कोण ठो? त्यारे ते शीलसुंदरी खज्जा पामी नीचुं मुख
 करी कहे ठे, के हुं कांइ पण जाणती नथी? तेवामां तो ते सिद्धपुरुष बो-
 द्यो के भारो गुनो जो आप माफ करो, तो हुं कहुं. ते सांजली राजाये
 कहुं के जा, तारो जासे तेवो गुनो हशे, तो पण अमो माफ करशुं. त्यारे
 घनेली सर्व वात यथास्थित तेणे कही, के तुरत पठी देवीये तेने ठोडी मू-
 क्ष्या. दूटा थयेला एवा ते चार जणांठये पण तेवीज रीते सर्व वात कही
 देखाडी. ते सांजली अत्यंत कोपायमान थयेला राजाये कहुं के, तमारे मा-
 रा गाममां रहेवुं नहिं अने कोइ ठेकाणे जइने पण आवुं काम करवुं नहिं.
 एम तेने कही सीपाइयोने स्वाधीन करी दीधा. अने वली पण कहुं के, हे
 पापिष्ठो! आ मारा गाममां हुं राखुं तो तमे आ प्रमाणे मारी पण स्त्रीपोनुं
 हरण करो के? पठी ते सर्वनो धारा प्रमाणे दंरु लइ निचूठीने पोताना देश
 धकी पाहिर कढावी मूक्या. पठी पुरजननी साथे शूरराजा ते शीलसुंदरी
 ने पगे लाग्यो. शीलसुंदरीनो पिता वसुपाल श्रेष्ठी पण त्यां आव्यो, त्यारे
 शीलसुंदरीये तेना पिताने नमस्कार कख्यो. राजाये ते श्रेष्ठीनी प्रशंसा करी
 ने कहुं के, हे श्रेष्ठिन्! तमोने धन्य ठे, के जेनी पुत्रो आवी उत्तम सती
 ठे? त्यारे वसुपाल श्रेष्ठीये कहां के, आपने धन्य ठे, जे आपना राज्यठाया-
 नी श्ववनीमां आवी सत्तीयो वसे ठे? पठी प्रसन्न थयेला शूरराजाये ते शी-
 लसुंदरीना पिताने तथा तेना पतिने पोताना राजधरामांथी मुक्त कखा,
 अने ते शीलसुंदरीने सर्व शृंगार, तथा मोटां मूयवाखां वखो आय्यां. पठी

महोटा आरुंवे तेनो गाममां प्रवेश कराव्यो. अने ते दिवसथी आ पृथ्वी
 ने विषे ते शीखमुंदरी एवे नामे प्रतिरूपणने पामी. शीखे करी उज्ज्वल
 एथी ते शीखमुंदरी शीखमाहात्म्यथी स्वर्ग प्रत्ये गइ. अने अनुक्रमे मोक्षने
 पण पामशे. जेनुं डव्य राजाये वुंटी वीधुं ठे एवा ते सुखलित पुरुषो घणा
 दिवस पर्यंत वंदीखानुं जोगवी मरण पामी प्रथम नरकमां जाशे. पठी पण
 घणा कास पर्यंत दुर्गतिमां जन्म्याज करशे. माटे हे सुआविकाठ ! आ प्र-
 कारे शीखना अने अशीखना गुण दोपो तमोने में कळा. आधी रीतनो
 मुनिना मुखथी उपदेश सांजवी सर्व जियोये तुरत परपुरुषनो संग करवा
 ना नियम ग्रहण कथ्यो. हवे मुनि कहे ठे, के हे पूर्णचंद्रकुमार ! ते जोइ
 में मारा मनमां चिंतव्युं जे आ तो ठीक थयुं. कारण के हवे आ स्त्रीपो प
 रपुरुषनुं गमन कोइ दिवस करशेज नही ? एम जाणी मारा मनमां आ
 स्त्रीपो व्यजिचार करशे ! तेवो चिंतामि जे हतो ते उपशांत यइ गयो अने
 तेथी मारा मनमां परम निवृत्ति घइ गइ. त्वारे में चिंतव्युं जे मुनिये तो
 मारो महोटा उपकार कथ्यो, जे मारी स्त्रीयोने व्यजिचार कर्मनुं पण व्रत
 खेवराव्युं ! हवे ए में थायुं के प्रथम जे में तेमने वे प्रहार लाकडीना करवा
 धारया ठे, ते वंध राखी हवे हुं एकज प्रहार करीश ! एम ज्यां हुं विचार क
 रूं तुं, त्यां तो पाठा निर्मल मनवाजा मुनि बोखवा लाग्या के, हे निर्मल शी
 खवती आविकाठ ! मारा वचनधी तमो परिग्रहना परिमाणनुं पण व्रत ग्र-
 हण करो. कारण के ते व्रत करनारा प्राणीने दुःखनुं पण परिमाण थाय ठे.
 ते जेम केः जेने एक स्त्री होय, तेने खटप चिंता होय ठे, तेथी जेम वधारे
 वधारे होय, तेम चिंता पण वधारे वधारेज थानी जाय ठे. तेमज वली हाथी,
 तुरग, डव्य, रथ, गृह, दाट, शय्या, थशनादिकने पण वधारे वधारे राख-
 वार्थी वधारे वधारे चिंता थाय ठे. ते जेम के एक राखवार्थी एक-गुणी अ-
 ने वे राखवार्थी द्विगुणी, एम अनुक्रमें जेटलीगुणी वस्तु तेटलीगुणी चिं-
 ता थाय ठे ॥ यतः॥ यथा यथा महत्त्वं च, विस्तरश्च यथा यथा ॥ तथा तथा
 महद्दुःखं, सुखं च न तथा तथा ॥ १ ॥ यथा यथा जूरिपरिग्रहाशा, तथा त
 थारंजपरः प्रसंगः ॥ थारंजतोऽनुःखशतोऽलंजः, स्वल्पं प्रकल्पेत परिग्रहं
 तत् ॥ २ ॥ उपार्जयेत्कष्टशतानि कृत्वा, जगज्ज्ञानं दासयितं धनं यत् ॥ सदै
 व तद्वीक्षणरक्षणायै, स्तस्यैव दासः स्वयमेव स स्यात् ॥ ३ ॥ अर्थः—जेम

जेम महत्त्व राखे, अने जेम जेम परिग्रहणो विस्तार राखे, तेम तेम मोहो डुं डुःख होय. परंतु सुख न होय. जेम जाजा परिग्रहणी आशा होय, तेम तेम जीवहिंसानो प्रसंग स्वतःज आवे, अने ज्यारे जीवहिंसा थाय, त्यारे तो सहसावधि डुःखनी प्राप्ति थाय ठे. माटे बुद्धिमान् मनुष्य, परिग्रह तो स्वल्पज राखे ॥ १ ॥ अव्यने उपार्जन करवामां हजारो कष्ट, जीव जोगवे ठे, तेथी ते अव्य, आखा जगतने दास करनारुं ठे. वस्त्री ते धननो निरंतर तपास राखवाची तथा तेना रक्षण वगैरेथी, तेने उपार्जन करनारो प्राणीज निरंतर तेनो दास चडने रहे ठे. माटे हे धर्मशीलाउ ! परिग्रहणो त्याग करी संतोष पोषयी जे सुख मखे ठे, ते सुखना रसने तो साधुर्जन जागे ठे. परंतु धीजो कोइ पण जाणतो नथी. जुं. परिग्रहवृद्धिने इश ता होनी प्राणी, कांइ पण कार्याकार्यने जाणता नथी अने घणांक दुःपूजकार्य करे ठे. वस्त्री होनी जीवो, आ संसारने विषे जेना तेना पि कारणे तथा थपमानने सहन करे ठे, अने ते मरण पामीने पण नरक तिर्यग्योनिने विषे तीक्ष्ण एयां धनंत दुःखोने प्राप्त थाय ठे. माटे पापनरथी जे पामना जे प्राणीयो होय तेणे परिग्रहपरिमाण व्रतने धारण करवुं. अने हे धियो ! जे परिग्रहपरिमाण करनारा प्राणी ठे, ते गुणाकरनी पेठे सुखी थाय ठे, अने जे ते व्रतनो त्याग करे ठे, ते गुणधरनी पेठे दुःखी थाय ठे. ते सांतव्ही, हे कुमार ! मारी स्त्रीपांये पूज्युं के, महाराज ! ए गुणाकर कोण हतो, अने ते केवी रीने परिग्रह परिमाण व्रत पाली मुखी चयो ? तथा ए सुवधर वणिक पण कोण हतो, जे ते व्रतनो त्याग करी दुःखी चयो ? ए सर्व कृपा करी सविस्तर कहो. ते सांतव्ही मुनि कहेवा लाग्या के, हे धर्मरसाक्षा द करनारी स्त्रीयो ! तमो सावधान चडने सांतव्ही.

आज विजयने विषे जयस्थल नामा नगर हंतुं, तेमां विष्ट, अने सुविष्ट नामना वे वैश्य हता, ते वेष्टु नाइयो हता. तेमां जे विष्ट हता, ते अव्य सं चय करवामांज तयार हता, तेथी ते व्यवहारां कांइनु देवुं खेवुं, कांइनो उपकार, निग्रवमं माटे अव्य घरचीने कांइ मान, सज्जनपर अनुकंपा, दुःखीया जीवनां उपकार, धार्मिकोने कांइ दिवम नोजन, पांते सांठे थ नरक, अंगवोग, ते कांइ पण करे नहिं. वस्त्री याचक सोकांने तो धरमां एव वेष्टवा दे नहिं. अने धन मेववचने माटे अहोग्र ने हेगज कय्या

करे. तेना मागणावाखा तेने घेर उघराणी करवा नित्य आवे, पण ज्यारे ते
 नुं खेणुं न मखे, त्यारे ते खोको तेनी अत्यंत गर्हना करे. वसी तेनां सगां व-
 द्दासां आवी तेनी अपकीर्ति जोडने शोक करे वे. अने धनाढ्यजनो तेनो धि-
 क्षार करे वे. काहा पुरुषो तेने जोडने हसीने कहे वे के, अरे! आ केयो कदरी
 माणस वे, के ते उते पैसे पोतानो सर्व समय, महा दुःखमांज गुजारे वे?
 हवे धीजो तेनो जाइ सुविष्टु नामा जे वे, ते महासंतोषी, सत्पात्रने
 दान देवामां रुचिवालो, सदाचारी, प्रियवाणी बोखनारो, विवेकवान, सज्ज
 ननो संग करनारो वे. अने प्रतिदिवस अर्थीना पण मनोरपने घुरे वे. एक
 दिवस ते सुविष्टुने घेर कोइ एक महात्मा साधु आख्या, तेने तेणे मिष्टान्ने
 करी पडिखान्या, तेथी तेणे जोगाढ्य एतुं मनुष्यायु यांघ्युं. हवे ते साधुने
 सुविष्टुये मिष्टान्न पडिखान्युं ते जोडने त्यां घेवेखो तेनो कदरी जाइ जे विष्टु
 हतो, ते हसीने कहेवा लाग्यो के अरे! आवा साधु यज्ञे जे फरे वे, ते तो
 व्यवसाय करवामां अति आलसुज होय वे तेथी ते कोडुनुं काम के काज
 कांही करताज नथी, तेम मजुरी पण करता नथी, अने हरामनुं खावामांज
 तत्परज रहे वे. आवा साधुना वेदरूप दंजे करीने पारका घरमांघी जे धूर्ती
 जाय वे, तेवा दंजी जनाने ते आपे शुं घाय ? पण जगतमां जोलाजनो खो
 कांइ समजताज नथी. अने आवा मुंडाउने मफतनुं आपी दीये वे ? आ प्र
 माणे अहपझ अने अहानी एवा विष्टुये तेज वखत आवां कडु वाक्य कही
 ने निकाचित नीचगोत्र अंतराय कर्म यांघ्युं. हवे एक दिवस ते विष्टुने धन
 माटे खाण खोदनारा खोजी माणसो मळ्या, तेणे तेने खोजीयो. जाणीने वा
 नामाना एकांतमां खड जडने कर्णु के, हे विष्टु ! आहिं एक पर्वत वे, तेनी
 नीचे घणुक धन वे, परंतु अमारी पासे तेनी कांइ पण पूजा वगेरे करवानी
 सांगपी नथी, तेथी तमने सामग्रीवाखा तथा काहा जाणीने अमो तमारी
 पासे आख्या ठेये. ते सांजखी विष्टु अत्यंत खुशी यइ लड खड हसीने कहे
 वा सांग्यो जे अरे ! एमां ते शुं वे ? हुं तमोने सर्व धन संपादन करी आपुं ?
 ते धन काढवाने माटे सर्व पूजा सामग्री मारी पासे तैयारज वे. ते सांजखी
 ते सोको कहेवा लाग्या, के जो ते इव्य तमे काढी आपो, तो तमोने अमे तो
 इव्यनो अर्थो जाग आपशुं ? पण जुड. आ गुह्य बात वे माटे कोडने कइशो
 नहि. एम निश्चय करी उत्तम तिथि, सप्त जोइ पूजादिक सामग्री तैयार.

કરી પોતાના કુટુંબને ઠાનીરીતે સર્વ વાત કહી વિષ્ણુ તે લોકોની સાથે રાત્રિ માં જેની નીચે ધન ઠે તે પર્વત પાસે આવ્યો. ત્યાં પર્વત નીચે શાશ્વરાનું એક જાડ હતું, તેની શાશ્વ હેઠલ પગ મૂકતાં તે લોકોનો પગ ઊંમો ઉતરી ગયો, તેને જોઈને વિષ્ણુએ કહ્યું કે, હે જાડ્યો ! શાશ્વનું એવું વાક્ય છે, કે “ધ્રુવં વિ-
 દ્વપલાશયોઃ” એટલે વીલિના તથા પલાશના જાડની નીચે નિશ્ચે ધન હોય છે. માટે તમોને દ્રવ્ય મલ્યું કે નહિં? ત્યારે તે ઘોડ્યા કે હા ધન મલ્યું હોય, એમ સામે છે સ્વરૂં, પણ ઉપરનું ઢાંકણું ઘણું કઠિન છે? તે સાંજલી વિષ્ણુ ઘોડ્યો કે ત્યાં તમો જાડ લોદવા માંમો, કારણ કે દ્રવ્ય તો ત્યાંજ છે. પઠી સર્વે જણે લોદીને જોયું તો ત્યાંથી પ્રથમ રક્ત રત્નો નિકળ્યાં, ત્યારે વિષ્ણુને કહ્યું કે ત્યાં હિંધી રત્નો નિકળ્યાં, પઠી તેની વિષ્ણુએ વલ્લિ પૂજા કરી. પઠી તેમાંથી ધન સર્વ ધાહાર કાઢી લાવી વિષ્ણુની સાંનિધ્યમાં મૂક્યું. પઠી સર્વે જણાડં વિષ્ણુ ને કહેવા લાગ્યા કે તમો જલદી ગામમાં જાડં, અને આ સર્વ ધન લઈ જવ. માટે એક ગાડી લઈ આવો. તે સાંજલી ખુશી થઈને વિષ્ણુ કહે છે, કે ઠીકા તમો વેસો. આ ઘડીયેજ હું ગાડી લઈને આવું તું. તમો આંહીથી ક્યાંહિં પ
 ણ જાશો નહિં. એમ કહીને જેવામાં તે પોતાને ઘેર આવ્યો, તેવામાં તે લા-
 ડો લોદનારા પુરુષો પરસ્પર વિચાર કરવા લાગ્યા કે તે વિષ્ણુ હજી જ્યાં ગયો છે, ત્યાંજ આપણે આંહિંથી પસાર થઈ જાઈએ? એમ વિચારી તે સર્વ દ્રવ્ય લ
 ઈને ત્યાંથી સહુ જાગી ગયા. હવે વિષ્ણુ પણ એકદમ ગાડી લઈને તે પર્વત નીચે આવ્યો, અને આવીને જ્યાં જુવે છે, ત્યાં તો દ્રવ્ય પણ ન મલે, અને તે ના લોદનારા પણ ન મલે? તેથી તેને એકદમ ખેસત લાગવાથી મૂર્છા લાઈને તે જૂમિપર પડિં ગયો. ઘોડી વારે જ્યારે મૂર્છા વસી, ત્યારે ડુઃલાકુલ થઈ શોક કરતો કરતો નિરાશ થઈ સવારે પોતાને ઘેર આવ્યો. હવે તે વિષ્ણુ રાત્રિ
 યે ગયો અને પાંઠો સવારે આવ્યો, તે જોઈને પહોશમાં રહેલા કોઈ ચાડિયા માણસે જાણ્યું જે ધ્રાજ રાત્રે તે ક્યાં ગયો હશે ? જરૂર તેનો તપાસ કરવો. કારણ કે તે અનર્થકારી છે ? અને તપાસ કરતાં પણ માલમ પડ્યું જે તે ધ
 ન મેલવવા માટે એક પર્વત નીચે ગયો હતો. પઠી તેણે ત્યાં જઈને જ્યાં જોયું ત્યાં તો લોદેલો લાડો જોયો. પઠી તે ચાન્નિયે પોતે જોયેલી સર્વ વિ-
 નાશ્યાના રાજાને કહી. ત્યારે રાજાએ તુરત તેને લોલાવીને પૂછ્યું કે, હે વિ-
 ણ્ડુ ! એ પર્વતની નીચે તે લાડો કેમ લોલ્યો ? ત્યારે જય પામીને જેવી વાત

चनी दूती तेवी सर्व कही देखाडी. पठी राजाये न्यायकर्ताठने पुढ्युं के आने शुं शिक्षा करवी? त्वारे न्यायकर्ताये कयुं के॥श्लोक॥ चोरधोरार्पकोमंत्री, चेदङ्गः काणकः क्रयी ॥ अन्नदः स्थानदश्चैव, चोरः सप्तविधः स्मृतः ॥ १ ॥ अर्थः चोरी करनार, चोरीनुं धन राखनार, चोरीनो चेद कहेनार, चोरीनी दात करी शीखवनार, चोरीनो मास घेची देनार, चोरने अन्न आपनार, चोरने स्थान आपनार, ए साते प्रकारना शास्त्रमां चोरज कहेला ठे. ते सांजली राजाये तेने चोर मानी, तेनां घरघार, धन, सर्व लुंटी लीधां अने तेने नगरची बाहेर काडी मूक्यो. पठी एकदम डव्यनो नाश थवायी तेने उन्माद रोग चयो, तेथी मद्दा दुःखी चयो ॥ यतः ॥ अदत्तादानतोदौस्थं, दौस्थतः पापकल्पनम् ॥ पापेन नरकं घोरं, प्रयाति च पुनः पुनः ॥ १ ॥ अर्थः—अदत्त दानघकी अर्थात् चोरीची दुःस्थिति घाय ठे, दुःस्थितिची प्रतिदिन पापनी कल्पना घाय ठे, अने पापे करी चारंवार घोर एवा नरकमां जाय ठे.

हवे ते शिष्टु कासे करी मरण पामीने पोतानाज घर आगल आन घडने अवतख्यो, अने ते घर फरता फेरा खाय, पण कोइ खावा थापे नहि, ने सह कोइ तेने मारवाज करे. पठी ते मारची मरण पामी पाठो पण पोतानाज घरमां मिंदडो घड अवतख्यो, अने ते घरना रसोडामांज प्रतिदिन फरवा लाग्यो. त्यां पण तेने रसोयाये माख्यो, तेथी मरण पामीने पाठो दरि-ड्री खांतास घडने अवतख्यो. त्यां पण हिंसादिक पापकर्म करीने मरण पामी प्रथम नरकने विषे नारकी घडने अवतख्यो. त्यां पण परमाधामी देव तांडनी बरेली वेदनाने अने ते दोघनी वेदनाने सहन करवा लाग्यो.

हवे तेनो जाइ सुविष्टु जे दूतो, ते न्यायची मेसधेसा वित्तीय धर्म, अर्थ, अने काम, ए प्रण वर्गने, साधतो चको मरण पामी 'उत्तरकुरुने विषे जुग-खीयो घडने अवतख्यो, त्यां, जे जोग दश कस्पृष्टोत्री पूरा पडे, तेदखा जोगना संकल्पने पुरा पाडे ठे. तेवी रीतना जोग जोगवतो चको प्रण पट्यो पमनुं आयु जोगवी त्यांची प्रथम स्वर्गने विषे नदाद्युतिमान् एवो देव घ-डने अवतख्यो. त्यां देवांगना साधे जोग जोगवतो तथा नृत्यगीत, तेने विषे निरंतर आसक्त चयो चको ते देवनाना सोकने विषे एक पट्योपमनुं आयु जोगवी, त्यांची च्यवीने आज विजयने विषे जयस्थस नामा नगरने विष पद्मदेव शेवती जया नामनी जायां चकी गुणाकरनामा पुत्र घडने अवत-

स्थो, अने सुखमां वृद्धि पाम्यो. पत्री अनुक्रमे तेने रमणीना नयनने आनंद संपादन करनार एवं यौवनवय प्राप्त थयुं.

हवे नरकमांथी निकलेखो ते विष्टुनो जीव, धनंजय नामा पुरुष अने जया नामनी स्त्री ते थकी उत्पन्न थयो, तेनुं नाम गणधर एवं पाडयुं. ते पण अनुक्रमे यौवनवयने प्राप्त थयो. पूर्व जवना योगथी तेउने परस्पर मैः श्री थइ. पत्री ते बेहु मित्र नपिन इव्य उपार्जन करवानी आसक्तिमां को इक वनने विप्रे गया, त्यां श्री धर्मदेवनामा मुनि समवसत्त्या हता. ते मुनि ने जोइने नमस्कार करीने तेमने गुणाकर पुठवा लाग्यो के, हे मुनिराज! अमने बेहु जणने निष्फल न थाय, एवो कोइक इव्य उपार्जन करवानो उपाय कृ पा करी आप धतावो? त्यारे मुनिये कथुं के जो तमने बेहुने धननीज इष्टा होप, तो निःशंकरीते जैनधर्मनुं आराधान करो. ते धर्मांराधनथी निर्मल अंतःकरणवाला थइने आ लोकमां तथा परलोकमां आपत्तिरहिततत्त्वेने अने संपत्तिने पामशो ॥ यतः ॥ नित्यं पुण्यंति पात्राण्यपि मरणगतानंधपंग्वादिर्द नान्, दुःस्यान् मित्राणि शत्रून् नृपस्त्रिवमुखान् मार्गणान् सेवकान् ये ॥ शृंगार स्फारसाराशनवसनधनेर्जते जव्यजोगान्, दुःखं नो याति तेषां तत सुकृत जुपःसंपदस्तास्तथापि ॥ १ ॥ अर्थः—हे तात! जे पुरुषो, पात्रोने, तथा मरणोन्मुखने, अंधने, पांगलाउने, स्यानरहितने, मित्रोने, शत्रुने, राजाने, सचिवप्रमुखने, मागणोने, सेवकोने पोपे ठे, ते पुरुषो घणा शृंगार, मनो हर एवां जोजन, वसन अने धन, तेणे करी दिव्य एवा जोगोने जोगवे ठे. अने ते पुरुषोने कोइ दिवस दुःख तो आवतुंज नथी. वसी बीजा जन्ममां पण ते सुकृतीने तेज प्रमाणे पुर्वोक्त सर्व संपत्तियो स्वतः मखे ठे. अर्थात् तेने जन्म जन्मने संपत्तिनो नाश यातो नथी. अने जे पाप करनारा प्राणी होय ठे, तेने कोइ पण ठेकाणे संपत्ति प्राप्त थवानो संभवज नथी ॥ यतः ॥ लोकाः केपि स्वनंति रोहणद्रुवं, ध्मांतीह धातुं परे, केचिद्धारिधिमुत्तरंति कनिचद्भक्त्या गजंते नृपम् ॥ कांतारं प्रविशंति वा विदधते मंत्रामराराधनं, पापाः काणकपर्दिकामपि तथा नैवाप्नुवंति कचित् ॥ २ ॥ अर्थः—धन माटे केटसाएक लोको रोहणाचय पर्यंतनी जूमिने खोदे ठे, वसी बीजा केटसाएक मनुष्यो प्रवास जइ धातुर्न धमे ठे, केटसाएक लोको महोटा समुद्रने उतरीने परदेश जाय ठे, केटसाएक तो देवताना मंत्र आराधन

करे ठे. तोपण जो ते पापी होय ठे, तो तेने कोइ स्थलेची फुटेकी एक को
डी पण मसली नथी. माटे खोजरूप समुद्रमां मूवेसो प्राणी, राजाधिराज
कदाचित् होय, तोपण ते दुःखीज जाणवो. अने संतोपी जे ठे, ते धनवा-
नना मस्तकपर पग दडने मुखे करी सुइ रडे ठे. जुठ. जो खोजी जीव जे
ठे, ते कदाचित् कोटिपति होय तोपण ते दरिद्रीज जाणवो. केमके तेना
ची दान अने जोग ए वे वानां थइ शकतां नथी. अने संतोपरूप अमृत-
रसनो पीनारो प्राणी निर्धन अने तुष्ट होय ठे, तो पण कोटिध्वज समान
ठे. अने जे अव्यवान् यइने अजिमानची कोइ सामुं न जोतां केवल उचुंज
जोया करे ठे, ते दरिद्री थाय ठे. अने नीची दृष्टिची विनयवान् यइने नि-
रजिमानपणाची सहु सामुं जोवे ठे, ते गरीब ठे, तो पण ते ईश्वर थाय ठे.
खोजी पुरुषने कोइएक वस्तु सो जोजन हूर होय ठे, तो पण ते हूर देखा-
ती नथी. अने संतोपी जे ठे, तेने हस्त प्राण जेवी वस्तु होय, ते पण सो
जोजन हूर जेवी थाय ठे. ते माटे हे जडक जनो! सर्वथा परिग्रह त्याग
करवाने जो शक्तिमान् न थवाय, तो पण विशेषे करी तमारे इछा परिमाण
परिग्रह राखवानी तो जरूरज ठे. जे पोतानी इछाने रोधी न शके ने सोजे
करी व्याकुलांतःकरणयुक्तको अव्यवानने घेर श्राननी पेठे दोढ्याज करे
ठे. अने घणा क्लेशाने अने ठेवट मरणने पामे ठे. आ प्रकारनो मुनिना मु-
खची उपदेश सांजलीने गुणाकर जे हतो तेणे तो सम्यक्त्वप्रतिपत्ति पुरःसर
स्वेष्टाप्रमाणे परिग्रह परिमाण व्रत, हर्षे करी श्रंगीकार कसुं, अने भ्रज्जारहि
त एवो तेनो मित्र जे गणधर हतो तेणे व्रत वगेरे सर्व खोदुं मानी परिग्रह
परिमाण प्रमुख कांइ पण स्वीकासुंज नही. ने वली विचारवा लाग्यो के,
जे माणस पोतानी इछाने कोइ पण कार्यमां रोकी राखे ठे अने निवृत्ति पर
व करे ठे, तेने देव, कांइपण अधिक आपतुं नथी. कारण के तेणे कर्मज
वेधुं ठे! आ मारो मित्र मूर्ख कहेवो ठे, के पेसा मुंनाना खोटा प्रलापची
थेछ, परिग्रहपरिमाणनुं व्रत खइ वेवो? हवे ते पळी भावची ए गुणाकरे
अने अज्ञावची गुणधरे मुनिनुं वंदन कसुं. अने तुरत पोतपोताने घेर आग्या.
चीजे दिवसे पोताना मित्र गुणाकरने कक्षा विना एकसोज ते गणधर
रियाणां जरीने व्यापार करवा माटे चाख्यो, अने परदेशमां वेपार करवा
तेने. घणोज साज थयो. परंतु संतोष न होवाची मखेला अव्ययी पण

नोज ठे. पठी एकदम कोपायमान थइने ते राजकुमार बोदयो के, रे दुष्ट ! पापिष्ट ! निर्गुण ! आ विचारा गरीबने अग्निमां केम नांखे ठे ? एम कही उत्तम काष्ठग्री विंटेलो रक्त थोर तेने मांखे मूकी ते परिव्राजकनेज कुंरुमां नांखी दीधो. त्यां तो ते एक घडीमां सुवर्णमय पुरुष थइने निकटयो. तेने संतोष पामेला राजकुमारे लइ सेवकोने कही एकांतमां रखावी मूक्यो. पठी थोडुं घणुं जातुं थापीने गणधरने त्यांथी विदाय कस्यो. हवे गणधरे जाणुं जे मारुं मोत तो आव्युंज हतुं पण ते राजकुमारे जरा पण मने मारया दीधो नहिं ? एम विचार करतो करतो पोताना गाम तरफ चाड्यो. मार्गमां चालतां चालतां तेने कोइएक पाथिक मंत्रवादी मड्यो, तेनी साथे चाड्यो. अने ते मंत्रवादीने पोतानी सर्वहकीगत कही संजलावी. पठी ते वेहु जण, कोइएक नगर हतुं, त्यां आव्या. त्यां ज्यारे जोजनवेला थइ, त्यारे गणधरने मंत्रवादीये कहुं के, हे गणधरशेठ ! कांइ तमारे जोजन करवानी इच्छा ठे ? त्यारे तेणे कहुं के हा, घणा दिवस थया मारा मनने खुशी करे एवा में मोतीचूर ना अने केसरीया लाडु खाधा नथी, पण ए आंहीं क्यांथी मले ? जो ए म ले, तो हुं पेट जरी जोजन करुं. ते सांजली सिद्धपुरुषे ध्यान करी मंत्रसाध नथी तेणे कहा तेवाज मोदको उत्पन्न करी आप्या, ते जोइने गणधर शेठ ने तथा बीजा पण केटलाएक पांथजनोने विस्मय थयो, अने पठी ते सर्वे लाडु जमीने तृप्त थया. तदनंतर ते मंत्रवादी पोते जम्यो. पाठा वली सायं काले पण मंत्रसिद्धिथी धृतपूर्ण अर्घ्य करी घणाकने जमाड्या अने पठी पो ते जम्यो. पाठा सवारे पण झूधपाके करी सहु कोइने जमाड्या. वली पण सायंकाले ते वेहुजणे खजूर खाधो अने पठी त्यांथी चाड्या. चालतां चाल तां ते सिद्धपुरुषनो आवो मंत्रसिद्ध चमत्कार जोइ गणधर पठवा लाग्यो के, हे महाराज ! आवी महासिद्धविद्या आपने क्यांथी प्राप्त थइ ठे ? के जे विद्याथी धारो ठे, ते पदार्थ प्राप्त थाय ठे ? त्यारे तेणे कहुं के ज्ञाइ ! हुं माहादारिद्र्यथी पीडा पामतो हतो, तेथी दारिद्र्य मट्टाडवा माटे हुं घणाक देशोमां जम्यो. जमतां जमतां, प्रत्यह जाणे मंत्रमूर्तिज होय नहिं ? एवा कोइएक कापालिकने दीगो. तेनी में घणीक सेवा करी. त्यारे मारी पर तुष्टमान थयेला कापालिके मने अद्भुत एवो बेतालनो मंत्र आप्यो, अने ते मंत्र में साहसपणेथी साध्यो. हे ज्ञाइ ! आ सर्व माहात्म्य ते सा

पेसा मंत्रनुं ज ठे? अने दारिद्र्यना दुःखयो घेरथी हुं निकटयो हुं, ते
 हजी पाठो घेर पण गयो नथी. हवे था मंत्रसिद्धि मुने मली ठे, तेथी
 घेर जइश अने सर्व वस्तु मंत्रसिद्धिरी संपादन करीश? एम वातो करता
 घेहुजण केटसोएक रस्तो कापता चाट्या, त्यां तो ते घेहु जणने पोत पो-
 ताने गाम जावानो मार्ग जुदो जुदो फंटाणो. त्यारे सिद्धपुरुषे कहुं के, हे
 सखे! तमारो देश तो था निकट थाव्यो, ते कायाहाथ तरफज ठे तेथी
 तमारे हवे ते तरफ जावुं पडशे, ने मारे दक्षिण तरफने मार्गे जावुं पडशे.
 कारण के मारुं गाम दक्षिण तरफ ठे. परंतु आपण बेहुने हवे वियोग घा-
 शे? माटे हे मित्र! तमे मारा मित्र ठो, तेथी जे कहो ते आपुं? तमो मा-
 गो तो हुं तमने कोटि डव्यनुं दान देवाने पण समर्थ हुं? त्यारे ते गणधर
 विचारवा लाग्यो के कोटि डव्यनो लाजे मखे, ते शुं कामनो! परंतु जो
 मंत्र मखे, तो दरिद्र जाय. तेम मानी असंतुष्ट एवो गणधर ते सिद्धपुरुष
 पास वेतासदत्त मंत्रनी याचना करवा लाग्यो. त्यारे सिद्धपुरुषे कहुं के ए
 मंत्र तो हुं तमने आपुं, परंतु ते मंत्र, धर्मिष्ठ पुरुषने साध्य ठे, तेने जो कोइ
 अधर्मी साधे ठे. तो तेना प्राणनो नाश थइ जाय ठे. एम समजाव्यो, तो
 पण ते ज्यारे पोताना कदामर्हथी निवृत्त थयो नहिं, त्यारे दाक्षिण्यनिधि
 एवा ते सिद्धपुरुषे वेतासमंत्र आप्यो अने ते मंत्र साधवानो विधि पण क
 हो. पठी ते पोताना स्थानकप्रत्ये गयो. हवे गणधर शेठ, पोताना देशपासे
 सुसीम नामा नगरमां पोतानो मामो ज्यां रहे ठे, त्यां थावो ते मामाने घेर
 गयो. केटसाएक दिवस त्यां सुखेथी रह्यो.
 एक दिवस पोताना मामानी थागल ते वेतासमंत्र साधवानी सर्व
 वात कहिं थंतावो अने तेमनी रजा लइने कासिचतुर्दशीने दिवसे रात्रे
 मशानमां गयो. त्यां जइ कुंग थनावी, तेमां होमवा योग्य आहुतियो वि-
 थथी होमवा तथा ते मंत्रनो जाप करवा जेवामां लाग्यो, तेवामां तो त्यां
 ना प्रकारनी जयकारक चेष्टाउं थवा लागी, तो पण ज्यारे ते जय न
 म्यो, त्यारे तो ज्यां ते येवो हतो, तेज सर्व जूचक फरवा लाग्युं अने ए-
 रम जयंकर शब्द थयो, तेथी तेनुं चित्त कंपायमान थइ गयुं, अने तेथी
 ते मंत्रनुं एक पद पण विस्मृत थइ गयुं. त्यां तो मंत्राधिष्ठाता वेतास
 हतो ते, तेने मंत्रघट्ट थयेलो जोइने कहेवा लाग्यो के, अरे डुष्ट! थावा

पराक्रमे करी मने साधवानी इडा करे ठे? एम कह्नीने लाकडीना प्रहारे मूर्छित करी तेने स्मशानमांथी बाहेर काढी नाख्यो. पठी सवार थइ गइ तो पण ज्यारे ते आब्यो नहि, त्यारे तेना मामाये विचारुं जे सवार तो पडी गइ, पण गणधर केम आब्यो नहि? चाल, हुं स्मशानमा जइ तपास तो करूं? एम विचारी त्यां आबी तपास करी ज्यां जुवे, त्यां तो स्मशानथी बाहेर पडेला ते गणधरने जोयो अने दया आणी स्वस्थ करीने घेर आण्यो अने उंसड बेसड करी साजो करी तेनुं जयशेखरनामा जे गाम हतुं त्यां मोकख्यो. पठी तेणे घेर आबी पोतानी सर्व धिना कही यताबी. ते बात सांजलनाराज्ये तेनी समझ तो तेनुं आश्वासन कहुं पण पठीथी तेनुं “निर्जाग्यशेखर” एवुं नाम पाडयुं. अने सहु कोइ ते नाम थीज घोसावा लाग्या. तेथी अत्यंत लज्जा पामी ज्यां त्यां पोतानी निंदाने सहन न करतो थको गलाफांसो खाइ दुर्घ्यानथी मरण पाम्यो. मरीने नर कमां उत्पन्न थयो. त्यांथी निकलीने तिर्यग्योनिने विधे त्रमण करशे. त्यां पण घणा प्रकारनां दुःखोने सहन करशे.

गुणाकर तो रक्षाकरनी पेठे श्रीमान् पोतानी धर्ममर्पादाने अनुसरी धनने वापरतो, पुत्रादिक संततिथी युक्त थको अत्यंत शोचया लाग्यो. ह्ये पोताना मित्रनुं थाथी रीते गलाफांसाथी मरण थयुं सांजली. पोते वैराग्य यान् थइ पांचमा अणुव्रतने निरतिचार रीते पाखी समाधिमरण करीने स्वर्गमां गयो. अने अनुक्रमे मोक्षने पण पामशे. माटे हे श्राविकाउ! आ इतिहासथी पंचमअणुव्रतना गुण तथा दोषोने समजी विवेक लाथीने परिग्रह परिमाणव्रतने थंगीकार करो. ते उपदेशथी बोध पामेखी एथी मारी स्त्रीयोये मुनिनी पासे ते पांचमुं परिग्रहपरिमाण व्रत स्वीकारुं. त्यार पठी में विचारुं जे थावा सारा गुणना देनारा धर्ममूर्ति एवा गुरुने विषे में जे वारंवार प्रहार करशानो विचार कख्यो, ते घणुंज दुष्ट कर्म कखुं, माटे ते अपराधने मटाडवा माटे तेना चरणमांज मारे पडवुं जोइये? एम विचार करी एकदम ते मुनिना चरणमां हुं पडी गयो अने मारो चिंतयन करेखो सर्व अपराध में कही दीधो. पठी ते अपराध स्वमारीने, हुं विज्ञापन करया लाग्यो के, हे जगवन्! हाथ जे गणधर अझे नरकमां गयो, तेना पुण्यां तार विष्ट हतो, तेणे पोताना मित्र मुविष्टने त्यां बद्दारावा थावेसा मु.

निने उपहासची कृतवचन कथां, तेथी तेने दारुण फल मळ्युं. तो ते महा
 राज ! हुं पण प्रहेपथी दूषित तुं, तो मारो ते केवी रीते निस्तार घाशे? त्या
 रे मुनिये कळुं के, त्रण जगतना जनने मानवा योग्य, ब्रह्मचारी, सौम्य गुण
 युक्त एवा साधुजने विषे जे दुष्कर्मान करुं, ते महोदुं पाप ठे. ते पापनुं जे
 मटाढुं, ते तो गुरुपासे आलोडने अथवा मुनिपणुं आचरीने घाय ठे, ते
 शिवाय धीजी कोड रीते यातुं नधी, अने गुरुनी जे गर्हा ठे, ते तो गुरुनी
 रक्ति विना मटती नधी. बखी हे महाजाग ! तुं तारा मनने विषे आसंसार
 १ असारताने जाव, अने मनने विषे वैराग्य लाव, कारण के आ काम
 जोगनुं जे सुख ठे, ते तो दुर्गतिनेज देवावाळुं ठे. अने आ देहादिक सर्व
 संयोग जे ठे, ते अनित्य ठे. अने मृत्यु जे ठे, ते तो 'अमुक दिवसे मर-
 शुं.' एवा निर्धार न होवाथी आशाजरेखा प्राणीने अचानक लडज जाय
 ठे? एम चितवन कर. सांसारिक सुखने तुष्ट जाणी तेनो त्याग करी सुख
 दायक एवा संयमने ग्रहण कर. अने हे जाड ! पारकी निंदाने ठोडी दे,
 मायानो त्याग कर, कामनी तर्जना कर, मदने वार, आलसने ठोडी दे, नि
 भल एवा संयमने जज, कारण के संयमघकी कर्मरूप पांजरायी मुकाड ज-
 वाय ठे. आवां सुधासमान मुनिनां वचन सांजलीने हे पूर्णचंद्रकुमार ! मार
 शरीरगत जे मोहविष हतुं ते नाश पामी गयुं अने विवेकथी मारुं मन विक-
 सित थयुं. त्वारे में चितव्युं जे ॥ यतः ॥ अथाऽचित्त्यमहाफलेन फलितोमा-
 नुष्य कल्पद्रुमः, संसारांबुधिमज्जानाचु कलितं सद्यानपात्रं भया ॥ विद्यायां
 परगामिनी शवपुरे गंतुं च लब्धा भया, सत्साधुर्यदयं तपःकृशवपुः प्राप्तो
 नदीये एहे ॥ १ ॥ अर्थः—तपे करी कृश ठे शरीर जेनुं एवा आ रुडा साधु-
 र्य मारे घेर पधात्या, तेथी हाल मारे मानुष्यरूप कल्पद्रुम महा फलें
 री फल्यो ! संसारांबुधिमां कृतता एवा मने गुरुरूप वाहाण हाल उपल-
 थयुं, अने शिवनगरप्रत्ये जवानी आकाशगामिनी विद्या पण मने
 ती ? ए प्रकारे प्रमोदने प्राप्त थयेला में, आ संसारने .असार जाणी
 री सर्व स्त्रीयोने बोध कळ्यो, तेथी वैराग्य पामेखी एवी सर्व स्त्रीयोसहित
 क ड्रव्य हतुं ते सात क्षेत्रमां वावरी, मुनियोना गुरु एवा श्री सिंह
 नामा सुरिनी पासे जड, दीक्षा ग्रहण करी. अने ते गुरुवर्यना
 प्रसादथी आ गुणरूप-लक्ष्मीने प्राप्त थयो तुं ॥ यतः ॥ दोष्टु ब-

टलटलंतो, अहियं विघ्नाण नाण निलएण ॥ देवुं व वंदणिज्जो, कठं ह्मि गु
 रु सुत्तहारेण ॥ १ ॥ अर्थः— पापाणनी पेठे रखडता एवा मने अधिक एवा
 ज्ञान अने विज्ञानना स्यानमय गुरुरूप सूत्रधारे देवनी पेठे पूजनीय
 कस्यो, एटखे जेम पापाण होय, ते प्रथम रखडतो होय, ने पठी तेने सखा
 ट घडे त्यारे प्रतिमा थाय, अने पठी ते पूजन करवा सायक थाय, तेम हुं
 पण प्रथम मूर्खज हतो, त्यारे पापाण समान हतो. पठी गुरुरूप सखाटे
 धर्मोपदेश देइ घड्यो, त्यारे हुं प्रतिमा समान पूजनीय थयो. हे पूर्णचं
 डकुमार ! आ प्रमाणे मुने विशेष वैराग्य थवानुं कारण में सविस्तर कं-
 तुं. आबी रीते सूरिनुं सर्व चरित्र श्रवण करी बोध पामेलो ते पूर्णचं
 डकुमारनो पिता सिंहसेन राजा, ते मुनिपतिने कहे ठे के, हे जगवन् !
 तमे धन्य ठो, पुण्यवान् ठो, त्यागी जनोमां पण अम्रगण्य ठो, कारण के
 जे तमोये अगण्यलक्ष्मीने तथा सुंदर श्यामाङ्गने तथा पृथ्वीना राज्यने
 पण तृणनी पेठे त्याग कस्यो ठे ? हे माहाराज ! महारा जेवा ह्मीय एट-
 खे निःसत्त्व संसारासक्त, असारसंसारयी जरा पण विराम पामता नथी.
 अने हे महाराज ! आ देहयी शब्द, स्पर्श, रूप, रस, गंध, एवा पांच
 प्रकारना जोग जोगव्याज करे ठे. केनी पेठे ? के जेम कोइ जीव, धनवां
 नने घेर अवतार लझे घणो वखत दारिद्र्यनेज जोगवे ? माटे हे मुनिपते !
 हुं आपनी सन्मुख निरवय एवी तत्त्वविद्याने सय पामीने निर्वध्य अने
 हर्षदायक एवी संयमश्रीने स्वीकारीश ? एम कही नगरमां जइ पोताना
 पुत्र पूर्णचं डकुमारने महामहोत्सवे करी सर्व सामंत, प्रधान, सेनापतिनी
 समक्ष, राजगादी पर बेसाख्यो. पठी पूर्णचं डकुमारे दीक्षामहोत्सव जेनो
 कस्यो ठे एवो ते सिंहसेन राजा, सूरिनी पासे जइ दीक्षा ग्रहण करतो
 हवो. हवे ते राजा दीक्षा ग्रहण करी शांत, दांत, महाव्रतने विषे आसक्त
 पष्ठ अष्टादिक तपने तपतो थको महामुनि थयो. पूर्णचं डराजा पण शुरू
 धर्मना धुरने धारण करतो तथा पर्वतनी पेठे स्थिरताने ग्रहण करतो थको
 सर्व राजसंपत्तिने योग्यरीते जोगववा साग्यो. अर्थात् राजसंपत्ति प्राप्त
 थवाधी अधर्माचरण तथा भद तेथी रहित वर्चवा साग्यो. न्यायमार्गे प्रवर्त
 तो, कपूरना पुर समान शुभ्र यशने प्रसारतो एवो ते राज्यश्रीने जोगववा
 प्रवर्त थयो अने अणुव्रतनी स्थितिने दृढ करवा साग्यो. वखी ते कुमार,

ज्ञान दर्शनना रक्षण माटे पोता पासे रहेनारा सुजटो पण सदाचारवाला,
समिति गुणयुक्त, दमायुक्त एवा ते इच्छे वे, परंतु धीजा अन्वधर्मीने इष्ट
तो नधी. पठी मनोहर अश्व, तथा दस्तीनी उपर घेसवाने चतुर, प्रजा रक्ष
णमां प्रचुर, पुण्यमनोरयने धारण करनार, गुणशिक्षासक्त, दीनजनोने
दुःखधी मुक्त करनार, सदा पोताना शासनने उद्योत करनार, परशासन
ने वारनार, विविध पदाधोनो संग्रह करनार, अंतःपुरनो विचार राखनार
एवो ते पूर्णचंद्र, धर्मनाज संगे करी सर्व रिपुचक्रने वश करतो हवो.
हवे पोतानी पुष्पसुंदरी स्त्रीनी साये जोगने विषे जीति राखतां राख
तां केटलो एक काल व्यतीत यइ गयो, त्यारे तेने एक "वीरोत्तर" नामा
पुत्र ययो, अने पठी तेने युवराजपदने विषे स्थापन कऱ्यो. पुष्पसुंदरी, रा-
णी पण सम्यक्त्वपूर्वक पांच अणुवतने धारण करती थकीं शुद्ध जेनो जाव
डे, एवी परम श्राविका यइ. एक दिवस काहिरना सर्व वृत्तांतना कहेनारा
पुरुष पासेधी पोताना पिता मुक्तिये गया, एवुं सांजली, परम विपाद
युक्त यइ ते पूर्णचंद्रराजा जावना जाववा लाग्यो के. धन्य ठे महानुभाव म
हारा पिताने के जेणे पोताना कोमल अंगे करी छुप्कर एवुं कार्य साधी ली
धुं! महापापमां आसक्त, अस्पसत्त्व एवो हुं तो जराने प्राप्त ययो, तोपण
विषयमांज लोभुप यइ रऱ्यो हुं. वली आ देहादिकने विषे अनित्यता जोळ
हुं, तोपण हजी धर्ममांज प्रमाद करी बेसी रऱ्यो हुं! आ प्रमाणे विचार
करतां प्रतिदिन संचितज रहे ठे. एम एक दिवस, संचित त्रयेला ते पुण्यचं
द्रराजाने जोइ पोतानी प्रिया पुष्पसुंदरी कहेवा लागी के, हे नाथ! नकामो
खेद शामाटे करो ठो? तेवा खेद कऱ्याधी शुं वलवानुं ठे? माटे खेद ठोडी
कांश्क उद्यम करो. कारण के शोकने तो जे निःसत्त्व एवी स्त्रीयो होय ठे,
तेज करे ठे. माटे शोक ठोडी थो अने हवेधी ब्रह्मचर्यव्रत जावजीव पालो.
ज्यांसुधीमां आलस्यविरहित एवा सुरसुंदरसूरि आर्हि पाठ धारे, त्यांसुधी
पूर्वोक्तरीते आप वत्तो. अने ज्यारे ते गुरु पधारे, त्यारे आपना जे म-
नोरथ होय, ते साधजो. आवां वचन सांजली पूर्णचंद्र राजा कहेवा ला
ग्यो के, हे प्रिये! तुं घणी चतुर ठो, कारण के मारा मनमां जे यावत
नो मुने क्लेश हतो, ते वावत, तें सर्व कही देखाडी. ते यहुज सारुं कछुं.
एम ते पुष्पसुंदरीनी स्तुति करीने राज्यनी सर्व चिंता पोताना पुत्रपर

टसटसंतो, अहियं विज्ञाण नाण निस्सण ॥ देवुं व वंदणिल्लो, कठं हि सु
 रु मुत्तहारेण ॥ १ ॥ अर्थः— पापाणनी पेठे रखडता एवा मने अधिक एवा
 ज्ञान अने विज्ञानना स्थानमय गुरुरूप सूत्रधारे देवनी पेठे पूजनीय
 कथ्यो, एटसे जेम पापाण होय, ते प्रथम रखडतो होय, ने पठी तेने ससा
 ट घडे स्यारे प्रतिमा थाय, अने पठी ते पूजन करवा सायक थाय, तेम हुं
 पण प्रथम मूर्खज हतो, स्यारे पापाण समान हतो. पठी गुरुरूप ससाटे
 धर्मोपदेश देइ घड्यो, स्यारे हुं प्रतिमा समान पूजनीय थयो. हे पूर्णचंद्र
 कुमार ! आ प्रमाणे मुने विशेष धैराग्य यवानुं कारण में सविस्तर क-
 हुं. आजी रीते सूरिनुं सर्व चरित्र श्रवण करी बोध पामेलो ते पूर्णचंद्र
 कुमारनो पिता सिंहसेन राजा, ते मुनिपतिने कहे ठे के, हे जगवन् !
 तमे धन्य ठो, पुण्यवान् ठो, त्यागी जनोमां पण अमगल्य ठो, कारण के
 जे तमोपे अगण्यजन्मने तथा सुंदर श्यामाउने तथा पृथ्वीना राज्यने
 पण नृगनी पेठे त्याग कथ्यो ठे ? हे महाराज ! महारा जेवा क्लीय एट-
 से निःस्वयं संसारासक्त, अस्वयं संसारशी जरा पण विराम पामता नथी.
 अने हे महाराज ! आ देहर्था शब्द, स्पर्श, रूप, रस, गंध, एवा पांच
 प्रकारता जोग जोगदयाज करे ठे. केनी पेठे ? के जेम कोइ जीव, धनया
 नने पर अवनार लडने घणो बयन दाखिनेज जोगवे ? माटे हे मुनिपते !
 हुं थापनी मन्मुख निगद्य एवी मत्त्वयिधाने सद्य पामीने निर्वप्य अने
 हर्षदायक एवी संयमश्रीने स्वीकारीश ? एम कही नगरमां जइ पोमाना
 पुत्र पूर्णचंद्र कुमारने महामहोरमवे करी सर्व सामंत, प्रधान, सेनापतिनी
 समस्त, राजगार्दी पर घेसाळ्यो. पठी पूर्णचंद्रकुमार दीक्षामहोरमवे जेनां
 कथ्यो ठे एवो ने मिहमेन राजा, मूरिनी पासे जइ दीक्षा ग्रहण करतो
 ह्यो. ह्ये ने राजा दीक्षा ग्रहण करी शान्त, दान्त, महाप्रवने विषे आसक्त
 पट्ट अष्टादिक तपने नयनो प्रको महामुनि थयो. पूर्णचंद्रराजा पण शुद्ध
 धर्मेना घुरने धारण करतो तथा पर्वतनी पेठे गिरनाने ग्रहण करतो यशो
 मत्त राजसंपत्तिने योग्यरीने जोगवका साग्यो. अर्थान् राजसंपत्ति प्राप्त
 यवार्थी अधर्माचरण तथा मद नेयी गहिन वनेवा साग्यो. न्यायमार्ग प्रवर्त
 तो, कंगूना पूर समान शुद्ध यज्ञने प्रसारतो एवो ते राज्यश्रीने जोगवका
 प्रवर्त थयो अने अणुप्रवर्तनी न्यिकिने हृद कमा साग्यो. यशी ने कुमार,

ज्ञान दर्शनना रक्षण माटे पोता पासे रहेनारा सुजटो पण सदाचारवाला,
समिति गुणयुक्त, दमायुक्त एवा ते इच्छे थे, परंतु धीजा अन्यधर्मीने इष्ट
तो नथी. पठी मनोहर अश्व, तथा हस्तीनी उपर घेसवाने चतुर, प्रजा रक्ष
णमां प्रचुर, पुण्यमनोरपने धारण करना, गुणशिक्तासक्त, दीनजनोने
दुःखधी मुक्त करना, सदा पोताना शासनने उद्योत करना, परशासन
वारनार, विविध पदार्थोनों संग्रह करना, अंतःपुरनो विचार राखनार
एवो ते पूणचंद्र, धर्मनाज संगे करी सर्व रिपुचक्रने वश करतो हवो.
हये पोतानी पुष्पसुंदरी स्त्रीनी साथे जोगने विषे नीति राखतां राख
तां फेटलो एक काल व्यतीत यइ गयो, त्यारे तेने एक "वीरोत्तर" नामा
पुत्र पयो, अने पठी तेने युवराजपदने विषे स्थापन कय्यो. पुष्पसुंदरी, रा-
णी पण सन्यस्तपूर्वक पांच अणुवतने धारण करती यकी शुद्ध जेनो जाव
ठे, एवी परम श्राविका यइ. एक दिवस बाहिरना सर्व वृत्तांतना कहेनारा
पुरुष पासेधी पोताना पिता मुक्तिये गया, एवुं सांजली, परम विपाद
युक्त यइ ते पूर्णचंद्रराजा जावना जाववा लाग्यो के. धन्य ठे महानुजाव म
हारा पिताने के जेणे पोताना कोमल अंगे करी छुप्कर एवुं कार्य साधी ली
! महापापमां आसक्त, अल्पसत्त्व एवो हुं तो जराने प्राप्त पयो, तोपण
विषयमांज लोभुप यइ रह्यो हुं. वली आ देहादिकने विषे अनित्यता जोठ
हुं, तोपण हजी धर्ममांज प्रमाद करी बेसी रह्यो हुं! आ प्रमाणे विचार
करतां प्रतिदिन संचितज रहे ठे. एम एक दिवस, संचित थयेला ते पुण्यचं
द्राजाने जोइ पोतानी प्रिया पुष्पसुंदरी कहेवा लागी के, हे नाथ! नकामो
खेद शामाटे करो ठो? तेवा खेद कस्याधी शुं बलवानुं ठे? माटे खेद गोडी
कांइक उद्यम करो. कारण के शोकने तो जे निःसत्त्व एवी स्त्रीयो होय ठे,
तेज करे ठे. माटे शोक गोडी थो अने हवेधी ब्रह्मचर्यव्रत जावजीव पालो.
ज्यांसुधीमां आलस्यविरहित एवा सुरसुंदरसूरि आर्हि पाउ धारे, त्यांसुधी
पूर्वोक्तरीते आप बर्त्तो. अने ज्यारे ते गुरु पधारे, त्यारे आपना जे म-
नोरथ होय, ते साधजो. आवां वचन सांजली पूर्णचंद्र राजा कहेवा ला
ग्यो के, हे प्रिये! तुं घणी चतुर ठो, कारण के मारा मनमां जे धायत
नो मुने क्लेश हतो, ते वावत, तें सर्व कही देखाडी. ते घहुज सारुं कहुं.
एम ते पुष्पसुंदरीनी स्तुति करीने राज्यनी सर्व चिंता पोताना पुत्रपर

નાંચી, સર્વ વ્યાપાર રહિત થઈને અહોનિશ જિનેંદ્રપૂજા તથા સામાયકને પ્રદાન કરવા લાગ્યો. અને ક્રિયારત થઈને અલંકાર પૌષધવ્રતને કરે છે. સ્વવાન્ એવો તે રાજા, ચિત્તને વિષે નિર્મમત્વને જાણે છે. અને રાણી પણ તપે કરી કૃશાંગી થઈ ગઈ.

હવે તે દંપતી; સુરસુંદરસૂરિના આગમનની વાટ જોઈ બેઠાં છે, તેવામાં તો શું થયું ? તો કે અકસ્માત્ પ્રવંચ એવા અતિસારની ઉપવેદનાથી પૂર્ણ ચંદ્ર રાજા અર્ધિત થઈ ગયો. ત્યારે પૂર્વે તેને વૈરાગ્ય તો હતોજ, તેમાં વધી શરીરમાં રોગ આવ્યો તેથી દેહ ગેહને વિષે નિરીહ થયો થકો સૂરિની જાણના જાણવા લાગ્યો કે, અહો ! જે ઠેકાણે સૂરિ વિહરતા હશે, તે દેશ, પુર, ગ્રામ, તેને ધન્ય છે ? જે મુનિયો તે સુરસુંદરસૂરિના ચરણદ્વયની ઉપાસના કરતા હશે, તે મુનિયોને પણ ધન્ય છે ? અરે ! એ દિવસ તે હું ક્યારે દેખીશ કે જે દિવસમાં ગુરુ પાદાંબુજને સેવીશ, તથા ગુણોર્થી શ્રેષ્ઠ એવા સાધુર્જની સેવા પણ કરીશ ? વહી પૂર્ણ અમૃતરસ સમાન શ્રીગુરુના મુલ્લ થકી નિકલતા આગમામૃતનું પાન કરીશ ? સંસારરૂપ અટવીમાં વિહાર કરવાથી જય પામેલો તથા સદા શમરૂપ આરામને વિષે નિવાસ કશું છે ચિત્ત જેનું એવો હું તૃણમાં અને મણિમાં તુલ્ય મન કરીને રૂઢા સાધુ સાથે ક્યારે વાર્તા કરીશ ? કારણ કે તે સાધુ પુરુષની સાથે જે વાર્તા છે, તે આ લોકને વિષે સંતાપસમૂહને નાશ કરનારી, ચોતરફના પાપરૂપવંકને પ્રક્ષાલન કરનારી અને સુધા સિંધુસમાન છે ? વહી તે સાધુ સંધાંતે ધર્મવાર્તા છે, તે પુરુષને પરમ નિવૃત્તિને આપે છે ? એ પ્રકારે ધર્મધ્યાનની જાણનાને જાણવા લાગ્યો. ત્યાં તો તે રાજાને નિદાનરહિત પ્રવચન રોગની વ્યથા વધી, તેને સહન કરી, માનનો તથા ક્રોધ કપાયનો ત્યાગ કરી અને સન્મૃત્યુથી તેણે પોતાના દેહનો ત્યાગ કહ્યો. પછી તે પૂર્ણચંદ્ર કુમાર, રાજ્યસુખ જોગવવાનાં શુદ્ધ વગેરે સાધન જેમાં છે એવા અગ્યારમા આરણ્યદેવલોકે મહર્ષિક દેવવણને પ્રાપ્ત થયો.

પછી શાસ્ત્રોક્ત તપથી કૃશ શરીરવાલી, શ્રીમત્ અરિહંતપદમાં ત્રમરીસમાન તે પુષ્પસુંદરી રાણી પણ સમાધિયોગથી આરાધન કરી શુદ્ધ સ્થિતજાવથીજ મરીને અંગાધસુખથી જરપૂર એવા તેજ અગ્યારમા આરણ્યદેવલોકને વિષે મહર્ષિક દેવતા થઈને અવતરી ॥ શ્લોક ॥ તત્રૈકસ્મિન્ને

तथावै विमाने, चंचत्कांत्योदेवयोर्जासमाने ॥ आसीदायुर्विशतीसागराणि,
स्फूर्जदब्धीरेकयुक् सागराणि ॥ १ ॥ अर्थः—प्रकाशमान एवा ते एकज आं
रणविमानने विषे घेहु देवता मित्र घया, अने त्यां सुंदर वीश सागर आ
युने जोगवत्ता ह्वा.

ए प्रमाणे पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरना चरित्रने विषे पूर्णचंद्राजाधि
हारनामा पांचमो सर्ग संपूर्ण चयो ॥ ५ ॥ आर्हि पृथ्वीचंद्र अने गुणसा
गरना दशजवनो संबंध समाप्त चयो ॥ १० ॥

॥ अथ ॥

॥ पष्ठसर्गस्य बालावबोधः प्रारब्धते ॥

पुण्यानुबंधि पुण्येन, सुस्थितौ सुचिरं च तो ॥ उपित्वा च ततश्च्युत्वा,
यत्प्राप्तो तन्निशम्यताम् ॥ १ ॥ अर्थः—पुण्यानुबंधि पुण्ये करी घणोक काल
ते येहु जण, देवतापणे सारी स्थितिमां रही त्यांथी द्यवीने जे स्पष्टे प्राप्त
घया, ते कवि कहे ठे के, हे जव्यजनो! हुं कहूं वुं, ते सांजलो. श्री जंबु-
द्वीपना नरतखंरुमां दक्षिणनरतार्कने विषे विदेहनामा जनपद ठे, तेमां
मिथिला नामा नगरी ठे, जे नगरीनी बाह्यार तथा थंदर, उत्तम मनोहर
वायावाळा अने पुष्पफलायी जरपूर एवा पुष्पागना वृक्षोयी तथा धीजा पण
वृक्षोयी सुशोजित आरामो ठे. तेमां नरसिंह नामा राजा राज्य करे ठे. ते
सिंह समान एवा नरसिंहराजानुं नाम सांजली शत्रुनृपरूप गजो प्राप्त
पामे ठे. शीघ्र अने लीझाना विद्यासवाली, दोषसमूहयी विरहित, सर्व
कलाकलाययी मनोहर एवी तेनी गुणमाळा नामा पहराणी ठे, तेनी साये
अत्युत्तम जोग जोगवतां ते राजाने घणोज काळ व्यतीत चयो.
हवे एक दिवस ते राजाये एकांतमां घेवां घेवां, विचार कर्यो के जगत्
मां मारी कीर्ति प्राय ठे के अपकीर्ति! तेनी हुं तपास तो करावुं! एम वि
चारी तेना तपास माटे मोक्षेखा पोताना अनुचरे आवीने करुं के, हे रा-
जन्! आपना फदेवा प्रमाणे हुं तपास करतो ह्ता. त्यां में रस्तामां चाखतां
कोइएक ग्रीयोनो शब्द सांजल्यो के ॥ श्लोक ॥ नरसिंहनृपोजीपात्, फ-
याऽप्युके प्रगहनया ॥ अन्याद् नरसिंहोन, कित्त्वयं नरजंबुकः ॥ १ ॥ अर्थः—
कोइएक प्रगहन ग्रीये करुं के, हे घेन! आ गामनो नरसिंहराजा घणां धर्य

જીવતો રહો, કારણ કે તેમાં પોતાના નામ પ્રમાણેજ ગુણો છે. તે સાંતલી
 ઘીજી સ્ત્રી કહેવા લાગી કે, હે વેન ! તું છોટું વોલે છે, તે નરસિંહરાજા ના-
 મથીજ નરસિંહ છે, પણ ગુણોથી નથી. ગુણોથી તે તો જંબુક સરલો છે.
 કારણ કે જે પુત્ર ન ઇતાં પણ નિશ્ચિત થઈ સુઈ રહે છે ! તથા જોજન પણ
 કરે છે. વલ્લી તેમાં સર્વ પ્રકારનું સામર્થ્ય ઇતે પણ તે પુત્રપ્રાપ્તિ માટે મંત્ર,
 યોગ, કલા, તથા વિદ્યાની સામગ્રી મેલવવામાં નિરુચ્ચમીજ રહે છે. માટે
 તેને તું ગુણથી નરસિંહ કહે, પણ હું કેમ કહું ? યતઃ ॥ પુત્રં વિના કુલં કી
 દ્વક્, મંત્રહીનાશ્ચ કાઃ ક્રિયાઃ ॥ નેત્રહીનં તુ કિં રૂપં, શીલહીનં ચ કિં તપઃ
 ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—પુત્ર વિનાનું કુલ શા કામનું ? તથા મંત્ર વિનાની ક્રિયાઈ
 પણ શા કામની ? નેત્ર વિનાનું રૂપ શા કામનું ? અને શીલ વિનાનું તપ પણ
 શા કામનું ? ॥ ૧ ॥ હે વહેન ! પિતાદિક સર્વ પણ સત્પુત્રે કરી સુલ્લી થાય
 છે ॥ યતઃ ॥ આનંદં જનકોવિજર્તિ હૃદયે, સ્વાસ્થ્યં જનન્યદ્ભુતં, તૃપ્તિં પૂર્વજ
 પૂરુષાઃ સ્વસુહૃદોદર્પં વિપાદં દ્રિપઃ ॥ પ્રત્યાશાં ચ પિતૃશ્ચસાપિ ગુરવો દેવાશ્ચ
 પૂજાં પરાં, સ્તૌત્યાઃ સ્યુઃ સ્વગુણા હિ તત્સુતજનિઃ કલ્પદ્રુમેન્ન્યોઽધિકાઃ ॥ ૧
 ॥ અર્થઃ—હે સત્ત્રિ ! પુત્ર જન્મથી પિતા જે છે, તે હૃદયને વિષે આનંદને
 ધારણ કરે છે, જનની પણ આશ્ચર્યકારક સ્વાસ્થ્યને પામે છે. પૂર્વજ પુરુષો
 તૃપ્તિને પ્રાપ્ત થાય છે, પોતાનાં સગાંવહાલાં જે છે, તે હર્ષને પ્રાપ્ત થાય છે,
 વિદેષી જનો વિપાદને પામે છે, પિતૃશ્ચસા જે ફડ, તે પાઠી દ્રવ્ય વગેરે સે
 વાની આશાને પ્રાપ્ત થાય છે, અને ગુરુ તથા દેવતાઈ પૂજાઈને પ્રાપ્ત થાય છે.
 પિતાના જે ગુણો હોય તે તેના મરણથી નાશ પામ્યા હોય, પણ પુત્ર થવાથી
 પાઠા સ્તુતિ કરવાયોગ્ય થાય છે. તે માટે પુત્રનો જન્મ છે, તે કલ્પદ્રુમથી
 પણ અધિક ગુણવાલો છે ॥ યતઃ ॥ નેપથ્યૈર્વિવિધેરસૈર્વહુવિધૈરુદ્ધાપનેઃ ક્રીડ
 નૈર્નામસ્થાપનચૂલિકાદિકરણેરાલિંગનૈર્વાહનૈઃ ॥ વિદ્યાધ્યાપનકર્મકોશલગુ
 ãારોપૈશ્ચ યે નંદનં, સ્વસ્માદપ્યધિકં કરોતિ ચ પિતા, કેર્નામ ન શ્લાઘ્યતે
 ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—અનેક પ્રકારનાં વસ્ત્ર વગેરે પહેરાવવાથી, વિવિધ પ્રકારના ર-
 સોથી, ઘણા પ્રકારના લાઠી લઘાવ્યાથી, ઘણા પ્રકારની ક્રોડાઈથી, નામ
 સ્થાપન, ચૂનાકર્મના કરવાથી, તે પુત્રના આલિંગનથી, તેને તેડવાથી, વિ-
 દ્યાના અધ્યાપનથી તથા કર્મકુશલપણાના અને ગુણોના આરોપણથી જે પો-
 તાના નંદનને પોતાથી પણ અધિક રાલે છે. માટે તે પિતા, કેમ વચ્ચણાય

नही? अर्थात् पुत्रवालो प्राणी सुखने तथा यशने केम न पामे? ए प्रकार-
नां वचन माणसना मुखयकी सांजली पोताना हृदयने विषे ते सर्व साची
यात मानी तुरत मंत्रीने बोलाव्यो, अने पुत्रप्राप्तिने माटे नरसिंहराजा मं-
त्रीने पुत्र प्रवानो उपाय पूढवा लाग्यो. त्यारे मंत्रीये कहुं के, हे स्वामिन्!
मैं सांजल्युं ठे के विचित्र प्रकारना आनंवरने धारण करतो केटलाएक देशो
मां फरतो फरतो कोइएक योगीइ पुरुष, आंहिं आपणा गामनी याहेरना
वनमां आवेलो ठे. ते योगी सर्व सामर्प्यवालो ठे, माटे तेनी पासे आप पुत्र
मागो. कारण के तेना सरखो बीनो कोइ प्रौढकार्यकारक पुरुष आ आला
जरतखंनमां देखवामां आवतो नयी. ते सांजली नरसिंह राजाये माणस
मोकली ते योगीइने सन्निय तेढाव्यो, त्यारे ते योगी जुझता हायीनी
पेठे विद्यामदयी जरपुर थको त्यां आव्यो. पठी तेने प्रौढ आसन नांखी आ
प्युं त्यारे तेनी पर बेवो. पठी तेनो सत्कार करी नमन करी राजाये कहुं
के, हे योगीइ! आपनी केटलीक शक्ति ठे? त्यारे योगीये कहुं के तमारे
पूढवानुं शुं काम ठे? जझे डुप्करकार्य होय अने तेनी पण जो तमारा मन
मां इछा होय तो ते पण कहो? जो तमे कहेता हो, तो नागकन्याने पण हुं
आंहिं पेठांज लावी आपुं, अथवा तमे कहो, तो तमारा रिपुसमूहने तमा-
रा चरणमां नमावी दठं? अने तमारा मनमां धारेला अने जे घणाज दूर
होय, ते गज अश्वदिकने पण हरण करी आंहिं सहु देखे एम आणी आपुं?
ते सांजली विस्मित थयेला राजाये कहुं के ज्यारे एटलुं थपुं कहो गो, त्यारे
ए सर्व बात तो रहेवा यो, पण हाइ एक नागकन्यानेज लावी आपो जोइये?
त्यारे ते योगीये हृदयमां एक क्षणवार ध्यान थसुं, त्यां तो रत्नाजरण रूपित
एवी एक नागकन्या आवी उज्जी रही अने कहेवा लागी के, हे योगीइ! मु-
ने आपे केम तेढावी ठे? जे इछा होय, ते फरमावो. एम कहीने उज्जी रही.
त्यारे योगीये कहुं के, हे जझे! जेम आ राजा कहे तेम तुं कर. त्यारे ते मा-
गांगना राजा पासे जइ हाय जोडीने कहेवा लागी के हे स्वामिन्! मने केम
योझावी ठे? जे आझा होय, ते फरमावो. त्यारे राजाये कहुं के, हे छि! तुं
केम आवी गो, अने कोण ठे? त्यारे ते बोधी के महाराज! हुं नागेंजनी
स्त्री तुं. अने आ योगीइना बोझावमाथी नागलोकयी आवेली तुं. ते पठी
राजाये कहुं के ते तो ठीक. पण तुं शुं करवा आवेली गो? त्यारे ते. जेजो

के ते कांही हूं जाणती नथी. पठी गजाये ते योगीने एवो चमत्कारिक जाणी नागेंडकन्याने नमस्कार करी जावानी रजा आपी अने पठी योगी अने कहेवा लाग्यो के, हे योगीन्द्र ! अहो आप आवा महोटा सामर्थ्यवान् ठो, ते तो मने हास प्रत्यक्षमांज देखायुं ? एम कहीने ते महायोगीने एकांत स्थलमां घोखावीने पोताना पुत्ररूप स्वार्थने पूठवा लाग्यो. त्यारे योगीये कहुं के वस, एटखुंज काम ठे ना ? अरे हे राजन् ! मारा महिमारूप अंबुधि पासे एवी अणुसमान वातमां ते शुं करुं ठे ? जेणे समुद्र तरी खीधो तेने जले जरेखा गायनी खरीना खाडानो ते शो हिताव ठे ? कां हिंज नहिं. माटे हे राजन् ! हूं तुने कहुं, तेम कर के जो, तुं काखीझोद शने दिवसे हाथमां उघाखुं खड सझने मध्यरात्रे स्मशानमां आवजे. त्यां उवालिनी देवीपासे हूं तुने पुत्र अपावीश ? वखी धीजुं पण तुने जे कांइ अजीष्ट ह्शे, ते अपावीश ? तथा तारी सहायता पण ते देवीना अनुग्रह्यो याशे ? ते वचन सांजली अत्यंत खुशी भयेखो राजा कहेवा लाग्यो के, महाराज ! आप कहो ठो, तेम हूं जरूर करीश. एम कही ते योगीन्द्रने विसर्जन केल्यो.

त्यार पठी काह्या एवा मंत्रीयो जेला थइ नरसिंह राजाने कहेवा लाग्या के महाराज ! ए योगीना घोखवा पर विश्वास करशो नहिं हो ? कारण के जगतमां मनुष्यो जे ठे, ते कर्म करी जिज्ञ जिज्ञ स्वजाववालां होय ठे. तेमां पण आवा योगीयोना तो विश्वास करवोज नहिं ॥ यतः ॥ कृतघ्नो निर्दयः पापी, परझोही विघातकः ॥ रौद्रध्याननरोयोगी, न विश्वासास्पदं सदा ॥ १ ॥ अर्थः—कृतघ्न, पापी, परझोह करनार, रौद्रध्यानी एवो योगी नर, निरंतर विश्वास करवायोग्य होतो नथी. राजाये ते वात सांजली कहुं के ठीक ठे, तेमे कहो ठो, तेमज करीश.

हवे जे कासिचउदशनो दिवस योगीये कह्यो हतो ते दिवसे राजा मध्यरात्रिये हाथमां उघाडी तरवार सझने स्मशानमां गयो, अने ते योगी पण आच्यो. पठी त्यां ए वेहु जण जेगा थया, अने शुद्धजूमि करी दीवो करी मंरुस काढ्युं. पठी योगीये नरसिंह राजाने कहुं के हे राजन् ! दक्षिण दिशामां एक वड ठे, ते वडनी शाखामां एक शय बांधेखुं ठे, तेने तुं जखदी जझने सड आद्य. जो कदाचित् ते शय घोसे, तो पण तेने तारे कांइ पण प्र-

रमुत्तर देयो नहिं. एमने एम बोल्याविनाज चावुं आवुं, अने कोइची पी
तुं पण नहिं. ते सांजली राजा एकदम दक्षिण दिशामां बडपासे जइ ते बड
नी शाखापर चडी शयने गोडी लइ ने त्यांची चाखवा लाग्यो, त्यां तो जे
सय हतुं ते राजापासेची जेम हतुं तेमज बडनी नास आवीपातुं बंधाइ गयुं.
त्यारे राजा विचार करवा लाग्यो के, अरे ! मारी पासे शय हतुं ते क्वां गयुं?
एम विचारी ज्यां आधुं पातुं जोवे वे, त्यां तो शयने बडनो नासपर पूर्ववत्
बंधायेसुं दीतुं. पावो बली पीजी वार राजा बडपर चडी ते शयने गोडी
खइ चाखवा लाग्यो, तेवामां शयमां रहेलो व्यंतर घोळ्यो के अहो चूपास!
तारुं नाम जे नरसिंह वे, ते खोटुंज वे, कारण के तुं शृंगाल समान गो.
केम के तुं स्वधर्मने गोडी कुकर्मने करे वे ! अरे तुं तारा मनोहर अने
उत्तम एवा स्थानकने मूकीने जेमां जइने स्नान करतुं पडे, एवा आवा
जपंकर स्मशानमां आव्यो ? तया बली था अथवित्र शयने अह्यो ?
बली हे राजन् ! हुं तुने कहुं हुं के जो तुं मने थाहिं मूकीने पावो नहिं.
जा, तो हुं तारा जीणा जीणा कटका करीने तेनुं स्मशानस्थ सर्व जूनांने
यसिदान करी दइश ? इत्यादिक जयकारक वाक्य कहरीने ते व्यंतरे जया
नक आकारवालां हजारो रूप देखाव्यां, तो पण राजा ज्यारे होज न पा
म्यो त्यारे राजाना निर्जयपणारूप साहसने जोइने तुष्टायमान घेयला ते
व्यंतरे कातुं के, हे राजन् ! जे कार्यने तुं निधे करवा घेजो गो, ने कार्यमां तुं
निधख गो. अर्थात् ते धारेला कार्यमां कदाचित् जय उत्पन्न घाय वे, तो प
ण ते कार्यघांयी तुं पावो पग करतो नयी ? ते माटे तारा आवा पराक्रम
ची हुं तुष्टायमान घेयलो तुं तेची एक तुने सत्यवचन कहुं हुं, ने सांजळ.
हे राजन् ! तुं तो सरख गो तया पुत्रार्थी गो, परंतु था योगी जे वे, ते तो
वग वे अने तुने वगवा इछे वे. तेनुं करेसुं था घणुं खोटुं वे, तुने जे नागेंद्र:
नी रवी देखाडी, ते पण पैंडजासिक विद्यापी यतार्थी वे, तेची हे जाइ ! तुं
विश्वास पाव्यो. परंतु वस्तुतः ते सर्व अस्तव्यज वे. ते योगी तारा शरीरुं
यसिदान दइने धर्माने साधवा इछे वे, माटे पुज्जनशिरोमणि एवा ते योगी
इने तारे हरपीज त्याग करवा जोइये ॥ यतः ॥ पुज्जनानां कंटकानां, समा
मृत्तिनिरसदा ॥ उरानन्मुखजंगोषा, हरतोषा शिमर्जनम् ॥ १ ॥ मृगनीन-
मळनानां. वृषजस्रमंतावविहितवृत्तीनाम् ॥ मुष्पकपीशपिमुना, नि.

प्रकारणवैरिणोजगति ॥ २ ॥ छुडाः खट्पाय कार्याय, महतां व्यसनैपिणः ॥
 मक्षिकाणामजावाय, कुष्टी सूर्यास्तमीहते ॥ ३ ॥ नीचेपु जंतुपु प्रायो, रंज्य
 ते स्वामिनां मनः ॥ यादृग् तैलेन तेजस्वी, दीपस्ता दृग न सर्पिषा ॥ ४ ॥
 अर्थः—दुर्जनो नो अने कांटानो खजाव सरखोज होय ठे, माटे ते वेहुनो
 उपाने करी मुखजंग करवो. अथवा तेनो दूरथी त्याग करवो ॥ १ ॥
 मृग, मीन अने सुजन, ए त्रणे जण तृण, जख, अने संतोष, तेणे करी
 निवृत्ति पामेला ठे, तो पण ते त्रणमां एकनो वैरी खुब्धक, बीजानो वैरी
 धीवर, अने श्रीजानो वैरी चानीयो. आ त्रण जण ते त्रणना जगतने विषे
 निष्कारणज वैरी थाय ठे ॥ २ ॥ बखी छुड प्राणी ठे, ते पोताना खट्प
 कार्य थावा माटे महोटा जनने दुःख देवानी इठा करे ठे. केनी पेठे ?
 तो के, जेम पोताना सडेला अंगो पर माखीयो न बेसे, ते माटे कुष्टी
 पुरुष, सूर्यना अस्तपणाने इष्टे ठे ? एटखे जे कुष्टी होय ठे ते एम वि-
 चारे ठे, के जो सूर्य आग्रमी जाय, तो मारा अंगोपर माखीयो आवती
 धंध थाय ॥ ३ ॥ नीच एवा मनुष्यने विषे तेना अधिकारीयोतुं मन राजी
 थाय ठे, केनी पेठे ? के दीपक, जेवो तेलथी प्रकाश करे ठे, तेवो घृतथी क
 रतो नथी ॥ ४ ॥ माटे हे राजन् ! ते खल एवा योगीश्वरनो तुं विश्वास क
 रीशज नहिं. अने पुत्रने माटे जे तुं प्रयत्न करे ठे, ते पण हवे करीश नहिं.
 अने जा. हुं तुने एक वचन आपुं तुं, के आजग्री सातमे दिवसे तारी ली
 ने सूर्यतुं स्वप्न आवशे, अने ए एंधाणीथी तुं जाणजे जे तारे कुलदीपक. पु-
 त्र जरूर थाशे, तेम ठतां पण कदाचित तुं आ शय सइ जावा वगेरेना प्रय
 त्ने ठोड्य नहिं अने योगी पासे आ शयने सइ जा. तो पण आटखुं तो
 ध्यानमांज राखजे के जो ते योगीन्द्र तारी पासे तारी तरवार मागे,
 तो तेने सर्वथा आपवी नहिं. जो तारा हाथमां तरवार हसे, तो मारी
 सहायताथी ते योगीने तुं जरूर जीतीश ? ए प्रकारनां शयगत व्यंतरनां
 वचन सांजली ते वचन ध्यानमां राखी, शयने सइ ते योगीपासे आव्यो.
 पठी ते शयने योगीये वतावेला स्यलमां मूकी रक्तचंदन तथा राती
 कणेरनां पुष्पोथी तेनुं पूजन करी मंरुलमां मूक्युं. पठी ते योगी नरसिंह
 राजाने कहे ठे के, हे राजन् ! तारा हाथमां जे आ तरवार ठे, ते मारा
 हाथमां आप. त्यारे राजा पेक्षा व्यंतरनुं वचन संजारीने विचारवा लाग्यो

जे मने व्यंतरे तेना हाथमां तरवार देवानी ना कही ठे. माटे ते आपवी नही ? एम विचारी योगींजने कहेवा खाग्यो के, हे योगींजनाथ ! सुजट जनने पोतानो हथीपार तो कोइने थापवोज नहिं. कारण के तेने अचानक कांइक जो थाफत आवे, तो ते हथीपारधीज मटे ठे ? माटे आ तरवार हुं आपने थापीश नही. ते सांजसी योगींज घोव्यो के, हे राजन् ! जाजुं घोस तुं मूकी दे अने ते तरवार मुने थाप. कारण के तुंतो ते तरवारनोज स्वामी ठो, पण हुं तो तारो पण स्वामी तुं, अने हुं उपारे तारुं रक्षण करवा घेठो हुं, त्वारे तारे कोनी रीक ठे ? ते कहे. अने मारे तो मंत्र साधवाने माटे खांडाना हथीपारनी अपेक्षाज ठे, अने तारे कांइ तेनी जरूर नथी. ए वचन सांजसो राजा कहे ठे के, हे तपस्वी महाराज ! हुं आ तरवार छइ उपारे थाहिं ठजो रहेसो तुं, त्वारे तो देव पण मारी पर अने तमारी पर कोए करवाने समर्थ नथी. तो बीचारा छुइ व्यंतरो तो गुंज करवाना ठे ? माटे आप खुशीधी मंत्रसाधना साधो. आम कहेवायी ते योगीनो स्वार्थ सिद्ध न थयो तेथी तेणे तेने घणी रीते समजाव्यो, पण ते व्यंतरनुं वाक्य पाद राखी राजाये ते योगीनुं एक पण वाक्य मान्युं नहिं अने ठेवट पोतानी तरवार नज थापी. त्वारे तो जेम दुग्ध पान करावी ठेठेरेसो सर्प पोताना स्वामीने करडवा तपार थाय, तेम अत्यंत क्रोधांध घयेसो ते छुट योगींज कहेवा खाग्यो के, हे मूरराजा ! आधी रीतनी महोटी महेनत मारी पासे करावी अने जराक जेटसुं आ तरवार देवारूप मारुं वचन ठे ते पण मानतो नथी ? एवी रीते बकतो बको पोतानी पासे एक खन्न हतुं, ते छइने योगी राजानी सामो दोढ्यो. पठी तेने पोतानी सामो आवतो जोइने राजा कहे ठे के, हे योगींज ! तुं मने मारवा आव्यो, ते जाण्युं, पण तुने हुं प्रार्थना करी कहुं तुं के तुं मारी दृष्टिथी थापो जा. कारण के कपायबन्न पहेरी योगीना वेपने धारण करनार एका तारी पर माराधी घा थाय तेम नथी ? अर्थात् तुं धिंगधारी योगी ठो, माटे हुं साचार तुं. कदाचित् जो अन्यवेपधारी हत तो तो हुं सर्वे तारुं जोर धतावी आपत ? माटे तारा जीवित सामुं जोइने जे रस्ते मारी सामो आव्यो, तेज रस्ते पाठो तारे ठेकाणे जइ घेस. अने हे धूर्त ! आवो योगीनो वेश धारण करी हुं जेवा धर्मीजनने ठगीने तुं केटला क काज जीववानो ठो ? हुं तो तुने दासज यमराजाना घरनो अतिथि करवा

ने सावधानं तुं, पण धर्मवेप धारण करनार थइ वेठो ठो, माटे निरुपाय ठो. हे पापी ! मारा शरीरथीज ते वेतालने प्रसन्न करी तुं वेतालमंत्र सिद्धिनी इष्टा करे ठे ! तेथी एक समजाय ठे के तुं आ लोकना अने परलोकना पुण पापनी शैलीने पण जोतो ज नथी ? आवां राजानां वाक्य सांजली योगी विचार करवा लाग्यो के, अरे ! आ मारी हृजत वात राजाये केवी रीते जाणी ? वली पण विचारवा लाग्यो के जे कार्य माटे में लिंगीनो वेप धारण क ख्यो, ते कार्य तो मारुं जरा पण पार पड्युं नहिं ! एम विचारी ते लज्जायुक्त थयो थको पश्चात्ताप पामी पोताना हाथथी खरू दूर फेंकी दइने हाथ जोडी नरसिंहराजाने कहेवा लाग्यो के, हे शूरवीर ! आ प्रकारनां तारां वचन थी मारा हृदयमां जे अज्ञान हतुं ते सर्व नाश थइ गयुं. अने ज्ञानद्वार उघडी मने सत्याऽसत्य पदार्थ सर्व देखवामां आव्या, अने एटला दिवस हुं खराब जनोनी संगतिथी जटक्यो, हाल हवे तमारी कृपाथी मने विवेकमार्ग उपलब्ध थयो ? ते माटे गुरु पासे जइ तमने उगवाना पापनुं प्रायश्चित्त ग्रहण करी परजव साधवाने माटे यत्न करीश ? अने हे राजन् ! में तमारो महोदो अपराध कख्यो, ते क्षमा करजो. अने एक हुं तमने कहुंहुं, ते सांजलो. के गुरु परंपराये आवेलो ग्रणसंरोहण नामनो आ एक मारी पासे मणि ठे, तेने दुष्टकर्मथी निवृत्त करवाना उपदेशदायक एवा तमने हुं आपुं तुं. ए सांजली राजा कहे ठे के, हे योगीन्द्र ! तमारा सरखा विवेकी जनने तो जे म तमे कहे ठो, तेमज करवुं घटे ठे, अने माराथी जे कांइ आपने दुर्वास्य कहेवाणां होय, ते माफ करवां. एम कही तेणे मणिनी पूजा वगेरेनो विधि पूठी लीधो अने ते मणि पण लीधो. पठी प्रातःकालने विपे परस्पर घणुंज क्षमापन करी परमार्थ साधवामां जेनां चित्त बंधाइ गवां ठे, एवा बेहु जण पोत पोताने स्थानके गया. पठी राजाये घेर आवी ते वनेली वात मंत्री वगेरेने कही, ते सांजली सहुं कोइ खुशी थया. अने नगरीने विपे महोदो उत्सव थयो. नगरस्थ सर्व लोक अत्यंत उत्साहित थयां.

हवे अग्यारमा अरण देवलोकमां पूर्णचंद्रराजा जे देवता थयो हतो, ते त्यांथी च्यवीने आ नरसिंह राजानी स्त्री गुणमाळा नामा जे राणी हती, तेना उदरसरोवरने विपे वेतालने मट्या पठीना सातमा दिवसनी रात्रे आ बी पुत्रपण्याये अवतरल्यो. त्यारे ते गुणमाळा राणीये स्वप्नने विपे निर्मल एवो

ધનને દાન માટે, જીવનને ધર્મ માટે અને શરીરને પરોપકાર માટે ધારણ કરે છે ॥ ૧ ॥ એમ પરસ્પર કહેતાં કહેતાં તે વેદુ છત્રી પુરુષ, ડ્યાં કરુણશ-
બ્દથી રુદન થાતું હતું, તેને અનુસારે ત્યાં ગયાં. ત્યાં જઈ જોવે, ત્યાં તો કોઈ
એક શત્રુના કરેલા પ્રહારોથી વિક્ષણ એવા વિદ્યાધરને દીઠાં. અને તેની પા
સે દીન જેનું મુલ્ય છે તથા રુદન કરતી એવી એક વિદ્યાધરીને દીઠી. તે વેદુ
ને જોઈને નરસિંહ રાજાએ ડુઃખિત એવા તે વિદ્યાધરનું યોર્ગીઝના આપેલા
મણિના જણથી પ્રફાલન કર્યું. ત્યાં તો તે વિદ્યાધર ચૈતન્યયુક્ત થઈ જઈ
હર્ષાચ્છાન થયો થકો વિસ્મય પામી તે રાજાને કહેવા લાગ્યો, કે અહો!
હાલમાં તો અમારો મહોટો પુણ્યોદય થયો લાગે છે ? નહિં તો આપ સરસ્વા
સુજન પુરુષોનો આવા જંગલને વિષે સમાગમજ ક્યાંથી થાય ? તે સાંજણી
રાજા કહે છે કે, અરે જાણ ! તમારા જેવા સુઠ પુરુષો તો વિદ્યાધરને પુણ્ય
ના અણુત્તરીજ બનાવેલા છે. અર્થાત્ પુણ્યરૂપ શરીરવાલાજ બનાવ્યા છે. તે
ઠતાં પણ તમોને આવું ડુઃખ તે ક્યાંથી થયું ? વહી પણ કહે છે કે, હે સુઠ !
ડુઃખ પણ હોય ? કેમકે સંપત્તિ અને વિપત્તિ એ બે વાનાં મહાન્ પુરુષોને આ
વ્યાજ કરે છે. તે કાંઈ હીનજનને આવતાં નથી. જુઝ. કય તથા ઘડિ, એ
વેદુ વાનાં ચંદ્રમાનેજ હોય છે, અને વીજા તારાઝ તો ઘણા છે, પરંતુ તેને
કાંઈ હોતાં નથી. તોપણ હે જાણ ! આપના ડુઃખની વાત તો સવિસ્તર મને
કહો. ત્યારે વિદ્યાધર કહેવા લાગ્યો કે, હે સજ્જન ! સાંજણો.

દેવતર્કિયે યુક્ત એવા વૈતાલ્ય નામા પર્વત ઉપર તે પર્વતની ઉત્તરશ્રેણિયે
રક્ષધર્મ નામક એક પુર છે, તેમાં જયંત નામા રાજા રાજ્ય કરે છે, તેનો જય
વેગ નામા હું પુત્ર હું. વિદ્યા તથા પિતૃવલ્લ તેણે કરી હું ઉદ્ધત હું. હવે તેજ
વૈતાલ્ય પર્વત ઉપરની ઉત્તર શ્રેણીમાં વહી વીજું અપૂર્વ, કુંજપુરનામા એક
પુર છે. તેમાં દર્પધર નામક રાજા રાજ્ય કરે છે, તેને મદારા પિતાએ મદારી
રવિ નામની વહેન આપી. ત્યાર પછી કોઈ નિમિત્તિયાયે આવીને કહ્યું
કે, તમે દર્પધર રાજાને કન્યા તો આપી, પણ તેનું આયુષ્ય અસ્પષ્ટ છે, માટે
તમારી કન્યાને થોડાજ દિવસમાં વેધવ્ય આવશે ? તે સાંજણી વહેમમાં
પડેલા મારા પિતાએ તે કન્યા વીજા અચલપુરના રાજા અનંગવેગ નામા
વિદ્યાધરને આપી. તે વાત સાંજણી કોપાયમાન થયેલો દર્પધર રાજા,
મારા પિતા સામો ઘડવા માટે તૈય્યાર થયો. પછી ત્યાં તેની સાથે મહોટો

संग्राम थयो. तेमां मारा पिताये तत्काख ते दर्पधर राजाने यम राजानी से-
वा करवा पडोवाडी दीधो. तदनंतर पोताना पितानुं बैर खेवाने इछतो ए-
वो तेनो पुत्र, मने दुश्मननो पुत्र जाणी मनेज मारवानुं ठिऊ शोधतो थ-
को सर्वत्र घणा दहाडा आडो अवलो परित्रमण करवा लाग्यो. हवे एक
दिवस हुं आ मारी स्त्रीये सहवर्त्तमान आपना नगर आगलना वनने विपे
क्रीडा करवा आव्यो. प्रमत्त थइ क्रीडा करतो मुने जोड्ने त्यां ठिऊ पामी
आकरा प्रहारोये करी मुने आवी रीते मारीने ते जागी गयो. आ प्रमाणे
मार पडवाची हुं आहि निश्चेष्ट थइ पडेखो हतो, अने आ मारी स्त्री मने
आवी दशमां जोइ दुःख पामी रुदन करे ठे. ते बात सांजली राजा बो-
ल्या के, अरे! सारा माणसने प्रमत्तपणामां पडेखा जीव पर जे धा करवो, ते
उचितज नहिं. हवे जयवेग विद्याधर कहे ठे के, हे राजन्! आवी आपत्ति
मां पण आप जेवा सुझ जननो मुने समागम थयो? तेथी मुने आनंद थ
यो ठे. पठी राजाये तेनो सत्कार कख्यो, तथा तेनी स्त्री विद्याधरी पण आ
वी रीते पोताना स्वामीने स्वस्थ करवा रूप चमत्कार जोड्ने विस्मय पामी.
पठी ते वेहुजणने साथे खइ राजा पोतानी स्त्रीनो दोहद पुरो करी घेर
आव्यो अने केटलाएक दिवस तेने राख्यां. त्यारे विद्याधरे कहुं के, म्हा
राज! हवे अमोने अमारा स्थानपर जावानी आझा आपो. त्यारे राजाये
तेने रजा आपी. पठी विद्याधर तथा तेनी स्त्री ए वेहुजण पोताना स्थान
प्रत्ये गयां.

हवे ते राणीये समय पुर्ण थये ठे एटसे नवमास पूर्ण थये थके सु-
दिवसमां सारा प्रकाशमान तथा सुशोजित एवा पुत्रने प्रसव्यो. ते प्रजा
पूजे करी युक्त, मनोहर, कमलनी पांखडी समान नेत्रवाखा एवा पुत्रने
जोड्ने राणीने, कांइ पण प्रसववेदना जशाणी नहिं. पठी पुत्र उत्पन्न थवा
सुमुखा नामा दासीये आवी राजा पासे वधामणी स्नाधी. राजाये ए
वधामणी सांजली एक माथाना मुकुट शिवाय स्वांगगत जे कांइ आजर
हतां, ते सर्व तेने आपी दीधां. ते वखत याचक जनने मोहोटां. दानो
राख्यां, घंदीखानेथी घंदीवानोने गोडी मूक्या, आखा गाममां वधाइ
रावी. हवे प्रथम ज्यारे पुत्र गर्जमां रह्यो हनो त्यारे राणीये स्वप्नमां सूर्य

જોયો હતો, તથા સાતમે મહીને સેના સહિત રાજકીલા તથા વનકીડા કરવાનો દોહદ ઉત્પન્ન થયો હતો, તેથી તે પુત્રનું નામ સ્વજનોની સમક્ષ “સૂરસેન” એવું પાડ્યું. નરસિંહ રાજાને પુત્ર થયો સાંજલી તે સમયને ત્રિપે પ્રદાર પામી પહેલાં જ વિદ્યાધરનું રક્ષણ કરેલું હતું તે જયવેગ નામા વિદ્યાધર, રવિકાંતા નામા પોતાની સ્ત્રીયે સહિત ત્યાં આવ્યો. આત્રીને તે રાજાના અશ્રુત કુમારને જોઈને અત્યંત હર્ષાયમાન થયો. અને પોતાના ઝૂપણોયે કરી તેને સર્વાંગ ઝૂપિત કહ્યો. વિદ્યાધરી પણ રાણી પાસે આત્રી પુત્રનો હર્ષ કરી કહેવા લાગી કે, હે સહિ ! મુને પણ હાલ્લ ગર્જ છે, તે જોઈને એક નૈમિષિકે કહેલું છે, કે જો તમારે કન્યા આવે, તો તે કન્યા તમે નરસિંહ રાજાના સૂરસેન નામા પુત્રને આપજો. માટે હે વહેન ! જો મારે કન્યા આવશે તો તે કન્યા હું તમારા સૂરસેન પુત્રનેજ આપીશ, એમાં સંશય રાલ્લશે નહિ. અને જો પુત્ર આવશે તો તો કાંઈ ઉપાય નથી. એ સાંજલી રાણી કહેવા લાગી કે, હે પ્રિયસહિ ! આપણે વેલુ એકજ ઠેયે. માત્ર શરીરથીજ જુદાં ઠેયે. માટે જેમ તમને રુચે છે, તેમ મને પણ રુચે છે. એમાં કાંઈ પણ વિચારણીય નથી. એમ કહીને રાણીયે તેને લાન, પાન, દાન અને માનથી અત્યંત સત્કાર કહ્યો. તેમ નરસિંહ રાજાએ પણ તે વિદ્યાધરનો સારી રીતે સત્કાર કહ્યો. પછી રાણી અને રાજા, વિદ્યાધરી અને વિદ્યાધર, એ ચારે જણ પરસ્પર અમૃતે જાણે સૌંચ્યાં હોય નહિ ? એવી પ્રીતિલતાને અધિક વધારવા લાગ્યાં ॥ યતઃ ॥ દદાતિ પ્રતિશ્રદ્ધાતિ, ગુહ્યમાહ્યાતિ ધૃષ્ટતિ ॥ ઝુંકે ઝોજયતે ચાપિ, પદ્વિધં પ્રીતિલક્ષણમ્ ॥ અર્થઃ—ગ્રહણ કરે અને પાતું આપે, ગુહ્ય વાત કહે અને વલી પૂઠે, જમે તથા જમાડે, એ ઠ પ્રકારે પ્રીતિનું સંરક્ષણ હોય છે. એવી રીતે પ્રીતિમાં વધારો કરી વિદ્યાધર અને તેની સ્ત્રી એ વેલુ જણ પોતાના વૈતાલ્ય પર્વત પ્રત્યે ગયાં. અને ત્યાં સુલે કરી પોતાના રાજ્યજોગને જોગવવા લાગ્યાં.

હવે પૂર્વજન્મે જે પૂર્ણચંડની સ્ત્રીનો જીવ અગ્યારમા અરણ દેવલોકમાં પૂર્ણચંડની સાથે દેવતા થયો હતો, તે ત્યાંથી ચર્ચીને જયવેગવિદ્યાધરની સ્ત્રી જે રવિકાંતા વિદ્યાધરી છે, તેના ઉદરને ત્રિપે પુત્રીરૂપ થઈને ઉત્પન્ન થયો. હવે ઝ્યારે તે ગર્ભ ઉદરમાં આવ્યો, ત્યારે તેની માતાએ સ્વપ્નને ત્રિપે ઉત્તમ જ સર્વિંદુની સમાન છે માત્રી જેમાં, અને પોતાની કાંતિયે કરી પ્રકાશ કરી છે

दिशाउं जेणे, वली प्रत्येक मोतीनी साथे एकेक मणि रवेखो ठे जेमां, एवं एक मोतीना दारने दीजो. ते जोइ पोताना स्वामीने कहुं छाने गर्जनं पोषण करवा लागी. एम पोषण करतां करतां दश मास पूरा होवार्थी तेने एक उत्तम कन्या प्रगट थइ. रक्तकमल सरस्वा हस्तपादवाली, कमल सरस्वां नेत्रवाली, पूर्णचंद्र समान मुखवाली ते एवी कन्याने जोइ माता पिता छ, स्यंत हर्षायमान थयां, छाने तेना पिताये जेम पुत्र प्रसव थाय, ने जन्मम- होत्सव करावे, तेम पोताना गाममां महोत्सव कराव्यो. हवे ज्यारे ते क- न्या गर्जमां रहि दती, त्यारे रविकांताये स्वप्नमां मुक्तानो द्वार जोयो ह तो, तेथी ते कन्यानुं नाम पण 'मुक्तावली' पाडयुं. पत्री सूरसेन कुमार तथा मुक्तावली कन्या ए वेहुं याखक पोत पोताना माता पिताने त्यां भाव माताये पोषण कस्यां उतां, कालानुक्रमे युवावस्थाने प्राप्त थयां. साधुना छ ने श्रावकना जक्त, सर्व जनने छानंद देनार, एवं ते वेहुं जण थयां. हवे पोतानी रविकांता स्त्रीये प्रथम नरसिंहराजानी स्त्रीने कहुं हतुं के मारे जो कन्या प्रगट थाले, तो हुं तमारा सूरसेन पुत्रने आपोश. तो ते प्रमाणे वा- ग्दानथी तत्रा प्रीतिथी वंधायेखो होवार्थी ते जयवेग विद्याधर, शोभाय मान धारण कस्यां ठे केयूर कुंजल छाने मुकटो जेणे एवा केदलाएक विद्या धराने साथे खडने पोतानी मुक्तावली नामा कन्याने सूरसेन कुमार साथे रणाववा माटे आकाशमार्गे चाल्यो, तेथी आकाश सर्व वैमानोत्री आछा देत थइ गयुं. छाने अनुक्रमे ते मिथिलानगरीमां आव्यो. नरसिंह राजाये ए पोताना पुत्रनी साथे कन्या परणावा माटे सैन्यसहित आवेला ते जयवेग विद्याधरने महोटा उतारा आप्या. छाने पोतानी मिथिला नामा नगरीने पण शणगारी दीधी, तेथी जाणे ते स्वर्गपुरीज होय नहि? तेवी शोचवा लागी. ते वखत ए गाममां जे वाणियाउं रहेता हुता, तेउये पोता मां हाटो शणगात्यां, छाने नर्तकीयो नाचवा लागी, गायको गावा लाग्या, विविध प्रकारनां वाद्यो वागव लाग्यां, जूचरी छाने खेचरी गावा लागीयो. आ प्रमाणे ते नगरमां महोटा महोत्सव थवा लाग्यो छाने त्यां लग्नमंरूप पण सुशोभित वनाव्यो. हवे तेम करतां ज्यारे लग्नसमय आव्यो, त्यारे महोटी रुझिना विस्तारे करी पोतानी मुक्तावली कन्यानो विवाह जयवेग विद्याधरे सूरसेनकुमार साथे कस्यो. तेना पाणिग्रहण वखते एटखे कन्या-

दानना समयमां कोटि सुवर्ण अने कोटि रत्न आप्यां. एवी रीते प्राणस मान वल्लभ एवी पोतानी कन्याने परणावी पोतानी स्त्रीये सहवर्तमान ते विद्याधर, अत्यंत प्रसन्न थइ पोताना नगरप्रत्ये आव्यो. सूरसेन कुमारे पण पूर्वजन्मना प्रेमथी मुक्तावली नामा पत्नीने तेना माता पिताथी जुदा पडवाना दुःखथी दुःखित थयेली जाणीने गीत, नृत्य, पत्रछेदादिक अनेक कलाउंना विज्ञानोये करी ते दुःखथी मुक्त करी.

हवे एक दिवस मुक्तावलीये सूरसेन कुमारने कहुं के, हे स्वामिनाथ! मारा मनना विनोदने माटे कांश्क नविन प्रश्नो पूगो? ते सांजली कुमार कहे ठे के ठीक ल्यो, हुं प्रश्न कहं ॥ श्लोक ॥ किं विश्वजीवनं प्रोक्तं, सामर्थ्यं चास्ति किं पदं ॥ उपमानं किमत्रास्ति, कांते किं ते मुखस्य च ॥ १ ॥

अर्थः—विश्वजुं जीवन ते कोने कहेजुं ठे? सामर्थ्यने विषे पूर्णवाचक पद कोने कहे ठे? अने हे कांते! तमारा मुखजुं उपमान कयुं ठे? ए त्रणेना उत्तर मुने एवी रीते आपो के ते त्रणेना प्रत्युत्तरना पदमां ठेह्यो अक्षर लकार आवे? ते सांजली रत्नावली बोली के, स्वामिनाथ! सांजलो. प्रथम प्रश्नो उत्तर तो 'जलं' एटसे जल, अर्थात् ए जलथीज जगतना जीवो जीवे ठे. जुठं. ते जलपदमां आपना पूठवा मुजब ठेह्यो अक्षर लकारज आवेलो ठे. हवे बीजा प्रश्नना उत्तरमां 'अलं' एटसे परिपूर्ण. अर्थात् त्यां कांहीं घाकी सामर्थ्य रह्युं नहि. अने अलं ए पदमां पण आपना पूठवा मुजब ठेह्यो अक्षर लकारज आवेलो ठे. वली बीजा प्रश्नना उत्तरमां कहुं तुं के 'कमलं' एटसे कमल. अर्थात् मारा मुखने कमलनी उपमा देवाय ठे. जुठं ते कमलपदमां पण आपना पूठवा मुजब ठेह्यो अक्षर लकारज आवेलो ठे. आ प्रमाणे कुमारना करेला त्रणे प्रश्नना उत्तर दइने वली पण पातुं कुमारने कहे ठे के हे प्राणनाथ! हजी पण बीजा प्रश्नो आप करो, जेथी मारा मनने आनंद थाय? त्वारे वली पण कुमारे पूठ्युं के ॥ श्लोक ॥ काण्का जायते शुक्ति, संपुटे स्वातिवारितः ॥ कण्कोऽपि रिपून् हन्ति, का जूपा हृदयस्य मे ॥ १ ॥

अर्थः—स्वातिनामना नक्षत्रमां वरसता वरसादना जलथी शुक्तिसंपुटमां शुं उत्पन्न थाय ठे? तथा कयो पुरुष शत्रुजुं नो नाश करे ठे? अने मारा हृदयनी शोभा शायी थाय ठे? आ प्रमाणे करेला त्रणे प्रश्नो उत्तर, एवी रीते आपो के प्रथम अने बीजा प्रश्नो उत्तर ववे अक्षरथी अने बीजा

जो उत्तर तो पूर्वोक्त वेहु प्रश्नना ववे अक्षरोये आपेक्षा उत्तरनाज चार अक्षरोयी आपो.

हवे राणी उत्तर आपे ठे के, आपना प्रथम प्रश्ननो उत्तर तो 'मुक्ता' ए टखे मोती. अर्थात् स्वातिनक्षत्रमां वरसता वरसादना जलथी वीपसंपुटमां मुक्ता घाय ठे. धीजा प्रश्ननो उत्तर 'वल्ली' एटखे वलवान् अर्थात् वलवान् पुरुष शत्रुने हण्णे ठे, कारण के सामर्थ्यरहित पुरुषयी शत्रुनो नाश थायज नही. था वल्ली तथा मुक्ता पदमां पण आपना कक्षा मुजब घेज अक्षरो ठे. हवे व्रीजा प्रश्ननो उत्तर "मुक्तावल्ली" एटखे मोतीनी माखाज घाय ठे. अर्थात् ते मुक्तावल्ली आपना हृदयने शोभावे ठे, तथा मुक्तावल्ली एवुं मारुं नाम ठे, तो हुं पण अहोनिश स्मरणे करी आपना हृदययी जातीज नः घी, तो मारायी पण आपनुं हृदय शोभे ठे जुठ. था व्रीजा प्रश्नना उत्तरमां कहेला मुक्तावल्ली ए पदमां पण आपना पूव्या मुजब पहेला अने धीजा प्रश्नना उत्तरमां कहेला ये ये अक्षरो ठे, तेज चार अक्षरोनुं पद घनाबीने उत्तर कहेलो ठे.

हवे धीजा प्रश्नना उत्तरमां वल्ली एवुं पद कहेलुं ठे, तेयी व्रीजा प्रश्नना उत्तरमां "मुक्तावल्ली" एम थावुं जोड्ये अने ते उत्तरमां तो मुक्तावल्ली एम थावे, तोज खरो उत्तर कहेयाय ठे? तो त्यां कहे ठे के व्याकरण नियमयी धनुं अने धनुं ऐक्यज ठे, तेयी कोड ठेकाणे उधारमां वने ठेकाणे घनो करीये तो कांड पूर्वोक्त दोष थाव्यो कहेयाय नहिं. माटे वल्ली अने वल्लीनो दोष नयी.

था प्रमाणे रत्नावलीये ज्यारे ग्रंथे उत्तर थाप्या, त्यां वल्ली सूरसेनकुमार कहेवा लाग्यो के, हे वरांगि! हवे तमो कांडक मने पण प्रश्न करो. जुठ तो मरां के मने पण तमारी मुजब प्रश्नना उत्तर थापतां थावडे ठे के नहिं? त्यां रत्नावलीये पूर्वुं के ॥ श्लोक ॥ हरिः का जलधेयेंजे, किहगधं न पुष्टि दम् ॥ प्राणेशस्योपमानं किं, हस्तयोः पादयोरपि ॥ १ ॥ अर्थः—हरि जे जिणु ते जलधियकी कड वस्तुने प्राप्त थया? तथा पुष्टिने न थापे, तेवुं अन्न कयुं ठे? प्राणेश जे थाप ते आपना हाथ अने पगने केनी उपमा देवाय ठे? हवे था ग्रंथे प्रश्नमां पहेला प्रश्ननो उत्तर एक अक्षरोयी, धीजा प्रश्ननो उत्तर प्रण अक्षरोयी अने व्रीजानो उत्तर तो ने पूर्वोक्त कहेला वेहु प्रश्नना

મલી જે ચાર અક્કરો થયા છે, તેથી આપો. ૫ સાંજલી કુમાર કહે છે કે, હું છી! સાંજલો. તમારા પ્રથમ પ્રશ્નનો ઉત્તર તો 'તે' છે, ૫૮લે પ્રથમ હરિ છે, તે જલધિયકી તે જગત્ પ્રસિદ્ધ ૫વી લક્ષ્મીને પામે છે. તે પહેલા પ્રશ્નનો ઉત્તર આપના પૂઠવા મુજબ ૫૬ અક્કરથી આપ્યો છે. ૬લી ધીજા પ્રશ્નનો ઉત્તર 'અરસ' ૫૮લે રસરહિત. અર્થાત્ જે અન્ન રસરહિત હોય, તે પુષ્ટિ દેનારું હોતું નથી. તેનો ઉત્તર પણ આપના કહેવા મુજબ ત્રણ અક્કરથીજ કહ્યો છે. ૭ઠ્ઠી ધીજા પ્રશ્નનો ઉત્તર 'તામરસ' ૫૮લે રક્ત કમલ. અર્થાત્ રક્તકનકાની ઉપમા તમારા હાથ તથા પગને અપાય છે. આમાં પણ તમારા પૂઠવા મુજબ પેહેલા તથા ધીજા પ્રશ્નના જે ચાર અક્કરો થયા, તે ચાર અક્કરથીજ ઉત્તર દીધો છે. ૮લી પાઠી મુક્તાવલીરાણી રાજાને પૂછે છે કે ॥ શ્લોક ॥ કંદર્પઃ કિલ્લ કી દંદ, આધારો જગતાં ચ કઃ ॥ કઃ પદ્મિન્યાઃ પ્રિયઃ પ્રોક્તો, મન્મનો મોહનો પિ કઃ ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—પ્રથમ, કંદર્પ જે કામદેવ તે કેની સરખો છે? ધીજો, જગતનો આધાર કોણ છે? ધીજો, પદ્મિનીને વલ્લજ કોણ કહેલો છે? અને ચોથો, માહારા મનને મોહ કરનારો કોણ છે? આ પ્રમાણે ચારે પ્રશ્નો જે છે તેના ઉત્તર ૫૬૭ પદથી આપ કહો. ત્યારે કુમાર જરા હસીને કહે છે કે, હે છી! ચારે પ્રશ્નનો ઉત્તર જો કહીયે ટેયે તો 'સૂરઃ' ૫૮લે સૂર થાય છે. અર્થાત્ સૂરસેન તો હું તું, માટે હે પ્રિયે! તેં આ ચાર પ્રશ્નોથી તો મારું જ સંમરણ કયું લાગે છે? પ્રથમ પ્રશ્નનો ઉત્તર 'સૂર' ૫૮લે કંદર્પ છે. કંદર્પ કેવો છે તો કે સૂર જેવો છે. અર્થાત્ કંદર્પ સમાન હું તું ને મારું નામ સૂર છે. ૬લી ધીજા પ્રશ્નનો ઉત્તર પણ 'સૂર' ૫૮લે સૂર્ય. અર્થાત્ જગતનો આધાર સૂર્ય છે, તેમાં પણ મારું નામ આવ્યું. અને ધીજા પ્રશ્નનો ઉત્તર 'સૂર' ૫૮લે ત્યાં પણ સૂરપદે કરીને હુંજ આવ્યો. ૮લી ચોથા પ્રશ્નનો ઉત્તર પણ 'સૂરઃ' ૫૮લે સૂર. અર્થાત્ ત્યાં સુલ્લીને મન્મોહન તો પોતાનો પતિજ હોય છે, તો તમારો મન્મોહન હું સૂર તું. માટે આ પ્રમાણે ચારે પ્રશ્નમાં હે પ્રિયે! તમે મનેજ સંજાલ્યો છે. ૫૬ મનોહર ઉક્તિરૂપ સુવાના સ્વાદને ધિયે રંજિત ૫૬૭ તે બેહુ જણને ઘણોક કાલ પણ કાળસમાન ચાલ્યો ગયો.

હવે ૫૬૭ દિવસ તે સૂરસેનકુમારનો પિતા નરસિંહરાજા જ્ઞાન કરી અલંકાર ધારણ કરી, હર્ષોત્કર્ષથી સ્વદેહની શોજાના નિરીકણ માટે પોતાના કાંચના ઘંગસામાં ગયો, ત્યાં જઈ કાચમાં પોતાનું સ્વરૂપ જોઈને

भनमां ग्लानि पामी विरक्त थइ गयो. अने पत्नी पोताना चित्तमां चित्त्वा खाग्यो फे, अरे ! यौवनकालमां त्रमरसमूहनीं समान तथा काजलनीं समा न जे मारा केशो देखाता हता, ते हास वृद्धावस्था थावाथी कार्पासना फुल जेवा श्वेत थइ गया देखाय ठे. अरे ! युवावस्थामां अष्टमीना चंद्रमा नेवुं तेजस्वी मारुं जाल देखातुं हतुं, ते आ जरा थाववाथी खजुरीना पाका पान जेवुं देखाय ठे ! वली युवावस्थामां विकसित कमलसमान जे मारां नेत्रो देखातां हतां, ते हास जराना प्रादुर्भावथी मखिन पाणीना पर्पोटा जेवां देखाय ठे. यौवनावस्थामां रत्नना आदर्श समान मांसल जे मारा गाल देखाता हता, ते आ जरा दोपे करी अग्निज्वालाथी तपावेला कढेला जेवा देखाय ठे ! तरुणावस्थामां मारा मुखमां कुंदसमान मित्रसरला जे दांतो हता, ते हास जरामां रणांगणने बिपे छुट सेवकनी पेठे विरल अने शिथिल थइ गयेला देखाय ठे. जे युवावस्थामां मारा चुज, नगरना गोपुर नी परिघ जेवा देखाता हता, ते हास जराना पापथी धोइने निचोइ नांखेला वस्त्रनी पेठे बलिकलित थइ गया देखाय ठे ! तरुणावस्थामां मारुं उदर जे मत्स्यना उदर समान देखातुं हतुं, ते वृद्धावस्थाना थाववाथी जाणे चर्मज बलगेखुं होय तेवुं देखाय ठे ! प्रथमवयमां जे हाथीनी शुंड समान मारी जंघाउं देखाती हती, ते हास जराये करेला जर्जरितपणार्थी काकनी जंघा समान देखावा लागी ठे. जाजुं शुंकहुं, घणाज यत्नेथी लालन करेखुं आ कलेवर, धनक्षय थावाथी जेम कुमित्र देखाय, तेम जाणे कोइ दिवस लालन पावन कखुंज नथी ! तेवुं देखावा लाग्युं ठे ॥ यतः ॥ बलिजिर्मुखमा क्रां तं, पक्षितैरंकितं शिरः ॥ गात्राणि शिथिलायंते, तृणैका तरुणायते ॥ अर्थः— मारुं मुख जे ठे, ते करकचलीयोथी आक्रांत थइ गयुं ठे, मारुं मस्त क पलियोये करी व्यास थइ गयुं ठे, अने मारां गात्र सर्व शिथिल थइ गयां ठे, परंतु एक आ तृणा ठे ते दहाडे दहाडे तरुण थाती जाय ठे ? अहो ! अज्ञानी एवा में असार एवा आ देहने माटे घणाज काल क्लेशो जोगव्या, परंतु मारा आत्मानुं हित तो कांइ कखुंज नहिं ? ॥ यतः ॥ नाराऊं निजपूज्य पादकमलं सम्यग् न धर्मः श्रुतः, सत्त्वं नो विहितं न चेंद्रियदमो नो ते क पाया जिताः ॥ न ध्यानं न कृपा न दानतपसी नान्योपकारः, कृतस्तीर्थे न ऽविणव्ययो मम मुधा गच्छंति वै वासराः ॥१॥ अर्थः—अरे ! आज दिवस

सुधी में महारा पूज्य एवा गुरुना पदकमलनुं पूजन कखुं नहिं ! तथा सारी
रीते धर्म सांजख्यो नहिं ! कोइ धर्म तत्त्व पण आचखुं नहिं ! इंद्रियदमन
कखुं नहिं ! अने उग्र कपायो पण जित्या नहिं ! अरिहंत जगवाननुं ध्यान
पण करयुं नहिं ! कोइनी पर दया करी नहिं ! दान अने तप पण कख्यो
नहिं ! तेम बीजा कोइनो उपकार पण कख्यो नहिं ! माटे मारा आज दिव
स सुधी दिवसो सर्वे व्यर्थज गया ! एम ध्यान करतां ते नरसिंह राजाने
उपशमज्ञान एटले-केवलज्ञान उत्पन्न थयुं, तेथी ते केवलज्ञानी थयो. पत्नी
ते सिंहनी पेठे महापराक्रमी थयो थको पांच मुष्टिनो लोच करी संयम ग्रह
ण करी देवताये अर्पण कख्यो ठे मुनिवेष जेने एवो थको गृहरूप गहरमां
थी निकलीने एकाकी, निर्जय, स्वस्थ थइने जरतहोत्रना सर्व होत्रोने विपे
फरवा लाग्यो. हवे सूरसेन कुमार, पोताना पिताये चारित्र लीधुं, एम जा
णी मनने विपे ज्यारे अत्यंत खेद करवा लाग्यो, त्यारे तेना मंत्रीवर्गे ज्ञानो
यदेश दइ तेने शोकथी निवृत्त कख्यो. अने पत्नी तेनुं युवराज पद ओडावी
तेने महाराज्याभिषिक्त कख्यो. तेथी ते सूरसेन, राजा थयो ॥ यतः ॥ की
र्त्या चंद्रायमानो निजयुवति मुखाम्बजेच हंसायमानो, धाम्ना सूर्यायमानः
स्वजनहितकृतावेशतातायमानः ॥ स्फूर्त्या सिंहायमानो, ऽजिमतवितरणे का
मकुंजायमानो, राज्ये लीलाय मानोऽप्पकुरुत सुचिरं मार्गैर्गीयमानः ॥१॥
अर्थः—कीर्तिथी चंद्रमा समान अने युवतीना मुखरूप कमलमां हंस समान,
तेजथी सूर्य समान, स्वजन हित करवामां पिता समान, स्फूर्तिथी सिंह
समान, स्थितिदान देवामां कामकुंज समान, एवो ते सूरसेनराजा, मा-
गणोये गान कख्यो थको लीलामात्रथी घणाक कालपर्यंत राज्य करतो हवो.
हवे एम मुक्तावली स्त्री साथे जोग जोगवतां ते राजा सूरसेनने ज्यारे
घणो काल व्यतीत थयो, त्यारे तेने मुक्तावलीथकी एक चंद्रसन नामा पुत्र
उत्पन्न थयो. ते दिन दिन प्रत्ये वृद्धि पामवा लाग्यो, अने सर्वे कखाउ पण
शीख्यो. अनुक्रमे लक्ष्मीथी पासन थयो थको ज्यारे यौवन वयने प्राप्त थयो.
त्यारे तेने मनोहर एवी आठ कन्याउ परणावी दीधी. पत्नी तेनी साथे जोग
जोगववा लाग्यो. तेवामां शरदऋतु आवी. हवे ते शरदऋतुनुं वर्णन करे ठे
॥ यतः ॥ निष्पन्नधान्यजरपूरितचित्रतोषाः, संपन्नचंद्रकिरणोज्ज्वलचारुदो-
षाः ॥ प्रायोजनाः प्रमुदिता दिवि देवदेवाः, क्रीडंति यत्र च वनेषु एहं

ગના વા ॥ ૧ ॥ અર્થ:-જે શરદઋતુને વિષે પ્રાણીઓ પાકેલા ધાન્યના સમૂ-
ચી પૂર્ણ થયો છે વિચિત્ર સંતોષ જેને એવા થાય છે. વસી જેમાં પરિપૂર્ણ ચંદ્રને
ફિરણેયે ઊજ્જ્વલપણાથી મનોહર રાત્રિયો પ્રાપ્ત છે. જે ઋતુને વિષે પ્રાપ્ત
મનુષ્યો દર્શાવવામાં ઘણે સ્વર્ગમાં દેવેન્દ્રોની પેઠે વનોને વિષે ક્રીડાઈ કરે
છે, અને તેમની સ્ત્રીઓ પોતાના ઘરને વિષે ક્રીડા કરે છે ॥ ૧ ॥

હવે તેવા સમયને વિષે તે સૂરસેનરાજાનો યંધુ જીવનામા એક પ્રધાન છે,
તેણે આવીને કહ્યું કે, મહારાજ! દૂરદેશના રહેનારા કોઈએક ઘોડાઈના
વેચનારાઈ વેચવા માટે ઘોડાઈ લઈને આંહિં આપની પાસે આવેલા છે, માટે
તે ઘોડાઈની પરિક્ષા કરીને જે ઉત્તમ અશ્વો હોય, તે લઈને તેને રજા આપો.
તે સાંજલી સૂરસેનરાજા પોતાના ઘોડાપર વેસીને જે ઘોડાના વેચનારાઈ
હતા તેને ઘોડાવી તેના અનેક અશ્વોપર વેસી લેલાવી તેની પરીક્ષા કરી
તાપથી તત્ત થયો થકો એક સાજઠના જાડની નીચે જઈ પેઠો. તેવા સમયને
વિષે તેણે સ્વસ્થ છે ચિત્ત જેનું અને સાંજ હસ્તવાલા, નાસામનીપર રાહ્યાં
છે નયનયુગલ જેણે, શાંત મૂર્તિમાન, સૂર્યાનિમુલ તપને તપતા એવા કોઈ
એક મુનિવર્ણને જોયા. જોઈને એકદમ ત્યાં ગયો, અને ત્યાં જઈ તે મુનિને
જાકિધી નમસ્કાર કરી તેનું રૂપ અને લાવણ્ય જોઈને મોહ પામેલો એવો સૂ-
રસેન રાજા તેમની સ્તુતિ કરવા લાગ્યો ॥ યતઃ ॥ ત્વં ધન્યોસિ મુને યેન,
મદનો હુર્જયોજિતઃ ॥ પ્રાતોઽસ્માદ્દશકુઃપ્રાતા, નિઃસીમાઃ શમસંપદઃ ॥૧॥
રક્ષત્રયોપાર્જનસાવધાનો, જિતેન્દ્રિયોમોહજયેકતાનઃ ॥ સુપર્વણામપ્યજિવંદ-
નીયો, નતોઽસ્મિ તે પાદયુગં મુનીશ ॥૨॥ અર્થ:-હે મુને! જેણે હુર્જય એવા
અનંગને જીત્યો, તથા જે આપ અમસરલાને હુષ્ટ્રાપ્ય એવી સીમાવિનાની
શમ રૂપ સંપત્તિયોને પ્રાપ્ત થયેલા ઠો ॥૧॥ માટે આપ ધન્ય ઠો. જ્ઞાન, દર્શન,
ચારિત્રને ઉપાર્જન કરવામાં સાવધાન, જિતેન્દ્રિય, મોહને જય કરવામાં એક-
તાન, દેવોને પણ અજિવંદનીય એવા આપ ઠો, માટે આપનાં ચરણારવિંદમાં
હું વારંવાર નમસ્કાર કરું તું ॥૨॥ આ પ્રકારે મુનિની સ્તુતિ કરીને તે મુનિ-
ની જાકિધી આનંદને પ્રાપ્ત થયેલો, તથા સ્વપરિવારસહિત, મુનિસેવાપરાયણ
એવો તે સૂરસેન રૂપતિ, તેમની પાસે હાથ જોડીને પેઠો. પઠી મુનિપે પણ પો-
તાનું પ્રાન પૂર્ણ કરીને ધર્મની દેશના દેવાનો પ્રારંભ કર્યો. તે જેમ કે:-
હે રાજા! જેમણે પોતાના કાનથી શાશ્વોત્ક નરકનાં હુઃસ્થો સાંજ્યાં છે,

તેવા સુશ્રવણ જનો, રોગોની પેઠે જોગોમાં મતિ કરતા નથી. કારણ કે તે જાણે છે, જે ઇન્દ્રિયોના જોગો જે છે, તે અસાર, અસ્થિર, અપવિત્ર, અતૃપ્તિકારક, વિયોગ કાલને વિષે દુઃખદાયક હોય છે. અર્થાત્ તે જોગો મરણાનંતર દુઃખદાયક હોય છે. વલ્લી તે વિષયો, જોગકાલમાં તો મધુર જણાય છે, પરંતુ વિપાકકાલને વિષે અતિ કટુફલદાયક હોય છે. માટેજ તે પૂર્વોક્ત વિવેકિજનો તેનું સેવન કરતા નથી. કહેલું છે કે:-॥ આદૌ માધુર્યરૂપા પરિણતિકટુકા યે ચ કિંપાકતુલ્યાઃ, કંકુકમૂવનાજાઃ ફાણિકસુલકરા દુઃખસંયોજિનોઽસ્તે ॥ મધ્યાન્હે ચૈણતૃષ્ણાવદદૃતમતિદા નિઃફલાયાસમૂલં, યુત્કા દદ્યુઃ કૃયોનિત્રમણમપિ મહાઘૈરિણસ્તેત્ર જોગાઃ ॥ ૧ ॥ અર્થ:-આરંભમાં મધુર ગુણયુક્ત અને પરિણામે કિંપાકના ફલ જેવા કડવા ઇટલે કિંપાકનાં ફલ જેમ જોશમાં સારાં, લાલરંગવાલાં હોય છે, પણ લાવામાં અત્યંત કડવાં છે તેવા, અને જેમ ખુજલી થઈ હોય અને તેને સ્વજવાલીયે ને જેવું સુ સ્વાદે. તેવા સુલ્લને દેનારા, તથા ફાણિકાનંદ દાયક અને અંતસમયમાં દુઃખને દેવાવાલા, મધ્યાન્હકાલને વિષે દારૂમિમાં દેખાતા મૃગતૃષ્ણાના જલની પેઠે મતિને આવરણ કરનારા, જેમાં પ્રયાસ કરનારને તે પ્રયાસનું કાંઈ પણ ફલજ મલતું નથી. મહા ઘૈરી સમાન, યવા આ પંચેન્દ્રિયના જોગો છે, તે જોગો જોગવે થકે જીવને કૃયોનિ વગેરેમાં ત્રમણ કરવુંજ પડે છે, ત્રમણ કરતા તે જીવો જો નારકીમાં જાય છે, તો તેમાં નારકિપણાને જોગ વી અતિ દુઃખિત થાય છે, કારણકે ત્યાં કાંઈ પણ તેને જોગસામગ્રી ઉપસવું થાતી નથી. વલ્લી તે જીવો જો પશુપણામાં જાય છે, તો ત્યાં વિવેક હીનતાને પ્રાપ્ત થાય છે, અને ત્યાં પણ જોગસામગ્રી તેને મલતી નથી. હવે વલ્લી તે જીવો જો નરજન્મમાં જાય છે, તો ત્યાં સ્વજનનો વિયોગ, રોગ વગેરેથી દુઃખિતપણાને તે પ્રાપ્ત થાય છે, તે જીવો જો દેવજન્મમાં જાય છે, તો તેને ઝ્યારે દેવલોકના જોગનો વિયોગ થાય છે, ત્યારે મહોદું દુઃખ ઉત્પન્ન થાય છે. કારણ કે તે જીવો કાંઈ શાશ્વત દેવપણામાંજ રહી શકતા નથી. તે માટે તે વિષયજોગોમાં જાહ્યા પુરુષનું મન તે કેમ રાજી થાય? ના થાયજ નહિં. વલ્લી તે જોગોને તુચ્છ સત્ત્વ જીવોયે અત્યંત સુલ્લરૂપ માનેલા છે.

આ પ્રકારની મુનિની વાણી સાંજલીને જોગોથી વૈરાગ્ય પામ્યો યવો તે સૂરતેન રાજા તે મુનિને પ્રણામ કરીને પોતાને ઘેર આડ્યો. અને તે મુનિ

ना जे प्रत्यक्ष सर्व गुणो दीठा होता. तेने स्मरण करतो थको रात्रे सुतो. ते पठी तेने दण निद्रा आवी ने पाठो ते गुरुनुंज स्मरण होवाथी तुरत जागी गयो. तेवामां तो नेणे आकाशमां वागता देवताउंना डुंडुजिनो शब्द सांजव्यो. ते सांजली मनमां चितववा सांग्यो के, अहो ! जे मुनिये मने दिव समां उपदेश आप्यो हतो, तेज मुनिने दाल केवलज्ञान उत्पन्न थयुं होय, एम सांगे ठे ? एम चितवन करी सूझ रह्यो. सवारना प्रहरमां पोतानो मुक्तावली नामा राणीनी साथे महोटा आरुंवरथी पाठो ते मुनिनी पास गयो. त्यां जइने ज्यां जोवे, त्यां तो देवताउंये कथ्यो ठे महोत्सव जेनो एवा ते साधुने जोया. अने जोइने अत्यंत दर्पायमान थइने मुनिवर्यने नमस्कार करी स्तुति करीने तेमना मुखना वचनामृतना पान करवा माटे पवित्र चूमिपर घेठो. तेवामां तो तेजे करीने सूर्य समान, देदीप्यमान कुंकलवालो, मंदहास्य करी प्रसन्न ठे मुखारविंद जेनुं अने जय जय शब्द करतो एवो कोइएक पुरुष ते केवलीना चरण कमलने विषे एकदम पढीने स्तुति करवा तत्पर थयो. ते चरणमां पडेला पुरुषने जोइने विस्मय पामेला सूरसेनराजा ये केवलीजगवानने पूव्युं के, हे जगवन् ! आ कोण पुरुष ठे ? अने आपने विषे अत्यंत जक्तिमान् केम ठे ? त्वारे केवलीजगवाने कहुं के. हे राजन् ! शुद्धसम्यक्त्वज्ञान घवाथी जीव, तीव्रजक्तिमान् थाय ठे. वली बीजुं पण कारण जक्ति थवामां थयुं ठे, ते पण हुं कहुं तुं, ते सांजल.

पूर्वे पद्मखंरु नामा पुरमां धने करी कुचेर समान एवा ईश्वर अने धनेश्वर नामना धे वैश्य रहेता होता, तेमां ईश्वर जे हतो, ते जैनधर्ममां सावधान हतो अने धनेश्वर जे हतो, ते मिथ्यात्ववासनावासित हतो. ते वेहु ईश्वर ठे, ते दिवसना आठमा जागमां एटखे रात्रिजोजन दोपना परिहार माटे सूर्यास्तनी पहेसांज प्रतिदिन जोजन करी लीये ठे. तेने जोइने कदा मदी एवो तेनो मित्र धनेश्वर तेनी निंदा करवा सांग्यो के, अहो ! आ तमारं जेनोनुं अज्ञान तो जुठ. के जे तमो निरंतर दिवसमांवे वखतज जोजन कथ्या करो ठो ? अर्थात् सदा पवित्र एवुं नक्तजोजन तो कोइपण दिवस करताज थयी ? ते सांजली ईश्वरआश्रके कहुं के, हे मित्र ! तुं खोटो आमह राखी मर्या जापण करी निविड पापोने शा माटे बांधे ठे ? ॥ यतः ॥ विष्णुपा

યુજ્યતે કાર્ય, ગુણ દોષ વિચારતઃ ॥ પ્રવૃત્તિશ્ચ નિવૃત્તિશ્ચ, સ્વીકૃતા સ્વેષ્ટસિ
 રૂપે ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—વિદ્વાન્ પુરુષો, ગુણ અને દોષોનો વિચાર કરીને કાર્ય
 કરે છે, અને પ્રવૃત્તિનો અને નિવૃત્તિનો સ્વીકાર, પોતાની ઇષ્ટસિદ્ધિને માટે
 કરે છે. તેમાં પણ જેમાં અલ્પ દોષ હોય, તેને ગ્રહણ કરે છે અને જેમાં ઘણા
 દોષો હોય, તેનો ત્યાગ કરે છે. અર્થાત્ એક અલ્પદોષી અને ઘીજું ઘઠુદોષી
 એમ બેદુઃસ્વાતાં હોય, તો તેમાંથી વિદ્વાન્ માણસ અલ્પદોષીને જ ગ્રહણ કરે
 છે અને ઘઠુદોષીનો ત્યાગ કરે છે. તે એમકે—દેહનિર્વાહને માટે જોજન તો
 મહુ કોઈને કરવું જોઈએ ઠેયે, ઘટ્ટલે તેનો તો સાચ ત્યાગ થાય જ નહીં. તો
 હવે જે જોજનના સમયમાં ઘઠુદોષી સમય દેખાતો હોય, તે સમયનો ત્યાગ
 કરવો. ઘડી જેમ પરસ્ત્રીગમન, પરધનહરણ કરવું, તે ઘઠુદોષી છે, તો તેનો
 ત્યાગ કરવો અને સ્વસ્ત્રીગમન, સ્વહવ્યોપજોગ તે અલ્પદોષી છે, તેનું પ્રદણ
 કાર્ય. તેમજ કુંચુ, કાંટો, કાષ્ઠનું ઝીણું ઠોડિયું, આસ્થિ, માછી, કીડી
 વગેરે પદાર્થો જેવા દિવસમાં સારી રીતે દેખાય છે, તેવા રાત્રિને વિષે
 દેખાતા નથી; માટે રાત્રિના સમયમાં જોજન કરવાનો રીવાજ છે, તે ત્યાર
 છે તથા ઘઠુદોષી છે. અને દિવસના સમયમાં જોજન કરતાં પૂર્વોક્ત પદાર્થ
 જો પડ્યા હોય, તો તે સર્થ મુજબ રીતે દેખાય છે. માટે દિવસના સમયનું
 જોજન છે, તે અલ્પદોષી એમ પ્રત્યક્ષ રીતે મહુ કોઈને દેખાય જ છે, અને
 જો કદાચિત્ તમે કદેશો કે તે દિવસનો જોજનમાં મનુષ્યને તૃપ્તિ પાતી
 નથી? તો જો દિવસના જોજનમાં તૃપ્તિ જેને ન થાય, તો તેને રાત્રિના જો-
 જનથી પણ તૃપ્તિ મું થવાની છે? માટે નિર્દોષ પણ દિવસનો જોજનને ઠોડીને
 જે રાત્રિનો જોજન કરે છે, અને કહે છે, કે અમે નક્તજોજન કરું છે, તો તેનું
 તે મહોટું સ્પષ્ટ રીતે અજ્ઞાન જ ગણાય છે. અને ઘડી નક્તજોજનનો જે માગ
 છે, તે પણ ધવનજનનો જ છે. કારણ કે રત્નના કિરણો ફરી જે અલ્પ છે, તે
 કેવલ સંદોષ જ હોય છે. ઘડી સર્વ કર્મનો અધિકાર પણ મનુષ્યને મૂર્ખાંદ્ય
 યથેચ્છી જ થાય છે, એમ કૃંજ નથી કદેશો, પરંતુ તમારા દર્શનીયો પણ કહે
 છે. માટે હે ધનેશ્વર ! જે રાત્રિમાં નથી જ જમતા, તેને તો જેમ કોઈ જીવના
 જીવિતનો અર્થદાતા તપશ્ચર્યામાં જાય છે, તેમને જેનું પુણ્ય થાય છે, તેટલું જ
 પુણ્ય થાય છે. અને જે રાત્રિનો જોજન કરે છે, તેનું તો આપુણ્ય તિર્યચજીવોની
 પેઠે વ્યર્થ જ થાય છે ॥ યતઃ ॥ એ રાત્રો સર્વદા ઝહાર, યતંયંતિ મુમં-

पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरनुं चरित्र.

धत्तः ॥ तेषां पक्षोपवासस्य, फलं मासेन जायते ॥ १ ॥ जानोः कर्मे
 स्पष्ट, मुष्टिष्टं प्रेतसंचरात् ॥ सूक्ष्मजीवाकुलं चापि, निशिजोद्धं न युज्यते
 २ ॥ चत्वारो नरकधाराः, प्रथम रात्रिजोजनं ॥ परस्त्रीगमनं चैव, संध्या
 नतकायके ॥ ३ ॥ परशास्त्रेपि ॥ नोदकं चापि पीतव्यं, रात्रावपि युधिष्ठिर
 तपस्विना विशेषेण, दृष्टिणा तुं विवेकिना ॥ ४ ॥ मृते स्वजनमात्रेऽपि, सु
 तकं जायते किञ्च ॥ अस्तं गते दिवानाथे, जोजनं क्रियते कथम् ॥ ५ ॥ रक्त
 जवंति तोयानि, अन्नानि पिशितानि च ॥ रात्रिजोजनसक्तस्य, प्राप्ते तन्मा
 सजहाम् ॥ ६ ॥ चत्वारि खड्ग कर्माणि, संध्याकाले विवर्जयेत् ॥ आहारं
 मेधुनं निद्रा, स्वाध्यायं च विशेषतः ॥ ७ ॥ आहाराज्जायते व्याधिः, मृग-
 र्जध मेधुनात् ॥ निद्रातो धननाशः स्यात्, स्वाध्याये मरणं जयेत् ॥ ८ ॥
 नक्तं मत्वा न जोकव्यं, रात्रौ पुंसां सुमेधता ॥ क्षेमं शौचं दयाधर्मे, स्वर्गं
 मोक्षं च वांछता ॥ किं च ॥ गाथा ॥ संपातिम सुदुम तसा, तीरंति न वारि
 उं तर्हि जेण ॥ पचस्क दंसिणो विहु, तेण निसाए न पुंजंति ॥ १० ॥ इंदिय
 विजठ आरं, जवज्जणं तापणाइ परिसुद्धी ॥ पसुजावपरिघाइ ॥ दिणचुत्ती
 ए गुणा हुंति ॥ १ ॥ अर्थः—जे बुद्धिमान मनुष्यो, रात्रिने शिपे मासपर्यंत
 जो सर्व प्रकारची आहारनो त्याग करे ठे, ते जीवने पक्षोपवास जेटसुं फ-
 ल प्राप्त पाय ठे ॥ १ ॥ रविना किरणोची जेनो स्पर्श ययो नथी, तथा प्रे-
 नना स्पर्शची, तेना संसर्गीना संसर्गची, उष्टिष्टची, सूक्ष्मजीवची व्याप्त,
 यवा अन्नना जोजननो, तथा रात्रिजोजननो बुद्धिमाने त्याग करयो ॥ २ ॥
 वस्त्री नरकनां द्वार चार कहेलां ठे. तेमां प्रथम रात्रिजोजन, बीजुं परस्त्रीग
 मन, ग्रीजुं परद्रव्यहरण, अने चांधुं त्यापणने पगे लागता जीवपर पाण व
 गेरे हृदिपारनुं अनुसंधान करवुं ॥ ३ ॥ वस्त्री परदर्शनीना शस्त्रोमां पण कहे
 सुं ठे के ॥ हे युधिष्ठिर! रात्रिने शिपे जस पण पीवुं नहिं, तेमां तपस्वी
 पुरुषाये तो विशेषे करीने पीवुंज नहिं, अने विवेकी एवा दृष्ट्याअमी पु-
 रुषे पण पीवुं नहिं ॥ ४ ॥ कदाचित् कोइ संबंधी ज्यारे मरण पामे, त्यारे
 तो सुतक लागे, तो दिवानाथ पटखे दियसना पति एवा सुर्यनारायण ज्या
 रे अस्त पाय त्यारे, जोजन केम पाय? ॥ ५ ॥ रात्रिने शिपे जस जे ठे, ने
 रुधिरसमान पाय ठे, अने त्या जे ठे, ते मांससदृश पाय ठे. अने वस्त्री रा
 त्रिमां त्यानो मांस सेनार जनने मांसजोजन जेवो दोष लागे ठे ॥ ६ ॥

चार कार्योंनो संख्याकासने विषे त्याग करवो. ते कयों चार कार्य ? तो के
 आहार, मैथुन, निद्रा अने विशेषे करी स्वाध्याय. पट्टसां वानानो त्याग क
 रवो ॥ ७ ॥ कारण के संख्याकासमां आहार करवार्थी व्याधि थाय ठे, धने
 मैथुन करवार्थी क्रूरगर्ज थाय ठे, तथा निद्रार्थी धननो नाश थाय ठे, अने
 स्वाध्याय करवार्थी मरण उत्पन्न थाय ठे ॥ ८ ॥ हेम, दया, शौच, धर्म,
 स्वर्ग अने मोक्ष, तेने वांछता एवा बुद्धिमान् पुरुषे रात्रिनोजनने नक्तनो-
 जन मानीने जोजन करवुंज नहिं ॥ ९ ॥ वसी पण कहुं ठे के, सूक्ष्म, व्रत,
 एवा जीवोनो रात्रिनोजन करनारना जोजनपात्रमां संपात थाय ठे. अ-
 र्थात् रात्रिनोजन करनारना जोजनमां सूक्ष्म, व्रत जीवो आधी पडे ठे. का-
 रण के ते जीवो ह्याये करी वारिये, पण पड्या शिवाय रहेताज नयी. केम
 के ते जीवोनो रात्रिमां दृष्टिनो अज्ञान होय ठे ? माटे तेमां प्रत्यक्ष दोष
 मानी ते रात्रिनोजन करवुंज नहिं ॥ १० ॥ इंद्रियोनो विजय, तथा जीवनां
 दिमाना रसाग वंगेरथी जीवनी परिशुद्धि थाय ठे, तथा पशुनाय परित्याग
 क्य गुणो पण थाय ठे ॥ ११ ॥ ते कारण माटे हे धनेश्वर ! तमे दोष अने
 गुणोनो जाणी प्रवृत्ति अने निवृत्ति करो. अने ग्राम्यपुत्रनी पेडे कदापद
 करी अन्धधने शा माटे करो ठे ? ते जेम के:-एक गामने विषे कोइएक प्रा-
 मीग मनुष्य रहेतो हुनो, ते मरण पाव्यो, तेथी तेनी जार्या, पोताना सा
 मीनुं स्मरण करीने अत्यंत रुदन कया लागी. त्वारे तेनो एक पुत्र हुनो,
 नेगे कहुं के, हे मातः ! तमे शामांटे शोक करो ठे ? हुं तमारो पुत्र तुं माटे
 अनुचरनो पेने हुं तमारी संश करीज, अने एहकार्य पण करीश. माटे
 आशो महोटां शोक कयवानुं गुं कारण ? त्वारे ते स्त्री बोली के, हे पुत्र !
 तारो पिता जे कार्य हाथमां सेना हुता, ते कोइकासो मूकनाज नहोता,
 अने तुं तो निश्चिंत जेवो देवाय ठो, तथा वासक ठो, तेथी हाथमां क्षीभका
 कार्य कयामां गिथित ठो. माटे मने महोटां शोक उत्पन्न थाय ठे ? तां
 ते पुत्र बोळ्यो के, हे माता ! जुठे. याजथी आरंभने ह्ये हुं एहकार्यमां
 मर्चिन्न ग्हीश, अने माग हाथथी कासोसुं कार्य हुं दणो दुःखी याज
 नोअ मूहीज नहिं. एम कहीने पोतानी माताने म्यार करी. पत्नी एक दि-
 वस रात्रमने पोते निश्च्यो, तेवामां तेज गन्तामां कोइएक पोथीनो गंधेरा
 पोताना पर्यी धंधन नोडी दोळ्यो जगो हुनो. अने तेनी पचवांटे नेने पक-

डवा तेनो स्वामी रजक दोडतो हतो, पण ते रासज हाथ आव्यो नही, त्यारे ते धोवीये महोटा सादधी रस्तामां चाढ्या जता ते ग्रामीण ठोकराने कधुं के, हे जाइ! आ मांरो गधेडो तोडावी दोढ्यो जाय ठे, ते तारी पासे आव्यो ठे, माटे तुं तेने पकडी खेजे. ते सांजली तेणे ते गधेडानुं पूवडुं पकडिं लीधुं, त्यां तो क्रोधायमान थयेला ते गधेडाये पोतानुं पूवडुं पकडयुं जाण्युं के तुरत तेने पाठला वे पगनी लातो मारवा लाग्यो. तेथी ते ग्रामीण पुत्रनुं मस्तक तया हृदय ए वेहु फूटी ग्यां, तोपण तेणे रासजनुं पूवडुं गोडयुं नहिं, त्यारे गाममां चालनारां लोको कहेवा लाग्यां के, हे मूर्ख! तुं आ गधेडानुं पूवडुं गोडी दे, नहिं तो तुने पादप्रहारथी मारी नाखशे? त्यारे ते ठोकरो घाड्यो के मारी माताये मने गोडवानी ना कही ठे, के हाथमां लीधेयुं कोऽपण कार्य तारा घापनी पेठे तुं गोडीश नहिं, माटे मारी माताना कहेवाच्यो. उखटुं हुं केम करुं? तेवां ते ग्रामीणनां वचनो सांजली सर्व माणस उपहास करवा लाग्यां. परंतु तेणे ते पूवडुं गोडयुं नहिं, ने महोटा दुःखने प्राप्त थयो. एम हे मित्र! तमे पण जो गुण दोपनुं विवेचन न करी कदाग्रहज पकडशो, तो ते ग्रामीणनी पेठे दुर्गतिरूप दुःखने प्राप्त याशो? ए प्रकारे घणी रीते उपदेश कव्यो, तोपण ते राशि-चोजनयकी निवृत्ति पाम्यांज नहिं, अने आर्चण्याने करी दुःखित अने तृप्तिरहित यशोज मरण पामीने वायुस थयो. वली सम्यक्तवनी निंदा क रवाथी तेणे तिर्यग् नामकर्म यांयुं, तेथी ते पांचे वार वायुसनाज जवने पाम्यो. त्यांची मरण पामी वे वार चिमाचोडनो अवतार पाम्यो, त्यांची मरी वे वार घूडनो जव पाम्यो. पात्रो त्यांची मरण पामी वे वार शीया-नंदा नामनी जार्याने त्रिपे पुत्रपणे उत्पन्न थयो. ते घाव्यपणार्थीज व्या-धिवान् थयो. तेनो एक रोग ज्यां तेनी माता ओपध करी मटाडे ठे, त्यां जीजा नवा वे प्रण रोगो उत्पन्न थाय ठे. एम करतां तेनी माता पण मरण पामी. पठी तेनो पिता धीजी स्त्री परण्यो. त्यारे तेनी ते उरमान माता वेवाथी ते रोगीनी कांइ पण आश्वासना करे नही, अने तेनी त्यागल जाय नहिं. हवे ते पुत्र अत्यंत रोगी रहेवा लाग्यो तेथी लोकोये तेनुं

રુગ્નદ્દ એવું નામ પાડ્યું, અને જેમ વિષામાં કીડો મહોટો ઘાય, તેમ રોગ-માં ને રોગમાં વધવા લાગ્યો.

હવે તેનો મિત્ર ઈશ્વર શ્રેષ્ઠી જે હતો, તે તો ધર્મ જાગરણને વિષે અત્યંત ઉચુક્તજ હતો. તે માટે ધન, પુત્ર, દારાથી વિરક્ત થઈ તેણે શ્રી ધર્મશ્વર નામા ગુરુ પાસે જઈ ચારિત્રને પ્રદર્શ કર્યું. પત્રી મુક્તિસ્ત્રીમાં રસિક, તથા શમતામૃતપાનમાં તૃપિત, એવા તે મુનિ વિહાર કરતા હતા. હવે તે મુનિ, એક દિવસ જેમાં રુગ્નદ્દ રહેઠે, તે વિશાલા નગરીને વિષે પદ્મક્રમણને પારણે આદ્યાર વહોરવાને માટે ગોચરીયે નિકલ્યા, તે રોગીના પિતા દેવગુપ્ત નામા બ્રાહ્મણને ઘર આજ્યા. તે મુનિનાં દર્શન કરીને નુશી થયેલો તે બ્રાહ્મણ, મુનિ ને પ્રણામ કરી વિનતિ કરવા લાગ્યો કે, હૈ જગવન્! આપ કરુણાના આ-કર તો, તેથી એક મારી વિનતિ છે, તે સાંતવ્રો. ત્યારે ગુરુએ આજ્ઞા કરી કે હૈ હિજ! તારે જે કહેયું હોય, તે કહે. ત્યાં તે કહેવા લાગ્યો કે, હૈ મહારાજ! આ એક મારો પુત્ર છે, તે અવતર્યો સ્વાંયીજ રોગી છે, અને તેના રોગને મટાડવા માટે મેં ઘણાક ઉપાયો કર્યા, પરંતુ કોઈ પણ રીતે તેના રોગો મટતા જ નથી. માટે આપ કાંદિંક ઉપાય કહે, તો આ થીચારો રોગોથી મુક્ત થાય? તે માંત્રસ્ત્રી મુનિ બોલ્યા કે, હૈ બ્રાહ્મણ! અમોને યનિશ્ચોકને તો ગ્યારે ગોચરીયે નિકલ્લીયે, ત્યારે કોઈની સાથે યાત્રા કરવી કદવંજ નહિં. એ શા-સ્ત્રોક્ત માર્ગ છે, તોપણ તારા પુત્રના રોગો જોઈ મને દયા આવે છે, તેથી હું કટ્ટું વું, તે સાંતવ્ર. હૈ હિજ! આ તારા પુત્રને થીજા કોઈ પણ શોષ-ધા લાગુ પડશે નહિં, માટે તેને તો ધર્મોપધ કમ્યુંજ ઉચિત છે. એમ કહી તે મુનિ, સ્વાંયી નિહાસ મલ્લવાથી પાત્રા વાદેર ઉપાનમાં ચાડ્યા ગયા.

હવે તે બ્રાહ્મણ પણ જન્નદી જોત્રન કરી પોતાના રોગી પુત્રને લઈ એક દમ તે મુનિની પાસે આજ્યા, અને નમસ્કાર કરી. તે મુનિને પુત્ર માટે ધર્મોપધ પૂઠ્યું. ત્યારે જાત્રવેદી એવા મુનિ બોલ્યા કે, હૈ ત્રિપ્! જેથી રોગો ગુરુપ્ત થાય છે, તે રોગનું નિદાન કહેવાય છે, માટે પ્રથમ રોગનું નિદાન જાણી તે નિદાનનો ગ્યારે ત્યાગ કરીયે, ત્યારજ તેનું શોષધ થાય છે. અને તે શોષધ પણ ત્યારજ લાગુ પડે છે. જો કદાચિન્ નિદાન જાણ્યા વિના કોઈ એમને એમ ટંમટ આપે છે, તો તે શોષધનો છુપ્ત થાતો નથી. પરંતુ મામો મેં રોગનો વધારો થાય છે? હવે મેં રોગોનાં નિદાનો કયાં કયાં છે? કે પ્રથમ તો પ્રાણીપોતી દિંમા

कनवी ते, पीजुं अगत्यजापण, श्रीजुं चोयें, चोयुं परम्बीगमन, पांचमुं प-
 रिपटामक्ति. ए पांचे रोग घवानां निदान ठे. कारण के ते पांचे आचरण
 कण्यां पकां रोगना कारणजून थाय ठे. हवे ते पूर्वोक्त पांचे निदानची थये
 ला रोगो कया थोपधची नाश पामे ठे? नो के प्रथम तो परमेष्ठीना स्मरण
 करवाची, धीजा चार कपाय अने इंद्रियोनां जय करवाची, धीजा पपाश
 नि. पात्रोमां दान देवाची, दौसा पापनी गर्हा करवाची. ए चार प्रकारना
 थोपधोची पूर्वोक्त निदानची चयंसा रोगो नाश पामे ठे. माटे धा मारा क
 ह्या प्रमाणे निदानने जाणी. ते निदाननां त्याग करी धर्मोपधने प्रवृत्त करी
 जे प्राणी निरंतर घासे ठे, ते प्राणीने कांई दिवस रोगो पताज नथी, अने
 रोग पया पिना पण जे ह्या प्रमाणना धर्मोपधने खीपाज करे ठे, तेने ध्या-
 रांग्य पण रत्नाज करे ठे? एम कही. ते प्राप्तिने गुरुये एकेक व्रतनुं माहा.
 रूप सविस्तर कायुं, ते सांजली पिताने अने ते रोगी पुत्रने मिष्याय नाश
 घई गयुं, तेची ने पिता ने पुत्रने सम्पत्त्य प्राप्त थयुं. अने पत्नी तेउ रोग
 मटाडयाना धीजा सर्व उपायांनो त्याग करी निभल शुद्ध भावक. पया
 अने रोगो घयानुं मूल कारण तो दुष्कर्मज ठे, एम जाणया लाग्या. .
 हवे एक दिवस सिंहासन पर येवेसा सौधमेंडे सुधर्मा सजामां तत्रत्य
 देवताउनी समक्ष ते पिता पुत्रनुं धर्मदाट्य बरयण्युं, तेने ते सजामां येवे
 सा ये देवो जुवुं मानीने कहेवा लाग्या के, जो तेनी अमे अमारी जातेज प
 रीक्षा लइये, ताज ते बात अमे साची कहीये? त्वारे सौधमेंडेदेवे कशुं के
 तमोने ज्यारे अमारा घोसवा पर जरोसो नथी थावतो, त्वारे तमो तमारी
 जातेज जइ परीक्षा ल्यो. ए वाक्य सांजली ते येदु देवो, वेशनुं रूप धारण
 या. अने ते रोगीप्राप्तिने कहेवा लाग्या के, हेरोनी! अमे वैद्य ठेये, ते तुने
 रीव माणसने मांदो सांजली दया थाणी तारुं उंसड करवा थावेला ठेये.
 ते तारा माता पिता वगेरेनी समक्ष अमे जेम कहीये तेम निःशंकारीते
 अमारुं थोपध से, तथा पध्य पण पासे, तो तारा रोगो, थोडाज दिवस
 नाश घई जाय. ते सांजली तेना माता पिता वगेरेये कशुं के तेने के-
 रीतनुं थोपध केवी रीते सेवुं? ते थाप कही. त्वारे ते वैद्यो कहे ठे, के
 प्रथम तो ध्या रोगीये थावा दिवसमां तथा रात्रिमां शुं सावुं जोडये?

ते कहिये ठैये. के आ रोगीये दिवसना प्रथम प्रहरने विपे मधुर एवा मधुं
 जक्षण करवुं. पठी बली ज्यारे दिवसनो बीजो प्रहर थाय, त्यारे ऊण एवा
 मदिरानुं पान करवुं. पठी पाठी रात्रि ज्यारे पडे, त्यारे मांखण, चोखा, ज
 खचर, स्थलचर, खेचर, एवा प्राणीयोनुं मांस खात्री तेनुं जक्षण करवुं.
 हवे अमारुं औपध केत्री रीते खावुं ? ते कहिये ठैये. के, आ रोगीये अमे
 जे औपध आपीये, तेने प्रतिदिवस सवारमां पूर्वोक्त प्राणीयोनुं मांस
 खात्री तेनी साथे मेलवीने खावुं. तेम सात दिवसपर्यंत अमे जूडुं जूडुं
 औपध आपशुं, तेने पण ते प्रथम कहेखा मांसनाज अनुपान साथे
 खेवुं. तेथी सात दिवसमां आ ब्राह्मणना सर्व रोगो निर्मूल थइ जाशे ?
 तेमां कांही पण संशय नथी. ए सांजली ते रोगी ब्राह्मण बोढ्यो के, अरे
 वैद्यो ! आ ते घोखो ठो शुं ? आ प्रकारना तमारा कहेखा आरंजकारक
 उंसड खाइने मारे शुं करवानुं ठे ? आवा उंसडथी मारा रोगो जो मटता
 होय, तो ते रोगो मारे मटाडवाज नथी. कारण के आवुं तमारुं उंसड
 खाइने हुं जवोजव नरक वेदनाने जोगववा तैय्यार थाउं केम ? माटे
 आज बोढ्या ते तो बोढ्या, पण हवेथी एवुं कोइ दिवस बोलशोज
 नही. जुड. प्रथम तो तमोये मने दिवसथी ते रात्रिपर्यंत मध वगेरे
 खावानुं कह्युं, तो तेमां प्रथम मध वगेरे चारे विगयनुं तो में जाव जीव
 पञ्चरकाण छीधेथुं ठे. माटे तमारा कहेवा प्रमाणे मध तथा माखण वगेरे
 तो में खवायज नहिं. बली रात्रिजोजननो पण में जावजीव पर्यंत त्याग
 केल्यो ठे, तेथो रात्रिमां हुं जैनशास्त्र विहित अन्न पण लेतो नथी, तो
 तमारुं कहेथुं महापापकारी मांस वगेरे तो शेनुंज सहुं ? अने बली तमें
 मने उंसड खावानुं कह्युं, तेमां पण अनर्थकारि मांस मेलवीने खावानुं
 कह्युं, माटे ते उंसड पण माराथी खवाय एम नथी ? ते सांजली देव
 वैद्यो बोढ्या के, हे ब्राह्मण ! आ ते तुं शुं बोले ठे ? एकदम धर्ममां कां
 गली जाय ठो, तुं विचार तो कर के आ शरीर जो हशे तो वधां वानां
 थाशे, अने शरीर ज्यारे नहिं होय, त्यारे एकला धर्मने तुं शुं करीश ?
 अने धर्म पण शेणे करी पाखीश ? माटे देहमां ज्यारे कोइ पण रोग
 घाय, त्यारे कर्त्तव्याकर्त्तव्यनो कांइ पण विचार, माहा माणसे करवोज
 नहिं. अने एम धर्मविरुद्ध उंसड खावाथी कदाचित् पाप लागे, तो पठी

ज्यारे साजा थइने तेनुं प्रायश्चित्त करीये, तेथी ते दोष सर्व निवृत्ति पामे, माटे आ थमोये कहुं, तेम करी शरीरनुं रक्षण कख. अने धर्मनुं पण रक्षण कख. एम ते रोगी ब्राह्मणने कहीने ते बेथो तेनां माता पिता वगेरेने कहेवा खाग्या के, हे जाइयो ! आ रोगी तो कांइ पण समजतो नथी, माटे अणसमजु, रोगी अने गरीब एवा आ माणसनी तमारे उपेक्षा करवी घटती नथी. तेथी तेने समजावी कहो, जे अमारा कहेवा मुजब ते उंसड खाय ? अने तेम करवाथी तमोने पण पुण्य अने यश प्राप्त थाशे ? ते सांजली तेना सहु संवंधी जनो कहेवा खाग्या के, हे वत्स ! आ बे बेथो विचारा परोपकारी देखाय ठे, केम के तारा जेवा निर्धन माणसनो रोग मटाडवा माटे उंसड देवा पोते पोतानी मेखेज बोलाव्या विना आवी उ जा रहा ठे, तथा ते उंसडनुं कांइ ड्रव्य पण मागता नथी ? माटे आ द याखु बेथो जेम कहे ठे, ते प्रमाणे उंसड ग्रहण कखाथी तारो जो घचाव थाशे तो थमो पण राजी थाशुं ? अने हे जाई ! ते उंसड खावाथी जो तुने पाप थाशे, तो ते पाप कोइ पण उग्र एवा तपे करी तुं मटाडी सकीश ? एम घणुंज कहुं, तो पण ते रुज्जहे मान्युं नहिं. त्यारे ते बेथो, एज गामना राजा पासे आवाया अने ते राजाने कहेवा खाग्या के, महाराज ! आ गना आ गाममां एक जन्मनो रोगी ब्राह्मण रहे ठे, तेथी तेनुं नाम ण रुज्जहज ठे. हवे थमोये कोइएक माणसना कहेवाथी सांजळ्युं ते विशालानगरीमां गरीब, जन्मनो रोगी अने घणोज छुःखी, कोइ एक नमां दया लावी थमो तेनी पासे आवाया, अने आवीने थमोये तेने उंसड तवानुं कहुं, तोपण ज्यारे तेणे न मान्युं, त्यारे पातुं तेना संवंधीजनो पासे उंसड खावाने माटे घणुंज समजावी कहेवराव्युं, तो पण ते मानतोज नथी. तु अमारा मनमां तेनी पर दया आवे ठे, के तेने रोगथी मुक्त करवो. ते टे थाप तेने आंदि बोलावी अमारा कहेवा मुजब उंसड खावानो तथा प पाखवानो हुकम करो. अने हे राजन् ! थमो प्रतिज्ञापूर्वक कहिये ठे अमारा उंसड खावाथी तेने जरूर सारूंज थाशे ? अने जो ते नहिं र तो ते थोडाज दिवसमां मरण शरण थइ जाशे ? ते सांजली राजाये एकदम तेडाव्यो अने घणीज रीते समजाव्यो, तो पण ते समज्जो न

હિં, અને તત્રત્ય સહુ સાંજલે તેમ સામો ઉપદેશ કરવા લાગ્યો કે, હે રાજન્ ! તમો વિચાર તો કરો, કે આ અશુચિપદાર્થયુક્ત, અસત્ય એવા દેહને માટે શાસ્ત્રવિરુદ્ધ અને જવન્નમણ દાયક એવા જૈનશાસ્ત્ર વિરુદ્ધ પદાર્થને હું કેમ સ્વીકારું ? તથા જાવજીવ ગ્રહણ કરેલા વ્રતને પણ હું કેમ ઓહું ? વલ્લી એવો તે કોણ મૂર્ખ હોય કે જસ્મને માટે ધાવના ઘંદને વાલે ? તથા સોનાના કુંજમાં જરેલી જે લાલ હોય, તે લાલને માટે સોનાના કુંજને જાંગ તુકડા કરી નાલે ? વલ્લી દેહને વિષે મમત્વ રાલનારા જનો, તે દેહના રક્ષણ માટે જેમ ડ્રવ્યનો ત્યાગ કરે છે, તેમ જ્ઞાની પુરુષો ધર્મને માટે દેહનો ત્યાગ કરે છે. એમ ઘણીક યુક્તિથી ત્યાં વેઠેલા સહુ કોઈ જનોને વોધ પમાડ્યા. ત્યારે તે વૈયો કહેવા લાગ્યા કે, હે બ્રાહ્મણ ! તેં જિનધર્મનું તત્ત્વ ઘણુંજ સારી રીતે જાણ્યું છે ? એમ કહી તેને નીરોગી કરી, પોતાનું દેવરૂપ દેલાડી, તેની સ્તુતિ કરીને તે દેવો સ્વર્ગપ્રસે ગયા. પછી તે દિવસથી તે બ્રાહ્મણનું નામ રુજટ હતું, તે નટી અરુજટ થયું, અને ધર્મોપધરી રોગ મટવે કરી પ્રથમ કરતાં પણ તે વધારે ધર્મસક્ત થયો. અને તે ઘણા કાલ પર્યંત જિનધર્મનું આરાધન કરી સમાધિમરણે મરણ પામી સૌધર્મદેવલોકને વિષે દેવતા થયો. ત્યાં અવધિજ્ઞાનથી જાણ્યું જે પૂર્વજવમાં હું જન્મથીજ મંહારોગી હતો, ત્યારે જે મુનિયે મને ધર્મોપધ આપી સારો કલ્યો હતો અને તે ધર્મનાં પ્રતાપથી આ દેવલોકને વિષે હું દેવતા થયો હું. વલ્લી તે મુનિને હાલ કેવલજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું છે ? એમ જાણી તે એકદમ આંહિ આવી હર્પાયમાન થઈ નૃત્ય કરવા લાગ્યો છે. આ પ્રમાણે ઈશ્વર કેવલીના કરેલા ધર્મોપદેશથી ઘણાક જનોયે રાત્રિજોજનનો ત્યાગ કલ્યો.

હવે તીવ્ર સંવેગે રંગિત એવો સૂરસેન રાજા, તે કેવલી જગવાનને હાથ જોડીને કહેવા લાગ્યો કે, હે જગવન્ ! મહા મિથ્યાત્વિપણાથી રોગી થયેલા તે રુજટને ધર્મોપધ આપી આપે દેવતા કલ્યો, માટે આપને ધન્ય છે. અને તે હાલમાં દેવતા થયેલા ધનેશ્વરને પણ ધન્ય છે, કે જે પૂર્વ જન્મમાં ધર્મોપધરૂપ ઉપકાર કરનારા આપને ઉપકારી તથા ધર્માચાર્ય માની આંહિ વાંદવા માટે આવ્યો, અને વલ્લી તેણે મનોહર અને દૃઢ એવી જ્ઞાતિ પણ રાલ્લી ? આવી રીતે કેવલીની સ્તુતિ કરીને તેમની વિનતિ કરી કે, હે જગવન્ !

આપના કહેવાયકી મેં સાધુનું તથા શ્રાવકનું માહાત્મ્ય વધાસ્યિતરીતે જાણ્યું, તેમાં પણ મુને એવો નિશ્ચય થયો કે જે સાધુનો ધર્મ છે, તે એકાંત મોક્ષ મુલ્કનો દેનારો છે. દરે જો આપને મારી ચારિત્ર લેવાની યોગ્યતા જાણતી હોય, તો સંયમથીને વિષે ઉત્કંઠિત મનવાણા એવા મુને સંયમ આપો. ત્યારે કેવડી જગવાને કહ્યું કે, હે રાજન્! તમારી સંયમ લેવાની તો યોગ્યતાજ છે, માટે જહાદી ઘેર જરૂર સર્વ રાજ્યપ્રતિવંધને ઠોઢી, પાઝા આંદિં ધ્યાવી સંયમથીને સ્વીકારો. તે સાંજડી દર્પજરથી પ્રફુલ્લિત મનવાણો એવો સૂરસેનરાજા, તે મુનિને નમસ્કાર કરી શીઘ્રતાથી ઘેર આવી આમાલ્યો તથા પોતાની સ્ત્રી વગેરેને વેરામ્પયુક્ત થઈ કહેવા લાગ્યો કે, હે સુદૃઢગર્ભો! મેં તો યથાનમાં પધારેલા કેવડીના ઉપદેશથી જાણ્યું કે આ આયુષ્ય છે, તે જહાના પર્ણોટા ડોલું ચંચલ છે, આ સંસાર જોગનું જે મુલ્ક છે, તે ફોતરાની મુદિસમાન છે અને સંસારમાં જે પ્રિયજનોનો સંયોગ થાય છે, તેનો વિયોગ પણ થયા વિના રહેતોજ નથી. ધ્યને જે ડ્રવ્ય છે, તે પણ ધ્યનર્યનું મૂલ છે. કારણ કે ॥ યતઃ ॥ ધર્પનામર્જને દુઃલ્, મર્જિતાનાં ચ રહણે ॥ આયે દુઃલ્ ધ્યયે દુઃલ્, મહોદું દુઃલ્ જોગવનું પડે છે, તેવુંજ પાવું તેના રહણમાં પણ દુઃલ્ થાય છે; માટે જેના રહણમાં પણ દુઃલ્ તથા ઉપાર્જનમાં પણ દુઃલ્ તેવા ધ્યનર્યના પાપ્રજૂત એવા ડ્રવ્યને ધિકાર દુજો. તથા વડી જે કાલ (મૃત્યુ) છે, તે આપને શોખ્યાજ કરે છે, કર્મ યોગે આવી લઈ જાય છે ॥ યતઃ ॥ કવર્તકર્કશ-કરમદુષ્કયુતોઽપિ, જાણે પુનર્નિપતિતઃ શરૂરોચરાકઃ ॥ જાણાદપિ પ્રગલ્ભિ નોગલ્ભિનોચકેન, ધામે શિષો વત કુતોલ્પસનામિદૃષ્તિઃ ॥ ૧ ॥ ધ્યર્થઃ—કોઈ એક નાનાં મત્સ્ય હતો, તે જહામાંથી કોઈએક મત્સ્ય મારનારના કર્કશ એવા દાઘમાં આવ્યો, પરંતુ તે મત્સ્ય અત્યંત સુંવાણો હોવાથી તેના દાઘમાંથી મરી ગયો, તે પાછો જહામાં પાછોથી જાણમાં આવ્યો પડ્યો, પાંચી પણ પોતે ઘણોજ નાનો હોવાથી તે જાણના ગિહમાંથી નિકળી ગયો, તે પાછો જહામાં પડ્યો, ત્યાં પણ તેને કોઈએક ઘગણો હતો, તે ગણી ગયો. માટે જીવનો ઉચારે કર્નયોગે કાલ આગે છે, ત્યારે કોઈપણ વેરાપેથી તે જીવને મોક્ષને પહોંચ જાય છે. વડી આ સંસારમાં એક વીજાનો સેદ છે, તે પણ નિષ્કૃષ્ણના પુંજ સમાન છે. ધ્યને જગ ધ્યને નેમો નો જીવોની પત્રાઢે ધનધોંકાર.

રહેલા ઈશ્વર નામા કેવલીની પાસે આવ્યો. ત્યાં આવી ગુરુને નમસ્કાર કરી વેઠો. તે પઠી સાથે આવેલા સહુ કોઈ મનુષ્યો પણ યથાયોગ્ય સ્થાને વેઠા. હવે વે હાથ જોડી તે સૂરસેન રાજાએ વિનતિ કરી કે, હે જગ વન્ ! આ મારી સાથે દીક્ષા ગ્રહણમાં ઇત્સુક થઈ આવેલા ઇવા મારા આમાત્યાદિકોને તથા મને, આપ કૃપા કરી સંસારસમુદ્ધને નિસ્તાર કરનાર ઇવી દીક્ષા આપો. તે સાંજલી ઈશ્વર કેવલીએ જેને દીક્ષાની ઇચ્છા હતી તેને દીક્ષા આપી.

હવે મુક્તાવલી રાણીએ પણ પોતાની સાથે દીક્ષા ગ્રહણ કરવામાં ઇત્સુક થઈ આવેલી ઇવી આમાત્ય વગેરેની સ્ત્રીયોયેસહિત, શ્રીચંદ્રાજ્ઞા નામા આર્યાની પાસે દીક્ષા ગ્રહણ કરી. પઠી ગુરુને વિષે વિનીત તથા ચારિત્રીયાં ઇવાં તે સ્ત્રી પુરુષે, અગ્યાર અંગોનું અધ્યયન કશું. અને નિરતિચારપણે ચારિત્ર પાલી પોતાના આત્માને સમ્યગ્જ્ઞાવે કરી જાવન કહ્યો. અને તપરૂપ અગ્નિના તાપથી સંતત ઇવા પોતાના અંતઃકરણરૂપ સુવર્ણને શોધી લીધું ॥ યતઃ ॥ ત્રિત્રોમિથ્યાત્વવૃક્ષઃ જિનમતવિહિતૌ ત્રોટિતૌ દ્વૌ ચ વંધૌ, દ્વૌ દુષ્ટધ્યાનચૌરૌ ચરણધનહરૌ નિર્જિતૌ દુર્જયૌ તૌ ॥ શલ્યાનાં સંયમાંગે શ્રુત કવચવૃત્તે સુદૃ જગ્નઃ પ્રવેશો, ત્રિધ્વસ્તં ગારવારિત્રિકમતિ વિકટં નિર્મમાત્રેણ તાત્પર્યં ॥ ૧ ॥ દંદુશ્ચંદ્રજટાહિ સંસ્કૃતમદાઃ સંજ્ઞાવિપણાશ્વ, ક્રોધાધાશ્ચિરવૈરિણોપિ વિધિના મંદપ્રતાપાઃ કૃતાઃ ॥ માહાત્મ્યં કુસુમાયુધસ્ય નિહતં કુલાઃ પ્રમાદાદય, શ્વાસત્રીકૃતમેવ નિર્ઘૃતિપદં તાત્પર્યં જુજાત્યાં તતઃ ॥ ૨ ॥ ઇવં ચરિત્રં ધિમલં ચરિત્વા, સંલેખનાં માસત્રવાં ચ કૃત્વા ॥ દુઃખપ્યજૂતામહર્મિઙ્ગદેવૌ, પ્રેવેયકે ચ પ્રથમે સમૃદ્ધૌ ॥૩॥ અર્થઃ—જિનમતને જાણનારાં ઇવાં ઇ વેહુ જણાયે મિથ્યાત્વરૂપ જે વૃક્ષ હતો, તેને ઠેડી નાંહ્યો. જિનમતોક્ત રાગ અને દ્વેષ, તે રૂપ વંધનને ઠોડી નાંહ્યાં. ચારિત્રરૂપ ધનને હરણ કરનાર, ઇવા આર્ત અને રોડ ઇ વે ધ્યાનરૂપ દુર્જય દુષ્ટચોરો જે હતા તે જીતી લીધા. શ્રુતરૂપ વકતરથી આવૃત ઇવા સંયમરૂપ અંગને ત્રિપેં શલ્યોનાં પ્રવેશ સારી રીતે વંધ કહ્યો. અને અતિ વિકટ ઇવા ગારવરૂપ ગ્રણે શત્રુને નિર્મમત્વરૂપ શસ્ત્રે કરી નાશ કરી નાંહ્યા ॥૧॥ વલી આત્માના ઘણાક કાલ ના વૈરી જે મોહરાજાના ચંદ્ર ઇવા ગ્રણ દંડરૂપ સુજટો હતા, તેના મદનું સંકુન કશું. અને સંજ્ઞાનું જે હતી તે તો સ્વેદ પામી તેની પાસેથી ચાલી જ

गड्यो. घणाक कालना बेरी एवा जे क्रोधादिक हुता, तेने शमतादिक गुण विधिने करी मंद प्रतापवाला करी नांख्या. एटखे वेहु मुनिवर मंदकपायी घया. कंदर्पनो जे दर्प हुतो, ते पण हणी नांख्या. प्रमादादिक दोषो जे हुता, ते एक दणमां क्षीण करी नांख्या. एटखे वलरहित कल्या. अने ते वेहु जणे पोतानी तप अने संयमरूप भुजाउये करी मोक्षपद जे हुतुं, तेने निकटवर्ति कसुं. ए प्रकारे निर्मल चारित्रने आचरण करीने अंतसमये एक मातपर्यंत संलेपणा संचारे अणशण भूत ग्रहण करी ते सूरसेन तथा तेनी स्त्री मुक्तावली, ए वेहु सर्व समृद्धिये युक्त एवा प्रथम प्रेयेयकने विषे अह-
मिडनामे देवपणे थयां ॥ यतः ॥ अमुक्त ताज्यां विशदद्युतिज्यां, पवित्रचा-
रिजशुद्धिज्ञान्यां ॥ सुखं च तस्मिन् कमनीयमीपत्, न्यूनं प्रयोर्विशति-
सागराणि ॥१॥ अर्थः—ते प्रथम प्रेयेयकने विषे निर्मल ठे कांति जेनी अने प-
वित्र एवा चारित्र्यकी उत्पन्न थयेली जे कृद्धि तेने जोगवता, एवा ते वेहु देव-
ता, मनोहर सुखने कांश्क न्यून एवा प्रेयीशसागर आयुप्रमाण जोगवता ह्वा.
ए पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरना चरित्रने विषे ईश्वरकेवलदीक्षित श्री
सूरसेन मुक्तावलीना गुणगणवर्णननामा उघो सर्ग संपूर्ण थयो ॥ ६ ॥
थाहिं पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरना धार जब समाप्त थया ॥ १२ ॥

॥ अथ ॥

॥ सप्तमसर्गस्य बालावबोध मारंजः ॥

हवे देवरूप थयेलो सूरसेनराजा तथा तेनी स्त्री मुक्तावली, ते प्रथम प्रेयेयककी चवी, कथां समुत्पन्न थयां? ते कहे ठे.
आ जंबुद्वीपने विषे जरतक्षेत्रमां मध्यखंडे उत्तरदिशाने विषे स्वर्गना-
जनोने तर्जन करनार, घणाक जेमां सज्जनो रहे ठे, एवुं अने सुखने आप-
नारुं, क्रोधविरहित मनुष्योये प्राप्य, यज्ञवान् एवा दुश्मनोयी जेमां आवी
ज शकातुं नथी, सुरसमान विबुधगणोये थसंकृत, एवुं एक गर्जनपुर नामा
नगर हुतुं. तेमां पोताना नाम समान गुणवालो एक सुरपति नामा राजा
राज्य करतो हुतो. जेणे जूजुत जे दुश्मन राजाउं तेनो पक्ष ठेदी नांख्या
ठे, एटखे जेम सुरपति जे ईंद्र तेणे जेम जूजुत जे पर्वतो तेनी पांखो ठेदी

નાંહી છે, તેમ આ સુરપતિરાજાએ પણ શત્રુનો પક્ક ઝેદી નાંહ્યો છે. હવે તે રાજાની નામથી અને ગુણોથી વિખ્યાત, સતી એવે નામે પટ્ટરાણી હતી. તે પણ એવી હતી કે જે પાપની વાત તો કાનથી પણ સાંજણતી ન હતી. અર્થાત્ જે, પાપની વાત ન સાંજણે, તે પાપ કરેજ કેમ? હવે તે રાણીની સાથે સુખ જોગવી રાજ્ય કરતો એવો તે સુરપતિ રાજા, વેદધર્મને વિષે અતિ પ્રીતિમાન હોવાથી ઉત્તમ એવા વેદિક બ્રાહ્મણોને અત્યંત માનતો હતો, અને તેઓને વિશેષે કરી વસ્ત્રાદિકોનું દાન પણ આપતો હતો. તથા અહોનિશ તેનું પૂજન અને ઘણુંજ માન કરતો હતો. જ્યારે તે રાજાજ એમ માનતો હતો ત્યારે તે ગામના રહેવાશી સર્વે જનો પણ તે રાજાની પેઠે અત્યંત બ્રાહ્મણોને માનતા હતા. કહ્યું છે કે, “યથા રાજા તથા પ્રજા:” ઇટલે જેવો રાજા વતે, તેમ પ્રજા પણ વતે છે. હવે રાજાના અને પ્રજાના માનથી મદોન્મત્ત થયેલા ધિક્કારવા યોગ્ય બ્રાહ્મણોએ તે નગરમાંથી વીજા પાલંકુ ધર્મવાલા જંગમ અને જોગી વગેરેને વહાર કઢાવી મૂક્યા.

તેવા અવસરને વિષે દેવ થયેલો એવો તે સૂરસેનરાજા, પ્રથમ પ્રેવેયકયની ચર્ચાને હંસની પેઠે સતીનામા રાણીના ઉદરરૂપ સરોવરને વિષે શ્રાવ્યો. ત્યારે તેજ રાત્રિને વિષે તે રાણીએ સ્વપ્નામાં મનોહર જલથી પરિપૂર્ણ, અને હંસાદિક પક્ષીઓએ કરી વિરાજિત, પદ્માકરેયુક્ત એવું એક સરોવર દીઠું તે દેહીને પદ્મલોચના એવી તે રાણી એકદમ જાગ્રત થઈ, અને તુરત રાજા પાસે આવી પોતાને થયેલા સ્વપ્નાની વાત રાજાને કહી પતાવી. તે સાંજણી સ્વપ્નના કારણને જાણતા એવા તે સુરપતિરાજાએ રાણીને કહ્યું કે, હે પ્રિયે! તમોને આવેલા સ્વપ્નના અનુસારથી તમારે ઉત્તમ પુત્ર ઉત્પન્ન ઘાશે? તે સાંજણી અમંદ ધ્યાનંદને પ્રાપ્ત થયેલી તે રાણીએ પોતાના શુદ્ધ ગર્ભનું પાલન કરવા માંહ્યું. પછી રાણીને દાન દેવા વગેરેના જે કાંઈ દોહદ ઉત્પન્ન થયા તે રાજાએ સર્વે પૂર્ણ કહ્યા. અને સાડા નવ માસ જ્યારે પુરા થયા, ત્યારે તે રાણીએ શુદ્ધ સજયને વિષે સર્વ અવયવોએ કરી સુંદર અને સુજ્જનોને આનંદ દેનાર એવા પુત્રને, જૂમિ જેમ કલ્પવૃક્ષને ઉત્પન્ન કરે, તેમ ઉત્પન્ન કહ્યો. પછી રાણીએ રાજા પાસે વધામણી દેવા માટે એક દાસીને મોકલી. તે દાસીએ જઈને રાજાને વધામણી દીધી કે, મહારાજ! આપને ત્યાં હાલ ઉત્તમોત્તમ પુત્ર પ્રગટ થયો? તે સાંજણી રાજાએ તે દાસીને કોટિ સુવર્ણનું

दान आप्युं, अने पत्नी पुत्रजन्म महोत्सव कराव्यो. ते जेम के ॥ श्लोक ॥
 उच्चसचारकं चितितक्षारकं, नृत्यकक्षारकं चापदां दारकं ॥ सारचंगारकं
 नूरिभृंगारकं, वित्तविस्तारकं दौस्थ्यनिस्तारकम् ॥ १ ॥ अर्थः—आनंद पामी
 रोडता दासोये करी युक्त, चितित पदार्थनुं क्षाररूप, पुत्रोत्पन्नार्थी आनं-
 दत घड नृत्य करता एवा ठे दरवाण जेमां, आपत्तिने नाश करनार, जे-
 ा जखनी जरेली ज़ारीयो मूकी ठे, जेमां घणा श्रृंगारो पहेराय ठे, घणुं
 जेमां खरचाय ठे, जेमां दुःखीयाजनोनो निस्तार थाय ठे, एवुं पुत्र
 बर्खापन कराव्युं. अर्थात् ते राजाये महोटा आनंदरथी पुत्रजन्म महोत्सव
 कराव्यो. तदनंतर ते पुत्र ज्यारे राणीने गर्जमां रह्यो, त्यारे राणीये स्वप्नने
 विषे पद्मसरोवर दीवुं हतुं, ते स्वप्नना अनुसारे पुत्रनुं नाम “पद्मोत्तर”
 पाड्युं. हवे पांच धाव्यमाताये पासन कत्यो थको ते पुत्र, प्रतिदिन अनु-
 क्रमे बधवा लाग्यो, अने ते कलाकुशल, दयादाक्षिण्य, ज्ञानवान्, सौम्य
 मूर्ति, सज्जनप्रिय, शांत अने दांत थयो. वली ते कुमारने मद्य, मांस, पर
 स्त्रीगमन, दूत अने चोरी, ते पांच महोटां व्यसनोनी तो वात पण गमती
 नथी. हवे तेनो पिता जे ठे, ते वेदिककर्म निष्ठावान् ठे, तेथी ते प्रतिदिन
 ब्राह्मणोने घोलावी, तेउने पोतानी पासं मानपुरःसर वेतारी वेदधर्मनी वा
 तो करावे ठे. आ प्रमाणे पोतानो पिता मिचाव्ही ठे, एम जाणी तेनी पा-
 से कुमारने जुवुं पण गमनुं नथी. परंतु ते विचार करे ठे के, जो हुं मारा
 पिता पासं नहिं जावुं, तो तेने दुःख लागशे? एम जाणी तेनी पासं जाय
 ठे अने त्यां धिकृत जन्मवासा ब्राह्मणोनी करेली परमार्थ शून्य, जूनां क
 क्षिप्तशास्त्रोनी कघाठ्ठी उद्देग पामी मनमां विचार करे ठे के, थरे! थ,
 मारो पिता साव मिष्यात्व ग्रह्यहीत थड गयो ठे, तेने हुं ते मिष्यात्व
 थी केवी रीते मुक्त करुं? हा, एक उपाय ठे खरो, के हास जो तेने सहुरु
 सामग्रि मखे, तो ते जिनधर्मने पामे? केम के कोइ खाढा खडियासो म-
 णि होय, तो ते मणि, मणिकारना करेला संस्कार विना बीजा कोइ पण
 उपाय निर्मल थातो नथी.
 हवे ते सूरसेन राजानी स्त्री मुक्तावलीनो जीव जे प्रथम प्रवेपके देवता
 थयो हतो, ते कयां थवतल्यो? ते कहे ठे. के वेताद्व्य. पर्वतमां दक्षिण श्रे-
 णिने विषे सार्वज्जोमपुर नामा एक नगर ठे. ते नगरनो प्रताप करी सूर्य स-

માન, ઉત્તમ એવા વિદ્યાધરના કુલને વિષે ઉત્પન્ન થયેલો તરવેગ નામા રાજા છે. તેની કમલસમાન સુકોમલ, કલાકલાપે કરી સંપન્ન, દેવની સ્ત્રી સમાન, કમલમાલા નામની એક રાણી છે. તેની કુક્ષિરૂપ ગુહાને વિષે સુસેનની સ્ત્રી મુક્તાવલી રાણીનો જીવ જે પ્રથમ પ્રેવેયકમાં દેવ થયો હતો, તે ત્યાંથી ચવીને કેસરીના વચ્ચાની પેઠે આવ્યો. ડ્યારે તે ગર્ભમાં આવ્યો, ત્યારે તે રાણીએ સ્વપ્નને વિષે સિંહના વચ્ચાને જોયો, તે જોઈને તુરત જાગી ગઈ, અને તે સ્વપ્નની વાત પોતાના સ્વામીને કહી બતાવી. તે સાંજલી તેનો સ્વામી કહેવા લાગ્યો કે, હે પ્રિયે! તમે સ્વપ્નામાં સિંહનો શિશુ જોયો છે. તેથી તમારે સિંહના શિશુ જેવો પ્રતાપી પુત્ર ઉત્પન્ન થાશે? તે સાંજલી મુદિતમન થઈ થકી રાણી ગર્જનું પોષણ કરવા લાગી. પઠી તે રાણીએ સંપૂર્ણરીતે સુશોજિત દિવસમાં શુભ એવા નક્ષત્ર મુહૂર્ત વેલાને વિષે મહોટા તેજે કરી પ્રકાશિત એવા પુત્રને, પ્રાચી દિશા જંમ સૂર્યને ઉત્પન્ન કરે, તેમ ઉત્પન્ન કય્યો. ત્યારે તરવેગ રાજાએ પુત્રનો મહોટો જન્મમહોરસવ કરાવ્યો. અને તે પુત્ર ગર્ભમાં રહ્યા વચ્ચે તેમની માતાએ સ્વપ્નમાં સિંહનો શિશુ જોયો હતો, તદનુસારે મુહુર્તજ્ઞાનની સાક્ષીએ તેનું “હરિવેગ” નામ પાડ્યું. તે પુત્ર ત્યાંની લેચરીયોએ રમાડ્યો થકો મહોટો થયો, તેમ તે પુત્રે સિદ્ધિધાનો અન્યાસ પણ કય્યો. પઠી તે, માનિનીના મનને સંતોષ કરનાર એવા યૌવનારંજને પ્રાપ્ત થયો.

એવા અવસરને વિષે મથુરા નગરીમાં કોઈ એક ચંદ્રધ્વજ નામા રાજા રાજ્ય કરે છે. તેને બે સ્ત્રીયો છે. તેમાં એકનું નામ ચંદ્રમતી અને બીજીનું નામ સૂર્યમતી છે. તે બેટું જાણીયોને એકેક પુત્રી થઈ છે. તેમાં એકનું નામ શશિલેલા અને બીજીનું નામ સૂર્યલેલા છે. તે બેટું કન્યાને યૌવનગ્રી અને ધનગ્રી અનુરૂપ એવા વરની પ્રાપ્તિને માટે તેના પિતાએ સ્વયંવરમંડપ રચાવ્યો, અને તે સ્વયંવર વાસ્તે દેશાંતરના રાજાઈના પુત્રોને ઘોસાવા માટે જુદે જુદે ઠેકાણે છૂટા મોકલ્યા. તે સર્વ છૂટોમાં કોઈએક મુલપ્રિય નામા છૂટા હતો, તેને ગર્જનપુરમાં મોકલ્યો. તે ત્યાં થાવી પચોત્તર કુમારના પિતા સુરપતિ રાજાને પ્રણામ કરી યોગ્ય સમય જોઈને વિનંતિ કરી કહેવા લાગ્યો કે, હે દેવ! મથુરા નગરીનો ચંદ્રધ્વજ એવું નામે રાજા છે, તેણે મારી સાથે કહેગદ્યું છે કે, “મારે ત્યાં શશિલેલા અને સૂર્યલેલાનામા બે કન્યાઈ છે,

तेने माटे में स्वयंवर मंरुप करेखो ठे, तो तेमां में महोटा महोटा राजकुंभ
रोने तेडवा माटे इतो मोकखेला ठे. तेथी ते सर्वराजकुमारो आवशे. माटे
तमारा पुत्रने पण मोकखो. कारण के तमारो जे पुत्र ठे, तेनां रूप तथा गुण
समूहनां गीतो, सर्वत्र गुणीजनो गायाज करे ठे. ते सांजली ए इतने में
तेडवा माटे मोकखेखो ठे. माटे ते जाग्यशास्त्री पुत्र, आंहीं आवी पोताना
सौजाग्यरूप वजे करी बीजा प्रोढ राजाना महोटा गर्वरूप पर्वतने ठेद.
मारी वेहु कन्याने वरे. अने तेम यवाथी मने पण घणोज हर्ष उत्पन्न था-
शे? वली आ स्वयंवर मंरुपमां रूप तथा पराक्रमज जोवाशे पटखुंज न-
थी, परंतु तेमां ते राजकुमारना जाग्यनी पण परीक्षा थाशे? जेम के रणने
विषे शौर्ययकी तथा स्वयंवर मंरुपने विषे पराक्रमे करी कन्योपलब्धिथी.
क्षत्रिय पुरुषना पुण्यनी परीक्षा थाय ठे. तेमाटे हे प्रज्ञो! आंहीं लग्नने
दिवसे जलदी तमारा पुत्रने मोकखो." आ प्रमाणे चंद्रध्वज राजाये मारी
साथे कहेवरायुं ठे. ते वाक्य सांजली प्रफुल्लित जेनुं मुख थयुं ठे एवा राजा
पे ते बात कबूख करी.

पठी पोताना पद्मोत्तर नामा पुत्रने बोलावीने तेने चंद्रध्वज राजाना इ-
ना मुखथी जे बात सांजली हती ते सर्व कही यतावी, ते सांजली पद्मो-
त्तरकुमार, उत्तम दिवसने विषे त्यांथी प्रयाण करी चाख्यो. पोतानी सेना
ना चाखवाथी छडती एवी रजोये करी आकाशने ढांकतो, धनवनने विषे
विभ्राम लेतो, प्रति सरोवरे क्रीडा करतो, एवो ते पद्मोत्तरकुमार, गामगा-
मने विषे मान पामतो पर्वत पर्वतने विषे चडतो, अनुक्रमे पोताना देशनुं
उल्लंघन करी महोदय नामक एक तापसाश्रम हतो, त्यां थाव्यो. त्यां ना-
खियेरी, खजूरी, डाकना मंरुपो, नागवल्ली, नारंगीनां वृक्ष, सोपारीनां
वृक्ष थने. आश्रमां वृक्ष, तेणे करी शोजायमान एवा स्थलने तथा तत्रत्य
लोकोये आश्रमां होमेला सश्रविकी उत्पन्न ययेला भूमथी भूसरित थाका
शने जोशने ते कुमार पूठवा लाग्यो के, थहो तपस्वीयो! आ तमो रद्दो
गे, ते आश्रमनुं नाम शुं ठे? त्यारे ते तपस्वीयोये कहुं के, आ थमारं त.
पस्विजनानुं तपोदन ठे, थने महोदय एवुं नाम ठे. आंहीं सर्व जीवपर दया
वान्, ब्रह्मचर्यव्रतयकी उत्तम, महानुजाववाला, थारंजपरिमह्यकीरहित,
प्रधारण कर्म व्यापार वगैरे कार्यथी मुक्त, कंद थने फल तेनुंज भोजन

કરનારા, અતિ કારુણિક એવા તપસ્વીયો રહે છે. એ સાંજલી કુમાર, પોતાના સૈન્યના માણસોને કહે છે કે, હે સૈનિકો! તમો આ સર્વ મહાપિયોને કોઈ રીતે ઉપડ્રવ ન થાય, તેવી રીતે અશ્વ વગેરે વાહનોને વાંધી યથાવકાશ નિવાસ કરો. અને હું તો આ તપોધન એવા તપસ્વીજનોના ચરણનું પૂજન કરી પાપ તાપને ટાલવા છું તું. પઠી સૈન્યના જનોએ કુમારના કહેવા પ્રમાણે ત્યાં નિવાસ કર્યો. ત્યારપછી કૃતકૃત્ય એવો તે કુમાર, તે તપસ્વીના આશ્રમમાં ગયો. ત્યાં કેટલાએક માથાપર જટાને ધારણ કરનારા, વદ્ધકલ્પ વસ્ત્રો પહેરનારા, સૂર્યસામા ઘે હાથ કરી ઝાઝા રહેલા એવા ઘૃક્ષ્ણ તપસ્વીયો વેળા હતા, તેનાં દર્શન કર્યાં. તથા પદ્માસનથી વેઠેલા, સૂકા કાષ્ઠોથી દેદીપ્યમાન, અગ્નિને તૃપ્ત કરતા, ઘૂઠોના ક્યારામાં જલને વાલતા એવા કુમાર તપસોનાં પણ દર્શન કર્યાં. પઠી અનુક્રમે ઘાસના કુશમાં દર્શના આસનપર બેઠેલા, નિર્મલ મુલવાલા, પરમશાંતમૂર્તિમાન એવા તે તપસ્વીના કુણ્ડપતિનાં દર્શન કર્યાં. તે કરીને કુમારે તેને નમસ્કાર કર્યો. ત્યારે કુણ્ડપતિએ પણ ધર્માશિષ આપીને તે પદ્મોત્તરકુમારને પોતાની પાસે બેસાડ્યો. અને તેનાં નામ, ગોત્ર વગેરે પૂછ્યાં. ત્યારે કુમારે તેને પોતાનાં નામ, ગોત્ર, વગેરે સર્વ કહી આપ્યાં. તે સાંજલી કુણ્ડપતિ કહે છે કે, આપ ઉત્તમ એવા રાજકુલમાં ઉત્પન્ન થયેલા હોવાથી મોહોટા માણસ ઠો? માટે અમ્મ લોકોને આતિથ્ય તથા અર્પદાન કરવા યોગ્ય ઠો. એમ કહીને પોતાની પર્ણકૂટીમાંથી એક અત્યંત સ્વરૂપવાલી કન્યાને બોલાવી, અને તેને તે કુમારની આગલ ઝંઝી રાખી. બલી તે રાજકુમારને યોગ્ય એવાં વસ્ત્રાચરણાદિકો પણ પર્ણકૂટીમાંથી મગાવી કુમારની આગલ મૂક્યાં, અને કહ્યું કે, હે ચતુરાશ્રમી જીવોના ગુરુ! તમો અમારા અતિથિ ઠો, તેથી તમારું આતિથ્ય કરવા માટે અમારા પ્રાણથી પણ વહ્નન અને રાજાધિરાજને યોગ્ય એવી આ કન્યાને, તથા તમારી પાસે મૂકેલાં વસ્ત્રાચરણાદિકોને પણ અંગીકાર કરી અમારા મનને આદહાદ કરો. અને તમો સુકુલીન તથા ગુરુજક્ત ઠો, તેથી અસ્મદ્દર્શની પ્રાર્થના જંગમાં ઝીરુજ હશે? તેથી અમોએ આપના ધારેલી કન્યાનો તથા વસ્ત્ર મુકુટ વગેરેનો સ્વીકાર કરો.

હવે કુમારે તે તર્વ વાત તો સાંજલી, પણ તે કન્યાને જોઈને વિસ્મય પામી ગયો. અને વિચારવા લાગ્યો કે, અરે! આ તે શું નારી હશે? કે આતે

शुं मूर्तिमती चंद्रचंद्रिकाज हशे! के आ ते शुं चांचल्य ठोडी उज्जी थंड
 रहेली लक्ष्मी हशे! के शुं सुरेन्द्रना शापथकी भूमिपर आवेली कोइ देवांगना
 हशे! के आ ते शुं पातालघकी निकषेली नागकन्या हशे? अहो! आवी
 आ अत्यंत रूपवती कन्या ते कोण हशे? कदाचित् हाल में उत्प्रेक्षा करेली
 स्त्रीयोमांथी जो आ कन्या न होय, तो सर्व जनोनो त्याग करी एकांतवन-
 मां पर्णकूटी करी रहेला आ तपस्वीमुनि पासे ते क्यांथी होय?
 पत्री रीते चित्तमां चित्तवीने कुमार कहे ठे के, हे जगवन्! सर्वथा स-
 र्वना संगने त्याग करनारा, ब्रह्मचारी, वनमां रहेनार, एवा आपनी पासे
 आवी अतिरूपवती कन्या क्यांथी आवी? कारण के आ में कहां एवां का
 रणोप्री तो आपनी पासे आवी कन्या होवानो सर्वथा संज्ञव नथी. तेथी
 आ अघटित घटना थड ठे. ते जोइने मारा मनने महोडुं आश्चर्य उत्पन्न
 पाय ठे? माटे कृपा करी आ कन्या आपनी पासे क्यांथी आवी? ते सर्व ह्
 हीगत कही संज्ञसाधो. ते सांजसो तापसकुलपति ते कन्यानी उत्पत्ति व-
 रीनी सर्व बिना कहेवा लाग्या के, हे राजकुमार! जे कार्य, अनेक युक्तियो
 करवे करी जीवथी नथी वनतुं, ते कार्य कोइक कर्मयोगे प्रयास बिना ए
 नीज मेले धनी जाय ठे. जुड. के जेनो आपणे सदा संयोग इष्टिये ठेये, तो
 तेनो आपण्यो वियोग थड पाय ठे. तथा वसी जेनो आपणे वियोग इष्टिये
 ठेये, तो तेनो कर्मयोगथी संयोग थड जाय ठे. माटे कर्मयोगमां कोइनुं
 काहापण चालतुं नथी. ॥ यतः ॥ उक्त्वा पाशमरास्य कूटरचनां जंत्का उवा
 गौरवादतिजवेनोत्प्लुत्य धावन्मृगः, कृशांतः पतितः करोति विमुखे किं वा
 विधो पौरुषम् ॥ १ ॥ अर्थः—कोइएक मृग हुनो, ते प्रथम तो पाराधिना क-
 रेला पाशमां पड्यो, त्यांथी ते पाशसाने ठेदीने नीकसी गयो. त्यां पात्रो
 कोइएक बीजा पाराधिनी करेली कूटरचनामां आवी पड्यो, तेमांथी पण
 कांइक युक्ति करी नीकसीने जाग्यो, त्यां थकस्मात् मृग घांधनाराउये करे-
 ली जालमां आवी फस्यो, तेमांथी पण उस करी महाप्रयासे नीकसी एकरु
 म जागी वनमां आय्यो, त्यां ते वनमां दावाभि लागवाथी छुःखित थड
 पलायन थयो, त्यां पण मृगोने मारवा माटे उना रहेला पाराधियोनां वाणो
 डुटवा लाग्यां, तो तेमांथी पण मदत्कष्टे करी जीव खश्ने जाग्यो. तो ते

મૃગ, કર્મના યોગથી અચાનક એક ઝંઝા કૂવામાં પડી મરણ પામ્યો. માટે જ્યારે જે જીવનું દેવજ પ્રતિકૂલ હોય છે, ત્યારે તેમાં તેનો તથા કોઈનો કાં-હી ઉપાય ચાલતોજ નથી. તોપણ હે રાજકુમાર! આ કન્યા ક્યાંથી મારી પાસે આવી? એ જે પૂછ્યું, તેનું શ્વંતંત્ર હું કહું, તે સાંજલો.

ઉત્તરાપંથને વિષે દ્રવ્યના ઝંધે કરી સુગંધમય સુરજિપુરનામા એક નગર છે. તેમાં પ્રજારૂપ સત્તાપર વસંત સમાન વસંતરાજા રાજ્ય કરે છે. તે રાજાને શીલરૂપ સુગંધોયે કરી સુવાસિત પુષ્પમાલા નામા રાણી જેમાં મુખ્ય છે એવી ઘણીક સ્ત્રીયો છે. તે રાજા અનેક માંરૂલિકરાજાઝંઝને જીતીને પોતાના પ્રૌઢ પ્રતાપે કરી રાજ્ય કરે છે. તે રાજાને પાંચ પુત્રની ઉપર, રૂપે કરી મનોહર તથા ગુણયુક્ત એવી ગુણમાલા નામા એક કન્યા છે, તે કન્યા તેનાં માતા પિતાને એકજ એક હોવાથી ઘણી વહ્નજ છે. હવે તે જ્યારે યુવાવસ્થાને પ્રાપ્ત થઈ, ત્યારે તેનો વિવાહ કરવાને માટે માતા પિતા ડચુક્ત થયાં, પરંતુ તેં પ્રાણવહ્નજ એવી તે કન્યાના વિરહને સહન કરવાને અશક્ત હોવાથી વિવાહ કરવાનો વિચાર કરી વેશી રહે છે. હવે લાવણ્યગુણયુક્ત તે ગુણમાલાકન્યાને તેની સહીયો વિવાહ માટે વારંવાર ઉપદેશ કહ્યા કરે છે, તથાપિ તે પણ શુરુજક્તિમાં પ્રીતિમતી હોવાથી વિવાહને ઇચ્છતીજ નથી. વહ્ની મકરંદને વિષે હ્રુદ્ધ એવા ધ્રમરાઝ જેમ કેતકીવ્રનમાં આવે, તેમ તે કન્યાને વરવા નાટે ઘણાંક રાજાઝંઝ ત્યાં આવે છે, પણ તે વસંતરાજા, કોઈને પરણાવતો નથી. એક-દા ત્યાં બહુ સૈન્યેયુક્ત, ગુણવાન્ અને રૂપવાન્ એવો ચંપાપુરીના રાજાનો શુક-કુમાર નામા પુત્ર આવ્યો. તેને વસંતરાજાએ ઘણું માન આપ્યું.

પછી ત્યાં યૌવનાવસ્થાને પ્રાપ્ત થઈ એવી તે ગુણમાલા કુંવરીને જોઈને વસંતરાજાના મંત્રી સાથે તે શુકકુમારે જક્તિથી તથા યુક્તિથી તે વસંતરાજાને કહેવરાવ્યું કે, “હે સ્વામિન્! સુંદર, મિષ્ટ અને પ્રાણરક્ષક, એવું જે રાંધે હું અન્ન હોય, તેને માણો પુરુષ, ઘરમાં કોટલાક દિવસ રાખે? એમ કરતાં જો કાજા દિવસ રાખે, તો તે અંતે દુર્ગંધ-મારી જાય અને પછી તેને રસ્તામાં ફેંકી દેવું પડે. તેમ જ કન્યા તમને ઘણીજ વહાલી છે તથા તે, ચતુર છે, વહ્ની તેનો વિરહ તમારાથી ઘડી એક સ્વમાય તેમ નથી, તોપણ તેને યુવાવસ્થા પ્રાપ્ત થઈ છે, માટે તેને પરણાવ્યા વિના રાખવી, એ યોગ્ય નથી. જો તમે તે કન્યાને ઘણો વસ્ત્ર પરણાવ્યા વિનાજ રાખશો, તો ચંદ્રકિરણ સં-

मान तमारा उज्ज्वल कुलने जरूर कलंकित करशो. वली पुत्री उपरना स्नेह
 हुं फल शुं ठे ? के, सुंदर ते पुत्रीने अने योग्य एवा बरने आपबी, तेज
 वे. माटे जो तमारो ते कन्याने कोइनी पण साथे परणावानो विचार होय,
 तो थंणापुरी पतिनो पुत्र शुक्रकुमार नामा हुं हास तमारा नगरमां आवेलो
 हुं, तो ते कन्या मने आपबी उचित ठे. कारण के हुं जेवो तमने रूपथी,
 धनथी, प्रतापथी, अने कुलथी समान, उत्तम वर मखशे नहिं." आ प्रकारनां
 ते शुक्रकुमारे कहेवरावेला नीतियुक्त संदेशाथी. ते शुरू स्वभाववालो राजा
 समजीने कहेवा लाग्यो के, हे प्रधान ! तेणे कहेवरावेली बात बधी खरी ठे,
 तेथी तमो तेने जइने कहो के, "हे शुक्रकुमार ! घणा राजाछ, आ मारी
 कन्याने बरवा माटे आव्या हता, पण तमारा पुष्टे प्रेरला एवा में कोइने
 आज दिवस सुधी आपीज नहिं. अने ते सर्वे राजाछ निराश थइ जेवा आ
 व्या हता तेवाज पाग गया ठे. जेम कोइ कृपण पुरुष, पोतानी लक्ष्मीने को
 इक पुष्टशाली जीवमाटे राखी मूके ठे, तेम में पण तमारी माटेज आ म-
 नोहर कन्या राखी मूकी होय ? एम लागे ठे. माटे दूरथी आवेला, अति
 स्नेहवाला, एवा तमने ते कन्या थमो आपशुं. तेथी हास पुष्टथी उपलब्ध
 यथेही आ कन्याने बरो. परंतु तमारी साथे प्रथमथी थमे एटली बोली.
 करीये ठेये के, ज्यां पर्यंत आ थमारी कन्याने संतान न थाय, त्यां पर्यंत
 तमारे तया थमारी कन्याने थमारे घेरज रहेवुं पडशे !" ए सर्व बात मं-
 त्रीये जइने शुक्रकुमारने कही, ते सर्व बात कबूल करी. वली ज्यां पर्यंत
 संतान न थाय, त्यां पर्यंत थोहिंज रहेवुं, ते पण कन्याना रूपथी मोह पा-
 मेला शुक्रकुमारे कबूल कसुं. पगी वसंतराजाये शुजसम जोवरावी ते कन्या
 ने शुक्रकुमार साथे परणावी दीधी.
 पगी सम कल्या पहेलां बोलीथी थंणायेला ते कुमारने, पोताना ससरा
 नेज घेर मनोहर हवेलीमां ते गुणमाला श्री साथे क्रीडा करतां केटखोक
 कास व्यतीत थइ गयो. हवे चंडमामां जेम कलंकक रूप दूषण ठे, तथा समु-
 द्रमां जेम लवणरूप दूषण ठे, तेमज स्थैर्य, गांजीर्य, दादिण्यादिक गुणो
 थी युक्त एवा ते शुक्रकुमारमां महापापकारी एक मृगया रमवानुं महोडें
 दूषण हुं, तेथी ते व्यसनमाटे प्रतिदिन दूर वनमां जाय ठे, अने त्यां जइ
 ने वाराह, शश, शंवर वगैरे अनेक पंचेंद्रिय जीवोनी हिंसा करे ठे. एम

वसंतराजाये दुष्टकर्मासक्त थयेला ते शुक्कमारने जोइ उपदेश देवा माटे
 वाक्पटुतामां निपुण एवा एक सुमुख नामा जट्टने मोकल्यो. ते निपुण जट्ट
 तेनी पासे थार्वीने अवकाश जोइने कहेवा लाग्यो के, हे स्वामिन्! आ
 आप मृगया रमवाना मिपथी जे जीवहिंसा करो गो, ते ठीक करता नथी.
 कारण के ते हिंसासमान वीजुं खज्जास्पद कोइपण कर्म नथी. वस्ती धीचारा
 दीन, प्रमत्त, जयथी जागता एवा जीवोने जे मारवा, ते कांइ क्षत्रिय जन
 नो आचार ठे? ॥ यतः ॥ यत्पृष्ठिं ददतां सदेव वदने, दिनं तृणं गृह्णतां,
 आत्मीयं शरणं स्वयं श्रितवतां शस्त्रं न वा चित्रताम् ॥ जंतूनां क्रियतेऽप्यथो
 षट्पञ्चैरप्यायुधैर्निदयं, कोयं क्षत्रियवंशधर्म इहजो स्वामिन् त्वया पाप
 ते ॥ १ ॥ अर्थः—जे पोतानो पृष्ठ जाग देखाडी जयथी जागता, जे निरंतर
 मुखपर आनिने, तथा मुखमां तृणने धारण करता, आपणाज शरणने इह
 ता, शस्त्र धारण रहित, एवा प्राणीयोने, आयुस्कोयं करी निर्दय एवा हिंस
 कजननी पेठे जे तमे हणो गो, तो तेमां ते क्षत्रियवंशनो धर्म कयो पापों
 गो? अर्थात् तेवा कर्मथी तो क्षत्रियवंशनो धर्म छेद थइ जाय ठे. वस्ती हे
 स्वामिन्! परप्राणने पीडा करनार, तथा तेना प्राणो खेनार प्राणीने, अने
 क प्रकारना व्याधिनी वेदनाउ, तथा बारंवार अकालमरण, प्रियजनना
 विरहाग्नियी दाहपणुं, गर्जमां थायी उठे महिने ते गर्जनं पातपणुं, वा-
 लपणमांज नाशपणुं, जवोजव नसंतानपणा वगेरे दुःखने प्राप्त थाय ठे.
 थने हे कुमार! आप जुड तो खरा, के जेने मारे ते प्राणीनो तो प्राण
 जाय ठे, थने ते मारनार धणी खुशी थाय ठे, तो तेवी रीते खुशी बनार
 प्राणी केवो मूर्ख कहेवाय? जेम कोइ एक मनुष्यनी रात्रे नाडी बस्ती, तो
 हवे ते नाडी बस्नार मनुष्यनी साथे रहेनारो एक मूर्ख हतो, ते विचा-
 रवा लाग्यो के था तो ठीक थयुं, केम के? मारे घरमांथी अंधारुं मटाइ
 वा दीवो करवो हतो, ते न करवो पडतां थजवाळुं थयुं, माटे था प्रमाणे
 जो रात्रे सज्ज कोइनी डाढीयोज सलगती होय, तो हुं जेवा माणसने
 योढीवार दीवो करवानी तो खटपट मटे? तेम जीवहिंसा करी खुशी
 थाय ठे, ते पूर्वोक्त मूर्खजन जेवाज जाणवा. थने वस्ती मृग वगेरे पशुजने
 मारनारो जे व्याध खोको ठे, ते हे कुमार! था लोकने प्रिये पण जूख,
 लूषा, टाड, तडको, तेने सहन करनारो, विषम्र, जांगी गया ठे गूरा जेना,

अने घातनी आणीयोये त्रोपाइ गयां ठे अंगो जेनां एवा दुःखी थया थका वनने विषे प्रतिदिन जम्याज करे ठे, तोपण तेनी परिपूर्ण रीते उदरपूर्ति पण घाती नथी. अने ते पावा पण तेवी सेवीज दुर्गतिने विषे उत्पन्न घाय ठे. ए माटे बुद्धिमान् एवा हें शुक्रकुमार ! तमारे कौतुकथी पण पापनी पेट्रीरूप मृगया तो रमवीज नहिं ? वली एवो ते कोण मूर्ख होय के कौतुक-री पण आपत्तिनी पेट्री समान मृगया रमवामां आसक्त घाय ? आ प्रकार ते जट्टनो कहेसो उपदेश सांजलीने तेणे जाण्युं जे ते जट्टे कहुं ते सर्व लोडुंज केम कहे ठे, ने मृगया रमवामां कांइ कृत्रियने दोपज नथी. पण हुं आहिं ज्यांसुधी रहीश, त्यांसुधी मृगया नहिं रमुं ! कारण के मारा ससराने दुःख लागे ठे ! अने आहिंथी निकट्या पठी तो मृगया रमुं, तो मने कोण कहे एम ठे ! तथा दुःख पण कोने लागे एम ठे ! माटे आहिंथी घा-हार जइने मृगया रमीश ! एम विचारी ते शुक्रकुमारे उपदेशक जट्टने तथा पोताना ससरा वसंतराजाने सारूं लगाडवा माटे उपरथी देखाडवा मात्र मृगया रमवी ओढी दीधी. एवा समयमां शुं वन्युं ? के त्यां ते शुक्रकुमारने ज घोसावा माटे तेना पिताये मोकलेखां माणसो आढ्यां, अने तेठये कहुं ते आपने आहिं घणा दिवस थया, माटे आपना पिताये जलदी घोसावे-॥ ठे. ते सांजली शुक्रकुमार पोताना ससरा वसंतराजा पासे आढ्यो अने ने कहेया लाग्यो के, हवे मुने आहिं आपना नगरमां आढ्यां घणा दिवस थइ गया ठे, तेथी मारा पिताये तेडवा नाटे माणसो मोकलेखां ठे, ते माटे मने आहिंथी सखीक जवा माटे आडा आपो. ते सांजली राजाये विचारुं जे आपणे आ जामाता साथे ठेराव करेलो ठे, जे थमारी दीकरीने कांइ पण संतान ज्यारे घाय, त्यारे तमने घेदुने तमारे गाम जवानी रजा आपवी, तो तेने हजी कांइ संतान तो ययुं नथी माटे केम रजा थपाय ? पण हुं तपास तो करूं जे ते कन्याने हास गर्ज तो नथी, जो गर्ज होय, तो रजा आपिये. एम विचार करी तेनो तपास करावतां मा-सम पडयुं जे पोतानी दीकरी हासमां सगर्जा ठे. एम जाणी ते दंपतीने पठी उत्तम एवा मुहूर्तने विषे ते शुक्रकुमार पोताना तथा ससराये आ-सा महोटा सैन्यसहित ज्यारे त्यांची आढ्यो, त्यारे घोडेक धर तेना स-

सरा वगेरे सर्व वखावा आढ्यां. पठी अनुक्रमे था अमारा आश्रमपर्यंत
 आबी, आंद्हिंथी जरा दूर केरा नांखीने रह्यो. तेवामां तो तेणे स्वछंदतापी
 फरता एवा अनेक प्रकारना वनेचर पशुर्तने दीठा, ते जोइने तेणे विचारूं
 जे थहो! आंद्हिं केवा मज्जानां वनेचर पशुर्त ठे? अने आंद्हिं कोइ ना कहे
 तेम पण नथी. वखी एटसा दिवस तो एम धीक हती के जो हुं मृगया
 रमीश, तो मारा ससराने दुःख लागशे, ते पण हास नथी, तो हवे आंद्हिं
 स्वेछा प्रमाणे मृगया रमशुं? एम विचारी मृगयाना छंदमां पडेसो ते कुमार
 जीवने मारवा तत्पर थयो ॥ यतः ॥ द्यूतं द्यूतकरः सुरां प्रियसुरः कामातुरः
 कामिनीं, मांसाशी पिशितं खगोपि कुणपं शून्यं धनं तत्स्करः ॥ कांतारं व
 वनेचरान् विचरतो दृष्ट्वा तु पापदंष्ट्रमा, नान्मान च वशीकरोति पुत्रि कथा-
 र्यंतमुत्कंठितः ॥ १ ॥ अर्थः—जुगारीजन जुगारने, सुरापान करनार मनुष्य
 मदिराने, कामातुर पुरुष कामिनीने, मांसाशी नर मांसने, मांसाशी पक्षी
 पण मांसने, तत्स्कर प्राणी शून्य धनने, अने मृगयासक्त एवो पापिष्ठ जीव
 यनने विषे स्वछंदतापी फरता वनेचरने जोइने उत्कंठित एवा थका था व-
 वधीने विषे पोताना मनने वश करो शकता नथी. कवि कहे ठे के, जे
 कार्यमां जेने प्रीति होय अने वखी पावुं ते कार्यनुं तेने उयारे साहित्य
 मजे, त्यारे ते केम खुशी थाय नहिं? ना थायज. माटे तेने त्यां मृगया
 रमवानी सामग्री मज्जवायी ते खुशी थयो. अने वखी पण जाण्युं जे था
 स्यप्रमां हुं हवे घणाक दिवस रहिश? कारण के थावी मृगया रमवानी
 सामग्री मने धीजे ठेकाणे मज्जवी दुर्जन ठे? एम जाणी प्रथम जे पोता
 ना केरा नांख्या हता, तेने पात्रा मज्जवत नांखीने तेणे त्यां शांतवृत्तिपी
 रहेवा ठेराव कर्च्यो.

पठी उंचा अने महोटा एवा एक थश्वपर घेसी पापार्द्धक एवो ते कुमार,
 मृग वगेरेने मारवा माटे थत्युत्सुक चइ चाड्यो. ते थरल्यमां आढ्यो, त्यां
 प्रथम दूरवी तेणे विश्रसित चित्तवाळा, निरपराधी, निर्जय तथा स्वस्यमन
 थी ठनेछा सुकराने जोया. जोइने मनमां विचारवा लाग्यो के, हवे हुं जप्पदी
 ते यथा मुकरोने मारी नांखुं? हास जो हुं धीजुं थाहुं थवसुं कांडपण काम
 करीश तो ते सर्व मुकरो जागी जाशे, तो मारुं सर्व मृगयानुं मुख चाड्युं
 जागे? एम विचारी पोताना घोडाने येगयी एकदम दोडाढ्यो, त्यां दोडनां

दोडतां रस्तामां तृणोथी आघादित थयेलो एक ठंनो खानो आव्यो, ते खाडामां घणीज ऊडपथी दोडतो एवो ते कुमारनो घोडो अचानक पडी गयो. तेमां पडतांज ते घोडानी साथे पडेला शुक्रकुमारने त्यां पेटमां एक अणीदार साकडानो खांपो हतो, ते पेसी गयो. ते एवो पेठो के ते तेनुं पेटफोडीने पठवाडे चार आंगस बाहार निकल्यो. त्यां तो तेनी पठवाडे धीरे धीरे घोडापर घेसी चाह्या आवता एवा तेना अनुचरोये ते शुक्रकुमारने घोडा सहित खाडामां पडतां जोयो. जोशने ते सहु दुःखथी एकदम घोली उठ्या के, हाय हाय!!! चूंनूं थयूं. कुंवर, घोडासहित ठंनो खानामां पडी गया. हवे तेनो केम यचाव घारो! तेम विचारी ते सर्वे तूणताथी त्यां आया, अने जलदी ते कुंवरने खाडामांथी बाहार काढ्यो अने काढीने ज्यां जुवे ठे, त्यां तो साकडानो अणीदार खांपो वागवाथी जेनुं पेट फुटी गयूं वे तथा जेना पेटमांथी आंतरडां पण निकली गयां ठे एवा ते कुमारने जोयो. पडी तेने एमने एम एक पाखखीमां नांखीने तंयूमां आय्यो. त्यां घणीज वेदनाने प्राप्त थयो. ते जोशने तेना मुह एवा माणसोये विचार कथ्यो के, थरे! आ राजकुमरनां माता पिता तो घणांज घूर ठे, तेथी ते कांश् घोळाच्यां जलदी आंहीं आवी शके एम नथी, परंतु तेना ससरानुं गाम आंहीं नजीकमां ठे, माटे तेना सासु ससराने आपणे घोळावी लश्ये, तो ठीक कहेवाय! एम विचार करीने तेमनां सासु ससराने तेडवा माटे कोश्क माणसने मोकल्यो, तेणे एकदम त्यां आवीने कुंवरने वागवा वगेरे जे कांश् हकिगत धनी हती, ते सर्व कही वतावी. ते सांजखी अत्यंत खेद पामी रुदन करतां तथा क्लेश करतां तेनां सासु अने ससरो घणांक माणसोने लख त्यां आव्यां. अने आवीने ज्यां जुवे ठे, त्यां तो महावेदना प्रस्त अति दुःखित एवा पोताना जमाशने दीगो, अने घोळावा मांरयो पण ते वेजान होवाथी कांश् पण घोलीज शक्यो नाहीं. पठी घे त्रण दिवसमुधी महोटी मांदगी जोगवीने ते मरणशरण घड गयो. त्यारे तो तेनां सासु, ससरो तथा ते कुमारनां माणसो वगेरे सर्व काळो कटपांत करवा लाग्यां. अने ते शुक्रकुमारना शवने पाखवा माटे काष्ठनी चिता करी तेमां तेने सुवायूं. ते जोशमारनी खी जे गुणमाळा हती, ते पोताना पति साथे सती थड वखवा थार घड, त्यारे अरपंत दुःखे करी रुदन करतां ते गुणमाळानां माता.

पिताये तेने पकड़ी राखी, उपदेश देवा मांढयो के, हे बहेन! जो
 श्लोक ॥ आत्मघातसमं पापं, न चूतं न जविष्यति ॥ तस्मान्न हि स्व
 कार्यं, कष्टमज्ञानसंजवम् ॥ १ ॥ अर्थः—आत्महत्या समान वीजुं कोइ प
 अयुं नथी, अने याशे पण नहिं? ते माटे तहारे ते चितामां वली आत्मघ
 रूप पाप करवुं योग्य नथी. अने अग्निमां वली मरवुं, ते समजण तो अ
 नी जनोनीज ठे, तेथी ते काम ज्ञानी मनुष्यने तो करवालायक ठेज नह
 कोइ पण बुद्धिमती सती स्त्री, हजुसूधी पोताना स्वामीनी साथे चिता
 वली नथी. ते जेम के, प्रथम तो रामचंद्रजीनी साथे सती सीता, बी
 रावणनी साथे सती मंदोदरी, त्रीजी डुर्योधननी साथे जानुमती सती
 चोग्री श्रीकृष्णनी साथे तेनी स्त्रीयो, पांचमी तेना चाइनी साथे तेनी स्त्री
 वली नथी. माटे हे पुत्रि! पोताना स्वामी साथे चितामां पड़ी वली मर
 ते हालनी स्त्रीयोयेज उत्पन्न कयुं ठे. अने वली हे बहेन! प्राचीन इतिहा
 स पुराणोमां पण सती स्त्रीने पोताना पुरुष साथे चितामां वली मरवान
 निषेध करेखो ठे. ते सांजली गुणमाखा एकदम निराश अइने घणु
 रुदन करवा लागी के, हा वल्लभ! हा प्राणनाथ!! मने मूकीने आ
 क्यां जता रखा!!! अरे! आ महाघोर अरण्यामां एकली अनाथ ए
 मने ठोडीने आप क्यां गया ठे? अरे! गुणवान् एवा आप विना
 विधवा थपेली हुं हवे मारी सहवासी सखीयोने शुं मुख देखाडीश
 आ प्रकारे अत्यंत ठाती फाटे तेवी रीते रोती अने पोताना मस्तकने अ
 हृदयने कूटती एवी ते गुणमाखाने जोइने माता पिता घणांज खेद पा
 म्यां, अने रुदन करवा लाग्यां. पठी ते कन्याने खेद मटवा माटे घणी
 समजावी, तो पण ज्यारे ते जरा पण समजी नहिं, त्यारे हे पद्मोत्तरदु
 मार! तेना माता पिताये जाण्युं जे अत्यंत दुःखमां पडेली आ पुत्री आ
 शुं कहुं मानशे नहिं. माटे आहिं निकट रहेला एवा कोइ एक तपस्वी
 पासे लइ जाइये, अने ते तेने कांश्क समजावशे, तो तेना जीवने शांति
 याशे? एम जाणी तेनां माता पिता तेने तेडी आहिं आढ्यां, अने वने
 सर्व हकिगत कही थापी. ते सांजली ते त्रणे जणने दुःखीयां जाणी ते
 वसंतराजाना उदेशे उपदेश देवा मांढ्यो के, हे राजन्! जयानक एवा आ

संसारने विपे रहेनारा जीवोने मृत्युनो जय तो सर्वदा मटतोज नथी, थ
ने सगां बहालांनो जे संयोग ठे, ते पण जोतां जोतांमां नाश पामी जाय
ठे अने तेनो वियोग थया विना रहेतोज नथी. कारण के कर्मने वश पडेला
प्राणीयो पोताना कर्मानुसारे अवतरे ठे, तथा मरण पण पामे ठे. तेमां पण
जगतमां जेनां उपर आपणने घणोज स्नेह होय, ते आपणी साथेज जो
मरता होय, तो तो दुःख नहिं. पण तेम तो कर्मरूप जलप्रवाहमां पडेला
जीवोनुं धनतुंज नथी, माटे संसारमां पडेला जीवोना स्नेहनो तो त्याग कर
वोज उचित ठे. वली आ संसारमां पंचेंद्रियना जे जोगो ठे, ते पण नाज
नी थली पर रहेला जलविंदुनी समान अस्थिर ठे. अने वली रोग अने
शोक रात्रि दिवस मनुष्यने वाढयाज करे ठे. माटे ज्ञानीजने तो आया दुः
खदायक संसारमां आसक्त थाबुं योग्यज नथी. हा ! आ संसारमां रहीने
जे जीव, पुण्योपार्जन करे, तथा स्वजन जननो स्नेह ठोडी तपोलक्ष्मी सा
ये पोताना देवना योजना करे अने सांसारिक सकल आयासने ठोडी वन-
मां वास करे, तेज जीव उत्तम कहेवाय.

आ प्रकारनो कुलपतिनो करेलो उपदेश सांजलीने राजा तथा राणी ये
हु जण बैराग्य पामी तापसी दीक्षा खेवाने तत्पर थयां, परंतु तेउने दीन,
दुःखित अने विधवा एवी पोतानो पुत्रीने ठोडवानो महोदो विचार थइ
पड्यो ? हवे त्यां तो शोकघकी जराफ विराम पामेखी एवी तेनी पुत्री गुणमा
लाये विनति करो के, हे महाराज ! आपने जो मने दोक्षा देवी योग्य जा
सती होय, तो आपो ? ते सांजली कुलपतिये कबुं के दीक्षा जे खेवी, ते
तो सद्गुने योग्यज ठे, तेमां तम जेवां संसारमां महादुःखी जीवने तो विशेष
ये करी खेवी जोइये ठेये ॥ यतः ॥ पीडितानां पराज्यूत्या, ताडितानां तथा
पदा ॥ दुःस्थितानां जवस्थानां, शरणं तापसव्रतम् ॥ १ ॥ अर्थः—पराजय
थी पीडित अने आपत्तिथी ताडित, संसारने विपे थल्यंत दुःखित एवा
जनने तो तापसव्रत जे ठे, तेज शरण ठे. ते सांजली पुण्यमाझा राणी वो-
ली के, हे गुरा ! आ मारी पुत्री सगर्जा ठे, माटे सगर्जा एवी खीये दीक्षा
खेवाय के केम ? त्यारे कुलपतिये कबुं के ते खी जो सुखमां होय, तो तो खे
वी घटे नहिं, परंतु जो ते दुःखित होय, तो खेवी घटेज ठे. माटे आ खीने
दुःखनुं विस्मरण करवा माटे दीक्षा खेवी योग्यज ठे. अने वली दुःखनुं

विस्मरण करनार दीक्षा जेवुं बीजुं कोइ उत्तम आचरण ठेज नहिं? ते म
 आ तमारी पुत्रीने तो दीक्षा खेवानी जरूरज ठे, अने तेम करवामां म
 संमति ठे. ते सांजखीने तत्रत्य सहु कोइ खुशी थयां. पत्री वसंतराजा
 आवी पोताना ज्येष्ठ पुत्रने राज सौंपी सामंतादिकनी रजा खड्गे पोत
 छी, तथा विधवा पुत्री, तेणे सहित तेणे तापसी दीक्षा लीधी, अने
 ठी ते त्रणे जण तापसी क्रिया करवामां प्रवृत्त तथा शुद्ध ध्याने ।
 तरपर रहेवा लाग्यां.

हवे ते गुणमालाने पण पूरा दिवस अयेथी अमारी पर्णकूटीमां एक
 श्री अवतरी. परंतु ते गुणमाला तो सुवावडमांथीज दारुण रोग थवा
 तथा प्रतिदिन डवर आववाथी, योनिशूलनी वेदनाधी केटलेक दहडै
 ण पामी. स्यारे तेना दुःखे करी दुःखित एवी तेनी माता पुष्पमाला,
 ॥ दुःख पामी रुदन करवा लागी, स्यारे स्यांनी रहेनारी तापसी छीप
 तेने पैरापकारक बातोये करी बोध दइ, शांति पमाडी.

पत्री स्नेहं करी उत्पन्न अयेला पोताना स्तनना दूधथकी ते कन्या
 मानी मा पुष्पमालाये धवरावी उठेरवा मांभी. तेथी ते वनमां ने वनम
 महोटी थइ, तेथी तेनुं नाम वनमाला पाड्युं, अनुक्रमे ते कन्या सर्व त
 मीपोना मनने आदहादकारक एवा यौवनवयने प्राप्त थइ. हवे ते कु
 ति, पोताना शिष्य अयेला वसंतमुतिने पोताना पाट पर बेसारी योग म
 साधी स्वर्गमां गया, अने पुष्पमाला पण देवयोगे मरण पामी गइ.
 हे पद्मोत्तर कुमार ! हाथ में कशुं के वसंतमुनिने पाटे बेसाव्यो. ते य
 मुनि पंके द्वंज गे. ते कन्यानां माता, पिता, तथा मानी मा, ए सर्व म
 पामेलां होवार्थी ते कन्या अत्यंत दुःखी थइ रुदन करवा लागी. तेने उ
 ण्हे महामोह्यकी मोहित अयेला दुं जिनाकांत अयो थकी ए कन्यानुं
 सन पोषण करवा लाग्यो, ते अद्यापि पर्यंत तेनुं पावन पोषण करवाज
 कं तुं. अने तेना विवाह माटे तेने योग्य एवा बरनी पण शोध कन्याज
 तुं. तथा वखी ते विषे महारा गुरु मने कहि गया ठे के आ वनमाला
 न्या साथे जेना विवाह थाने, ते महोटी राजा थाने. हे कुमार ! ते क
 आ आपनी पामे उनी गयेथी ठे, तेज ठे. आ प्रमाण मने पूजवार्थी
 सगी बान इनी, ने में कही थानी. हे कुमार ! बीजुं नो नीक, पण

संगत्यागी एवा मने देवयोगथी तेनी साथे पुत्रीवत् स्नेह लागेलो ठे, तेथी जो तमे तेनुं दया करीने पाणिग्रहण करो, तो हुं ते स्नेहरूप पाशची दूदं ? ते सांजखी पद्मोत्तर कुमारे खुशी यश्ने तेनुं वचन स्वी कार कथुं. पठी ते वसंतकुलपतिये विवाहनी सर्व सामग्री एकठी करी ने ते कन्याने त्यांज पद्मोत्तर कुमार साथे परणावी आपी. पठी ते कन्या नी मानां तथा ते कन्यानी मानी मानां जे कांही वस्त्र आचूषण वगेरे राखी मूक्यां हतां ते, अने वीजां पण केटलांएक नवां करावेलां आचू- पण वस्त्रो, वनमासाला कन्यादानमां आपी दीधां. अने वसंत मुनिये पोतानी पासे जे तिळवेतास नामा विद्या हती ते पण ते कुमारने आपी दीधी. हवे पद्मोत्तर कुमार पण नवोढा एवी ते वनमासाला साथे केटलाएक देवस त्यां रहीने पठी ते वसंत मुनिनी रजा खश्ने त्यांची चाढ्यो, अने पोताना मातामहना वियोग भवाना दुःखे दुःखित एवी पोतानी प्रियस्त्री ने केटलीएक विनोदनी वार्ताउये करी आनंद पमाडतो थको क्रमे करी ते मथुरा नगरीमां आढ्यो, अने त्यां आवी मथुराधिपतिये आपेला आवा समां सैन्य सहित उतारो कथ्यो.

हवे त्यां वीजा पण केटलाएक राजकुमारो आढ्या. पठी ज्यारे स्वयंवर नो उत्तम दिवस आढ्यो, त्यारे धारण कथ्यां ठे सूर्यसमान प्रकाशित. मु- कुट वगेरे आचरणो जेणे, अने ते कन्याउने परणवा माटे अत्युत्कंठित एवा ते देश देशना राजकुमारो, पूर्वोक्त स्वयंवरमंरुपमां मणि अने रत्नो, तेषे जडित उंचा तथा नीचा एवा मांचडाउने विषे यथायोग्यरीते सुरकुमारोनी पेठे आवी वेठा. पठी दीव्यवेपने धारण करनारा एवा ते कुमारो, पोतपो- तानी जेवी जेवी जोग सामग्री, अने पोतपोतानां जेवां जेवां ज्ञान प्रमुख हतां तेमने एक वीजानी स्पर्द्धाची उगांठला यश्ने घताववा लाग्या. एटखे ते राजकुमारो एम जाणे ठे के, अमारां जे कांही संपत्ति वगेरे ठे, ते जो आ वेहु कन्याउने वतावीये, तो ते कन्याउ तेथी खोजाइजइअमोनेज वरे? हवे एवे समये धन्य, अने शुभ एवी वीलाये करी सुशोजित, विवाहने योग्य एवां वस्त्र तथा आचूषणोये करी मनोहर, जाणे स्वर्गमांची आवेली रंजा अने तिखोत्तमा नामा अप्सराज होय नहिं? एवी ते चंडखेला अने सूर्यखेला नामा वेहु राजकन्याउ पोताना हाथमां उत्तम एवी वरमासाने

धारण करीने एक रथमां वेसीने ते सुशोभित एवा स्वयंवरमंरूप पासे आ-
 वीयो. अने पठी रथथी नीचे उतरी स्वयंवरमंरूपमां चालीयो. चालतां चा-
 लतां ते कन्याउनी पासे, त्यां वेठेला राजकुमारोना गुण कुल वगेरे कहेवा
 माटे राखेली जाटणीये, जे जे कुमार पासे ते कन्याउं आवे, ते ते राजकु-
 मारना गुणग्रामनुं वर्णन करवा मांरुं. अने तेवी रीते आखो स्वयंवरमंरूप
 फरीने पाठी ते कन्याउं स्वस्थाने आवीयो, परंतु तेना मनमां तथा नजरमां
 कोइ पण राजकुमार आव्यो नहिं. त्यारे वली ते बीजीवार पाठी स्वयंवरमं
 रूपमां वरमाला लइ चालीयो, अने चालतां चालतां देवकुमार समान ज्यां
 पद्मोत्तरकुमार वेठेलो ठे, त्यां आवीयो. अने तेनीपर वेहु कन्यानीं, एकज
 समये दृष्टि पडी के, तुरत तेउनुं मन, ते कुमारमांज चोंटी गयुं; तेथी एक
 दम ते वेहु कन्याये पद्मोत्तरकुमारना गलामांज वरमालानुं आरोपण कयुं.
 ते वखत जय जय शब्द थवा लाग्यो तथा अनेक वाद्यो पण वागवा लाग्यां,
 अने त्यां वेठेला राजकुमारो शिवाय सहु कोइ जनो अत्यंत प्रसन्न यझे
 एक.साथेज कहेवा लाग्यां के, “अहो! आ वेहु कन्याये घणोज उत्तम
 तथा मनोहर, पोताने योग्य, एवोज वर वख्यो.” हवे ते वेहु कन्याये ते प-
 द्मोत्तरकुमार वख्यो, ते जोइने कृतांतनी पेठे कोपायमान थयेलो एवो कोइ
 एक सांकेतपुरनो बिहुर नामा राजा, तत्रत्य सर्व राजकुमार मंरुलने कहेवा
 लाग्यो के, हे राजकुमारो! आ अद्वयज्ञ, मूर्ख, एवा पद्मोत्तरकुमारे हास आ
 वेहु कन्याउने जे वरी ठे ते, ते पापीये थापणुं सर्वनुं नाकज काप्युं ठे. माटे
 तेने आंहीथी जीवतो जवा देशो नहिं हो. अने जो जो ते जागी जाशे,
 माटे तमे कट पकडो! पकडो! ए दुष्टना मदने तमो कोइ जो नहिं उतारो,
 तो पण हुं तो तेनो मद एक द्वाणमांज उतारी दइश! ते सांज्जली सामर्थ्य
 थयेलो राजकुमारो तुरत हृशियार लइने लडवा माटे सन्नद्ध थइ गया. पठी
 ते पद्मोत्तरकुमारना ससरा चंद्रध्वजराजाये जाण्युं जे आ मारो जमाइ एक
 लो ठे, अने ए राजकुमार तो घणा ठे, तेथी तेनी हुं सहाय करूं? नहिं तो
 ए पद्मोत्तरे मारी वेहु कन्याने वरी ठे, तेथी मने महोदुं दुःख आवी पडशे?
 तेम जाणी पोते तेने आश्रय देवा वास्ते सेन्य तैयार करी लडवा वहार
 पड्यो. ते जोइने बिहुर राजाये जाण्युं जे, तेनो ससरो तेनी सहाय माटे
 मड्यो, ते माटे हवे हुं ने वेहु जणने जीती सकीश नहिं. तेथी एक वा-

चास हूतने मोकली साम, दान, विधिजेदधी समजावीये, थने एम स-
मजाव्याची कोइ रीते ते वे कन्यामांघी मने एक पण कन्या जोइये आपे
ठे? जो थापे तो तो ठीक थाय, नहिं तो पठी ठेवट खडबुं तो ठेज? एम
विचारी एक वाचास हूतने ते चंद्रध्वजराजा पासे मोकल्यो. ते हूते थावीने
ते चंद्रध्वजराजाने कहुं के, हे राजन्! मने सांकेतपुरना विधुरराजाये मोक
सेखो वे, थने तेणे कहेवराव्युं वे के, “आहिं आवेला कोइ पण राजकुमार
ने एक कन्या तमारे आपवीज जोइये. कारण के आप्या विना था थमारो
राजकुमारो नो कोप शांत थाशे नही! तथा तमने सहुने सुख शाता पण
रहेशे नहिं अने महोदो उत्पात थाशे? वखी हे नृप! तमे सर्व राजकुमा-
रोने आमंत्रण करी तेडावीने एकज जणने वेहु कन्याउं आपी दीधी, ते
तमोये थमारुं सहुनुं मोहोदुं अपमान कसुं वे अने नाक काप्युं वे? माटे
थमारा कहेवा प्रमाणे एक पण कन्या जो नहिं आपो, तो तमारा जमाइने
ए वेहु कन्याने परणी पोताने घेर जावुं वेहुज कठिन ग्रह पडशे? जाछुं शुं
कहिये, पण ते पसोत्तरनो नाशज थाशे?” ए वाक्य सांजली मथुरापति
एवो चंद्रध्वजराजा बोड्यो के, हे हूत! तुं थावां कटु वाक्य म बोळ. अने
तुं तारा स्वामीनुं हित करवा थाव्या वो खरो, परंतु कांइ युक्तायुक्त समज
तो ज नथो. कारण के जे संदेशाधी वृथा महोदो क्लेश उत्पन्न थाय, तेवो
संदेशो देतां जरा पण नर केम खातो नथी? त्यारे ते दूत बोड्यो के, हे रा-
जन! थाप कहो वो, एमज हुं मारा स्वामीनो जक्त वों, एम तो सहु कोइ
जाणेज वे, परंतु जो विचार करशो, तो आपनो पण हुं हितेपी वों. केमके
आपनी वे कन्याउंमांघी एक कन्या आपवारूप संदेशो कहिने थापना. त
था थापना जामाताना थने सर्व सैन्यना जीवोने वचाववा इशुं वों. कदा
चित् थमो वसवान् ठेये, तो थमारो तारा स्वामी विधुरराजा वगेरेची परा
जय कोइ दहाडो थाय एमज नथी! एम जो थाप जाणता हो, तो ते था
पनी महोटी चूख वे. कारण के एक कोइ महोदो वसवान् हस्ती होय, तो
तेने जाजा जण जो दमन करे वे, तो तेनुं दमन थाय वे, थने तेथी पठी
ने वोचाराना शरीरने कीडीयो जेवा हसका जीवोने खावानो प्रसंग थावे
वे. वखी जुळ. आवां थनि प्रकाशमान् सूर्य वे, ते पण जो जाजां वाद-

લાંડથી ઘેરાઈ જાય છે, તો તે નિસ્તેજ થઈ જાય છે. તેમજ એક જણ કદા ચિત્ શૂરવીર હોય, તોપણ જ્યારે તેને ઝાઝા સુઝટો વીંટી લીધે છે, ત્યારે તેનો પરાજય થયા વિના રહેતોજ નથી. હવે આ પ્રકારની સર્વ વાત; ત્યાં નજીક ઝહેલા પદ્મોત્તરકુમારે સાંજલી કે તુરત તે વોલી ઝઘ્યો કે, હે છૂત! તું અવલાં તથા રજોગુણ ઝરેલાં વચન કેમ વકે છે? અને તું કહે છે કે હું મારા સ્વામીનો જ્ઞાતુ, તે પણ છોટી વાત છે. કારણ કે જો તું સ્વામિજ્ઞાતુ હો, તો તારા સ્વામીનો તથા તદનુયાયીનો જેથી નાશ થાય તેવાં કટુ વચનરૂપ સંદેશો શામાટે કહે? વલ્લી તું મૂર્ખશિરોમણિ પણ ઠો, કેમ કે તે જે હસ્તી વગેરેના દૃષ્ટાંત આપ્યા, તે પણ સમજ્યા વિનાજ આપ્યા છે. જો. એક ગંધર્વહસ્તી જે હોય છે, તે વીજા હસ્તીયોને મારી નાંખે છે, અને તે હસ્તીને વલી એકલો સિંહજ મારી નાંખે છે, અને તે સિંહને વલી એકલો શરજનામા પક્ષી મારી નાંખે છે, એમ તારતામ્યપણાથી એકથી એકનું ઘણ વધારેજ હોય છે. વલી તેં કહ્યું કે, એકલા શૂરવીરને સુઝટો મારી નાંખે, પણ અતિ ઘણવાનું સુઝટ, જલે એકલોજ હોય, તોપણ તે, તેથી અલ્પવલ્લ વાલા સુઝટોને મારીજ નાંખે છે. તેથી તારા કહેલા પૂર્વોક્ત સર્વ દૃષ્ટાંત થતુ પયુક્ત જેવા દેખાય છે. માટે સિંહ સમાન પરાક્રમવાલા જે અમો ઠેયે, તે શૃંગાલ તથા શ્વાન સમાન તારા સ્વામી વિહુરરાજા પ્રમુખ રાજકુમારોથી કોઈ વહાડો જય પામનારાજ નથી. અને શ્વાનો જે છે, તે ઘટ્ટજ જાણ્યા કરે છે, પરંતુ તે કોઈને કરડી શકતા નથી. અને હે છૂત! હવે જો જાણું કહે-વરાવતો હો, તો જે શૂરવીર ન ઠતાં માનજંગલીરૂ હોય, તેડયે તો આ સ્વયંવરમંરૂપમાં આવવુંજ યોગ્ય નથી. વલી આંહિ આવનારા અમોને રાજકુમારોને તો પ્રથમ જાણવુંજ જોઈયે કે, સ્વયંવરમંરૂપમાં જે કન્યા હશે, તે તો કોઈપણ એક વરનેજ વરશે? તેમ જાણતાં ઠતાં જ્યારે પોતાના હુજાર્ગ્યથીજ પોતાને તે કન્યા ન વરે, ત્યારે તેમાં તેનું માનજંગ તે શેનું થયું કહેવાય? ના નજ કહેવાય. માટે તારો સ્વામી વિહુરરાજા જે છે, તે ચિત્તને વિષે મફતનો છોટો પરાજય માને છે? તેથી તો સ્પષ્ટ રીતે એમ જણાય છે કે, તે પંને કાંચી ઘુઢિવાલો માણસ છે. તેમજ વલી તેણે પોતાના હિતાર્થિતક એવા ના આ મંત્રિયો પણ રાહ્યા નથી. વલી હે છૂત! તારા સ્વામી વિહુરરાજાનું નામ તો જ્યાંથી મારા ગલામાં આ કન્યાડયે વરમાણા આરોપણ કરી, ત્યાં

योज कपाइ गयुं ठे, तो वली पात्रो ते कापेला नाकपर तारी साथे मोकले-
 ला संदेशाची हार जजरवाणी शामाटे इष्टा करे ठे? आ प्रकारनां कुमार
 सां वचन सांजली क्रोधायमान थयेसो ते दूत, एकदम धोली उठ्यो के, हे
 मेध्याजिमाना कुमार! आ तारा वोखवारूप पांजिये तो तुं जरूर हाल ते
 विडुरराजा योगे राजकुमारांये यमराजाना पग चांपवा मोकली दीधेसो हो,
 एम जणाय ठे. हे ध्याजिमाना! सांजल. सर्प जे ठे, ते दशन करी सहुना
 घ्राण से ठे एवो प्रयत्न ठे, परंतु तेने सर्व पक्षीयो एकठां थइ पोतानी चांच
 ची बिंली नांखे ठे, तेम तुं रूप जे सर्प ठे, तेने पक्षीरूप राजकुमारो घ
 डी एकमां बाणरूप चांचे करी बीली नांखे, तेमां जरा पण संशय
 राखीश नहिं. एवां वचन सांजली कोपायमान थयेला चंद्रध्वजराजाये
 पोताना पहेरापर रहेला चाकरोने हुकम कय्यो के, हे अनुचरो! आ
 छुट दूतने एकदम गळे पकडी वाहार काढो. ते सांजली तुरत ते अनु-
 हवे दूत पण घणोज मनमां क्रोध पामी शीघ्रताची पोताना स्वामी पासे
 आव्यो, अने त्यां आवी घनेली सर्व वात कही देख्ताडी. ते सांजली कृतां
 त समान कोपायमान थयेला विडुर राजाये तुरत रणतूर वगडाव्यां. अने
 हाथी तथा घोडाउं पाखत्या, अने सैन्य सहित खडवा माटे तैय्यार थयो.
 ते जोइने धीजा राजकुमारो पण पोत पोतानुं सैन्य तैय्यार करी खडवा
 तत्पर थया. अने तेजये पण रणतूर वगडाव्यां. पळी ते सर्वेने खडवा तैय्या
 र थयेला जोइने चंद्रध्वज राजा पोताना सैन्यने तैय्यार करी खडवा तत्पर
 थयो, अने तेणे पण रणतूर वगडाववा मांड्यां. आ प्रमाणे चंद्रध्वज राजा
 ने खडवा तत्पर थयेसो जोइने पद्मोत्तर कुमार कहेवा लाग्यो के, हे
 प्रजो! आवा कीटकसमान तुष्ट राजकुमारोनी साथे तमारा जेवा महो.
 टा थोड्ढाउने शामाटे खडवा जावुं जोइये? अने थापे खडवा माटे
 आवडुं मोटुं जे सैन्य तैय्यार कसुं, तो ते सैन्यनुं पण थावा अस्व युद्ध
 मां शुं काम ठे? त्यां तो हुं एकसोज जाइश. कारण के ते पण सर्वे वाख-
 कोज ठे? माटे हुंज रयमां वेसी जाउं हुं. तमो जुठ तो खरा, के हुं एक
 सोज ते सर्वेनो पराजय, केटली वारमां करुं हुं! एम कही ते चंद्रध्वज
 राजाने तथा तेनी सेनाने अने पोतानी सेनाने शपथ दइने पात्रां वाळी.

અને પોતે એકલો જ રથમાં બેસી સિંહની પેઠે યુદ્ધજૂમિમાં ગયો. ત્યાં તેને જોઈને સામર્થ્યવાન એવા વિદુરાદિક રાજાનું બોલ્યાં કે, હે મંદમતે! તેં ઝ્યારે તારા પરાક્રમના અજિમાનથી સર્વ સૈન્યને કાઢી મૂક્યું, ત્યારે તું પણ આ જરણજૂમિથી જલદી જાગી જા. કારણ કે અમે વાલક એવા તારા એકલા સાથે યુદ્ધ નહિં કરીયે? ત્યારે લીલાયે કરી લખિત એવો પદ્મોત્તરકુમાર બોલ્યો કે, આવી સ્વલ સમાન ગ્રાણી બોલવાનું તમારે શું પ્રયોજન છે? હું પ્રગટરીતે તમારી સર્વની સામો ઝગોજ તું. માટે તમારામાં જેટલું જોર હોય, તેટલું દેખાડો. વૃથા વકવાદ શામાટે કરો છો? એ વચન સાંજલી ક્રોધાય માન થયેલા રાજકુમારો એકદમ પ્રહાર કરવા તત્પર થઈ ગયા. તે જોઈને, તે વસંત કુલપતિની આપેલી વેતાલવિદ્યા જે હતી, તેનું કુમારે સ્મરણ કર્યું કે તે વિદ્યાના પ્રજાવથી વૈરીનુંયે જે જે શસ્ત્રો તથા અસ્ત્રો કુંવર પર નાંખ્યાં હતાં તે તેજ શસ્ત્રોયે કરી વેતાલમંત્રથી સાધ્ય થયેલા પિશાચો, નિર્દયપણે તે રાજકુમારોને જ મારવા લાગ્યા. તેથી તે સર્વ રાજકુમારો અતિ પ્રહારથી દીનવદન થઈ, જીવવાને વિષે પણ નિરાશ થઈ ગયા. પછી પદ્મોત્તરકુમારનું આવું અત્યંત દુરત્યય પરાક્રમ જોઈને કંપાયમાન છે શરીર જેવું એવો, અને યુદ્ધ કરવા આવેલા સર્વ રાજકુમારોનો અગ્રેસર વિદુર રાજા, ગર્વપર્વતથી નીચે ઘટરીને અર્થાત્ હારી જઈ નમ્ર થઈને એકદમ કુમારના બે હુ જરણમાં આવી પડ્યો. અને કહેવા લાગ્યો કે, હે કુમાર! મહા અપરાધી એવા જે અમે તે અમારું રક્ષણ કરો, રક્ષણ કરો! તેવાં દીન વચન સાંજલીને તે કુમારે તુરત વેતાલ વિદ્યાનો ડપસંહાર કરી લીધો. પછી યુદ્ધ કરવા આવી પરાજય પામેલા એવા સર્વ રાજકુમારોયે કુમાર પાસે ક્ષમા માગી અને સહુ કોઈ દાસસમાન થઈ રહ્યા. કુમારના સૈન્યમાં તથા ચંદ્રધ્વજ રાજાના નગરમાં યથાઈ વાગવા લાગી. પછી તે ચંદ્રધ્વજ રાજાએ અત્યંત અપમાન પામેલા એવા તે વિદુરાદિક રાજકુમારોને સન્માન કરી પોત પોતાને ગામ જવા આજ્ઞા આપી. એમ પદ્મોત્તર કુમારના પ્રજાવથી સર્વ ક્લેશ નાશ પામ્યો. પછી સ્વયંવરમાં વરમાલા આરોપી વરેલી પોતાની બેહુ કન્યાને ચંદ્રધ્વજ રાજાએ તે પદ્મોત્તર કુમાર સાથે પરણાવી દીધી. વિશ્વને વલ્લભ એવો તે કુમાર, કેટલાએક દિવસ ત્યાં રહીને પછી પોતાના સસરાની આજ્ઞા લઈ મોટોટા સૈન્યે પૃથ્વીને આઘાદિત કરતો થકો ડહાદિત એવી ગ્રણે સ્ત્રીયોયે

सहीत स्वनगरमां आब्यो, त्यारे तेनां मातापिताये घणोज आनंद पामी माह्रा
महोत्सवची वधूसहित ते मनोहर पुत्रनो प्रवेश कराव्यो. पडी ते पोताना
पुत्रने मंत्री, सामंत, प्रमुखनी सम्मतिची युवराजपदउपर प्राप्त कल्यो. थने
ते कुमारपण पोताना पूर्वकृत पुण्यना प्रजावधी विषयसुखने जोगववा लाग्यो.
हवे जे मुकावलीनो जोव देवपणामांथी हरिवेग नामा विद्याधर थने
अवतल्यो ठे. तेना उदाहनुं वृत्तांत कहे ठे के, वेताढ्य पर्वतपर विद्याधरोना
राज्यनी दक्षिण अने उत्तर श्रेणि ठे, तेमां उत्तरश्रेणिने विषे ते श्रेणिनुं शृं
गारचून गगनवल्लज नामा एक नगर ठे. तेनुं विद्याधर शिरोमणि एवो क
नककेतु नामा विद्याधर राज्य करे ठे. तेने वे खीयो ठे. तेमां एकनुं नाम
कनकवती अने बीजीनुं नाम रत्नावली ठे. ते वेहुने एकेक कन्या थइ ठे.
तेमां एक कन्यानुं नाम कनकावली अने बीजी कन्यानुं नाम रत्नावली ठे.
ते वेहु कन्याना जन्म दिवसने विषे कोइएक नैमित्तिके थावीने कल्युं के,
जे कोइ जाग्यवान् पुरुष, ए वेहु कन्यामांथी एक कन्याने वरशे, ते जावी
कासे था वेताढ्य पर्वतनी एक श्रेणीनो अधिपति आशे, अने जे जाग्यशा
सी पुरुष वेहु कन्यानुं पाणिप्रदण करशे, ते था वेताढ्य पर्वतनी उत्तर अने
दक्षिण, ए वेहु श्रेणियोनो जावीकासे जोका थाशे. हवे यौवनावस्था प्राप्त
थवाथी ते वेहु कन्यानुं सर्वांग सौंदर्य जोडने तेना पिताये स्वयंवर करवा
नो प्रारंज कल्यो. त्यारे ते कन्याना पिता विद्याधरना तेडाव्याथी कलाक
लापोथो संपन्न, विद्याये उन्नत, महारूपवान्, एवा केटलाएक विद्या-
धरो आब्या. एज घणाएक विद्याधरो एकठा थया. तेमां पूर्वोक्त हरिवेग
विद्याधर पण आब्यो, त्यारे ते वेहु कन्या सहु कुमारोनो त्याग करी ते
हरिवेगनेज बरी. ते वायत ते कन्याना पिता कनककेतु राजाये ते कन्या
ना लग्ननो महोटी सनारंज कल्यो.
हवे केटलाएक दिवस ते हरिवेग, पोतानी वेहु खीयोये सहित त्यां
रहिने पडी ससरानी थाडा खइ त्यांथी खीयो सहित थनुक्रमे पोताने गा
म आब्यो. हवे ते कुमारनो पिता तरवेग विद्याधर, मनमां खुशी थइ विचा
रवा लाग्यो के, थहो! था मनुष्यना जवमां प्रथम विद्याधरनो जव थावो
जेज महा पुण्ये करी थाय ठे. तो तेमां था मारा पुत्रनो जन्म घयो ठे, तेमां
ण वली था मारो पुत्र बीजा विद्याधरो करतां जाग्यशाही देखाय ठे.

कारण के जेम कोइएक सुकृती पुरुष, श्रीने अने कीर्त्तिने वरे, तेम ध्या मा-
रो पुत्र हरिवेग, उत्तम एवा कनककेतु राजानी येहु कन्याने वरयो ठे. नहिं
तो ध्यावा मझेटा पराक्रमी एवा सहावधि त्रियाधरोनी उपेक्षा करीने ते क-
न्याउं ध्या मारो पुत्र हरिवेग पुत्रनेज केम वरे? वखी ज्ञानीनुं वचन ठे, के जे कन्या
उंने हास ध्या मारो पुत्र हरिवेग वरयो, ते कन्याउंने जे पुरुष वरयो, ते पैतात्र
पर्वतनी उत्तर दक्षिण श्रेणीनो राजा यासो. तो ते ज्ञानीनुं वचन कांइ कोइ
दहाडो गोटुं पडे? ना, पडेज नहिं. तेथी ते राज्य पण जरूर माहारा पुत्र-
नेज मझरो माटे ध्या हरिवेगे ते पूर्वजन्मे शुं पुण्य कथुं हरो? ते वात केवली
जिना धीजो कोइ जाणे नहिं. माटे चास कोइ ठेकाणे केवली जगवान्
होए, तो त्यां जइ तेमने पूगी जोउं? एम विचार ज्वां करो ठे, त्यां तो ज्ञान
जानु, दिशना मनने हरण करनार, एवा श्रीतेजनामा केवली तेज गाम-
ना उदरनने जिने रामोसम्या. ते सांजली हर्षनरे प्रफुल्लित ठे गात्रो जेनां,
एवो तारवेग राजा, पोंतानो हरिवेग पुत्र, अनेक सामंत, मंत्रीश्वर, चतुर
नी गंगा, तेण युक्त थरो ते केवली जगवानने यांदया माटे आदयो. त्यां
आरी केवलीने नमन करी सहु कोइ जनो यथोचित स्थानपर येवा. एवो
पोंने पण येवा. पढी केवली जगवाने देशना देवानो प्रारंज कथ्यो. ते देशना
सर्व सांजलीने समय जोडने तारवेग राजाये पुण्युं के, हे जगवन! ध्या हरि-
वेग नामा मागे पुत्र पूर्वजन्म काण हरो, अने तेणे शुं सुकृत करणुं हरो?
जे तेने अनायासं सर्व सुख प्राप्त थयुं ठे? ते सांजली केवली जगवान प्रथम
अवेक्षा शंकराज्ञा अने कलावती राणीना जवथी आंगतीने आहिं सुधी येहु
जगना शर उव थया, तेनी सर्व कथा कही यताधी. अने हासमां तेरमे ज
वे, ए हरिवेग कुमार थयो ठे, ने कथुं. तथा मेउना प्रत्येक जवनां निर्मल
अवेक्षा धर्मना जावां, तथा धर्ममेगन करी जे पुण्यानुबंधी पुण्य, रुद्रिगन
थयुं ते, तथा हासमां पण ते पुण्यना मागे कर्ग येहुने सुख प्राप्त थयुं ठे
ने सर्व, कहिं यतायुं.

ए सर्व सविस्तर अग्निर सांजलीने उत्तम परिणामवाचो एवो तारवेग रा-
जा, पोंताना पुत्र हरिवेगने गज्यामन पर धेमारीने केवली जगवान् पामे
मनोहर एवा चाग्रिने अंगीकार कथ्यो ह्यो. अने हरिवेग पण पोंताना
पूर्वना शर उव सांजली जिनमनने जिने अत्यंत प्रीतिमान् चउ आचरना

धर्मने थंगीकार करतो हवो. पठी पूर्वजन्मना प्रेमे करी ते हरिवेग केवली
 गुरुने पूठवा साग्यो के, हे जगवन् ! ते अग्यारमा जवमां थयेखो सूरसेन
 कुमारनो जीव धारमा जवमां देव थयो हतो, ते त्यांधी च्यवीने हास तेरमे
 जवे क्याहि अवतरेखो ठे के नहिं? थने ते अवतखो ठे, तो तेनुं शुं नाम
 ठे? थने ते सुखजयोधी के दुर्लजयोधी? तथा ते जिनधर्मने प्राप्त थयेखो
 ठे, के मिप्यात्वी ठे? ते सर्व कहो. ते सांजली केवली जगवान् थोख्या के,
 हे पुण्यात्मन् ! सांजस. हास ते सूरसेनकुमारनो जीव तो देवपणाथी चवी
 ने दक्षिण जरतारुना मध्यखंरने त्रिपे गर्जनपुरना राजानो पद्मोत्तर नामा
 पुत्र थइ अवतरेखो ठे. परंतु ते हजी जिनधर्मने प्राप्त थयेखो नथी. पामवा
 ने योग्य ठे. अर्थात् ते सुखजयोधी ठे. थने हे कुमार ! कोइ जीव, धर्म
 पामवाने योग्य होय, तोपण गुरु सामग्रीना अजावथी ते जीव, धर्मने प्राप्त
 थइ शकतो नथी ॥ यतः ॥ जोगावि धम्मरयण, स्त पाणिणो नहिं छदंति
 संयोहिं ॥ सुविशुद्ध धम्माचरियं, धम्मापरियं थयाविता ॥ १ ॥ सुद्धे वि-
 दखे पडिमा, न होइ तणु सुत्तदार विरहेण ॥ सुद्धेवि जीव दये, न गुण-
 पत्ती गुरुविठगे ॥ २ ॥ अर्थः—प्राणीयोनं धर्म रत्नना योगो होय, तो पण
 तेने सुविशुद्ध धर्मनुं आचरण करनारा एवा धर्माचार्यना योग विना धर्मनी
 प्राप्ति पाती नथी ॥ १ ॥ जेम के शुरू विदख पायाण होय, पण ते पाया-
 णनी प्रतिमा सूत्रधारना योग विना कदापि वनती नथी ॥ २ ॥ हे राजन् !
 पूर्व ब्राह्मणोना जयथी मुनियो विद्वार करता थटक्या हता, तेथी गुरु सा-
 मग्रीना अजावथी ते पद्मोत्तरकुमार, सम्यक्त्वने प्राप्त थयो नथी. तेम थडी
 ब्राह्मणो पण ते सुखजयोधी होवाथी तेने शैवधर्मवासित करी शक्या नथी.
 हास तो ते काचमणियोनी मय्ये जेवो थविळ मरकतमणि होय, तेवो थइ
 रहेखो ठे. परंतु हे जाइ ! ते पद्मोत्तरकुमार, तमाराथीज जिनधर्मने पामशे,
 थने पठी सम्यक्त्वने प्राप्त थारो. ए प्रमाणे सर्व वृत्तांत हरिवेग थियापर
 सांजलीने थत्पंत दर्पायमान थयो थको जगवानने नमस्कार करीने पोता
 ना स्थानक प्रत्ये आद्यो. त्यां महोटी इच्छिवाखो थइ, पूर्वोक्त क्षानीना क
 हेवा मुजप वेताटपपर्वतनी उतर तथा दक्षिण थेणीना थियापरगजाठये
 अर्चित, थने अतुल तेजे करी प्रदीप्त थको धनुस्त्रमे तप्रत्य सर्व थियाप-
 रोनो चकी थयो.

हवे एक दिवसे केवलीनुं वचन याद राखीने ते पद्मोत्तरकुमारने जिन
 धर्मनो बोध देवा माटे पोताना राज्यपर मंत्रीने बेसारी, ते हरिवेगे काजस
 ना समूह समान, कासो, पीली अने बर्जुलाकार एवी चछुवासो, कोमीपो
 ना द्वारपी श्लेकृत, मोहोटी ग्रीवा तथा कपालयुक्त, विशाल उदरवासो,
 मनोहर हाथ पगवालो, स्थूल देहयुक्त, शब्दायमान यती घुघरमासो तथा
 सोदानी सांकसोये करी सहित एवो एक बेक्रिय विद्यार्थी मिंदडो घनाव्यो.
 अने पत्नी ते मिंदडाना गलामां बांधेली सांकसने हाथमां लइने अत्यंत
 उरमुक्त धयो यको ते हरिवेग, पोताना मित्र पद्मोत्तरकुमारना गंजनपुरना
 शोकमां आसी ऊजो रह्यो. त्यां तो ते नगरनां लोको तथा त्यांना रहवासी
 कंठसाएक ब्राह्मणो वगेरे एकठा तथा अने तेनी पासं एवो महोटी उत्तम
 मिंदडो जोइने ते सर्व हरिवेगने पूज्या लाग्या के, हे पांथजन! आमाजोर
 तमे मूढ लइने अमने आपसो? त्यारे हरिवेग बोळ्यो के, तेना मूढपनी
 कांइ नमने प्यवर वे? त्यारे ते लोकोये पूज्युं के, तेनुं शुं मूढ्य वे? त्यारे ते
 पोदयो के, तेनुं मूढ्य तो एक लाख दिनार थाय वे? ते सांजली नागरिक-
 जनो हर्मीने कहेया लाग्या के, आ ते तमे बासो वो शुं? कोइ ठेकाणें आमा
 माजोरनुं आटसुं वधुं मूढ्य होय? जो तमे विचारी बासलो तो कोइ पण
 खेरो? त्यारे ते बास्यो के, हे लोको! गुणानुं मूढ्य वे, पण कांइ पणुनुं
 मूढ्य नथी. मनोहर गुणवाधुं काष्ठ वे, ते लक्षपरिमित उदयना मूढ्यवाधुं
 थाय वे, तथा पाशाण पण गुणे करी कोटि उदयना मूढ्यवासो थाय वे. अने
 जे गुणहीन होय वे, ते कोइ पण ठेकाणें मूढ्य पामनोज नथी. कहेसुं वे के
 ॥ श्लोक ॥ गुरुदेवब्राह्मणविं, ह्येनवृषजाश्मनाम् ॥ ब्रह्मादीनां विशेषांमि,
 गुणागुणजवान् ॥ १ ॥ अर्थः—गुरु, देव, ब्राह्मण, ऋषि, ह्य, हस्ती, घेन,
 पशु अने वन्यादिक, तेमना गुणगणारी अने गुणनिहणारी महोटीको
 फार होय वे. तेमज माजोर माजोरमां पण महोटी नेद होयवे. यही सांजलो.
 ॥ वनः ॥ वाजिवाणजोहानां, काष्ठपाशाणसममात्र ॥ नारीपुरुषनोयाना.
 मंतरं बहुपातं ॥ २ ॥ अर्थः ॥ देवाण्य धर्माण्य, समणां य वंजणां
 पुण्यमि ॥ अतिविमो गच्छ, नद्याश्च नवरं नु विरसेदि ॥ २ ॥ अर्थः—
 अश्व अश्वमां, दार्य दार्यमां, काष्ठ काष्ठमां, पाशाण पाशाणमां, यत्र यत्रमां,

स्त्री स्त्रीमां, पुरुष पुरुषमां, जल जलमां, घणोज फेरफार होय ठे ॥ १ ॥
 वली देव देवमां, धर्म धर्ममां, श्रमण श्रमणमां, ब्राह्मण ब्राह्मणमां, पु-
 वन पुवनमां पण निश्चे महोदो फेरफार होय ठे ॥ २ ॥ ए वचन सांजली
 ते नगरना रहेवाशी ब्राह्मणो बोल्या के, ए तो तमो ठीक कहो गो, पण आ-
 तमारा बिद्याडामां एवा क्या गुणो ठे? के जेथी तमो आवडी मोहोटी कि-
 म्त करो गो? माटे तेमना गुणो तो कहो? ते सांजली हरिवेग बोड्यो
 के, आ अमारा मिंदडामां कोट्यवधि गुणो ठे. ते गुणो कांही तमारी पासे
 कहेवाना नथी. तेना गुणो तो आ गामना राजों पासे कहेथुं के, जेथी ते
 सांजली अमारा कहेवा प्रमाणे तेनी किम्मत ते राजा आपी शके? ने
 अमारी महेनत पण सार्थक घाय? तमारा जेवा जीखारी पासे तेना गुणो
 केह्वेथी शुं लाज घाय? अने एवी लाज त्रिनानी वृथा माथाकूट कोण
 करे? ॥ यतः ॥ बुधिका नारिकेलाणां, नादंति क्षुधिता द्विकाः ॥ निष्कस्रः
 शक्तिमुक्तानां, रत्नग्रहमनोरथः ॥ १ ॥ अर्थः—क्षुधित एवा तथा कादव
 खानारा देडकांठ, कोइ दिवस नाखियेरनी तथा खजुरनी बुंवा खातां नथी,
 अने शक्तिरहित जनोने रत्नग्रहण करवानो मनोरथ निष्कस्र ज घइ जाय
 ठे ॥ १ ॥ वली हे ब्राह्मणो! आ वाणिया जे ठे, ते तो कोडी कोडीनो
 हिसाय चोपडामां सख्याज करे ठे, तेम तमो ब्राह्मणो गो, ते जन्मना जि
 छुकज गो, माटे ते वाणीया पासेथी तथा तमारी पासेथी आ अतिमूख्य
 वान् मार्जारनुं मने शुं मूख्य मले? वली कदाचित् आवा घणा गुणवाखा
 मार्जारने तम जेवा दरिडीने थोडा मूख्यथी हुं आथुं, तो मार्जं दारिद्र
 पण केवी रीते जाय? एम कहेतो यको ते हरिवेग पद्मोत्तरकुमारना राज
 महेलनी नीचे आवी उजो रखो, त्वारे तेनी पठवाडे कौतुक जोवाना मि
 पथी ते ब्राह्मणो पण चाह्या आव्या.
 हवे पद्मोत्तर कुमारे त्वां महेलनी नीचे मार्जारने लइने आवो उजा रहे
 ला हरिवेग विद्याधरने पूरथी जांयो, के तुरत तेने पूर्वजन्मना स्नेहथी पो
 तानी आगल घोलाव्यो. अने नम्रताथी कथुं के, हे जाइ! आवो, आवो. अ
 ने आ आसनपर बेसो! एम कही-सारा आसनपर बेसाव्यो. पथी तेनी पा
 से रहेला मार्जारने जोइ विचार करी पूव्युं के, हे जइक! आवो महोदो
 मार्जार आपने क्यांथी मख्यो? त्वारे हरिवेग बोड्यो के, आ मार्जार, अत्यं

ત જાક્ષી રંજિત કરેલા ઇવા દેવે મને આપેલો છે. તેથી રત્નસમાન આ મિંદડાનું કાંઈ મૂલ્યજ નથી. અર્થાત્ આ મિંદડો જે છે, તે અમૂલ્યવસ્તુ છે તેથી તે કોઈ પણ ઠેકાણે મહેલે તેમ નથી. પરંતુ હું નિર્ધન છું, તેથી નિરૂપા યપણાર્થી એક સાલ દીનાર મૂલ્ય લઈને તેને વેચવા છું તું. ત્યારે તેથી કોતુહલ સરસી વાત સાંજલી પદ્મોત્તર કુમાર ઘોડ્યો કે, હૈ જડક ! આ તમારા માર્જારમાં કેવા કેવા ગુણો છે, કે જેની તમે આવડી મહોટી કિંમત કરો છો ? ત્યારે હરિવેગ ઘોડ્યો કે જુઠું. આ માર્જારમાં પહેલો તો એ ગુણ છે, કે ઘણોજ મહોટો અને જાડો છે. ઘીજો એ ગુણ છે, કે અપર સામાન્ય માર્જારો તેને મારી શકતા નથી. શ્રીજો એ ગુણ છે, કે તે જે સ્થાનમાં રાત્રિ પે પેસે છે, તેથી ફરતી વાર યોજન ઝૂમિમાં કોઈ ઊંદર આવી શકતો નથી. આ પ્રકારના મહોટા ગ્રાણ ગુણો તો પ્રત્યક્ષ દેશાય છે. ઘીજા અન્યંતરના તો પશાત ગુણો છે, તે હાસ, કહેતાં પાર આવે તેમ નથી. આ પ્રમાણે તેનું મૂલ્ય તથા ગુણો કયા. વસી હૈ રાજન્ ! હું આપને રાજા જાણી તેને આર્દ્રિ વેચવા માટે આપ્યો તું, તેથી આ માર્જાર આપ ડ્યો, અને આપના રાજમાં માન પામેલા આ બ્રાહ્મણોને આ મિંદડો સર્વ રીતે સારો છે કે કેમ છે ? તે ની પરીક્ષા તથા તપાસ કરવાની આજ્ઞા આપો. ને પઠી જો લેવા યોગ્ય જામતો હોય, તો લઈને મને તેનું મૂલ્ય આપો, કે જેથી હું સગારમાં જસદી મારે ધર જાઉં ? ત્યારે પદ્મોત્તર કુમારે તે હરિવેગ પર પૂર્વજન્મના યોગે અત્યંત સ્નેહ આવવાથી તે મિંદડો લેવાનો નિશ્ચય કર્યો. અને પઠી તે મિંદડો સર્વાંગે સારો છે કે કેમ છે ? તેની પરીક્ષા તથા તપાસ કરવા માટે તત્રત્વ બ્રાહ્મણોને આજ્ઞા આપી, ત્યારે તે બ્રાહ્મણો તે મિંદડાનાં સર્વે અંગો જોશો લાગ્યા. જોનાં જોનાં તેનો કાચો કાન યંત્રિત થયેલો જોયો, ત્યારે તે બ્રાહ્મણોએ હરિવેગને પૂછ્યું કે, આ મિંદડાનો કાચો કાન કેમ યંત્રિત થઈ ગયો છે ? તે માંડવી હરિવેગ ઘોડ્યો કે, સાંતણો. હું આ મિંદડાને વેચવા માટે દૂર દેશથી આવું તું. તે હું ધાણનાં શાકતાં ચાકી જવાથી રસ્તામાં આવેલા એક જીર્ણ દેવમંદિરમાં ઊતર્યો અને મંત્રે મૂતો. હાં ધાણના અમથી મને તથા માગ આ માંડાને નિડા આપી મડ. તેજાનાં એક ઊંદર આપ્યો, તેણે આ મિંદડાનો કાચો કાન કાઢી નાખ્યો. તેથી તેનો કાન યંત્રિત મડ મડેલો છે. ઘીજું કાંઈ દુષણ નથી. તે સાં-

જલી બ્રાહ્મણો એકદમ સ્વડસ્વડ હસીને કહેવા લાગ્યા કે, શ્રે જાણે! આ તમારા મિંદડાના ત્રણ ગુણો તો તમે પ્રત્યક્ષ હજી હમણાં જ ગણાવ્યા હતા, તેમાં ત્રીજો ગુણ એમ ગણાવ્યો હતો, કે આ માર્જાર જે ચૂમિમાં વાસ કરી રહેતો હોય, તે ચૂમિની આસપાસ વાર યોજન પર્યંત ઊંદર આવી ન શકે? અને હાલ કહો છો, કે તેનો કાન રાતમાં આવી ઊંદર સ્વાઈ ગયો. માટે તમારો કહેલો એનો ત્રીજો ગુણ ક્યાં જતો રહ્યો? અને તેનો આ કાવો કાન કરદાવાથી તે છુપિત છે. તે સાંજલી હરિવેગ યોદ્યો કે, સાંજલો. હે જ-ડકજનો! આવા મહોટા રત્નમાં એક છુપણ આવવાથી શું તે છુપિત કહેવાય? ના નજ કહેવાય. અને તે જો એક અલ્પદોષથી છુપિત છે, તો તમારા દેવમાં ઘણાક દોષો છે, તે ઊતાં તેને તમે દેવ કેમ માનો છો? વલી ણ ધીચારા માર્જારમાં એક દોષ હોવાથી કહો છો, કે આ મિંદડો તો દૂ-રંત છે. આ ઘોલડું તમારું કેવી મોહોટી ચૂલચરેલું છે? એ સાંજલી બ્રા-હ્મણો ક્રોધાયમાન થઈ ઘોલ્યા કે, હે મૂર્ખ! અમારા દેવમાં તે કાંઈ દો-ષો? હોય? અમારા દેવ તો નિર્દોષજ છે? ત્યારે હરિવેગ કહે છે કે, હે જ-હો! સાંજલો. જ્યારે તમે કહો છો, કે અમારા દેવ નિર્દોષ છે, ત્યારે એક વાત હું પૂઠું તું, તેનો તમો લુલાસો કરો. કે બ્રાહ્મણને, વાલકને, સ્ત્રીને, ગાયને જે હાળે, તેને કેવો કહેવો જોઈએ? ત્યારે જદો ઘોલ્યા કે, તે હુદ્ડ-કર્મ કરનારને તો મહા પાપિષ્ઠજ કહેવો જોઈએ? તથા તેનું મુલ પણ જોડું. ન જોઈએ? ત્યારે હરિવેગ ઘોલ્યો કે જે વૈશ્વાનર એવો અગ્નિ છે, તે પ્રજ્વ-લિત કલ્યો યકો પૂર્વોક્ત સર્વને વાલી જસમસાત્ કરી નાલે છે, પરંતુ તેમાં કોઈને પણ જીવતો મૂકતો નથી. તો તે અગ્નિને તમે દેવ યુદ્ધિથી કેમ પૂજો છો? વલી તમો કહેશો કે તે અગ્નિ છે, તે તો તેત્રીશ કરોડ દેવતાનું મુલ છે, ને દેવ માની મધુ પૃતાદિક હવિષી પૂજીયે ઠેયે? તો ત્યાં હું કહું તું કે, જ્યાં ને દેવ અગ્નિ, તેત્રીશ કોટિ દેવતાનું મુલ છે, તેથી જ તે દેવ છે, તો તે દેવ થઈ ને અગ્નિ, તથા મૃતકનું કલેવર અને ધીજી પણ અદંર હોમેલી સરાવ વસ્તુ ને કેમ જદાણ કરી જાય છે? માટે અપવિત્ર પદાર્થનું યોજન કરનારા દેવનું પૂજન કરનારા જે તમો તે તમો પણ અપવિત્રજ ઊઘ્યા. એમજ વલી જણને પણ કહો છો કે, “જણ છે, તે વિષ્ણુની મૂર્તિ છે.” એમ કહીને પાત્રા તેજ

જણથીં ગુદાનું તથા પગ વગેરે અપવિત્ર અંગનું પ્રક્ષાલન કરો ઠો? માટે જુઠ. તમે જેને દેવ માનો ઠો, તેની સાથે વિરુદ્ધ વ્યવહાર કરનારા નથી શું? ના ઠોજ. કદાચિત્ તમે એમ કહેશો કે જણ છે, તે વિશ્વનું જીવન છે, કારણ કે તે જણ વિના વિશ્વ જીવીજ શકતું નથી, માટે તે જગતનો ઉપકાર કરે છે. તેથી તેને દેવ માનિયે ઠેયે? સ્વારે હું કહું તું કે, જો તેવા હિસાચથીજ જણને દેવ માનિયે, તો કુંજારને પણ દેવ માનયો જો ઇયે, કારણ કે તે પણ જગદુપકારી કુંજ પ્રમુખ કાર્ય કરે છે. વસી પણ તમે કહો ઠો કે, ચોકડાના અને ગાયના મૂત્રને ઘરમાં ઠાંટ્યા વિના અમારા ઘરમાંથી મૃતક સૂતક જાતું નથી, અને જણવિના દેહમાંથી સૂતક જાતું નથી? તો તમારા ઘરને તથા દેહને પવિત્ર કરનારું પૂર્વોક્ત ચોકડાનું મૂત્ર, તથા જણ દોષથી તે પણ તમારા દેવ ઠર્યા? વસી હે જાણ! ચિંતાર કરો, કે તમારા મતમાં પણ સર્વત્ર જણ અને અગ્નિને જગતના મુખ માટે વિધાતાયે કુંજારાદિકોની પેઠે ઉત્પન્ન કરેલા છે, માટે તમારા મતથી પણ જણનું અને અગ્નિનું ઉપકારીપણું સિદ્ધ થાય છે. પરંતુ તેથી દેવપણું સિદ્ધ થાતું નથી. માટે જણમાં અને અગ્નિમાં તથા ચોકડાના મૂત્રમાં જે દેવપણાની કલ્પના કરવી, તે અયોગ્યજ છે. વસી પણ ચિંતાર કરી જુઠ, કે કોંઈ માણસ, કોંઈએકને ઇષ્ટ દેવ માની અને તેની પાસે પોતાના શરીરની સેવા તથા ગૃહકાર્ય કરાવે, તો તે કર્મ કરાવનાર માણસ દોષવાન ન થાય શું? ના થાયજ. તેમ તમે જણને અને અગ્નિને ઇષ્ટદેવ માની જાતથી ગુદપ્રક્ષાલન પ્રમુખ, તથા અગ્નિથી રમોઈ વગેરે કાર્ય કરાવો ઠો, તેથી તમો શું દોષવાન ન થાત? ના થાતજ. અને વસી એમ કરવાથી જણનું અને અગ્નિનું દેવપણું રહે શું? ના નજ રહે. અને તમારું સેવકપણું પણ રહે? ના નજ રહે. માટે તે દેવસ્વરૂપિતને તમે દેવ માનો ઠો, તે તમારી મહોટી જૂઠ છે? અર્થાત્ પણા દોષવાણા અગ્નિને અને જણને દેવ માની તમો દૂષિત કહેતા નથી અને દેવ માનો ઠો, અને આ વિચાર મારા માર્જારને જરા અંશિત કર્યા પણાના દોષથી દૂષિત કહો ઠો, તો તે તમારી કેવી આજ્ઞાનતા છે? તેમજ વસી ગંગા અને ગોરી તેને વિષે થાસક પડ્યા શિવજીને તમો નિર્દોષ દેવ કહો ઠો, અને આ વિચારા મિંદદાનો એક માયો કાન ઇંદરના કરદવાથી જરા અંશિત થઈ ગયેશો છે, તો તેને તમે દૂષિત કહો ઠો, એ પણ તમારું

मौल्यं ठे ? आवां सयौक्तिक अने सप्रमाण वाक्यो हरिवेगनां सां-
 ने ब्राह्मणो तो सर्व निरुत्तर, निश्चेष्ट अने चित्रामणमां आलेख्या
 ज घड़ गया. अने पद्मोत्तरकुमार पोते सुखजयोधी होवाथी प्रथम ब्रा-
 १तमां निरादर तो हतो ज, परंतु पोतानो पिता ते मतमां होवाथी जर.
 ! राखतो हतो, पण आ प्रकारनां ते हरिवेगनां वाक्य सांजलीने तु-
 १ह्मणोना कहेला मतने विपे साव मंदजाववालो थड़ गया. अने
 विचारवा लाग्यो के, अहो ! आ पुरुष कांश्च मिदडो वेचनार माणस
 २रंतु कोइ महान् पुरुष ठे, मांटे धर्मनुं स्वरूप आ महात्मा पुरुषने ज
 ३धुतु कं, जेने समजवाथी माहं कल्याण थाय ? अरे ! आटला दिवससुधी
 आवा पाखेंनी ब्राह्मण लोकोये मने ठग्यो, अने माहं आयुष्य निरर्थक ज खो
 ४वाव्यु ! एम विचार करीने ते कुमार, रूपांतरधारी हरिवेगने पूववा लाग्यो
 के, हे मित्र ! जेम राजहंस, कमलवनमां क्रीडा करे, तेम आप कया देव,
 कया गुरु अने कया धर्मरूप बनने विपे क्रीडा करो ठो ? अने आप क्या
 ५रहो ठो ? त्यारे हरिवेग बोख्यो के, हे जाइ ! सर्व दर्शनोनां शास्त्र हुं सारी
 ६रीते जाणुं तुं, परंतु मुने कोइ पण ठेकाणे एक जिनदर्शन विना शुद्ध अने
 सविवेक, मोहदायक वीजुं कोइ पण दर्शन जोवामां थाव्युं नहिं. कारण
 के सर्व दर्शनवाला हिंसा न करवी, खोटुं न बोखतुं, चोरी न करवी, पर-
 ७स्त्रीगमन न करतुं, निष्किंचन रहेंतुं, एम कहे ठे खरा, परंतु तेम ते पासता
 नथी. अर्थात् ते केवल मुखधीज बोखे ठे पण तेमांथां कांहि पण पासता
 ८नथी. जुठ, के केटलाएक दर्शनवाला, परिग्रहधारी होइने क्रय विक्रय
 ९एटले अनेक प्रकारना जे व्यापारो, तेने करे ठे, तेमां कीडी प्रमुख जीवोने
 नारे मरावे ठे. तेम पचन पाचन वगेरेना थारंजोने पण करे करावे ठे. वली
 केटलाएक दर्शनवाला कंद, मूल, फल, तेना आहार करवारूप खोटो तए
 १०करी शुष्क शरीरवाला थाय ठे अने दयाधर्मनो प्रलाप करे ठे. अने ते पूर्वो
 क्त कंद, मूल, फलने विपे जीवपणुं जाणताज नथी. केटलाएक जड पुरु-
 ११पो तो धर्मने माटे यज्ञना कुंनमां निरपराधी एवा वीचारा थजा वगेरे पशु
 १२उने होमी दीये ठे, अने आपण जेवो कोइ पण तेने जड़ पूठे ठे के, आवा
 निरपराधी वीचारा जीवोने आ यज्ञकुंनमां शामाटे होमी दीयो ठो ? अने
 १३तेतुं हिंसारूप पाप शा माटे वांधो ठो ? त्यारे ते कहे ठे के, आ यज्ञकुंनमां

જે પશુ હોમવા અને તેનો નાશ કરવો, તે કાંઈ હિંસા કહેવાતી નથી. કારણ કે યાજ્ઞિકી જે હિંસા તે હિંસાજ કહેવાય નહિ, તેથી યજ્ઞમાં હિંસા કરવારૂપ પાપ જે છે તે પાપ થમને લાગે નહીં. વલી કહે છે કે, આ જે પશુને યજ્ઞ કુંડમાં થમો હોમિયે ટેયે, તેથી તે પશુને દેવવામાં તો નાશ જણાય છે. ખરો, પરંતુ તેનો થમે નાશ નથી કરતા, પણ ઉપકાર કરીયે ટેયે. કેમકે? તે કુંડમાં હોમેલા પશુનું સ્વર્ગમાં જાય છે. હવે ત્યારે તેને આપણે એમ પૂછીયે કે જ્યારે તમે તે પશુને કુંડમાં હોમી સ્વર્ગમાં મોકલી તેનો ઉપકાર કરો છો, ત્યારે તમારા માતા પિતા વગેરેને કુંડમાં હોમી તેને સ્વર્ગમાં મોકલવારૂપ ઉપકાર કેમ કરતા નથી? એમ કરવાથી તો તમને મોહોટું પુણ્ય થાય? માટે હે રાજન્! કહેવાનું કારણ પટલુંજ છે કે, તે લોકો મુલથી માત્ર કહે છે કે, અમે ધર્મ પાલીયે ટેયે, પરંતુ પ્રત્યક્ષ તે હિંસાજ કરે છે. માટે તે દર્શનવાલા જેમ વાફેલા અડદ અને કણુપિત અન્ન વગેરેનું ઝોજન કરે છે, તેમ ધર્મ અને અધર્મનાં કર્મોયે કરી કણુપિત એવા ધર્મને પણ પાલે છે. વલી હે રાજન્! તેવાં ધીજાં ઘણાંજ દર્શનો છે કે, જેમાં કેવલ દોષોજ જરેલા છે. અને નિર્દોષ સત્ત્વ જો જોણ્યે તો, તો એક જિન મતજ છે. કારણ કે વિશ્વ જે છે, તે ધર્પણથી, તાપમાં તપાવાથી, કાપણીયે કરી કાપવાથી પરીક્ષા કરેલા સુવર્ણને શુદ્ધ સુવર્ણ કહે છે, તેમ સુદ્ધજનો પણ હવે કહેશું એવાં કારણોથી પરીક્ષા કરી શુદ્ધ થયેલા જિનમતને શુદ્ધ કરી કહે છે, હવે તે કારણો કહું તું. કે પ્રથમ તો જિનમતને વિષે દેવ જે માનેલા છે. તે ૧ દાનાંતરાય, ૨ લોચાંતરાય, ૩ વીર્યાંતરાય, ૪ ઝોગાંતરાય, ૫ ઉપઝોગાંતરાય, ૬ હાસ્ય, ૭ રતિ, ૮ અરતિ, ૯ જય, ૧૦ હર્ષ, જુગુપ્સા પટલે નિંદા ૧૧ શોક, ૧૨ કામ, ૧૩ મિથ્યાત્વ, ૧૪ અજ્ઞાન, ૧૫ નિદ્રા, ૧૬ અવિરતિ, ૧૭ રોગ અને ૧૮ દોષ. એ અઢાર દોષોથી રહિત છે. વલી આ જિનમતમાં જે ગુરુ માનેલા છે, તે પણ મહાવ્રતને ધારણ કરેલા માનેલા છે. પટલે હિંસા, અસત્ય, અચોર્ય, વ્રહ્મચર્ય અને અર્કિચનત્વ. એ પાંચ સમિતિયેયુક્ત તથા મનોગુપ્તિ, કાયગુપ્તિ અને વચનગુપ્તિ, એ ત્રણ ગુપ્તિયેયુક્ત, પદ્મજીવનિકાપના રક્ષક માટે નિરીદ્ધ, નિઃસ્પૃહ કહેલા છે. વલી તિનદર્શનમાં ધર્મ પણ તેનેજ કહેલો છે કે, જે પુર્ગતિમાં પદ્મતા જીવોને ધારણ કરી રાલે છે, અને સમ્યક્ત્વ જ્ઞાન જે છે તે ધર્મનું સારજૂન કહેયું છે. જેમ

के कोइ एक महोटा वनमां अनेक वृक्षो ठे खरां, परंतु जे वृक्षने सुगंधित पुष्पो सांगसां होय ठे, तो ते वृक्षयीज ते वन सुगंधित कहेवाय ठे. तेम जिनमतरूप महावनने विषे पुण्यकारक धीजी कियारूप वृक्षो तो घणां ठे, परंतु एक सम्यक्त्वरूप जे कुमुमित वृक्ष ठे, ते वृक्ष सारजूत ठे. वखी आ जिनमतना शास्त्रमां तत्वश्रद्धान तो एटहुंज कहेसुं ठे, के कोइ पण प्राणीने क्यारे पण वृणवो वृणाववो नहिं. माटे हे मित्र! आ जिनधर्म ठे, ते पूर्वोक्त सर्वरीतधी मोक्षदायकज ठे. एम तमारे निधे करी जाणवुं. आ प्रकारे रूपांतरधारी हरिवेगना मुखधी शुद्ध एवा अर्हन्मतना गुणोनी स्तुति सांजखी पद्योतर कुमार तो परम ध्यानंदने प्राप्त ययो. त्पारे वखी रूपांतरधारी हरिवेग कहेवा सांग्यो के, हे कुमार ! जे धर्मना प्रजायधी गया जवमां आपणे घेतुये प्रथम प्रवेयकमां देवता यइ त्यांनुं मुख जोगवुं दतुं, ते तमने सांजरे ठे, के खूखी गया? वखी त्यां आवसो प्रतिमत्ये युक्त, मणि अने रत्न, तेणे जडित, एक सिद्धायतन नामनुं वैमान आपने प्राप्त ययुं दतुं, अने नेमां घेसीने आपे आवसो प्रतिमानुं वंदन करुं दतुं, ते पण आपने सांजरेतुं नधी शुं? वखी आ प्रकारना मुखदायक एवा धर्मने पूर्व जयोधी जाणो तो गो, परंतु आदरता शा माटे नधी? आयां पोताना पूर्वजयना मित्र हरिवेगनां यवन सांजखीने उत्पन्न ययुं ठे जातिस्मरण ज्ञान जेने पयो ते पद्योतर कुमार. आह्लादित यइ कहेवा सांग्यो के, अहो! आ केवुं मनोहर ज्ञानदान ! अहो! आ केवो वखी मारी पर दटमनेह ! अहो! आ केवुं आपनुं परोपकारीपणुं ! अहो ! में पण दाख जाणुं के, गया जन्ममां त्पारे तुं मूर्खने कुमार दतो, त्पारे आप मुक्तावखी नामा खी एता. ते मुक्तावखी पयसा आप मारी सापे प्रवेयक सोखने विषे अह मित्र देव यइ त्यांधी खवीने दाख हरिवेग नामा विद्यापर दया गो, अने वखी मारी सापे पूर्वना पणाक जवोनी मित्रता होवापी मायाये करी मा जार वेचनारा पुरुष जेवुं रूप सधने मने बांध देया माटे आव्वा गो ? तो हवे हे मित्र ! ते मायाहून रूपने ठोटी दधने आपनुं खरुं खरूप मने बना यो. ते सांजखी रूपांतरधारी हरिवेगे जे पोतानुं खरुं रूप दतुं ते प्रगट करुं. अने पत्री अत्यंत प्रेम विद्वज पधने ते पद्योतर कुमारनुं दट आव्गिनन रु सुं. पत्री पद्योतर कुमार करुं के, अहो ! मने आपनो मेखाय ययो, ते पाणुं

જ સારું થયું ? એમ કહીને તે હરિવેગને પોતાના અર્ધા આસન પર વેસા-
 સ્યો. હવે હરિવેગ કહે છે, કે હું મિત્ર ! આપને મલ્લવાનો મને ઘણો
 અજિણાપ હોવાથી આપના ધ્યાનને ક્ષણ માત્ર પણ મેં મનથી ઉતાંચું
 નથી. તે જેમ કે ॥ શ્લોક ॥ તત્ત્વં બ્રહ્મ યથા સ્મરંતિ મુનયો હંસા યથા
 માનસં, યદ્વત્પલ્લવસલ્લકીત્રનયુતાં ધ્યાયંતિ રેવાં ગજાઃ ॥ યુષ્મદર્શન
 લાલસા અનુદિનં તદ્વત્સમરામો વયં, ધન્યઃ સંપ્રતિ વાસગોઽત્ર ઝવતાં
 જાતશ્ચ યત્સંગમઃ ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—મુનિયો જેમ બ્રહ્મ તત્ત્વને સંજારે છે,
 હંસો જેમ માનસરોવરને સંજારે છે, નવાંકુરિત એવા સલ્લકી જાડના
 વનથી યુક્ત એવી રેવા નદીનું જેમ હાથીયો ધ્યાન કરે છે, તેમજ અમે પણ
 આપના દર્શનનું પ્રતિદિન સ્મરણ કરતા હતા, માટે આજનો દિવસ ધન્ય
 છે કે જેમાં હાલ મને આપનો સમાગમ થયો ? તે સાંજલી પશ્ચોત્તર કુમાર
 કહે છે કે, હું મિત્ર ! આવા આપ સરસ્વા સજ્જન જનના સૌજન્યને કોણ
 વર્ણવી શકે ? અર્થાત્ આપના સૌજન્યનો તો પારજ નથી. અને અહો મિત્ર !
 આપનો મને મેલાપ થવાથી આજનો દિવસ છે, તે સુદિવસ છે, અને
 આજની વેલા પણ સુખદાયકજ છે. વસી આપના મેલાપ વિનાનો
 જે મારો આજ દિવસ પર્યંત કાલ ગયો, તે સર્વ નિરર્થકજ ગયો છે ?
 હે જાહ ! આર્તિ, શોક, જય, તેને નાશ કરનાર, અને પ્રીતિ તથા
 વિશ્વાસ તેનું પાત્ર એવું 'મિત્ર' એવા વે અક્ષરવાણું રત્ન, તે કોણે ઉત્પન્ન
 કર્યું હશે વારું ? કર્યું છે ॥ શ્લોક ॥ વરમસૌ દિવસો ન પુનર્નિશા, નતુ
 નિશૈવ વરં ન પુનર્દિવઃ ॥ ઉજયમપ્યથ વા વ્રજતુ ક્ષયં, પ્રિયતમેન ન
 યત્ર સમાગમઃ ॥ ૧ ॥ જુંજળ જં વા તં વા, નિવસિજ્જાત્ર પટ્ટણેવ રણે વા ॥
 ઇષ્ટજણ જથ્થ જોગો, તં ઘણં ચેવ રમણીજ્ઞં ॥ ૨ ॥ અર્થઃ—જે દિવસમાં
 પ્રિયતમ મિત્રનો મેલાપ થાય, તે દિવસજ શ્રેષ્ઠ જાણવો, પણ રાત્રિ નહિ ?
 અને જે રાત્રિમાં પ્રિયતમ મિત્રનો સમાગમ થાય, તે નિશા પણ ઉત્તમજ જા
 ણવી, પણ દિવસ નહિ ? તેમાં પણ જે રાત્રિમાં અને જે દિવસમાં પ્રિય મિ
 ત્રનો સમાગમ થાયજ નહિ, તે દિવસ અને રાત્રિ બેહુ ક્ષય પામો. અર્થાત્
 બેહુ કોઈ કામનાંજ નહિ ॥ ૨ ॥ કદાચિત્ત્વાવાનું મહે, અથવા ન મહે, ક
 દાચિત્ત્વ નગરમાં વાસ થાય વા અરણ્યમાં વાસ થાય, પરંતુ જે ઠેકાણે ઇષ્ટજ
 નનો યોગ મહે, તે સ્થાન રમણીય જાણવું. અર્થાત્ મહોટાં હુઃસે

कदाचित् प्रातः घयां होय, तोपण तेमां जो आप जेवा इष्ट मित्रनो मेलाप
 घाय, तो ते दुःखो पण जणातां नथी. एम खेहरसयुक्त एवो पद्मोत्तरकुमार,
 विस्मय पामी हरिवेगनी सामुं जोड्ने पूवे ठे के, हे मित्र! हवे आपना आ
 जपर्यंत जेटला जव घया, ते सर्व जघनीं सविस्तर वात मने कहि आपो.
 त्वारे ते हरिवेगविद्याधरे शंखराजा अने कखावतीना जवघी मांमीने हासमां
 घयेला पद्मोत्तरकुमारना तथा पोताना हरिवेगविद्याधरना जव पर्यंतनी सर्व
 कथा कहि घतावी. अने पद्मोत्तरकुमारे पण जातिस्मरणज्ञान होवार्थी
 जाण्युं जे मारा मित्रे जे वात कहि ठे, ते सर्व बराबरज कहि ठे.
 पठी पद्मोत्तर कुमारे पोताना सर्व देशमां सर्व स्थले उद्घोषणा करावी
 के, अमारा देशमां रद्देनारा माणसे जैनधर्म शिवाय बीजो कोइ पण धर्म
 पासवो नहिं. अने एम करतां जो कोइ पासशे, तो तेने अमारा देशार्थी वा
 हार फाडवामां आवशे ! कारण के जिनधर्म समान बीजो कोइ उत्तम धर्म
 नथी. हवे सुरपति राजा पोताना पुत्रनो हरिवेग साथे मेलाप घयो अने
 तेमां जैनधर्म विपे घणीज चर्चा चाली, ते सांजखी बीजा धर्मोने मिथ्या
 मानी त्यांना रद्देवासी सर्व ब्राह्मणो साथे जिनधर्मने विपे दृढरागी ययो.
 हवे ग्रामग्रामने विपे विद्वार करता, केवलज्ञाने करी जास्कर समान, सुर,
 असुर, तेना निकरोये करी सेवन कथां ठे चरणकमल जेनां, एवा श्री गुण
 सागर नामा केवलीये पोताना केवलज्ञानथी जाण्युं जे हाल हवे पद्मोत्तर
 कुमार तथा तेना देशमां रद्देनारा सहु कोइ मनुष्य, जिनधर्मना दृढरागी
 यया ठे, माटे हुं त्यां जाउं ! तेम जाणी त्यां पद्मोत्तर कुमारना गामनी वा
 हेर आर्षी उपवनमां समोसख्या. ते सांजखी हर्षायमान थयेला एवा सुर
 पतिराजा प्रमुख सर्व वांदवा गया. त्यां जड्ने सहु कोइ, केवली जगवानने
 नमस्कार करी धर्मदेशना सांजलवा यथोचित स्थान पर वेठा. अने जग-
 वाने पण पापने नाश करनार एवी देशना देवानो प्रारंज कखो. ते जेम
 के:-हे जगजनों ! जन्म, जरा, अने मृत्यु, ते रूप तरंगोना जंगथी जय-
 कर एवा संसारसमुद्रने विपे नाना प्रकारनी थापतिरूप मकरोथी दुःख
 पामता एवा तमोने ते दुःखथी रक्षण करवाने एक सर्वज्ञोक्त धर्म शिवाय
 बीजो कोइ पण आधार नथी ॥ यतः ॥ चिंतामणेश्वर किं कस्पवृक्षात् ;
 स्वर्धामधेनोरपि कामकुंजात् ॥ एतदुरापं च ततो जवन्नि, यत्नेन कार्यं सुष्टी

તમેતત્ ॥ ૧ ॥ અર્થ:—જે જિનધર્મતત્ત્વ ચિંતામણિથી કલ્પવૃક્ષથી, સ્વર્ગની કામકામધેનુથી, કામકુંજથી પણ પ્રાપ્ત થાતું નથી. તે જિનધર્મતત્ત્વને તમે યત્ન કરી ગ્રહણ કરો. અર્થાત્ ચિંતામણિ વગેરે કોઈ પણ પદાર્થથી જે નહિં મળે, તેવા ધર્મને તમો ઘણાક પ્રયાસથી પણ ગ્રહણ કરો. ઓરે! જેમ કોઈ મૂર્ખ હોય, તે પોતાને આંગણે ઝગેલા કલ્પવૃક્ષને કાપી નાંચીને તે સ્થલપર ધંતુરો બાંધે, વલી પોતાના હાથમાં આવેલા ચિંતામણિને એમ જાણે કે આતો રસ્તામાં પડેલા કાંકરા જેવો કાકરો છે, એમ જાણી તે મણિથી કાગડાને ઝુકાડે, વલી હાથમાં આવેલા અમૃતને ઢોલી નાંચીને હણ હણ ઝેર પીયે, તેમ જે અજ્ઞાની જીવ છે, તે પૂર્વોક્ત કલ્પવૃક્ષાદિ સમાન પ્રત્યક્ષ ફલદાયક જિનધર્મને ઢોડીને ધનુર વૃક્ષાદિ સમાન બીજા ધર્મને ગ્રહણ કરે છે. અને હે જગ્યો! તે જિનધર્મ, ગુરુ સામગ્રી, મદ્યા વિના પ્રાપ્ત થાય નહિં. તો હવે તે ગુરુ પણ કેવા જોડ્યે? કે ॥ યતઃ ॥ અવધાનુકે પથિ યઃ પ્રવર્તતે, પ્રવર્તયત્યન્યજનં તુ નિઃસ્પૃહઃ ॥ સપ્ત સેવ્યઃ સ્વહિતે પિણા ગુરુઃ, સ્વયં તરન્તારયિતું ક્ષમઃ પરમ્ ॥ ૧ ॥ અર્થ:—આરંજ જે જીવ હિંસા તેથી મુક્ત, એવા માર્ગને વિષે જે પ્રવર્તે છે, તથા બીજાને પણ તેવા જ માર્ગમાં પ્રવર્તાવે છે, એવા ગુરુનું સ્વહિતેથી પુરુષોયે સેવન કરવું, કારણ કે તેવા ગુરુ પોતે તરે છે, અને બીજાને પણ તારે છે. જેમ જલ વિના સમુદ્ર ન કહેવાય, જેમ સૂર્યવિના દિવસ ન કહેવાય, તેમ પૂર્વોક્ત ગુણ વિના ગુરુ જ ન કહેવાય. માટે એવા ગુરુ જોડ્યે, અને તેવા ગુરુ વિના સ્વર્ગપવર્ગ દાયક જિનધર્મની પ્રાપ્તિ કોઈ કાલે થાય નહિં. તો હે રાજન્! હાલ તેવી ગુરુ સામગ્રી પણ તમોને પ્રાપ્ત થયેલી છે, તેથી સંસારના નિસ્તારને કરનાર, પ્રાચીન પુણ્યે પ્રાપ્ત થવા યોગ્ય, એવા પુર્ણ જિનધર્મને વિષે પ્રમાદનો ત્યાગ કરી યત્ન કરો. તે સાંજલી વિદ્યાધરનો ચક્રી એવો હરિવેગ કુમાર વોહ્યો કે, હે વિજ્ઞો! આપ સત્યજ કહો ઓ, આપ જેવા ગુરુ વિના ધર્મની પ્રાપ્તિ કોઈ દિવસ થાયજ નહિં. ઝુઝ. આ પદ્મોત્તર, ઘણોજ ચતુર તથા સમજુ છે, તો પણ તેને શુદ્ધ ગુરુ વિના મિથ્યાત્વની પ્રાપ્તી થઈ. એમ જ્યાં કહે છે, ત્યાં તો સુરપતિ રાજા કહેવા લાગ્યો કે, હે જગવન્! મેં તો આપના હાલમાં કહેલા ઉપદેશથી નિશ્ચય કહ્યો છે કે, સર્વ શિરોમણિ એવા વીતરાગ પરમાત્મા જે છે, તેજ દેવ છે. બીજા કોઈ દેવ નથી. અને ગુણગણના આધાર, સદાચારને

૩૧૯

પ્રવર્તારનાર, જે ગુરુ હોય છે, તેજ ગુરુ કહેવાય છે. ધીજા ગુરુ તે ગુરુ નહિ. વહી પહીનકાયનું જેમાં કાયક, વાચક અને માનસિકરીતે રક્ષણ થાય છે, તેજ ધર્મ કહેવાય છે, વીજો ધર્મ નહિ. પરંતુ હૈ માહારાજ ! એક હું ત્યાપને પૂછું છું, કે ત્યા પ્રકારનો જગતમાં ઉત્તમ ધર્મ છે, તે ત્યાં રાજા લોકો યગેરે કેટલાએક જીવો, પાસંની અને હિંસક એવા દેવને, તથા તેવાજ દેવને માનવાના ઉપદેશ કરનારા મિધ્યાત્વી ગુરુ પ્રમુખને સેવન કરી પોતાના આરામાને મિધ્યાક્રિપાત્તે કરી શામાટે ક્રોધ પમાડે છે ? તે સાંનહી કેવહી જગવાનું કહે છે કે, હૈ રાજન્ ! ત્યા જગતમાં મનુષ્યો જે છે, તે કોઈ પણ પ્રકારનો વ્યવસાય, કાંઈ પણ ફલ પ્રાપ્તિની આશાયે કરે છે, પરંતુ કોઈ નિરર્થક વ્યવસાય કરતા નથી. જુઠ, તેમાં કેટલાએક ચક્રવર્તી રાજાને, કોઈક માદામાંગલિક રાજાને, કેટલાએક ચંદ્રાધિપતિને, કોઈક પ્રામાધિપતિને, કોઈક દેવપ્રાધિપને, કોઈક ધિકાર પામેલી જાતિવાલાને, કોઈએક નટને, કોઈએક જટને, અને કોઈએક જિહ્વકને પણ સેવે છે. પરંતુ તે પૂર્વોક્ત ચક્રવર્તી પ્રમુખ, પોતપોતાની શક્તિ પ્રમાણે તેને ફલ આપે છે. પણ તેથી કાંઈ વધારે આર્પી શકતા નથી. જેમ કોઈએક જિહ્વારી દાંય તેની સેવા કરી પ્રસન્ન કરીને તેની પાસે કદાચિત્ કોઈ સદા સોનામદોર માગે, તો તે ધિચારો ક્યાંથી આર્પી શકે ? તેમ ધર્મને વિષે પણ મનુષ્ય, જેવા જેવા ગુણવાલા દેવ, ગુરુ, ધર્મહુંદારાધન કરે છે, તેને તેવાં તેવાં ફલોં તે દેવ, ગુરુ અને ધર્મ આપે છે. વહીં ગત્માં હું પચું છે ? તો કે કેટલાએક પાસંની લોકોએ પોતાનો માર્ય પારડવા માટે પોતાને સુલ મહે, તેવાં કપોલકલ્પિત અસંગત શાસ્ત્રો પનાવી તે શાસ્ત્રોના ઉપદેશ કરી ઘણા લોકોને ધર્મના પ્રપંચથી પસાવેલા છે, તે પસાઈ પડેલા અધિવેર્ષી લોકોની વુઝિ, સ્વેચ્છાથી સ્નાન, પાન, કંદમૂલાદિકનું જહાણ, રાત્રિજોજન, કન્યાદાન, કૂપ, તજાવ, વાચ્ય પ્રમુખનું કરાવવું, દત્તાદિક શરીર સુગન્ધાયક ધાસકનો લીલા સમાન ધર્મને જાણીને કવિર ક્રિપાવાલા જિનધર્મને વિષે પ્રીતિયુક્ત થાતી નથી. વહીં પ્રતિ પ્રયાસે પાણી શકાય એવા રંચ મદાવ્રતના નારને થંગીકાર કરાવે તેમમર્થ એવા તે પાસંની પૂર્નજનો વિપયાનિષ્ઠાપને વિષે સુન્ધપકા એક દર્યાધમ ધર્મનેજ ઉત્તમ ધર્મ કહે છે.

વહીં તે મૃગજનો, તજાવ, કૂચા, નદી, ડાંધે નદીયોનો સંગમ ધાનો

હોય તેવું સ્થલ, ગંગા, યમુના, સરસ્વતી, ત્રવેણી, નર્મદા, ગોદાવરી, સેતુ, ચંધરામેશ્વરાદિકને વિષે સ્નાન કરવાથી મોહોદું પુણ્ય થાય છે, એમ કહે છે. તેમજ વહી કોઈએક હિંસક તો ત્રિપુરા, તોતલા, જવાની, વ્યાગ્રેશ્વરી પ્રમુખ ઉપ દેવીયોના મંત્ર જપથી તથા યજુર્વેદાદિકના મંત્ર જપથીજ પુણ્ય થાય છે એમ કહે છે. કેટલાએક મતિમંદજનો તો તેજ મંત્રોથી તિલ ગોરે નો અગ્નિમાં હોમ કરવાથી પાપોપશ્મન થાય છે, એમ કહે છે. કોઈક જડ-બુદ્ધિજનો તો, રસ્તામાં ઝાડ વાવવાથીજ ધર્મ થાય છે, એમ કહે છે. કેટલાએક અજ્ઞાની જીવો, કેવલ આત્માના શૂન્ય ધ્યાનથીજ પાપનો પ્રણય થાય છે, એમ કહે છે. કોઈએક દુષ્ટ દિલવાલા જનો, પોતાનાજ પૂજન કરવાથી ધર્મ થાય છે, તેમ કહે છે. કોઈએક વાલબુદ્ધિવાલા માણસો તો, જીવ જ છે, તેજ પરમાત્મા છે, તેથી તે જીવને એક દુઃખવાર પણ દુઃખ દેવું નહિં. અને જે સુખ જોગવવાનો પોતાને ઇચ્છા થાય, તે સુખને જોગવી પોતાની ઇચ્છા પૂર્ણ કરવી, તેજ ધર્મ છે. એમ કહે છે. માટે તે પૂર્વોક્ત મિથ્યાત્વીજીવો તીર્થંકરપ્રણીત શુદ્ધ ધર્મને વિષે કેમ યત્ન કરે? તથા પ્રીતિમાન્ પણ કેમ ધાય? કારણ કે તે જનો પોતાને જેમાં સુખ પડે, તેનેજ ધર્મ કહેનારા છે. હવે પૂર્વોક્ત સર્વ જે મિથ્યાત્વ છે, તે સર્વ, દુઃખને દેવાવાણું તથા ધૈરીસમાન ઝરકટ હલાહલ જે સમાન છે, એમ જાણવું. તે માટે તે મિથ્યાત્વનો તમારે ત્યાગ કરવો. કહેલું ને કે ॥ શ્લોકઃ ॥ વિપાહિરુગ્ધહિરિપુત્રજેષ્ઠો, મિથ્યા સ્વમત્યંતદુરંતદુલ્ભ ॥ એકત્ર જન્મન્યહિતં વિપાથં, મિથ્યાત્વમાહંતિ નૃણામનંતમ્ ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—મનુષ્યોને વિષ, સર્પ, રોગ, અગ્નિ અને રિપુ, તેનાં સમૂહથી પણ મિથ્યાત્વ જે છે, તે અત્યંત દુઃખદાયક છે. કેમ કે? તે વિપાદિક તો મનુષ્યને આ જન્મને વિષેજ નાશનાં કરનારાં છે. પરંતુ મિથ્યાત્વ જે છે, તે તો અનંત જન્મ મરણાદિક દુઃખને આપનારું છે.

આ પ્રકારનાં કેવંલીનાં વચન સાંજલતાંજ સુરપતિરાજાને મિથ્યાત્વ મોહનીકર્મનો દાય થઈ ગયો, તેથી તે શુદ્ધ સમ્યક્ત્વને પામ્યો. પત્ની અનુક્રમે તેને ચારિત્ર પરિણામ ઊત્તર થવાથી તે કેવલી જગવાનને નમસ્કાર કરી કહેવા લાગ્યો કે, હે જગવન્! જેમ હાલ આપે મને મિથ્યાત્વરૂપ લાડામાંથી નૂતો રાહ્યો, તેમજ હવે દીક્ષારૂપ પર્વતપર પણ ચડવાનો અનુગ્રહ કરો. એમ જાવયુક્ત તેનાં વચન સાંજીને તે સુરપતિરાજાને તુરત દીક્ષા

आपी. पठी ते सुरपतिसाधु, विशुद्धचारित्रने पासतो धको शुद्ध्याने कपक ध्रेणि पर चढी कंबलज्ञान अने दर्शनने उत्पन्न करी घणोक काळ पृथिवी पर विहार करो जवोपमाहि कर्मोने खपावी, परंपद जे मोक्ष पद, तेने प्राप्त थयो.

पठी थावकधर्म जेने प्राप्त थयो ठे एवा ते पद्मोत्तर कुमारने हरिवेगा दिके, तेना पितानी राज्यगादी पर घेसाख्यो. अने ते माहामांनखिक रा जा थयो. हवे हरिवेग विद्याधर, ते पद्मोत्तर राजाने वैमानमां घेसारी पो साना वेताद्वय पर्वत पर वसेला सुजोम नामा नगरप्रत्ये तेडी लाब्यो, अने त्यां घणुंज तेनुं सन्मान कयुं. पठी कयुं के, हे मित्र ! आ मारा वेताद्वय पर्व तनी उत्तर तथा दक्षिण श्रेणिना राज्यने तथा आ मारी विद्याधरपणानी विद्याने थाप ग्रहण करो. थ्यारे पद्मोत्तर कुमार बोळ्यो के, हे मित्र ! मारा मां थ्यने तमारा मां काहिं अंतर ठे ? जे थापनुं राज्य ठे, ते माहेज ठे, कार ण के थापनाथी हुं कोइ रीते जुदो नथी. वली थापे मने दुर्लज एवो जि नधर्म थापीने मोक्षरूप राज्य थाप्युं, तो हवे था लौकिक राज्य ते तेनी गणतीमां क्यां रहुं ? वली हे मित्र ! आ जगतमां थाप जेवा धर्मोपदे शना करनार पुरुषो तो घणाज थोडा ठे ॥ यतः ॥ ये अव्यव्यय कारिणः गुणकृते ते संत्यहो कोटिशो, ये कष्टानि निविष्टा एव पुनः स्तोका न तेन्योऽपि ते ॥ नानाशास्त्रविचक्षण भुवि तु ये ते चापि नो दुर्लजा, ये जैन्युक्तिविधायिनः प्रशमिनो द्वित्राः पुनस्तेऽधुना ॥ १ ॥ अर्थः—सारां सांसारिक काम माटे अव्ययो व्यय करनारा पुरुषो तो कोटिशः मले ठे. परंतु तेमांथी कष्टमां पडेला एवा दुःखी जनना दुःखने मटाडवाने अव्य व्यय करनारा तो थोडा पण मखता नथी. तेमज विविध प्रकारना शा- स्त्राज्यासमां विचक्षण तो आ पृथ्वीने विवे घणाज ठे, परंतु थाप एम ते हरिवेगनी प्रशंसा करीने वली कयुं के, हे मित्र ! मारी तो एवी मनीपा ठे के हवे थापण वेहुने वियोग न घाय माटे थापणे एकत्रज रही प आ वेताद्वयनी उत्तर दक्षिण श्रेणिनां राज्यां चलावीये. थ्यने ते राज्य ांज सुख जोगवीये. वली ते राज्यसुख पण क्यां सुधी जोगवीये, के ज्यां थी थापण वेहुने राज्यधुग्ने धारण करे, एना ये पुत्रो उत्पन्न न थाय

ત્યાં સુધી ? અને જ્યારે આપણને રાજ્ય વહન લાયક પુત્રો થાય કે, તુરત તે રાજ્યો પોત પોતાના પુત્રોને સોંપી દીધા ગ્રહણ કરિયે ? તે સાંજલી થત્યંત સુશી થયેલો હરિવેગ વોલ્યો કે, હેં વયસ્ય ! મારા મનમાં જે વિચાર મેં ધારેલો હતો, તેજ આપે પણ કહ્યો. એમ કહી વેહુજણ ત્યાં સાયેજ રહ્યા. પઠી અત્યંત સ્નેહયુક્ત તે વેહુ મિત્ર પ્રતિદિન હર્પાયમાન થકા મનોહર વૈમાનમાં વેસી મહાવિદેહદેવને વિષે જિનપ્રતિમાનને વાંદવા માટે જાય છે. વલી પ્રતિદિન ધર્મોપદેશ સાંજલે છે. શાશ્વત એવાં જિનચેત્યોની જક્તિ જાવથી પૂજા યાત્રા પણ કરે છે, જગતને આહ્વાદકારક એવા તે વેહુ મિત્રો, જૈનધર્મના પ્રત્યનીક જનોનું નિવારણ કરી ચેત્યોની તથા જૈનસાધુઝની ઉત્તમ પ્રજાવના કરે છે. સાધર્મિકવાત્સલ્યને કરવે કરી તેઝ કેટલાએક શ્રાવકોને ડુઃખમાંથી નિવૃત્ત કરે છે, અને પોતાની પ્રજાને પણ તેઝ કર વગેરે ડુઃખોથી મુક્ત કરે છે. તેથી સર્વત્ર મહાઆનંદ વર્તે છે. વલી તેઝના રાજ્યમાં બ્રાહ્મણો જે હતા, તે પણ જિનધર્મને વિષે પરમ આદરવાલા થયાં. કહેવત, છે કે “યથા રાજાં તથા પ્રજાઃ” એટલે જેવા રાજા હોય, તેવીજ પ્રજા પણ થાય ? આ પ્રમાણે પોતાના દેશોમાં રહેનારા સહુકોઈ જનો જિનધર્મના રાગી થયા. અને ઘીજા લોકો પણ નિકટવોધી હોવાથી તે વેહુ જણની કરેલી ધર્મની અનુમોદનાયે કરી જિનધર્મને વિષે નિર્મત્સરી થયા.

એમ કરતાં રાજ્યનારને ચલાવતા એવા હરિવેગ અને પદ્મોત્તર કુમાર, એક દિવસ ધ્વજા, પતાકા અને તોરણ વગેરે ઊત્સવોયે કરી મનોહર એવા પદ્મોત્તરના ગર્જનપુરમાં આવ્યા, ત્યારે તે નગરના રહેવાસી ઉત્તમ શ્રાવકો જે ત્યાંના જિનેન્દ્રપ્રાસાદોને વિષે મોહોટી જક્તિથી ગીત, વાજિંત્ર અને નાટ્ય, તેણે યુક્ત એવા પરમ મહોત્સવ કરવાનો પ્રારંભ કહ્યો. વિવિધવર્ણ વાલી શ્રીઅરિહંત જગવાનની પ્રતિમાનને આંગીની રચના કરી, તથા અનેક પ્રકારની પૂજાન પણ જણાવી. તેથી ત્યાં સહુ કોઈને મોહોટો આનંદ થયો. પઠી તે વેહુ કુમારો જિનાલયમાં જઈ ત્યાં જગવાનની પૂજા કરી દર્શન કરી પરમ પ્રમોદ પામી તે અરિહંત જગવાનની પૂજાની સ્તુતિ કરવા લાગ્યા. તે જેમ કે ॥ શ્લોક ॥ નેત્રાનંદકરી જવોદધિતરી શ્રયસ્તરોમંજરી, શ્રીમદ્ધર્મમહામહેન્દ્રનગરી વ્યાપલ્લતાધૂમરી ॥ હર્પાંતકર્પશુભપ્રજાવસદ્ધરી જાવદ્વિપાં જિત્વરી, પૂજા શ્રીજિનપુંગવસ્ય જવતુ.

શ્રેયસ્કરી દેહિનામ્ ॥ ૧ ॥ ચેતઃ પુનાતિ ધનકર્મચયં લુનાતિ, સ્વર્ગ
દદાતિ શિવસંપદમાદધાતિ ॥ પુણ્યોદયં ક્ષિતનુતે તનુતે સુસાહ્યં, સંજો
નપૂજનમિદં કિમુ યત્ન ધત્તે ॥ ૨ ॥ અર્થ:-નેત્રને આનંદ કરનારી, જવો
દધિને તારનારી, કલ્યાણરૂપવૃદ્ધાની મંજરી, સુશોજિત ધર્મરૂપ મહારા-
જાની નગરી, મહોટી આપત્તિરૂપ સત્તાને વિષે અગ્નિ સરસ્વી, હર્ષાધિક્ય-
ની તથા શુજપ્રજાવની લહરી, અને જાવદેવી જે ચતુઃકપાય તેને જીત-
નારી એવી જે શ્રી જિનપતિની પૂજા, તે પ્રાણિમાત્રને શ્રેયસ્કારક યાત્ર ॥
૧ ॥ વહી આ શ્રી જિનપતિનું પૂજન જે છે, તે ચિત્તને પવિત્ર કરે છે, ગાઢા
એવા કર્મસમૂહને નાશ કરે છે, સ્વર્ગને આપે છે, શિવસંપદાને પણ આપે છે,
પુણ્યોદયને વિસ્તારે છે, રૂઢા એવા સૌહ્યને આપે છે. માટે તે જિનપૂજન શું
નથી આપતું? અર્થાત્ સર્વ વસ્તુને આપે છે.

આ પ્રકારે અરિદંત જગવાનની પૂજાનું સ્તવન કરીને તે ઘેઘુ જળ, પો-
તાના ઘર તરફ વાહ્યા, તે રાજરસ્તામાં આવ્યા. ત્યાં તો તે ઘેઘુ જળે, જ
દેસ, ધૂડથી જેનું સર્વ શરીર खरडायेલું છે, તાંબૂલના નક્ષણ કરવાથી જે
પા હોઠ લાલ્લ થઈ ગયા છે, હાથ અને પગ જેના ખડીથી રંગેલા છે, કેવલ
ગોટીજ જેણે પહેરી છે, જેના ઘેઘુ હાથો પાઠલથી ઘાંધેલા છે, આશ્કોશ
કરતા કેટલાંક દૂતકારોની વચ્ચે તે દૂતકારોથી લાકડી વગેરેયે હુણાતા
એવા કોણેક જુગારીને જોયો. તેને જોવાથી એકદમ સ્વેદ પામી પશ્ચોત્તર
રાજા ઘોડો કે, અરે હુણો! મારા રાજ્યમાં આ પ્રાણીને આટલી વધી પીઢા
કેમ આપો ઠો? વહી તેને પીઢા કરીને પલાયન પણ કેમ કરતા નથી? અ
ને તેની પઠવાઢે ને પઠવાઢે લાયુજ રહ્યા ઠો? એમ તેના મારનારાંને કહી
ને તે જુગારીને પોતાની પાસે ઘોંસાવી મંગાવ્યો. ત્યારે તે મારનારાંને કહી
યો ઘોડ્યા કે, મહારાજ! આ હુણમાણસપર આપને દયા લાવવા જેવું ન
થી. ત્યારે પશ્ચોત્તરે કહ્યું કે, ણ તે ઘોંસો ઠો શું? આવા નિરાપરાધી ગરીબ મા
ણસને તમ જેવા મારે, તે તમાને અમારે મારતાં અટકાવવા ન જોઈયે? તથા
આ વીચારાપર દયા પણ ન આવે? તે સાંજલી તે જુગારીયો ઘોડ્યા કે, હે
રાજન્! આ ગામમાં એક નવ કરોડ ડ્રવ્યનો સ્વામી ધરુણશ્રેષ્ઠી નામા
રહે છે, તેનો આ પુત્ર છે. તે ઘણોજ જુગારનો વ્યસની છે. તેનો માતા
તાં તેને જુગાર રમવાની ના કહે છે, તો પણ તે જુગાર રમવામાં અત્યંત

સક્ત હોવાથી ધીસકુલ કોણું કહ્યું માનતો નથી, અને પોતાના પિતાના ઘરમાંથી સર્વ મિલકત ચોરી લઈને જુગારમાં હારી જાય છે. તે દેવે પોતાના વાપની સર્વ મિલકત હારી ગયો છે. અને તપાસ કરતાં તેના વાપને જ્યારે પોતાની સર્વ મિલકત જુગારમાં હારી ગયો એવી સ્વર પડી, ત્યારે તેણે તેને પોતાના ઘરમાંથી કાઢી મૂક્યો છે, તો પણ હજી તે જુગાર રમવાના વ્યસનને ઠોડતો નથી. જ્યારે તેની પાસે જરા પણ ડ્રવ્ય રહ્યું નહિ. ત્યારે તેણે જુગારમાં એક 'પણ' મૂક્યું કે, જે રમતમાં હારે, તે હારનારના હાથ, પગ વગેરે અંગોને જીતનાર માણસ, સાકડી વગેરેથી જાણે તેમ માણ્યા કરે. તેવી રીતે પણ આ સાત વાર હારી જઈ, અપ્રમિત માર લાખ. તે વાતની જ્યારે તેના પિતાને સ્વર પડી, ત્યારે પુત્રવાત્સલ્યથી તેને એક દમ ઘેર બોલાવી ઘણોજ સમજાવ્યો, તો પણ તે આ કામથી વિરામ પામ્યો નહિ. અને કદાચિત્ તે કાંઈ જો ડ્રવ્ય જીતે છે, તો તે ડ્રવ્યથી યથેચ્છાં વેશ્યાઈની સાથે વિલાસ કરે છે. પરંતુ તેની પાસે ધીજા કોણું કાંઈ માગે છે હોય છે; તો તેને દેતો નથી. અને વસી કોણી પણ હાથમાં આવેલી ફુટલ કોડી સુધાં ઠોડતો નથી ॥ યતઃ ॥ પ્રાયોજવંતિ પંચામો, દૂતસ્વ સદ્ચારિણઃ ॥ ચૌર્યં વંચકતાલીકં, દારિદ્ર્યં લાઘવં તથા ॥ ૧ ॥ અર્થઃ- એક ચોરી, ધીજી વંચકતા, ધીજું સોદું યોજવું, ચોરું દારિદ્ર્ય, પાંચમી ફુલકાઈ. એ પાંચ વાનાં ઘણું કરી જુગારનાં સદ્ચારીજ હોય છે. વસી તે જુગારથી જીતેલી લક્ષ્મી પરોપકાર માટે, કે કીર્તિને માટે, કે સુકૃતને અર્થે, કે સગાં સંબંધીના સુલને માટે કામ આવતી નથી. તે લક્ષ્મી કેવલ પાપવૃદ્ધિનાંજ કાર્યો માટે કામ આવે છે. માટે હે રાજન્! આ જુગારી અમારી સાથે જુગાર રમી એક સાલ ડ્રવ્ય હારી જઈ ઠટકીને જાગી ગયો હતો, તે શોધતાં હાલજ અમારે હાથ પડ્યો છે. અને અમારું માગણું ડ્રવ્ય અમો માગીએ એવે, તો પણ તે આપતો નથી, તેથી અમને ક્રોધ આવવાથી તેને સાકડી વગેરેથી મારીએ એવે? માટે હે દેવ! આપ મહેલવાની કરી કાં તો તે અમારા દેણદારને પાત્રો સોંપો, નહિં તો તેની પાસે અમારી માંગણી એકસાલ દીનારો છે, તે આપો. એ સર્વ સાંજલી પચોત્તર રાજા વિચારવા લાગ્યો કે, અહો! આ કેવો કર્મનો વિચિત્ર પરિણામ છે! અહો! આ કેવી અજ્ઞાનની સીમા છે? અહો! આ કેવું વ્યસનનું દુઃખ છે! અમ

विचारीने दयावु एवो ते राजा बोह्यो के, हे जुगारीयो! सांजलो. हम-
णां तो तेनो पासे तमारी मागणी जे साख दीनारो ठे, ते हुं आपुं तुं. प
रतुं हवे पठी आ जुगारीनी साथे कोइ पण जो जुमार रमशे, तो तेने हुं
धारा प्रमाणे शिक्षा करीश! अने माहारा देश बाहेर काढी मकीश! एम
कहीने ते मागणावाला जुगारीयोने तेनी मागणी साख दीनारो पोते आ
पी, ते जुगारीने जोडावीने पोताने घर आब्या.

हवे ते जुगारीने जोइने तीव्र वैराग्य पामेखो एवो पद्मोत्तरकुमार, पो-
ताना मित्र हरिवेगने कहे ठे के, अहो! आपणने रस्तामां मखेखो जुगारी
जेम घणा दुःखोने प्राप्त ययो, तोपण तेणे जुगारने बोह्यो नहिं. तो हे जाइ!
तेनो आपणे शुं शोक करीये? कारण के ते तो अज्ञाने करी अंध ठे, तेथी
ज ते तो ए काम करे ठे, परंतु आपणे आ संसारनी असारता प्रत्यक्षरीते
जाणीये ठेयें, तोपण अशुचिरूप जोगो विपे प्रीति करी येसी रह्ये ठेये,
माटे प्रथम तो ते जुगारी पहेलां आपणेज शोक करवा लायक ठेयें? जेम
विद्वान जनोने दूत रमवुं, सदा निंदित ठे, तेम तत्वज्ञ पुरुषोने विपयनुं
सेवन करवुं पण सदा निंदितज ठे. अने विपयो जे ठे, ते विपयी पण व-
धारे दुःखदायक ठे. जुठ. विप जे ठे, ते तो तेने खानारानाज आ लोफमां
प्राण हरे ठे, अने विपयोना जोगो तो जन्म जन्मने विपे दुःखदायक होय
ठे. वली हे मित्र! जेम नहोटा दुःखे करी मेलयेखुं इव्य, जुगारी जुगार
रमवायी तुरत दारी जाय ठे, तेमज आपण पण पूर्य मेलयेला मुकृतने वि-
पदसंगधी एक दण मात्रमां दारी जाइये ठेयें. जेम ते जुगारी तेना पिता
पगेरेये घणीज शिक्षा करी तोपण दूतयकी विराम पाम्यो नहिं, तेम आप
णे पण गुरुना मुखयी घयेला घणाक उपदेश श्रवण करी विपयोये करी
मखेला मुखयी विराम पामता नथी. जेमके कोइ गुरुये विपयासक्त
शिष्यने उपदेश करयो ठे के, हे शिष्य! हवे तुं आ खोटा अने दुःखदायक
एवा स्त्रीना विपययी विराम पाम्य. कारण के तें घणा दिवस मुधी विपय
मुखने जोगव्युं? तारे शिष्य बोह्यो के ॥ श्लोक ॥ अश्रमति चपलस्त्वा
स्वप्नमापोपनत्वा, त्वरिणतिविरसत्वात्संगमेनांगनायाः ॥ इति यदि शत-
श्रुत्वस्तत्त्वमात्रोचयामस्तदपि न हरिणादीं विस्मरत्यंतरात्मा ॥१॥ अर्थः—
जे स्त्री संगमां अत्यंत चापल्य होवायी, नया तेने स्वप्नमायानुं उपमानपणुं

होवाथी, तथा परिणामे विरसपणुं होवाथी, ते स्त्रीसंगनो त्याग करवोज जोइये? एम.हुं सो बखत विचारुं तुं, तोपण ते हरिणाकी स्त्रीने मारुं अंतःकरण विस्मरण करतुं नथी ॥ १ ॥ वली पण जुउं के, जुगारीने बंधन प्रहार वगेरे दुःख थाय ठे, तेम आपणने पण नरकने विषे दुःख थाशे? माटे हे मित्र! दुःखना समूहमां आपणे आपणा जीवने नांखवो, ते कांइ मुने योग्य जासतुं नथी. माटे आपणे संयम लहिये. ए प्रकारे ते पद्मोत्तरराजांनी वाणी सांजलीने हरिवेग बोख्यो के, हे मित्र! मारा मनमां पण घणाक काखथो आपनी पेठे संयमेष्टा रहे ठे, परंतु आपने विषे मुने प्रेमनो प्रतिबंध होवाथी ते प्रेमे मने रोकी राखेलो ठे. मोक्षमार्गने प्राप्त थवा इच्छता एवा जीवने स्नेह ठे, ते वज्रनी सांकल समान ठे. तेथी ते स्नेहसांकल जीवने मोक्ष पामवा देती नथी. जुउंने श्री वीरजगवान् ज्यां पर्यंत आ पृथ्वीपर रखा, त्यां पर्यंत गौतम गणधर कांइ केवलज्ञानने प्राप्त थया? ना नज थया. माटे दास पूर्वे धाव्या प्रमाणे वेहु पुत्र प्राज्य एवा राज्यचारना धुरने धारण करावो योग्य थया ठे, तेथी तेने ते राज्यचार सोंपीने आपणे ज्ञानी गुरु पास जाइये? एवी रीते ज्यां वेहु मित्रो विचार करे ठे, त्यां तो तेमना वनपालके श्यावीने विनति करी के, हे स्वामिन्! आपणा कुसुमाकर नामना उद्यानने विषे श्री गुणाकरसूरिना शिष्य श्रीरत्नाकरसूरिये पाठ धारेला ठे. ते सांजली हर्पायमान थपेला ते वेहु राजांतये ते वनपालकने वधामणीमां घणुंक डव्य आपी दीधुं. अने अंतःपुर, परिवार, गज, रथ, तुरग, जट, तेना लक्षोये करी तथा सामंत, सेनापति, श्रेष्ठी, सार्यवाह, तेउंना वृंदोये करी युक्त एवा ते, सर्व श्रद्धिहित कुसुमाकर नामा उद्यानमां गुरुने वांदवा माटे आव्या. इरथी दृष्टिगोचर थपेला गुरुने जाणी तुरन पोतानां राज्यचिन्होनो त्याग करी पंचाजिगम साचवी हथें करी रोमांचित जेनां उजां थयां ठे एवा थका गुरुने बंदन करीने पोतपोताने योग्य एवा स्थानपर वेडा. पठी गुरुये पण सुंधारस समान देशना देवानो प्रारंभ कखो. ते जेम के:-

हे जव्य जनो! दुःखे मखे तेवा मनुष्य जन्मने पामीने ते मनुष्यायुने विषे उत्तम जोये तो कांही पण मोक्षसाधन करवुं. कारण के फरीने ते मनुष्योनो जन्म मखतो नथी. माटे तेने, वृथा संसाररूप पाणी वखोववा-मांज खोवो नहिं. वली सुझजोये जे कांइ सुकृत कार्य करवानुं होय, ते आ

રીજ કરી લેવું. કેમકે? આ જન્મમાં કરેલા સુકૃતકાર્યથી પરી નિશ્ચે
 ને શુદ્ધ જન્મ પ્રાપ્ત થાય છે. વહી છે જવ્યજનો! આ મનુષ્યના દેહને
 ધયા પઠી સમજીને કુર્જન જનોનો ત્યાગ કરવો અને સાધુજનનો સમા
 કરવો. અદોનિશ પુણ્યોપાર્જનમાં મન રાખવું, અને આ સંસારને અસા
 જાવવો. ડ્યાંમુધી આ શરીર રોગરહિત સ્વસ્થ છે, ડ્યાંમુધી આ શરી-
 રા થાયી નથી, ડ્યાંમુધી સર્વ ઇંદ્રિયોની શક્તિ સારી છે, ડ્યાંમુધીમાં
 તંદ્ર મોહમાર્ગે જવાનો ઇયોગ કરવો હોય, તે કરવો. પઠી કાંઈ પણ
 નું નથી, જેમ કોઈ મૂર્ખ માણસ પોતાના ઘરને સહગેલું જોડને તેને ઝડ
 માટે જલ જોડ્યે તે જલ સાત કૂવો ચોદવા લેસે, તે શું કામ આવે?
 હૈં નહિં. અર્થાત્ ડ્યાંમુધી શરીરનું પૂર્વોક્ત રીતે સર્વ સ્વાસ્થ્ય છે, ડ્યાંમુ-
 માં જલદી મોહનાં સાધન સંપાદન કરવાં.

વહી છે જવ્યો! કનિષ્ઠ અને મૂર્ખ જન હોય, તે કામસુખાનિલાપને
 આસક્ત થયો યકો ધર્મ, તથા કાંઈ પણ સુકૃત કાર્યોને કરતો નથી.
 જે મધ્યમ હોય છે, તે પુણ્યપર પ્રીતિ રાખે છે, તથા શુદ્ધ એવા શ્રાવ-
 ધર્મને પણ અંગીકાર કરે છે. અને ઉત્તમ પુરુષ જે હોય છે, તે તે
 તારના જયને મટાડનાર, નિર્વાણ મુખને આપનાર, એવા સંયમનેજ સ્વી
 રે છે. વહી છે જવ્યો! આ જે શ્રાવકનો ધર્મ છે, તે તાડના વૃક્ષસમાન
 જેમ તાડના વૃક્ષને ફૂર ફલ હોવાથી તે ફૂર ફલનો દેનારો કહેવાય
 અને યતિધર્મ છે, તે પનસના વૃક્ષસમાન છે. જેમ પનસના વૃક્ષને નિકટ
 હોવાથી તે નિકટફલદાયક કહેવાય છે. વહી પણ સંયમમાં કેવા
 હો છે? ॥ શ્લોક ॥ નો દુઃકર્મપ્રયાસો ન ચ યુવતિસુતસ્વામિદુર્ચાય-
 સ્વ, રાજાદો ન પ્રણમોઽશનવસનધનસ્થાનચિંતા ન ચેવ ॥ ન જ્ઞાતિદ્ર-
 પૂજા પ્રશમસુત્વરતિઃ પ્રેત્યમોહાયવાત્તિઃ, શ્રામણ્યેઽમી ગુણાઃ સ્યુસ્તદિદં
 તતયઃ કિં ન યત્નં કરુષ્વમ્ ॥ ૨ ॥ અર્થઃ—જુરું. જે શ્રામણ્યમાં સંસારક
 મો પ્રયાસ, યુવતી, સુત વગેરેનો જંજાલ, કોઈ પણ પોતાના સ્વામીના હુ
 ક્ય સાંજલવાનું કષ્ટ, રાજાદિકોને પ્રણામનું દુઃખ, અને અશન, વસન,
 ન, સ્થાન, તેની ચિંતા, જ્ઞાતિથી ડ્રવ્યથી સત્કારની ઇચ્છા, એ કાંઈં હોતું
 થી. તે માટે જેમાં કેવલ પ્રશમસુતની પ્રીતિ, અને મરણ પઠી મોહની
 તિ, એ બે મદોટાં મુગો હોય છે, એવા ઉત્તમ ગુણથી જત્પૂર સંયમ છે.

તે ઠતાં પણ હે બુદ્ધિમાન્ પુરુષો ! તમો તેમાં યત્ન શામાટે કરતા નથી ? આ પ્રકારની ગુરુની વાણીથી સંસારની અસારતા માની, સર્વે સુખમાં ઇચ્છમ સુખ તે મોક્ષસુખજ છે એમ જાણી, અને તે મોક્ષની પ્રાપ્તિ સંયમમાં જ છે, એમ નિશ્ચય રીતે સમજી, તીવ્ર જેને વૈરાગ્ય થયો છે એવા તે પદ્યોત્તર અને હરિવેગ રાજા, તેજ વચ્ચત મુનિરાજને વિનંતિ કરવા લાગ્યા કે, હે જગવન્ ! સંસારરૂપ કૂવામાં કૂવતા એવા જે અમે, તે અમારો, દીક્ષારૂપ કરાવડંબન ના દાને કરી વિલંબ વિના ઊઠાર કરો. સ્વારે સૂરીશ્વરે કહ્યું કે, હે રાજન્ ! મુને પણ માહારા ગુરુ જે શ્રી ગુણાકરસૂરિ તેમણે તે માટેજ આર્હિ મોકલેલો છે. માટે જેમ હવે કાલકેષ ન થાય, તેમ તે સંયમશ્રીનું અવલંબન કરો. તે સાંજણી અત્યંત દુર્પાયમાન થયેલા એવા તે ઘેઠુ જણ, પાઠા પોતપોતા ના નગરમાં ધ્યાથી, પોતપોતાના પુત્રને રાજ્ય આપી દીક્ષા ગ્રહણ કરવાને સમુદ્ધુક્ત થયા. તે વચ્ચતે તેઝયે શ્રીમદરિહંતચેર્યોને વિષે અપ્રાદિક મહોત્સવ કરાવ્યો, ચતુર્થિય સંઘની યથાયોગ્ય જાતિ કરી, જ્ઞાનના જંનારમાં જ્ઞાન વૃદ્ધિદાયક ધંધો લાગાવ્યા, પોષધશાલામાં યોગ્ય ધન આપ્યું, પોતાના દેશોમાં અમારિપટ્ટહ વગડાવ્યો. દીન અને અનાથ એવા જનોને અનુકંપાદાન દીધાં. પડી પાઠા તે શ્રીરક્ષાકરસૂરી ગુરુની પાસે આવ્યા. ગુરુએ પણ તે ઘેઠુ ની યોગ્યતા જાણીને તેને દીક્ષા આપી.

હવે યથાશાસ્ત્ર ક્રિયાને સંવન કરતાં કરતાં તે ઘેઠુ મુનિયો અગ્યાર અંગો જણ્યા, અને મહર્ષિયોને પણ ચારિત્રની દૃઢતાના કારણજૂત થયા. નિરતિચારપણે ચારિત્રને પાલન કરવા લાગ્યા, અને તે ઘેઠુ પદ, અટ્ટમ, દશમ, દ્વાદશ, માસ, ત્ર્યંકમાસ વગેરે તથા કરવા લાગ્યાં, તેથી તેનાં શરીર અસ્વંત શુદ્ધ થઈ ગયાં. ક્રમે કરી તેઝયે સંવેષણાનું આરાધન કરી અનશન ધન અંગીકાર કહ્યું ॥ શ્લોક ॥ શુદ્ધાંગકોનીયતરેસ્તપોતિ, ત્રિમુચ્ય કાપ્તે વિધિના શરીરમ્ ॥ જાતો તતસ્તાવહર્મિહ્નદેવો પ્રેવેયકે મધ્યમમધ્યમાવ્યં ॥ ૧ ॥ તપારગાધેઙ્ગુત્તવોગવારિધો, નિમગ્નોર્વક્રિયસચ્ચિન્નમયોઃ ॥ પ્રકાશ પ્રાપ્તોઃ સદૃસા નિશાવન્, વેગાદગારસાગરસંસર્ગવિશતિઃ ॥ ૨ ॥ અર્થઃ—તીવ્ર એવા તપોએ કરી શુદ્ધ જેનાં અંગ થઈ ગયાં છે, એવા તે ઘેઠુ રૂપિ, કાપ્તે કરી સમાધિમરણે દેહનો ત્યાગ કરી મધ્યમ મધ્યમ નામા પ્રેવેયકને વિષે

अहमिदनामा देवता थया. त्यां अगाध एवा जोगसमुद्रने विपे निमग्न
अने वैकिय खडिने प्राप्त थयेला, देदीप्यमान ठे कांति जेनी एवा ते वेहु
मित्रोने वेगे करी सत्यावीश सागर प्रमाण काख चाढ्यो गयो. अर्थात् ते
पद्मोत्तरकुमार अने हरिवेगविद्याधरे मध्यम प्रवेयकने विपे मध्यमत्रिके
सत्यावीश सागरोपम आयु जोगव्युं.

इति श्री पृथ्वीचंद्र गुणसागर चरित्रे पद्मोत्तरनृप हरिवेग विद्याधरेंद्रजव
वर्णननामा सप्तमः सर्गः समाप्तः ॥ ७ ॥

आंहि पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरना चौद जव समाप्त थया ॥ १४ ॥

॥ अथाष्टमसर्गस्य बालावबोध प्रारभ्यते ॥

आ चूमिरूप जामिनीना जालने विपे चूपणसमान एक पुंदनामा देश
ठे. ते देशने विपे प्रौढ एवुं पुंदुरनामक एक नगर ठे. तेमां विद्या, विनं
य अने विवेक तेणे युक्त एवा श्रीवखनामा राजा राज्य करे ठे. तेनो एक
शतवखनामा सधु जाइ ठे, ते पण युवराजपणाना धुरने धारण करवामां
सवख होवाची ते युवराजपदने प्राप्त थयेलो ठे. हवे ते वेहु जाइने राम
अने लक्ष्मणनी पेठे परस्पर पूर्ण प्रीति ठे. तेथी ते, पितृदत्त राज्यने यो
ग्यरीते पावे ठे. हवे ते श्रीवखने सुखदमणा नामा स्त्री ठे अने शतवखने
लक्ष्मणानामा स्त्री ठे. ते स्त्रीयोनी साथे वेहु जाइयो, विषयविलासे करी
वा.सरो व्यतीत करे ठे.

श्रीवख राजानी राणी जे सुखदमणा ठे, तेनी कुक्षिरूप चूमिने विपे
कढपडुमनी पेठे मध्यमप्रवेयकचकी चवीने देवता थयेलो ते पद्मोत्तरकु-
मार, पुत्रपणे आढ्यो. त्यारे ते सुखदमणाये स्वमने विपे तुंग एवा मेरुपर्वत
ने दीठो. पठी प्रातःकासने विपे तूर्यशब्दोघी जायत थइ एवी ते राणीये
स्वमनी वात, पोताना स्वामी श्रीवख राजाने कद्दी वतायी. ते सांजली रा-
जा थोड्यो के, हे कोमळांगि! स्वममां तमे मेरु जायो ठे, तेथी तमोने मेरु
तुल्य पुत्र प्रगट थाले. ते सांजलीने परम आहादने पामती एवी राणी
शुभ एवा ते गर्जतुं पावन करवा लागी. पठी राणीये दश मास पूरा थवा
ची जेम रखनी खाण उत्तम मणिने उत्पन्न करे, तेम हृदयने थानंददायक
एवा उत्तम पुत्रने प्रसव्यो. ज्यारे पोताने त्यां पुत्र प्रगट थयो, त्यारे श्रीवख

રાજાએ મહોટા આજ્ઞા કરી પુત્રનો જન્મમહોત્સવ કહ્યો. અને પુત્ર ૫૬ માસનો પણ થયો. હવે જ્યારે તે પુત્ર ગર્જમાં રહ્યો હતો, ત્યારે તેની માતાએ સ્વપ્નમાં મેરુપર્વત જોયો હતો, તેથી તેના અનુસારે સર્વની સાન્નિધ્ય તે પુત્રનું “ગિરિસુંદર” એવું નામ પાડ્યું. પછી તે કુમાર, અનુક્રમે વૃદ્ધિ પામતો થકો સ્ત્રીજનને આનંદકારક એવા યૌવનવયને પ્રાપ્ત થયો.

હવે મધ્યમ પ્રેયેયકમાં અર્ધમિહપણે થયો એવો જે હરિવેગ વિદ્યાધર, તે ત્યાંથી ચઢીને શ્રીવલ્લરાજાના ત્રાણ શતવલ્લની સ્ત્રી લક્ષ્મણના ઉદરને વિષે પુષ્પપણાએ આઘ્યો. ત્યારે તે સ્ત્રીએ સ્વપ્નને વિષે રત્નોના ડંધને જોયો, તે જોઈને તુરત જાગી ગઈ. અને તે સ્વપ્નની વાત પોતાના સ્વામીને કહી. ત્યારે તેના સ્વામીએ કહ્યું કે, હૈ પ્રિયે! તમે સ્વપ્નમાં રત્નોનો ડંધ દીઠો, તેથી રત્ન જેવો પુત્ર થાશે. તે સાંજલી પ્રસન્ન થઈ એવી તે સ્ત્રી, ગર્જનું પોષણ કરવા લાગી. પછી તે રાણીએ સર્વગુણથી સંપન્ન એવા પુત્રને પૂરે માસે પ્રસવ્યો. તે વખતે શતવલ્લ રાજાએ પુત્રનો જન્મમહોત્સવ કહ્યો, અને તે ગર્જ રહ્યા વખતે તેની માતાએ સ્વપ્નમાં રત્નોનો ડંધ દીઠો હતો, તેને અનુસારે તેનું “રત્નસાર” એવું નામ પાડ્યું. તે પુત્ર અનુક્રમે યૌવનવયને પ્રાપ્ત થયો.

પછી પૂર્વજવના સ્નેહથી તે ગિરિસુંદરને અને રત્નસારને અત્યંત પ્રીતિ થઈ. તે એવી કે, તે બેહુ એકબીજાનો ઘડી એક પણ વિરહ સહન કરી શકતાં નથી. અને તેવો અત્યંત સ્નેહ હોવાથી તે બેહુ જણે, એકજ ઠેકાણે ક્રીડા, એકજ ઠેકાણે જોડન, તથા શયન પણ એકજ ઠેકાણે કરે છે. એકબીજા કદાચિત્ જુદા પડે છે, તો તેડને કાંઈં ચેનજ પડતું નથી. આવી રીતની તે બેહુ જાણ્યોની પ્રીતિ જોઈને તેમના પિતાડ પરસ્પર કહેવા લાગ્યા કે, અહો! જુડ તો લરા, આપણા બેહુ પુત્રોને આપણ કરતાં સો ગુણી પ્રીતિ છે? એમ કહીને બેહુજણ બહુજ ખુશી થયા.

એક દિવસ, જેમાં ઠગીશ રાજકુલી બેઠેલી છે, તેવી સજ્જાને વિષે સ્વસ્થપણથી શ્રીવલ્લરાજા બેઠો છે. તેવામાં પુરજનોયે આવી વિનંતિ કરી કે, હૈ રાજન્! આપ જેવા અમારી પર રાજા છે, તે ઠતાં પણ અમારે ઘણુંજ દુઃખ જોગવું પડે છે. તે સાંજલો કે—કોઈ એક હુણે, તે નિરંતર અમારી કન્યાડને તથા ધનને ચોરી જાય છે, અને તે અમારા હાથમાં આવતો નથી. અને હવે તેણે હરણ કરેલી કન્યાડના કરુણ શબ્દો પણ અમારાથી સાંજ-

સી શકાતા નથી ? આ પ્રકારની પ્રજાની પીઠાને સાંજલી એકદમ કોપાય માન થયેલો તે શ્રીધસ રાજા, પોતાના કોટવાણને તેઢાવી મહોટા સ્વરથી ફરેલા સામ્યો કે, અરે ! હે હુટ ! તું નિશ્ચિત ઘડી આલી રાત ઘરમાં જ સૂઈ રહે છે કે શું ? જો. આલી રાત આ આપડી નગરીમાં લોકોનાં છી માલ ઘરે કોઈ હુટ હુંટી જાય છે, તેની તો તું ધીસકુલ સંજાસજ રાખતો નથી ? તેથી મને એમ લાગે છે, કે તું તથા તારી સાથેના માણસો મારો અમ ધો હરામનોજ પગાર લાડ છે ? તે સાંજલી હાય જોડી કોટવાણ ઘોલ્યો કે, મહારાજ ! આપે અટલો યથો ક્રોધ કરવો નહિ. કારણ કે આ ફરિયાદ આપની પાસે તો આજજ આવી છે, પણ હું તો તે ફરિયાદ ઘણા દિવસથી સાંજણું હું. અને તેને માટે ચોકશી રાલી આપણા ગામના દરવાજા પાસે પ્રયત્ન માણસોને આલી રાત જાગતા ઝાઝા રાણું હું, તથા ઠાની રીતે પણ તે ચોરની તપાસ કરાણું હું, અને હું પણ આલી રાત ગામમાં ચોકી માટે ફત્વાજ કરું હું, પણ તે હુટ ચોરનો કોઈ રીતે મને પત્તો મલતો નથી. ડ્યાર ગામમાંથી કન્યાઓનું તે હુટ દરણ કરી જાય છે, ત્યારે તે કન્ય ના કરુણ શબ્દને સાંજલીયે ઠેપે. અને વલી લોકો ડ્યારે કહે જે આ ચોર આ વ્યો, આ ચોર આવ્યો, એમ સાંજલી અમે એકદમ દોડી તપાસ કરવા જાણ્યે ઠેપે, ત્યાં તો તેને, તથા તેનો દરણ કરેલી કન્યાઓને પણ ક્યાંદી દેલ તા નથી. એમ પ્રતિદિન થાય છે. માટે આ ફરિયાદ સાંજલીને તો હું હવે ઘાકી ગયો હું, તથા મારું પુરુષાર્થ ન ચાલવાથી હવે મને ગામમાં મુલ દે લાડતાં પળાજાજ આવે છે. અને હે મહારાજ ! આ નગરનું આગલ કરતાં ધધારે રક્ષણ કરતાં પણ આમ થાય, ત્યારે હવે હું શું કરું ? માટે મારો કાંઈ તેમાં ડપાય નથી. તેથી જેમ આપને આ નગરનું રક્ષણ કરાવણું ઘટે, તેમ કરાવો. હું તો હવે આ નોકરી પણ કરવા ઇછતો નથી. વલી આપને પણ કહું હું કે હાલ, આપે પણ અંતઃપુરની ઘરાવર સ્વર રાખવી. નહિ તો તેનું દરણ થવાથી આપની પણ લાજ જાશે ? આ પ્રકારનું કોટવાણનું ઘોલણું સાંજલી રાજા તો એકદમ વિચારમાં પડી ગયો. જે થયે ! હવે તે હું શું કરીશ ? અને આ મારા નગરનું રક્ષણ કેવી રીતે કરીશ ? એમ વિચારમાં ઘુમ ઘડ જઈ કાંદિં ઘોલ્યો નહિ, ત્યારે તેનો ગિરિસુંદર નામા કુમાર ઘોલ્યો કે, હે પિતાજી ! આપ તેવી ઝુજ વાતમાં વિચાર કરી શું મુંજાડો ?

ते कामनी मुने आइहा आपो. जुउं तो खरा, हुं ते चोरने सात दिवसनी
 अंदरज शोधो काहुं तुं ? ते सांजखी राजा खडखड हसीने कहेवा लाग्यो
 के, हे पुत्र ! तुं ते बोले ठे शुं ? जे काममां अमार जेवा प्रवस पुरुषो मुंजाइ
 पड्या ठे, तो तुं जेवा चाखकथी ते काम केमज थाय ? त्यारे गिरिसुदा
 बोल्हो के, हे तात ! जेले चाखक तुं, पण ते कामनी मने रजा आपो. जुउं,
 ते हुं कहुं तुं के नहिं ? अने हे पिताजी ! ते काम कदाचित् माराथी न
 थाय, तो पण हुं चाखक होवाथी जगतमां मारी लाज न जाय, तेम हांसी
 पण न थाय ? अने तेवा काम करवा बाहार पडेला आप जेवाथी जो न
 थाय, तो तेनी जगतमां हांसी पण थाय, अने लाज पण जाय ? एम
 पण कहुं, तो पण तेना पिताये जवानी रजा न थापी, त्यारे ते कुमार, को
 इने कथा बिना ते छुट चोरनी तपास माटे तेज दिवसे सायंकाले हाथमां
 एक तरवार लइने एकदम गामनी बाहारना जीर्ण उद्यानादिकमां चाख्यो
 गयो. अने त्यांज जमवा लाग्यो. तेवामां तो पोताथी जरा दूर एक पर्यंत
 जोयो, तेमां बखी सज्जगतो अग्नि तथा धूवाडो दीवो. ते जोइने कुमार को
 तुकाविष्ट यइ तुरत त्यां गयो, अने त्यां जइ ज्यां जोये ठे, त्यां तो विद्याने
 साधवा माटे अग्निमुंरुमां गुगलना होमने करता एव कोइएक विद्याधरने
 दीवो. त्यारे तो 'सिद्धिरस्तु' एम जणी ते तेनी सामो घेवो. अने कहुं के,
 हे विद्यासाधक ! ह्वे हुं थापनो उत्तरसाधक आब्यो तुं, माटे विद्या साधो.
 एम ज्यां कहुं, त्यां तो ते पुण्यगान् एवा सुरगिरिना प्रनायथी जेना नाम
 नो मंत्र साधतो हतो, तेज क्षेत्रपाल देव प्रत्यक्ष थावी ते साधक सामो उ
 जो रह्यो. अने कहेवा लाग्यो के, हे साधक विद्याधर ! सांजख. ह्वे तुं मा
 रा मंत्रतुं साधन करवुं बंध राख्य, अने ते मंत्र जो तुं साधीश, तो हुं तुने
 विरूप करी नांखीश ? कारण के हाख था तारी पास महा प्राणाधिक कृ
 मार थावी उत्तरसाधक यइ घेवो ठे, तेथीं मारे तारा तरफथी मंत्र साधन
 नी कांइ इग नथी. अने हाख हुं तारावर तुटमान ययेजो तुं, अने जा, ता
 री मंत्रसिद्धि पण यइ. ह्वेथी कोइ पण प्रकारनुं जय, तुने परानव करी श
 कजे नहिं. बखी हे साधक ! था कुमारने, हुं देखुं तेम जसदी तुं नमस्कार
 कर. ते सांजखी थाअर्यने प्राप्त यइ प्रसन्न ययेवा न साधके त्यां घेवो गि
 रितुंदर कृनारने प्रणाम कय्यो. अने ते यइनुं मारी रीते पूजन कय्यो.

पत्नी ते साधके यक्षने विनति करी के, हे देव! आप मने प्रसन्न थये-
सा ठो, तो हवे हुं ज्यारे आपने घोखानुं, त्वारे आप जरूर पधारजो. एम
कही तेनुं विसर्जन कयुं. पत्नी ते मंत्रसाधक विद्याधर, सुरगिरिकुमारने
कहे वे के, हे जाइ! आप आहिं पधारवा, तेथी मारुं घणुंज सारुं थयुं. ते
पुं? तो के आपना पधारवाथी मारे मंत्रसाधन कत्या विनाज विना प्रया-
. मंत्रसिद्धि घइ. अने जे देवनुं हुं आराधन करतो हतो, ते देव प्रत्यक्ष
प्रगट घइ दर्शन दइ मारीपर प्रसन्न थयो. ते माटे ते आपना करेखा उप-
कारनो बदलो यत्किंचित् हुं वायुं, तेथी मने कांइक काम फरमावो. जे
कांइ आप कार्य फरमावशो, ते कार्यने आपनो सेवक करवाने तय्यारज ठे.
ते सांजली कुमार घोख्यो के, हे साधक! हुं कांइ तमारुं मंत्रसाधन करावा
तमारी तरफ आग्यो न हतो. परंतु हुं तो आ नगरनी रक्षा करनार
एक माणस ठो, तेथी आ नगरनी आसपास चौकी करवा माटे कत्या फरुं
तुं. ते आजे रात्रे रक्षण माटे ज्यां गामनी बाहेरना उधानोमां हुं फरतो
होतो, त्यां में वेटेथी आ पर्यंत दीवो, अने तेमां वखी सलगतो अग्नि अने
पुंवाडो दीवो, ते जोइने में विचार कस्यो के आ ते पर्वतमां शुं दशे? याव, हुं
जोवा तो जाव? एम कौतुकथी एकदम हुं आहिं आबी येवो, त्यां तो
तमारी मंत्रसिद्धि घइ ते जोइने हुं अत्यंत खुशी ययो. कारण के तमारुं
कार्य जे थयुं ठे, ते हुं जाणुं तुं जे मारुंज कार्य थयुं ठे. माटे मारे कांइ त-
मारी पासेथी खेवुं नथी. आ प्रकारनी ते कुमारनी निःस्पृहता जोइने
विस्मय पामेखो ते साधक कहेवा लाग्यो के, हे प्राजाधिकुमार! आप उ-
दार चित्तवाळा ठो, तेथी कांइ पण खेवा इच्छता नथी, तथापि प्रार्थना करी
किंचित् हुं धर्यण करुं तुं, तेने कृपा करी आप स्वीकार करो. ते सांजली
कुमार घोख्यो के, कांइ पण खेवानी बात तो तमारे करवीज नहिं. कारण
के तमे तो मादारा हास्य गुरु थयेखा ठो, माटे तमारी पासेथी में कांइ
खेवायज नहिं. ते सांजली साधक विचारपुं जे आ निःस्पृह ठे, माटे प्रत्यक्ष
तो कांइ नहिंज खे, तेथी कांइक युक्तियां तेणे करेखा उपकारनो बदलो
वायुं. कारण के जेना प्रतापथी आ मंत्रसाधनरूप आचटुं महोदुं कार्य पार
पडपुं, तेने कांइ पण आप्या विना रहवुं, ते ठीक नहिं? एम विचार करी
साधक कहे वे के, हे सुरजन! आप मने गुरु तो कही ठो, तो जो मने थं-

તઃકરણ પૂર્વક ગુરુ કહેતા હો, તો મારું એક વચન પણ પાલો. ત્યારે નમ્ર તાપૂર્વક કુમાર કહે છે કે, ઠીક. જે તમે કહો, તે હું માન્ય કરું? કારણ કે ગુરુની આજ્ઞાનું ચંગ કરવાનું મહોટું પાપ છે. ત્યારે સાધક કહે છે કે, ઠીક હ્યો. આ મારી પાસે જે, પાઠ કરવે કરીનેજ સિદ્ધ, અને વિસ્મય પમાડે એવી રૂપપરાવર્તન નામા વિદ્યા છે, તે વિદ્યા આપ ગ્રહણ કરો. પણ મારું વચન છે. તે સાંજલી કુમારે જાણ્યું જે આ પુરુષને વિદ્યા આપવાનો પાપોન આગ્રહ છે, માટે આપણે તે ગ્રહણ કરવી. એમ માની તે વિદ્યાને સર્વિ નયપણે ગ્રહણ કરો. એવા સમયમાં તો હે ઘાપ! હે માત! હે જાણ! થ-મારું રક્ષણ કરો! અમારું રક્ષણ કરો! એ પ્રકારનો તરુણ સ્ત્રીયોનો કણ શબ્દ આત્મા નગરમાં થવા લાગ્યો. તે સાંજલી ગિરિસુંદરકુમાર તે નગર તરફ એકદમ દોડ્યો. પઠી દોડતાં દોડતાં વિચાર કરવા લાગ્યો કે, શરે! આ આક્રોશ તો નગરમાંથી થતાં થતાં પાઠો આંદિં નિકટ થતો સંજ-લાય છે. અને તે શબ્દ પણ નાની વયની સ્ત્રીયોનોજ છે, તેથી તો મને એમ લાગે છે કે, કોઈ હુદ્ડ ચોર મારા ગામમાંથી કન્યાતનને હરણ કરી આંદિં નિકટનાંજ સ્થલમાં લાવે છે? અને વહી તે પાપી અત્યંત સ્ત્રીલો-હુપ છે, તેથીજ તે કન્યાતનું હરણ કરે છે. માટે જો હું આ પર્વતની ગુફા તમાંજ ફરીશ, તો તે ચોર, કાંઈ મારે હાથ આવશે નહિં. માટે પર્વતની નીચે ઉતરી તપાસ કરું. અને તે સ્ત્રીલોહુપ છે, માટે આવા વેશે કાંઈ પ-સાશે નહિં, તેથી હાસ મને સાધક વિદ્યાધરે જે રૂપપરાવર્તન વિદ્યા આપી છે, તે વિદ્યાથી સ્ત્રીનું રૂપ પણ ધારણ કરું, તેથી તે જરૂર ઘસ યાશે? એમ વિચારી તે કુમાર, ઉત્તમ અને મનોહર એવું સ્ત્રીનું રૂપ ધારણ કરી પ્રાતઃકાલ માં તે પર્વતની સર્વ ગુફાનું જોવા લાગ્યો. તેવામાં એક વનનિકુંજ જોયું, તેમાં વહી એક જીર્ણ દેવાસય દીતું, અને તે દેવાસયની નર્તક મહાંટા મહોટા જસમના અને હાડકાંના ઢગલાંત દીઝા. ઘડીવાર જ્યાં ડુબે છે, ત્યાં તો તે દેહેરામાંથી નીકળી ચાલ્યો આવતો હાંડકાની માલાતંથી અ-સંક્રુત થંગવાસો, હાથમાં મોરની પીટીને ધારણ કરતા એવા કોઈએક કાશા શિકને દીઠો. તેને જોઈને કુમારસ્ત્રીયે ત્રિન્નયું કે, અહો! મારા નગરમાં ક-ન્યા વગેરેનું હરણ કરી શાસ પમાડનાર એવો હુદ્ડ, પૂર્ણ જે છે, તે પણ લાગે છે.

પરંતુ આવા હુદને જલદી દંરુ દેવો નહિં. કારણ કે તે હુદનું ચરિત્ર સર્વ સાંજલી પઠી તેને દંરુ દેવો. અને વહી તેણે યોગીનો વેશ ધારણ કરેલો છે તેથી તે હુણવા યોગ્ય પણ નથી ? એમ વિચારી ત્યાં એક પઠરની શિલા પડેલી હતી, ત્યાં જઈ તેની પર વેસી તે કુમારસ્ત્રી અત્યંત રુદન કરવા લાગી. ત્યારે કામી એવો તે કાપાલિક તે સ્ત્રીનું કરુણ શબ્દયુક્ત રુદન સાંજલી ત્યાં આવ્યો. આવીને જ્યાં ઝુલે છે, ત્યાં તો નવયૌવના, મનોહર રૂપવાહી, ચંદ્રમુખી એવી તે સ્ત્રીને જોઈ વિચારવા લાગ્યો કે, અરે ! આ તિલોત્તમા અપ્સરા સરસ્વતી સ્ત્રી જો મારે વશ થાય, તો મારે ગામની કન્યાના દરણકરણ રૂપ સકલ ક્લેશો ઝોગવવા મટે ? અને કામદેવ જેમ રતિનામા સ્ત્રીની સાથે સુખી થાય છે, તેમ હું પણ આ સ્ત્રીના સુખે-સુખી થાઉં. પરંતુ હાલ તો દિવસ છે, માટે મારો કાંઈ ઉપાય ચાલશે નહિં. જો રાત્રિ હત તો તો હું મારું કામ ફત્તે કરત. માટે હાલ તો વિનય કરી જેમ તેમ આહું અવશું સમજાવીને તેને મારા મઠમાં લઈ જાઉં. ત્યાં લઈ ગયા પઠી જ્યારે તે મારે હસ્તગત થાશે, ત્યારે પઠી મને જેમ ઠીક પડશે, તેમ કરીશ ? એમ વિચારીને તે સ્ત્રી પાસે આવી કહેવા લાગ્યો કે, હૈં સુલોચને હુદ એવા ધાતાયે તું જેવી મનોહર સ્ત્રીને પણ હુઃસ્વ દીધું સાગે છે ? માટે હૈં સુદુ ! આંહિં એકલી શામાટે છે ? અને રુદન કેમ કરે છે ? તે કહે. અ ને તુને શ્વેદયુક્ત જોડને મારા મનમાં મહોડું કષ્ટ થાય છે. ત્યારે કુમારનું દરી પોહી કે, હૈં કાપાલિક ! સાંજલો. હું જે બોલું, તે તમારે સત્યજ માનવું. જરા પણ સ્વોડું માનવું નહિં, કારણ કે હું સત્યવક્તાજી હું. એમ કહી તે ત્રેયા સાગી કે, પ્રાચી દિશાને વિષે એક સુશર્માનામા નગર છે. તે નગરી ૧૧ રાજાવો અપરાજિતનામા એક પુત્ર છે. તેનું કોઈએક કારણે તેના પિ-યે અપમાન કર્યું, તેથી તે રીસાડને પોતાના પિતાના નગરથી બાહર નીકળી ગયો. અને હું તે અપરાજિત કુમારની સ્ત્રી હું, તેથી જ્યારે તે મારો ૧૨ ગામ બાહર નીકળી ગયો, ત્યારે હું પણ ઘણા સોકોયે ના પાડતાં ૧૩ તેની પઠવાડેજ નીકળી ગઈ. ગતરાત્રિને વિષે હું તથા મારો સ્વામી ૧૪ આ, જે ઊપર પર હાલ હું વેઠી હું તેની પર સૂતાં હતાં. એમાં જ્યાં મારી આં ૧૫ સમાં નિડા આવી, ત્યાં તો મારો સ્વામી એકદમ મને સૂતીજ મૂકીને કો ૧૬ ણ જાણે ક્યાં પોવારા ગઈ ગયો ? અને મારા ઝગવાના જયંથી મારે

उंशीके तेनुं आ खज हतुं, ते पण लोधुं नही, अने इथीयार विनानोज
 कोण जाणें क्यां चाढ्यो गयो. हे महाराज ! तेना दुःखे करी हुं दुःखित
 थंकी रुदन करुं तुं. ते सांजली योगी बोढ्यो के, हे कमलनयने ! ते तारे
 स्वामी मूर्ख लागे ठे, नहिं तो स्त्रीजातने एकली, निराधार, आवा अरए
 मां मूकी, शामाटे जागी जाय ? पण तुं फिकर करीश नहिं. हुं तारुं निनां
 थपणुं आ घडीये मटाडी दइश. ते सांजली कुमारस्त्री बोली के, हे यो
 गी ! पोताना स्वामी विना स्त्रीने जीवतुं ते योग्य नथी, तेथी आटलामां
 कोइ एक मने तीर्थ घतायो, के त्यां जइ हुं मारा प्राणनो त्याग करुं ? त्यारे
 योगी बोढ्यो के, हे जइ ! तुं मरवानी वात जावा दे. कारण के तारे मर
 तुं न पडे, अने तारा स्वामीनो वियोग मटे, एवो एक उपाय ठे. जो. आं
 हिं एक पूर्णमनोरथ नामनुं तीर्थ ठे, त्यां जे त्रण रात्रि निवास करे ठे, तेनें
 पोताना जुदा पडेला प्रियजननो भेलाप थाय ठे. माटे त्यां चाल, अने ते
 तीर्थतुं सेवन कर. अने मरीने शुं करीश ? त्यारे ते कापालिकनो अति
 प्राय मनमां जाणीने कुमारस्त्रीये ते कवुल कथुं. पठी वेहु जण त्यांची पूर्वो
 क्त जे देवालय हतुं, त्यां गयां. अने ते देवालयमां जइने ज्यां जुवे, त्यां
 तो ते कुमारस्त्रीये लांवा कलेवर वालो, लांबी माढीवालो, एक हाथमां दा
 ख, अने बीजा हाथमां तरवार, त्रीजा हाथमां छत्तिका, चौथा हाथमां
 मरला माणसना माथानी तुंबली, तेने धारण करनार, पाच वणें करी
 युक्त, एवा एक काष्ठमय देवने दीगो. त्यारे कुमारस्त्रीये पूवुं के, आंहिं
 कोइ मनुष्य केम देखातुं नथी ? त्यारे योगी कहे ठे के, हे सुंदरि ! आंहिं जे
 ते देवरूप जोयुं. ते तो केवल जनरंजनमात्रज राखेयुं ठे. जरा तुं आगल तो
 चाल. त्यां मनुष्य ठे, अने पूर्णमनोरथनामा एक देव ठे, ते घतायुं. एम
 कही ते कुमारस्त्रीनो हाथ पकडी तेने ते चतुर्जुजवाला यद्दानी पठवाडे लइ
 गयो. त्यां जइ ते कापालिके जूमिपर जोरथी पगनी लात मारी, त्यांतो कोइ
 एक सुरसुंदरी समाम रूपवाली एक कन्या आवी. अने तेणे तेमां एक
 सुत छार हतुं, ते उंघाडयुं. पठी कापालिक बोढ्यो के, हे स्त्री ! आ स्त्री
 जेम पोताना प्रिय भेलाप माटे देवाराधन करे ठे, तेम तुं पण कर. तेथी
 तारो पण स्वामी थोडा वखतमां मखशे ? अने हुं देवपूजन माटे फुलपत्र
 खेवा जाउं तुं, ते पाठो थोडी वारमां तारी पासे आवीश ! एम कहीने

ते योगीये, कुमारस्त्रीनां ते द्वारमां प्रवेश कराव्या, अने पत्नी ते या
ची तासुं दडने चाव्यो गयो. हवे स्त्री घयेसो ते गिरिसुंदरकुमार तो,
पस्तु माटे महेनत करतो हतो तेज वस्तु, थनापाते मडी, ते जोडने
नमां थत्यंत खुशी घयो. जे कन्याये ते गुफातुं गुतछार उघाडुं हतुं
तेणे ते कुमारस्त्रीने पूवुं के, हे सखि! तुं आ देखना हाथमां केवी रीते
थावी फसी? ह्यारे ते घोडी के, हे वहेन! मारी वात तो घणीज लायी
वे, ते दाख कदेवाची कांदी पूरी घाय तेम नची. माटे हास तो जे हूं
तुने पूवुं, ते तुं कृपा करी फही थाप. एम कही तेने पूववा लागी के, हे
सखि! प्रथम तो हूं एज पूवुं तुं के, ए पुरुष कोण वे? अने तमे पण को
ण ठो? ह्यारे ते कन्या घोडा के, हे वहेन! ए पुरुष जेवे ते योगीनां वेप
धारण करनार दंरुपासक नामा महोदो चोर वे. ते दिवसमां कापासिक
नो वेप धारण करी थांदिथी नजिकमांज रहेसा पुंड्रपुर नामा नगरमां
जिहा मागधाना मिपथी तपास करी थावे वे, जे कये कये स्पष्ट, हि-
रा, माणक, मोती, तथा सारी कन्या वे? पत्नी ते स्पष्ट ध्यानमां रात्री,
तागे थांही थावे वे, अने वडी पाठो रात्रिये ते गाममां जाय वे. जडने
देवसमां जइ ध्यानमां रात्रेसा स्पष्टमांथी पूर्वोक्त वस्तुतमांथी जे वस्तु
खे वे, तेने चोरी लावे वे, अने ते वस्तुने थांदि गुप्त पातासष्टमां ला-
। मूके वे. तेमां पण कोडक जो स्वरुपवान् एवी कन्या मखे वे, तो वी-
जा पदार्पने चारनांज नची. वडी ए प्रमाणे हे सखि! आ छुटे राजानी,
मंथ्रीनी, धेटीनी अने सारपनि वगैरेनी उत्तम उत्तम कन्यासने एरण
करी थांही छारी मूकी वे. ते आज दिवस सुधी, तुं सुधां सर्व मडी एक
शोने थाव कन्याउ जेगी वडवे.
अने हे सखि! मारे दिसे जे ते पूवुं के, तुं कोण ठो? तो हूं तो पू-
वोक्त निरुद रहेसा पुंड्रपुरनामा नगरना रहेवासी ईश्वरनामा एक धेटी
वे, तेनी सुनडा नामा कन्या हूं. एक दिवस गात्रे मारे घेर जंशमां हूं मू-
नी होती, तेजमां आ सारपि मारुं एकदम हल कसुं. में घटा आशोना
राजद करता, एम सारी महारता कोडनाथी वड नहि, अने मने थांही
सावी ते छुटे वंदीगाने नागी मूकी वे. वडी जे गाम हूं रहुं हूं, ते पुंड्र-
पुरगामना धीवस अने शनवस नामा ये राजा वे, ते पत्ताज वसवान वे,

પરંતુ મારાં દીનજાગ્યથી મને તે રાજાઈની પણ સહાયતા થઈ શકી નહિ, અને પૂર્વજન્મની પાપથી ઇચ્છી હું, આ પાપીના પાશમાં પડી રીચાઉં તું. એમ કહીને તે અત્યંત રુદન કરવા લાગી. ત્યારે કુમારસ્ત્રીયે સમજાવીને કહ્યું કે, હે ઘટેન ! તું રુદન કર નહિ, અને ધૈર્ય રાખ. કારણ કે ધૈર્યથી સર્વ સારુંજ થાય. અને હે સહિ ! જે થવા કાલ છે, તે તો કોઈનાથી કોઈ પણ રીતે ન મટતાં, અવશ્ય થયાજ કરે છે. કહ્યું છે કે ॥ શ્લોક ॥ ય-
જ્ઞાતિ તદ્વચતિ નૂનમનિષ્ઠતોઽપિ, યત્ને મહત્ત્વપિ કૃતે ન જયત્યજાતિ ॥
અર્થે સ્વનાવવશવર્તિની જીવસ્રોકે, કિં શોચ્યમસ્તિ પુરુષસ્ય વિચદાણસ્ય ॥ ૧ ॥ અર્થ:- જે દુઃખ વગેરેને આપણે ઇચ્છતા નથી, તો પણ તે જો થવા કાલ હોય તો નિશ્ચે થાય છે. અને આપણે સુખ માટે ઘણાજ યત્નો કરી વે છેવે, તો પણ જો તે સુખ મલવાનું નથી હોતું, તો મલતુંજ નથી. માટે સર્વ જીવસ્રોક, પોત પોતાના કર્મને વશ પડેલો છે, તેથી તેનો જે વિચદાણ પુરુષ છે, તે શોક કરતો નથી. વધી જેટલું પ્રારબ્ધના યોગથી મલતું હોય છે, તેટલુંજ મલે છે. તેને આપણ તો શું ? પરંતુ દેવ પણ અન્યથા કરવા સમર્થ નથી ? તે માટે હું તો શોક પણ કરતી નથી, તથા મને વિસ્મય પણ થતો નથી. કારણ કે આપણાં કર્મનું જે કાંઈ છે, તે કોઈ દિવસ પારકું થઈ શકતુંજ નથી. વધી કહ્યું છે કે ॥ શ્લોક ॥ અવશ્યંતાવિનોનાયા, નવંનિ મહતા મપિ ॥ નમ્રત્વં નીલકંઠમ્પ, મહાશ્વિશયનં હરેઃ ॥ ૧ ॥ યદ્વ્યંતે યતિનોના-
ગાઃ, પદ્મગાવિદ્ગાઃ સ્યન્તે ॥ મીના જલે નિલીનાશ્ચ, ક્ષિપ્યંતે કર્મ તિર્જ-
નાઃ ॥ ૨ ॥ અર્થ:- મહોટા પુરુષોને પણ જાવી જે હોય છે, તે થવા વિના રહેતું નથી, તો થીજાને થાય, તેમાં તો શુંજ કહેવું ? ગુરૂં, આવા મોહોટા નીલકંઠ જે શિવ, તેને નિરંતર નમ્રપણાનું દુઃખ જોગવયું પડે છે, તથા હરિને પણ નિરંતર ક્ષીરસાગરમાં શેષનાગપર સુઈ રહેવાનું દુઃખ જોગવયું પડે છે. અર્થાત્ મહાદેવને પદરવા વધ નથી શું ? તેમ વિષ્ણુને શયન કરવા શય્યા નથી શું ? ના સર્વે થાનાં તે યેટું જાળે છે, પરંતુ જાણિનાય જે છે, તે કાંઈ નાથી મટતો નથી ॥૨॥ વધી પૃથ્વીને વિષે કમ્તા ઇવા યજ્ઞયાન્ હસ્તીયાં, તથા મર્યો અને આદ્યાશને વિષે ઉદ્ધવાને સમર્થ ઇવા શુક વગેરે તો કદાનિદ્ર વંધાય, પરંતુ પૃથ્વીના જન્મમાં તુચ્છ રહેલા મત્સ્યો શામાટે જાણમાં વંધાઈ ગયા છે? માટે જીવો જે છે, તે પોત પોતાના કર્મના યોગે કરી ફેંજ પામે છે. અર્થાત્

जे घडा काळ ठे, ते कोइनायी मटतुंज नथी. आ प्रमाणे समजावी, पावी
 ते कुमारखी पूतवा लागी के, हे सुंदरि ! आ योगी कोना वसथी थावीरी
 ते निर्जय घडने स्वप्नाप्रमाणे वसं ठे ? त्यारे ते कन्या घोडी के, हे घडेन !
 तेनी घरावर तो मने खबर नथी, परंतु ते योगीये एक पाताळएहमां खन
 राखेसुं ठे, तेनुं ते सायंकाळ, प्रातःकाळ अने मध्यान्हकाळ, पूजन करे ठे,
 ते हुं जोउं ठे. त्यारे कुमारखी घोडी के ते हुं मने वतावी दइश ? त्यारे ते
 कहुं हा, चाक्षो वतावुं, एम कही त्यांघी ते वेहुजणीयो चाक्षीयो, ते ज्यां
 जल्लेव घांघ्यो ठे, सुवर्ण तथा धान्यादिके पूरेसुं, मणियोये करी जडित
 जेमां जीतो ठे, एवुं एक पाताळएह हुं, तेमां थावीयो. पठी ते कुमारखी
 पाताळएहना रमणीयपणाने जोती जोती चाक्षी गइ. ते जरा दूर जाय,
 त्यां एक चंद्रहास नामा खन पडेसुं हुं, ते दीवुं. तेने जोइ अत्यंत
 रूप पामी नमस्कार करी तेनी स्तुति करवा लागी के ॥ श्लोक ॥ चक्रि.
 शिवरामादि, सुजटानां प्रजावसि ॥ प्रसन्नोऽनूयया तद्, चंद्रहास प्रस
 मे ॥ १ ॥ अर्थः- चक्रवर्ती, वानुदेव, राम वगैरेना प्रतावने जाणनार
 वुं जे हुं, ते जेम तेनी पर प्रसन्न वयुं हुं, तेम हे चंद्रहासखन ! मारी
 पण प्रसन्न था ॥ १ ॥ एम स्तुति करीने ते खनने निर्जयपणायी तुरत
 गाडी खीधुं, अने ज्यां ते पडयुं हुं, त्यां पोतानुं खन मूकी दीधुं. थावी
 तनुं कुमारखीनुं चरित्र जोइने वंधीखाने पडेखीयो सर्व कन्याउं तो हा
 व करी एकदम घोडी उठीयो के, हे सुंदर एवी अतिथि खी ! आ
 १ तें पणुंज खोटुं कसुं ? नाटे ते पापी दजी नथी थाव्यो, त्यां ते ख
 नने पावुं ज्यां हुं त्यां मूकी दे. अने हे साहसिक थो ! ए खन जो हुं
 नहिं मूके घने ते थावी पदोंदशे, तो आ तारा श्रुत्यने जोइ तुरत तारो
 नाश करशे. वजी एम नहिं जाणजे जे ते तारोज नाश करशे, परंतु तारे
 खीये थमारो पण नाश करशे ? ते सांजखी कुमारखी दोखी के, हे अथ
 खान ! तमे किंचि पण जय पामो नहिं. स्वस्य घइ जे कांइ फांतुक
 घाय, ते जोया फरो. ते डुष्ट नस्कारने जेम नने देगजो, तेमज हुं श्रुतांत
 नो अतिथि करी दइश ? एम कहीने पोतानुं जे गइं खरून हुं, ते प्रगट
 करपुं. त्यां तो द्वारमां ते डुष्ट पांगी थावी ठगो रदो घोस्सो के, अरे !
 पार उपाडो ? ते सांजखी एक कन्याये जर ने पानासएहुं द्वार उपाडपुं ?

त्यां तो जयन्तीत एवी ते सर्व कन्याउ ते गिरिसुंदर कुमारना मुख सामुं जोइ गुपचूप घेसी गइयो.

हवे ते थोर, त्यां आवी ज्यां जुवे ठे, त्यां तो निर्जयपणाथी. हाथमां खन लक्ष्णे उजा रहेला ते कुमारने जौयो. ते जोतांमात्रमांज तेने रीप चडी गइ, तेथी तेनां सासचोल नेत्र थइ गयां. अने तेज वखत, ज्यां पोते चंड हासखफ मूक्युं हतुं, त्यां जइ कुमारे अदल बदल करी मूकेला ते कुमारनाज खज्जने लीधुं. लक्ष्णे कुमारनी सामो दोड्यो. त्यारे पोतानी सामो दोड्या आबता ते छुष्टने जोइने गिरिसुंदरकुमार हाक मारी बोड्यो के, हे छुष्ट! तुं आवी कुचेष्टाये करी वर्त्तनार ठो, तेथी हाल नाशज पामेलो गो. एम निश्चे जाणजे. अने घणा दिवसथी करेला पापरूप वृक्षनुं जे कांइ फल थयुं ठे, ते फल हुं तने थापुं, ते ग्रहण कर. हे पापी! तुं विचार तो करके विपनो खानारो जे प्राणी ठे, ते कोइ दहाडो चिरायु होय? ना होयज नहिं! आ प्रकारनां कुमारनां अति कटुवचन सांजली रुष्ट थयेलो ते चोर, एकदम कुमारने मारवा दोड्यो, अने कुमार पासे आवी तुरत खज्जनो घा कख्यो. परंतु तेना करेला खज्जना घामांथी कुमारे कांइक युक्तिथी पोतानो बचाव करी लीधो, अने तेणे जेवो खज्जनो घा कख्यो हतो, तेवोज पाठो घा नेनीपर कुमारे कख्यो. तेथी ते छुष्ट एकज घाथी यमसदनमां पहोंची गयो. पठी गिरिसुंदरकुमार हृदयमां विचारवा लाग्यो के, अरे! काले प्रेरेला एवा में आवा रंकजननो नाश कख्यो? अरे! आ कृत्य कांइ में सुजटोनी सजा मां वखणांवा लायक कखुं नथी! परंतु हा, आ कृत्यथी मात्र पटसुं थयुं, के मारां नागरिक जनो सुखी थयां.

हवे ते चोरे हरण करी आणेली कन्याउनुं शुं थयुं? ते कहे ठे. ते छुष्ट चोरे चोरी आणी राखेलीयो सर्व कन्याउ, आवुं ते गिरिसुंदरकुमारनुं पराक्रम जोइ अत्यंत विस्मय पामी तेनी सामुंज एक दृष्टिथी जोवा लागीयो. पठी कुमार बोड्यो के, हे कन्यकाउ! तमारां कये कये ठेकाणे पर ठे, ते मने कहो, त्यां तमने हुं पहोंचडावी दजं? ते सांजली जेनी ताचे कुमारने वात चित थइ ठे एवी जे श्रेष्ठीनी पुत्री हत्ती, तेणे ते कुपो, अने ते विचारवा लागी के, अहो! आ तो स्वरथी तथा आपणा गामना राजाना पुत्र गिरिसुंदरकुमार जेवोज लागे ठे.

वली थोडी वार जोडने निश्चय करी विचारवा लागी के, अरे! हा, आ तो तेज ठे. एम निश्चय करी तेणे त्यां घेवेली सर्व कन्याउने साद पाडी कहुं के, हे घेवेलो! आ प्रतापी पुरुषने तमोये उलख्या? आ तो घापणा पुंड्रपुरना राजाना गिरिसुंदर नामा पुत्र ठे, अने आपणने आ प्राजाधिक पुरुषेज छुट चोरना दुःखथी घचावीयो ठे. ते सांजली सर्व कन्याये ते कु- मारने उलख्यो, अने सर्व खुशी घड्यो. पठी कुमारपरना प्रेमरागे करी रंगा येसीयो एवी ते सर्व कन्याउं कहेवा लागीयो के, हे कुमार! ते छुट चोरे अमारुं हरण करुं, अने अमो घणा दिवस आहिं रहीयो, तेथी हवे घेर जइ सगां संयंधीने मुख देखावतां अमने लाज आवे ठे, माटे अमारो सर्वनो तो एवो निश्चय ठे के, कां तो तमोने वरुं? नहिं तो अग्निमां पडी वली मरवुं. परंतु आ देहथी बीजा वरने वरवो नहिं? आ प्रकारनां वचन सांजलीने दयाखु एवा ते गिरिसुंदरकुमारे कहुं जे, अरे! त्रिभिने पण धिकारे हजो. कारण के तेणे आवी विचारी निराधार कन्याउने दुःख दीयुं? एम कहीने वली विचारवा लाग्यो के, अरे! आ सर्व कन्याउं मनज वरवानो आग्रह लइ घेवीयो ठे, तेथी जो तेमने नहिं वरुं, तो ते सर्व अग्निमां प्रवेश करी प्राणत्याग करशे, तो ते विचारी दीनवदनाउने प्राणत्याग करतीयो हुं केम जोइ शकीश? तेम वली आ अनाथनी साथे मारुं लग्न पण हुं केम करुं? माटे मारे ते हवे शुं करवुं? परंतु हा, एक उपाय ठे खरो, ते शुं? तो के हास तो आ सर्व कन्याने वरवानी हा कहुं, अने आहिं तेनी पासेज रहूं. पठी तो जे वनशे, ते खरुं? एम विचारीने ते सर्व कन्याउने कहुं के, हे कन्याउं! तमो उच्चाट ठोडी दीयो. कारण के हुं तमने जरूर वरीश. एम कहीने ते कन्याउं साथे विविध प्रकारनी काम- क्रीडा करतो थको ते पाताळगृहने विपे एक मास पर्यंत रह्यो. एवी रीते रहे ठे तेवामां एक दिवस पोतानो परममित्र जे रत्नसारकुमार ठे, ते सांजरी आव्यो. तेथी तरकास ते कन्याउने पूठ्या विनाज हाथमां चंद्रहासखन ख अने त्यांची वहार निकळी गयो. पठी साधकदत्तविद्याथी कापडीनुं रूप घ हण करी पोताना पुंड्रपुर नामा नगरने विपे आव्यो. त्यां तो जेमां कोइ पण वासको रमतां नथी, तेम कोइ ठेकाणे वाय पण वागतुं नथी. वली जेमां रहेनारा जनोना मुखपर शोक गाई रह्यो ठे. एवा पोताना सर्व नगरने

जोड़ने कुमारे कोइ एक नागरिकजनने पूछ्युं के, हे जाइ! आ नगरमां आ टलो बधो शोक केम ठाइ रह्यो ठे? कांइ महोटी अन्तर्य तो थयो नथी? ते सांजसी नागरिकजन बोढ्यो के, हे जाइ! तारा आवी रीतना पूठवाथी तो मने एम लागे ठे के, हाल तूं छर देशथीज आव्यो हइश? कारण के आ नगरमां शोक थवानुं कारण आसपासनां आ वास वृक्ष सहु कोइ जन जाणं ठे. परंतु तूं जाणतो नथी. माटे शोक थवानुं कारण हुं कहुं, ते सांजस. आ गाममांथी काइएक छुष्ट चोर, कन्या बगेरेने चोरी जागो हतो, ते माटे कोटवाल बगेरेये तेनो घणो तपास पण कय्यो, परंतु ते चोर पकडायो नहिं. त्यारे तेने पकडवा माटे आ गामना श्रीवलराजानो गिरिसुंदर नामा एक पुत्र ठे, ते गयो. तेने गयां एक मास थइ गयो, तोरण ते आव्यो नहिं. तेथी आखा राजकुलमां तथा समग्र नगरमां शोक ठाइ रह्यो ठे, अने हाहा फार थइ रह्यो ठे. तथा बली तेनो मित्र गिरिसुंदरने शोधवा माटे हमणाव जनवस नामा युवराजनो गुणश्रीग्री सारजत, एवो रत्नसार नामा पुत्र, कोइ ठेराणे निकली गयो ठे. ज्यां “रत्नसार, गिरिसुंदरने शोधवा गयो ठे” ते वाक्य सांजव्युं, त्यांज जाणे पोतानीपर वज्रपात थयो होय नहिं? एम जाणी ते काउडीवेपधारी कुमार, पोते घेला जेवो बनी जइ, बीजी कांइ पण वान न सांजसनां तुरन, पोताना मित्र रत्नसारकुमारने शोधवा माटे निकल्यो. तेमां प्रथम तो तेणे आकाशमां जइ, सवग्रं शोध करी. ज्यारे हां ते न मळ्यो, त्यार पत्ती जूय, तृपा, टाढ, तडको, तेने सहन करतो थकोते, गिरि, वन, पृथ्वी, पाताज, देश, ग्राम, पुर, उद्यान, पाणीनो पयां, अग्रनां सदाग्रत प्रमुखमां शोधवा लाग्यो. परंतु ते गिरिसुंदरने कोइपण स्वप्ने ते रत्नसारनो पनो लाग्यो नहिं. पत्ती घणा दिवस शोधवाथी पण ज्यारे पनो न मळ्यो, त्यार तेना विरह्यो तेने जोजन जावतुं थंथ थयुं, अने निद्रा पा आववी थंथ थइ गइ, तथा चिंता पण बधतीज गइ.

आवी रीते शोध करतां करतां तेणे एकदा रात्रिने समये कोइएक नगर दीनुं, अने ते नगरनी समीप एक जीर्ण देवालय दीनुं, ते जोड़ने मनमां विचार्युं जे रात्रि पटो गइ ठे, अने आ नगर समीप देवालयनुं स्वप्न सांजं ठे, माटे आ रात्रि थांइंज निर्गमन करुं, अने सवारे पात्रो रत्नसार मित्रने शोधवा जाइश? एम विचारी ते कुमार ने जीर्ण देवालयमांन मूनी.

तेवामां तो त्यां देवघनी त्यासपास कोइएक देशनां पधिकजन थावी उ-
 तत्यां. थने तेउये पण रात्रि रदेवानो त्यांज निश्चय कखो. पठी त्यां ते सर्व
 पांचजनो एकठां घइ परस्पर केटखीएक जूनकासनी वातो करवा लाग्यां,
 से वातोने गिरिसुंदर कुमार कान दइ देवालयनां सूतो सूतो सांजव्या करे
 वे. त्यां कोइएक मदसेन नामे पांचजन वे, ते घोड्यो के, हे जाइयो! तने
 परस्पर जे वातो करो वो, ते सर्व वातो गइ गुजरी करो वो, ते करतां जो
 धांखनी जोयेसीज वातो करता हो, तो केबु सारं कहेवाय! थने ते जूत
 कासनी वातो करवानुं तमारे शुं प्रयोजन वे? कारण के तेवी प्राचीनकाज
 नी वातो तो खोटी पण होय वे. माटे तमे सर्व जो धोजी वातो करवी धंध
 राखो, तो में जे हास एक प्रत्यह वात जोइ वे, ते हुं कहुं. ते सांजवी सहु
 कोइ कहेवा लाग्या के, हा, त्वारे तेवी वात जो होय तो जरूर कहु. त्वारे
 ते कहेवा लाग्यो के, एक दिवस हुं देशकौतुकोने जोश माटे मारे घेरघो
 निकळ्यो, ते थनेक देशोमां फळ्यो. त्यां नशां नशां कौतुको जांनो जोतो
 थवानक कोइएक उजड गामनो पासे घणारु वशावादिह दिसक जीयो
 घी युक्त एवी महोटी थटवी हती तेनां थावी पळ्यो. तेवामां तो त्यां
 थरपंत रूपगान् एवा कोइएक राजपुत्रनो मने सयवारो मळ्यो. त्वारे तो
 हुं निर्जय घडने ते राजकुमारनी साधे घाड्यो. चासतां चासतां एक उ-
 तड नगर आळ्युं, ते नगर एवुं हतुं के, जेमां पशु, पक्षी के मनुष्य कोइ
 णि रहेतुंज न हतुं. पठी ए नगरमां थने चाह्या. त्यां चासतां चासनां
 एक मनोहर पंगे उजड, एवो राजमहेख दीगो. ते राजमहेखने जोडने
 रेघार कायो के, अहो! धा केवो नुशोजिन राजमहेख वे, चासो उर
 चडी जोड्ये? एम विचारी थमो तुरत तेनी उर चडी गया, थने त्यां
 जइ येता. तेवामां मने तो निडा थाववा मांगी, तेपी हुं तो सूड गयो थने
 मारी सापे थावेखो जे राजकुमार हतो, ते तो मारी पासे जागतो रही,
 मारं रक्ष करवा येतो. तेवामां तो शुं धन्युं? के जेनुं जूयघी पाटा जेनुं
 पेट घइ गयुं वे एवो, थने थनि जयंकर एवो एक भिह थाव्यो. थावीने
 थमारी पासे उजो रही ते जागना एवा राजकुमारने मनुष्य वालीघी कहे
 वा लाग्यो के, हे कुमार! हुं पया दिवमनो शुधानुर हुं. कारण के था
 नगरनी निरुटना घनने शिवे मारा उदरपोष माटे में घणांक प्राणीपोने

शोध कथ्यो, पण जाग्ययोगे मने कोइपण प्राणी मदयो नहिं, त्वारे हुं था नगरमां आव्यो. त्यां मने मनुष्यनो गंध आव्यो, ते गंधना अनुसारे था राजमहेसपर चडी आव्यो तुं. ते माटे हे राजकुमार ! तुं था सूतेसा माणसने मने थाप. कारण के तेने जो तुं थापीश, तोज मारा प्राणनुं रक्ष थाशे, थने तैथी तुने. माहोदुं पुण्य थाशे. थने हे जाइ ! संत पुरुषो जे हां य ठे, ते तो अत्यंत दयाशु तथा परोपकारीज होय ठे. वसी हे सुजन ! या जगतमां छुधा समान घोजी कोइ वेदनाज नथी ॥ यतः ॥ अजिनवमहा मानप्रियप्रनेदपटीयसो, पटुतरगुणग्रामांनोजस्फुटोज्ज्वलचंद्रिका ॥ वित्तविश्वसहज्जावल्लीवितानकुमारिका, जठरपिठरीदुःपूरेयं करोति विडम्बनाम् ॥ १ ॥ अर्थः—अजिनव एवा मोहोटा माननी प्रियिता जेदन, कारमां चतुर, मनोहर एवा जे गुणसमूह ते रूप जे कमल तेने स्फोटन करमां उग्रप्र चंद्रिका सरलो, विस्तृत थने मनोहर एवी लज्जारूप वल्लीना नगांठने थिने कुगार समान, थने दुःपूर एवी जठर पिठरी जे उदर, ते सर्वे जगतने घणुंज दुःख थापे ठे. ए वचन सांजसी कुमार बोड्यो के, हे पंचानन ! तें कथुं ते तां योग्यज ठे, पण था सुनेसो जे पुरुष ठे, ते तां मारे शरणागत थपेसो ठे. माटे उयां सुधी हुं जीवुं तुं, रयां सुधी मारा शरणागतने हुं केम थापुं ? अर्थात् हुं मूवा पत्री तेने तुं ले. पण मारा जीव तां में थपाय नहिं. कथुं ठे के ॥ श्लोक ॥ कूटसाक्षीसुहृद्भोही, कृतज्ञी दीर्घरोपवान् ॥ चरवारः कर्मचान्नासः, पंचमोजातिनाप्यसौ ॥ १ ॥ अर्थः—एक खोटी साक्षी पुरनारो, बीजो शरणागत तथा सुहृद्जननो झोइ करनार, प्रोजो कृतज्ञो, चौथो छांवा वयन सुधी रोप राखनारो. था चार जणने तो कर्मचान्नास कहवा. थने जे था जगतमां प्रत्यह चान्नाथी जन्मे ठे, ते पंचमो जानिचान्नास जाणवो ॥ १ ॥ ते माटे हे सिंह ! जो तुं चूक्योज ठो, तो था सुनेसा पुरुषने वदसे माकं नदण करी जा. ते सांज सी सिंह कहें ठे के, हे सत्पुरुष ! सद्द कोइये सर्व रीते पोतानुं रक्ष करवुं. एम नीतिशास्त्रमां कहेंहुं ठे ॥ श्लोक ॥ शरीरं धर्मसंयुक्तं, रक्षणीयं प्रयत्नतः ॥ शरीरमन्वने धर्मः, पर्वतात्सखिषं यथा ॥ २ ॥ अर्थः—धर्मसंयुक्त एवा शरीरनुं प्रयत्ने करी रक्ष करवुं. कारण के धर्म जे ठे, ते शरीर यकी खने ठे. केनी पेंठे ? तो के पर्वतयकी जेम जस मये ठे, ते माटे तुं तारा

शरीरनुं रक्षण कर, अने जखदी आ सुतेखा पुरुषने थापी दे. त्वारे कु-
मार बाप्यो के, हे सिंद ! जो. आ सुतेखा पुरुष जे ठे, ते मारे शरणे रहेखो
ठे, अने तुं जे ठो, ते जोजनार्थी ठो. हवे मारे मारा शरणागत प्राणीने
तारी पास मरावी नखाववो, ते पण उचित नहिं; तेमज वली घणा दिवस
पी चूख्यो एवो जे तुं, ते तारा हाथमां आवेथुं जे खाज, ते तुने न सोंपी
चूखे मारवो, ते पण उचित नहिं. तो हवे आ प्राणीनो पण बचाव थाय अने
तारी चूख पण मटे. जो ए वेडु थाय, तोज योग्य थुं कहेवाय. तो ते वेडु
कार्य तो क्यारे थाय ? के ज्यारे तुं मने ग्रहण करीने मारुंज नक्षत्र करी
जाय, त्वारे थाय. ते शिवाय थाय तेम जासतुं नयी. माटे हे जाइ ! तुं मारुं
ज नक्षत्र करी जा ॥ यतः ॥ किं जीविण्य किं ता, धयेण किं दूरुत्तेण पु-
रिस्ताणं ॥ जायइ जउ नजीयं, सरणागय दाण गाणाणं ॥ १ ॥ शारं वो-
धाय दानाय, धनं धर्माय जीवितम् ॥ वपुः परोपकाराय, धारयंति रानी-
पिणः ॥ २ ॥ रत्नाकरः किं विदधाति रत्नै, विंघ्याचलः किं करिषिः करोति
॥ श्रीखंखंमर्मेसयाच सोवा, परोपकाराय सुतां प्रवृत्तिः ॥ ३ ॥ अर्थः—
मनुष्यनो अवतार धारण करीने जे पुरुष जे शरण आवेला जीवतुं रक्षण
न कथुं, तो ते पुरुषना जीववायी पण थुं ? तथा तेना धनयी पण थुं ?
अने वली तेना पुरुषार्थयी पण थुं ? अर्थात् जे मनुष्य शरणागत जीवनी
रक्षा करतो नयी ते मनुष्यनुं जीवतर, धन अने पुरुषार्थ, ते सर्व व्यर्थज
ठे. एम जाणवुं ॥ १ ॥ वली जगतमां जे सतिमान् जनो ठे, ते शास्त्रने
धोधने भाटे, धनने सत्पात्रने दान देया भाटे, जीवितव्यने धर्मने भाटे,
अने शरीरने परोपकार भाटेज धारण करे ठे ॥ २ ॥ वली जुन. समुद्र जे
१, ते पोतामां रहेला रलोयी स्वार्थ थुं साधे ठे ? तथा विंघ्याचल पर्वत जे
२, ते पोतापर करता हाथीपोत्री स्वार्थ थुं साधे ठे ? तथा मलयचल
३, ते पोतापर रहेला अगलचंदनना हस्तोयी स्वार्थ थुं साधे ठे ? कांहि नहिं.
अर्थात् समुद्र रत्नोने, विंघ्याचल हस्तीकोने अने जखयाचल चंदनना
वृक्षोने परोपकार भाटे पोतानी पास राखे ठे. माटे सज्जनजननी प्रवृत्ति तो
परोपकार भाटेज होय ठे ॥ ३ ॥ आ ग्रमाणे सिंदनुं अने राजकुंवरनुं पर-
स्पर बोसवुं धाणुं थुं, अने कोइ पण रीते ज्यारे मने सिंदने न सोंप्यो,
त्वारे ते सिंदे कुमारनो निश्चय जाण्यो के आ कुमार, कोइ पण रीते मुने

आ सूतेखो पुरुष आपशेज नहिं. एम जाणी प्रसन्न यह ते घोस्यो के, अ-
हो ! तुने, अने तारी शरणागतवत्सलताने पण धन्य ठे ? अहो ! हे विं-
जान ! जे आबो परोपकार करवो, ते सुहजजननो मुख्य गुण ठे. अने हे
कुमार ! जुठने धनवान् एवो कृपण जन, जे ठे, ते तो ठठे वैजवे पण कोइ
याचक जनने तथा बीजा कोइ पण जनने एक फूटस कोडी सूधां आपतो
नथी. तथा जीर्ण एवा तीर्थोनो उद्धार पण करतो नथी, अने ते कोइ
जीवने घयेजा व्याधिने पण टासतो नथी, तेम पोते पण शरीर सुखने जो
गवतो नथी. अने निर्धन एवा उदारमनवाजा जे मनुष्य ठे, ते पोताना
शरीरनो पण त्याग करी स्वकीय कुलने दीपावे ठे. माटे हे सहुद्धे ! हुं
कोइ उत्तम सुहजजन गो, तेथी आवा परोपकाररूप गुणोथी हुं तारी पर
संतुष्ट घयेखो हुं. माटे हे जाइ ! तारे जे कांइ मनोजीष्ट होय, ते माग. हुं
जे मागीश, ते हुं आपीश ? ते सांजखी कुमार बोदयो के, हे पंचानन ! एक
मुने संशय थाय ठे के, तमे सिद्ध भइने आथी मनुष्यसमान जाया घोसो
गो, तेथी तमे सिद्ध गो, के बीजा कोइ गो ? ते सांजखी सिद्ध बोदयो के,
हे मित्र ! हुं तो आ देशनो देय हुं. तारे कुमार कहे ठे के, अहो ! त्या
रे तो आश्चर्यनी यात ठे, के तमो आ देशना देय गो, ते ठतां आ गाम
तथा देशने उजडज केम राखो ठे ? जुठ ने, जे कोइ साधारण माणस
होय ठे, ते पण पोतानुं नगर जो उजड घयेसुं होय, तो तेने वसावे ठे,
तो तम जेवाने आ उजड नगर अने देश वसावामां शी अडचण ठे, जे
वसावना नथी ? ते सांजखी तुरत ते सिद्ध पोताना देयस्वरूपने प्रगट करी
कहेवा खाग्यो के, हे सुजन ! आ नगर तथा देश जे उजड रक्षां ठे, तेनुं
वृत्तांत जे वन्युं ठे, ते हुं कष्टुं हुं, ते सांजखो.

आ गांधारपुरनामा नगर ठे, अने आनो रत्नचंद्र नामा राजा होता. ते
ने रत्नचंद्र अने कीर्तिचंद्र नामा ये पुत्र होता. ह्ये एक दिवस ते रत्नचंद्र
राजाये, वैराग्य पामी पोताना रत्नचंद्र नामा ज्येष्ठ पुत्रने राग्यासन पर
बेसारी, अने तेथी नाना कीर्तिचंद्रने युवराज स्थान आथी, तापस दी
हा प्रदक्ष करी. ह्ये ते रत्नचंद्र राजा, गान ताननो शोभी होशायी,
गान ताननाज आनंदमां रह्यो होता, अने पोताना राग्यमटपटनी
चिन्तनां पोताना नाना जाड कीर्तिचंद्रनी योजना करी होती. ह्ये ते गाय

सुखमां लुब्ध यद् गयेला कीर्त्तिचंद्रे जाण्युं जे, आ राज्य मारा कवजामां
 विना प्रयासे स्वतःज आब्युं ठे, तो हवे ते राज्य मारे मारा ज्येष्ठजाइने पाबुं
 आपबुंज नहिं. कारण के जो हुं तेने पाबुं आपुं, तो ते मने कांहिं आपे न
 हिं? एम विचारी ते राज्यना सामंतने तथा आमात्यमंरुखने डव्य आपी
 पोताने वश करी लीधा, अने ते राज्यनो पोतेज स्वामी यद् ते देशमां पोता
 नीज आपण वर्त्तावी. तेणे वली पण पाठो विचार कस्यो के आ राज्य तो
 मस्युं, परंतु आ मारो जाइ, रतिचंद्र जीवे ठे, तेथी ते कांइक खटपट करी
 मने मारी नखावीने जो पाठो राजगादीये बेसे, तो हुं शुं कसं? माटे ए रति
 चंद्रनेज बंधावीने मारी नखावुं, के जेथी मने पाठो यावज्जन्म राज्य जवा
 नो जयज न रहे? एम डुष्ट संकल्प करी कीर्त्तिचंद्रे ते विचारा निरपराधी
 रतिचंद्रराजाने घातकी अनुचरो पासे गाढबंधनथी बंधाव्यो, अने तेउने
 मारवानी आह्वा आपी. त्यारे वैराग्यने प्राप्त ययो एवो रतिचंद्र राजा बो-
 ह्यो के, हे जाइ! तें आ शुं धाखुं ठे? अरे! तारो ज्येष्ठ जाइ जे हुं, ते मने
 मारी आपणा निर्मल कुसमां जे: कसंक देबुं, ते तुने उचित ठे? अने जो तुं
 मने, राज्यमाटेज मारतो हो, तो ते राज्य तो में तुने प्रथमथीज आपेबुं ठे?
 अने हे सधुबांधव! तुं जो तो खरो, में तुने कोइ ददाडो स्वेष्टाथी सद्धी वा
 परतां तथा राज्यसुख सेतां अटकाव्यो ठे? कांहिं पण कबुं ठे? अने हे
 जाइ! घणाज डुष्टजनो, आ पृथ्वीनी माटे मनुष्यहत्यादिक विधिप्रकार
 नां पापो करी ते पापोनो पोतलो बांधी कालना कोलीया यद् गया ठे, परंतु
 हजी सूधी तेनी साधे आ पृथ्वी गइ ठे? ना नथीज गइ. तेमज वली केट
 साएक प्राणी, सद्धीने मेखववा माटे अकर्मकर्म करे ठे, परंतु ते सद्धी
 पण तेने त्यां रहे ठे? ना रहेती नथी. कारण के ते सद्धी घणीज चंचल
 ठे. तेम वली ते सद्धी, पोतानो संचय करनार ज्यारे मरे ठे, त्यारे तेनी
 साधे पण जाय ठे? ना जाती नथी. वली हे जाइ! तुं कदाचित् एम जा
 णतो हो, के मारा ज्येष्ठ जाइने हुं जीवतो राखुं, तो ते मने राज्यसोजथी मा
 री नाखे? तो हे जाइ! तेवो विचार तो तारे करवोज नहिं. कारण के कांल
 जे ठे, ते कोइ पण प्राणीने वदेखो मोडे वोडतोज नथी. अने हे अनुज!
 तुं कदाचित् एम जाणतो इश के आ मारा ज्येष्ठ जाइने हुं ज्यारे मारी

नाखीश, त्वारे मने पठी दुःखज नहिं रहे? ना. एम पण नथी. कारण के
 था लोकमां कदाचित् तुं सुखी थाइश, तो पण आवा कुलदत्तारूप पा
 यी तारे पातुं जवोजव दुःखवेठतुं पडशे? कारण के प्राणीमात्रने शुचाशुच
 कर्म जोगव्या विना दुटकोज नथी. माटे आ राज्यना तुष्टसुखमां आसई
 यइ तेज सुखने सत्य गानी मोदमयथी मोहित यइ आवा कुलदत्ता, मनु
 प्यदत्ता वगेरे पापयी जो व्याप्त थाइश, तो तारुं आ जन्ममां के इतरजन्म
 मां कोइपण दिवसे सारुं घाशे नहिं? माटे दयायी अथवा मनुष्यदत्ताना
 पापपययी, वा मने ज्येष्ठ जाइ जाणवायी, वा जगतमां यता अपवाइना
 जपयी, वा कोइ पण कारणयी जो तुं मुने जीवतो ठोडी दइश, तो नि
 श्चे तारुं आ लोकमां अने परलोकमां सारुंज थाशे? हे अहानी! ययी
 तारा मनमां तारे दयारे एम पण नहिं जाणवुं जे हास आ मारा जाइने में
 मारया माटे बांधी मगाव्यो, अने ह्ये जो तेने हुं जीवतो ठोडुं, तो ते
 गारीपर छेप राखी कोइ पण रीते मारो घाट घडायी नाखे, अने पावो
 आ राज्यनो धणी थाय? तो तेथो विचार तारे स्वप्नमां पण लाववो नहिं.
 कारण के हे जाइ! जो तुं मने जीवतो ठोडी दइश, तो हुं थापणा पिना
 नी ऐठे तापसी दीक्षा ग्रहण करी मारा जीवतुं सार्थक करीश? अने सरं
 या आ तारा राज्यमां के देशमां हुं रहीशज नहिं. एम घणी रीते समजा
 व्यो, तो पण ते पापासक्त प्राणीये तेनुं काहिं पण मान्युं नहिं. तेम ययी
 तेने विचाराने बंधनमुक्त पण कख्यो नहिं. त्वारे ते रतिचंद्र राजाये गिया
 शुं के, आ पापीना हाथयी मरी ते अहानीने जगतना ब्रातृहत्याना आ
 बादमां नाखवो, ते करतां कोइ पण रीते पोतानी मेलेज मरवुं, ते सारुं?
 एम विचारी ते कीर्त्तिचंद्रने कहेवे के—हे ब्रातः! थाटुं कहेतां पण तारा
 मां स्वार्थीपणुं तथा अहानंपणुं होवायी तुने तो थाया जगतमां थाप
 यी सात पेटीने कपंक लागे पवुं, तथा परजवने विषे अनेक दुःखदायक,
 एवा आ मनुष्यदत्तारूप पापकर्मयी निवृत्त थावुं गमवुंज नथी, तो पण
 हुं मारो जाइ वो, तेथी मने तारी दया थावेने, के थरे! आ यीगारानी म
 ने नारवायी थावा जगतमां घणीज अपकीर्त्ति घाशे तथा परलोकमां दुः
 खी घाशे? माटे हे जाइ! हुं तुने जेम कहुं तेम तुं कर. के जो. एक काह्नी
 बिना कराइ. नेमां हुं, तेने सद्रु देयां नेम ययी मरुं थाय कयात्री जगन्मां

पातो तारो अपयश मटशे अग्ने तानं धागुं कार्य पार पटशे? ते वचन
 सांजली कीर्त्तिचंद्रे विचारुं के, अहो! था तो एणे ठीक कहुं. कारण के
 उपारे ते पोतानी मेलेज अग्निमां पड़ी बली मरशे, त्वारे मारुं राज्य निःकं-
 टक घाशे? तथा एना कहेवा प्रमाणे जगतमां घतो अपयश पण मटशे.
 एम विचारी तेणे तत्काळ एक महोटी काष्टनी चिता रचावी. त्वारे ते
 रत्तिचंद्रराजा, पोतानी स्त्रीसहित ते चितामां जइ पेवो. पत्नी जुष्ट एवा ते
 कीर्त्तिचंद्रे चितानी प्योतरफ प्रसयाग्नि समान अग्नि प्रज्वलित कल्यो. तेथी
 ते रत्तिचंद्रराजा अग्निमां बली आर्त्तध्यानघी मरण पामी, चूतरमण नामा
 यहा पयो. हवे कवि कहे ठे के, जुठ तो खरा. आ संसारमुखनुं केयुं वि-
 चित्रपणु ठे, के जे संसारमुखमां आसक्त एवा कीर्त्तिचंद्रे पोताना सहोदर
 जाइने पण मारी नांग्यो, तो पीजा कोइने मारे, तेमां तो शुंज कहेवुं. हवे
 ते यहा कहे ठे के, हे राजकुमार! अग्निमां बली मरण पामी जे रत्तिचंद्र
 राजा यहा पयो, ते हुं पोतेज हुं. आ यक्षपणामां अग्रधिष्ठाने करी मारा
 पूर्वजन्मनो सर्व व्यक्तिकर जाणी अत्यंत ते कीर्त्तिचंद्रपर कोपायमान यइ,
 में मग्नि घगेरे जे आ. पृथ्वीना स्थानिक जनो हता, तेने एकदम दूरदेशमां
 फेंकी दीधा. ए प्रकारना मारा करेला महोटा उपडवने जोइने जय पामेसो
 एवो ते कीर्त्तिचंद्रराजा. पण कोण जाणे क्यां पसायन घइ गयो ठे. अने
 तेमज बली आंदिनी सर्व प्रजा पण एक पवी एक जयजीत यइ पसायन
 घइ गइ ठे. आ प्रमाणे आत्मा नगरने तथा देशने उजड करी हुं एक-
 खोज ध्यानंद पामी रहुं हुं, अने आ गामनी आसपासनी अटवीमां हुं
 यथेष्टरूप धारण करी फरवाज करुं हुं, अने आ राजमहलमां प्रतिदिन
 रात्रे आहुं हुं. बली हुं प्रतिदिन जेम आहुं हुं तेम-आ महल तरफ आ
 बतो हतो, त्यां आवतां आवतां तमोने उपारे में दूरची दीठा, त्वारे तो
 मने पणोज क्रोध बढ्यो हतो, परंतु ज्यां हुं तमारी निकट आब्यो, त्यां
 तो तमारा प्रतापची के कोण जाणे शा कारणची मारो क्रोध स्वतः तदन
 उतरीज गयो, अने मारुं चित्त पण शांत घइ गयुं. हे कुमार! आ प्रमा-
 णे महारुं जे कांइ वृत्तांत हतुं, ते सर्व में सविस्तर कही संजलाव्युं. हवे
 हे महासत्त्व! हुं तो तारुं आहुं महाज्ञान्यशाखिपणु जोइ अत्यंत संतुष्ट
 पयो हुं, तेथी मारी पासेथी जे कांइ तारे वरदान सेवानी इष्टा होय, ते

निःश्वास मूकी, हे गिरिसुंदर !! हे गिरिसुंदर!!! एवो शब्द बोल्या करें ठे. मने तो ह्वे एम लागे ठे, के ते राजकुमारने जो गिरिसुंदर कुमार नहिं मले, तो ते निश्चे थोडाज दिवसमां तेना विरह्थी पोताना प्राणनो त्याग करशे ? कारण के मनुष्यने कामरागथकी पण स्नेहराग वधारे प्रवळ होय ठे ॥ यतः ॥ निशात्रिवृद्धिः किल दक्षिणायने, दिनस्य वृद्धिर्ध्रुवमुत्तरायणे ॥ यत्र द्वयस्यापि हि वृद्धिरुच्चै, रेतनुतीयं विरहायनं सखे ॥ १ ॥ अर्थः—कोइक विरहिणी सखी पोतानी सखीने पूछे ठे, के सखि ! दक्षिणायनने त्रिपे रात्रिनी वृद्धि थाय ठे, अने उत्तरायनमां दिवसनी वृद्धि थायं ठे, ते तो जगतमां प्रसिद्ध जे. परंतु जेमां रात्रि पण मोहोटी थाय, अने दिवस पण मोहोटी थाय, तेबुं शुं ठे ? ते कहे. त्यारे तेनी सखीये जाण्युं के आ विरहिणी ठे, माटे आम पूछे ठे. एम जाणी ते बोली के, हे घहेन ! तेनुं नाम तो विरहायन ठे. कारण के ज्यारे कोइ पण माणसने प्रियजननो विरह् थाय ठे, त्यारे रात्रि अने दिवस, ए बेहु घणां मोहोटां यह पडे ठे. माटे तेनुं नाम विरहायनज कहेबुं योग्य ठे. वली हे पांथो ! मारा प्रियमित्र एवा ए राजकुमारना विरहनो अवधि हवे मने पण पूर्ण यह रह्यो ठे. माटे जो ते गिरिसुंदरकुमार मने पण जो नहिं मले, तो हुं पण मारा मित्रना विरह्थी जरूर कमलनी पेठे ग्लानि पामी जइश ? आ प्रकारनां वचन ते पोताने शोधवा निकलेला महसेन नामा पथिकनां सांजली जीर्ण देवालयमां सूतेला गिरिसुंदरकुमारे जाण्युं जे, अहो ! आ पथिकना कहेला वृत्तांतथी तो स्पष्टरीते जणाय ठे के, जेने हुं दुःख वेठी शोध करुं तुं, ते मारा मित्र रत्नसार नामा कुमारनुंज आ वृत्तांत ठे. एम विचार करी कप डी वेप धारण करेखो ते गिरिसुंदरकुमार, एकदम बाहार आवी तेने कहे वा लाग्यो के, हे सुइ एवा पथिकजन ! तुं तारा राजकुमार मित्रना विरह्नुं घणुंज दुःख सहन करे ठे, ते तुने घटेज ठे. कारण के ॥ श्लोक ॥ स्नेहं विमुच्य सहजं खलतां जजंते, गाढप्रपीडणवशान्नियतं तिलास्ते ॥ अस्मानवेहि कलमानलमाहताना, मेपां प्रचंडमुशस्त्रैरवदाततेव ॥ १ ॥ अर्थः—आहिं एक स्नेहने माटे कवि अन्योक्ति कहे ठे, के एक दिवस जेना पहुवा थाय ठे, ते कमलनामा चोखा बोढ्या, के हे लोको ! आ जगतमां जे तिल ठे, ते निरंतर ज्यारे घाणीमां गाढ पीडाय ठे, त्यारे पोते ते

पीजवारूप दुःखे करी पोतामां सहजजावयी रहेला स्नेहने (तेलने) ठो
 ढां दीये ठे, तेथी ते पीजाइ रहेला तिलने सहु कोइ खख (खोख) कहे
 ठे. परंतु अमे तो अमारामां रहेली शुभ्रताने प्रचंरु, एवा मुशळाघातयी
 वधारे उत्पन्न करीये ठेये, अने प्रहाररूप दुःखथी साहजिक शुभ्रतारूप
 स्नेहने ठोडता नथी. ठोडता नथी एटखुंज नथी, परंतु अमारीपर जेम
 जेम वधारे प्रहार पडे ठे, तेम तेम अमारी शुभ्रता वधतीज जाय ठे. ते
 माटे हे लोको ! अमोनं 'कलम' एवे नामे जाणो. अर्थात् जे गाढ दुःख
 थवायी स्नेह ठोडे ठे, ते खल ठे, अने जे गाढदुःख थवायी स्नेह ठोडे
 नहिं, परंतु स्नेहमां वधारो करे, ते उत्तम ठे. माटे हे पांथ ! कृपा करी मने
 तमारा मित्र राजाने मेलावो. त्यां जइ तेमने मली हुं पण तमारी पेठे तेम
 नी सेवा करीश ? वली हुं त्यां आवी तेमनो हाख जे क्लेश ठे, ते क्लेश मटा
 ढीने राजी करीश. अने ते निःश्वास नांखी अहोनिश वारंवार गिरिसुंदरनुं
 ज स्मरण कत्या करे ठे, ते स्मरण पण मूकावी दइश. ते सांजली महसेन
 थोव्यो के, हे सुइ ! जो एम करो, तो तो हुं जाणुं जे तमोये मुने जीवित
 दान आप्युं. कारण के ते राजा मारा अंतरंगमित्र होवायी मने पण तेना
 जेटखुंज दुःख घाय ठे. एम कहीने ते वेहु जण, एक बीजाना हाथ पक
 ढी गांधारपुर तरफ चाव्या. हवे ते महसेन, गिरिसुंदरनी साथे चाव्यो
 जाय ठे, परंतु तेणे आ गिरिसुंदर ठे, एम तेने उंअव्यो नहिं. कारण के ते
 गिरिसुंदरे पोतानुं रूप सिद्धना थापेली रूपपरावर्तनविद्याची फेरवीने का
 पडीनुं रूप ग्रहण करणुं हतुं.

हवे ते वेहु जण, चाखता चाखता गिरिसुंदर पासे रहेला चंद्रहास्य
 खलता प्रजावयी गांधारनगरमां आवी पहींच्या, अने ते पठी बीजे क्यां
 हि न जतां एकदम राजदरबारमां आव्या. त्यां राजगादीपर घेवेली पोता
 ना जाइ रत्नसारने जांझे गिरिसुंदर, अत्यंत खुशी ययो. अने मनमां जा-
 एयुं जे अहो ! आ मारां जाइ रत्नसार तो मने उत्तम दाखतमां मदयो ? हा
 श, हवे मारी सर्व चिंता नाश यइ गइ. अने रत्नसार राजाये तो ते गिरिसुं
 दरकुमारने तेनुं रूपांतर होवायी उंअव्यो नहिं. तेथी पोताना मित्र महसे
 नने पूठे ठे के, हे मित्र ! आ तमारी साथे कोण पुरुष थावेसो ठे ? त्वारे
 ते कहे के, महाराज ! कोइएक पांचजन ठे, ते थ्यांहिं थापनां दर्शन करवा

માટે મારી સાથે આવેલો છે. એમ કહીને ઘણી જ્યાં તે મથ્યો હતો, તે ઘણે સર્વે હકીકત કહી આપી.

તે ગિરિમુંદરને રત્નસાર રાજાએ જોયો કે, તુરત પોતાનો જાણે ઘડીસ ગાજ હોય નહિં ? તેમ જોયો. અને તેની પર પરમપ્રીતિ થઈ, અને પછી પૂર્વ જન્મનો સ્નેહ હોવાથી તેને વારંવાર જોડને તે રત્નસારનો આલો દિવસ એક ઘડી જેવો ચાહ્યો જવા સામ્યો. કહ્યું છે કે ॥ શ્લોકઃ ॥ મૃગમૃગેઃ સંગ મનુવ્રજંતિ, ગાવશ્ચ ગોત્તિસ્તુરગાસ્તુરંગેઃ ॥ મૂર્લાશ્ચ મૂર્લેઃ સુધિયઃ સુધીત્તિઃ, સમાનશીલવ્યસનેષુ સહ્યમ્ ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—મૃગ જે છે, તે જો મૃગ પડેલો હોય, તો ઘીજા પશુ છે સાથે જાતો નથી, પરંતુ જો ઘીજા મૃગ દેતે છે, તો તેની સાથે ચાહ્યો જાય છે. ગાય પણ પૂર્વોક્ત રીતે ગાયની સાથે જાય છે, તેમ તુરગ જે છે, તે તુરગસાથે જાય છે. બુદ્ધિમાન્ જે છે, તે બુદ્ધિમાન્ ગાયે જાય છે. તેમ મિત્રપણું પણ જેમાં પોતા સમાન શીલ વ્યસન હોય છે, તેની સાથે જ જાય છે ॥ ૧ ॥ એમ રત્નસારના કેટલાએક દીક્ષતાં ગિરિમુંદરને જોતાં જોતાં આનંદમાં જ ગયા. એમ કરતાં પૂર્વે યદ્દે કશું હતું કે, હે રત્નસાર ! જે તારા જાણનો તું શોધ કરે છે, તે જાણ, તુને એક મામની અંદર મલ્લશે, પરંતુ તે મામ તો વ્યતીત થઈ ગયો, ત્યારે તે વિચારવા લાગ્યો કે, ત્યારે ! એ યદ્દે જે કશું હતું તે તો કાંઈ મર્ય યદુ નહિં ? માટે દેવની વાળી પણ ત્યાંથી ચાલી હજી શું ? ત્યારે ! મુને તો મારા વ્રાત્ર વિયોગના ધુઃખનાં પારજ આપ્યો નહિં. અને દેવવાળી પણ વ્યારે તોટી થઈ, ત્યારે હવે મારે તેને મલ્લવાની આશા પણ રાખવા જેવું નથી. માટે આવા વ્રાત્રવિયોગજન્ય ધુઃખ સહન કરવાથી અગ્નિમાં પડી ઘણી મર્યું મારું છે, તેથી આ ઘેટું જળને કાઢીને ચિત્તા રચવાનું કરું ? એમ વિચાર કરી તે મર્ચ વિચાર, પોતાના મિત્ર પાંચજનને તથા રૂપાંતરથી રહેલા ગિરિમુંદરને કહી આપ્યો. આ પ્રમાણે મર્ચ અગ્નિપ્રાય ને રત્નમાર રાજાનો માંજડી રૂપાંતરધારી ગિરિમુંદરકુમાર યોદ્ધો કે, હે મુદ્ધજન ! ત્યાં જ્યાં જાતા પુરવને આમ જે ઘોષતું, તે ઠચિત છે શું ? ના નથી જ. ઘણી હું મહાગત ! શુદ્ધ એવા આપના ગુણોથી આર્કર્ષિત ચિત્તવાલા એવા મને કર્મરૂપ પવન કે ક્ષો છે, તેથી હું આપની હાજરીમાં આવી પડ્યો તું. અને આવ પણ મુને કોઈ માન્ય, દેશાંતર જઈ આવેલા પોતાના ગેષ્ટનાં સ્નેહથી જેમ શુદ્ધ, તેમ

जुवो ठो. अने हुं पण आपना स्नेहामृतयी सित्त थयो थको अति निवृत्ति ने पाम्पो तुं. त्यां वली हे राजन्! हुं अग्निमां वली मरीश? एवं कर्णशूल समान वचन शामाटे घोसो ठो? प्रथम मने पोतानो मानी पोताना ज्येष्ठ जाइ समान सुख आपीने पावुं वली आ प्रमाणनुं कठोर वचन कही दुःख देवुं, ते शुं आपने घटे ठे? आपने ज्यारे आमज करवुं हतुं, ल्यारे तो मुने आबो स्नेह देखाडी मोह करवो न हतो? वली जेने खोले माणस माथुं मूके, तेज ज्यारे तेनुं माथुं कापी नांखे, ल्यारे ते पठी कोनी पाते फरियाद करे? आ सर्व सांजली रत्नसारकुमार बोल्हो के, हे पांथजन! सांजलो. हुं वली मरवानो विचारतो करत नहिं, परंतु आ देशनो एक यक्ष ठे, तेणे मने कहुं हतुं के, हे रत्नसार! जेने तुं शोधवा निकल्यो ठो, ते तुने आर्हिज एक मा सनी अंदर मखशे? अने तेना कहेवा प्रमाणे एक मास तो व्यतीत थइ गयो, परंतु ते मने मल्यो नहिं, तेथी हाल हवे हुं निराश थइ गयो तुं. अने तेने मलबानी आशाये में आटला दिवस तो तेनी बिरहवेदना पण वेठी, अने प्राण पण राख्या, परंतु हवे हुं मारा प्राण राखवा शक्ति धरावतो नथी. ते सांजली रूपांतरधारी ते गिरिसुंदर बोल्हो के, हे प्रियमित्र! देवनी वाणी कोइ दाहाडो मिथ्या होतीज नथी, माटे आप प्रतिसमय जेनुं स्मरण करो ठो, ते देवे निश्चय करलो तमारो जाइ आ हुं पंने गिरिसुंदरज तुं. अने हे जाइ! हुं आपणे गाम गयो, त्यां में सांजल्युं के आप मने शोधवा गया ठो, ते सांजलतांज हुं पण प्राणथी वल्लज एवा आपने शोधवा माटे आ पृथ्वीने विपे फल्याज करतो हतो. फरतां फरतां कोइ एक गामनी बाहार, रात्रे एक जीर्णदेवालयमां सूतां सूतां में आपना मित्रना कहेवा-थी आपने राज्य मलबा वगेरेनी सर्व हकीगत सांजली, तेथी मुने अत्यानंद थयो. पठी हुं आ मित्रनी साये आपनां दर्शन करवा माटे आर्हिं आवे सो तुं. हवे आपनां दर्शन थवाथी मारुं सर्व दुःख नाश पाम्युं ठे. अने हे जाइ! आप पण मारे माटे प्राणत्याग करवा इछो ठो, ते विचार बंध राखो. अने घणोक काल जीवता रहो. अने हे ज्ञातः! आप जेवा जे स्नेही, तेज स्नेही कहेवाय. कारण के जे स्नेहमां परस्पर आपण वेहु स्नेहीयोनी क्रिया अने प्रवृत्ति सरस्वीज ने. आवां वाक्य ते रूपांतरधारी गिरिसुंदरनां सांजली रत्नसारराजा तो विचारवा साग्यो के, अहो! आ कापही पुरुष कहे ठे

के, हुं गिरिसुंदर तुं, माटे होय तो होय? केमके आवां त्रण कारणथी तो ते गिरिसुंदर होय एम जासे ठे. ते त्रण कारण कयां? तो के प्रथम कारण तो ए ठे के, आ पुरुषनी वाणीनी गंजीरता जे ठे, ते गिरिसुंदर जेवीज ठे. वली वीजुं कारण ए ठे के, जे दिवसथी आ पुरुष, मारी पासे आब्यो ठे. अने में जोयो ठे, ते दिवसथी आ पुरुषमां मारी गुरुत्तावनी बुद्धि जेवी मारा ज्येष्ठजाइ गिरिसुंदरमां ठे, तेवीज थइ ठे. वली वीजुं कारण ए ठे के, आवा राज्य आपवा समान महोटा प्रसादने करनार एवा देवोनी वाणी पण कोइ दिवस मिथ्या थवानो संजव नथी. वली विचारे ठे के, कदाचित् एम जाणीये के ते पूर्वोक्त त्रणे कारणथी ते गिरिसुंदर ठे. परंतु तेनुं शरीर तथा रूप तथा आकृति, गिरिसुंदर जेवां देखातां नथी, तेथी ते गिरिसुंदर न पण होय? ना, एम पण शंका करथी नहिं. कारण के आवा रूपांतर करवा वगेरे, विविध प्रकारनी सिद्धियो सत्यवान् एवा सुइ पुरुषोने पूर्वो-पार्जित पुण्यथी पोतानी भेले प्राप्त थाय ठे? आ प्रकारे ऊहापोह करीने ते रत्नसार, रूपांतरधारी गिरिसुंदरकुमारने कहे ठे के, हे मित्र! तमारामां से ह, क्रिया, वृत्ति, वगेरे सर्व गिरिसुंदर समानज ठे, अने तमे पण कहो गे के, हुं गिरिसुंदर ठों, तो हवे तमे बुद्धिमान् थइ तमारी आकृतिने अने स्वरूपने फेरथी शामाटे घेठा गे? कथुं ठे के ॥ गाथा ॥ सप्ताची सप्ताविय. जणम्मि उवयारयम्मि उवयारी ॥ धुत्तेसु मदाधुत्तो, वियक्कणे सब्बा होइ ॥ १ ॥ अर्थः—बुद्धिमान् माणस, सज्ञाववाला पासे सज्ञाथी थाय ठे, अने उपकारी पासे उपकारी थाय ठे, तथा भूतजन पासे महाभूत थाय ठे, अने विचक्षणजन पासे विचक्षण थाय ठे. माटे हुं सप्ताची तुं, तो तमारे मारी साथे सप्ताचीज थावुं घटे. अर्थात् मारी पासे थावुं रूपांतर करी रहेवुं न घटे. ए वचन सांजखी गिरिसुंदरकुमारे तुरत पोतानुं कापडीरूप मटाडी मूलस्वरूपने प्रगट कथुं. पत्री मूलरूपे थयेला ते गिरिसुंदरने जोइने रत्नसारराजाने एक साथेज हर्ष, संत्रम, अने सज्जा, ए त्रण रस उत्पन्न यया. एटसे ए गिरिसुंदरकुमार ज्यारे कापडीना वेपमां इतो, त्यारे तेणे स्वजावथी, तथा हावजावथी आ गिरिसुंदरकुमार दृशे के नहिं? एम शंका करी हती, अने पात्रो तेणे प्रत्यक्ष गिरिसुंदरज दीगो, त्यारे तेने हर्ष थयां, तेथी तेने प्रथम हर्षरस उत्पन्न ययो. वली ते गिरिसुंदरने जोइने विचार

पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरनुं चरित्र.

करवा लाग्यो के, अहो ! आ तो मारो बडीस जाइ होवाची पूज
हास ते, तेनुं हुं पूजन करूं ! के तेने मयूं ! के तेनी साथे यात
के हुं ते शुं करूं ! ए संव्रम घयो, तेथो तेने धीजो संव्रम
घयो. वस्ती गिरिसुंदरकुमारने प्रगटरूपे जोतांज विचारवा लाग्यो
आवा मारा प्राणप्रिय मित्रनो आटसा दिवसपर्यंत मने वियोग
उतां पण ते वियोगदुःखयां दजीमुथी में मारा प्राणनो त्याग
तेथी आने आ शरीरे हुं मारा मित्रने शुं मुख देयाहुं हुं ?
मुख देखावतां साज आवा, तेथी तेने प्रीजो लज्जारस उत्पन्न
आम अर्निर्वचनीय परमानंदने अनुभव करतो पवो ते रत्नसार,
दोडीने तेनुं गाढ आश्रित करी मय्यो, अने परस्पर वेदु मित्र
वखत आंख्योमां दर्पाशु आवी गयां. आ प्रमाणे पणा दिवसने
वेदु जाइयोना मसवाची आखा गाममां महोदो महोदय घयो.
रपानां सहकोइ लोक अत्यंत प्रसन्न घयां. अने घेर घेर थपाइ वा
मांनी. पवी वेदु जाइयो निवृत्तिथी पेसीने पोते जुदा पड्या. त्य
मांनीने पोत पोतानी सर्व वान परस्पर कहेवा लाग्या. एम अमंदां
अनुभवता घका ने वेदु जण केटसाएक दिवस ते गांधारपुरने
रपा. पवी ते गांधारपुरना यहांनी आइयाची ते पुरतुं राज्य पोताना म
सेन नामा मित्रने आस्थुं. अने वस्ती करुं के. हे महसेन ! जेम अम
ये जाइयो वेपे, तेम तुं पण प्रीजो थमारो जाइज ठो. कारण के, तुं प
गिरिसुंदरने शोधवा वगरेनो पणोज प्रयास करी थमाग दुःखमां जा
जल्यो ठो. माटे आ थमारा आपेसा राज्यासनपर बेसी तुं पघेज जोगने
जोगव. अने आ सर्वप्रजातुं पुत्रनी पेठे पासन करी तेने न्यायमार्गे प्रवर्ताव.
अने हे मित्र ! सांजस. तारे राज्याधिपति घडने कोइ पण मनुष्यनो पदपात
करवो नहिं. मंत्रिद्वगुं थपमान करवुं नहिं. मानें सोकोनुं मारी रीते
मान राखी पोताने पदा राखवा. राज्यकार्य न्यायमार्गाची चलावुं. आ प्रका
रनां वचन सांजसी महसेन कोडो के, हे दयासो ! आर थमा नने शिवालय
आपो ठो, ते शुं क्पांइ जवाना ठो ? तारे वेदु जाइ पोड्या के, हे मित्र ! आ,
थमारा माना पितापी जुदां पड्या थमाने पणा दिवस पड गया ठे, तेथी
हवे नेमनी सेवा करवा माटे अम थमार नाम जानुं ! आहां

છી મદસેન યોધ્યો કે, હે પરાક્રમીમિત્રો ! હું તો આપનો તાપેદાર સેરક
તું. માટે કૃપા કરી આપે જે મને રાજ્ય આપ્યું, તે હું અંગીકાર કરું તું. પરંતુ
મારાથી આપનો વિયોગ સહન નહિં થાય ? પરંતુ શું કહું, જે વ્યુત્પન્ન થે
રૂ. અને હે મિત્ર ! આપે મુને જે કાંઈ શિશ્વામણ આપી છે, તેજ પ્રમાણે હું
કર્નિજ, તેની કાંઈ પણ ચિંતા રામશો નહિં.

હવે તે ગિરિસુંદર તથા રત્નસાર ને વેદુ જાણ્યો પોતાની સાથે કાંઈ જા
માટે કેટલુંક સેન્ય સેન્યાર કરી ગાંધારપુરથી પોતાના દેશતરફ જા
નિરુદ્ધા. માર્ગમાં જાણનાં જાણનાં જે જે દેશ, ગામ વગેરે આવે છે, તે તે
દેશ, ગામ વગેરેના રાજા, ને વેદુ જાણું પૂજન કરે છે, અને રસ્તામાં
જાણનાં આ ને વેદુનું પિમાનમાં વેસી આકાશમાં રહેલા એવા વિદ્યાધર
નવા દેશા, દર્શન કર્યા કરે છે. વધીરીતે તે વેદુ જાણ, ગામ, આ-
શા, મરી, વગેરે, તેને જોતા જોતા અનુક્રમે પોતાના પુત્રદેશમાં આવ્યા.
જેને પોથી વધી જોતાને મનોહર, શ્રેષ્ઠ છે પુરજનો જેમાં, એવા પુત્રનગર-
માં આવ્યા. જે કાંઈ માળગના મુલ્યથી વળા દિવસથી તુદા પોતા
દશ ગિરિસુંદર તથા રત્નમારના ઝહિમહિત આરવાના સમાચાર સાંજ-
છી, અર્ચન દર્શાયમાન થઈ ગતવલનામા યુવરાજે સહિત શ્રીવલગા
મહોદય આરવરથી તે પોતાના પુત્રને મલવા માટે આવ્યા. અને ત્યાં તે
વેદુ રાજા પુત્રને પોતારી વળ વધારે મંવનિ કાંઈ આવેલા જોડને મનમાં
જાણે આશ્ચર્ય પામ્યા. અને તેનું પ્રજ્ઞા કર્યા કામ્યા કે, અહો હે પુત્રો !
તમેયે અમારા કૃત્તને વળાંત દીવાલ્યું છે, અને તમ જેવા પુત્રો તો કાંઈક
અન જેવા કામ્યજાણી પુરુષ હશે, તેનેજ હશે ? તમ તેમની પ્રજ્ઞા કરી.
વધી તે વેદુ પુત્રને પોતાના પિતાને માટાંગનમન કર્યું. ત્યાં તે વેદુ પિતાને
વેદના પુત્રનું દૃઢ આશિર્વાન કર્યું. તે જાનત મોહોદય એવા માંગલિક
નવોના ધાન, મીઠ, નાચ, વેળે કરી સુંદર અને મારે જનના મનને રિમ
વે વસાવે, વધી વસાવે પ્રવૃત્તિ પામી. અને તે પુત્રને જોડ પુત્રના રહેવાની
આવાજીવનને મારે જનો, અનિર્વચનીય વળા આનંદકંદને પ્રાપ્ત પામ.
અને વધી મારે સોદમહિત શ્રીવલગાજાને માજને વાજને તે પુત્રનો પોતાના
પામનાં પ્રોત્ત કરાવ્યા. વધી તે વેદુ કુમાર, પોતાને વેળે તદ પોત પોતાની
અન નવા, અને તમને કર્યું, અને વળા દિવસથી તુદા પામથી

तेनी माताउने पुत्रवियोगजन्य जे दुःख हवुं, ते सर्व अनेक वार्ताउये क
नष्ट करुं, पवी श्रीवल राजाये अवकाश जोइ पोताना पुत्र गिरिसुंदर
पूवुं के, हे पराक्रमी पुत्र ! जे तुं अमने कहा बिना तरकास थापणा गाम
ना कन्या प्रमुखने हरण करनारा छुट प्रवल चोरनो पराजय करवा गयो
हो, ते चोर तूने कये ठेकाणे हस्तगत थयो ! तथा तेनो तें केवी रीते
नाश कर्यो ? ते सर्व बात सविस्तर कह्ये. त्यारे गिरिसुंदर कुमार पोते ज्या
थी निकल्यो, त्यांचो थारंजीने पोतानो लघु जाइ रत्नसार कुमार मळ्यो,
अने पाठा वेहु थाव्या, त्यां सुधीनुं सर्व वृत्तांत सविस्तर कहि आप्युं. ते
आश्चर्यकारक सर्व वृत्तांत सांजली विस्मय पामेलो श्रीवलराजा कहेवा
लाग्यो के, हे पुत्र ! तारा सरखा पुण्यशास्त्री प्राणीने तो प्रणलोकेन विपे
कोइ पण वस्तु अक्षय्य होतीज नथी. कथुं ठे के ॥ श्लोक ॥ वने रणे श
बु जलामिमध्ये, महार्णवे पर्वतमस्तके वा ॥ सुतं प्रमत्तं विपमस्थितं वा,
रक्षंति पुण्यानि पुराकृतानि ॥ १ ॥ अर्थः— वनने विपे, रणने विपे, शत्रु,
जल अने अग्नि तेना मध्यने विपे, महार्णवमां, पर्वतना मस्तकमां, सुतेला,
प्रमत्त थयेला विपमस्थानमां रहेला पुरुषनुं पूर्वजन्मने विपे करेलां पुण्यो
ज रक्षण करे ठे ॥ १ ॥ एम कहिने त्यां येथेला सद्गु कोइ देखे ठे, तेम
श्रीवल राजा बात करतां करतां विचारवा लाग्यो के, थहो ! प्रयासची त
था यज्ञची पण न घने, तेवां छुटचोरहनन प्रमुख कार्यों, था मारा गिरि
सुंदरकुमारने बिना प्रयासे स्वतः धर्नी थाव्यां. तथा था गिरिसुंदरकुमार-
ने ब्राह्मणांना स्नेहची शोधवा निकलेला एवा रत्नसारकुमारने पण महेन
त बिना स्वतःज गांधारपुरना यहे प्रसन्न घडने ते गामना राजा करी ते
उजड गाम वसावी थाप्युं. माटे ए सर्व, ए वेहु जाइयोने पूर्वजन्मोपाजित
पुण्यना प्रभावचीज धन्युं ठे. तेथी ए वेहु जण, पूर्वजन्मे ते कोण दशे ! ए
सर्व मुने जो कोइ केवलज्ञानी मळे, तो कहे ? था प्रमाणे गिरिसुंदर साये
बात करतां विचारमां पडी गयेला श्रीवलराजाने जोइ ते स्थळे येथेला ए
क मतिमान् पुरोहित हतो, तेणे श्रीवलराजानी बुद्धनुझापरची जाण्युं
था श्रीवलराजा गिरिसुंदर तथा रत्नसारना पूर्वजन्मे पुढवा मटि केवल
ज्ञानी मुनिने मसवा छे ठे, थने तेनोज विचार करे ठे ! एम जाणी ते
पुरोहित राजाने कहेवा लाग्यो के, महाराज ! थाप जे दास विचार कर्ये

ઠો, તે વિચારમાં મુને એમ જાણે છે કે, આપ કેવલી મુનિને આ વેદુ પુત્રના પૂર્વજવ પૂર્ણવાને ઇચ્છો ઠો, તો હે રાજન્ ! આપણાજ ગામના કુસુમાકર નામા ઉદ્યાનને વિષે ગુણરૂપ રત્નોના આકાર, જેનાં દર્શને કરી ચઢુને અત્યાનંદ ન્તપ્ત થાય, અને નિર્મલ એવા ચારિત્રગુણોથી અસંકૃત, રૂપવાલા, શાંતમૂર્તિ, સર્વ ઇન્દ્રિયોનો જેણે જય કહ્યો છે એવા, શોજાયમાન, કનકસમાન કાંતિવાલા, અત્યંત નિઃસ્પૃહવૃત્તિયુક્ત, કુરુદેશના અધિપતિના પુત્ર, શ્રીજયનંદન નામા સૂરીંદ્ર સમવસથા છે. આ પ્રકારનાં પુરોહિતનાં વચન સાંજલી હૃદયરૂપ પીયૂર રસના આસ્વાદથી ઉલ્લસિત શ્રયું છે મન જેનું, એવો તે શ્રીવલ રાજા, પોતાની સર્વ ક્ષત્રિ, તથા પરિવારથી યુક્ત ચાકો, તે જયનંદન નામા સૂરીંદ્રને વાંદવા માટે તે ઉદ્યાનમાં ગયો. ત્યાં જઈ પરિવારસહિત તે મુનિનું વંદન કહ્યું. પઠી સહુ કોઈ યથાયોગ્યસ્થાન પર વેઠા. ત્યારે તે સૂરીંદ્રે સુધાસમાન પોતાની વાણીયે કરી દેશના દેશનો પ્રારંભ કહ્યો. તે જેમ કે:-

હે જવ્યજનો ! આ સંસારને વિષે શુજાશુજ એવાં કર્મોયે કરી જીવ, ઊંચ નીચ કુલોને વિષે અવતાર લઈ ફલ્યાજ કરે છે ॥ યતઃ ॥ દેવોનૈરયિ-
કો રાજા, રંકોવિદ્યાન જડઃ પુનઃ ॥ સુલ્લી ડુઃલ્લી જવેદૂપી, કુરૂપશ્ચિત્રકર્મ-
જિઃ ॥ ૧ ॥ જંતુઃ કાલસ્વજાવાયૈર્હસિજિઃ કર્મરાશિગઃ ॥ વૃષવઋસ્તુ ધા-
ન્યાર્થ, ત્રામ્યતે જવકૂપકે ॥ ૨ ॥ યદાર્જયત્યસૌ પુણ્ય, મનુકંપાદિદેતુજિઃ
॥ અત્યંતં સ તદાઽઽપ્નોતિ, સ્વર્ગશ્રીપ્રમુખં સુખમ્ ॥ ૩ ॥ સદૈવ સેવ્યતે સાધુ,
લિંગમાર્લિંગિતવ્રતઃ ॥ શાંતોદાંતોગતક્રોધોઽ, શ્રુતેઽસૌ મોક્ષમદ્યમ્ ॥ ૪ ॥
નાવિર્જંવંતિ યત્રૈવ, જન્મમૃત્યુજરાદયઃ ॥ શુરૂં સૈઙ્ગાંતિકં ધર્મ, કુરુષ્વં સૌ
બુધાસ્તતઃ ॥ ૫ ॥ અર્થઃ-જીવ જે છે, તે વિચિત્ર એવા કર્મોયે કરી દેવ,
નારકી, રાજા, રાંક, વિદ્યાન, જડ, સુલ્લી, ડુઃલ્લી, રૂપવાન્, કુરૂપવાન્,
એવો ધાય છે ॥ ૧ ॥ વડી કર્મરૂપરાશથી વંધાયેલા જીવને કાલ સ્વજાવા-
દિ રૂપ સ્વેદુતો, ધાન્યને માટે વાંધેલા વેડના હાલરાની પેઠે જવકૂપની પર-
તો વારંવાર જમાડ્યા કરે છે ॥ ૨ ॥ વલી એ જીવ, જ્યારે અનુકંપાદિક દેતુ
યે કરી પુણ્ય ઉપાર્જન કરે છે, ત્યારે તે જીવ, અદ્રુત એવા સ્વર્ગશ્રીપ્રમુખના
સુખને પ્રાપ્ત થાય છે ॥ ૩ ॥ વલી તે જીવ, જૈનસાધુપણાના લિંગને ધારણ
કરી જૈનશાસ્ત્રોક્ત સાધુવ્રતને અંગીકાર કરી, શાંત, દાંત, ક્રોધરહિત હોય,

તે જીવ, અદ્ય એવા મોક્ષસુખને પ્રાપ્ત થાય છે ॥ ૪ ॥ અને જૈન શાસ્ત્રોક્ત
ધર્મારાધન કરનારા પ્રાણીને જન્મ, મૃત્યુ, જરા પ્રમુખનાં દુઃખો કોઈ
દિવસ આવતાંજ નથી. તે માટે હે સુદ્ધ એવા જન્યજનો ! શુરુ એવા
સૈદ્ધાંતિક ધર્મને અંગીકાર કરો ॥ ૫ ॥ એ પ્રકારની તે મુનિરાજની અમૃ
તમય દેશના સાંજણી શ્રીધસરાજા યોદ્ધયો કે:- હે મહારાજ ! આપે જે
કહ્યું, તે અદ્યરશઃ સત્ય છે, અને હું પણ આપના કહેવા પ્રમાણે ધર્મનું આ
ચરણ કરીશ. પરંતુ હે જગવન્ ! આ એક પૂઠવાનું છે, કે મારો ગિરિસુંદર
કુમાર અને આ ધીજો મારા જાણ શતવલ્લનો રત્નસાર નામક કુમાર છે તેને,
પ્રયાસ કહ્યા વગર પણ જે સંપત્તિયો મને નહિ, તે સંપત્તિયો વિના પ્રયાસે
સ્વતઃ આવી મને છે. માટે તે ઘેહુજણે પૂર્વજવોમાં શું પુણ્ય કહ્યા હશે ? તેમાં
મને ઘેહુજ વિસ્મય થાય છે, માટે હે મુનિવર્ય ! તે ઘેહુ જણના પૂર્વજવોની
સવિસ્તર દુકોગત કહિ આપો. એ સાંજણી તે શ્રીધસરાજાને જ્ઞાનનિધિ
એવા તે મુર્નોડે, ગિરિસુંદરના અને રત્નસારના શંખ અને કલાવતીના જ-
વથી માંનીને તે ચૌદમે જયે પ્રથમ ઐવેયકમાં દેવતા થયા, તે કહ્યું. અને
ત્યાંથી ધ્રુવી શેષ પુણ્યને જોગવવા માટે ત્રિશ્વવિરૂપાત એવા તે ઘેહુમાંથી એક
શ્રીધસને ત્યાં અને ધીજો તેના જાણ શતવલ્લ રાજાને ત્યાં આવી અવતર્યો છે
ત્યાં સુધીનો સવિસ્તર વ્યવહાર કહિ આપ્યો. અને વસી પણ કહ્યું કે, હે રા
જન્ ! આ તમારા ગિરિસુંદરને તથા રત્નસારને પ્રત્યેક જન્મમાં જે સંપત્તિનું
સુખ મને છે, તે સર્વ, તે ઘેહુજણે પ્રત્યેકજન્મમાં ચારિત્ર સ્વીકાર્યું છે, તેનું
ફલ છે. અને ઘેહુની મુક્તિ પણ તેવીજ રીતે જૈન ધર્માચરણથીજ થાશે ?
માટે એ ઘેહુને હાથ આ રાજ્યસંરક્ષિત જે મલી છે તેમાં તમારે વિસ્મય કરવો
નહિ. જુઠું. હે રાજન્ ! અનાજ ઉત્પન્ન કરવા માટે ક્ષેતી કરનારા ક્ષેત્રુતને
વિના પ્રયાસે સ્વતઃ જે ઘાસ મલી આવે, તેમાં તેને વિસ્મય શો કરવો ? તે
મ અનાજ સમાન મોક્ષરુણનો પ્રયાસ કરતા એવા તમારા ઘેહુ પુત્રરૂપ ક્ષે
ત્રુતને રાજ્યસંરક્ષિતરૂપ ઘાસ ઉત્પન્ન થયું, તેમાં શો વિસ્મય કરવો ?
વસી હે નૃપતે ! આ જગતમાં જે સુખ છે, તે પૂર્વોપાર્જિત પુણ્ય વિના પ્રાપ્ત
થાતુંજ નથી. જુઠું. તમને તથા તમારા જાણ શતવલ્લને જે કાંઈ આ જન્મમાં
રાજ્યસુખ મળ્યું છે, તે પણ પૂર્વજન્મને વિષે તમો ઘેહુએ કોઈ મુનિને શ્રદ્ધાથી

આહાર વહોરાવ્યો છે, તેનું ફલ છે. અને તમારા વેદુ જાણની સ્ત્રીયોને જે રાજ્યસુખ મલ્યું છે, તે પણ તમોયે જ્યારે સાધુને આહાર વહોરાવ્યો, ત્યારે તેનું તેણે ઘણુંજ અનુમોદન કર્યું હતું, તેનું ફલ મલ્યું છે.

આવાં વચન સાંજણી પાઠો વિસ્મય પામેલો શ્રીયસરાજા પૂછવા લાગ્યો કે, હે મુનિવર ! તે અમો વેદુ પૂર્વજન્મમાં કોણ હતા ? અને વહી અમોયે પૂર્વ જન્મે સુપાત્ર મુનિને શ્રદ્ધાથી કેવી રીતે આહાર વહોરાવ્યો ? અને આ સ્ત્રીયો પણ પૂર્વ જન્મે કોણ હતી, તથા અમોયે જ્યારે આહાર વહોરાવ્યો, ત્યારે તે વેદુ જણીયોયે કેવી રીતે અનુમોદન કર્યું ? તે વિસ્તારપૂર્વક કૃપા કરી કહો. તે સાંજણી જગદ્ધિતેષી પણ તે મુનિવર્યે તે ચાર જણના પૂર્વજન્મના સ્વરૂપને કહેવાનો પ્રારંભ કર્યો.

હે રાજન્ ! પ્રતિષ્ઠાનપુર નામા એક ગામ છે, તેમાં સુમેધ નામા એમ કુલ પતિ રહેતો હતો, તેને એક યંપ્ય અને ઘીજો શંકર, એવે નામે એ પુત્ર હતા. એને કાંઈ કરી તેનાં માતા પિતા મરણ પામ્યાં, ત્યારે તે વેદુજણને પાના ના સંસાર નિર્વાહની મોહોટી ચિંતા થઈ પડી. અને તે ગામના રાજાપાસે ઘી તેને લાજાંતરાય કર્મનો ઉદય હોશયી કાંઈ પણ વૃત્તિ મલી નહિ. થયાંત્ કર્મયોગે તેને ગામનાં કાંઈ પણ ઉચોગ મલ્યો નહિ. પરંતુ નિર્વાહ તો ચલાવવોજ જોઈયે, તેથી તે વેદુ વિચાર કરી હ્રસ્વોપાર્જન માટે પાન ઉત્તમ થયું કાંચનપુર નામા નગર હતું, તે તરફ જયા નિકલ્યા. કારણકે વિદ્વાન્ માણસોને પણ ઉદરનિર્વાહ માટે ઉચોગ કમ્યા વિના ચાલતું નથી. તો આ ઘીચારા મૂર્ખજનને ઉદર નિર્વાહનો ઉચોગ કરવો પડે, તેમાં કાંઈ જ આશ્ચર્ય છે ? કહ્યું છે કે ॥ શ્લોક ॥ બુદ્ધિતેવ્યાકરણં ન ગુર્યતે, વિના મિતેઃ કાવ્યરસોન પીયતે ॥ ન ઉદસા કેનચિદ્બુદ્ધતં કુલં, હિરણ્યમસ્ય ના નિઃકલ્પાઃક્રિયાઃ ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—કોઈ વિદ્યાનિમાની માણસને કોઈ ઉચોગી માણને કહેયું છે કે, વ્યાકરણ તથા કોઈ મનુષ્ય જો જૂન્યો હોય, તો તેણે કાંઈ વ્યાકરણનું જોજન થાતું નથી, તથા કાવ્યના અને સાહિત્યના પ્રયોગના જણનારા મનુષ્યથી કાંઈ કાવ્યરસનું પાન થાતું નથી, તેમજ યજ્ઞી વેદ જ પેલા માણસનું કુટુંબ જો જૂન્યે માતું હોય, તો તેણે કાંઈ તેમને વેદ સંત્ર લાવી જૂન્ય મટાઈ શકાતી નથી. માટે હે મુદ્ધ પુરુષ ! તું વિદ્યાનું અભિમાન મૂલી હિરણ્ય જે સુવર્ણનેનું અત્યંત ઉપાર્જન કર, કારણ કે સુવર્ણના

पूर्वोक्त व्याकरणाव्ययन वगेरे सर्व क्रियातु निष्कल ठे. अर्थात् ते क्रिया कांश्
उदरनिर्वाहमां काम आवती नथी. माटे ते पोताना उदरनिर्वाह माटे
कांचननगर प्रत्ये चास्या. त्यां चासतां चासतां रस्तामां कोइएक नगर आ
व्युं. त्यां जोजन समय घइ जवायी ते गाममां जइ एक जाइये कंदोइने
त्यांची मासपुडा मिष्टान वगेरे वेचातुं सीधुं. खइने पात्रो पोताना जाइ पासे
आव्यो, अने पत्री वेहु जण जमवा माटे उत्तम जसाशयवासा स्थानने शो-
धता शोधता चासवा साग्या. ज्यां घोडेक धूर जाय, त्यां तो ते गामनी न-
जीकमां एक मनोहर वन आल्युं, ते वनने जोइने वेहु जाइयो कहेवा सा-
ग्या के, आपणे आ वनमां जइ जोजन करीये. पत्री ते वनमां जइ जेवामां
जोजन करवा घेवा, तेवामां बंध्य अने शंवर ग्वांनिने प्राप्त घयां ठे गात्रो
जेनां तथा मासोपवास करी पारणा माटे जात पाणी बहोरवा माटे तेज
नगरमां जाता, बाचंयमोमां मुख्य एवा एक मुनिने दूरची जाया. तेने जां
इने हर्षे करी प्रफुल्लित घयां ठे गात्र जेनां, एवा ते बंध्य अने शंवर चितववा
साग्या के, अहो! मरुदेशमां जेम सुरतरुनां दर्शन घाय, अने जित्तारीना
घरमां जेम निधाननां दर्शन घाय. तेन आपखने आवा जंगलमां मध्या-
नकासे मनोहर एवा मुनिनां दर्शन घयां? एवी जावना जावीने ते मु-
निने पारणा माटे आदरची धामंत्रण करी घोडाव्या. अने पत्री जक्ति-
तावची जे कंदोइने त्यांची सावेतुं मासपूडा वगेरे अन्न हतुं, तेणे करी ते
मुनिने पडिआग्या. कहुं ठे के, वास्तव्यची, योग्यपणाची, परिज्ञानची,
शौदार्यची अने धर्मास्तिव्यची. आ पांच रीतची थापेसुं दान थापनार
माससने अत्यंत फलदायक घाय ठे. हवे जे बखते मुनिने दान थाप्युं,
ते बखते ते दानने, वनने विषे यक्षनुं पूजन करवा माटे ते नगरना रा-
जांनी बुद्धिसुंदरी अने बुद्धिसुंदरी नामा वे कन्यातुं आवीयो हत्ती, तेणे
दीधुं. ते जोइने अत्यंत हर्षयमान घइ एवी ते कन्यातुं घोडीयो के, हे
पांयजनो! वाह, वाह! तमोये ए दान जे दीधुं, ते योग्य पात्रनेज दीधुं
ठे, तेथी तमोये तमारा मनुष्यजन्मनुं साफल्य कसुं ठे. तथा ते दान
आपी तमोये तमारा हाथने पण सुखकृष्णमुख कस्य ठे, कारण के जे
हाथे आ जंगलने विषे तमोये जंगम कल्पतरु समान मुनिने जक्तिताव-
ची अत बहोराव्युं ठे. बडी हे पुरयकारक! आवा उत्तम दानची तमारा

सर्व पापनो प्रसय यइ गयो, तथा तमोये स्वर्गनां सुख पण संपादन-
 स्यां. ए निश्चे जाणजो. कारण के जे सद्धीधी सुपात्रमां दान देवानुं
 नयी, ते कदाचित् सद्धी घणी होय, तोपण शा कामनी? आ प्रमोने
 तेउर्य दीधेसा दाननी प्रशंसा करी वेहु कन्याउं घेर गइयो. थावी रीते
 अद्धाधी दान देनारा ते वंच्य अने शंकरे तथा ते दानने अनुमोदन कर
 नारी एवी ते वेहु कन्याउंये दृढ एवुं पुण्य उपाजन करयुं. अर्थात् ए
 चारे जणाये प्रौढ एवुं पुण्य उपाजन कयुं. कयुं ते के ॥ श्लोक ॥ आनंदा
 श्रुणि रोमांचो, बहुमानः प्रियं वचः ॥ किंचानुमोदना पात्र, दानजूपण
 पंचकम् ॥ १ ॥ अर्थः—जे दानने देती बखते प्रथम तो दान देनारनी चट्ट
 मां हर्षे करी तत्कास जल जराइ थावे. बीजुं वल्ली दान देनार माणसनी
 दान देती बखते सर्व रोमराजि विकश्वर थाय. श्रीजुं दान देनार, बहोरा
 थावेसा मुनिने जोइ. ते मुनिनुं मान करे के, थहो मुनिराज! पधारो.
 पधारो. चायुं दान देनार मनुष्य, दान थारीने बहारश थावेसा मुनिने
 अत्यंत मीनां वचन कहें के, हें मुनिर्य! था दान सइ थापे मारो महोश
 अनुग्रह कय्यो, अने मने कृतार्थ कय्यो. पांजमुं जे दान देतो होय, तेनी
 अनुमोदना करे के, थहो! धन्य ठे तमने? जे था प्रकार उत्तम पात्र जोइ
 दान थापे ठो? था पांच वानां जे ठे, ते दाननां जूपण ठे.

हवे ते वंच्य अने शंकर ते महामुनिने दान दइ ते दाननी अनुमो-
 दना करता करता स्यांधी चास्या. ते अनुक्रमे पोते जावा धारेसा कांचन-
 पुरे थाव्या ते गाननी बाहेर उद्यानमां एक थाग्रहृद् हतां. तेनी नीचे
 विग्राम खेवा घेवा. एवा ममयमां तो ते नगरने विपे ते गामना राजाने
 पट्टहस्ती मद चडवार्थी वृद्धो अने तेणे गाममां घणुंज तोफान कयुं,
 तेथी महोश कोसाइस यइ गयो. ते कोसाइसना शब्दने थाग्रहृदनी
 नीचे वेठेसा वेहु जाइयोपे सांजस्यो, अने ते सांजसीने तुगत ते वेहु
 जाइयो. विचार करवा साग्या के, थरे! था गाममां थावडो महोश
 कोसाइस केम थाय ठे? चासो थापणे जोइये. एम विचार करी ते
 वेहु जण तत्कास नगरमां थावीने ते गामना राजाना राजमहोसना
 दरवाजा पासो उठा रदा, नेवामां तो ते हाथी पण केटसांणक पागेने

एष्योचंश्च अने गुणसागरनुं चरित्र.

३६५

तथा हाटोने जांगतो, तोडतो, ज्यां ते वेढु जाइयो उजा ठे, त्यां आढ्यो. अने तुरत ते दरवाजो तोड्यो, त्यारे त्यां उजा रहेखा लोको तो जखदी पो तानो जीव सडने जागी गया. परंतु ते वेढु जाइयो तो त्यांने त्यांज उजा रखा. हवे अत्यंत चिंतामां पडेला चंद्रराजाये खेद पामी गाममां पट्ट वगडाव्यो के आ गाममां एवो कोइ शूरवीर ठे, जे आ मदोन्मत्त हस्तीने पांथे ? ते सांजखी वंध्य जे हतो, ते जखदी हाथीने पांधवा तैय्यार थ- यो, अने पठी तेणे ते हाथीनीं पासे जइ वरूपरिकर थइ, ते हाथीने जो- रथी हाकड्यो. त्यां तो हाथी जे हतो, ते प्रथम मदमां तो आवेखोज ह- तो तेमां वखी ज्यारे हाकड्यो, त्यारे तो महा क्रोधायमान थइ तेनी सामो आढ्यो. परंतु गजशिखाकुशल एवा ते वंध्ये युक्तिये करी ते गजने आडो अवखो खूब जमाडी घणोज खेद पमाडी वश करी लीधो. पठी जेम कोइ साधारण माणस कोइ एक बोकडाने तेना त्यानकपर पकडी लावीने पांथे, तेम तेणे ते हाथीने लावी आखानस्तंजमां पांथ्यो. आहुं ते वंध्यनुं उत्तम पराक्रम जोइने गामना रहेवासी सहु कोइ लोको जय जय शब्द करवा ला गया. पठी ते महापराक्रमा एवा वंध्यने चंद्रराजाये तुरत मानपुरःसर पोता नी पासे बोलावी आसन उपर येसारीने कछुं के, हे पराक्रमी पुरुष ! आ- तारा पराक्रमने जोइने हुं अत्यंत खुशी थयो वुं. माटे हास तारे जेवुं जो- इये, तेवुं वरदान माग्य. त्यारे राजाने प्रणाम करी ते वंध्य बोख्यो के, हे महाराज ! आपनां जे मने दर्शन थयां तेज, महोदो लाज थयो ? वखी आप जेवा राजानी थम जेवा लोकोने जो सेवा करवी. तेज परम वरदान . ते सांजखी मुनिने आपेला दानना प्रजावथी राजाये ते वेढुने एनी हाथी पण वधारे पगार थापी सेवक करी पांतानी पासे राख्या. एवी रीते पराकास सुख जोगवीने ते वेढु, कासधर्मने प्राप्त थइ युगखीया देव थइने वतस्या. अने ते दाननुं अनुमोदन करनारी एवी ने कन्याउ हती ते लोकनां सुख जोगवी मरण पामी तेज क्षेत्रने विपे ते वेढु युगखीया एनी स्त्रीयो थइने अवतरी. त्यां पण ते चारे जण कुरुक्षेत्र संवधियां जे दश कल्पवृक्षो सुख आपे, एटखां सुखोने तथा जेमां राग छेप नथी अहर्मिप्रणानी सरखां सुखोने एक देश ऊन त्रण पड्योपमना आयु पंत जोगव्यां. त्यांची कास करी ते चारे जण मनुष्यमां न. आवेतां

સૌધર્મ દેવલોકને વિષે અવતર્યાં. કારણ કે પૂર્વજન્મમાં તેડેએ એક દેશ
 ળાણું ત્રણ પદ્મોપમનું આયુષ્ય જોગવ્યું હતું. હવે ત્યાં સૌધર્મદેવલોકનાં
 ળન એવાં દેવાયુષ્યને પૂરું જોગવી ત્યાંથી આવી, પુંદ્રપુરને વિષે મહામત્ત
 રાજાની વિલાસવતી સ્ત્રીને વિષે તમો વેદુ, પુત્રપણે અવતર્યા ઠો. અને તમા
 રા પૂર્વજન્મની જે સ્ત્રીયો હતી, તેમાંથી એક સ્ત્રી તો પદ્મલંકુરુ પુરને વિષે મદ્
 સેન નામા રાજાની સુલદમણા નામે પુત્રીપણે ઉત્પન્ન થઈ. અને ધીજી સ્ત્રી
 જે હતી, તે વિજયનામા નગરને વિષે પદ્મરથ નામા રાજાની લદમણા એ
 નામે પુત્રી થઈ અવતરી છે.

હવે પ્રથમ મદ્સેન રાજાની સુલદમણા નામા જે કન્યા હતી, તે જાડ
 લોકોના મુલ્યથી તમારા ગુણગણનું વર્ણન સાંતલી તમારામાંજ આસક્ત થઈ
 અને તેથી તે કન્યાના પિતા મદ્સેને તમારી સાથેજ તેનો સંબંધ કર્યો. અને
 ધીજી પદ્મરથ રાજાની લક્ષ્મણા કન્યા જે હતી, તે પણ જાડના મુલ્યથી
 તમારા જાડ શતવલ્લ રાજાના ગુણગણનું વર્ણન સાંતલી તેમાંજ આસક્ત
 થઈ. તેથી તેના પિતાએ તેનો સંબંધ શતવલ્લ રાજા સાથે કર્યો.

તમો અત્યંત પરોપકારી હોવાથી કોઈએક સિદ્ધપુત્ર એવા શ્રીગુપ્તે આવી
 તમારી પ્રાર્થના કરીને કહ્યું કે, હે રાજન્! તમો જો મારા ઉત્તરસાધક
 થાત, તો મારે એક વિદ્યા સાધવી છે. કહ્યું છે કે ॥ શ્લોક ॥ મિત્રાણિ તાનિ
 વિદ્યુરેષુ જયંતિ યાનિ, તે પંક્તિના જગતિ યે પુરુષાંતરજ્ઞાઃ ॥ ત્યાગી સ યઃ
 કૃપધનોપિ હિ સંવિન્નામી, કાર્યં વિના જયતિ યઃ સ પરોપકારી ॥ ૧ ॥
 એવઃ પુમયેષુ સદૈવ ધર્મો, ધર્મે પ્રકૃષ્ટથ પરોપકારઃ ॥ કરોનિ યથેનમનં
 તતેજસા, સધર્મકર્મણ્યધિવેદધિકારી ॥ ૨ ॥ અર્થઃ—મિત્ર નેને કદેવો કે
 યારે પોતાનો મિત્ર દુઃખમાં આવે ત્યારે તેના દુઃખમાં જાગ લે. પંક્તિ
 તેને કદેવો કે જે જગતમાં પુરુષના હૃદયમાં રહેલા અનિપ્રાયને જાણી શ-
 કે. દાનદાર તેને કદેવો કે જેની પાસે ધન નથી તોપણ દાન દીધાત કો.
 અને પરોપકારી તેને કદેવો કે જે પોતાના સ્વાર્થ વિના પણ પારકો ઉપકાર
 કરે ॥ ૧ ॥ અને સર્વ પુરુષાર્થમાં ઉત્તમ પુરુષાર્થ જે જૈનધર્મ પામરો, તેજ
 છે. તે ધર્મને વિષે કોઈએ જીવનો ઉપકાર કર્યો, તે ઉત્તમ છે. તે માટે
 નથી યાત્રાં પરાક્રમનો નાશ જેનો ખર્ચો જે પુરુષ, પરોપકારને કરે છે, તે
 પુરુષ, અગ્નિષ્ઠ ધર્મકર્મને વિષે અધિકારી થાય છે ॥ ૨ ॥ આ પ્રકારનાં

चचन श्री गुप्तसिद्धतां सांजखी तमोये तेनुं साहाय्य करवुं कबूझ फसुं. प-
 ३१ ती ते श्रीगुप्तसिद्ध, धियासाधननी सर्व सामग्रीने ग्रहण करी. काखिचतु
 दर्शने दिवसे तमोने साधे खडने एक स्मशानमां गयो, अने त्यां जइ एक
 मंजुल यनावी त्यां मंत्र साधवा घेतो. त्यारे तमे जे दत्ता, ते हाथमां तरवार
 खडने उता रत्ता. एवामां तो मोढोटी माढोची कराख ठे मुख जेनुं, विजं
 सीना प्रकाश समान खास नेत्रबाजो, कृत्तिका, तरवार, खड्ग, मनुष्यनी तुंव
 खो, जेणे हाथमां खीपां ठे, महोटा उदरबाजो, काजखना पर्वत समान
 श्यामरंगबाजो, जेणे माणसना मुंडकानी माझा पदेरी ठे, एवो एक पिशाच
 आढ्यो. तेणे आधीने मंत्र साधवा घेतो ते श्रीगुप्तने केशे पकडी खेंचवा
 मांड्यो. ते केश पकडी खेंचता एवा ते पिशाचने जोडने तमो तेनी सामा
 दोड्या, त्यां ते पिशाच तेने खडने जाग्यो, पत्री आगस्त पिशाच अने पठ-
 षाडे तमे, एत धेहु जइ दोडवा लाग्या. एरी रीते दोडतां दोडतां महावन
 मां आढ्या. त्यां तो सवार पडी गइ, तेथी ते पिशाच पोताना स्थानप्रत्ये
 चाढ्यो गयो. ज्यां घोडी वार जुवो, त्यां तो तमे पिशाचने के श्रीगुप्तने
 कोइ पण वेकाणे दीठा नहिं, त्यारे तमो चोतरफा जोवा लाग्या, अने तम
 जोतां जोतां केटकेक दूर गया. परंतु त्यां पण तमने श्रीगुप्त के पिशाच
 कोइ मड्युं नहिं. त्यारे तमो मनमां अत्यंत खेद पामी विचारवा लाग्या के,
 थरे! ए पिशाच अने श्रीगुप्त, धेहु कयां जता रत्ता दशे? ज्यां एम वि-
 चार करां वो, त्यां तो तमे त्यांपी जरा दूर, विखाप करीने रुदन करती
 कोइएक कन्यानो शब्द सांजव्यो, तेथी शब्दानुसारे ते कन्या ज्यां रुदन
 करती होती त्यां गया. त्यां तमे एक दोरडापी गझामां फांसो नांगी, ते
 दोरडाने एक महोटा पडनी गाझे दांपीने मरवा नेप्यार घयेली एक क-
 न्याने जोइ. तया पत्री हें दिग्गजो! नया हें वनदेवीयां! मारा पिताये
 तो मने श्रीपञ्चराजाने वाग्वानपी आपेखीज होती, परंतु मारा मंदजा-
 ग्यने खीपे तेनाथी मारुं पाणिग्रहण ययुं नहिं. तेथी दवे हुं गझाफांसो
 राइ मरवा झुं हुं. तो दवे आंदिघी मरण पामी जे कोइ वेकाणे हुं अथ-
 तार खटुं, त्यां पण मारो ते श्रीपञ्चराजाज न्यामी धाजो. अने दवे ते नयमां
 श्रीपञ्चराजाने मारा न्यामी पावामां दाखनी पेठे विप्र दया देशो नहिं.

गयो ? अने ते डुष्टना हाथी तमो केवी रीते वूट्या ? ते सांजली श्रीशुभ घोड्यो के, हे मित्र ! तमे मने केश पकडी खेंची खइ जतां जे दीगो, ते सभ ते पिशाचनुं ऐंजजाखि कइतुं. वस्तुतः ते कांहीज न हतुं. अने तेमने तेतुं शामाटे देखाडयुं ? तो के ते पिशाचने, आ कन्याना मेलाप करावंचा तमोने थांहिं छाववा हता, ते माटे ते देखाडयुं. कारण के जो ते पिशाच एम न करे, तो तमो थांहिं आवां पण नहिं ? वखी मारो तो ते पिशाचे स्पर्श पण कस्यो नथी. तेम में मारी विद्या पण तमारा प्रतापथी साधी लीधी ठे. अने हे मित्र ! मारो तमारी पर अत्यंत स्नेह ठे, तेम उतां पाश तमोने में क्यांइ दीग नहिं, त्वारे मनमां दुःखी यइ तमने शोधतो शोधतो हुं आं हिं आब्यो. अने आ में जे तमने हास कहुं के, ए पिशाचे जे इंजजाख विद्या देखाडी ते आ कन्याने बरवा माटेज देखाडी ठे. ते में निमित्तना पां गजजथी कहेसुं ठे. कारण के हुं निमित्तशास्त्र जणेसो तुं. अने हे वयस्य ! हये तमे गंधर्वविद्याहथी आ कन्यानुं जखदी पाणिग्रहण करो. केम के हा सनो समय घणोज सुंदर, लग्नोज ठे. आवी रीते पोताना मतने अनुसर ती तेनी यात सांजली अत्यंत मनमां खुशी यइने तमोये तूर्णताथी त क न्यानुं गांधर्वविद्याहथी पाणिग्रहण कयुं. पत्नी ते श्रीगुप्तनी पदविद्याये करी तमो त्रये जण पुंदूरुरने विपे आब्यां.

हवे तमारो शतवत्स नामा जे सबु जाइ एतो, तेणे तमो याहार गयेजा होवाथी तमोने घणा दिवसपर्यंत दीग नहिं, त्वारे तेणे विचारयुं जे मां जाइ श्रीधर, केटखाएक दिवसोथी देखाना नथी, ते क्यां गया हशे ? माटे चाख हुं तेनी शोध करूं ? एम विचारी मोहोतुं सैन्य सइने, ते तमने शोधवा माटे चाख्यो. ते चाखतां चाखतां महाटवीने विपे आब्यो. त्यां तेणे एक तापसी स्त्रीयोनो आश्रम दीगो, त्यां तो ते आश्रममां रहेसी सर्वतापसी स्त्रीयो शोकाक्रांत ययेसीयो दीनीयो, एटसे त्यां रहेसी सर्व तापसी स्त्रीयो पोतानी तप प्रमुख क्रिया करतीयो नथी, अने रुदनज करवा करे. ते जोइने शतवत्सराजा पूत्रवा लाग्यो के ॥ गाथा ॥ रणे कयवासायां, तोडिय धण सयण नेह पामाणं ॥ साहू य जयवईत, किं सोप निर्ययनं तुम्हं ॥ १ ॥ अर्थः—अरण्यमां निवाम करनारी अने श्रोटी नांथ्यो ठे घन, अने स्वजनना खेहनो पाश जेणे अने जयवर्जित एवी आप नापमीयांतुं

आवुं शोक धवानुं कारण शुं ठे? ए वचन सांजली तापसीयो बोलीयो के हे सुंदर! अमारे जे कांइ शोक धवानुं कारण धन्युं ठे, ते सांजलो.

जयपुरनो पति एक पद्मरथनामा राजा ठे, तेनी सखीसमान रूपवाली एक सदमणा नामे कन्या ठे, ते गतरात्रे तेना पिताना मंत्री तथा सैन्य सहित आहिं आबी उतरी हती, ते शामाटे उतरी हती? तो के ते कन्या पुंद्रपुरना शतवल्गनामा युवराजनेज परणवामां उत्सुक हती, तेथी पद्मरथराजाये ते कन्याने शतवल्गनी साथे परणावा माटे पोताना मंत्री तथा सैन्यसहित मोकली हती. पत्नी तेने पुंद्रपुर जातां आहिं रात पडी गइ, तेथी ते आहिंज रात रही हती. हवे प्रथम ते कन्यानी मागणी किरात देशाधिप मयनना पुत्र कुंजरे करी हती, परंतु ते कन्यानी ते कुंजर साथे परणवानी इछा न होयायी तेना पिता पद्मरथे कुंजरने आपी नहिं, तेथी अत्यंत सामर्थ्य थयेलो कुंजर, ते कन्याने हरण करी लइ जवा माटे अक्काश जोइ फत्याज करतो हतो. तेथामां ते कुंजरे कोइना मुखयी सांजल्युं के, 'जेनुं तुं हरण करवाने इछे ठे, ते कन्याने पुंद्रपुरना युवराज शतवल्गनी साथे परणावा माटे तेना पिताये पुंद्रपुर जावा मोकलेली ठे, ते हाइ प्रथम मुकामे तापसीस्त्रीयोना आश्रममां आजनी रात रहेली ठे, माटे जो तारे तेनुं हरण करवुं होय, तो हाइ थाय एम ठे. ते सांजली कुंजर, शीघ्रतायी आबी अमो सर्वे जेम जोइये, तेम ते कन्याने गतरात्रि ये बलात्कारयी हरण करी लइ गयो ठे, तेथी अमने शोक घाय ठे, के ते बिचारी कन्या त्यां जरूर मरण पामशे. कारण के ते कन्या जो शतवल्गने परणे तोज जीवे एम ठे, नहिं तो ते जरूर मरण पामे एम ठे. माटे अमोने अत्यंत शोक घाय ठे. आवां वचन ते तापसीयोनां सांजली जेम ससगता अग्रिमां घृत होमे, ने ते अग्नि प्रज्ज्वलित थाय, तेम ते शतवल्ग राजा अत्यंत क्रोधांध यइ तस्काळ त्यांयी चाख्यो. कारण के प्राणप्रिया एवी पोतानी स्त्रीना हरणने मानी पुरुष, कोइ दिवस सहन करी शकता नयी ॥ यतः ॥ विश्वानरः करस्पर्शं, मृगेंद्रः श्वापदां स्वनं ॥ कृत्रियश्च परं हेमं, न सहते कदाचन ॥ १ ॥ वियातीर्थे विमलमतयः साधवः सत्यतीर्थे, सज्जातीर्थे कृष्युवतयो योगिनोऽज्ञानतीर्थे ॥ गंगातीर्थे विगतवयसो दानतीर्थे एहस्याः, धारातीर्थे धरणिपतयः कश्मलं हासयन्ति ॥ १ ॥ अर्थः—

अग्नि, करस्पर्शने सिद्ध, वीजा वनचरना शब्दने कृत्रिय, पारका हेतने
 कोष्पण दिवस सहन करी शकता नथी ॥ १ ॥ वली विद्या रूपतीर्थने
 विषे निर्मलबुद्धिवालाउ, सत्यरूपतीर्थने विषे साधुपुरुषो, लज्जारूप तीर्थने
 ने विषे कुलवती स्त्रीयो, ज्ञानरूपतीर्थने विषे योगी पुरुषो, गंगातीर्थने वि
 शृङ्गावस्थावाला जनो, दानरूप तीर्थने विषे गृहस्थजनो, धारातीर्थने वि
 हृथियारोनी धारा, तेने विषे मरण पामीने जूपतियो, पोत पोताना कष्ट
 पनुं हासन करे ठे ॥ २ ॥ हवे ते शतवत्स राजा तुरत जे रस्ते ते गये
 हतो, ते रस्तामां तेनां पडेलां पगलांने अनुसारे चाट्यो गयो, त्यां कन्या
 तुं हरण करी चाट्या जता ते कुंजरने मार्गमां सिंहनी पेठे मळ्यो. अने ते
 म्हाटो पडकारो करी कहुं के, हे पापी ! तें आ कन्यानुं हरण कहुं ठे
 पण तेनां फल हुं तुने हास आपुं तुं, ते ले, चाट्य. एम कहीने तेनी
 साथे म्हाटुं युद्ध करी तेनो पराजय करी ते लक्ष्मणा कन्याने लक्ष पावे
 वळ्यो. तेवामां तमने तथा तमारी स्त्री सुलक्ष्मणाने पुंदूरपुरमां मूकी आ
 शमार्गे घेर जाता एवा श्रीगुप्तसिद्धे लक्ष्मणा कन्यासहित आवता शत
 वत्सने दीवो. त्यारे ते श्रीगुप्त तेनी आगस गयो, जइने तेणे ते शतवत्सना
 कहेला सर्व समाचार सांजल्या. ने पठी जेनो ते शोधकरवा निकट्यो हतो,
 ते तमारा सुलक्ष्मणाने परणीने घेर आववा बगेरेना सर्व समाचार सांज
 ल्या. हवे ते शतवत्स पोताना लक्ष थवाथी. प्रथम खुशी तो हतो ज, तेमां
 वली तमारा आववाना तथा परणवाना समाचार सांजली वमणो खुशी
 थयो. अने पठी ते श्रीगुप्तने नमस्कार करी स्त्रीसहित पुंदूरपुरने विषे आ
 व्यो. त्यां आवी शुभ मुहूर्ते अद्भुत एवा आनंदने आपनारी एवी ते ल
 क्ष्मणानुं पोते प्राणिग्रहण करयुं. त्यार पठी हे श्रीवल ! अनुक्रमे तमो स्त्री
 पुरुष राज्यासननां अधिकारी थयां, अने ते शतवत्स तथा तेनी स्त्री युव
 राजपदने प्राप्त थयां. आवी रीते तमो तथा तमारो जाइ पूर्वजन्ममां मुनि
 ने दान देवाथी राज्यने प्राप्त थया ठो, अने तमारी तथा तमारा जाइनी
 स्त्री ते दानना अनुमोदनथी राज्यसुखने प्राप्त थयेलीयो ठे. माटे हे श्री
 वल ! आ प्रकारे तमारा पूववाथी तमारा वेहु पुत्रोना तथा तमारा बरे
 जणना पूर्वजवोनो संबंध में सविस्तर केलो.
 आ प्रकारनी शुद्ध एवी मुनिनी देशना सांजली तुरत ते चारे जणने

तिस्मरणज्ञान उत्पन्न थयुं. तेथी ते कहेवा लाग्यां के, हे जगवन! आपे
जे कहुं ठे, तेज प्रमाणे पूर्वे अमारुं वृत्तांत वनेयुं ठे; तेमां जरा पण असत्य
नथी. एम कहीने ते, मुनिना ज्ञाननी प्रशंसा करवा लाग्यां के, अहो! आ
केतुं आपेनुं केवलज्ञान ठे, के अमारुं पूर्वजवोमां जे वृत्तांत वन्युं हतुं, ते
सर्व आपे हस्तामलकनी पेठे दृष्टिगोचर जेवुं कही आप्युं. परंतु हे विजो!
ते आपना कहेला अमारा वृत्तांतमां एक पूठवानुं ठे के, आपे जे कहुं जे
“आ मारी सुखदमणानामा स्त्री उछाह यया पहेलां ज्यारे उद्यानमां क्रीडा
करती हती, त्यां कोइएक विद्याधरे तेनुं हरण कसुं, अने ते विद्याधर आ
सुखदमणाने उजड वनमां मूकी विद्या साधवा गयो.” तो हे माहाराज! ते
मंत्र साधवा गयेला विद्याधरनुं पत्री शुं वन्युं? ते कृपा करी कहे. ते सांज
स्त्री मुनिवर्य बोल्या के, हे श्रीवल! ए विद्याधर सुखदमणाने उजड वनमां
मूकी मंत्र साधवा गयो, ते त्यां जइ जेवामां मंत्र साधवा वेठो, तेवामां तो
ते वीचारानुं मंत्र साधनमां कांडक उठुं वधु ज्ञान होवायी तेने देवीये व-
ल्यो, तेथी ते विद्याधर, उन्मादे करी पीडातो थको मतिचंशने प्राप्त थयो.
पत्री जूख, तृपा, टाढ, तडको, तेणे करी दुःखित थयो थको घणोक काळ
वनमां भ्रमण करतो करतो कांपिद्वयपुरने विपे आब्यो. त्यां अठ्ठावीश मा.
हासधियुक्त एवा श्रीहरिपेण नामा मुनिने दोठा. तेने जोतांज ते मुनिना
तपोवसना प्रजावथी एक कृणमां तेनुं चित्तभ्रम वगेर सर्व दुःख जे हतुं ते
नाश पामी गयुं. त्यारे ते विचार करवा लाग्यो के, अहो! आ मुनिना प्रजाय
थकी हुं देवीये करेला वलरूप उपद्रवथी वुटो थयो? एम विचारीने परमप्री
तिथी ते मुनिने प्रणाम करी त्यां धर्मश्रवण करवा माटे वेठो, अने कहेवा ला
ग्यो के, हे जगवन! मुने धर्मानुं यथार्थ स्वरूप कहो. ते सांज स्त्री दयामु एवा
मुनि, धर्मोपदेश देवा लाग्या के, हे विद्याधर! जे जीव, ज्यांमुधी जिनोदित
धर्मने शंगीकार करतो नथी, त्यांमुधी ते जीवने दुर्गति तथा रोता, शोक
प्रमुख लाग्यो गमे दुःख आल्या करे ठे. अने ते जिनोक्तधर्मने जावे कर
स्वीकार करनारा प्राणीने तो स्वर्ग जे ठे, ते तो जाणे पांताना घरना श्यां
णामांज आब्युं होय नहिं? एम थाय ठे. तथा तेने मोक्षमुख पण जाणे
मीपमां आवीने रहुं होय नहिं? एम थाय ठे. अने तेने कल्याण तो दुःख
ज नथी. ते माटे हे खग! जो तुं परमात्ममुखने पामया इष्टतो हो, तो

में कहेला एवा जिनधर्मने श्रंगीकार कख. आ प्रकारनां धर्मतत्त्वरूप अणु
 तनुं कर्णपुटथी पान करी महा मोहविपनुं वमन करी विवेकचेतन्यने प्राप्त
 श्रद्धेने तेणे सर्व संवररूप चारित्र्यने श्रंगीकार कखुं. अनुक्रमे ते केवली क
 ने परमपदने प्राप्त थयो. आ प्रकारना धर्मफलने सांजलवायकी उत्पन्न थ
 येलो जे प्रमोदजर, तेणे करी पूर्ण चित्तवालो एवो ते नृपति, ते मुनिप्रा
 नमस्कार करीने कहेवा लाग्यो के, हे मुनीन्द्र! आपना प्रसादथी हाथ
 नधर्मनो सर्व गुण में सारी रीते जाण्यो ठे, माटे हवे आ तुष्ठ संसारपर
 ति थाती नथी, तेथी आ मारा राज्यनुं स्वास्थ्य करी हुं आपनी पासेवी
 चारित्र्यने ग्रहण करीश! ते सांजली गुरु बोढ्या के, हे राजन्! तमारो जे
 खरेखरो दीक्षा लेवानोज विचार ठे, तो तेमां हवे विघ्न न थाय, तेम त्वा
 करो. ते सांजली हर्षित थयेला ते श्रीवलराजाये घेर आवी, पोताना नाम
 जाइ शतवखने पोतानुं राज्य आपवा माटे फरमाव्युं के, हे जाइ! मां
 राज्य तमो स्वीकारो. कारण के हवे हुं प्रवज्या लेवा इहुं दुं. त्यारे ते शतव
 लराजा नमन करीने कहेवा लाग्यो के, हे देव! मने पण आप दीक्षा लेवा
 नी आह्वा आपो, के जे दीक्षाथी हुं पण दुःखरूप जज्ञथी जरेला जयंकर
 एवा संसारसमुद्रने तरुं? कारण के ते संसारसमुद्र, महाव्रतरूप बाह्य
 विना थीजी कौइ रीते तरातो नथी. त्यारे श्रीवलराजा बोढ्यो के, हे वरत!
 तम जेवा ज्ञाततत्त्व मनुष्यने तो एमज कहेवुं उचित ठे. परंतु हे जाइ!
 आपणा कुलपरंपराथी आवेला आ राज्यने तमो केटलाएक दिवस जोगवो
 अने त्यारे आपणा पुत्रो महेटा थाय, त्यारे तेनीपर राज्यचार आरोपण
 करीने प्रवज्या लेजो. एम तेने घणी रीते समजाव्यो, तोपण ते वात तेणे
 श्रंगीकर करी नहिं. त्यारे ते श्रीवलराजाये सर्व राज्यचार, पोताना पुत्र
 गिरिसुंदरकुमार पर नांखी अने युवराजपद ते रखसार कुमारने सौं
 पी, जिनप्रासादने विषे जइ प्रतिमानुं अर्चन करी, सत्पात्रोने महाज
 क्रिये करी दान दइ, दीन अने अनायजनोनो उद्धार करी चतुर्विधसं
 घनो पूजा करी, शतवख, सामंत, आमात्य, सेनापति, सार्यवाइ प्रमुख
 लोकोये सहित महेटा आनंवरथी गुरुनी पासे आवी, ते श्रीवल राजाये
 साथे आवेला शतवख सामंत प्रमुखनी साथे दीक्षा ग्रहण करी. पढी जेम
 गुरूपे कखुं, ते प्रमाणे घेतोनुं आराधन करी ते सर्वे महर्षियो थया.

हवे गिरिसुंदर कुमार अने रत्नसार पण पोते श्रावकना वार व्रतने धार
ण करी तीव्र ठे तेज जेनुं एवा थका पोताना राज्यने सुखे करी जोगवे ठे.
तथा पोताना पराक्रमे करी शत्रुवर्गने जीती सिये ठे, तेथी तेनी सामे धी
जा कोइ पण सुजटो रणयुद्धमां उजा रही शकता नथी. वली ते एवुं
तो दान आपे ठे, के जे दाने सर्वत्र दारिद्र्युं उन्मूलन करी नाखुं ठे. अ
र्थात् ते दानना प्रतापधी बीजा जे दानव्यसनी पुरुषो हुता, तेने जगत-
मां कोइ याचकज मसतो नथी, एटसे ते वेहु जाइयोये तेवुं दान आप्युं
के जगतमां कोइ याचकजनज रह्यो नहिं ? वली तेनुये मोहोटां अने उं-
चां एवां अनेक जिनप्रासादो कराव्यां. त्यां कवि उत्प्रेक्षा करे ठे, के ते
प्रासादो पर उंची खोडेखी ध्वजाठ पोताना जाणे चांचव्यथी स्वर्गने हस
तीज होय नहिं ? के हे स्वर्गपुरि ! तुं मनोहर ठो खरी, परंतु अमे जे नग
रीमां ठेये, ते नगरीनी शोजाने तुं अनुसर एम नथी. वली त्या प्रमाणे
जिनसाम्राज्य विस्तृत यवाथी सर्वजगज्जीवना बंधु दुख्य एवा साधुउन्नो.
शमरस जे हतो, ते पण अत्यंत शोजवा लाग्यो. अर्थात् जिनधर्मनो सर्व-
त्र उद्घोष होवाथी साधुउन्नो शमरस घशोज सुशोजित यवा लाग्यो. आ
प्रमाणे पयाशास्त्र श्रावकना धर्मने आराधतां थकां ते वेहु जाइयोना सर्व
दिवसो सुखमांज जवा लाग्या.

एक दिवसे जूमिने विषे चंद्रमा समान एवा ते गिरिसुंदरकुमारने रात्रे
शय्यामां सुतां सुतां पाठवी राते एक स्वप्न आय्युं, तेमां जाणे पोते एक
कल्पवृक्षन। शाखा उपरज रह्यो हांय नहिं ? एवुं देखवामां आय्युं, त्यां
तो तेने प्रतिदिन प्रातःकालमां जगाडवा आवनारा वादक लोकोये आधी,
नृप बगाडवा मांड्यां, तेथी पोते तुरत जागी गयो. अने तेणे पोताने आवे
खा स्वप्नना माहात्म्यने जाण्युं, जे थहो ! आ स्वप्नथी जरूर माहं सारुंज
याशे ? एम जाणी मनमां अत्यंत आनंदित ययो थको पंच परमेशीने नम
स्कार करी जेवामां ते शय्यानांथी उठवा जाय, तेवामां वली वैताखिक लो
को प्रतिदिवसना धारा प्रमाणे आवी स्तुति करवा लाग्या. ते जेम के
॥ श्लोक ॥ प्रतापकृतदोषांतो, जूजू-मोखिससत्पदः ॥ आरोहितनजोमागो,
युगपत्प्राप्तमुन्नतिम् ॥ १ ॥ अर्थः— हवे आहिं उदय यता सूर्यनुं अने गि-
रिसुंदर राजानुं ऐक्य करी स्तुति करे ठे के, हे राजन् ! हास आ सूर्य-

નો અને આપનો ઉદય સાથેજ થયો છે. હવે તે સૂર્ય કેહેવો છે ? તો કે પોતાનો પ્રતાર જે ઉદય, તેથી કહ્યો છે દોષ જે રાત્રિ, તેનો અંત અને આવો છે. અને આપ કેહેવા ઠો ? તો કે સ્વપ્રતાપે કરી કહ્યો છે દોષ જે પૃથ્વીમાં ઘનાં પાગો, તેનો અંત જેણે આ ઠો. વહી પણ સૂર્ય કેહેવો છે ? તો કે જૂનુ જે ઉદયાચક્ષુ પર્વત તેનાં મોઝિ જે શિશુરો, તેની પર પ્રસૂત કર્યાં છે પાદ એટલે પોતાનાં કિરણો એણે આવો છે. અને આપ કેવા ઠો ? તો કે જૂનુ જે અન્યસામેતાદિકરાજાઈ, તેના મોઝિ જે મુકુટો, તેણે કરી શોના પમાન છે પાદ કહેતાં ચરણ એમનાં આ ઠો. હવે તે સૂર્ય, ઉદ્ધતિને પામ્યા માટે નનોમાર્ગને આરોહણ કોણો છે, અને આપે પણ ઉદ્ધતિ એ મોકુતને પામ્યા માટે ધર્મરૂપ આકાશનું આરોહણ કરેશું છે. આ પ્રમાણના સ્વપ્ના આકર્ષને મણનાં પેતાલિકોનાં ઘચન સાંતલી તે રાજા, અર્યંન દર્પાપમાન પદો. વગેરે શબ્દામાંથી ઊઠી દંતધારન વગેરે ક્રિયા કરી વચ્ચાલેકાર ધારણ કરી પોતાના ગામની આદારના ઉદ્યાનમાં જે ઢેકામે જિનાસય છે, ત્યાં આપ્યો. ત્યાં આવી વિધિપૂર્વક ધીજિનજગવાનું અર્ચન કરી તે જગવાન બોલુનિ કરીને મંગેરાગે કરી રંગિત થયો થકો તે મિરિમુંદર રાજા જિનાસયથી આદાર નિકળ્યો. તેમાં તો તેણે એક આદ્યદુક્તની નીચે બેસેલા, પ્રશંત જેનું ચિત્ત છે આ, નવયોગનયુક્ત, જ્ઞાન. દર્શન અને ચારિત્ર, એ અથ રચોડે કરી અત્રકૃત, પાંચ માહાવ્રતને ધારણ કરવામાં શૂચીય, ધર્મ ધ્યાનમાં તપસ, નામાવ્રતની પર કરી છે દૃષ્ટિ એણે આ, કોણક મુનીશને દોડા. ત્યાં નો અર્ચન પ્રમદ થઈ ત્યાં જઈ મે પાંતને ઘટે તેમ ધ્યાનમાં ધેરા. ત્યાં તેને ધર્મજ્ઞાન દર મુનિયે પણ દેજના દેવાનો પ્રારંભ કર્યો. તે જૈન કે:-હે રાજન્! મદ્જન્વતાવચ્ચીત્ર અગાર, અને ધેનુગના કલ્પની ઠપમા અગાર છે, અને દેહજાણી પેઠે અમ્બિય આ આ મંગારને વિષે તનો પ્રીતિ કર્યો નહિ. વહી આ મંગારને વિષે દેહધારી મરે પ્રાણીયો ને નિરંતર જન્મ મરણનો ત્રય રહે છે, તથા યોગને જગનો ત્રય રહે છે. અને શરીરને મંગનો ત્રય રહે છે. તેથી મંગારમાં આંત્રા જીવને મુલતો આશા કોઈ નેકાને જેત નહિ. વહી માંત્રણો. આ મંગારમાં કોણક નેકાને કેરણકેક જનો, એકમ મહી મંગે કૂટે છે, અને કોણક નેકાને કેરણકેક એક મોહો, એકનાં મહી ગાન, નાન. ન્યય વગેરે આનંદ કરે છે. અર્થાત્ આ

जैनकथा रत्नकोष जाग सातमो.

आभी विनति करी के:-हे प्रजो! जेनुं नाम सांजखतां अत्यंत
 एवा श्री जयनंदन नामा मुनींछे आहिं आपणा उद्यानमां पाउ ध
 आ प्रकारनां वचन सांजखी ते गिरिसुंदरराजा तया रत्नसार, अत्यंत
 दित थइ गया. अने ते आनंदाविजावथी ससंभ्रमचित्र थइ पोताना
 सिंहासनथी नीचे उतरिने सात आठ पगलां ते वनपासकनी समीप
 अने जे दिशाये श्रीजयनंदनमुनींछ पधारेखा ठे, ते दिशाप्रत्ये नमन
 ते मुनींछना आववानी वधामणी आपनारा वनपासकने अगणित डग
 दान आप्युं. पठी मोहोटा आकंवर ने बेहु जाइयो, गुरुनी समीप आभी
 प्रण प्रदक्षिणा करी परमआनंद करी नमन करी योग्य स्थानकपर बेठा
 तयारे श्रीजयनंदनसूरिये देशना देवानो प्रारंज कथ्यो. ते जेम के:-हे जय
 जनो! दुर्लभ एवा आ मनुष्यजन्मने प्राप्त थयेला विवेकी प्राणीयांये जे
 जिनधर्मना आचरणने विषे जरूर यत्न करवो. कारण के आ जिनधर्म जे
 ठे, ते पिता, माता, बांधव, सुहृद, स्वामी, सारो अनुचर, सारी स्त्री, ते
 धर्मी पण वधारे सुखदायक ठे. आ जगतमां जिनधर्म समान कोइ पण
 धर्म हितकारी नथी, कारण के ते पूर्वोक्त माता पितादिक जन्मानरने विषे स-
 सहायक घातां नथी, अने जिनधर्म जे ठे, ते तो जन्म जन्मने विषे स-
 हायक थाय ठे. तेथी तमो सर्व, जिनधर्मनुं सेवन करां. नृत्त. धर्मविना
 माणस बिलकुल शोनतुंज नथी. कथुं ठे के ॥ श्लोक ॥ हस्त्यं नर्मदश्च
 निर्गतजबध्दं विना शर्वरी, निर्गंधं कृमुमं मरोगनजसं शयाविहीनस्तक.॥
 अर्थ:-अंतर्मदवालो, एटखे बहिर जन मद
 धर्म विना मानवः ॥ १ ॥ अर्थ:-अंतर्मदवालो, एटखे बहिर जन मद
 श्री जरतो एवो हस्ती, बेगरहित अश्व, चंडरहित रात्रि, निर्गंध एवुं
 प, जख विनानुं सरोवर, वाया विनानो पृष्ठ, खण्णरहित अश्व, पुण
 त पुत्र, चारित्ररहित यति, देव विनानुं देवाप्रय, ए सर्व जेम शोनतां
 , तेम मनुष्य पण धर्म विनानुं बिलकुल शोनतुं नथी. आ प्रकारनां
 निपतिनी अमृत समान देशना सांजखीने पोतानो जे चारित्र सेवानां
 हतो, ते सर्व कदी, ते बेहु जाइयो पोताने घेर आभी, राज्यसदृश
 या राजनारना बहिनमां समर्थ एवा पोताना सुरसुंदर पुत्रने जाणी,
 राज्यकारनार नांखी जिनशासननी प्रौढ प्रजावना करी, पाठा वं

गुरुनी पासे आख्या. त्वारे ते श्रीजयनंदन सूरियें ते वेहु जाइयोने दीक्षा
 थापी. पठी ते वेहु मुनिये थोडा दिवसमां अग्यार अंगोनुं अध्ययन कसुं.
 अने साधुनी क्रियाउर्जन विषे तत्पर, निरंतर साम्यने धारण करनार, तीव्र
 तपनुं आचरण करनार एवा ते वेहु मुनि, घणा दिवस पर्यंत चारित्र्यनुं से-
 धन करी अनेक राजाउर्जे अर्चित अने अनशन व्रतथी शुष्क धनुं ठे कसेवर
 जेनुं, निर्मल एवा अप्यात्मस्वरूपने जोनारा, निष्पापानुं नैवेकगोचर, स्व-
 परस्वजावना अवलोकनने विषे रत, निर्मम, निरदंकार यका समाधि मरणे
 करी मरण पामीने नवमा गैवेयकने विषे अहमिंद्र देवपणे उत्पन्न पया ॥
 यतः ॥ ईर्ष्याविषादरहितावहमिंद्रदेवो, तो दिव्यजोगमुखसन्धिमतो च
 तत्र ॥ प्रदीणचूरिदुरितो सविवेकमेक, त्रिशन्मितानि नयतो ननु सागराणि
 ॥ १ ॥ अर्थ—त्यां नवमगैवेयकने विषे ईर्ष्या अने विषाद तेणे रहित,
 दिव्य एवा जोग अने सुख, तेनी सन्धिने विषे आसक्त, दीण यइ गयां
 ठे महोटां दुरित जेनां, एवा ते वेहु अहमिंद्रदेवो, विवेक सहित एकत्रीश
 सागरोपम आयुष्यने जोगवता दृष्टा.

इति श्रीपृथ्वीचंद्र अने गुणसागरना चरित्रने विषे गिरिसुंदरनृपति, रत्न
 सार युवराज पितृव्यपुत्र, द्विवांधवाधिकारवर्णननामा अष्टमः सर्गः ॥ ८ ॥
 आदि सुधीमां पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरना शोख जब संपूर्ण पया ॥ १६ ॥

॥ अथ ॥

॥ नवमसर्गस्य बालावबोधः प्रारभ्यते ॥

॥ श्लोक ॥ जीवाज्जिनेन्द्रगीर्गंगा, स्वष्टसंवरदा हि या ॥ साधुहंसैः
 त्रिनाम्पक्ता, पंकाकुप्रजडाशयैः ॥ १ ॥ चतुर्कादंद्गीः फलं द्युत्वा, ततः पुण्या
 पशेषान् ॥ गिरिसुंदरदेवोय, मुत्पन्नोपत्र तनूण ॥ २ ॥ अर्थः—स्वष्ट संव-
 रने देनारी, साधुरूप हंसोणे आश्रय करेखी, पापरूपपंके करी व्याप्त एवा
 जडाशय पुरुषोयें त्याग करेखी एवी जे धीजीनेन्द्रनी पाणीरूप गंगा ठे, ते
 संततकास्र जपवती वत्तो. अर्थात् जप पामो. दवे कवि पदे ठे फे, हे
 पदपजनो! नवमा प्रेयेकने विषे देवना पयेंसो ते गिरिसुंदरकुमार, अरिहं-
 तनी पाणीनुं फल जोगवीने, पट्टसे जैनशास्त्र प्रमाणे नप नया जिना-
 राधन प्रमुख साधनथी देवलोकनुं मुख जोगवीने तेमांथी पय रदेसां शे.

પપુણ્યને જોગવવા માટે જ્યાં તે ઉત્પન્ન થયો, તે હું કહું હું, તે સાંનલો.

આ જરતસ્થરુને વિષે एक बंग (बंगाला) नामक देश ठे, तेमां स्वर्ति
कसमान, मणिजडित गृह्णी शोभाये करी व्याप्त, निरंतर कल्याण अं
सुख, तेने देवावाली, स्वर्ग समान, एक ताम्रालिखीनामा नगरी ठे. ते न
रीमां राजा जे ठे, ते इंसमान ठे. तेमां स्त्रीयो जे ठे, ते स्वर्गनी अप्सरा
सरली ठे. अने पुरुषो जे ठे, ते सर्व, देवसरखा ठे. ह्वे सर्व छेपिजनो
काल समान, सुहृद्जनोने कल्पवृक्षसमान, साम्राज्य राज्यनो अधिपती, ते
नगरीनो सुमंगल नामा राजा ठे. तेमनी श्रीप्रजा नामा पट्टराणी ठे. ते
प्रजा देवीना उदरसरोवरने विषे, पूर्वोक्त नयमधेयकमां अहर्मिड थये
ते गिरिसुंदर कुमार, त्यांथी चर्चीने हंसनी पेठे आढ्यो. त्यारे ते राणी
स्वप्नने विषे सिद्धतुं जेमां चिन्ह ठे, कुसुमे करी अर्चित, तज्जडित दंढवा
शब्दप्रमाण यती घृषरीयोत्री युक्त एवो एक उत्तम ध्वज दीगो. ते स्वप्न
यात पोताना स्वामीने कही, त्यारे तेना कहेवाची राजाये कथुं के, हे सौन
ग्यवसि! तमार उत्तम एवो पुत्र प्रगट याशे? ते सांजली श्रीप्रजाराणी ध
णीज उद्यास पामी. पत्नी ते राणीने जे कांइ वस्तुना दोहद उत्पन्न यया, ते
सर्व सुमंगलराजाये पूर्ण कल्या. एम करतां उयारे दश मास पूरा यया, त्यारे ते
राणीज जगतना सर्व जीवोना मरणने हरण करनार एवा पुत्रने प्रसव्यो. तेनी
वधामणी सुमंगलराजाये सांजली के तुरत, बंधीयानोने बंधीखानेची गोडा
व्या. तथा सुंदर एवां गीत, वाद्य, तेणे करी युक्त, सकलजनने आनंददायक
एवो पुत्र जन्ममहोत्सव कराव्यो. ह्वे ते पुत्र उयारे एक मासनो थयो, त्यारे ते
पुत्रनु तेनी माताये स्वप्नमां जोयेसा स्वजने अनुसार “कनकध्वज” एवुं नाम
पाट्युं. पत्नी जेम चंडमा दहाडे दहाडे कळाने प्राप्त थइ, तेजम्यी अने मोह
टो याय, तेम ए कुमार पण अनेक विद्या योगे कळाउने प्राप्त थइ महाने
सी तथा महोदो थयो, पटखे यौवनवयने प्राप्त थयो. ह्वे ते नयमधेयक
मां अहर्मिड थयेवो एवो रत्नसारकुमार, त्यांथी चर्ची ययां थयतव्यो? ते
कहे ठे. के नरमा धेयकमां अहर्मिड थयेवो एवो ते रत्नसारनो जीव, सां
ची ध्यवीने शेष पुण्य जोगववा माटे तेज राजांनी स्वयंप्रजा नामा बीत्री
स्त्रीनी कुचने विषे पुत्रपणे आढ्यो, अने अनेक्रमे दश मास पूर्ण ययाची
ते पुत्रनो पण जन्म थयो. त्यारे तेनो पण कनकध्वज पुत्र समान पुत्र.

नमसद्गोत्सव कराव्यो. अने तेनुं नाम "जय सुंदर" एवुं पाडयुं. पठी अन्तु-
क्रमे ते पण कनकध्वजकुमारनी पेठे यौवनवयने प्राप्त थयो. हवे पूर्वजवना
योगथी ते वेहु जाइयो परस्पर अत्यंत प्रीति राखे ठे. ते एत्री रीते के ते ये
हुने लखवा वंगरेतुं जो यत्किंचित् कार्य होय, तोपण ते वेहु एकज ठेकाणे
घेसी अने मलीने करे ठे. अने ते वेहु पापथी पराइमुख रहे ठे, तेउनुं महो
टा विद्वानो पण मान करे ठे. ते वेहु जाइयो राधावेधनी कलामां कुशल
होवार्थी प्रतिदिन राधावेदनो विनोद करे ठे. एक दिवस ते वेहु जाइयो
राधावेदनो विनोद करता हुता, तेवामां पोताना कोइ पण कार्य माटे कोइ
क स्थानपर सुरवेग अने शूरवेग नामना ये विद्याधरो आकाशमार्गथी जाता
हुता. त्यांथी ते विद्याधरे ते वेहु जाइयोने राधावेधना विनोदमां राधा ना-
मनी. पृतक्षीनी चक्षुने घाणथी विंधता जोया. तेथी तेउनुं एक स्थानमां
दृष्टिनिवेशादिक विज्ञान जोइने अत्यंत हर्षायमान थइ ते वेहु जाइपर आ-
काशमांथी पुष्पनी दृष्टि करी. अने पत्री ते पोताने घेर गया. आ प्रमाणे ते
कुमारोनी उपर थयेली पुष्पनी दृष्टि जोइने तेनी साथे रहेला तेना मित्रप्र-
मुख सर्व विस्मय पामी गया. अने तेनी सर्वत्र एवी बात प्रसरी के आ
कनकध्वजनुं तथा तेना जाइ जयसुंदरनुं तो आकाशचारी देवताउये पूजन
करुं! तेथी बात ते कुमारना पिता सुमंगलराजाये सांजली, तेथी अत्यंत
संतोष पाम्यो. हवे एक दिवस ते सुमंगलराजा सजामां येवेला ठे, तेवामां
उत्तर दिशामां गंजोर एवो तूर्योनो शब्द थवा लाग्यो. ते सांजलीने त्यां
येवेला माणसो तथा ते राजा सर्व विस्मय पामी गया, अने त्यां येवेला सर्व
सुजटो तो होत पामी गया. पठी सहु कोइ विचारवा लाग्या के, थरें! आ
ते शुं? कोइ परचक्रनो राजा थापणुं राज्य खेवा तो थाव्यो नहिं होय?
थावी रीते ज्यां ते सर्व विचार करे ठे, त्यां तो पोतानी उपरनाज आकाश-
मां तूर्यध्वनि थवा लाग्यो, ते सांजली सहु कोइ उंचुं जोवा लाग्या. त्यां
तो ते मार्गथी तेज ठेकाणे मनोहर रूपवाखा एवा कोइ वें विद्याधरना पुत्रो
उतरी नीचे थाव्या. तेने जोइने खुशी थयेला राजाये तेउने मानपुरःसर
उत्तम आसनपर वेसाव्या. त्यारे स्वस्य चइने ते वेहु विद्याधरकुमार, राजाने
विनति करी कहेवा लाग्या के, हे राजन! उत्तरदिशिमां सर्व पर्वतनो पति
एवो एक देताड्य नामा पर्वत ठे, तेमनी उत्तर अने दक्षिण एवी वेश्रेणियो

ठे. हवे घणाक ग्राम, नगर, आराम, तेणे सुशोजित एवी ते घेहु श्रेणिने
 विपे विद्याधर एवा सुरवेग अने शूरवेग नामा वे जाइयो रहे ठे. ते एकेक
 जाइने गुणथी तथा स्वरूपथी उत्तम, एवी सो सो कन्याउ ठे. एक दिवस
 ते सुरवेग अने शूरवेग विद्याधर कोइएक कामने माटे आ तमारा गाम
 पासेयी आकाशमार्गे वैमानमां वेसी चाह्या जाता हता. तेवामां तेउये आ
 तमारा घेहु कुमारने, पोतानी नीचे राधावेधनी विद्या साधता जाया. ते
 जोइने अत्यंत प्रसन्न यइ तेनीपर पुपनी वृष्टि करीने ते चाह्या गया. अने
 रपार पठी तेउये घेर आवी विद्याधरनी सजाने विपे आ तमारा कुमारोनी
 घणीज प्रशंसा करी. ते प्रशंसाने ते घेहु विद्याधरनी यशं कन्याउये सांज
 ह्मी, अने वस्ती ते कन्याउने प्रथम कोइ नैमित्तिके पण कथुं हतुं के जे पुन
 पो राधावेधना जाण हशे, ते तमारुं सर्वेनुं पाणिप्रहण करशे. ते नैमित्तिक
 नी गणीने पण संजारीने ते कन्याउये तमारा वे पुत्रोनी साथेज परणश
 नो निश्चय कथ्यो ठे. हवे आ प्रकारनो पोतानी सर्व कन्याउनो विना
 सांजह्मी नेतना सुरवेग अने शूरवेग नामा वे पिताउये एक नैमित्तिके
 घोडावी, ते यशं कन्याउना लग्न संबंधा दिवस जोइराह्यो. पठी तेज लग्न
 मां ते कन्याउने आपना पुत्रो साथे परणाववा माटे ते कन्याउने तथा तेना
 लग्नना उपस्कारने सइने ते विद्याधर आहिं आ गामनी बाहार आवेसा ठे.
 अने प्रथम थमोने आहिं मोकह्या ठे, तेनुं कारण शुं ठे? तो के तेउये जा-
 एयुं जे “आपणे मुमंगसराजाने प्रथम त्वर कथ्या विनाज अचानक त्यों-
 ना शब्दो करना आह्या ठेये, तो ते सांजह्मी तेने तथा गामना लोकाने
 ह्मोन आशे तथा वदेम पडशे के आपणा गामनो पराजय करवा परचर-
 नो कोइ राजा तो नहिं आह्यो होय? ते माटे प्रथम आपणा माणसने
 मोकह्मी तेमने आपणो आववानो उद्देश निवेदन करीये, तथा लग्ननी त-
 यारी करवा पण विनति करीये.” ते सांजह्मी मुमंगसराजा व्याकुलविन
 ययो यको विचारवा लाग्यो के, थरे! आ तो देख ठे, थने हुं तो मनुष्य हुं,
 ते थमारो घेहुनो संबंध केवी रीते थाय? नथा तेउने मारे मान पण केवी
 रीने थायवुं? आ प्रमाणे मुमंगसराजाने व्याकुलचित्तवासो जोइ तेना म-
 निमुंदर नामा प्रधाने जाण्युं जे आ मुमंगसराजा आहिं आवेसा विद्याध
 रोनो संबंधी थवा माटे गजराय ठे. ते माटे हुं नेने समजावुं? एम जणी

ते प्रधान घोड्यो के, हे विजो! आप जरा पण व्याकुलचित्त घाठ नईं. जुन, आ देवनुं जे संबंधी घबुं, ते तो पूर्वजन्मनुं ज्यारे घणुंज पुण्य दोय, त्यारेज थवाय ठे! माटे तेमां कांइ पण विचार न करतां अत्यंत खुशी थइ आपणा पुत्रने पोतानी मेले घसो कन्यानुं परणावा आवेसा सूरवेग अग्ने शूरवेग नामना विद्याधरोने सामैयुं करी नगरप्रवेश करावी सारा उतारा आपो. अग्ने विवाहोत्सवनी सर्व तैय्यारीयो करावो. आ प्रकारनां मंत्रीनां वचन सांजली ते राजा अनुद्विद्धचित्तयुक्त थइ, प्रथम पोताना नगरने सा री रीते मुशोजित करी अनेक प्रकारना वाद्यो वाजते घणाज हाथी वगेरे उपस्कर सइ तथा घणाक माणसोने सइने ज्यां ते विद्याधरो उतस्या ठे, स्यां आव्यो. पठी ते सुमंगलराजाने जोइ सर्व विद्याधरो उजा थइ यथायोग्य रीते मइया. अग्ने राजा पण ते सहुने मइयो. पठी परस्पर कुशल प्रश्न पूठी, ते विद्याधरनी प्रशंसा करी एक धीजानुं परस्पर मान कथुं. तदनंतर ते विद्याधरोने गाजते वाजते पोताना गाममां तेडी लावी उत्तम उतारा आ प्या. अग्ने नैमित्तिकना कइवा प्रमाणे सप्रनो समय ज्यारे आव्यो, त्यारे सु रवेगे पोतानी सो कन्यानुं सुमंगलराजाना ज्येष्ठपुत्र कनकध्वजकुमार साधे परणावीयो. तथा शूरवेगे पोतानी सो कन्यानुं तेना जाइ जयसुंदरनी साधे परणावीयो. ते वखत मण्डिजडित कुंरुस वगेरे आचरणोथी नूपित एवी केटलीएफ विद्याधरीयो नृत्य करवा लागीयो, अग्ने कपूर प्रमुख सुगंध द्रव्य उरुवाथी दिशानुं मात्र सुगंधमय थइ गइ. अग्ने जाट, चारण, मागध, धंदी, गायको, वादको, गांधर्व प्रमुख सहु कोइ अत्यंत प्रसन्न थइ, पोत पोतानुं कार्य करवा लाग्या. एवी रीते महोदो महोत्सव वरताणो. हवे अ-संद आनंदने विषे मग्न एवा ते विद्याधरोना केटलाएक दिवसो त्यां सुख-मां, एक क्षणनी पेठे व्यतीत थइ गया. त्यार पठी ते सूरवेग अग्ने शूरवेग विद्याधरो, सुमंगलराजानी रजा सइ पोताने घेर जावा तत्पर थया. ज्यारे ते प्रयाण करी चाइया, त्यारे तेउने पोतानी कन्यानुंथी जुदा पडवाना दुःखे करी आंखयोमांथी अश्रु पडवा लाग्यां. पठी ते कन्यानुंना विरहदुःखे करी दुःखित थका पोताने गाम आव्या. हवे आ प्रमाणे ते घेहु कुमारोमां प्र-त्येकने सो सो कन्या परणी, तेथी तेउनी आखा विश्वमां घणीज कीर्ति थइ अग्ने ते घेहु कुमारो नवोदा एवी पोतपोतानी स्त्रीयोनी साधे जेम सुर

કુમારો અર્ધનૃસિંહ સાથે ક્રોડા કરે, તેમ ક્રોડા કરવા લાગ્યા. પત્ની તેને કુમારોના ગુણોથી આકૃષ્ટિતવાણી એવી ઘણીક કન્યાઓએ દૂરદેશથી આવ્યા, તે બેઠું કુમારોની સાથે પોતાનો ઝઘાહ્ કહ્યો. આવો રીતે તે બેઠું કુમારમાં એકેકાને પાંચનો પાંચસો સ્ત્રીઓ સાથે ઝઘાહ્ થયો. અર્થાત્ એક જાણને પાંચસો પાંચસો સ્ત્રીઓ થઈ. વહી જરતાઈના રાજાઓએ તેને દૃષ્ટ, મન વગેરે જેટ મોકલાવી આપી. આ પ્રમાણે માહાપ્રતાપી એવા તે બેઠું જાણ્યો થાંજ રહીને અનેક જોગો જોગવે છે. એક દિવસ પોતાના પ્રતાપથી જેને અનેકરાજાઓ નમે છે, તથા જેને સ્ત્રીઓ તથા સંપત્તિ પણ ઘણીજ છે, એવા પોતાના બેઠું પુત્રોને જોઈને સુમંગલરાજા વિસ્મય પામી ગયો. શને પ્રાતઃકાલે જિતમાં ચિંતવવા લાગ્યા કે, અહો! આ મારા પુત્રોનું તો પૂર્વે પાર્જિત પુણ્ય અગણ્ય દેખાય છે. કારણ કે તેના સર્વે જૂચર રાજાઓ તથા રેશ્મી રાજાઓ જૂઠા થઈને રહ્યા છે. વહી આવી સર્વ સંપત્તિ જે છે તે કાંઈ, જીવને કોઈ દિવસ પૂર્વકૃતપુણ્ય વિના મલતી નથી. કહ્યું છે કે ॥ શ્લોક ॥ માતંગપૂગાસ્તુરગમ્ય તુંગાઃ, રયાઃ સમર્થાશિકટાનટોધાઃ ॥ બુદ્ધિઃ સમૃદ્ધિનુંવને પ્રસિદ્ધિઃ, પુણ્યાત્તનો સ્વાદતુલ્યં વલ્લં ચ ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—આ જગતમાં મનુષ્યને હસ્તીપોના સમૂહ, તથા ઝંચા અને મનોહર એવા અશ્વો, મજબૂત એવા રથો, શિકટ એવા મુનટોના સમુદાય, રૂઢી બુદ્ધિ, ઘણી સમૃદ્ધિ, પ્રગ ધુવનને વિષે પ્રસિદ્ધિ, શરીરને વિષે અતુલ્ય એવું વલ્લ, એમાં પૂર્વકૃત પુણ્યથી પ્રાપ્ત થાય છે. માટે આવા મનોહર અને મહાપુણ્યશાળી જેને પુત્રો છે, તથા સંસારના સર્વ જોગ જેણે જોગવ્યા છે એવો જે હું, તે મારે હવે કાંઈક પરશોકને માટે સાધન કરવું, તેજ ઓચિંત છે. પરંતુ તે પરશોકનું સાધન તો સદ્ધર્મના સેવન વિના થાતુંજ નથી. વહી આ જગતમાં સદ્ધર્મોપદેશ થતો હોય છે ॥ યતઃ ॥ સદ્ધર્મોદ્યુક્તો લોકે, સર્વ પાત્કિનોયતઃ ॥ નિયંત્રિગેધિનિપ્રયે, મધ્યધર્મં વદત્યદ્રો ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—આ જગતમાં સર્વ પાત્કિનો હોયથી સદ્ધર્મ જે મલ્લો છે, તે ઘણોજ હુકમ છે. કારણ કે તે પાત્કિનો પોતપોતાના પરસ્પર વિરોધક પ્રયોગો પાત પોતાના ધર્મને સત્ય કહે છે, અને ધીજો સત્ય અને માન્યૂત હોય તો પણ તેને છોટો કહે છે. તેથી સત્યચારી કોણ અને અસત્યચારી કોણ? એનું કાંઈ મધ્યર પડતી નથી. ગુરૂ. મનુષ્ય જે છે, તે સદ્ધર્મના ઉપદેશને પાતાના

कल्याण माटे सेवा झरे ठे, तेमां कदाचित् अज्ञानने सीधे मनुष्यधी को-
इक अक्षिकवादीनो उपदेश सेवाइ जाय. तो तेनो मोक्ष घावो तो छूर
रखो, परंतु ते विचारानो उत्तरो नरकपात घाय ? एम विचार करी ते सुमं
गलराजा, पोताना मतिसुंदरनामा प्रधानने पूठे ठे के, हे मंत्रिन् ! महा-
री मोक्षकारक एवा धर्मना थाराधननी झा घइ ठे, परंतु था जगतमां
पाखें धर्म घणा ठे अने हुं ते वायतमां अविज्ञात हुं, तेथी धर्मोपदेशने
पदसे कोइएक पाखेंनीथी कदाचित् मने अक्षीकशास्त्रनो उपदेश घइ
जाय, तो मारे धर्माचरण करवाने पदसे अधर्माचरण घइ घाय, तो पळी
मोक्षप्राप्ति तो छूर रही; परंतु तेने पदसे मारो नरकपात घइ घाय, तो
पळी हुं शुं कहं ? थावां सुमंगलराजानां धर्मास्तिकपणानां वचन सांजली ते
मंत्री पोह्यो के, हे प्रजो ! थापने जे धर्मांराधन करवुं, ते विपे मारो मत
तो एवो ठे, के थापे सह कोइ धर्मवाज्ञानो धर्मोपदेश सांजल्यो. तेमां व-
सी जे धर्मोपदेशमां संसारव्यवहार अने विषयजोग, तेनी वात न थाये,
ते धर्मोपदेशने उत्तम जाणी तेनो थंगीकार करवो. अने थाराधन पण ते
उपदेशमां कहेसा धर्मनुंज करवुं, तेथी जे थापे धारेसुं फल ठे, ते मलशे ?
अने वखी जे धर्मोपदेशमां संसार व्यवहार तथा विषयनी वार्त्ताठ थाये,
ते धर्मोपदेशनो त्याग करवो. कारण के ते उपदेशथी धर्माचरण करनारनो
नरकपातज घाय ठे. था प्रकारनुं मंत्रीनुं वचन सांजली राजा अत्यंत उ-
स्ताद पाग्यो, थाने वखी मनमां एढीकरण करवुं के जेम था मंत्री कहे ठे,
तेमज करवुं. एम निक्षय करी जेवामां पोतानी सजामां जइ वेवो, तेवामां
तो थाकाशमां महोष्टो देवोनो करंखो पुंडुनिनो शब्द घवा लाग्यो, तथा
जपजय शब्द पण घवा लाग्यो. ते सांजली गामनां सर्व सोक, तथा राजा
प्रत्यंत विस्मय पानो थाम तेम जावा लाग्यां. त्यां तो अचानक वनपात्रके
वावी हाप जोडी विनत्री करी के, महाराज ! थापणा नगरनी घाटारना
यानने विपे मूर्त्तिमान् जाणे धर्मज होय नहिं ? एवा श्री स्वयंवरनामा
नि धारेसा ठे. वखी तेमने थाज प्रातःकाखमां केवसज्ञान उत्पन्न पयुं
तेथी तेमना परपारविदमां ग्नेहे करी, कमसमां जेम व्रमराज सीन
र, तेम देवतां सीन घइ जाय ठे. माटे हे स्वामिन् ! ते नगवाननुं जे
न करवुं, तथा तेउनी पासथी जे तत्त्वज्ञान खेवुं. ते थापने उचिन ठे.

आवां वचन सांजली सुमंगलराजा अत्यंत हर्षायमान बयो. कारण के पोते सख्मोपदेश लेवानी इच्छा करतो हतो, तेवामां तो श्रीस्वयंवर मुनिना पधारवाना समाचार सांजल्या ? हवे सुमंगलराजा, चार प्रकारना सैन्यसहित ते गुरुनी पासे आब्यो, अने तेमनी स्तुति करी नमस्कार करी योग्यस्थान पर चेतो. त्यारे केवलीजगवाने धर्मोपदेश देवानो प्रारंज कस्यो के, हे जय्य लोको ! अपार अने जयंकर एवा संसाररूप बनने विपे सिद्धिनी प्राप्तिने इच्छता एवा प्राणीयोने शुद्धमार्ग मलबो घणोज दुर्लभ ठे, अने कुपंधो तो घणोज ठे के जे पंधोने विपे मोह पामेला जीवो, विचारा घणा मोहानि-सायी होय ठे, तो पण तेने ते मोह न मलतां उलटुं जयंकर एवुं दुःख प्राप्त थाय ठे. जुठ, आ संसाररूप बनमां द्वेपरूप व्याघ्र ठे, रागरूप उत्कट सिंह ठे, मोहरूप राक्षस ठे, क्रोधरूप दावानल ठे, मानरूप पर्वत ठे, कपटरूप कुमार्ग ठे, लोजरूप उंनो कूबो ठे. हवे ते संसारारण्यमां फरता एवा जीवो पूर्वोक्त ते कूबामां स्वखन थइ पडी जाय ठे. वली तेमां फरता प्राणी यो तृष्णारूप तापथी तप्तयका विषयरूप विषवृक्षोनी नीचे ज्यां विश्राम लेवा घेसे ठे, त्यां तो ते विचाराउं ते विषय विषवृक्षोनी ठापायी चैतन्य रहित थइ जाय ठे. वली तेमां फरता जीवोने धूर्तरूप कुगुरुं कुमार्गमां खइ जाय ठे, त्यां ते थइ जीवो दिह्मूढ जेवा थइ जइ दुर्गतिरूप गुहाने विपे पेसी जाय ठे. तथा ते संसारवनमां पडेला प्राणीयो विघ्नरूप बांसडाठ नी जाखमां पड्या यका तरफडीयां खाइने त्यांने त्यांज मरण पामे ठे. आ प्रमाणे मूढ जीवो जे ठे, ते आवा जवकांतारमां फरता यका दुःखी थाय ठे, परंतु ते बननो कोइ रीते पार पामता नथी. ते माटे हे जय्यजना ! संसाराटवी ना कुमार्गनो त्याग करी जेमां सायय धर्मनुं वर्जन ठे, जेमां शत्रु मित्र नगरे सर्व प्राणीयो समान ठे, जे मार्गने केवलज्ञानी तीर्थंकर जगवाने मोक्षमार्ग कह्यो ठे, एवा ते शुद्ध अने सारा मार्गमां चाखवा प्रयत्न थाउं. जे शुद्धमार्ग मां चाखवायी तमोने परम निवारणरूप नगर पण जसदी उपलब्ध थाय ?

आ प्रकारनी गुरुना मुख्यथी देशना सांजली सुमंगलराजाये विचारुं के मारा मंत्रीना कहेवा प्रमाणे आ धर्मोपदेश, संसारव्यवहारनो निषेध कारक ठे माटे आ उपदेशज ग्रहण करवो. एम निश्चय करी ते केवलीने विनती करो कहेवा सांग्यो के, हे जगवन् ! आपनां आ दास कहेसां वच

ન, મેં સર્વ સર્વેલાં, પ્રતીત્યાં, જાણ્યાં. વહી તે વચનોથી મેં જાણ્યું પણ છે, કે ધ્યા જે લોકિક દેવ છે, તે રાગદ્વેષાદિકે કરી દૂષિત છે. જુઠું. તે દેવો, સ્ત્રી, શત્રુ, ગીત. રાગ, દ્વેષ, ઠણ પ્રમુખે કરી અમારા જેવાજ છે. તો તે દેવ, એકાંતે અમારા કેમ હિતકારી હોય? અને તેવાજ દેવને દેવ કરી માનવાના ઉપદેશ કરનારા કુગુરુનો કહેલો ધર્મ પણ મોહશ્રી મેલવવામાં કેમ સમર્થ થાય? ના નજ થાય. તે માટે આપે કહેલો શ્રી જિનેશ્વરપ્રણીત માર્ગ છે, તેજ મારે પ્રમાણ છે. વહી હે જગવન્! નિધાનનો પેઠે અતિદુર્લભ એવો આ જિનધર્મ પ્રત્યક્ષ રીતે આપ જેવાના સમાગમથી મલે છે, એમ જાણે છે, તો પણ જે અધમજનો છે, તે આ જિનધર્મને અંગીકાર કરતા નથી, તેથી તે જનો, સંસારને વિષે દુઃખ અને દારિદ્ર્ય વગેરે ઉપદ્રવોના પારને ક્યારે પણ પામનાર નથી. એમ કહીને વહી તે વિચાર કરવા લાગ્યો કે, મારે તે આવી પારકી પીડા કરવાનું શું પ્રયોજન છે? મારે તો જેમ મારું સારું થાય, તેમજ કરવું યોગ્ય છે. એમ વિચારી તે ગુરુને કહેવા લાગ્યો કે, હે પ્રજો! હું તો હવે આપની પાસેથી ચારિત્ર ગ્રહણ કરવાની ઇચ્છા કરું છું, માટે કૃપા કરી મુને ચારિત્ર આપો. ત્યારે મુનિ વૉદ્યા કે, હોરાજન્! આ તો તમે ઘઘુજ સારું ધાર્યું? પઠી તે રાજાએ તત્કાલ પોતાને ઘેર આવીને પ્રશસ્ત એવા મુહુર્તને વિષે પોતાના ય્યેષ્ઠ પુત્ર કનકધ્વજ કુમારને રાજ્યગાદીપર બેસારી સામંત, આમાત્ય, તેણે સહિત મહોટા મહોત્સવથી શ્રીસ્વયંવરગુરુની પાસે જઈ તેમના ચરણકમલમાં નમન કરી મનોહર એવા ચારિત્રને ગ્રહણ કર્યું. હવે તે કનકધ્વજ રાજા, તથા યુવરાજ જે જયસુંદર એ વેહુ, રાજ્યને પાલવા લાગ્યા. તે ઘણાક એવા રાજ્યજોગને જોગ્યે છે, તો પણ તેમાં આસક્ત ન થતાં મનને વિષે પોતાના પિતાએ લીધેલા ચારિત્રનું જ અહોનિશ ધ્યાન કહ્યા કરે છે, કે જેમ અમારા પિતાએ ચારિત્ર ગ્રહણ કર્યું તેમ અમો પણ હવે તે ક્યારે ગ્રહણ કરશું? વહી જેઝના ગુણોધનું ગાન કિલ્લરીયો કહ્યા કરે છે, તથા જેઝનાં ચરણોને ઝરતારૂના મહોટા મહોટા રાજાઈ પૂજ્યા કરે છે, એવી તે-ઝંતી મહત્તા છે, તો પણ તે મહત્તામાં આસક્તિ ન રાખતાં કેવલજ્ઞાની ગુરુના સમાગમની જ ઇચ્છા કહ્યા કરે છે. તથા તેઝંતી ગજ, અશ્વ, રથ, તથા રત્નપ્રમુખે કરી સંપન્ન છે, તો પણ તેમાં લુબ્ધ ન થતાં કેવલ નિરંતર શમસાગરમાં જ નિમગ્ન થઈ રહે છે. વહી તેઝંતીને મોહરૂપવિશાચ કિંચિન્માત્ર પણ સ્પીજ

પમાડી શકતો નથી. અને તે કનકધ્વજ તથા જયસુંદરના રાજ્યમાં અરિ તો એક રથના ચક્રપરજ છે. તથા કટક તો વાહુના ચૂપણમાંજ છે, અને યુદ્ધ તો મહાસ્રોતોની રંગજૂમિમાંજ છે. તેમ મારે એવો શબ્દ તો સોગઠાંવાજીની રમતમાંજ ઘોલાય છે, અને વંધન તો સ્ત્રીયોના કેશપાશમાંજ છે. અર્થાત્ તે પૂર્વોક્ત મર્વવસ્તુ તે કહેણે ઠેકાણે છે, પરંતુ કનકધ્વજ રાજાના રાજ્યમાં નથી.

હવે તેવા ઉત્તમ રાજ્યનો અધિપતિ કનકધ્વજરાજા, એક દિવસ પ્રાતઃ કાસમાં શય્યામાંથી સૂતો ઊઠ્યો, ત્યાં તો પ્રતિદિન સવારમાં જગાડાયા આવતા એવા મંગલપાત્રોનો આવેલી સ્તુતિ કરવા શ્રાવ્યા કે, હે સ્વામિન! શ્યાપના સમસ્તજૂમંરુલમાં પ્રસરેલા પ્રતાપને જોડેને હાસ સૂર્ય જે છે, તે સહ્યા પામી ઉદયગિરિમાંજ તુષી રહેલો છે. શ્યામ કહેવાથી તે મંગલપાત્રોએ કનકધ્વજરાજાના પ્રતાપની પ્રશંસા પણ કરી, તથા અરુણોદય પડ્યો છે માટે જામત થાઉં. પત્ની વિનતિ પણ કરી. તે સાંભળી શય્યામાં પેઠેલા તે કનકધ્વજરાજાએ વિચાર કર્યો કે, અહો! મંગલપાત્રો કહે છે કે, શ્યામી પૃથ્વીમાં તમારો પ્રતાપ પ્રસર્યો છે, તે શ્યા કેટલી પૃથ્વી છે, તથા તેમાં કેટલી મારે વશ છે, અને કયે કયે ઠેકાણે મારો પ્રતાપ પ્રસર્યો છે? તેની તો મને ગ્યરજ નથી; માટે તે સર્વની તો જો હું દિગ્યાત્રા કરવા જાઉં, તો માલમ પડે. માટે હાસ મારે દિગ્યાત્રા કરવાજ જાઉં? એમ નિશ્ચય કરી પાત્રો વિચાર કર્યો કે, હા, હું દિગ્યાત્રા કરવા તો જાઉં, પરંતુ તેમાં મારે પાંચ કાર્ય તો અવશ્ય કરવાં. તેમાં પ્રથમ શું કરવું? તો કે જે કોઈ ઠેકાણે પૂર્વપુરુષોએ કરાવેલા તીર્થંકર જગવાનનાં પ્રાસાદો હોય તે પ્રાસાદને, તથા વચ્ચી જે ઠેકાણે તીર્થંકરોનાં જન્મ, દીક્ષા, જ્ઞાન અને નિર્ણય થઈ હોય, તે જૂમિને વિષે વનાવેલાં પ્રાસાદોમાં વિરાજેલા જે જિનજગવાન હોય, તેને મારે વાંટવા. તથા બીજું શું કરવું? તો કે પૂર્વે માહાપુરુષોએ કરાવેલાં અને હાસમાં જીર્ણ થઈ ગયેલાં પૂર્વાં જે કોઈ પ્રાસાદો હોય, તેમનાં ઉદ્ધાર કરવો. ત્રીજું શું કરવું? તો કે જે જે સ્થલે જિનમનના પ્રત્યનીરૂઢો હોય, ત્યાં જઈ તે જનોનો શાસ્ત્રાનુસારે પરાતપ કરવો. ચોથું શું કરવું? તો કે જે જૈનસાયુ હોય, તથા તે સાયુત્તને માનનારા હોય, તેવા જનોને દાન દેવાં. અને પાંચમું શું કરવું? તો કે જે દીનજન હોય તેને પણ દાન દેવું તેનો ધુન્યર્થી ઉદ્ધાર કરવો. આ પ્રમારે વિચાર કરીને તે મારે નિશ્ચય

पोताना सधुजाइ जयसुंदरकुमारने जणाव्यो. ते सांजली जयसुंदरकुमार
 बोद्धो के, हे महाराज ! आपे जे हास दिग्यात्रा करवानो विचार धाख्यो
 ठे, ते घणोज उत्तम धाख्यो ठे. अने ते विचारने हुं पण मलतो ज हुं. कहुं ठे
 के ॥ श्लोक ॥ कर्मायत्तं फलं पुसां, बुद्धिः कर्मानुसारिणी ॥ तथापि सुधिया
 ज्ञाव्यं, सुविचार्यैव कुर्वता ॥ १ ॥ आलस्यं हि मनुष्याणां, शरीरस्थोमहा
 रिपुः ॥ नास्त्युद्यमसमो वंधुः, कृत्वा न च सीदति ॥ २ ॥ अर्थः—मनुष्यमा
 त्रने फलप्राप्ति जे ठे, ते कृतकर्मने आधीन ठे, अने जे बुद्धि उत्पन्न थाय
 ठे, ते पण स्वकृतकर्मने अनुसरतीज थाय ठे. तोपण समजु माणसे जे कांइ
 कार्य करवुं, ते महोदो विचार करीनेज करवुं ॥ १ ॥ अने हे जाइ ! कार्य
 करवामां आलस राखवुं नाहिं. केमके आलस्य जे ठे, ते मनुष्यमात्रने पोता
 ना शरीरनी अंदर रहेलो रिपुज ठे. कारण के मनुष्य जो कांइ पण उत्तम
 कार्य करवानी इच्छा करे, ने तेमां जो तेने आलस आवे, तो तेने ते काम क
 रवा जतो अटकावे, अने तेथी तेनुं उत्तम काम बगडे. माटे खरं जोतां तो
 ते मनुष्यने जे आलस आव्युं, तेज शत्रु थयुं. अने हे जाइ ! उद्यम समान
 आ जगतमां बीजो कोइ थंयु नथी. कारण के जे उद्यम करवाथी माणस,
 कोइपण रीतना दुःखे करी सीदातुं नथी ॥ २ ॥ आवां पोताना विचारने
 मलतांज वचन, जयसुंदरकुमारनां सांजली तुरत कनकध्वजराजाये दिग्-
 यात्राना प्रयाणनो जेरीशब्द कराव्यो. अने पवी ते पोताना जाइ जयसुंदर,
 सामंत, आमात्य, मंत्री, श्रेष्ठी, अंतःपुर एटखे पोतानी स्त्रीयो, पालाउं,
 रथ, अश्व, हस्ती, उष्ट्र, खच्चर, ए सर्वने साथे लडने दिग्यात्रा माटे
 चाल्यो. त्यारे हस्तीरूप आकाशपर रहेलो, शस्त्रना ऊयकारारूप विजलीयो
 थी युक्त, माथापर धारण करेला मेघानंवर वन्ररूप श्यामवादलानपेसहित,
 उंचां जेनां मुख राखेलां ठे, एवा तुर्यना शब्दरूप मेघगर्जारवेयुक्त, दानरूप
 जलवृष्टिये करी याचकरूप चातकोने तूट करतो, जेने मेघनी पठे सर्व लो-
 को, उंचां मुख करी सोत्कंठपणार्थी जोवे ठे, एवो ते कनकध्वजराजा, जाणे
 नवीन मेघज होय नाहिं ? तेम शोजवा लाग्यो. पवी पृथ्वीने विपे फरतो ते
 राजा जे जे गाम जाय ठे, त्यां ते ते गामना राजानुं अस्त्र, शस्त्र, वस्त्र, रत्नो,
 अश्व, हाथी, तेणे करी तेनो घणोज सत्कार करे ठे. वली ते, गिरि, स-
 रित्, गाम, पुर, आराम, तलाव, ए वगैरे केटलांएक उत्तम स्थलोमां

ક્રીડા કરે છે. રમ્ય એવા સ્થાનકોને વિષે ઝંઝાં અને મનોહર એવાં જિનચૈત્યો કરાવે છે. જ્યાં જીર્ણ ચૈત્યો હોય છે, ત્યાં તે જીર્ણચૈત્યનો ઉદ્ધાર કરાવે છે. જૈનસાધુઝનું પૂજન કરે છે, શ્રાવકોને ઘણુંજ માન આપે છે. એ વગેરે પોતે દિગ્યાત્રા નિકળ્યા પહેલાં કાર્યો ધારેલાં છે, તે પાંચે કાર્યો કરે છે. આ પ્રમાણે તે આજ્ઞા ધરતલવંશમાં ઘણા વર્ષ પર્યંત ત્રમણ કરી પાછો જવામાં પોતાને દેશ આવે છે, તેવામાં તો તેને સાંકેતપુરપતિ પુરુષોત્તમ નામા રાજાએ માણસ મોકલી તેડાવ્યો, કે તમારે જરૂર અમારે ગામ આવી જાવું. ત્યારે તે પોતાના દેશ તરફ જાતો વંધ થઈને ત્યાંથી પાછો અનુક્રમે સાંકેતપુરનગરે આવ્યો, ત્યાં તે વેદુ જણ મળ્યા. પત્ની તે ગામના ઉદ્યાનમાં મોટા ચૈત્યને જોઈ, અત્યંત પ્રસન્ન થઈ તેણે ચૈત્યની અંદર પ્રવેશ કહ્યો. અને ત્યાં પુષ્પ, સુવર્ણ, મુક્તા, મણિ, પુષ્પની માલા વગેરે પૂજોપહારથી શ્રી જિનજગવાનનું જાવસહિત પૂજન કર્યું. અને પત્ની તે જગવાનની સ્તુતિ કરવા લાગ્યો. તે જેમ કે:- ॥ શ્લોક ॥ નમઃ ક્રોધેન સિંહાજ, નમોમાનાદ્રિસત્પત્રે ॥ નમોમાયોરગીમંત્ર, નમો લોજ્ઞાધિશોપક ॥ ૧. ॥ અર્થ:- ક્રોધરૂપ હસ્તીને વિષે હે સિંહસમાન! આપને હું નમન કરું તું. વલી માનરૂપપર્વતને વિષે હે ઉત્તમ વજ્રતુલ્ય! આપને હું પ્રણામ કરું તું. તથા માયારૂપ સર્પિણીને વિષે હે ગારુડીમંત્રરૂપ! આપને હું વારંવાર વંદન કરું તું. અને લોજ્ઞરૂપ સમુદ્રને શોષણ કરનારા એવા હે જગવન્! આપને હું પ્રણમન કરું તું. આ પ્રમાણે અરિહંત જગવાનની સ્તુતિ કરીને તે કનકધ્વજરાજા જિનચૈત્યથી પાઠેર નિકળ્યો, ત્યાં તો તેણે મનોહર એવા આગમોના પાઠ કરનાર એવા સાધુઝના વૃંદોયે વિંટેલા અને ઉત્તમ વૃક્ષની નીચે વેઠેલા એવા એક સૂરીશ્વરને દીઠા. તે દેશ્વતાં માત્રમાં અત્યંત હર્ષાપમાન થઈ, તેમની પાસે જઈ, પ્રણામ કરી વિચારવા લાગ્યો કે, અહો! આ જગતને વિષે આવાં મુનિયો જે છે, તેને જૈનશાસ્ત્રમાં જંગમતીર્થ કહેલા છે, તે સ્વરંજ છે. કારણ કે તેમના સમાગમથી જ જીવનું કલ્યાણ થાય છે. એમ વિચાર કરી, તેમની નિકટ જઈ યોગ્ય સ્થાનપર વેઠો. ત્યારે જે પુરુષોત્તમરાજા પ્રમુખ આવ્યા હતા, તે પણ વેઠા. પત્ની તે મુનિયે દેશના દેવાનો પ્રારંભ કહ્યો. તે જેમ કે:- હે જીવ્યો! મનુષ્યજન્મરૂપ સામગ્રીને પ્રાપ્ત થયેલાં સહુકોણે યથાશક્તિ ધર્મોદ્યોગ કરવો. કેમકે જો તે જન્મ, ધર્મોદ્યોગ વિના

गोज जाय ठे, तो पत्नी पावो फरी तेजन्म प्राप्त थातो नथी. कोइ विष्ठा
 कहेलुं ठे, के आ जगतमां बडना जाडपरनुं फूस, खातीनहत्रनुं जल, म
 द्यनो जव, अने उत्तम एवा देवनुं दर्शन. एटखां वानां मखवां दुर्लज ठे
 वली हे जव्यो! केटसाएक प्रमादी प्राणी, ते पूर्वोक्त रीते दुर्लज अने
 घणा पुण्यधी उपसब्ध थयेल, अने चिंतामणी समान, एवा मनुष्यजवने
 केवल विषयसुखना जोग जोगवीनेज पूरो करी नांखे ठे. वली हे जव्यो!
 कदाचित् घणाक ड्रव्यनो जो व्यय करीये, तो तेथी अनेक रत्नोनी प्राप्ति
 थाय, परंतु कोटिरत्नोना व्ययधी दुर्लज एवा मनुष्यजन्मनो तो एक क्षण
 रण मसतो नथी. माटे हे जव्यो! अमृत्य एवा आ मनुष्यजवने तमो
 मादे करी शामाटे हारी जात ठो? जुठ. वली आ मनुष्यजन्मनां फल
 १ आठज कलां ठे. ते कयां कयां? तो के? पूज्यपुरुषना पादनुं पूजन,
 २ दया, ३ दान, ४ तीर्थयात्रा, ५ तप, ६ पांच परमेष्ठीनो जप, ७ सद्याह्वाध्य-
 यन, ८ परोपकार. आ आठ फल ठे. आ जगतमां जे ड्रव्य वगेरे ठे, ते
 रगमां चोटेली रजसमान ठे. कारण के जेम पगमां चोटेखी जे रज होय;
 १ आठो थवली खसी जातां वार लागती नथी; तेम ड्रव्यने पण आठुं
 २ थवळुं चालुं जातां वार लागती नथी. वली आ थोवन जे ठे, ते नदी
 जलना वेग समान ठे, अने मनुष्यजन्म जे ठे, ते चंचल जलना विंडु स
 मान ठे. जीवित जे ठे, ते पाणीना फीण सरखुं ठे. सर्व आ प्रमाणे ठे, ते
 वतां पण निश्चल ठे मति जेनी एवा जे पुरुषो, ते स्वर्गना गोपुरनी जोग
 खने जांगवामां समर्थ, अर्थात् स्वर्गमां जवाना दरवाजाने उघाडवामां
 समर्थ एवा धर्मनुं थाराधन करता नथी, ते पुरुषो, जरावस्थानी परिण-
 तिने प्राप्त थइ, पश्चात्तापधी ह्णता थका शोकरूप अग्निमां वली मरे
 ठे. आ प्रकारनी देशनाने सांजली त्यां सांकेतपुरना राजा पुरुषोत्तमनो
 कोइएक कर्पिजस एवे नामे पुरोहित वेगो हतो, ते वोढ्यो के, हे मुर्नीइ!
 जीव जे ठे, ते धर्मारोपनधी सुखी थाय ठे, अने पाप करवार्थी दुःखी
 थाय ठे, ए वगेरे आपे हास जे कलुं, ते सर्व जो कोइ पण जीव वस्तु
 होय, तो तेने लागु पडे; परंतु जीव एवी वस्तुज जो न होय, तो ते आ
 पनां कहेलां सर्व, कोने लागु पडे? कोइने नहिं. जुठ. हे मुने! आप जे
 जीव पदार्थ कहो ठो, तो ते जीव, कोइने कोइ पण ठेकाणे प्रत्यक्षादि

પ્રમાણથી કેમ દેખાતો નથી? વહી આપનાં કહેવા પ્રમાણે તે જીવ, તે પદાર્થ હોય, તો જેમ આપણે આપણા ઘરમાં જાતાં થને આવતાં કોઈ પક્ષીને દેખીએ એવે, તેમ શરીરમાં જાતાં આવતાં જીવને કેમ દેખતા નથી? વહી આપ કદાચિત્ એમ કહેશે કે તે જીવ શબ્દરૂપે છે, તો તે જીવ શંકના શબ્દની પેઠે સંજલાતો કેમ નથી? તથા વહી કદાચિત્ આપ એમ કહેશે કે તે રસ સમાન છે, તો તે જીવ, જાત વગેરેના ઊંસામણ સમાન રસરૂપે પણ કેમ દેખાતો નથી? માટે હે પ્રજો! એ જોતાં તો એમ સામે છે કે, આ જગતમાં જીવ વસ્તુ તો છેજ નહિં. કદાચિત્ આપ વહી એમ કહેશે કે આ શરીર તો અસ્થિ માંસ પ્રમુખનું બનેલું હોવાથી જડ છે, પરંતુ તે શરીર, આ જીવપદાર્થના સંયોગથી ચેતન્યવાન થાય છે, તો ત્યાં શું કશું હું, કે આ જગતમાં મનુષ્ય, પશુ, પક્ષી, પ્રમુખનાં જે શરીરો દેખાય છે, તે સર્વ શરીરમાં પૃથ્વી, અપ, તેજ, વાયુ અને આકાશ. એ પાંચ મહાજૂત રહેલાં વાંચી તે શરીરો સચેતન્ય દેખાય છે. કારણ કે પૂર્વોક્ત પંચ મહાજૂત, જ્યેષ્ઠ સમુદાયરૂપે રહે, ત્યાં ચેતન્યશક્તિ પોતાની મેલેજ ઊભા થાય. તે કેની પેઠે? કે જેમ ગુહાદિક દ્રવ્ય પક્ષમાં થાય છે, ત્યાં માદકશક્તિ પોતાની મેલેજ ઊભા થાય છે. માટે હે મુને! આ યુક્તિથી જોતાં ચારે જીવો જન્મ, મરણ, મૃત્યુ, પુનરુત્થાન, નરક, સર્ગ, મોક્ષ પ્રવૃત્તિ કોને હોય? કર્મિજસ પુરોહિતનાં આવાં નાસ્તિકપણાં થયેલાં સાંતણી ગુરુ ઘોડ્યા કે, હે જડ! તેં કશું તે રીતે ચારે જીવો જન્મ નથી. ચારે તો કાંઈ પણ સાધન કરવાની જરૂર નથી. પરંતુ હે જાણ! જીવો નથી એમ તારે કોઈ દિવસ જાણવું નહિં. અર્થાત્ જીવ તો છેજ. પરંતુ તે જીવ કેદવો છે? તો કે ચેતન્યજ્ઞાનયુક્ત અનુમાનપ્રાપ્ત પદાર્થ છે, પરંતુ અનુમાન નથી. માટે હે બ્રાહ્મણ! જો જીવ પદાર્થ ન હોય, તો તારો મત સત્ય ઠરે, પણ તેમ કેમ હોય? વહી હે વાદ્ય! અમાગ મતથી તો તે જીવપદાર્થ શાશ્વતો જ છે. હવે પ્રથમ તેં કશું કે તે જીવ, પ્રાણ, આદિ પ્રમાણથી દેખાતો નથી, તેથી જીવપદાર્થ નથી? પણ તેમ નથી. કારણ કે જે આંધ્રા મનુષ્યો છે, તે જગતમાં શાશ્વતા પદાર્થ જે હોય છે, તેને દેખતા જ નથી. તથા વેદેરા જે હોય છે, તે શાશ્વતા પદાર્થને માં જાણતા નથી. અને જે અંધ ધધિર નથી તે જીવો, પદાર્થોને દેખે પણ

ઠે, તથા સાંજલે પણ ઠે, તેથી તે પદાર્થો શાશ્વત નથી એમ કેમ કહેવાય ? ના કહેવાયજ નહિં. તેમ સદોષ અને ઠયસ્થ પ્રાણીયો કદાચિત્ તથા શાશ્વતા એવા જીવપદાર્થને પ્રત્યક્ષરીતે દેખતા નથી, અને તેને કેવલજ્ઞાની તો પ્રત્યક્ષ રીતે દેખેજ ઠે, તો તે જીવપદાર્થ શાશ્વતો નથી એમ કેમ કહેવાય ? વલી કહું ઠે કે, અર્તોદ્વિગ્ન, એવા જે જીવ ઠે, તેને ચર્મચટ્ટુવાલા મનુષ્ય દેખતા નથી, અને સર્વજ્ઞ એવા સિદ્ધપુરુષો, તથા જ્ઞાનસિદ્ધ એવા યોગી પુરુષો દેખે ઠે. વલી તૈં કહું કે તે જીવ, શંખના શબ્દની પેઠે સંજલા નો નથી, તથા જાતના ઇસામણ પ્રમુખ રસસમાન રસરૂપે દેખાતો નથી ? તેનો ઉત્તર તો, તે પૂર્વોક્ત ઉત્તરમાં આવીજ ગયો. કારણ કે જે અર્તોદ્વિગ્ન હોય, તે સંજલાય નહીં, તેમ તે રસની પેઠે દેખાય પણ નહિં. વલી હે કર્વિજલ ! તૈં કહું કે પંચમાહાજૂતના સમુદાયથી શરીરોમાં પોતાની મેલે ચૈતન્યશક્તિ ઉત્પન્ન થાય ઠે, કેની પેઠે કે જેમ ગુડાદિકદ્રવ્યયુક્ત મદિરામાં પોતાની મેલે માદકશક્તિ ઉત્પન્ન થાય ઠે ? તો ત્યાં કહું તું, તે સાંજલ. કે જે તું પંચમાહાજૂત કહેઝો, તો તે પંચમાહાજૂતને સચેતન કહે ઝો, કે અચેતન ? જો તું સચેતન કહેતો હો, તો તો અમોને ઇષ્ટાપત્તિ ઠે, યદ્વલે અમે તે પૃથિવ્યાદિક સર્વને ઈર્કેન્દ્રિય જીવ કહીવેજ ઠેયે. અને એમ કહેવાથી અમારી પેઠે તૈં પણ જીવ પદાર્થ માન્યોજ ઠયો. તો પીઠે આપણ ઘેહુને વાદજ ક્યાં રહો ? અને જો તે પંચમાહાજૂતને તું અચેતન કહેતો હો, તો તે અચેતનના સમુદાયથી ચૈતન્યપરિણામ થાયજ કેમ ? અને વલી જો તે પ્રત્યેક માહાજૂત અચેતન ઠે, તો તેને પોતાની મેલે સમુદાયપણે મલવાની શક્તિ પણ કેમ સંજવે ? તેથી તારું જે આ અજ્ઞાનપણાનું ધોલબું ઠે, તે સર્વ વ્યર્થ ઠે. વલી તૈં કહું કે ગુડાદિક દ્રવ્યોથી ઘનેલા મદિરામાં જેમ માદકશક્તિ પોતાની મેલેજ ઉત્પન્ન થાય ઠે, તેમ આ શરીરોમાં પણ પંચમાહાજૂતના મલવાથી ચૈતન્ય શક્તિ સ્વતઃ ઉત્પન્ન થાય ઠે ? તો ત્યાં કહું તું, તે સાંજલ. કે જો એમ હરકોઈ દ્રવ્યો એકત્ર મલવાથી તેમાં સ્વતઃ માદકપ્રમુખ શક્તિ ઉત્પન્ન થઈ જાતી હોય, તો નદીની વેણું, કાંકરા, ધુડ, ઘાસ, ઘેરે કદાચિત્ જો એકઠાં થઈ જાય ઠે, તો તેથી કોઈ પણ તરેહની શક્તિ કેમ ઉત્પન્ન થાતી નથી ? પરંતુ હે દ્વિજ ! જેનો મદિરા થાય ઠે, તે ગોલ યંગેરે પ્રત્યેક વસ્તુમાં પ્રથમથીજ માદકશક્તિ અંતર્ગત રહેલી ઠે તેથી તેમાં

मादकशक्ति उत्पन्न थाय ठे. नहिं तो थायज नहिं. माटे हे जाई! जीव
 पदार्थना अस्तित्वमां कांइ पण संशय करवा जेवुं नथी. वक्षी पण ते जीव
 ना सिद्धपणा माटे घणांक उदाहरणो जैनशास्त्रमां बताव्यां ठे, परंतु ते
 घणां होवाची तेनो हाल कहेथी पार आवे तेम नथी? आ प्रमाणनी युक्ति
 ना प्रत्युत्तरथी निरुत्तर करेलो ते कर्पिजल पुरोहित, चूप थड बेसी रखो.
 त्यारे करुणासमुद्र एवा गुरुये कहुं के, हे कर्पिजल ! आ तुने जे कुबोध ला-
 ग्यो ठे, ते तारा पोतानाज स्वजावथी नथी लाग्यो. परंतु स्वकृतपापथी अंध
 तथा दृढमिथ्यात्वी एवा केशवनामना तारा मामाना संगथी लाग्यो ठे ॥
 पतः॥ मोहंधपार पिडिया, पावित्र कामा डुरंत दुस्काइ ॥ नवा नासंति परं,
 तुछा मिछोवण सेहिं ॥१॥ अर्थः—मोहरूप अंधकारथी पीडित एवा प्राणीवो
 डुरंत दुःखोने पामे ठे, अने वक्षी ते नष्ट अने तुष्ट एवा जीवो, बीबारा बी
 जा जीवोने पण मिथ्यात्वोपदेशे करीने डुरंत एवा दुःखना जोक्ता करे ठे ॥
 १ ॥ ते सांजक्षी त्यां घेवेलो ते पुरुषोत्तम नामा राजा, संशयने प्राप्त थड
 हाथ जोडीने गुरुने पूववा लाग्यो के, हे जगधन् ! आपे हाल कर्पिजल पुरो-
 हितने कहुं के तारो मामो केशव, पूर्वकृत दुष्कर्मोची अंध अयेलो ठे तथा
 ते मिथ्यात्वी ठे. तो हे विजो ! ते केशवे पूर्वजन्ममां शुं पाप कख्यां हतो, के
 जेथी ते अंधत्वने तथा मिथ्यात्वने प्राप्त थयो ठे? ते कृपा करी कहो. त्यारे
 गुरु धोव्या के, सांजक्षो. एक वसंतपुरनामा नगर हतुं, तेमां एक वीरगद
 नामा राजा हतो, ते चंडमा समान उज्ज्वलगुणवालो हतो. परंतु जेम थंड
 मामां कखंक ठे, तेम ए राजामां पण एक मृगया रम्यारूप कखंक हतुं. अ-
 र्यात् त्याहेडापणाना दुर्गुणवालो हतो. ह्ये एक दिवस ते मृगया रम्यामाटे
 पोताना पुरनी पासे एक थरण्य हतुं, त्यां थाव्यो. अने त्यां थावी ज्यां उ
 वे ठे, त्यां तो केटखांपक विचारां निरपराधी वनेचरो राजां हतां, तेने जोयां.
 जोइने, धनुष्यमां थाण चढावी ते थाणने ते वनेचर सामो सांज्यो, त्यां तो ते
 वनेचरो समजी गयां के आ थमने मारवा थाव्यो ठे, तेम समजी ते तत्का
 ख जयजीत यइने त्यांथी एकदम दोडया लाग्यां. त्यारे ते राजा पण तेनी
 पडवाडे अश्वारूढ यइने दोड्यो. अने दोडतां दोडतां केटखांपक वनेच-
 रोने थाणोये करी मारीने सोय करी नांख्यां. त्यारे तेनी पडवाडे अश्व
 पर येनी दोड्या थावना तेना अनुचरो, तेनी प्रशंसा करवा लाग्या के,

हे महाराज ! ए वनेचरोने मारवामां आपे खूब चांचल्य वापसुं, अने आपनामां घणुंज शौर्य ठे ? आ वगेरे पोतानी प्रशंसा सांजली हर्षथी तेनां रो मांचित नुजां थयां. आ प्रमाणे मृगयासक्त एवा ते राजकुमारे एक पर्वतनी निकटना वनने विपे जाडमां संताड वेळेखा एक सुवर्ना वच्चाने दीठो, अने तुरत तेनीपर धनुष्य खेंची घाण मूम्यो; परंतु ते घाण सुवर्ना वच्चाने न वा गतां जाडनी नुचे काउस्तगध्याने वेळेखा कोइएक साधुने वाग्यो. पठी वीरांगदकुमारे विचारुं जे घाण तो वाग्यो, परंतु जेने घाण वाग्यो ते सुवर्ना वासक दीनशब्द करी पड्यो जणायो नहिं. माटे हुं त्यां जइ जोठें तो खरो के ते घाण तेनेज वाग्यो ठे, के कोइ बीजाने ? एम विचार करी ते एकदम त्यां आवीने ज्यां जोवे, त्यां तो ते सुवर्ना वच्चाने तों वीखकुल दीठोज नहिं. परंतु काउस्तगध्याने रहेखा, तथा जेना पगमां घाण वागवाथी. रुधिर चाट्युं जाय ठे, एवा कोइएक साधुने दीठा. ते देखतांज वीरांगदकुमारने मनमां अत्यंत संजम घइ गयो, अने ते विचारवा लाग्यो के, अरे ! हुं माहापात्री थयो ! अरे ! हुं जयंकर कर्म करनारो थयो ! कारण के आवा निर्मल, ध्यानासक्त एवा निरपराधी साधुने में विना कारण घाण माख्यो ! हा !!! हवे हुं शुं करूं ! कयां जाठं !! अरे ! तोपण कांश्क ठीक थयुं ? जो कदाचित् आ मारा घाणथी आवा उत्तमसाधु मरण शरण थइ गया हूत, तो मने घौरातिघोर नरकमां पण स्थानक मखत नहिं ! अर्थात् अनिर्वचनीय एवा नरकदुःखने जोगवतां, लाखो जन्म घात, तोपण मारो दुःख मांथी पार आवत नहिं. एवी रीतनो विस्वाप करीने ते राजा, ध्यानासक्त एवा ते साधुना चरणमां पडी गयो, अने मोहोटा खरथी कहेवा लाग्यो के, हे कारुण्यनिधे ! हे कृपासागर !! हे त्रिजगज्ज्ञान वरसख !!! पापी, अने दुष्टकर्म करनार एवा में, मृगया रमतां आंहिं आपनी निकट रहेखा एवा सुवर्ना वच्चाने जोइ घाण माख्यो हूतो, तो ते घाणना सपाटामांथी सुवर्ना वासक तो कोण जाणे कयां सटकी गयो, परंतु ते घाण, निरपराधी एवा आपना चरणमां लागी गयो. माटे ते पापथी तथा जगतमां थता अपयशथी मने कोइपण रीते मुक्त करो ! कारण के हास जेवुं, में कर्म कसुं ठे, तेश कर्मने कदाचित् कोइ उप पापी खोय, ते पण करे नहिं. पण आप दयासु ठो, तेथी मारीपर दया करी प्रसन्न थाउं. वली आप स

रखा जे महात्मा पुरुषो ठे, ते कृपा करी हुं जेवा अज्ञानी जनना महोद
 पण अथराधने कृमा करे ठे. अने हे प्रजो! जो आपने कांड शिद्दा क-
 रवी होय, तोपण में, आ मारुं सर्व शरीर आपने अर्पण करेसुं ठे, तेथी
 जेम आपने जासे, तेम आप शिद्दा करो. आ प्रमाणे घणीज विनति करी,
 तोपण ध्यानासक्त एवा ते मुनि कांदि पण बोळ्या नहिं, स्पारे पात्रो ने
 राजा वधारे दुःखी यइ विनति करवा लाग्यो के, हे जगवन्! हुं वसंत-
 पुरनो वीरांगद नामा राजा तुं, तेथी आपने अनुकंपा करवा 'योग्य' दु-
 न्नी हे दीनवत्सल! आप मने कांड जयाय देता नथी, तेनुं कारण शुं
 ठे? अने हे जगवन्! आपने थावडो महोदो कोप, मुज किकरपर कारो
 घट? ना नहिं. अने हुं जाणुं तुं, के आप जेवा पुरुष कोप करे, तो ते कोपे
 करी व्रण लोकने पण बाक्षी जस्म करी नांवे! तथा शाप आरी स्वर्गमा
 ग्हेया इंजने पण इंज्रासनथी एरुदम-हेगो नांथी दीये, तो हुं जेवानुं तो
 गुंज कहेयुं? माटे ऐ घृणासो! आप जेवा दयासु पुरुष जो दया करे, तोत्र
 मारा गरम्या पाथी जीवथी जीवाय, नहिं तो जीवाय नहिं. वस्त्री हे प्रजो!
 रयांसुधी आप मारीपर कृपा नहिं करो, रयांसुधी मारो आत्मा कंपायमान
 भ्रान्तो र्हेशेज नहिं. हे मुनींद्र! जाणुं शुं कहुं? परंतु जो ह्ये आप दया
 रूप ज्योत्स्नाथी मन नहिं शीतल करो, तो कृतापराध एयो हुं जरूर. पाप-
 रूप प्रतापथी वस्त्री जस्म यइ जाइश! ए निधे जाणजो.

आ प्रकारना चाटुवचनरचनामां पट्ट एवा ते राजानां आक्षय सांजसी
 काठस्मग्गध्यानथी जाग्रत यथा एवा मुनि बोळ्या के, हे राजन! कांड
 पण तय राख नहिं. अथराध करनारा प्राणीपर पण अमे जे मुनियां ठेये.
 त कोप करिये नहिं, तो तुं तो वस्त्री कृतापराधनो पधानाथी ययो गो, तेथी
 नारीपर तो केमज करिये? वस्त्री अमे तो शुं? परंतु अस्मद्यतिगिक वीजान
 पण नारीपर कोप करे नहिं. पण हे राजन! तुने यरिकेचिन् हुं श्रितोपदेन
 करे तुं, ते सांजस. के हे जाइ! जो. आ विषयजोगोना मंयोगने, अने
 योयनने तथा जीविनने पण कस्मिर्कर्ममान अनिवयस मानी ने अनिव-
 चउ एवा विषयजोगादिकना म्दरमुच माटे जीव प्राणीमात्रे कोरवण व-
 खत पारमां प्रीति कर्वा नहिं. वस्त्री हे राजन! आ मंमार जोगामन्दप्रणी,
 एम प्रत्यक्षगीत जाणे ठे, जे आ ईद्रियना जोग जोगववा माटे. आरुं पण

કરીયે ઢેયે, અને વસી તે પાપ નરકાદિકના ડુઃખે કરી જોગવું પણ પડે
શે, તો પણ તે પ્રાણી પ્રાપકર્મ કરતા વંધ ધાતા નથી. તે કેની પેટે ? તો
કે જેમ કોઈ મિંદડો દૂધ પાનમાં આસક્ત થયેલો હોય, તેને આપણે લા-
કડી વગેરેથી મારીયે ઢેયે, ત્યારે તે જાણે છે, કે આ માર મુને ડુગ્ધપાન
કરવાની આસક્તિથી પડે છે, તો પણ તે દૂધપાનને ટોડતો નથી. વસી હે
નૃપ ! જેમ કોઈ સડવ અથવા સમુદ્રમાં પડેલું હોય, તેને માટે આપણે
ઘણો પ્રયાસ કરીયે, તો પણ તે ઉપસવ ધાતું નથી, તેમ અપાર એવા સં-
સારસમુદ્રમાં મનુષ્યજન્મરૂપ રહ પડેલું છે, તે જીવને ઘણાક કષ્ટોથી પણ
ઉપસવ ધાતું નથી. અને તે અતિ ડુર્લભ એવું મનુષ્યજન્મરૂપ રહ જીવ
ને કદાચિત્ મળે છે, તો તે મનુષ્યનું ઘણુંજ મહોદું આયુષ્ય તો ફુટેલા
ઘડામાંથી જેમ જલ ચાલ્યું જાય છે, એમ ચાલ્યું જાય છે. અને વસી તે મ-
નુષ્યની પઠવાડે વિકરાલ એવો કાલ તો ફત્વાજ કરે છે. તેમાં જ્યારે તે કા-
લનો લાગ પાવે છે, ત્યારે તે મુરત લઈ જાય છે. તેથી હે રાજન્ ! હિંસા ક-
ર્મરૂપ પાપપ્રસંગનો પરિત્યાગ કરી તું ધર્મમાં મન કર. યસાં હે રાજન્ ! હા-
લ જે તું જીવહિંસા કરે છે, તે કેવી છે ? તો કે આપત્તિની મૂલ છે, મોક્ષ
ની પ્રતિકૂલ છે, સહુ કોઈ પ્રાણીયોને ડુઃખની દેનારી છે, તે માટે પ્રથમ તો
તે હિંસા કરવાનોજ ત્યાગ કર. જે માણસ, સર્વ પ્રાણી માત્રને અત્યંત વલ્લ-
ભ એવા પ્રાણોનો પોતાના ચત્કિન્નિસ્વાર્થ માટે નિર્વિલંબપણે નાશ કરે છે,
તે પ્રાણી, પ્રત્યક્ષ હસાદસ-ત્રિપનુંજ પાન કરે છે, એમ જાણવું. વસી કેટલા
કર્મનું પોષણ કરે છે, પરંતુ તે કલત્રાદિક, પરલોકમાં પરવશ પડેલા તે પોષણ
જો પ્રાણીનું કાંઈ પણ સહાય કરે છે ? ના નથીજ કરતા. તેણે સ્વજન,
યા પોતાના દેહનું સારી રીતે અશનાદિકે કરી પોષણ કયું હોય, તો પણ
તારે તેનો કાલ આવે, ત્યારે તે સ્વજનાદિક કાંઈ તેને કાલથી વચાવી શ-
કે ? ના નહીંજ. તે કેની પેટે ? તો કે જેમ સારી રીતે પોષણ કરેલો હુદ-
પુર, સંપ્રામમાં પડેલા પોતાના સ્વામીને વચાવી શકતો નથી. માટે હે
રાજન્ ! આપત્તિમાં પણ તારે ધર્મનુંજ આરાધન કરવું. કારણ કે તે જીવનો
પેટ એવા સ્વજન-દેહાદિક ત્યાગ કરે છે, પણ સેવન કરેલો જે ધર્મ છે,
કાંઈ તેનો ત્યાગ કરતો નથી. તે કેની પેટે ? તો કે પોષણ કરેલા સારા

अनुवरनी पेठे. माटे तारे धर्माश्रयनमांज प्रतिदिन प्रीति राख्खी अने
अनंतदुःखकारक एवां हिंसाप्रमुख पापकर्मोनी त्यागज करवो. था प्रकार
ते मुनिना करेखा उपदेशने सांजसतांज अपूर्वकरणरूपस्वप्ने करी कपाड म-
यो ठे मिथ्यास्वरूप ग्रंथि जेनी अने समकितबोधं पामेसो एवो ते बीरांगद
राजा, हर्षे करी ते मुनिने सविनय कहेवा खाग्यो के, हे जगवन् ! देशना
रूप अमृतदाने करी आपे मारो महोटी अनुग्रह कख्यो, माटे हे महाराज !
हवे मने जेवां घटे तेवां एहस्थधर्मरूप आवकनां बार व्रत उधारावो ? त्योरे
गुरुये पण सम्यक्त्वमूस छादशत्रुतरूप एहस्थधर्मधर्मना उपदेश कख्यो,
ए सांजसी ते बीरांगद राजा पण यथाशक्ति ते आवकना व्रतने प्रवृत्त करी
पांगाना करेखा अपराधने खमायीने घेर आठवो. पगी गुरुना करेखा उपदेश
प्रमाणे धर्मने पासी अनुक्रमे ते शुरु आवक थयो.

हवे ते गाममां जाण्युं ठे जीय अजीवनुं तत्य जेणे एवो अने कदाग्रह
दी विमुक्त, विमलप्रबोधना मार्गने अनुसरतो एवो कोइएक जिनप्रिय नामा
आवक रहे ठे, ते प्रतिदिन बीरांगद राजा पासे आवी ते राजाने धर्ममां
स्थिर करवा माटे अनेक रीते धर्मोपदेश आपे ठे, अने साधुव्रतां यत्ना
पण करे ठे. अने ते राजा पण तेनी जे कांइ बात होय, तेने घणाज मानयी
स्वीकारे ठे, कारण के तेनी पर ते राजानो धर्मगुरु समान जाय ठे. वसी
राजा मामाधिक, के पोपध, के जिनपूजा प्रमुख कांइ पण धर्मकृत्य करे ठे,
त्योरे तेनुं साहाय्य सइनेज करे ठे. हवे तेज गाममां कोइएक मोहन नामा
वैश्य रहे ठे, तेने स्वजननुं तथा छट्यनुं के बीजा कोइ प्रकारनुं सुख नद्री,
नेथी नेणे विचारुं जे हूं जां उपरयी देखवा मात्र आवक वनुं, तो आ
गाममां मागी आजीविका पाव्ने. कारण के आ गामनो राजा जे ठे, ते
उत्तम आवक ठे ? तेम विचारी नेणे जावसम्यक्वर्जित, छट्यधर्मरूप आ-
वक धर्म स्वीकार्यो. एटवे जाय विना उपरयीज आवक जेयुं आग्रहण का
वा खाग्यो. हवे एक दिवस ते मोहन, जिनप्रिय नामा आवकने मदयो, ए
जे पोतानी आजीविका माटे तेने कहेवा खाग्यो के, हे मरुपुर ! हे साधमी
'साध ! तमो प्रतिदिन राजाने त्यां जाई यो, अने ते राजा शुरु आग्रहण
बाडे ठे, तो मने महेत्यानी करी तेमनो मेघाव कमावो, जेथी हूं एता उत्तम
आवकनी नित्राये यथेष्टिन धर्मान्तरण करूं ? ते सांजसी साधमिप्रिय ए

जिनप्रियभावके कष्टुं के ठीक थे. ज्यारे हुं राजा पासे जाठं, त्यारे तारी मारी साधे आवजो. पठी ज्यारे जिनभावक राजा पासे जवा तैय्यार थयो. त्यारे मोहन त्यां आवी ते जिनप्रियभावकनी साधे राजा पासे गयो. अने त्यां जइ वपरधी गुरुभावक समान जावयुक्त वार्ता करवा लाग्यो. ते जोइ राजाये जइ जावधी जाण्युं जे, अहो! आ केवो सारो भावक ठे? वली केवो गरीब ठे? माटे तेने जिनपूजनना कार्यमां राखीये? अने तेने कांइक आजीविकानो बंदोबस्त पण करी आपिये? एम विचारी ते मोहननी जि-नपूजननाज कार्यमां योजना करी. तथा आजीविका पण करी आपी. हवे मोहन त्यां रही ते राजानो प्रतिदिन पोतापर जाव वधारवाना समययो देखवामात्रज अत्यंत जाव यतावी सायंकाखे भावकोनी सजा करी उत्तम एवा भावकधर्मनो उपदेश करवा लाग्यो, तेथी तेने सह कोइ भावको आ घणोज उत्तम भावक ठे, एम मानवा लाग्या. एक दिवस वीरांगद राजाये पोताना पुत्र वीरसेनकुमारने राज्यधुर धारणमां सशक्त जाणी मध्पराधे धर्म जागरिकाये जाग्रत घइ, संसारपर बेराग्य भाववाधी प्रातः कासमां ते मोहनने बोलावी आह्वा करी के, हे जइ! कोइपण ठेकाणे जो धर्माचार्य मुनि ध्याव्या होय, तो जुवो. कारण केमारे ते धर्माचार्य पासे दी हा खेवी ठे, अने तेषा उत्तम गुरुनी सेवाये करी मारा आत्माने संसारां-धिर्घो नारवो ठे? ते सांजली मनमां खेद पामी उररधी जाव देखाडी मा-हन घोइशे के, अहो राजन्! आ विचार तो आपे घणोज उत्तम धार्यो? एम कही मनमां विचारया लाग्यो के, थरे! आ तो मारे दुःख यथानुं पयुं. कारण के ज्यारे आ राजा साधु घइ चाह्यो जाशे, त्यारे मारी आजीविका केम चासशे? एने पठी हुं शुं करीश? माटे आहो थवखो पाहार जाठं, अने जइ आशीने कष्टुं के दीहा देवामां जेवा जोइये तेषा धर्मगुरु त्यांदि मसनाज नधी. एम कहीने आ राजा एहस्यनाशमांज रहे, तेषा उपदेश करी तेने धारित्र सेतो अटकावुं? एम विचार करी राजानी आह्वा खइ गुरुने शोधवाना निपघो ये धार पडी पाहार जइ पागे राजा पासे आवी आप जोडी बिनत्रि करी कहेवा लाग्यो के, हे राजन्! में धर्मगुरुने पणे ठे-पाणे सोम्या, तथा तेनो, चीजा माणसोने मोकसीने पणे धरमूधी शोध कराव्यो, परंतु तेषा नुपमी धर्मगुरु कोइपण स्वसे उपवृद्ध पाता न.

श्री. माटे मारो मत तो एम ठे, के आपे चारित्रज खेवुं नही. कारण के था पण जेवाथी चारित्र पलवुं बहुज कठिन ठे. जुठ. प्रथम तो आपणुं मन जे ठे, तेज पीपलानां पत्र जेवुं अतिचंचल ठे. वली आपणी इंद्रियो जे ठे, ते निरंतर विषयाजिलापयुक्त रहे ठे. अने प्रमाद जे ठे, ते तो सह कोशने दुस्सयजज ठे, तो आपणुं तो शुंज कहेवुं? वली हे राजन्! आपण जेवा का पर पुरुषो तो अष्टादश शीलांग व्रतो कोशपण दिवस धारण करी शके नहि. अने पूर्वे जे व्रतो महर्षियोये पालेलां ठे, ते व्रतो शुं आपणथी पली शके? ना नज पली शके? तेमां वली वीजां व्रत तो कदाचित् महाकटे करी पले, परंतु ब्रह्मचर्यव्रत तो पसेज नहि. अने चारित्र लझे जो ब्रह्मचर्यव्रत न पसे, तो आपणे जे कांइ व्रत पाछ्यां होय, ते सर्व व्यर्थन थाय? एम जैनसिद्धांतमां सर्वत्र लखुं ठे. अने हे राजन्! हास आपणने वैराग्य आववाथी आपणे चारित्र लझे, अने पढी ब्रह्मचर्यव्रत न पलवाथी. पाठा मुंजाइने आपणे गृहस्थाश्रम अंगीकार करीये, तां मोहोदुं पाप लागे, अने वली तेथी अनंतजवन्नमण करवुं पडे. माटे ए सर्व खटपट मूकी दइने हाल जे गृहस्थावास ठे, तेज पुण्यावास ठे, एम जाणी तेमांज रहेवुं योग्य ठे. अने हे नृप! आ गृहस्थावासमांज रही दान, पुण्य, धर्म, व्रत, तप, नियम जो पालिये, तो ते गृहस्थपणामां रहेवुं पण उत्तमज ठे. हे राजन्! आ उपदेश हुं आपनेज कहुं तुं, तेम नथी. परंतु मने पण आपनी पेठे वली संसारपर वैराग्य थवाथी संयम लेवानी इठा थइ हती, तेथी। में पण हालनो पेठे शुरू चारित्रधारी धर्मगुरु शोधया मांड्या हता, परंतु ते दिवस तेवा गुरु मने पण मळ्या नहिं तेथी, अने वली वीजां हास जे में कहां के, आपणथी संयम न पसे, ते कारणोथी निर्विण थइ हजी सुधी हुं आ गृहस्थधर्ममांज वरुं तुं. वली हे राजन्! चारित्र लझे ते चारित्रनो त्याग करवो, तें पर्वतथी नीचे पड्या जेवुं ठे, अने गृहस्थाश्रममां रही ते गृहस्थव्रतनो त्याग करवो, ते मांचाथी नीचे पड्या जेवुं ठे. तो जे पर्वतथी पडे, तेने जेवुं दुःख थाय ठे, तेवुं दुःख, मांचापरथी पडनारने चातुं नथी. माटे आपने गृहस्थधर्ममां जे रहेवुं तेज उत्तम ठे. आवां वचन मोहननां सांजली वीरांगदराजा उंमो विचार करवा साग्यो के, अहो! आ मोहनीयो तो उत्तम एवा मोहकारक माहाव्रत

एवुं जे चारित्र, तेने निंदे ठे. अरे! आवां वाक्यो तो आ लोकमां अने पर लोकमां दुःखदायकज चाय ठे. अहो! बली जुन. आ केवो अज्ञानी ठे के, जे आवां मिथ्या वचन कहोने चारित्र लेखामां निघ करे ठे? जेम कोइ खेडुत माणस, माज सावरो, साचवरो, वेचवरो, नामुं लखवुं, हिसाव राखवो, जोखम लागवुं, ए वगेरेनो जय देखाडीने व्यापार करनारा व्यापारीने वेपार करतो अटकावे, अने पोतानी खेडनां वखाण करी ते खेड क रवानो उपदेश करे, तेम आ मोहनीयो पण साधुधर्म रूप व्यापारने निंदीने ते धर्मने स्वीकारवानी ना कहें ठे अने पृहस्थधर्मरूप खेडने वखाणी तेमांज रहेवानो उपदेश करे ठे. बली आ मोहनीयाना कहेवा प्रमाणे प्रमादची लोकोत्तर मार्गने शिपे जो विघ्नोनुं चितवन करीये, एदखे माहाडुस्तर एवुं चारित्रव्रत ते केम पलांय? एम जो विचार करीये, तो तो पत्री मोक्षप्रानोज थजाव चाय. कारण के सर्वत्र प्रसिद्ध मोक्षसाधक तो यतिधर्मज ठे, तो ते धर्मनो जे जीवे थंगीकार नथी कथ्यो, ते जीवनी सज्जति घातीज नथी? माटे आश धर्मोच्छापक वाक्य बोलनार एवा आ मोहनीयानी साथे वात करवानो पण मारे हवे शी जरूर ठे? कांई नहिं. परंतु आ वात हुं जिनप्रिय श्रावकने बोलावीने कही घंतावुं के जेथी तेने पण आ मोहनीयाना जायनी मासम पडे, अने जे कांई कहेवानुं होय ते पण कहे? एम विचारी जिनप्रिय श्रावकने तेडावी पोताने जे वात मोहन साथे घर हती, ते सर्व वात सविस्तर कही थारी. ते सांजसी किंचिरको पाकांत घयेजो ते जिनप्रिय, मोहनने कहेवा लाग्यो के, हे मोहन! जेवुं तारुं नाम ठे, गुण पण तेवाज ठे. केम के तारुं नाम मोहन होवाथी जड जावी राजाने संयम ग्रहण करवामां खोटां थने धर्मची प्रतिकूल एवां वाक्योची मोहमां नांखे ठे? ते जेम के:-तें कशुं के आपणुं मन घणुं चंचल ठे, आपसी इंद्रियो तो विषयभोगनी थजिसापा कत्याज करे ठे, प्रमाद जे ठे, ते सर्वनो पराजय करे ठे, तो आरखो करे, एनां तो शुंज कदेवुं? शीखां गवत जे पाजजां ते घसांज कठिन ठे. जडा ए सर्व जे कशुं, ते तें शुं सम जीने कशुं? बली हे मूर्ख! सांजज. जे साहसिक पुरुषो ठे, तेने चंचल एवुं चित्त शुं करी शके ठे? तथा तेने प्रवस एवो इंद्रियवर्ग पण शुं करी शके ठे? बली प्रमाद पण तेने शुं करे ठे? निरंतर स्वाध्याय, ध्यान, तप,

તેને વિષે રહેલા, ગુરુના વચનમાં નિરત અને જવન્નમંથથી જય પામતા હોય તો શ્રીનાગાર સાધુનું ચિત્ત, કોઈ દિવસ પાપકર્મને વિષે જાય? ના ન જાય. વલી શ્રીદાદશ શીલાંગરથના ધુરને વહન કરવાને સમર્થ હોય તો સાધુ રૂપ જે ઘૃષ્ણ છે, તે શું શીલાંગરથનો ચાલતાં ચાલતાં અર્ધ માર્ગમાં ત્યાગ કરે? ના ન જ કરે. એમ કરતાં કદાચિત્ તે પુરુષ, કોઈક કર્મના દોષે શિવમાર્ગમાં ચાલતાં ચાલતાં સ્વપ્ન થઈ જાય, તો શું તે માર્ગમાં શીલાંગરથને વહન કરી ધીજાયે ન ચાલવું? વલી હે જડ! સાંજલ. કોઈક વાહાણમાં બેસનારા પુરુષવાણું વાહાણ તે બેસનારના કર્મયોગે કદાચિત્ જાંગી ગયું હોય, તો પત્ની પીજા પુરુષોએ તે વાહાણમાં શું ન બેસવું? વલી કદાચિત્ કોઈક જ્વરિત માણસ, ઘણુંજ ઘૃત લાગે મરણ પામ્યો હોય, તો શું ધીજા નિરામય માણસે ઘૃત લાગવું નહિ? અને તે વલી એમ કહ્યું કે, મનુષ્યને પર્વતપરથી પડ્યાથી જેવું દુઃખ થાય છે, તેવું માંચાપરથી પડવાથી દુઃખ થાતું નથી. પરંતુ હે જાડ! તે દૃષ્ટાંત તો સંયમથી જ પડેલા હોય, તેને લાગુ પડે છે, પરંતુ તે દૃષ્ટાંત કોઈ સંયમનો ઉદ્યોગ કરવા તત્પર થયા હોય તેને લાગુ પડતો નથી. વલી આ તારા કહેલા દૃષ્ટાંતથી શું બોધ થાય છે? કે સંયમવ્રત ધારણ કરવા ઇચ્છનારને સંયમ લઈ મૂકવો નહિ, તેવો બોધ થાય છે. પણ જે દૃઢવૈરાગી હોય, તે સંયમ લઈને ટોડે નહીં. અને હે મોહન! જે પાર્થી પુરુષ, તારા સરસ્વી પોતાની કલ્પિતયુક્તિયોગે કરી ચારિત્ર મહાન કરવામાં સમુત્સુક થયેલા જનને ચારિત્ર લેતા બંધ કરે છે, તો તે બંધ કરનાર પુરુષ, નરક, તિર્યગ્, વગેરે લાલો ગમે દુઃખનું જાજન થાય છે. માટે હે અજ્ઞાની! તેવા વાક્યરૂપ પ્રત્યક્ષ નિન્દ્યથી તારામાં ગુપ્તરીતે મિથ્યાત્વજ જન્મ્યું હોય, એમ દેખાય છે. વલી તે કહ્યું કે તેવા શુદ્ધવ્રતધારી સાધુનું તો મલતાજ નથી? તો હે અજ્ઞાની! સર્વ સંગવિમુક્ત, પંચમહાવ્રતધારી ધીર, પાંચસમિતિ, ત્રણ ગુણ, તેણે યુક્ત, જ્ઞાન, ધ્યાન અને તપ, તેમાં લીન હોય તો ગુરુનું તો પ્રત્યક્ષરીતે ઘણેજ સ્થાને વિચરે છે, અને અમોને દર્શન પણ થાય છે. પણ હે મિથ્યાદૃગ્! તું મિથ્યાદૃષ્ટિ ઠો, તેથી તુને તે યતિવર્ગનાં દર્શન ક્યાંથી થાય? જેમ કોઈ જાત્યંધ માણસ હોય, તે પ્રત્યક્ષ પડેલા ઘટપટાદિ પદાર્થોને દેખે છે? અને હે તુષ્ટમતે! નિર્ગ્રંથ, સ્નાતક, પુલાક, વકુશ, અને કુશીલ, એ પાંચ નિર્ગ્રંથથી તો આ તીર્થ રહે છે. તેમાં દ્વાલ નિર્ગ્રંથ, સ્નાતક

अने पुलाक, ए प्रणनो विछेद चइ गयो ठे. अने वकुरा अने कुशील, ए वे निर्मय तो ज्यां पर्यंत तीर्थ प्रवर्त्तेशे, त्यां पर्यंत रहेशे. ते शुं तुं जाणतो नयी? आगममां पण कहेसुं ठे के ॥ गाथा ॥ निगंगं सिंघायाणं, पुखाग सहियाण तिद्धि बुधेत् ॥ समणा वठस कुसीला, ता तिष्ठं तावहो होति ॥ १ ॥ अर्थ:-निर्मय, अने छातकनो तो ए पुलाक साथे विछेद पयो ठे, एटसे ए प्रणनो हास विछेद चइ गयो ठे. परंतु वकुरा अने कुशील, ए वे निर्मय तो ज्यांसुधी तीर्थ प्रवर्त्तेशे, त्यांसुधी रहेशे. हवे हे मोहन! जो तुं जयानक एवा जवारण्यमां जमवानी इछा न करतो हो, तो हास तें जे दु-तापितवचन कयां ठे, तेनी तुं गुरु पासे जइ आखोचना से. आ प्रकारे जेनप्रियभावके तेने घणाक एवा हेतुवादो कही निरुत्तर कथ्यो. तेथी ते मोहन कांडपण बोख्यो नहिं, तेम दुर्जापितनुं दुष्कृत पण आखोच्युं नहिं. तारे ते जिनप्रियभावके जाण्युं जे, अहो! आ तो खरेखरो धर्मध्वज जे. यात् आ कांड खरो आवक नयी. एम जाणी राजानी पेठे पोते पण तेनी साथे काम बिना बोखवानो व्यवहार ठोडी दीथो. पठी ते जिनप्रियभावक गीरांगदराजाने कहेवा लाग्यो के, हे राजन्! तमो आ प्रमाणे संयम सेवा होइ ठो. तेथी तमोने धन्य ठे. कारण के संयम शिवाय जीवनो मोह-घातो नयी. अने तमारा जेदा चरित्र ग्रहण करनाराना मनोरथने जे पुरुष जांगे ठे, ते पुरुषनुं कोइ दिवस कळ्याण घातुं नयी. वली हे राजन्! देव अने गुरु, तेना चरणारविंदना प्रतापयी तमारा धारेखा सर्व मनोरथ सफल हो. अने हे देव! संयमनी इछा ठे, माटे संयमने ग्रहण करो. हवे विलंब न करो. अने हुं पण तमोने संयम ग्रहण करवामां यया शक्ति सहायक यइश. हे विजो! जो तमो गुरुनी वाट जोता हो, तो गत दिवसेज शांत, दांत एवा जयकांत नामा मुनीश्वर तमारा जयानने विपेज समोसख्या ठे, माटे हे स्वामिन्! तेनी पासे जइ जे स्वेछित ठे, ते शीघ्र साथी लीयो. आ प्रकारनां जिनप्रियभावकनां वाक्य सांजली, ते गीरांगद राजा अत्यंत हर्षायमान यइ, तुरत ते गुरुनी पासे जइ तेमने नमन करी. योग्यस्थानपर येतो. त्यारे गुरुये देशना देवानो प्रारंज कथ्यो. ते जेम के:-
॥ श्लोक ॥ दुःखं स्त्रीकुक्षिमध्ये प्रथममिह भवे गर्जवासे नराणां, बालत्वे;
चापि दुःखं मलमज्जिनवपुः स्त्रीपयःपानमिश्रम् ॥ तारुण्ये चापि दुःखं ज-

વતિ વિરહજં વૃદ્ધજાતોઽપ્યસારઃ, સંસારે રે મનુષ્યા વદત યદિ સુખં સ્વ
મંપ્યસ્તિ કિંચિત્ ॥ ૧ ॥ નિર્ઘ્વોધનાર્ચિતયા ધનપતિ, સ્તદ્રક્ષણે વ્યાકુલો,
નિશ્ચીકસ્તદુપાયર્ચિતનપરઃ સ્ત્રીમાનપત્યેષ્ઠયા ॥ પ્રાપ્તાપત્યપરિગ્રહોપિ સત્ત્વ
રોગૈઃ પરાજૂયતે, તસ્માન્મુક્તિપથં વિહાય જીવને કોનામ કિં સુસ્થિતઃ ॥
૨ ॥ અર્થઃ—હે મનુષ્યો! આ સંસારને વિષે જીવને તો સ્વપ્ન પણ સુખ
હોય, તો કહો? જુન. પ્રથમ તો જીવને ગર્જાવાસમાં, સ્ત્રીના ઉદરને કિં
દુઃખ થાય છે, અને જ્યારે પાઠો તે ઉદરથી બાહાર આવે છે, ત્યારે
પઠી બાલજાવને વિષે મલથી મલિનપણાનું તથા સ્ત્રીના પયઃપ્રાનથીજ
જીવવું તે વગેરેનું દુઃખ થાય છે. તદનંતર જ્યારે પાઠું તે તરુણપણું પામે છે,
ત્યારે કામવિકારનું દુઃખ થાય છે. ત્યારપઠી જ્યારે જીવની વૃદ્ધાવસ્થા
થાય છે, ત્યારે તે વૃદ્ધાવસ્થા તો કેવલ કષ્ટમયજ હોય છે. માટે જો કેવલ
સુખજ જોઈયે, તો તો સંસારના ત્યાગમાંજ છે ॥ ૧ ॥ વલી જુન. આ સં-
સારને વિષે નિર્ધન જે છે, તે ધન મેલવવાને માટે પ્રાણાંત કષ્ટ જોગવે છે.
તેમજ વલી જે ધનવાન્ હોય છે, તે દ્રવ્ય રક્ષણની ચિંતામાંજ વ્યાપ્ત રહે છે.
તથા જે સ્ત્રી-વિનાનો વિધુર પુરુષ હોય છે, તે સ્ત્રીમેલાપની ઇષ્ટા કર્યા કરે
છે, અને વલી જે સ્ત્રીવાલો પુરુષ હોય છે, તે સંતાનની ઇષ્ટા કર્યા કરે છે.
અને જો સંતાન હોય છે, તો નિરંતર રોગોથી પરાજય પામશું તો કેમ થાશે?
તેની ચિંતા કર્યા કરે છે. માટે હે મનુષ્યો! આ જગતમાં મુક્તિના માર્ગને
પકડ્યા શિવાય ક્રીજો ઉત્તમ કયો માર્ગ છે કે, જે માર્ગ પકડવાથી જીવને
સુખ થાય? ॥ ૨ ॥ આ પ્રકારની સંસારની અસારતા સાંજીને પ્રેમે કરી
પરમાર્થનું ચિંતવન કરી જીવિતની પણ અનિત્યતા જાણીને તે વીરાંગદરા-
જા, મોક્ષસાધનમાં ઉત્સુક થયો. તેથી તેણે શુજદિવસને વિષે પોતાના પુત્ર
વીરસેનકુમારને રાજ્યગાદી આપી. અને જિનપ્રિયશ્રાવક, તેની સ્ત્રી, મંત્રી,
સામંત, શ્રેષ્ઠી પ્રમુખની સાથે તે શ્રી જયકાંતમુનીશ્વરનીજ પાસે દીક્ષા લી-
ધી. પઠી ક્રમે કરી તે મુનિ અગ્યારં થંગો જાણ્યા, દશ પ્રકારે તથા અનેક
પ્રકારે મુનિયોનું વૈય્યાવૃત્ય કરવા માંડ્યું, અને તે વૈય્યાવૃત્યે કરી તે મુનિયે
પુણ સામગ્રીનું ઉપાર્જન કર્યું. પઠી પઠ, અષ્ટમાદિક ઘ્યાં ઉત્કૃષ્ટ તપોયે
કરી સર્વ કર્મોને સ્વપાત્રી અનશનવ્રત થંગીકાર કરી, સમાધિમરણે કાઢ

करीने ते वीरांगदराजा शुक्रकल्पनो इंद्र थयो. अने तेनी साधे जे जिनप्रि-
 श्रावक हतो, ते पण शुक्रदेवलोकेने विपे मर्हकिंउ सामानिकदेवता थयो.
 हेंवे ते मोहन जे हतो ते प्रथमयी मिथ्यात्वी तो हतोज, परंतु ज्यारे
 जिनप्रियश्रावकयी तिरस्कारने प्राप्त थयो, त्यारयी तो ते, साधुनो महोदो
 ओही थयो. अने मनमां अत्यंत मिथ्यात्वने धरतो थको पोपधना अने आ-
 वश्यकना मिपयी साधुना उपाश्रयमां जावा लाग्यो. त्यां जइने ते उपाश्र-
 यमां रद्देसा साधुना दोपो गवेपवा लाग्यो. एटखे ते छोट चाखवानी चाख-
 णी जेवा गुणवालो थयो. जेम चाखणी ठे, ते चाखणने ग्रहण करे, अने
 उत्तम सारभूत एवा छोटनो त्याग करे. तेम आ मोहन पण साधुना
 दोपोने ग्रहण करे ठे, अने तेमना जे गुणो ठे, तेमनो त्याग करे ठे. वली
 ते मोहन, साधुना दोपोने गवेपी ते दोपोने केवल मनमांज समजी
 पेसी रद्देतो नयी, परंतु ते सर्व श्रावकोने घेर घेर जइ कहेंतो फरे ठे
 के, हे श्रावको! आ वखतमां कोइ जैन साधु तो साधुना धर्म पाळताज
 नयी. तमे कदेशो के ते वातनी तमने केम माखम पडी? तो के सांजलो.
 हुं, पोपध तथा सामायिक करवा प्रतिदिन उपाश्रयमां जाउं हुं, तो त्यां
 में ते साधुठमां प्रत्यक्ष रीते दोपोज दीठा ठे, तेमां कोइपण साधुने सारी
 रीते परिपूर्णरीते चारित्र व्रत पाळतारो दीठा नयी. ते तेना दोपो कहूं, ते
 सांजलो. के ते उपाश्रयमां रद्देता साधुमांहेसा केटलाएक साधुउ तो
 मुदपत्ति थांप्या विताज बोझा करे ठे. वली-केटलाएक साधुउ तो
 करमां वइने चाखे ठे. केटलाएक साधु तो थाखो दहाडो सर्व क्रिया ठो
 डीने उंण्याज करे ठे. वली केटलाएक साधु विकथाज करवा करे ठे.
 कोइएक साधु तो पर्व दिवसना उपवास पण करता नयी. कोइएक साधु
 शुरुसूत्र पण बांची जाणता नयी. केटलाएक साधु स्वाध्यायाध्ययन पण
 करता नयी. माटे ते जोतां तो मने एम लागे ठे के, सर्व साधु दोपनाज न
 रेखाज ठे. तेयी तेजने जे थन्न दगरे बदोराववुं, ते पण सर्व व्यर्थज ठे. आ
 प्रकारना मूढपणाची कहेंलां वचने करी दानधर्यासु जे श्रावको हता, तेनी
 थरानो साव नाश करी नांख्यो. तथा जाव पण उतारी नांख्यो. आ प्रकारे
 साधुनिंदक अने छुट पत्रो ते मोहन, काखे करी मुखपाकना रोगयी मरण
 पावण घइ विप्याचक्षपर्वतनी थटवीने विपे हस्ती घइने थवतख्यो. त्यारे

ત્યાં તેને વનેચરોયે પકડી લીધો. અને તે વનેચરો પાસેથી તેને કોઈએક ધન વાન્ વેશ્યે મૂલ્ય દઈ વેચાતો લીધો. અને વહી તેણે પણ તે હસ્તીને મથુરાન ગરીના રાજાને અર્પણ કહ્યો. અને તે રાજાએ આ ગૂર હસ્તી છે, એમ જાણી વિષમ એવા સંગ્રામમાં જ્યારે લડવા જાય, ત્યારે તેનીપર પોતે વેસે, તેથી તેને સર્વ હાથીયોનો આગેવાન કહ્યો.

હવે પૂર્વજવાજ્યાસથી તે હાથી, સાધુઠનો દ્રેપી હતો તેથી પોતાના સ્થાનકથી નજીક એક વન છે, ત્યાં સદાય ધ્યાન કરતા કેટલાએક સાધુઠનો શબ્દ સાંજીલ્યો. તેથી તે અતિ ક્રોધાયમાન થઈ પોતાને બાંધવાના આજ્ઞાન સ્તંજને જાંગી, ચિકારશબ્દ કરી એકદમ તે સાધુઠને મારવા દોડ્યો. તે દોડતાં દોડતાં મહા પાપના યોગથી રસ્તામાં એક મહોટો અને ઊંનો લાઠો આવ્યો, તેથી તે લાનામાં પડી ગયો, અને પડતા માત્રમાંજ તેના શરીરના ખારથી સર્વ અંગો જાંગી ચૂરો થઈ ગયાં. તેવામાં કોઈએક રાજપુરુષોયે આવી ગજમુક્તા લેવા માટે તેના કુંજસ્યલનું વિદારણ કહ્યું, તેથી તેના દુઃખે તેજ લાનામાં આર્તધ્યાનથી મરણ પામી, રત્નપ્રજ્ઞા નામા નરકજૂમિને વિષે ગયો, અને ત્યાં પણ તેણે ઘણીજ વેદના જોગવી. અને ત્યાંથી નિકલી પાઠો શિચાળા નામા પહી થયો, ત્યાં પણ ઘણાંક પાપો કરી મરણ પામી વામુકપ્રજ્ઞા નામા નરકજૂમિમાં ગયો, ત્યાંથી નિકલીને પાઠો સિંહપણે ઉત્પન્ન થયો. તે સિંહપણામાં પણ ઘણા એક જીવને મારી ઉગ્રપાપો બાંધી મરણ પામી ને પાઠો પંકપ્રજ્ઞા નામા નરકજૂમિમાં ગયો, ત્યાં પણ ઘણીજ વેદના જોગવી ને ત્યાંથી નિકલી ધનપુર નામા નગરનેવિષે કામદત્તાજિથ વેશ્યને ઘેર ચંદ્રદત્તા નામની સ્ત્રીને વિષે પુત્રપણે ઉત્પન્ન થયો. હવે તે જરા મહોટો થયો, ત્યારે તેનું તેના પિતાએ સુમિત્ર એવું નામ પાડ્યું.

હવે તેજ સમયને વિષે જિનપ્રિય નામા જે શ્રાવક હતો, તેનો જીવ, સમમ શુક્રદેવલોકમાંથી ચ્યવી, તેજ પુરને વિષે વિનયંધર નામા શ્રેષ્ઠીની ગુણવત્તી નામા સ્ત્રીના ઉદરથી પુત્રપણે ઉત્પન્ન થયો. ત્યારે તેનું ગુણધર એવું નામ પાડ્યું. અનુક્રમે રમણીના મનને મોદ કરે, એવા યોવનવયને પ્રાપ્ત થયો. પૂર્વ જવના સંવંધથી ગુણધરને તે સુમિત્રપર સ્ત્રી પ્રીતિ થઈ, અને પૂર્વાજ્યાસથી સુમિત્રને ગુણધરપર કપટપ્રીતિ થઈ. અર્થાત્ તે સુમિત્ર, ઉપરથી પ્રીતિ વતાવે, અને મનમાં વૈરજાવ રાખે. પછી તે વેદુ જણ એકજ ઠેકાણે ક્રીડા વગેરે કરે.

चे. तेमां पूर्ध जन्मना पापधी निर्धन घयेला ते सुमित्रनां वस्त्रप्रमुख
 हसकां ठे, तेथी ते गुणधर साथे रमतां, फरतां, मनमां घणोज लाज पा
 ठे, परंतु ते गुणधर, तेनुं मान, सगानाश्ची पण वधारे राखे ठे. अर्था
 पोते धनवान् ठे, तो पण तेने कोइ दिवस धिक्कारतो नथी. तेम करतां ते
 सुमित्रनुं अस्त्र धस्त्रोची पासन करनारां तेनां माता पिता मरण पाव्यां,
 तेथी ते घणोज दारिद्र्यःखे पीडित थवा लाग्यो, अने तेनो सर्व जनोये
 त्याग कस्यो, तथा तेनुं सहुकोइ हेसन करवा लाग्यां, त्यारे सुमित्रे विचा-
 रुं के दरिद्रो, व्याधिवान्, मूर्ख, प्रवासी अने निरंतर पारकी चाकरी क
 रनारो. ए पांच जण तो जीवता होय तो पण तेने मुवा जेवाज जाणवा.
 तो ते पांच प्रकारना मनुष्योमांथी हुं दरिद्रो ठों हवे ते दरिद्रपणुं तो
 जो हुं परदेश जावुं, तो मटे. ते शिवाय मटे नहिं. परंतु मारे परदेश जावुं,
 ते पण कये देशे जावुं, अने कयो देश सारो हशे ? ते हुं आ गुणधरने पूढी
 गेठ ? एम धारी ते गुणधरने अनेक देशोनो वेपार रोजगारनी वातो पू-
 वा लाग्यो. ते सांजखी गुणधरे जाण्युं जे आ सुमित्र हवे निर्धनपणार्थी
 खजवाय ठे, तेथी परदेश जवानो विचार करतो होय एम लागे ठे. नहिं
 तो आम परदेशनी वातो मुने कोइ दिवस पूढतो न हतो. वखी सुमित्र
 जे खजवाय ठे एमां कांइ सुमित्रनो वांक नथी. कारण के दरिद्र जे ठे,
 ते सहु कोइने खजवावे तेवुंज ठे. कसुं ठे के:-वाघ, गजेंद्र वगेरे प्राणीयो
 यी युक्त एवा वनमां रहेवुं सारुं, तथा ते वनवृक्षोनो पत्रनुं अने फलनुं
 जोजन करवुं पण सारुं, तथा घासनी शय्या करी सूवुं पण सारुं, तथा
 वनकस वस्त्र पहरेवां, ते पण सारां, परंतु धनहीनपणार्थी स्वजनवर्गमां जे
 जीववुं, ते सारुं नहिं. माटे दरिद्रःखामिथी तस घयेला एवा आ मारा
 मित्रने जे परदेश जवानो विचार थयो ठे, ते घणुंज सारुं थयुं ठे ? अने
 तेणे मने परदेशनी सर्व वात पूढी, ते पण घणुंज सारुं थयुं ठे. कहेवुं ठे
 के ॥ गाथा ॥ पुरिसेण माण धण व, ज्ञापण अचंत जिष विद्वेष ॥ ते
 देसा गंतवा, जठ सवासा न दीसंति ॥ १ ॥ अर्थ:-मान अने धन, तेणे
 वर्जित अने अत्यंत जीर्ण वैजववासा माणसे जे देशमां पोतानी जापा पण
 न घोझातो होय, ते देशमां जवुं ॥ १ ॥ वखी ते तो ठीक. परंतु जो वि-

चार करी जोउं, तो मारे पण खजवाया जेवुंज ठे. कारण के हुं आबो धनवान् होइने आ मारो खरो मित्र, ते महा दरिद्री ठे? जेम रत्नना निधि सेवन करनारा माणसने ज्यारे निर्धनपणुं रहे, त्यारे तेमां ते रत्ननिधिनेज अवाया जेवुं ठे, परंतु कांइ रत्ननिधिना सेवनारा माणसने नथी. हा, ते वान तो खरी ठे. पण मारायी तेने डव्य केम आयाय? जो तेने हुं डव्य आपुं, थने ते डव्य आप्यानी मारा पिता वगेरेने खचर पडे, तो ते मारी पर क्रोधाय मान थाय. एम करतां कदाचित् हुं ते मारा माता पिताना कोपने पण सहन करी तेने धन आपुं, तो पण ते सुमित्र जे ठे, ते लज्जा पामी मां आपेसुं डव्य खे नहिं? कारण के ते एम जाणे के जो हुं आ मारा मित्र पासेथी डव्य खइश, तो मारी जगतमां महोटी हलकाइ याशे? माटे ते पूर्वोच्चारित्र बेहु कारणथी मारे तो डव्य आपवानो उपायज नथी. पण हा, एक उपाय ठे खरो. के ते सुमित्र परदेश जवा धारे ठे, तो हुं तेनी साथे जइ तेने धन उपार्जन करवामां साहाय्य करूं? आ प्रमाणे विचारी, बेवट ते सुमित्र साथे परदेश जवानो मनमां हृदनिश्चय करी ते गुणधर, सुमित्रने कहेया लाग्यो के, हे मित्र! मारा घरमां डव्य तो घणुंज ठे, परंतु में परदेश जइ धनोपार्जन करवानुं कौतुक दीतुं नथी, तो हे मित्र! ते कौतुक जोया माटे हुं कदाचित् परदेश जवा धारूं, तो तमे मारा साहाय्यक याशे? ते सांनई. कुमित्र समान सुमित्रे मनमां विचारया मांडयुं के थहो! आ तो गुणधरे घणुंज सारूं धायुं? कारण के हुं ते गुणधर साथे विदेश जइ तेनुं संपादन करेसुं सर्व धन कपटथी लइ लहीश. पत्नी आहिं सुमे बेसी खाइश? थने आ दारिद्र्यथी पण मुक्त थइ जाइश? एम विचारी गुणधरने कथुं के, थहो मित्र! हुं तो तमो ज्यां कहो, त्यां आग्या तैय्यारज वो. मारे तमारायी शुं बधारे ठे? त्यार पत्नी गुणधरे तुरत पोतानां माना पिताने पूत्री अतिप्रयासे तैमनी आइता लइ शकटोमां अनेक प्रकारनां करि याणां जरा मुमुहूर्त जोइ, केटकोएक संघात साथे लइ, ते सुमित्रनी साथे त्यांथी प्रयाण करयुं. पत्नी रात्रि दिवस चाखवायी घसाक देशोनुं उद्यंयन करी अनुक्रमे एक महोटी थडवीमां आग्या, थने त्यां उतारो करयो. पत्नी ते वन घणुंज रमणिक होवाथी ते वननी शोभा जोया माटे गुणधर थने सुमित्र निकड्या. ते जोतां जोतां गाढ जेनी ठाया ठे, तथा देखरा

मां मनोहर एवो एक उंवरातो वृक्ष दीजो. त्वारे ते वेहु, ते वृक्षनी न
 येता. पत्री तेनुं रमणीयपणुं जोड्ने गुणधरे एक श्लोक कळो. ॥ श्लोक
 किमुडुंबर तुल्यस्ते, सग्रायोपि तरुः परः ॥ अधिकानां यतो दत्ते, मूलतः
 फलसंपदम् ॥ १ ॥ अर्थः—हे उंवराता वृक्ष! तारी तुल्य, सारी ठायावा
 यांजो कोइ वृक्ष ठे? ना नयीज. कारण क जे तारी नीचे वेठेला पयि
 जनेने ताकं मूलज फलसंपत्तिने थारे ठे ॥ १ ॥ पत्री सुमित्र बोड्यो के, हे
 मित्र! अहो आ उंवराता वृक्षनी ठाया, सुजननी साधे वार्तासाप स-
 मान घणीज वंडी लागे ठे. माटे थार्हि आपणे जरा विश्राम लहिये, तो
 साकं? एम कदीने सुमित्रे त्यां नवपल्लवाये करी मनोहर एवी शय्या बना
 री थने पत्री ते शय्यापर आग्रदूरक गुणधरने सूवास्यां. थने ज्यारे तं
 गुणधर सूतो, त्वारे ते सुमित्र एक पत्रयुक्त वृक्षनी शाया खड तेनी पर
 पवन नांखवा मांड्यो, नेघां मार्गना श्रमघी श्रमित थयेला ने सुइ गुणध
 रने तुरत निज्जा थावो गड.

हवे ते गुणधरने निज्जावश थयेजो जोड्ने कपटी तथा छुट पयो सुमित्र,
 सुमित्रनी पेठे तत्काज त्यांघी पोताना तथा गुणधरना थश्वने खड ज्यां ठ-
 तारो केलो हतो, त्यां त्वग्नि, श्वास जस्यो दोह्यो आच्यो. थावीने
 गहोटी पोसा करी कदेवा लाग्यो के. हे जाड्यो!!! जागो, जागो, नासो.
 नासो. थरे! जडदी गाडां जोडो! विषय न को! बडी मार्ग के उन्मार्ग
 ते कांइ पण जोडा दिना जेन नजाराथी जगाय, तेन जागो! कारण के आप
 एी पठवाडे आपणने नागवा तथा सूटवा निज्जसोकोनी भाट थावे ठे! तेमां
 नारो मित्र गुणधर पण पळटाड गयो ठे! आ प्रसारतो ने सुमित्रनो, माद
 फाटीं जाय तशे पोसा लागली तथा गुणधरना पोताने गुणधर दिनानो
 थागेला जोड्ने महुडांको जपनीत पड पोत पोतानां गानां जोटी थाग
 मार्गे जेन नगाय तेन नागवा लाग्यां. त्वारे सुमित्र पण तेनी साधेज ठ-
 नाने पाड्यो. थने पत्री रस्तानां वाजनां वाजनां कपटरी धत्येन कल्यांत
 पररा लाग्यो के. थरे! नागे प्राणदी पण पळज पयो गुणधर मित्र पक
 लाइ गयो! हाय हाय, हवे हुं हुं कं!!! एन चोटी वाग फलोड कल्यांत
 जीने ने सुमित्र, गुणधरना नरे नाजनां पोने नाजिज द्यो. थने मनमां
 री पड रितागता लाग्यो जे ॥ नागवा ॥ श्रवजोड्ड मिष्ट श्रवणं. नृपं शि-

हिणासिणिऊ दिछीए ॥ आलिगिउं म्हि कमला, सयाए देवीए जं एवं ॥
 १ ॥ अर्थः—अहो ! आजे निश्चे मुने विधिये, स्नेहयुक्त दृष्टियी जोयो होय,
 एम लागे ठे ? तथा बली आज, सखी देवीये पण मारुं आलिगन कायु
 होय, एम लागे ठे ? अर्थात् आज मारुं जाग्य पण सारुं थयुं, अने सखी
 पण मने बरी. नहिं तो माहादरिडी एवा मने आटखुं वधुं धन, विना प्र-
 यास क्यांथी मले ? ना नज मले. एम हपोत्कर्षथी विचार करी चाखुं
 एवो ते सुमित्र, धीजा दीवसना मध्यान्हकाले करियाणानां गानां तथा
 सयवाराये सहित एक महोटी अटवीमां आब्यो. त्यां अकस्मात् ते सुमि-
 त्रना मित्रवंचकरूप पापेज जाणे प्रेक्ष्यो होय नहिं ? एवो तथा धूवाडात्री
 आकाशमंरुजने आघादित करतो, उम दावानल लाग्यो. तेने जोडने सर्
 मनुष्यो, तथा शकटोना हांकनाराउं अति आस पामी पोकार करता तूण
 ताथी पोत पोतानो जीव लड्ने जाग्या, त्यारे पठवाडे धीचारा बसवो तथा
 माखनां सर्व गानांउं बलीने जस्म थड गयां. पठी ते सुमित्रना सर्व अनु-
 रोपे जाण्युं जे आ सुमित्र जे ठे, ते घणोज हीनजाग्य लागे ठे. कारण
 के जेना मंदजाग्यने लीधे अकस्मात् दावानलथी घणोज माख बली गयो,
 तथा बली थापणे पण मरवामांथी मारुं मारुं बच्चा. माटे जो हवे आग-
 णने ते घणुं डव्य थापे, तो पण तेनी चाकरीमां रहेवुं नहिं. एम विचार क-
 री ते सर्व थनुचरो, तेनी चाकरीनां थने तेनो त्याग करी एकमते रात्रि
 मार्गे चाड्या गया, थने धीजो सयवारो पण थाडो अवसो चाड्यो गयो.
 पठी ते सुमित्र, सड्डु लोकोना जवाथी एकसो निराधार थयो थको फतां
 फरतां एक गिरिनी गुफामां थावी पड्यो, त्यां केटलाएक लुंढारा तित्त व-
 ला हता, तेणे ते सुमित्रने डव्यना लोनथी पकडी लड् आर्चमंथी विंटीने
 थांधी राख्यो. थने तेने तपासतां तेनी पासेथी कांही पण न मज्जाथी ग्री-
 जे दिवसे तेने झूय्यो तरय्यो धको मारो काडी मूय्यो. पठी त्यांची ते
 माहाकष्टने जोगयतो थको वीरपुर थाड्यो.

हवे ते मुनीस एवो गुणधर कुमार, ज्यां उंवराना जाड नीचे सूतो हतां.
 त्यां तेने, सायंकाले मृगया रमरा निकसेखा कोड एक शंकरनामा पत्रिगति
 पे दीनां. त्यारे ते तेनी पासे गयो थने तेने जगाडीने निर्जनवनमां थावा
 वगेरेना सर्व समाचार पूढा. त्यां ते गुणधरे पण जे कांही वृत्तांनय्युं

हनुं, ते सर्व, यथास्थित कदी आप्युं. पठी ते गुणधरे पक्षिपतिने पूर्व्युं
 के, हे पक्षिपते! तमे मारा सुमित्र मित्रने, के मारा माखनां गाढाने, के
 धीजा कोइ पण सघवाराने दीगो ठे? ते सांजली पक्षिपति बोल्ह्यो के, हे
 सुहाजन! अमे तो तमारा कहेसामांधी कोइने दीगं नधी, परंतु ज्यां तमे
 उतारो कत्यो होय, ते स्थल जो यतावो, तो त्यां तेनो शोध करावुं? अने
 ज्यांसुधी ते माणसो तमारा सघवारा वगेरेनो शोध करी आवे, त्यांसुधी.
 तमो मारा कूषामां आवी रहो. ते सांजली प्रसन्न धयेला ते गुणधरे
 पोते ज्यां उतह्या हता, ते स्थल, अटकल्यी वताव्युं. त्यारे पक्षिपतिये
 तेना शोध माटे माणसोने भोकल्यां, अने ते गुणधरने पोताने घेर तेडी
 लावी, तेनुं स्थानक तथा जोजन प्रमुखयी आतिथ्य कर्युं. पठी ते बहुज-
 णने परस्पर अनेक वातो करतां आखी रात व्यतीत थइ गइ, अने ज्यारे
 प्रजात थयो, त्यारे ते सुमित्र वगेरे सायनो तथा माखनो शोध करवा गये-
 ला जिल्ल लोकोये आवी कसुं के, हे पक्षिपते! ज्यां तमोये वताव्युं हनुं,
 त्यां तपास करतां एम माखम पठी के ते सर्व साय अने माखनां गानांउं
 आरुस्ते आ पर्वतने फरीने वीरपुर तरफ गयां. त्यारे पठी अमोये विचार
 कत्यो के आ पर्वतनी आसपास तपास करी जोइये? ते साय कोइ ठेका
 ऐ अमने मखे ठे? एम विचारी अमोये आखी रात ए पर्वतनी आसपास
 तपास कत्यो, पण त्यां माखनो के कोइ माणसो पत्तो मख्यो नहिं.
 पठी प्रजात धयेधी कायर थइ पाठा तमारी पासे आव्या. आवां वचन
 सांजली मनमां अत्यंत खेद पामी गुणधर, कल्पांत करवा लाग्यो के, अरे!
 आ शी वात! ए मारो मित्र, मने सुतो मूकीनेज केम जागी गयो हशे!
 अने तेनुं हवे शुं चाशे! माखनां गानांनुं पण शुं चाशे! तेने हवे क्यां शोधुं!
 केम करुं! आ प्रमाणे संत्रमचित्त थइ कल्पांत करता एवा गुणधरने जोइने
 पक्षिपति कडेवा लाग्यो के, हे वस्त! आटलो वधो शोक शामाटे करो
 गो? जुउ. तम जेवा साहसिक तथा जाग्यवान् पुरुषनी कदाचित् आवी
 संपत्ति जाती रहे, तोपण शुं? कांइ नहिं. कारण के तम जेवा जाग्यवानने
 तो पाठी तेथी सोगुणी संपत्ति स्वतः मखी आवे ठे. कसुं ठे के ॥ श्लोक ॥
 व्यसनागमे न दैन्यं, बहुतरलक्ष्म्यापि नो मदो यस्य ॥ तस्य श्चे वसतिं
 रमा, यस्य हृदि साहसं बहुलम् ॥ १ ॥ अर्थः—जे पुरुषना हृदयने

विपे घणुंज साहस ठे, जे पुरुषने व्यसनना आववाथी दीनपणुं
 नथी, तथा जेने घणीक लक्ष्मी यावाथी मद आवतो नथी, जेना हृदये
 विपे घणुं साहस ठे, ते पुरुषने घेर, लक्ष्मी जे ठे, ते निवास करीने
 ठे. अने हे साहसिक! वली आ तमारा सथवारा प्रमुखनो शोध का
 गयेलां आ मारां माणसो पण कहे ठे के, माखसहित तमारा मित्र तथा
 सथवारो आ पर्वत फरीने वीरपुर गया ठे. तो हे जाइ! ते वीरपुर हुं तमारे
 थोडा धखतमां तेनी पेठे पर्वत फल्या बिना पगरस्तेज पहुँचडावीश? ते
 वचन सांजली गुणधर बोख्यो के, हे बंधो! हाख ज्यारे तमारा जेवा मने
 सुझ सहायक मढ्या ठे, त्यारे मारे विपाद थवानो क्यां अंधकाश ठे!
 कहुं ठे के, आ संसाररूप विषम एवा विपवृद्धने अमृतफल तो घेज सावे-
 लां ठे, तेमां एक तो सुजननो समागम थाय ते, तथा बीजुं बीतरागना
 धर्ममां प्रीति राखथी ते. आहुं वनन सांजली पक्षिपति कहे ठे के, हे जाइ!
 हाख तमोये कहुं के मने तम जेवा सुझ सहायक मढ्या. तो हे सुझ! जंग
 लमां रहेनारा तथा मनुष्यने खूंटनारा अम वनेचरोमां ते वली सुझत्य केतुं!
 त्यारे गुणधर कहे ठे के, जुठ. सर्पना माथापर रहेलो जे मणि ठे, तमां
 विपापहारत्व नथी गुं? ना ठेज. अर्थात् ते मणिनो निवास तो सर्पना म-
 स्तकपर ठे, परंतु ते मणि, सर्पविषनो नाश करे ठे. तेम तमो रहो ठे तो
 वनमां, पण सुझत्य घणुंज ठे. आ प्रमाणे ते पक्षिपतिये ते गुणधरनी साथे
 खेदासाप करी तथा बीजा पण विनोद करी केटलाएक दिवस ते गुणधरने
 पोताने घेर राख्यो. पत्नी ते गुणधरे त्यांथी जवा माटे रजा लीपी, त्वारे
 पक्षिपतिये कहुं के, हे कुमार! तमे मारा अनिधि ठो, माटे आ एक
 रसनं तुंवहुं ठे, ते ह्यो. अने हे ज्ञान्यशाखिन्! जुठ. आ रसमां एका
 चमत्कार ठे के, आ रसनं एकज टीपुं, जो हजार मणना प्रांशाना अथवा
 खोढाना पत्रापर नांखीये, नो ते सर्व पत्रुं सुवर्णमय थइ जाय? तंथी
 जो कदाचिन् ते साथ तमोने न मखे, तो आ रसथी प्रांशानुं सुवर्ण बना-
 वी मुखे करी घेर पहुँचजो. अने हवेथी धनोपार्जननो व्यससाप गंभी
 देजो. वली हे जाइ! मारां माणसो तमने जे रसो बनाये ते रसने
 पाह्या जाजो, तंथी वीरपुर आवशे. अने त्यां तमारा साथ पगेरने
 नपास करजो. जो ते साथ त्यां गयो ह्म, नो नो तमने मगरो?

कही ते रसतुं तुंवडुं आपी, गुणधरने पोताना सेवकोनी साथे घेर जवा
 रजा आपी. पठी रस्तामां चाखतां चाखतां ते पक्षिपतिना सौजन्यने त
 था परोपकारने अत्यंत संजारनो ते गुणधर, अनुक्रमे वीरपुर आव्यो. प-
 ठी त्यां सुमित्र वगेरेना तपास माटे कोइएक जीर्णशेठनामा बाणियो ह-
 तो, तेने त्यां उतख्यो. अने त्यां सुखे करी रख्यो. अने पठी पोताना मित्र
 सुमित्र प्रमुख सथवागनो तथा माखनां गाडांतनो तपास करवा लाग्यो.
 एक दिवस गुणधरने ते गामना चोकमां बुधायी जेतुं उदर उंठुं गयुं ठे,
 तथा जेनी सामुं जोतां सहकोशने दयाज आवे ठे, जेनां रुधिर तथा मांस
 सूकाइ गयां ठे, अने घेर घेर जीख मागतो एवो ते सुमित्र मळ्यो. त्यारे
 गुणधरे तो तेने तुरत उलख्यो. परंतु ते सुमित्रे तेने उलख्यो नहिं. त्यारे
 गुणधरे तेने मोटासादयी बोलाव्यो अने पूव्युं के, हे सुमित्र! मने उलख्यो
 के नहिं? अने हे जाइ! तुं मने त्यां उंघराना जाडनी नीचेज सूतो मूकी
 क्यां पोवारा गणी गयो? त्यारे सुमित्रे जाण्युं जे अहो! आ तो गुण-
 धर मळ्यो? हवे हुं एने शो जयाप देउं? तथा ते तो शरीरमां घणोज
 तेजस्वी तथा रूखवान् थयो ठे? एम विचारी करटयो कहेवा लाग्यो के,
 हे मित्र गुणधर! हुं पण तमने शोधतो हतो, तेमां तमो मने मळ्या, ते
 घणुंज उत्तम कार्य थयुं? वली हे प्रियमित्र! तने पूव्युं के मने सूतो मूकी
 केम जातो रख्यो? परंतु मारे जावुं पड्युं. तेमां मारो कांइ अपराध नथी.
 केम के आपणे ज्यां उतारो कल्यो हतो, त्यां रहेला आपणा साथवाळा
 खोकोये मोहोटो पोकार कल्यो के, हे गुणधर! हे सुमित्र! जिव्हखोको अ
 मोने वुंटे ठे, मारे ठे, माटे जखदी आवो. ते सांजली तमारा निद्राजंगना
 जयत्री तमोने उगळ्या निनाज एकदम श्वास चख्यो हुं त्यां दोव्यो गयो.
 त्यां तो आपणा सथवाराने तथा आपणा माखनां गाडांतने वुंटेती एवी एक
 निहनी धाड दीठी. त्यां में आपणा सथवारामांथी उत्तम तथा शूरवीर
 एवा पुरुषोनी सहाय लखने ते जिव्हखोको साथे मोहोटुं युरू कयुं. तेमां
 निहखोकोये ते साथवाळा शूरवीर पुरुषोनो नाश कल्यो. अने मने आपणुं
 सर्व करियाणुं वुंटी लखने बांधी मूक्यो, अने पठी ते सर्व, त्यांधी मने तथा
 माखने लख पोतानी पर्णकूटीये आव्या. हवे ते जिव्हखोकोने आपणुं घ-
 तुंज डव्य मळ्युं तेथी उन्मत्त थयेला एवा ते जिव्होये महोटो उत्सव कर

वानो प्रारंभ कस्यो. तेवामां वली तेज जिह्वलोकोना बेरी एवा बीजा रि
 छोनो धाड तेने लुंटावा आबी. त्यारे बेहु धाड्योने परस्पर गुरू थयुं, ते
 मां हुं समय जोइ त्यांथी तुटीने मारो जीव छइ जागी गयो. पठी पू
 थने तृपाने सहन करतो थको आपने शोधवा माटे ए वनमां घणो
 जम्यो, थने वन वनमां शोधतो शोधतो अनुक्रमे आ बीरपुर गाममां
 आवेलो तुं. थने आहिं पण तमने आव्या सांजली तमने जोवा माटे आ
 चोकमां फेरा खातो इतो, तेवामां तो तमोये मने बोलाव्यो. हवे हे जाइ!
 आपणे आबी रीते दुःखी थइ धन कमावा माटे परदेश निकड्या, ते करतां
 जो घेरज रही आपणुं गुजरान चलाव्युं इत, तो घणुंज सारुं यात? आ
 तो आपणने धन पण न मड्युं, थने हेरान पण यया. वली हे मित्र! तमोने
 आ प्रकारना सर्व दुःखमां मेंज नांख्या ठें. हवे ते तो जे थवा काल इतुं, ते
 थयुं. परंतु दाखमां आपण बेहु जीवता मळ्या, ते घणुंज सारुं थयुं. कारण के
 आवा जयंकर वनमां माणस कोइ दिवस जीवतुं रहेज नहिं. आ प्रकारनुं ते
 सुमित्रनुं बोळवुं सर्व साचुं मानी गुणधर, सुमित्रने पोताने उतारे तेडी सा
 व्यो, थने तेने जमाडीने रूडां वस्त्र पहेरवा आप्यां. तदनंतर ते कपटीनी पा
 से जङ्गनावथी पट्टीपनिये आपेसा रसना तुंवडा थापवा वगेरे पोतानुं सर्व
 वृत्तांत कही आप्युं. वली पण कणुं के, हे सुमित्र! आपणां वासण थने की
 याणां वगेरेनां जे गावां लूटाणां ठे, तेनो तमारे कांही पण क्लेश करवो नही.
 कारण के आ रसतुंवडाना रसथी ते सर्व आपणे नवां वनाथी लेशुं? ते सां
 जली कपटनाटक करणमां पट्ट एवो ते सुमित्र बोड्यो के. हवे आपणे वास
 ण वगेरे पदार्थोनो थानंथर कांइज करवोज नहिं. थने हवे तो आपणे आ
 रसतुंविका छइने घेरज जावुं! त्यारे गुणधर बोड्यो के, वासण वगेरेना
 महोटा थानंथर बिना साव निर्धन जेवा थइ देश तरफ जतां मने तो सा
 ज थावे? त्यारे सुमित्र बोड्यो के, आपणे आ रसना तुंवडाने आहिं न मू
 की निजेगाथी परदेशने जोइये? कारण के थापणथी वारंवार पावुं परदेश
 थवाय नहिं. कहुं ठे के ॥ गाथा ॥ माय पिप पुत्त जयणी, जङ्गा थवाय
 यांधवा, मिता ॥ लहुमिज नेहनडिया, न गंतु सका विदेसम्मि ॥१॥ अर्थ:-
 माता, पिता, पुत्र, जगिनी, नार्पा, पुत्री, यांधव, मित्र, नानां वंशरां, ते
 सर्वना स्नेहना थवरोधथी प्राणी जे ठे, ते विदेश जवाने समर्थ याता नवी.

॥ १ ॥ आ प्रमाणे पोताना मित्र सुमित्रना आमहची, गुणधरे त्यांची पातुं
 वदेश जवुं करूष करुं. अने ते रसतुंविकाने ते रसतुं माहात्म्य कदा
 विना पोते ज्यां उतर्यो हतो त्यां ते जीर्णवणिकने घेरज मूकी पोताना कु
 मित्र एवा सुमित्रसहित ते नगरची वाहेर निकट्यो. पत्री मार्गमां चाखतां
 चाखतां सुमित्रे विचारुं जे, ते जीर्णवणिकने घेर मूकेसी रसतुंविकाने मारे
 स्वतंत्र रीते खड खेवी. परंतु आ गुणधरने मारी नांख्या विना ते काम बनशे
 नहिं? तेम विचारी ते सुमित्रे तेने मारी नांखवाना उपाय शोधवा मांड्या.
 परंतु तेने कांही एण उपाय मळ्यो नहिं. त्यारे सुमित्र कहेवा लाग्यो के,
 हे मित्र! आणणे तामसिति नामा नगराये जइये, अने महोटा समुझने
 तरीये. त्यां वेपार करी घणुंज डव्य कमाइये? कवि कहे वे के, थहो! जे
 र्त्त पुरुषो वे, ते मुखची मिष्ट, अने हृदयमां छुट होय वे. अर्थात् तेनीं
 णीमां तो चंद नवी पण शीतलता होय वे, अने तेजुं हृदय कातर समान
 य वे. माटे धूर्त पुरुष कोइची जीत्या जाय नहिं. हवे ते सुमित्रनां वचन
 निखी गुणधर कहे वे के, हे मित्र! तमे कहो वो, ते गरी वात वे. पण धन
 वना आपणे तामसितिनगरीये जइ शुं करिये? त्यारे ते छुट सुमित्र योड्यो
 के, त्यां तामसितिनगरीमां तमारे नामे घणुंज डव्य मखशे? एम कही वा-
 दाणमां पेसी घेदु जण त्यांची तामसितिनगरीये पदोच्या. तेथ समयमां
 ने नगरीने विषे कटाहल्लीषकी मास जरखां घळांक वादाणो धाव्यां हतां,
 त्यारे फौतुक जोशने माटे ने घेदु जण त्यां गया. एयानां तो ते गुणधरने
 उत्तम धावुनिवाळां जाणीने ते वादाणना अधिपनियोये तेने घणुंज मान
 धावुं, अने करुं के, हे उत्तम पुरुष! तमो कोइ व्यापारी जेवा लागो वो,
 माटे आ धनारो मास तमेज ह्यां. ते सांजली ते सर्व मासनुं कांश्च डव्य
 वेगधी ते सर्व मास पोतेज खीधो, अने ते वादाणना अधिपनियोने करुं
 के. जुन. ग्या मर्व मासनां धणी हुं हुं, अने आपणे ठेरवेसा डव्यना धणी
 तमे ठो? ने सर्व वात ने मासधनीयोये करूष करी. त्यां तो ने तामसिति
 नगरीना वेशरी धाव्या, अने तेजये धावी घूखुं के, आ सर्व वादाणमां
 मास फोनो फोनो वे? त्यारे ने सर्व मासधनीयोये गुणधरने वनाव्या अने
 करुं के आ सर्व मास, आ पुरुषनो वे. ने सांजली तेनी साथे मूख्य करी
 सर्व मास गुणधरे पोताना नामची वची नेनां नाणां धनूष करी, पूर्व ठेरवेसां

નાણાં તે માલધણીયોને આપી દીધાં. એમ કરવાથી તે ગુણધરને એક કોડ ટકા હાંસલના મલ્યા. તે સહ ગુણધરે સુમિત્રને કહ્યું કે, હે મિત્ર! દુઝી આપણે ગામમાં તો ગયાજ નથી, અને આંહિં સમુદ્રના કાંગાપરજ ઘેરે, ત્યાં તો આપણે આ સમુદ્રેજ પ્રસન્ન થઈને એક કરોડ ટકા આપી દીધા, અને હવે વડી આગલ તો જે મલે, તે સ્વર્ગ! એમ કહી તે સર્વ દ્રવ્ય સુમિત્રને આપ્યું. ઘટ્યું દ્રવ્ય મલવાથી પણ અસંતુષ્ટ થયો તે સુમિત્ર, ગુણધરને કહે યા સામ્યો કે, હે મિત્ર! આ કરોડ ટકા જે મલ્યા છે, તેનો માલ સહને આપણે ચિનચંદર જડ વેચીયે, તો ત્યાં વમણો લાજ થાશે? તે સાંનસી ગુણધરે વિચારું જે, અહો! આટલા દ્રવ્યથી પણ આ સુમિત્રનો તૃષ્ણા પૂર્ણ થઈ નહીં, માટે મારે આ સુમિત્રને તેની ઇચ્છાથી પણ અધિક દ્રવ્યની પ્રાપ્તિ કરી આપવી? એમ વિચારી તે દ્રવ્યનાં, ચિનચંદરમાં સ્વપ્ના યોગ્ય કરિયાણાં સહ યાદાણ જરી, પાંગા મેં બેઠું જણ, યાદાણમાં બેસીને ઘાટ્યા. તે અનુક્રમે ચિનચંદરનાં આઢ્યા. ત્યાં પણ તેને તે કરિયાણાં વેચવાથી ઘણોજ લાજ થયો, ત્યારે તે દ્રવ્યનાં વડી કરિયાણાં સહ પાંગા તામસિતિનગરી તરફ ઘાટ્યા, ને ઘણોજ સમુદ્ર ઉલ્લંઘન કલ્યો. હવે ચાલતાં ચાલતાં તે હુટણા સુમિત્રે વિચારું જે, અહો! આ ગુણધરે માલ ઘણોજ સ્વીકૃતો છે, તે માલ તથા વીરપુર ગામમાં જીર્ણોદ્ધરને ત્યાં મુકેડી રસનુંધિકા છે, એ સર્વ, મને નિશ્ચિનગરને તો ક્યારે મળે? કે ક્યારે આ ગુણધર, રાતમાં સ્વપ્ન કરતાં હોય, ત્યારે તેને સમુદ્રનાં પેઠી દડ મારી નાંખું ત્યારે મલે? એમ વિચાર કરી તે સુમિત્ર, યાદાણનાં ગમે જાગતાંજ મૂતો. અને ક્યારે મધ્યરાત્રિ થઈ, ત્યાં તે ગુણધર સ્વપ્ન કરતાં ઉઠ્યો, અને જ્યાં તેને સ્વપ્ન કરતાં ઉઠ્યો જાણ્યો ત્યાં તો તે સુમિત્ર, તુરત નિજાનાંથી ઊઠી તેને ધક્કો માર્યા આઢ્યો, ને રાતનાં તો તેનો પોતાનોજ પગ ચડી જવાથી ને સમુદ્રમાં પડી ગયો. કારણ કે મેં હોટું જે પાર છે, તે તુરત ફલે છે. અને જગનમાં પણ કહેવન છે કે, “જે મેં દે ને પડે” અને જીવને કર્મને અનુસારજ ફલ મલે છે. વડી જેનું કર્મ ફલે છે, તેવીજ વૃદ્ધિ પણ થાય છે. પરંતુ વૃદ્ધિમાન પુરુષે અત્યન વિચારી કાર્ય કરવું. હવે ને સુમિત્ર રાતમાં પડી ગયો, તેની કોઈને સ્વપ્ન પડી નહિ. અને ક્યારે પ્રભાત થયો, ત્યારે ગુણધર, સુમિત્રને જોયા સામ્યો. પરંતુ ને સુમિત્રને કયાઈ દીનો નહિ, ત્યારે તેણે યાદાણમાં બેઠેલા મહુકોડને પૂછ્યું કે, હે મા-

हयो! तमोये कोश्ये मारा मित्र सुमित्रने दीगो ठे? त्यारे सहु कोइ बोल्या
 के ना, अमने खबर नथी. त्यारे तो ते अत्यंत क्लेश पामी विखाप करवा
 तायो के, अरे! आ मारा प्रियमित्रनो नाश कोणे कर्यो! अरे! आवुं मद्दो
 हुं पाप कोणे कर्युं! अरे! तेनो नाश ते केम घयो! अरे! आवा प्राणवत्जन
 मित्रनो संगम करावी पागो तेनो विरह करावनार विधिने पण धिकार ह-
 जो. अरे! मित्रमुखनुं दर्शन करी हुं मारी आंखोने सुखी करीश? एवी
 आशारूप कुसुमने कर्मयोगयो उत्पन्न अयेखो आ विरहानल, वाली नांखे
 ठे! अरे! ए मारा सुमित्र मित्र विना घेर जइ सगां वाहाळांठने हुं शुं मुख दे
 खाडीश! माटे हवे ते मित्र विना घेर जइ सहु कोइने मुख देखाडवुं, तेथी
 आ समुझमां पडी कुयी मखुंज साहं ठे! एम विखाप करीने ज्यां ते गुण-
 धर, समुझमां पडवा तत्तर घयो, त्यां तो तेना अनुचरोये तेने पकडी राखी
 ने कहुं के, हे श्रेष्ठिन्! आ संसारने विपे जेनो संयोग थाय ठे, तेनो वियो
 ग पण थाय ठे. अने जेनो वियोग थाय ठे, तेनो पागो संयोग पण थाय ठे.
 जेम घटमाखमां बांधेखा घडांठमां जख जराय ठे, अने पावुं बली उलवाय
 ठे, तेम आ संसाररूप घटमाखमां मनुष्यरूप घडांठमां कर्मरूप जख जराय
 ठे, अने पावुं बली उलवाइ जाय ठे. तो कर्माधीन पडेखा प्राणीनो संयोग
 तथा वियोग घया विना रहंतोज नथी. ते माटे मित्रनो वियोग थवाथी
 धीर पुरुषो जे ठे, ते अग्निमां पडता पतंगनो पेवे समुझजलमां पडी मरण
 पामता नथी. कारण के जे जीवतो नर होय ठे, ते हजारो सुखने पामे ठे.
 अने हे ज्ञाई! मित्र वियोगज दुःखथी कदाचित् कोइ पुरुष मरण पामे, तो
 तेने मरणांते ते मित्र मले ठे शुं? ना मन्त्रतोज नथी. अने जो ते जीवतो
 होय ठे, तो देवयोगे कदाचित् तेने ते मित्र मले पण ठे. माटे हे श्रेष्ठिन्!
 ते संयोगने अने वियोगने देवाधीन मानी मखुं नहिं. आवां ते पोताना अ-
 नुचरोनां वचन सांजली वोध पामेखो गुणधर, पोताना मित्रना गुणगणनुं
 मनमां स्मरण करतो करतो तामखित्तिनगरीये आब्यो. त्यां सर्व माख कां-
 वापर उतारी ते सुमित्रनो समुझना सर्व कांवापर तपास कराव्यो. परंतु
 तेहुं शक्य पण मध्युं नहिं. त्यारे खेद पामेखो ते गुणधर, सर्व करियाणां वे-
 ची नांखी थोडांक माणसोने साये लइ त्यांथी पागो वीरपुरनगरे आब्यो.

त्यां आची जेने त्यां रसनी तुंबडी मूकी होती, ते जीर्णशेठने घणुंज धन
 पी ते रसतुंबिका खड्गे अनुक्रमे पोताना धनपुर नामा नगरमां आव्यो.
 अने त्यां माता पिताना घरणमां नमन करी स्वजन, मित्र, हाति प्रमुखे
 मखी अत्यंत संतोष पाव्यो. अने राजा वगैरेतुं मोहोदुं मान पाव्यो. हेने
 गुणधर, आ प्रकारे सर्व रीते सुखी ठे, परंतु पोताना मित्र सुमित्रनुं मनमां
 अहोनिश प्यानज करवा करे ठे, तेथी तेने वनमां, के मनुष्यना समागम
 मां, के कोइपण कार्यमां किंचिन्मात्र घेनज पडतुं नथी. ते गुणधर एक दि
 वस पोताना उद्यानमां गयो, त्यां कोइएक सुधर्मा नामा मुनि बंठा होता,
 र्यारे तेमनी पासे जइ नमन करी त्यां उपदेशना श्रवण माटे घेवो. र्यारे ते
 गुणधरने जोइने मुनिये हानथी जाण्युं जे आ गुणधर, दुष्ट पया सुमित्र
 ना विरहनुं दुःख करवा करे ठे? एम जाणी ते गुणधरने कहुं के, हे सो-
 ष्य! मोहमूढ घड्ने ते दुष्ट पया सुमित्रनो ते शामाटे परित्ताप करे ठे? तुने
 आचो शोक करतो जोइने मने तो एम लागे ठे के, तुं सुमित्र अने कुमित्रना
 गुणने जाणतोज नथी? हे गुणधर! तारो खरो मित्र तो जे तुने वनमां पडि
 पनि मदयो हतो तेज ठे. कारण के जेणे तारुं तेया जयंकर वनमां रक्षण
 कहुं? तथा वखी रसतुंबिका पण आपी. अने हाख जेनो तुं अहोनिश शोक
 करे ठे, ते सुमित्र तो महादुष्ट हतो, जेणे तारो वनमां त्याग कर्यो, तथा ताग
 माझनो धर्णी थयो. अने ते माझ पण वनमां धखी गयो. र्यारे ते पात्रो तुने
 मखी कपटथी ममजाची समुद्राम्ने खइ जइ तेणे तारी पासं वेपार कराव्यो.
 वखी ते उद्यनो तथा रसतुंबिकानो माझिक थया माटे तुने समुद्रमां नांज
 वा तैयार थयो, त्यां पोताने पांवे पोनेज पण स्वशी जवाची समुद्रमां परी
 दुखी मूवो. आची रीने दुष्टना गंगथी तुं घणोज दुःखी थयो गो, तोप
 ने दुष्टमित्रनो शोक करे ठे? ने वाक्य गांजखी गुणधर बोड्यो के, महागत्र!
 हं तो नेनीपर घणीज प्रीति राखनो हतो, ने उतां पण ते मारी सापे वी.
 समान केम वग्नतो हतो? तेने अने मोरे कांइ पूर्वजन्मनो धरताव हतो?
 ने मांजखी मुनिवरे तेना पूर्वजन्मनो सर्वे व्यतिकर कर्यो. नेमां कहुं के,
 त्रिनद्रियभावकनो अवतार तुं गो, अने मोहननो अवतार प थयो हतो.
 अने ते मोहन कपटथी धर्म पात्रनो हतो, अने नेनो अवतार सुमित्र हतो.

ધી ડુઃખી થયો, અને જિનપ્રિય ધર્મિષ્ઠ હતો, અને તેનો અવતાર તું હોવા;
 ધી સુખી થયો બો. અને પૂર્વજન્મમાં તારી સાથે તેને વૈર હોવાથી તે આ જ-
 ન્મમાં પણ તારો મિત્ર થઈ તુને સ્વાચ્છ કરવા ઇચ્છતો હતો, અને તું ધર્મિષ્ઠ
 તથા સામ્યજ્ઞાવવાલો હોવાથી તેનું તું સારું કરવા ઇચ્છતો હતો. અને પૂર્વ
 જન્મે તારે ધર્મ સદાય હોવાથી આ જન્મમાં સર્વ સંપત્તિ તથા માન સ્વતઃ પ્રાપ્ત
 થયું છે, અને તે પૂર્વજન્મે ધર્મરૂપી હોવાથી જન્મ જન્મને વિષે ઘણોજ ડુઃખી
 ધારો. કહેલું છે કે ॥ શ્લોક ॥ રણેર્ણવેગણેર્ણીણાં, સ્મશાને સદને વને ॥
 ધર્મ મિત્રં શ્રિતં પાત્તિ, શેષે વ્યાસે જલેઽનલે ॥ ૧ ॥ ધર્મઃ સુપ્તેષુ જાગર્ત્તિ,
 સાક્ષસ્યેષુ પ્રયત્નવાન્ ॥ સ્વિતાનાં સવિધસ્થાયી, પ્રસ્થિતાનાં સચામણી ॥
 ૨ ॥ અર્થઃ—રણમાં, સમુદ્રમાં, શત્રુસમુદાયમાં, સ્મશાનમાં, ઘરમાં, વનમાં,
 શેષમાં, જલમાં, અગ્નિમાં, આશ્રય કરેલો જે ધર્મ છે, તે જીવનું રક્ષણ કરે
 છે ॥ ૧ ॥ કદાચિત્ ધર્મિષ્ઠ જીવ, જો સુઈ રહે છે, તોપણ તેનો ધર્મ તો
 જાગતોજ રહે છે. કદાચિત્ ધર્મિષ્ઠ જીવ આલસમાં રહે છે, તોપણ તેનો
 ધર્મ તો પ્રયત્નવાનૂજ રહે છે. કદાચિત્ ધર્મિષ્ઠ જીવ ઘેસી રહે છે, તોપણ
 તેનો ધર્મ તો ઇયોગ કરતોજ રહે છે. અને વહી ધર્મિષ્ઠ પુરુષ, ડ્યારે
 પ્રયાણ કરી ગ્રામાંતર જાય છે, તો તેની પહેલાં ધર્મ પ્રયાણ કરી ગ્રામાંતર
 જાય છે. માટે હે સુંદર! વિશ્વોપકાર કરણરસિક એવા શ્રી ધર્માચાર્યે ઘતા
 વેલા એવા જિનધર્મને વિષે આદરવાનું યા. અને હે ગુણધર! જે મૂઢપ્રાણીયો
 તે ગુરુપર રૂપ રાખે છે, તેણે સદ્ધર્મનો અને સુદેવનો પણ રૂપજ કહ્યો,
 એમ જાણવું. અને તે જીવો સન્નિપાતિકપ્રાણીની પેઠે મરણ પામે છે. હે
 જાણ! જો. પોતાની આજીવિકાના નાશ થવાના જયથી તે મોહને રાજાને
 મિથ્યાત્વનો ઉપદેશ કહ્યો, અને ડ્યારે જિનપ્રિયથાવકે તેને સૂચ સમ-
 જાણ્યો, ત્યારે તેણે તેની સાથે પણ રૂપ કહ્યો. અને તે પટ્ટી સાધુર્જની પણ
 ઘણીજ નિંદા કરવા માંડી, તેથી તેને સેવા ક્ષિપ્ત કર્મના ત્રદયથી મિથ્યાત્વ
 ઘંધાળું. તે જવાર્ણવમાં નરકતિર્યગ્ને વિષે જમ્યાજ કરશે. અને તે કદા-
 ચિત્ નરજન્મને પ્રાપ્ત ધારો, તોપણ ડુઃખ, દારિદ્ર, રોગ, શોક, તેને ઝોગ-
 વશે, પરંતુ તેના ડુઃખોનો પાર થાવશે નહિં. આવાં વચન મુનિનાં સાંજણી
 ગુણધર ઘોડ્યો કે, હે જગવન્! તે સુમિત્ર હાસ વારિધિને વિષે પટ્ટી મરણ

पामी क्यां अंवत्तस्यो दृशे? त्पारि गुरु बोल्या के, हे गुणधर! समुद्रमां प
लो एवो ते सुमित्र, जखना कळोखथी घसरडातो अने मोहोटा मत्स्यो
विदारुं ठे शरीर जेनुं एवो थको मरण पामीने सांकेतपुरमां एक दरि
ब्राह्मणने घेर दुर्गता नामा ब्राह्मणीना उदरने विपे दुष्कर्मरूपराजाना
टोये पुत्रपणाये नाख्यो. ते एक वर्ष पर्यंत तेना उदरमां रहीने पत्री अं
स्वरूपदंने युक्त थको मोहोटा कष्टथी जन्म्यो. त्यां तेनुं केशव एवं नाम प
ड्युं. ते कुकर्मदोषथी खस, कास, श्वास, चक्षुरोगादिक बहु वेदनाये की
युक्त अने पोताना माता पिताने उद्वेग करतो थको हास ते महोटा बा
ठे. आ प्रकारनो ते मोहननो पापसंपर्क सांजली जयत्रांत एवा ते गुणधर
पोताना माता पितानी आझा खश्ने ते महामुनिना चरणे विपे नमन क
री तेनीज पासेथी कर्मकंदनी उपर कुहास सरखा श्रामण्यने खोफारपुं. प.
ठी रूडी रीते जाण्यो ठे जैनसिद्धांत जेणे अने शुद्ध रीते चारित्र्यने, धार
करनार एवो ते गुणधर, गुरुपादना प्रसादथकी मनोहर एवा सूरिपदने प्रा
प्त थयो. ते हुं पंज तुं. एम कहीने ते पुरुषोत्तमराजाने कहे ठे के, हे पुरु
षोत्तमराजा! जे में वीरांगदराजा कस्यो, ते हास तुं 'पुरुषोत्तमराजा ययेसो
ठो. तें पूर्वजवमां साधुना अत्यंत वैय्यावृत्यथी थयेला पुण्यना सुखेने शुक
देवसोकने विपे जोगव्युं ठे, अने पाठां शेष रहेलां पुण्येने, आ जन्ममां रा
ज्यसुखथी जोगवे ठे. माटे पूर्व जन्मनी पेठे हास पण तुं चारित्र्यने अंगीकार
कस्य. अने हे पुरुषोत्तम! तारा पूठवाथी अं तुने जेना संगथी आ कपिंज
पुरोहित नास्तिक थइ गयो ठे, ते तेना मामा अंध एवा केशवना पूर्वजन्म
नो सर्व व्यतिकर कही वताव्यो, तथा ते प्रसंगे तारा अने माहारा पण पूर्व
जन्मनी घात कही वतावी. आ प्रकारनां मुनिनां वचन सांजली उत्पन्न थयुं
ठे जातिस्मरणज्ञान जेने एवो ते सांकेतपुरपति पुरुषोत्तमराजा, मुनिने नम
न करी कहेवा लाग्यो के, हे जगवन्! आपे जे सर्वव्यतिकर कस्यो, तेनी व
थार्य मने खयर पडी. अने हे जगवन्! आ आपना उपदेशथी हुं अत्यंत
संतोष पाय्यो तुं. वली आप शरणागत जीवना पासनमां महोटा उत्साह
वाला ठो, तेथी आपनी पासे विनति करी मायुं तुंके, हुं मारा राज्यनो त्यात्र
करी आपनी पासेथी दीक्षा खेवा झुं-तुं, तेथी मने दीक्षा आपो. आम ज्यां

कहे ठे, त्यां तो त्यां घेठेला कर्पिजस पुरोहितने पण ते गुरुवर्धना उपदेशयी जातिस्मरण हान उत्पन्न थरुं. तेथी ते घाल्यो के, हे महाराज ! हास में मारा दुर्नयनुं फल दीतुं, माटे हे जगवान् ! हवे मने दुःखयी काढो, काढो. ते सांजली पुरुपोत्तमराजा घाल्यो के, हे मुनीन्द्र ! आ कर्पिजस कहे ठे, के में दुर्नयनुं फल दीतुं, अने हवे मने दुःखयी काढो काढो. तो हे महाराज ! एणे दुर्नयनुं ते कबुं फल दीतुं ठे ? ते कडो. ते सांजली मुनि कहे ठे के, हे राजन् ! सांजल. आज गाममां आ जे हास कर्पिजस ठे, ते पूर्वे शिवदेव नामा श्रावक हतो, ते प्रकृतिये प्रांजसस्वजावी, अने अणुमत, सामायिक, पौपथ, तेने विपे अत्यंत रुचिवालो तथा ब्रह्मचर्यवान् हतो. परंतु तेने आज गाममां रदेनारा पूर्वोक्त मोहननो संग होवाथी ते मोहननी करेली मोहजासमां फसाइ जइ, ते मोहननी पेठेज यतियोनो निंदक, सामायिकने न करनार, गुरुवचनपर अविश्वासी, साधुवंदनमां अनादरी, तथा साधुठेने अन्न, पान, वस्त्रने न थापनार, ते साधुठेनां वेद्याश्रत्य प्रमुख करवामां अनादरी, श्रावक न उतां श्रावकपणानो नोख घालनार, तथा करेला पापनी आलोचनाने न करनार, साधुनी आह्वानो विराधक घयो, तेथी ते शिवदेव मरण पामी, प्रथम किस्विपियो देव थयो. त्यां पण दुर्नाय कर्मोदययी तेने समृद्धिवान् एवा सर्व देयोये पोतानी पंक्तियी वाहार केल्यो, तेथी ते त्यां अपवित्र एवा स्मशानादिकमां घणो क काळ परित्रमण करी त्यांयी चवी, चंपानगरीने विपे चांढाल यइने अथतह्यो. त्यां पण पंचेंद्रियप्राणीना नाश करवारूप पापपुंजे करी पाठो भूमप्रजानामा पांचमी नरकज्मिने विपे नारफी थइ अवतह्यो. त्यां पण घणांज दुःखो जोगवीने पाठो आ गाममां आ कर्पिजसनामा पुरोहित थइ अवतरेलो ठे. हवे आ कर्पिजसने पोताना मामा केशव साथे प्रीति थइ, तथा तेनो उपदेश पण मान्यो, तेनुं शुं कारण ? तो के आ केशव नो जीव ज्यारे मोहन हतो, त्यारे आ कर्पिजसनो जीव, शिवदेव श्रावक हतो, तो त्यां पण ते वेहुने परस्पर प्रीति हती. तथा ते शिवदेव मोहन नो उपदेश मानतो हतो. अने हवे ज्यारे ते मोहननो जीव, कर्पिजस-नो मामो केशव थयो, त्यारे शिवदेवनो जीव आ कर्पिजस पुरोहित थ

ચેલો ઠે. તો તે વેદુને આ જન્મમાં પણ પૂર્વાજ્યાસથી પરસ્પર પ્રીતિ
 તથા પૂર્વની પેઠે પોતાના મામા કેશવનો ઉપદેશ આ કર્પિજલ માને
 અને તે શિવદેવ જે હતો, તે ક્રજુસ્વજાવી હતો. વહી તે શિવદેવનો જ
 હાલ કર્પિજલ થઈ અવતર્યો છે, તેથી જ હાલ આ કર્પિજલ પોતાના જા
 સ્મરણ જ્ઞાનથી વોધ પામેલો છે. અને એ કેશવ જે છે, તે પૂર્વે મોહન
 જન્મમાં ગુરુડોહી હોવાથી તીવ્રાજિનિવેશ મિથ્યાત્વથી દુઃખિત થયો થક
 જવાર્ણવને વિષે ઘણોક કાલ જટક્યા કરશે ॥ ગાથા ॥ સપ્રાવેણ વહ્નિ
 સંયમજરં જે જતિષ સત્તીષ, નાણુજ્ઞેય તત્ત્વોવદ્દાણ વિહિણા તિત્તુમ્મરં કા
 ણો ॥ કુર્વં તાણ ગુણીણ નાણામણિસં હીલંતિ જે વાલિસા, અપ્પાણં ન
 યાનલે મુદ્ધુ મુદ્ધુ પાહંતિ મૂઢા મુદ્ધા ॥ ૧ ॥ કામારંજ પરિગ્રહગ્રહપ
 જોગોવજોગજિણો, જે ઘંજઘય ધારિણે મુણિવરે હીલંતિ મોહાતુરા ॥ ૨ ॥
 કાંણંધ ય કુઠ મૂટ વહિરા દારિહિણો રોગિણો, સંસારે સુહરં સરંતિ સ
 મયં હિલિજ્ઞમાણા જણા ॥ ૩ ॥ અર્થ:-સપ્રાવે કરીને જે સંયમજારને
 વહન કરનાર, પોતાની જાકિયે અને શકિયે કરી વિધિથી જ્ઞાનોદ્યોત
 તપ, ઉપધાન, તથા તીર્થની ઉદ્ગતિ તેને કરનાર, ગુણવાન્, જ્ઞાનવાન્, પવ
 મુનિયોની જે વાલીશ પુરુષો, અહોનિશ હેલના કરે છે, તે પુરુષો, વા
 વાર પોતાના આત્માને યથા નરકરૂપ અનલને વિષેજ નાલે છે ॥ ૧ ॥ કા
 મારંજ વગેરે પરિગ્રહને ગ્રહણ કરનારા, જોગ અને ઉપજોગના અર્થી પ
 જે પુરુષો તે મિથ્યાત્વ મોહયુક્ત થકા જે પુરુષો, ગ્રહ્યર્ચ્ય વ્રતને ધારણ
 રનારા પણ મુનિવરનું હેલન કરે છે, તે પુરુષો, કાણા, આંધલા, દંડા
 મૂંટા, વહેરા, દરિદ્રી, રોગી, નિરંતર હેલના પામતા થકા ઘણોક કાલ સં
 સારને વિષે ફત્યા કરે છે ॥ ૨ ॥ વહી હે રાજન્ ! જે ગુરુના અવર્ણવાદ વા
 લે, તે અર્દ્દન્માર્ગને પામીને પણ જવાર્ણવમાં મૂકે છે, તે માટે વિવેકી જીવે
 ગુરુતત્ત્વનું આરાધન કરવું. કેમ કે ગુરુ વિના આ જવાર્ણવના દુઃખોનો પાર
 આવતો નથી. આ પ્રકારની દેશના સાંજલીને તે પુરુષોત્તમ રાજાયે પોતાના
 પુરુષવંદ્ય નામાં પુત્રને પોતાની રાજ્યગાદીપર ઘેસારી કર્પિજલ પુરોહિતાદિ
 કની સાથે પરમપ્રમોદે કરી પ્રવજ્યાને ગ્રહણ કરી. હવે તે કનકજ્વજ રાજા
 પણ આ પ્રકારનું તે સર્વનું ચરિત્ર સાંજલી તથા જોડને વિસ્મય પામી છે

ह्याच जोडी ते मुनींइने कहेवा लाग्यो के, हे जगवंन् ! हुं पण मारा जय सुंदर नामा सधु बांधवने मारो राज्यजार सांजी आपनीज पासेथी संसार समुद्र तरणमां पोत समान एवा चारित्रने स्वीकारीश? ए सांजखी मुनि कहे ठे के, हे राजन् ! ठीक कळुं. केन के तमारा जेवाने तो बासकना करंछा पडना एहसमान आ राज्यथी विराम पामी मुक्तिरूप राज्य करवुंज उचित ठे. हे नृप ! कोटि डव्यना वेपार करनारने कोइ दिवस काचना कटका खेवानी इष्टा थाय? ना नज थाय. वखी रत्नाजरणोथी चरपूर एवा जा ग्यवाने कोइ दिवस पित्तघना अलंकार पहेरवानी इष्टा थाय? ना नज थाय. तेम शमसाम्राज्यना अजिंसापी एवा पुरुषोने आ राज्यनी इष्टा थाय? ना नज थाय. आवां गुरुनां वचन सांजखी ते कनकध्वज राजा, पोताने गाम आवी सामंत, मंत्री तेमनी समीप, पोताना नानाजाइ जय सुंदरनामा पुत्रराजने कहेवा लाग्यो के, हे वरस ! तुं आ राज्यने ग्रहण कळ्य, कारण हवे मारी संयम खेवानी इष्टा थंइ ठे. ते सांजखी जयसुंदर कुमार घोळ्यो के, हे महाराज ! आपने थावुं घोळवुं योग्य ठे? वखी पोता ना अंतरंग मित्रने तथा जाइने आ राज्यरूप धंधीखानामां नाखीने आप जेवा उत्तम पुरुषने पलायन करवुं उचित ठे? अने हे प्रजो ! संसारना स्वरूपने जाणी गुरुना वचनामृत तत्वने पीने विषतुल्य एवा विषयोने विषे आपनी पेठे मारुं पण मन आनंद पामतुं नथी. हे ज्येष्ठबंधो ! जाळुं शुं कहुं? परंतु स्वहितैयी एथो हुं पण आपनी साथेज दीक्षाने ग्रहण करीश. हवे मारे पण आपनी जेम कांइ राज्यनी जरूर नथी. आ प्रकारनो जयसुंदरकुमारनो पण दीक्षा ग्रहणनो निश्चय सांजखीने ते कनकध्वज राजाये राज्यसंरक्षणसंकितांग एवा पोताना कनककेतु नामा कुमारने तुरत राज्यगादीपर बेसाख्यो. पठी कनकध्वज तथा जयसुंदर ए वेहु जाइये, मंत्री, सामंत, मन्त्रेश्वर वगैरेनी साथे ज्यां गुरु वेठा ठे, त्यां वनमां जइ गुरुने प्रणाम करीने दीक्षा लीधी. त्यारे कनककेलुराजा, पोतानी इष्टा प्रमाणे दीक्षामहोत्सव करी तेजनां चरणारविंदनुं वंदन करी पित्ताना अने फाकाना विरहदुःखथी दुःखित थयो थको घेर आळ्यो.

हवे ते कनकध्वज तथा जयसुंदर ए वेहु मुनिश्वर, निर्मलचारित्रने पासनार, तथा पांच समिति, ग्रण शुति तेने धारण करनार, ज्ञान अने चा-

तमारे पृथिवीने विषे प्रसिद्ध अने राजाधिराज एवा नामने धारण करना. रो, मनोहर एवो एक पुत्र प्रगट थासे. एम कहीने पत्नी ते दिवसे राजाये पोतानी राजसज्जामां आवी विद्वान एवा स्वप्नपाठकोने घोलाव्या, अने तेनु पूजन करीने तेने स्वप्ननी यात पूठी. त्यारे ते स्वप्नपाठकोये पण जे स्वप्नफल, राजाये कर्तुं दत्तुं, तेज कर्तुं. ते सांजखीने राणी अत्यंत प्रसन्न थइ, अने प्रशस्त एवा पोताना गर्जनुं संरक्षण करना लागी. हवे ते गर्ज ज्यारे पांच मासनी थयो, त्यारे ते गर्जना प्रजावधी प्रियमतीराणीने सच्चैर्यना तथा यतिना पूजनना दोहद उत्पन्न थया. एटखे ते राणीना मनमां एनी इछा थइ के, हुं चैत्यमां जइ जाणे प्रतिमानुं पूजन करूं, धर्मनी प्रजावना करूं, सुपात्रने दान आपुं, साहामियस्सल करूं? पत्नी ते दोहदनी यात राजाने कही. त्यारे राजा तो जेम कोइ मांदा माणसने जे वाहकुं होय, अने पातुं पेंथ कहे, अने ते जेम खुशी थाय, तेम अत्यंत प्रसन्न थयो. अने ते राणी ना पूर्णोक्त सर्व दोहद अतिदुर्घची विशेषे करी पूर्ण करवा. ते समयने विषे जेम यमराजाना आवयानी इछा कोइ न करे, तेम जेना आवयानी कोइपण इछा करतुं नथी, एवो मीष्मकाल आव्यो.

एवे ते मीष्मकाल केह्यो वे? तो के कलिनी पठे प्रियदोष वे. एटखे कलिगुगमां पण घणा मनुष्यनी बुद्धि दोष एटखे वाप करवानी थाय वे, तेम था मीष्मकालमां पण लोकोने दोषा जे रात्रि ते प्रिय होय वे; का के दिवसमां सखत ताप पडवाची सधु कोइने रात्रि प्रिय लागे वे. पत्नी ते मीष्मकाल केह्यो वे? तो के ग्राम्य पुरुषनी पठे जइने मान देनारो वे. एटखे कोइक, अज्ञानी ग्राम्यजन होय, ते पोते मूर्ख होवाची बीजा जड मनुष्यनेज मान थाये वे, तेम था मीष्मकाल पण जड एटखे जेने सुख दुःखनी कांइ राखरज नथी एवा पशु समान माणसोने सुखदायक वे. परंतु ते सुख पुरुषने सुखद लागतो नथी. पत्नी ते मीष्मकाल केह्यो वे? तो के कदरी जननी पठे सत्पुण्य वे. जेम कदरी जननी पासे घणुंज ऊच्य

ाय, तोपण तेनी ऊच्यतृष्णा मटतीज नथी. तेम था मीष्मकालमां पण १. जलतृष्णा मटतीज १. पत्नी ते मीष्मकाल केह्यो वे? तो के कुनूपनी पठे १. होय, ते पोताना वि- १. पण विषय जे इन्द्रिय

સુખ તેનો નાશ કરે છે. અર્થાત્ જેવું ઇન્દ્રિયસુખ ધીજી શુભમાં આવે છે, તે
 આ પ્રીત્મ શુભમાં આવતું નથી. વહી તે પ્રીત્મકાલ કેદવો છે? તો કે
 લજનની પછે ઘણાક જન સાથે વેર વસાવનારો છે. એટલે જેમ લલજન
 છે, તે પોતાના સ્વાય આચરણથી તથા કટુવાક્યથી સહુ કોઈનો વેરી
 થાય છે, તેમ આ પ્રીત્મકાલ પણ પોતાના સલ્લત તાપથી સહુકોઈ જન
 ને વેરી જેવો લાગે છે. વહી તે પ્રીત્મકાલમાં મિત્રે પણ પોતાનું મૈત્ર્ય મૂ-
 કી દીધું છે. એટલે સર્વ જગતનો મિત્ર થવો જે સૂર્ય, તેણે પોતાનું યથા
 યોગ્ય તપશ્ચરૂપ મિત્રિપણું મૂકી દઈ જગત પર તમ તાપ નાંચવા માંડ્યું
 છે. વહી તે પ્રીત્મકાલે આવા મહોટા સૂર્યનું પણ અપમાન કરાવ્યું છે?
 એટલે પ્રીત્મકાલમાં આકર તાપ પડવાથી તે સૂર્યતાપનાં પ્રતિસ્પર્ધિ પણ
 જે શીતહ્રદ્યો, તેનો લોકો ઉપજોગ કરે છે. અર્થાત્ સૂર્યનાં પ્રતિસ્પર્ધિ
 પણ જે શીતલ હ્રદ્ય, તેનું લોકો માન કરે છે, તેથી તે સૂર્યનું અપમાન જ
 થયું. કહ્યું છે કે ॥ ગાથા ॥ ચંદો ચંદણપંકો, જશ્ન જલંદા સમોરણો દારો
 ॥ પલ્લવસજ્જ મલ્લિય, કુલ્લાદ્દ દરંતિ હીયાદિ ॥૧॥ શ્લોક ॥ તલ્પં તામરસં
 તાલી, તિલ્લકં તારકાપતિઃ ॥ તાલચંદ્રંતસ્તરંગિણ્ઃ, પ્રીત્મે સસ સુલાવહાઃ
 ॥૨॥ ધારા યત્ર તુષારસારકણિકા, નિર્વારિતોત્પ્લોદયઃ, શ્રીલંકાગરૂ
 પવાસિ રુચિરં દુર્મ્યં સચંદ્રોદયમ્ ॥ શય્યા પુષ્પમયી ચ ચંદનરસઃ કર્પૂર
 કસ્તૂરિકા, વાસઃ સ્વષ્ઠમકંચુકા પ્રિયતમા પ્રીત્મે સુલસ્યાસ્પદમ્ ॥૩॥
 અર્થઃ—ચંદ્ર, ચંદનનો પંક, ટાડું જલ, ટંડા જલના ફુવારા, શીતલ પવન,
 પુષ્પના દાર, પલ્લવની શય્યા, મલ્લિકાનાં પુષ્પો. ૫ આઠ ધાનાં પ્રીત્મકા-
 લને વિષે હૃદયને સુગનાં દેનારાં છે ॥૧॥ વહી ઉત્તમ શય્યા, કમલ,
 તાડફલ, શીતલ ચંદનનું તિલ્લક, ચંદ્રમા, તાડનો પંલો, થને નદિયો. ૫
 સાત ધાનાં પ્રીત્મકાલને વિષે સુગનાં દેનારાં હોય છે ॥૨॥ વહી ટાડા થને
 ઉત્તમ જલના ફુવારા, જેમાં તાપ લાગતો નથી પણ સ્થલ, શ્રીલંક, થગરુ,
 તેના ધૂપથી વાસિત થને જેમાં ચંદ્રમાનાં વિરણો પડતાં હોય પણ મનો
 દર દર, પુષ્પમય શય્યા, ચંદનરસ, કર્પૂર, કસ્તૂરિકા, સ્વષ્ઠ થને શ્વેત
 પણ વસ્ત્રો, કંચુકી વિનાની સ્ત્રી. ૫ નવ ધાનાં પ્રીત્મકાલને વિષે સુલદા
 યક હોય છે ॥૩॥ દુષ્ણે આ પ્રકારના પ્રયંકર પણ પ્રીત્મકાલને વિષે
 પ્રિયમતી પદરાણીયે સુક્ત પણ તે જયરાજા, મનોદર શુભોની છે શોના

जेमां, एवा वनने विपे गयो. ते वनमां एक वापिकाने केसर, कपूर, अमृत
 दन, कस्तूरी, तेमना रजःपुंजे करी पीछां तथा सुगंधित एवां जे जस, तेने
 मुक्त करी, पत्नी ते वापिकामां ते स्त्री पुरुष पडी तेना जसथी घणीवार सुभी
 परस्पर जसकीडा करी, अने तेथी ते वेहु जण अमित थइ गयां. तदनंतर
 ते जय राजा त्यांथी जरा दूर एक झाड़ामंरुप हतो, त्यां जइ वेतो. अने
 प्रियमती राणी तो त्यां निकटना दृष्टानी नीचेज पेठी. हवे वीणा बगावत
 मां थोड एवा जय राजाये हाथमां वीणा धारण करीने किन्नरथी पण न गाव
 शक्य तेवां गीतगान करवानो प्रारंभ करी गावा मांड्युं. तेवामां ते राजा
 ना पुगोथी, स्वरूपथी अने वीणाना नादथी, ते वननी जे वनदेवी हती.
 ते मोदिन यड गइ, तेथी ते राजाना संगमने इगवा लागी. पत्नी कामाक्षिथी
 गग यड एवी ते वनदेवी, प्रियमती राणीनी दासीनुं रूप धारण करी उक्त
 ते राणी नेजेथी जे, त्यां आथी हाथ जोडी कहेया लागीं के, वाइगात्रेय! आप
 ना वनि मादगजाये मारी साथे कहेयराव्युं जे, के राणीने कहे जे शोदि
 आयां घणी बार थड जे, माटे घर जाय? ते वाक्य रतिगुण आथी शान्त को.
 दोने घर तर्फ वाढी गइ. तदनंतर ते वनदेवी, मनोहर वस्त्राजण जूनि
 एवी कानिनीनुं रूप धारण करी ते जयराजा पासो आथी, हात, नाव, कटा
 क करीने ते जयराजाने कहेया लागीं के, हे राजन्! आपना गुण, रूप अने
 गग, नेणे करी हूं मोदिन यड गइ तुं, माटे मने रतिगुण आथी शान्त को.
 वडीं शोदि कोड जे पण नहिं. ते वनन मांजडी कोषायमान यड प्रत्यक्ष
 वन संगना जदथी नेनी ना कही ने कशुं के, हे कुटाटे! तुं जगदी माराथी
 दूर या. नहिं तो अधर्मदूषित एवी तुं मारा क्रोधरूप अनजाने गिने पनेन
 ना पने वडीं जाउज. अने ते भाग्यो पणो अधर्म, जो मारा देशमां गयो
 होय, तो हूं ते अधर्म कोड कोडे आवाज दवै नहिं, तो तेवा अधर्मने हूं वे
 ज करे? वडीं लागीं यजे कोड पुरुषने में जो अधर्म कर्ता जोपो होय, तो ते
 नो हूं नाजज करे. अने वडीं लागीं पण हूं नाजज करन. पणं तुं स्त्री जे.
 माटे साधार तुं. काण के मायमां वाक्य जे के "अवस्था ग्रीः" वडीं जे
 भेगिनि! विश्वमोदगणहर्षणीय एवो आ जे गति, ते तुं कोड दया
 पोवतां उज्ज्वलद्विगोथी. अंधार को? ना नज करे, नेम दानी, मारी.
 धनी, वीर, वीर, कीर्तिमान एवो माणस, कोड दिवस रात्रीमां आसव

घाय! ना नज घाय. कहेसुं ठे के ॥ श्लोक ॥ दत्तस्तेन जगत्पकीर्तिप-
ट्टहोगोत्रे मपीकूर्चक, धारित्रस्य जस्रांजलिर्गुणगणारामस्य दावानलः ॥
संकेतः सकलापदां शिवपुरद्वारे कपाटोद्घो, कामार्त्तस्त्यजति प्रजोदय
जिदां सुर्गी परखी न यः ॥ १ ॥ अर्थः—कामार्त्त एवो जे पुरुष, पोतानी
कीर्तिने जेद करनारी मनोहर एवी परखीनो त्याग नथी करता, ते पुरुषे
जगतने विषे अपकीर्तिनो पट्ट घगडाव्यो, तथा तेणे पोताना गोत्रने
विषे मेशनो कुचो दीपो. चारित्रने जस्रांजलि दीपो, अने गुणगण रूप
आराममां दावानल सगाव्यो. तथा सकल आपत्तियोने आश्रयाने संकेत
घटाव्यो. अने वली तेणे शिवपुरद्वारनां दृढ कमाट दीपां ॥ १ ॥ आशां
वचन सांजख्यां तोषण ते खी, राजाने कहेवा लागी के, हे पिजो! मने
तमे परखी न जाणजो. हुं तो निरंतर तमारा गुणमां अने रूपमां रक्त
एवी वनदेवी हुं, माटे स्मरापिथी ताप पामेखी एवी जे हुं, ते मुने
तमारा संगमरूप श्रमृतपी सिंचन करो. अने हे नाथ! तमो कहेवा
ठो? तो के हुं जेथीनी प्रार्थनाना संगमां जीरु ठो, तथा वली कारुण्यना
जंजार ठो. माटे मारो त्याग न करी, मारुं सेवन करो. आ प्रकानुं ते
वनदेवीनुं वचन सांजखी जयराजा क्रोधायमान घइ म्हर वचनथी कहेवा
लाग्यो के, हे छुष्टे! हे निर्लक्ष! हे पापिणि! तुं आशा कुकर्माचरण
करवानी इछार्थी उत्तम एवा देवपणाने वगोवे ठे? जा. हे पुंभक्षि! तारी
साथे हुं घोसनार नथी. अने दये तो जेम वने तेम तुं मारी नजरेथी छूरज
धा. कारण के हुं तुज पापिणनुं मुख जोवाने इछतो नथी? आशां तिर-
स्कारनां वचन सांजखी ते देवी, तुरत श्रंतर्प्यान घइ गइ. अने पठी ते
विचारया लागी के, कोइपण रीतनुं कपट करीने मारे आ राजा साथे
रतिमुख तो खेवुंज? एम विचारीने कामातुर एवी ते खी, ठस करवानो
श्रवकाश जोया करे ठे. ते समयमां जयराजा विस्मय पामी ते घात
पोतानी खीने कहेवा माटे ज्यां वृद्धनी नीचे पोतानी खी घेठी दृती त्यां
गयो, अने त्यां जइ जोवे, त्यां तो ते राणीने दीठी नहिं. त्यारे तेणे वि-
चार कर्यो के आहिं राणी नथी, परंतु ते घेर गइ दृशे? एम जाणी पोते
पण घेर गयो. ते समयमां श्रवकाश जोइने ते व्यंतरीये सगर्जा एवी प्रिय-
मतीराणी ज्यां घरमां घेठी दृती त्यांथी तेने उपाडीने प्राचीदिशामां, घणे

ज छूर एक उजड वनमां नांखी दीधी, अने पोते पातुं राणीनुं रूप प्रदण कछुं. अने दासीने कछुं के, हे दासी ! माहाराजने जइने कहे, के आपने राणीसाहेब बोलावे ठे. ते सांजली ते दासी जे हती ते तत्कास राजा पास आवी चिनति करी कहेवा लागी के, महाराज ! आपने राणीसाहेब बोलावे ठे ? ते सांजली राजा बोदयो के हुं पण आववानो विचारज करतो हतो, माटे जा. हुं आवुं तुं. एम कहीने ते जयराजा अंतःपुरमां आव्यो. त्यां तो ते व्यंतरी जलदी सामी आवी, लज्जारहित थइ वेश्यानी पेठे विचित्र एवा आलिंगनादिक उपचारो करवा लागी. ते जोइने राजाये विचार कछ्यो के, अरे ! आ देखवामां तो राणी जेवी लागे ठे, परंतु आचरणथी राणी नथी. कारण के जो राणी होय, तो आम बोदया चादया विना सर्वनी समझ निर्लज्जपणुं करे नहिं. माटे मने लागे ठे के राणीनुं रूप धारण करी आहिं आवी बेसनार ते व्यंतरीज ठे. एम जाणी क्रोधायमान थइ, तेनीपर एक मुष्टिनो प्रहार कछ्यो, तथा तेने केश पकडी, ढरडी, घणीक गालो दइ, धक्को मारी, घरमांथी काढी मूकी. त्यारे ते व्यंतरी पण जयजीत थइ, तुरत जाणे चित्रामणनी पूतली होय नहिं ? तेम थइ गइ. पत्नी निराश थइने ते अंतर्ध्यान थइ गइ. तदनंतर जयराजाये विचार कछ्यो के आ व्यंतरी मारामां अति आसक्त थवाथी मारी पठवाडेज पडी ठे, तो ते एक क्षणवारमां कांश्क न समजाय तेवुं ठस करी मारा अमूख्य एवा ब्रह्मचर्यव्रतनो जंग करी नांखशे. माटे हवे मारे तेनो खूब विचार राखवो ? एम विचारीने बली पण विचारवा लाग्यो के, अरे ! ए तो ठीक, पण मने आहिं आव्यो जाणे ठे, ते ठतां राणीने घरमांथी वाइर आवतां विलंब केम लाग्यो हशे ? चाल, हुं तेनो तपास करुं ? एम विचारी अंतर्दृष्टिमां जइ तपास करे, त्यां तो राणीने दीठी नहिं. त्यारे ससंजम थइ तत्रत्य सर्व परिवारने पूठवा लाग्यो के, हे सोको ! राणी क्यां ठे ? त्यारे त्यां रहेला कोइपण माणसने राणीना जवानी खबर न होवाथी तेनुये कांही पण उत्तर आप्यो नहिं. त्यारे राजाये जाण्युं जे, अरे ! जरूर मारी पठवाडे पडेली ते डुष्टसूरीयेज मारी राणीनुं हरण कछुं ठे ? एम निश्चय रीते जाणीने तेनो शोध करवा चोतरफ केटलांपक माणसोने मोकदयां. ते माणसोये आडो थवलो घणो ज शोध कछ्यो, परंतु तेनुने राणीनो क्यांदि पण पत्तो मळ्यो नहिं. त्यारे

निराश थड ते शोधकसोको, जयराजाने विनति करी कहेवा साग्या के महाराज ! अमोये तो राणीसाहेबनो घणोज शोध कस्यो, परंतु तेनो क्यांदि पण पत्तो मळ्यो नहिं. आवां तेजनां वज्रपातसमान वाक्य सांज सी अत्यंत खेद पामी, विचारवा साग्यो के, अहो ! जन्म, मरण, जरा, मृत्यु, रोग, शोक, संयोग, वियोग, तेणे करी झूषित तथा कपाय अने विषय, तेणे करी व्यात एवा आ संसारने वारंवार धिक्कार हजो. थरे ! जे संसारमां एक क्षणमां सुख देखाय ठे, अने पातुं बीजा क्षणमां दुःख देखाय ठे. माटे इंद्रजाख जेवा संसारमां शुं सुख ठे ? कांहीज नहिं. व-सी जे संसारमां रहेला जीवने कोइ एक प्राणवत्त्वज एवा पदार्थोनो वियोग, एकक्षण वार पण सहन यातो नथी, तो तेवा प्राणवत्त्वज पदार्थ विना आखी आयुष्य काढवी पडे ठे ? वझी जे संसारमां माता, पिता, पुत्र, कसत्र, संपत्ति प्रमुखनुं सुख जीवने मले ठे, तो ते सुखने देव, एक निमिषमात्रमां नाश करी नाखे ठे ? माटे तेवा देवने पण वारंवार धि-कार हजो. थरे ! ते देवे प्राणयी वत्त्वज एवी मारी प्रियानो मने पण वियोग कराववारूप दुःख दीधुं ठे ? थरे ! धीजुं तो ठीक, पण स-गर्जा एवी ते प्राणप्रिया कोइ ठेकाणे जीवती हशे ? हा ! जो जीवती हशे, तो हुं जाणीश के ते केवस तेना गर्जनोज महिमा ठे. थहो ! ते प्रियानुं जे दिवसे मुने सुख देखाशे, ते दिवस मने अमृत समान मीठो लागशे ? दिवस तो शुं ! पण ते घडी पण मने अमृतयां पण मीठो लाग शे ? एम अत्यंत मनमां खेद करतां ते राजाये जोजन प्रमुख शरीरस्थिति साधननो साव त्याग करी दीधो. त्यारे निमित्तशास्त्रना जणेला एवा तेना मंत्री वगेरेये कसुं के, महाराज ! थाप ह्मेश म करो. आपनी राणी कोइपण ठेकाणे कुशळ ठे, थने तेने पुत्र पण प्रसवशे ? एम थमने निमित्तशास्त्रना योगयी जणाय ठे. आवां वचन सांजझी राजाने जरा शांति थड. त्यारे तेणे विचार कस्यो के कदाचित् मारा जाग्योदययी जो मने पात्री स्त्री मसशे, तो पण हुं हवे था दुःखावास एवा गृहावासमां रहीश नही ? एवो निश्चय करीने पठी देहस्थितिने माटे जोजन वगेरे करवा साग्यो.

हवे ते व्यंतरीये हरण करी विकट वनमां नांखी दीधेझी प्रियमती रा-णीनुं शुं घयुं ? ने कहे ठे. के ने उमवनमां नांखेझी राणीने घोडी वार पत्री

ज्ञान आव्युं, त्पारे हाकीवाकी थइ उठी, अने चोतरफ जोवा लागी. अने
 उयां जुवे, त्यां तो सर्वत्र उजड वनज दीतुं. ते जोइने जयज्जीत थइ थकी
 कहेवा लागी के, अरे आ शुं ! हुं मारा महेसमां सूती हती, त्यांथी वरी
 आहिं क्यां आवी ! अरे आ ते शुं इन्द्रजाज दशे ! के आ ते मने त्रम थयो
 ठे ! के आ ते मने स्पप्त आव्युं ठे ! अरे मनोहर एवो माहारो महेस क्यां
 गयो ! अने जेमां जाका हिंसकजीवो रहे ठे, तेवुं आ जयंकर वन क्यांथी
 आव्युं ! अरे मने आहिं कोण लाव्युं हशे ! ते लावनार पण केम देखातुं
 नथी. हा ! !! हवे हुं केम करुं ! क्यां जातुं ! कोने कहुं ! हे स्वामी
 नाथ ! तमे क्यां ठो ? जो आहिं हो, तो तमारी प्राणप्रिया हुं तजखुं तुं,
 तेने उत्तर केम नथी आपता ? हवे जो उत्तर न आपो, तो तमने मारा
 शपथ ठे ! अने हे प्राणनाथ ! हे प्राणपते ! तमो जीवतां उतां विनापराध
 मने आवा विकटवनमां कोणे नांखी ? हा ! पापिष्ठ एवी में पूर्वजवे कांक्ष
 पापकर्मनुं आचरण कखुं हशे, जेथी मने अणधाखुं अने अणविचारधुं दा-
 रुण दुःख आवी पड्युं ! आम विविध प्रकारना विलाप करती, अने रात्रि
 पडवाथी चोतरफ फरता एवा सिंहप्रमुख हिंसक प्राणीयोना शब्दथी कंपा
 यमान थती अने वारंवार “नमोर्हद्भ्यः” एम बोळती, करमाइ गयुं ठे मुख
 जेनुं, एवी ते राणी त्यांथी एकदम उज्जी थइ. अने पठी विचारवा लागी
 के, हवे हुं क्यां जातुं ? अरे ! आहिं निर्जयरीते रहेवाय, एवुं कयुं ठेकातुं
 ठे ? एम चिंताये करी व्याकुल थतीथकी मुंजाइने त्यांज पडी रही. पठी
 सवार पडवाथी दक्षिण दिशाना मार्ग तरफ चालवा लागी. त्यां सिंह, व्या-
 ग्र, सूकर, शीयाक्षियां, तेना जयंकर शब्दोथी कंपायमान ठे चित्तजेनुं अने
 सूर्यना तापथी तपेली घेसुमां तपी गया ठे पग जेना, अने पगमां कांटा वा
 गवाथी जेने घणुंज रुधिर चाव्युं जाय ठे, एवी ते राणी, शुन्यवनमां पोतथ
 त्यंत कोमलांगवाली होवाथी मूर्खा पामी गइ. पठी थोडीवारे शीतलपवन
 आववाथी पाठी सावधान थइ, विचारवा लागी के, अहो ! में पूर्वजवे
 अज्ञानना योगथी घणांक घोर पाप कखां हशे, एम भागे ठे ? कारण के जे
 पापना विपाकरूप आ दुःखने हुं आहिं प्रत्यक्षरीते जोगवुं तुं. अने जिन
 शास्त्रमां खलेखुं ठे के, प्राणीमात्रने शुजाशुज कर्मोना जोग तो जोगव-
 वोज पडे ठे, माटे पोतानां करेखां कर्मने जोगववां पडे, तेमां आपणे

कोनीपर कोप करवो? आ प्रमाणे जिनवचनने जावती तथा चूख, तृपा, प्रमुख दुःखोथी पीडित एवी ते राणी, घणांज दुःखोने जोगवतीयकी ते वनने विपेज नमवा लागी. एम आखो दिवस गयो, अने ज्यारे सायंकाल थयो, त्यारे तेने, ते वनमां रदेनारीयो अने पोतानो पर्णकूटीमांथी बाहार फरतीयो एवी कोइएक तापसी स्त्रीयोये दीठी, तेथी ते सर्व, राणी पासे आवीयो, अने तेने जोइ तेनीपर दया आववाथी पोताना कमंमज्जना जळे करी स्वस्थ करी. पठी ते तापसीयो, तेने हाथ पकडीने पोताना आश्रममां लावीयो, अने ते सर्व तापसीनी गुरुणी एक वृद्धतापसी हती, तेने ते घतावी. त्यारे ते वृद्धतापसीये तेने आसन, तथा मिष्ट एवां फल ए वगे रेथी सत्कार करी वृष्टुं के, हे स्त्रि! आवा मनोहर अंगवाली तथा मनोहर अलंकार अने वस्त्रयुक्त तुं आवा उग्र वनवासरूप दुःखने केम प्राप्त थइ? ते सांजली वारसयवान् एवी ते वृद्धा पासे प्रियमतीराणीये पोतानी वने ली सर्व हकिगत कही आपो. ते सांजली वृद्धा बोली के, हे बेहेन! आ अस्तार एवा संस्तारने विपे जीवप्राणी मात्रने अणधासुं अने अणविधासुं अकस्मात् दुःख आवी पडे ठे. तेथी हे वरसे! तेमां कांइपण तारे विपाद करवो नहिं. अने हे मृहंगि! बली अमने तो एम लागे ठे के, तारी मोहो टी पुण्याइ ठे, के जे पुण्याइथी सगर्जा ठतां तुं आवा विकट वनमां जीवती रही ठो? अने पात्री बली आ अमारां तपोवनमां आवी ठो? हे बेहेन! हवे तुं फिकर ठोडी आजनी रात्रि तो आहिं अमारी साथेज रहे, अने स वारे अमे अमारा गुरुने विनति करीने तुने कोइपण गाममां पोहोचाडवानो घंदोघस्त करावी आपशुं? आवां वचन सांजली राणीये जाएयुं जे हवे हुं मरण तो पामीश नहिं? एम जाणी ते राणी ते रात तो तापसीयोनी साथे ज रही. पठी सवार पडवाथी सर्व तापसीयो ते राणीने एक कुलपति तापस हतो, तेनी पासे लइ आवीयो, अने राणीनी कहेली विना सर्व कही आपो. त्यारे दयासु एवा कुलपतितापसे कोइएक वृद्ध तापसने बोलावीने आहा करी के, हे तापस! जा. आहिंथी थोडे दूर एक श्रीपुरनामा नगर ठे, त्यां आ राजस्त्रीने ठोडी पाठो आव्य. एम तेने कहीने पठी पातुं राणीने कहुं के, हे सुंदर स्त्रि! आ, तमने जे गाम देखाडे, त्यां जजो, अने त्यांथी तमा रा गामनी तजवीज करीने पठी तमारे गाम-जजो, ते सांजली प्रियमती रा

ણી તે ઘરૂ તાપસની સાથે ચાલી. પરંતુ તે સગર્જા હોવાથી મંદમંદ રીતે માહાકષ્ટ્રથી ચાલતાં થાકી ગઈ, અને એમ ચાલતાં ઘરૂ તાપસના ચર્તાવેશ શ્રીપુરનામા નગરના ઉદ્યાનમાં આવ્યો પોહોચી. પત્ની તે ઘરૂ તાપસ, રાણીને તે ગામ ઘટાવી, તે ઉદ્યાનથી પાત્રો વસી પોતાને આશ્રમે આવ્યો. પ્રિયમતી રાણી થાકી જવાથી તે ઉદ્યાનમાં એક આમ્લનો ઘટ્ટ હતો, તેની નીચે બેઠી. ત્યાં તો તે ઉદ્યાનમાં એક જિનચેત્ય હતું, તેમાં શ્રાવકો, સત્તરનેદી પૂજા જણતા હતા, તેનો શબ્દ સાંજણી એકદમ ડગી થઈને તે ચેત્યમાં ગઈ. પરંતુ પોતાની પાસે પૂજાની સામગ્રી ન હોવાથી તે જિનપ્રતિમાને પ્રણામજ કર્યો. અને પત્ની ત્યાં રહેલા સર્વ સાધર્મિકોને પ્રણામ કર્યો. તેવામાં ત્યાં કોઈ એક જિનજગ્યાનનાં દર્શન કરવા આવેલી જિનસુંદરીનામા શ્રાવિકા હતી, તે રાણી પાસે આવી. અને રાણીને પૂછ્યું કે, હે સુંદરાંગિ ! હે સાધર્મિકે ! તમારો કોણ ઠો ? અને ક્યાંથી આવ્યાં ઠો ? આવાં વચન સાંજણી તે રાણીને પોતાનું સર્વ દુઃખ સાંજી આવ્યું, તેથી હૃદય જરાઈ આવવાથી તેને કાંઈ પણ ઠતર ન આવતાં તે રુદન કરવા લાગી. ત્યારે તે જિનસુંદરી શ્રાવિકાએ વિચાર્યું કે, અહાં ! આ સ્ત્રી તેના શરીરના દેખાવ ઉપરથી કોઈ ઠતમ કુજની સ્ત્રી હોય, એમ જણાય છે ? અને વસ્ત્રી તેને કાંઈક મહોટી આપત આવ્યો હોય, એમ લાગે છે ? એમ વિચારી તે શ્રાવિકા કહેવા લાગી કે, હે મહાનુભવે ! આ સંસારને તમે અનિત્યજ તાવો. અને વારંવાર ધીનરાગનું સ્મરણ કરો. હે બેદેન ! શરીરને સંતાપ કરનાર, તથા જેથી નવાં કર્મ બંધાય છે, પણ રુદનથી શું બચવાનું છે ? હે સુંદરિ ! અનંતદુઃખારમક પણ આ સંસારનો, વિષાદ કરવાથી પાર આવે તેમ નથી. હે જડે ! આ સંસારના ચારાકસં જાણનારા પુરુષોએ તો મુખમાં અને દુઃખમાં ધર્મનુંજ આચરણ કર્યું. કારણ કે જીવને ધર્માચરણ કરવાથીજ અનંત મુખનો પ્રાપ્તિ થાય છે. તથા દુઃખનો નાશ થાય છે. નેમાટે હે જડે ! નમો ક્લેશનો રવાળ કરો અને ધર્મનું આચરણ કરો. કેમ કે આ જગતમાં ધર્મવિના કોઈ પણ વીતું દુઃખનાગક સ્ત્રી પવ નથી. આવી રીતનાં વાર્ણીરૂપ અમૃતથી આશ્વાસન કરી તે પ્રિયમતી રાણીને જિનસુંદરી શ્રાવિકા હાથ પકડી પોતાને ઘેર મંડી દારી. અને તેનું મન વૃન્તાંત, પોતાના વિના ધર્મજય શેનને કહી આવ્યું. તેથી તે પતંગવ મેને દયા આપી તે રાણીને પોતાની પુત્રીની વગે ગમી.

हवे तेवामां ग्रीष्मताप तस एवा आखा विश्वने जोझे विश्वोपकारक एवो वर्षाकालरूप जूप, गर्जनारूप तूयोंने वगडावतो थको, तापरूप वेरीना नाश करवाने माटे आ पृथ्वीपर आढ्यो. पत्री तेणे इंद्रधनुपरूप धनुष्यने खेंची जलपट्टिरूप बाणोथी ते निदाघरूप वेरीनो विनाश कळो. अने वली सर्वत्र कुटुंबी जनोनां मनने पण पलाह्यां, जेथी सहु कौझे पोतपोतानां; छेहि जनोने मखवानी उत्सुकता चड. आ प्रकारना यर्षाकालना आववाथी एक दिवस सायंकाळे ते प्रियमतीराणी एकांतमां घेठी हती, तेमां तेने पोतानो प्रिय स्वामी सांजरी आढ्यो, तेथी तेनुं चारंवार स्मरण करवा लागी. अने ते स्मरणथी तेना छेदनुं स्मरण चयुं, तेथी हृदय जराइ आव्युं. माटे विलाप करी रुदन करवा लागी. ते प्रियमतीराणीने रोती, तथा विलाप करती जोझे तेनी चाकरी माटे राखेली कोडपक दासी हती ते पण रुदन करवा लागी. पत्री रुदन करती ए राणीये दासीने विलाप करतां क ह्युं के, हे घेहेन ! ॥ श्लोक ॥ हारोनारोपितः कंठे, मया विश्लेषजीरुणा ॥ इदानीमंतरे जाताः, पर्वताः सरितोद्गमाः ॥ १ ॥ याः पश्यन्ति प्रियं स्वप्ने, धन्यास्ताः सखि योपितः ॥ अस्माकं तु गते कांते, गता निद्रापि वैरिणी ॥ २ ॥ हे सखि ! विश्लेष घवाना जयथी में मारा स्वामीना कंठमां पुष्पनो द्वार पण न नांख्यो. अर्थात् में जाण्युं जे जो हुं मारा स्वामीना गळामां पुष्पनो द्वार नांखुं, तो जेटलो द्वार जाडो ठे, तेदखुं मने मारा स्वामीथी झरपणुं पाय ? अने हाखमां तो मारा स्वामीनी अने मारी बघे घणा पर्वतो, नदियो, अने पृक्षो आदी पदयां ठे ॥ १ ॥ वली हे सखि ! जे स्त्रीयो स्वप्नमां पण पोताना स्वामीने जांवे ठे, ते स्त्रीयोने धन्य ठे, अने दुर्जागणी पथी जे हुं, ते मारी तो जे दिवसथी मारा स्वामी साथे जुदाइ चड ठे, ते दिवसथी निद्रा पण गड ठे, तेथी ते निद्रा पण वैरिणी चड ठे. केम के जो निद्रा थावे तो स्वप्न थावे, अने जो स्वप्न थावे, तो ते स्वप्नमां मने कोडक दिवस मारा स्वामीनुं दर्शन पाय ? परंतु तेनुं दर्शन न चयुं, तेमां मुख्यकारण निद्रा नथी आवती तेज ठे. तेथी ते निद्रा पण मारी वैरिणीज ठे. आ प्रकारना विविध विलाप करती, धूडथी धूसरित. जेनुं शरीर चड गयुं ठे, अने जेणे मखिन अने एकज वख पदरेखुं ठे, एवी ते राणी, कपाळपर हाथ दइ नीचुं मुख करी रुदन करवा लागी. ते सांज.

હીને જિનસુંદરી શ્રાવિકાનો પિતા ધનંજયશ્રેષ્ઠ વિનયથી તેને કહેવાં છાવ્યો કે, હે પુત્રિ! તારાં ગુણોથી તથા સૌશીલ્યથી રંજિત થયેલા મને તારી મોહોટી ચિંતા થાય છે, કે હવે તે તારું મારે શું કરવું? કારણ કે અમારાથી ન સંજલાય એવું તું પ્રતિસમય રુદન કહ્યાજ કરે છે. અને તે રુદન મટાડવાનાં એક આ ઉપાય છે, કે જો તુને તારે ઘેર મોકલું? અને તું રોતી પણ ત્યારેજ બંધ થા. પરંતુ તેમ પણ હાલ બને એમ નથી. કેમ કે વર્ષાઋતુ હોવાથી કોઈ પણ માણસ ગ્રામાંતર જાતાંજ નથી. તો માણસ વિના તુને કોની સાથે મોકલું? આ પ્રકારની મોહોટી ચિંતા થાય છે. માટે હે વેદેન! મારું કહું માનીને સાંપ્રતકાલ વર્ષાઋતુ છે, તેથી તું ધર્મારાધન કરી સ્વસ્થ થઈને રહે. અને પછી હું વર્ષાઋતુ જવાથી કોઈ સારા માણસ સાથે તુને તારે ઘેર જઈ પહોંચાડાવીશ? આવાં વચન સાંજલી તે પ્રિયમતીરાણી ધોક્ષી કે, હે તાત! તમારા શરણમાં રહેલી એવી મને તો નિવૃત્તિજ છે. પરંતુ સર્વવંધથી પ્રેમવંધ છે, તે હુસ્ત્યજ છે. તેથી જેમાં પ્રેમ વંધાણો છે, એવાં ઘર, સ્વામી, સ્વજન, સાંજરે, ત્યારે ધાત્યા વિના પણ રુદન થઈ જાય. પણ હવેથી તમારું વચન સ્વીકારી શાતાથી રહીશ? એમ કહીને તે ધર્મારાધનમાં આસક્ત થઈ. પછી તે પ્રિયમતીરાણીએ સારા સમયમાં મનોહર લગ્નને વિષે હુ:લ્લને નાશ કરે, એવાં એક પુત્રરક્ષને પ્રસવ્યો. તે સાંજલી દ્વિપોત્કર્ષથી પ્રફુલ્લિત છે મન જેનું એવાં ધનંજયશ્રેષ્ઠીયે, રાજાની આજ્ઞા લઈને સર્વ વંદીવાનોને વંધીલાનેથી ઠોડા વ્યા અને દશ દિવસ પર્યંત પિતાની પેઠે ઘણુંજ ડ્રવ્ય સ્વરચ્યું. તથા પુત્રજન્મ મહોત્સવ કહ્યો. વારમે દિવસે જ્ઞાતિ કુટુંબ જમાડીને અત્યુલ્લાસથી તે પુત્રનું કામદેવ સનાન રૂપ હોવાથી “કુસુમાયુધ” એવું નામ પાડ્યું. પછી વર સાદના દિવસો વ્યતીત થયા, તોપણ પુત્ર વે વર્ષનો થયો ત્યાંસુધી રાહી. હવે તે શ્રીપુરગામનો રહેવાંસી કોઈએક વાસવદત્ત નામનો સાર્યવાદ્ હતો, તે રાણીના ચંપાનગર તરફ કેટલોએક માલ લઈને વર્ષાકાલ વ્યતીત થવાથી વેપાર માટે જતો હતો, તે વાતની ધનંજયશ્રેષ્ઠીને સ્વર પડવાથી તે સાર્યવાદ્ ને પોતાનો વિશ્વાસપાત્ર જાણી વિનતિ કરી કે, હે વાસવદત્ત! તમો ચંપાપુરે જાઉં છો? જો જાતા હો, તો તે ચંપાપુરીના રાજા જયરાજાની રાણી પ્રિયમતી અમારે ત્યાં ઘણા દિવસથી હુ:લ્લની મારી રહેલી છે, અને વહી તેને હાલ સુધી પુત્ર આપ્યો છે. તો તે રાણીને અને તેના પુત્રને પ્રાણથી પણ વધાર

साचवीने चंपापुरीये छइ जइने तेना स्वामी जय राजांने सोंपो. एटखुं माहं फाम महेरवानी करीने करो. वसी तेने कदाचित् हुं वीजा साथे मोकखत, पण तमारा जेवो विश्वासपात्र वीजो साथ मने क्यांथी मले ? एम कहीने ते बासवदन सार्थवाहनी साथे केटलाएक परिवार तथा वाहनयुक्त ते राणीने खाने करी, त्वारे त्यांची सर्व साथ चाखो. ते प्रथम शिववर्द्धनपुरना मा कोइ एक नगर हतुं, त्यां आल्यो. अने ते गामना उद्यानने विपे आवी उतख्यो. त्यां प्रियमती राणी एक आंघानी नीचे पोताना कुसुमायुध पुत्रने खोखामां छइने घेठी घेठी रमाडे ठे, तेवामां शुं वन्युं ? तो के पुत्रघिनानो ते शिववर्द्धनपुरना श्रीसुंदरनामा राजा, गुरुनी पासेवी धर्मश्रवण करी संसारची बेराग्य पामी दीक्षा सेवा तत्पर थयो हतो, त्वारे तेणे पोताना राज्य ने पोताना पुरंदरनामा जाइने आपवुं धारीने तेने कहुं के, हे जाइ ! आ मारा राज्यने तमो स्वीकारो. कारण के हवे हुं दीक्षा सेवा इहुं हुं. ते सांज ली पुरंदर कुमार दोह्यो के, हे ज्येष्ठपंथो ! आपनी पेटे मुने पण आ संसार पर बेराग्य आवेलो ठे, तो हुं पण दीक्षा सेवा इहुं हुं ? ए सांजली श्रीसुंदरे कहुं के, हे जाइ ! आपण घेहु जाइने पुत्र नथी, माटे राज्य कोते सोंपिये ? एम कहीने पठी घेहु जाइयोये ठेराव करयो, के आपणे एम करवुं के एक हाथणी शणगारी तेनी गुंडमां जख जरेखो सुवर्णकसश थापी, पंचदिन्य वागते ते हाथणीने नुटी मृकवी. अने ते हाथणी जेनी पर कसख दोसे, तेज था गामनो राजा थाय ? थाम ठेराव करी ते प्रमाणे हाथणीनी गुंडमां कसख थाप्यो ने पंचदिन्य वागते हाथणी ज्यां जाय ठे, तेनी साथे सर्व कोइ वाह्या. त्वारे ते हाथणी उद्यानमां आवी ते ज्यां प्रियमती राणी आ अनी नीचे पोताना कुसुमायुध पुत्रने खोखामां छइने घेठी हती, त्यां आवी. अने ते हाथणीये ते कुसुमायुधकुमार पर कसख दोह्यो. ते जोइने प्रसन्न थयेखा एवा ते घेहु जाइयोये पुत्रसहित ते राणीने प्रणाम करी हस्ती उपर येसारी अने ते मा दीकराने गाजते वाजते पोताना गाममां तेडी छाव्या. अने कहेवा लाग्या के, हे मात ! आ थमारा राज्यने तमो स्वीकारो. कारण के आ हाथणीये जखनो जरेखो कसख, आ तमारा खोखामां मृतेखा पुत्र पर दोह्यो ठे. अने थमारो एवा ठेराव ठे, के जेनी पर हाथणी कसख दोसे, तेनेज आ राज्य आपवुं. माटे आ राज्य हवे तमारा पुत्रनुंज ठे. अने

अमो वेहु जाइ तो हवे दीक्षा लइ संयमव्रत आदरशुं ? ते सांजजी प्रि
मती राणी बोली के, हे जाइ ! हुं तो अबला हुं, अने आ मारो पुत्र घण
ज बालक ठे, ते माटे हाल तो तमोज जेम राजवेवट चलावो ठो, तेम
लावो. हवे वासवदत्तनुं शुं थयुं ? ते कहे ठे. के ते राणी तो पुत्रसहित त्य
गइ, अने बाह्यार कामे गयेलो वासवदत्त सार्थवाह उद्यानमां आब्यो
स्यां तेने माखम पडी के पोतानी साथे चंपानगरीये आवती एवी ते प्रि
मती राणीना पुत्रने आ गामनी राजगादी मली; अने ते राणीने तय
तेना पुत्रने आ गामना श्रीसुंदर राजा वगेरे हस्तीपर बेसाही पंचदिल
शब्द बाजां बाजते गाममां तेडी गया ठे. ते सांजजी वासवदत्त सार्थवाह
एकदम श्रीसुंदर राजा पासे आवी कहेवा लाग्यो के, हे राजन् ! आपे ह
ख जेना पुत्रने राज्यगादी आपी, ते, चंपापुरीना जयनामा राजानी पहर
णी ठे, कलिंगदेशाधिपतिनी पुत्री ठे, तथा तेनुं प्रियमती एवुं नाम ठे ते
कोइ एक मंदजाग्योदयथी फरती फरती अमारा श्रीपुरगाममां मारा भि
धनंजयश्रेष्ठीने त्यां रही हती, अने तेने ते धनंजयश्रेष्ठीये पोतानी पुत्री क
रतां पण बधारे राखी हती. हवे तेने, तेना पुत्र सहित चंपापुरीये पहुँ
चाइया माटे मने ते श्रेष्ठीये घणीज जलामण करी सोंपी ठे. माटे हे
मने सोंपो, के जेथी हुं तेने चंपापुरीमां लइ जइ तेना स्वामीने सोंपुं ? जे
थी मने कोइ पण रीतनो उवको न मखे ? अने हे राजन् ! तमें शुं आ
कलिंगाधिपतिनी प्रियमती पुत्रीने नथी उलखता ? एवां वचन सांजजी
अत्यंत हर्षायमान थइ ते वेहु जाइयो ससंन्नम थइ राणीने कहेवा ला
ग्या के, अरे ! हा, त्पारे तो तमो अमारी मासी यात्र ठो. थहो ! आ
तो घणुंज सारुं थयुं, जे आ अमारा मासीयाइ जाइने अमारुं राज्य ग
युं ? एम कहीने ते वेहु जण राणीना पगमां पडी गया, अने पडी ते श्री
सुंदर राजा, वासवदत्त सार्थवाहने कहेवा लाग्यो के, हे जाइ ! हवे तमो
स्वस्थरीते चंपापुरी तरफ जान, अने आ अमारी मासीनी तथा अमारा
मासीयाइ जाइनी कांही पण फिकर राखशो नही. वली तमो आ सर्व
वात चंपापुरीना जयराजाने कहेजो. ए सांजजी सार्थवाहे जाणयुं जे
हवे आपणने कोइ तरेहनो उवको मखे तेम नथी, कारण के आ राणी
श्रीसुंदरराजानी मासी यात्र ठे ? एम विचारी ते प्रियमती राणीनी रज

सद्ने सार्थवाद, त्यांची चंपापुरी तरफ चाल्यो. हवे ते श्रीसुंदरराजाये मं
त्रिधगेरेने घोडाची सट्ट कोझनी समक्ष उत्तम एवो दिवस जोझने कुसुमायु
धकुमारने पोतानी राजगादीपर घेसाख्यो. अने पत्नी अत्यंत हर्षायमान प्रश्
धैराग्य पामेसा एवा घेदु जाझ्योये गुरु पासे जड दीक्षा सीधी.

ते कुसुमायुधराजा पण ते राज घणुंज उत्तम होवाची अखंन्ति शास-
नवालो ययो. एक दिवसे अयंतीदेशना राजशेखरनामा राजाये एक हूत
मोकख्यो. ते हूत शिववर्द्धनपुरमां कुसुमायुधराजाने कहेवा लाग्यो के, हे
राजन्! मारा स्वामीये कहेवराख्युं ठे के जो तुं सुखची रहेवा इछतो हो, तो
तारा हाथी, घोडा, जंभार धगेरे वस्तु मने सोंपी, तुं खंमियो राजा यड
रहे. अने अमारी जक्तिजावची अनुचरनी पठे सेवा कर. कारण के तुं ह-
जी वालक हो, तेथी तारे घालकने राज्यासननी योग्यता होयज नहिं? तेम
ताराथी ते राज्य साचवी शकाय तेम पण नथी. केम के जगतमां तारी जे
वा घालक तो पोताने जेवुं गमे तेवुं जोजन करी रम्या करे ठे? माटे ते
राज्यने पृथ्वीपर अम जेवा महोटा उत्तम राजाउ ठतां, तुं जेवा घाल-
को जोगवी शके? कशुं ठे के ॥ गाथा ॥ न जियइ सुहं त्रिहंगा, गदिजंय
महामितेण चंचूणा ॥ पिष्ठं तेसु बुद्धानु य, उल्लावय दंककंकेसु ॥ १ ॥
अर्थः—कोइएक नानो पक्षी कयांकथी मलेसा जाजा मांसने पोतानी चांच.
मां लइ आथी उके, अने तेवामां तेनी खयर पडवायो तेनी पठवाडे धुधा.
तुर एवो दंकपक्षी जाय, तो ते दंकपक्षीने ठेतरीने ते नानापक्षीथी मांस
खवाय? ना नज खवाय. तेम कदाचित् ते खाय तो तेने ते जीववा पण दे?
ना नज दे. तेथी रीते आ राज्य तुने अमो रहेवा देशुं नहिं. अने हे कुमा
र! जो अमारा कहेवा प्रमाणे चाखीश तो पठी तारी अमे सहाय करशुं
अने ज्यारे तारे अमारी सहायता होय, तो पठी तारो कोण पराजव करी
शके? कोइ नहिं. आवां वचन सांजली शासमंत्रनामा मंत्री योख्यो के, हे
हूत! तारा स्वामीने कहेजे जे आ कुसुमायुधराजा तो हास घालक होवा-
ची तेने तमारा जेवा राजाउनी सेवा केम करवी? तेनी कांइ खयर नथी.
अने हाथी घोडाथी ते रमनार होवाथी, ते निर्जय यडने रमवा आपेसा
दस्ती, अश्व धगेरेने लडने तारा स्वामीने केम अषाय? अने तारा स्वामीने
जो हाथी घोडाज जोता होय, तो ते ज्ञव्य मोकखे, तो ते ज्ञव्यना हस्ती

પ્રમુખ લઇને અમો મોકલાવીયે? આવાં વચન સાંજલી કોપાયમાન થયેલો તે દૂત ઘોડ્યો કે, તમારા જેવા મંત્રી મલવાથી તો હવે આ કુસુમાયુધરાજા જરૂર ઘણા દિવસ રાજ કરે, એમ લાગે છે? અહો! આવા તમ જેવા દીર્ઘદષ્ટિ મંત્રીયોથી કોઈ દિવસ રાજા સામ્રાજ્યરાજ્ય કરે? ના નજ કરે. વહી હે મંત્રી! રાજાને કોઈ બાલક તથા યુવાનપણાનું નથી. પરંતુ ડુર્બલ રાજાને પોતાનાથી સમર્થ રાજાનું, દાનથી, સેવકત્વથી, આનુચર્યજ કરવું, અને એમ કરે, તોજ તે સુખે રાજ્ય કરે? અને હે મંત્રી! આથી તમારા જેવી ગર્વની વાળી ઘોડવાથી તો સામો પ્રવલ રાજાને રોપમાં પોપ થાય છે? વહી હે મંત્રી! તે ડુર્બલ રાજા, પ્રવલ રાજાને કદાચિત્ કોઈ આપે નહીં, પરંતુ તેને પ્રણામ કરી પ્રસન્ન કરે, તોપણ તે પ્રવલ રાજા તેનીપર કોઈ દિવસ કોપાયમાન થાય નહિં. માટે જે વસ્તુ નલથી ઠેકાય, એ વસ્તુમાં કૂચાડાવું શું કામ? વહી અમારો રાજશેખરરાજા જે છે, તે તો, જે મનુષ્ય તેને નમે. છે તેના મનોરથોને કલ્પવૃક્ષની પલે પૂરા કરે છે. અને જે તેની સામો ગર્વ કરે છે, તેનો તો તે યમની પલે અને દાવાનજની પલે નાશ કરે છે. આ પ્રકારે અજિમાને કરી મદોન્મત્ત થઈ બોલતા એવા તે દૂત પ્રત્યે પાઠો વિશાલબુદ્ધિવાલો તે શાલમંત્રી ઘોડ્યો કે, અરે દૂત! તું પારકે ઘેર આવી, દૂત ઠતાં મંત્રી જેવું કાર્ય કેમ કરે છે? તથા આવી ગર્વની વાળી પણ કેમ ઘોલે છે? અને “તે કુસુમાયુધરાજા મારી પ્રસન્નતા મેલ-વશે અને હું કહીશ, એમ કરશે. તો રાજ્ય જોગવશે.” આવાં વાક્ય ઘોડવાથી તો તારો સ્વામી નિર્લજ્જ, અકાર્ય કરનાર, અને મૂર્ખ જેવો લાગે છે. આ અમારો કુસુમાયુધરાજા બાલક છે, નવો છે, તોપણ તેનું રાજ્ય તારા સ્વામી જેવા ગ્રામર્તિદથી લેવાય તેમ નથી. કારણ કે તે શિશુ છે, પણ સિંહના શિશુ સમાન છે. તો તે સિંહના શિશુને કદાચિત્ હજાર વરુ રીધો જેલી થઈ મારવા આવે, તો તેથી શું તે મરણ પામે? ના નજ પામે: આ પ્રકારના વચનરૂપ દંડાઘાતથી તાડન કરેલો એવો તે દૂત, કોપાક્રાંત થઈ તત્કાલ પોતાના સ્વામી પાસે આવી પોતાનું તથા તેનું જે પરસ્પર જાપણ થયું હતું, તેને વિશેષપણે કહી દીધું. તે સાંજલી જેમ અગ્નિમાં ઘૂત દોમે, ને જેમ અગ્નિ પ્રજ્વલિત થાય, તેમ કોપાયમાન થઈ ઘણા હાર્થી, ઘોડા, પ્યાદસ, રમ, વગેરે મહોટા સેન્યને લઈને તે સેન્યે કરી પૃથ્વીને ફોજ પમાડતો

थको ते राजशेखरराजा, कुसुमायुधकुमारनी साथे खडवा माटे चाढ्यो. .
 हुवे ते वासवदत्त सार्थवाहनं शुं थयुं? ते कहे ठे. के ते वासवदत्त.
 सार्थवाह, श्रीसुंदरराजाने प्रियमतीराणीने सोंपीने त्यांची तत्काळ चंपा-
 पुरीमां आण्यो, अने त्यां जयराजा पासे जइ नमन करी वधामणी देवा
 लाग्यो के, हे राजन्! आपने वधामणी ठे? वधामणी ठे? आपनी राणी
 जे प्रियमती ठे, तेना पुत्र कुसुमायुधने शिववर्द्धननगरनुं राज्य मळ्युं ठे?
 ते सांजसी राजा तो विस्मय पामी गयो के, अरे! आ ते शुं कहे ठे?
 पठी ते वासवदत्तने पूठवा लाग्यो के, हे सार्थवाह! तमे आ शुं वधामणी
 धापो ठो? अने शुं कहो ठो? त्यारे ते वासवदत्त पोत्रे जे जाणतो हुतो, ते
 सर्व कही आप्युं. ते सांजसी जयराजाने विस्मययुक्त. महोदो हर्ष थयो.
 शाथी? के प्रथम तो तेनी स्त्रीनुं वनदेवीये हरण कशुं हुतुं तेनी तेने पत्तो
 मळ्यो? तथा ते स्त्रोने वली पुत्र प्रसव्यो? अने वली पाठी ते. स्त्री, पुत्रस-
 दित शिववर्द्धनपुरमां आवी? तथा पोताना पुत्रने पाहुं ते गामनुं राज्य
 मळ्युं? हुवे तेनी उत्तम वधामणी आपवायी राजाये वासवदत्तश्रेष्ठीनी घणुंक
 धन थापी सत्कार कथ्यो. तदनंतर ते जयराजा अत्युत्कंठित थको पोतानी
 स्त्रीने अने पुत्रने मसवा माटे तत्काळ शिववर्द्धनपुर आण्यो. आनीने त्यां
 तुरत पोतानी स्त्री प्रियमतीने तथा कुसुमायुधपुत्रने जोशने तेने हृदयमां
 अत्यंत आनंदाविर्जाव थयो. अने ते वखते समग्र नगरमां महोदो महोत्स
 व प्रवृत्त्यो. हुवे ते. प्रियमतीनी गिता मानतुंग नामा राजा, पोतानी पुत्री
 प्रियमतीनुं वनदेवीये हरण कशुं, ते बात सांजसी अत्यंत खेद पामी निरु
 पाय थइ घडो हुतो, त्यां तेणे कोइकना कहेयाची सांजळ्युं के ते प्रियमती,
 पुत्रसहित शिववर्द्धनपुरमां आवी ठे, तथा तेना पुत्रने ते गामनुं राज्य म-
 ळ्युं ठे, ते सांजसी ते पण पोतानी पुत्रीने मसवा माटे त्यां आण्यो. त्यारे
 जयराजाये त्यां आवेखा ते पोताना ससराने घणुंज मान आप्युं. पठी सजा
 नी वधे सह सांजसे तेम ते प्रियमतीराणीना हरणनुं सर्व वृत्तांत पण कही
 आप्युं. अने ते प्रियमतीराणीये पण पोतानुं व्यंतरीये हरण कथ्या पठी जे
 कांइ वृत्तांत थन्युं हुतुं, ते सर्व कही आप्युं. था प्रमाणे जयराजानुं तथा
 तेनी प्रियमतीराणीनुं कहेसुं सर्व वृत्तांत सांजसीने त्यां घेठेखा सह कोइ
 सोको अत्यंत विस्मय पामी गयो, अने तेउ घणा दिवसनी विरहवेदना

मटवायी प्रेमपूर्ण थइ गंयां, अने सर्वत्र हर्षवधामणां थयां. अने जयराजा पोताना पुत्रनी आबी महोटी पुण्याइ जोइ अत्यंत संतुष्ट थयो.

हवे ते कुसुमायुधकुमारनी साथे पूर्वोक्त राजशेखरराजा पोतानुं सैन्य खइ, खंडवा आवतो हतो, तेनुं शुं थयुं? ते कहे ठे. के ज्यां ते राजशेखरराजा खंडवा आवे ठे, त्यां तो तेणे ते कुसुमायुधराजाना पिता जयराजाना तथा मानतुंगराजाना शिववर्द्धनपुरमां आववाना समाचार सांजळ्या, तथा बीजुं पण सर्व वृत्तांत सांजळ्युं, तेथी ते मनमां घणोज विलखो थइ पक्षात्ताप करवा लाग्यो के, अरे! मारा जेवा मूढमतिने मोहने उरपत्र करनारा खोजने धिक्कार हजो. कारण के जे खोजे करी जीव, विषयपाशने विषे बंधाय ठे. अने वली तेवो खोज कदाचित् निर्धन तो करे, परंतु हुं जेवाने ते शोभांटे करवो? केमके साम्राज्यैश्वर्यथी सुशोभित एवा मने आ मारा राज्यमां कांइ न्यूनता नथी? वली जे खोजने वश थइने में बीजाना राजने ग्रहण करवा माटे मारा आत्माने वृथा खेदमां नांख्यो? वली में छूत साथे कहेवराव्युं के “बालकने राज्य होय नहिं. अने एम करतां बालकने राज मइयुं ठे, पण ते राज्य अमो तेने रहेवा देशुं नहिं.” ए जे कहेवराव्युं, ते पण में मोटीं जूलंज करी ठे. कारण के पुण्यना प्रागल्भ्यथी बालकने पण राज्य मइ ठे, अने ते जोगवे पण ठे. तो पुण्यथी प्राप्त थयेला तेना राज्यने हुं ग्रहण करवानी इच्छा करुं, ते मारी केवडी महोटी भूखाइ कहेवाद? माटे जाहुं शुं कहुं, पण हुं घणो महोटो राज्याधिपति ठतां पण खोजी थयो, तेथी अति खोजी एवा मुने धिक्कार हजो. अने पूर्वजन्मत पूर्णपुण्यवासाना राज्यने लब्ध थइने पण कोण खइ शके ठे? कोइ नहिं. तेम निर्जागी प्राणीने लुप्तमान थइने कोण आपी शके ठे? कोइ नहिं. अर्थात् निर्जागीने आप्युं रहे नहिं, अने पुण्यशालीनुं होय ते जाय नहिं. वली पण विचारवा लाग्यो के, अरे! में पूर्वे आ जयराजा प्रमुख साथे केवी महोटी प्रीतिनी बेल बधारी हती, तेने में आ मारा खोज तथा अन्यायरूप दावानसथी दास पाठी वाली नांखी ठे. माटे त्यां जइ ते जयराजाने तथा तेना ससरा मानतुंगराजाने चरणमां पडी तेनी दामा मागी ते छेदवेखने पाठी अंकुरित करुं? कारण के कोइ माणस कदाचित् पोताना मार्गथी जूखो पड्यो होय, अने ते जो चाखतो चाखतो उचो रहे, अने पठी कोइ जाणीता माणसने पूठे, तो ते पात्रो खरा मार्गने

प्राप्त थाय ! परंतु पोते मार्गनो अज्ञात वतां हुं, मार्ग जाणुं तुं, एम जाणी.
 एमने एम जो चाढ्योज जाय, तो ते दुःखीज थाय ? माटे हास ते वेहु.
 राजा पासे माफी मागवी, तेज उचित वे ? आ प्रमाणे पश्चात्ताप. करीने पो.
 ताना सुंदरनामा मंत्रीने जयराजा तथा मानतुंगराजा पासे मोकदयो. ते.
 त्यां आवीने विनति करी कहेवा लाग्यो के, हे महाराज ! माहारा स्वामी.
 राजशेखर राजाये विनति करी कहेवराव्युं वे के में मूढबुद्धिची आपना कु.
 सुमायुध पुत्र पर जे रणसमारंज कऱ्यो वे, ते आपनो में महोदो अपराध
 कऱ्यो वे, तेथी ते अपराधने आप क्षमा करजो. आज दिवस पठी हवे हुं
 राजशेखर राजा आपनी सामो खडवा आवीश नहिं ? अने तेवी कोइ पण
 फाळे आपे शंका करवी नहिं. ते सांजखी जयराजा बोदयो के, हे मंत्रिन् !
 तमारा स्वामी राजशेखरने तो एमज कहेबुं घटे वे, कारण के समजुं माण.
 सथी कदाचित् झुल्लत पड जाय वे, तो पण ते पावो तेनो पश्चात्ताप परा
 पण पड जाय वे ? आवां वचन कही ते सुंदर मंत्रीनो वखानरण साम
 ग्रीथी सारी रीते सत्कार कऱ्यो, अने ते मंत्रीने राजशेखर राजाने तेडया
 माटे मोकदयो. तेथी ते राजशेखरराजा पण त्यां आब्यो. पठी ते ग्रणे
 राजाठ, एक ठंची अने मनोहर जूमि हती, त्यां मऱ्या. अने अति स्ने
 हथी निर्जरमनवाखा थया. अने ते ग्रणे राजाना पाखा, हाथी, घोडा, प
 कग्रज रडेवा लाग्या. तो पण ते एक धीजाने कांइ पण मनमां जुदाइ रही
 नहिं. अने तेठनो अत्यंत प्रतिदिन स्नेह बधतोज गयो. हवे जे ठंची
 जूमिमां ते मऱ्या हता, त्यां नगर वऱ्युं. तेथी ते नगरनुं, राजसंगम पडुं
 नाम पड्युं. ते पठी राजशेखर राजाये अत्यंत संतुष्ट पडने ते कुसुमायुध
 कुमारने पोतानी धत्रीश कन्याठ परणावी.

एक दिवस सौम्यताथी चंडमासमान, सुतपना तेजथी सूर्यसमान,
 गांजीर्यथी सागरतुल्य, व्रतस्थिरताये मेरुसरखा, रूपे करी कामसमान,
 मानरहित, केवलज्ञानी, एवा कोइएक गुणसागर सूर्योदनामा मुनि, ते
 नगरना उद्यानमां समवसऱ्या. अने सेवापर एवा देवाये करेला सुवर्ण
 पंकजने विषे तेमणे पाठ धाऱ्या. त्यारे वनपाखके आवी ते ग्रणे राजाठने व
 धामणी आपी के, हे महाराजाम् ! सहस्राव्वनने विषे सुर, असुर, नर, ते
 ना निकरोये जेमनां चरणारविंद सेव्यां वे एवा गुणसागर सूर्योदनामा के.

હી સમોસથા છે. તે સાંજહી તે વનપાલકને શ્રતુલ દાન દહને સદ્ગતિના
 નારથી જરાઈ ગયું છે અંતઃકરણ જેનું ઘડા તે ગ્રણે જૂપાલ, તે કેવલીની
 પાસે આવ્યા. અને તેમનું યથાવિધિ નમન કરી, ધર્મશ્રવણમાં તત્પર થઈ,
 યોગ્યસ્થાન પર બેઠા. સ્વારે જગતના હિત કરવામાં તત્પર ઘડા તે મુનીશ્વર,
 મંથન કરેલા માદાસમુદ્રની ગર્જના સમાન ગંજીરવાણીયે કરી દેશના દેશ
 નો પ્રારંભ કર્યો. તે જેમ કે:-જો જલ્પીઓ! જો તમો સંસારથકી જપ પા
 મતા હો, તો જલ્પના પર્ણોટા સરલા જીવિતવાલા મનુષ્ય દેહને પામીને તે
 મનુષ્ય દેહથી પોતાનું જેમ હિત યાય, તેમ કરો. જેણે કરી તમારે સંપાદન
 કરવાં ન પડે? અને ઘડી દે જલ્પો! જેમાં તમોને શિલકુલ રતિ નથી, તેમાં
 તમો રતિ પણ કરો. આમાં મુનિનાં કહેલાં મૂઢાર્થ યાદ્ય સાંજહી માનતું
 રાજા ઘોડયો કે, દે મહારાજ! આપે આ જે સર્વકલું, તે ઘણું જ ગંજીરાર્થક
 રું, તો મેને થમે મૂઢ મનુષ્ય કેમ જાણીયે? માટે કૃપા કરી તે સર્વ સમજાય
 તેમ કહેા. આમાં યજન સાંજહી કેવલી જગવાન કહેવા લાગ્યા કે, દે જલ્પ
 યાંકો! તમોને મોહનૃપે શ્રદ્ધાનમય પાયેનું છે, તેથી તમો કાંઈ પણ શર્પ
 જાણતા નથી. તે સાંજહી પ્રસન્ન જેનું મુલ્ય છે ઘડા રાજશેષર નૃપ, જરા દ-
 મીને ઘોડયો કે, દે જગવાન! આપે જે મોહનૃપ કલ્પો, તે મોહનૃપ ઘડી કોણ
 છે? અને તે ઘડાં છે? અને તેની રાજધાની કેવી છે? સ્વારે કેવલી ઘોડયા કે,
 દે રાજન! અંતરંગ, પરમ ઉલ્કૃષ્ટ ઘડા અસ્મિંતધર્મનામા રાજાનાં સુયોધના
 મક હૂત સ્વારે તમોને મુદર્શનનામક ચૂર્ણ સ્વયરાવશે, સ્વારે તમોને સપ્તપદ
 ની માલમ પદશે. અને ઘડી તે સુયોધ દૂત પણ યોદ્ધાજ યજ્ઞમમાં તમારી
 પામે આવશે. દર્જી ડ્યાં મુધી તે નથી આવ્યો, સ્વાં મુધીમાં કોનુકી ઘડા
 તમોને તેનું કાંઈક સ્વરૂપ કહું, તે સાંજહી.

આ વિવિધ આશ્ચર્યપ્રચુર ઘડા જગનરૂપ પુરને વિષે સુર નેંદ્રાદિકથી પ
 આશ્ચર્યજિત જેનું શામન છે ઘડા, અને શિષ્ટ પુરુષોને મુલ્ય આપનાર, હુણેને
 હુણ દેનાર, મદે કની મદોન્મત્ત ઘડા, ઘડા કર્મપગ્નિામ નાના ગાત્રા છે.
 તે મનોહર ઘડા આ મેમાગ્ના રાગ્યને કરે છે. દેવે તે કર્મપગ્નિામ ગાત્રા
 ની દેહાંતરુક, પતિવ્રતા તથા પોતાના શ્રામીના નિવર્તને શ્રદ્ધુમાર્ગી ઘડી
 કાંડરશિવિતાનામા ઘડા ઘડી છે. દેવે અનાંદિમેયોગને લાગેલાં, પામ્યા
 મુલ્યમાં મદ, તથા જગત જેની આજ્ઞા માને છે. ઘડાં તે દેવની પોતાના

चित्तमां एक चिंता उत्पन्न यह. के सर्व जगतना राज्यने करनारा आपणने केटखो परिवार ठे? अने तेमां केटखो परिवार व्यवसाय करे ठे? अने केटखो दिनरोजगार यह बेठो ठे? अने तेमां केटखो आपणे प्रसाद करवा योग्य ठे? आ प्रकारनी ज्यां ते बहुत जण चिंता करे ठे, तेवामां तो रांग छेप जटोर्धी परिवृत, निःशेष राजकार्यना चितवन करवामां सदा व्याप्त, पोताना सर्व कुमारोमां मोहोटा एवा मोहकुमारने दीगो, तथा बली पो-
ताने अतिवृद्ध तथा पोताना जक एवा सात व्यसन नामा पुत्रोने पण दीगो. हवे ते सात व्यसन पुत्रोनां नाम कहे ठे. १ द्यूत, २ मांसा-
स्वाद, ३ मद्यपात, ४ वेश्यागमन, ५ पापार्द्ध. (मृगया) ६ चोरी, ७ पर-
स्त्रीगमन, ए सात व्यसन पुत्रोनां नाम जाणवां. ते सात पुत्रो पण ज-
व्यप्राणीयोने संसारमां स्थिर करे ठे. कह्युं ठे के ॥ श्लोक ॥ द्यूतं च
मांसं च सुरा च वेश्या, पापार्द्धचोरी परदारसेवा ॥ सप्तपि चैते व्यस-
नानि लोके, घोरातिथोरं नरकं ददंति ॥ १ ॥ अर्थः—द्यूत, मांस, सुरा,
वेश्यागमन, मृगया, चोरी, परदारसेवा. ए सात व्यसनो जे ठे, ते जीवने
घोरातिथोर एवा नरकने देनारां ठे. हवे ते कर्मपरिणाम राजा, पोतानी
कालपरिणति नामा स्त्रीने कहे ठे के, हे. प्रिये! अति उत्तम अने राज्य
धुरने धारण करवामां सशक्त एवा आ आपणा पुत्रोपर राज्यचार नांखी स
र्व व्यवसाय ठोडीने, हवे आपण बहुत सुखे रहिये तो सारुं? ते सांजली ते
स्त्री बोली के, हे स्वामिनाथ! ते तो आपे योग्यज कह्युं ठे. कारण के बुद्धि
मान् पुरुषने तो आपे जे हाल कह्युं, तेमज करवुं उचित ठे. ज्यारे बली आ
पणने आवा उत्तम पुत्र धया. ठे, त्यारे हवे आपणने राज्यनी शी चिंता ठे?
कांही नहिं. अने बली आ पुत्रो जे ठे, ते जेवा तेवा तथी, परंतु व्रण जग
तने विपे श्लाघ्यगुणवाला ठे. आवां ते स्त्रीनां वाक्यो सांजली ते कर्मपरि-
णाम राजाये मोहकुमारने पोतानी राजगादीपर बेसाख्यो, अने बाकी सात
व्यसननामा जे पुत्रो हता, तेने यथायोग्य स्थान आप्यां. अने पड़ी कर्मप-
रिणामराजा कहेवा लाग्यो के, हे नोहपुत्र! प्रथम पण सर्वाधिकारी तुंज
हतो, माटे हाल पण राज्य तुनेज आप्युं ठे, तेथी तुं हालमां प्रथमथी पण
वधारे. आ आपणा पुरजनोनुं रक्षण करजे. अने हुं तो हवे स्वस्य यज्ञे जे
कांइ नगरमां जोवा सायक पदार्थो हशे, तेने जोतो थकोज विचरीश.

पोताने घेर आवी बेठा ठे. अने हाल तेणेज आवीने पोकार कल्यो ठे. आपणी जूमिने चारित्र राजा लुंटे ठे. आ प्रमाणे हे राजन्! आ आपणा नगरीमां बुंवारव थवानी जे हकीगत हती, ते सर्व कही आपी. मांटे हे स्वामिन्! तेमां संरंज करी शुं करशो? अने हवे क्रोध करवायी पण सखुं हे देव! आ जे वन्युं ते सर्व, तमारी मासीना हाथमां नरकर्मजूमिना एकशो सित्तेर पाडा जवायीज वन्युं ठे. हे राजन्! तमारा सात व्यसनरूप सात जाइ पण निराश थइ पाठा आव्या ठे, अने तेणे पण आवी आ सर्व वात मने कही आपी ठे. आ प्रमाणनां अविबेकनां वचन सांजली मोह राजा कहे ठे के, हे अविबेक! इजी शुं बगडी गयुं ठे? ते सर्व जीवोने प्रमादरूप मदिरा पान, के जेथी पाठा ते अज्ञातधर्म थइ मारे विपे रागी थाय? ते सांजली अविबेक मंत्रीये जीवोने अज्ञान मदिरानुं पान कराव्युं, अने तुरत पावो अविबेक मोहराजा पासे आवी कहेवा लाग्यो के, हे देव! आपनी आज्ञा प्रमाणे सर्व जीवोने में अज्ञानरूप मद्यनुं पान कराव्युं ठे. एम कहीने ते, मोहराजाना चरणमां पड्यो. आ प्रमाणे अविबेके कहुं के में सहु कोइने अज्ञान मदिरानुं पान कराव्युं ठे, तोपण तेनां वचनपर विश्वास न आववायी मोहराजा ते अविबेकनो हाथ जालीने नगरमां तेनो पोते जातेज तपात करवा निकल्यो. त्यां तो अज्ञानमद्ययी नाश थइ गयुं ठे चेतन जेनुं तथा धर्माधर्म कार्ययी विवर्जित, पेयापेय, खाद्याखाद्यना ज्ञानरहित एवा सर्व विश्वने देखवा लाग्यो. तेमां पूर्वोक्त नरकर्मजूमिना एकशो सित्तेर पाडाठमां फरतां तेणे विपयी, पापंडी अने मिथ्याचारोने धर्म, धर्म कहेता दीठा, त्यारे मोहराजा ते अविबेकमंत्रीने आख्यो चडावी कहेवा लाग्यो के, थरे मंत्री! आ लोकोने तें अज्ञानमद्य नथी पायुं, के ते धर्म धर्म एम कहे ठे? त्यारे अविबेक बोल्ह्यो, के, हे देव! तेउने तो थमे घणुज अज्ञानमद्य पायुं ठे, तेथी ते अज्ञानरूप मद्यना जोरयी धर्म, धर्म, एम बोले ठे, परंतु ते सर्व आपणा नगरयी वाहेर जइ शके तेम नथी. कारण के ते मिथ्यात्वी होवायी खरा धर्मना रूपने जाणताज नथी. वली जुड. के ते धर्म धर्म कहेनारा कांइ विवेकाडिपर गया ठे? ना नथीज गया. तेम ते शमादिकोने पण मद्या ठे? ना नथीज मद्या. तेम ते चारित्रराजानी सेवा पण करे ठे? ना नथीज करता. तेम ते समिति गुंतिने

सेवे ठे ? ना नधीज सेवता. ते सांजली मोहराजा घोड्यो के, हे अविवेकी
 आ सव वातनी तुने केम माखम पडी ? त्पारे अविवेक कहे ठे के, हे मंहा
 राज ! एक दिवस हुं जीवने पकडवा माटे विवेकाडि परतपर चंडवा ते-
 प्यार धयो हतो, परंतु त्यां हुं ज्यारे चडी शक्यो नहिं, त्पारे में त्यां व्यु-
 ष्टादिक एवा मुजटोने मोकल्या. तो ते त्यां गया तो खरा, परंतु तेणे
 चली त्यां जइ विश्राम लइ शुक्रागमनो विधि सांजलीने कदामह कर्यो,
 तेथी तेउने पण ते विवेकाडिची नीचे उमारी मूक्या. थने तेउने मारी पा-
 से आबी ते सर्व धीना मने कही ठे, तेथी कांडक जाणुं हुं. ते सांजली मो-
 हराजा घोड्यो के, हे अविवेक ! मारी मासी जे चिरकालस्विति तेना पुत्रो
 कोइ दिवस मारा जक्त होय, के नहिं ? त्पारे अविवेक घोड्यो के, हे
 राजन् ! आ विवेकाडिची जे नीचे रहेला जीवो ठे, ते तो तमारा जक्त होय
 ठे, परंतु तेनी उपर रहेला जे घणाक छुष्ट जीवो ठे, ते तमारा जक्त होता
 नथी. माटे तमाग मासीना पुत्र जो विवेकाडिची नीचे होय, तो तमारा
 जक्त होय, नहिं तो होयज नहिं. ते सांजली मोहराजा जे ठे, अत्युत्कर्षने
 विशेष करवा माटे दपें करी मदोन्मत्त धयो चको तथा पणाक पाखंणीयो
 ने घणाक घेप करावीने ते पुरने विपे श्रीडा करवा लाग्यो. ते जेम फं:-ते
 मोहराजा गाय ठे, नृत्य करे ठे, रमे ठे थने थन्यजनोने रमाडे ठे, विराम
 पामे ठे, कज्रह करे ठे, विविध प्रकारनां वाजियो वगाडे ठे, हसे ठे, पीजा
 ने हसावे ठे, एकने मारे ठे, एष्टीनां आसोटे ठे, पडी फागमां जप पामे
 ठे, तपे ठे, तपावे ठे, मुखे ठे, बेसे ठे, क्रोधायमान घाय ठे, बडी पीजातने
 मोप करावे ठे, संतुष्ट घाय ठे, बीजाने संतुष्ट करे ठे, स्पष्ट रीने शोक करे
 ठे, राडो नावे ठे, नगावे ठे, सोकार करे ठे, करावे ठे, विखाप करे ठे, करावे
 ठे, कोडकने चिरकाल पपन मूर्छांमां नांवे ठे. आ प्रमाणे थनेक खोला
 करे ठे, धने नगमां करे ठे. बडी ते मोहराजा, पिनाने पुत्र कहे
 ठे, धने माताने दीकरी कहे ठे, तथा पिनाने धने मानाने धरी जाणे ठे.
 श्रीने म्नामी कहे ठे, विठा, नृप, रंगरे मखिन वस्तुपी जगपूर एवा श्रीना
 शंगोनुं आखिगन करे ठे, थने मेरी श्रीगने आखिगन करे ठे. ते कामं
 बडी पीजा मनुष्यो पास करावे ठे, बडी दोने निखेळ शरद्विदित पड
 खीयोना धनुषिमुग्धोनुं पुंदन करे ठे, पातुंक गदावज करे ठे, देवगुहा

दिकने विवे स्तब्ध थइ रहे ठे, अने प्रमदाजनना पगमां पडे ठे, पोताना सुजटोने आक्रोश करी घोखावे ठे, विषम एवुं रणसंग्राम करे ठे, हर्षायमान थइ केटलाएकने मारे ठे, अने क्षणवारमां पोते पण मरणप्राय थइ जाय ठे. पोताना कुटुंबनां दान, पोषण अने पाखने करी पोते तेनो किंकर थइ रहे ठे, अने वली पोताने माथे घृथा महोटाइ ले ठे. वली ते मोहराजा चार कपाय, पांच इंद्रियोना विषय, ते रूप परिकरयुक्त तथा पोताना सात व्यसनरूप जाइयोये सहित चौद राजलोकमां पोतानो पिता जे कर्मपरिणाम राजा, तेने संतोषने उपजावतो थको नव रस युक्त नाट्यने करे ठे. माटे हे जव्यो! तमो एम जाणो के शौर्यने धारण करनार, एवा प्रमादरूप बैरीये जीतेला एवा राजेंद्र प्रमुख सर्व ससारी प्राणीयोने ते मोहे हुणेलो ठे. तथा मोहकुलना उपन्या जे इंद्रियविषय, तेमणे निरंतर ते सर्वने वशीभूत करेला ठे, माटे ते इंद्रियविषयने न करवे करी अथवा तेने तजवे करी अथवा तेने वश करवे करी तमो अहाय सुखनुं उपार्जन करो. अने में तमोने प्रथम कछुं ठे, के तमारे संग्राम न करवो पडे, ते शुं? तो के पूर्वोक्त मोहराजाना कुलना उत्पन्न थये ला जे पंचेंद्रियना विषयो तथा तेना सात व्यसनरूप जाइयो तेनो जो तमे प्रथमयी घात कखो होय, अथवा तेउने तमे वश करेला होय, तो फरी पढी तेनो घात करवा माटे तमारे लडवुं पडे नहिं. वली में तमोने कछुं ठे के जेमां तमोने बिलकुल रति नयी, तेमां रति करो. ते हे राजाउ! संयम जे ठे, ते पूर्वोक्त मोहसेन्यने नाश करनार ठे, अने ते तत्त्वयी सुखदायक ठे, परंतु तेमां याह स्वानुदरहितत्व होवायी लौकिक स्वाद नयी, तो ते याह स्वानुदरहित एवा संयममां तमने रति एटले प्रीति नयी तो तेमां प्रीति करो. अर्थात् हे राजाउ! तमो मोहना पदने मूकीने चारित्रनो आश्रय करो.

आ प्रकारनुं केवलीना मुखथकी धर्मनुं श्रवण करी मानतुंग तथा राज-शेखरराजा घोख्या के, हे प्रजो! आपे थमने प्रथमज कछुं ठे के, "तमोने अर्हर्म्मराजानो सुबोध नामा हूत आवी ज्यारे सुदर्शन नामक चूर्ण खवरा वशे, त्यारे तमोने अज्ञानमयनो मद उतरशे? तेयी तमो सत्यार्थ जाणसो." तो हे महाराज! आपना कहेला सद्वोधरूप हूते अमोने हास सुदर्शन

પૂર્ણ સ્વરાવ્યું, તેથી અમારું અજ્ઞાનમય ડત્તરી ગયું. માટે હે માહારાજ! અમો આ સર્વ સંસારના સુખને પ્રત્યક્ષ રીતે અસ્થિરજ જાણીએ ઠેયે. અને હે જગવન્! આ અસાર અને ઇંદ્રજાલ સમાન સંસારને મોહાંધ પુરુષો જે ઠે, તે સત્ય જાણે ઠે. પરંતુ અમોયે તો હવે તે સંસારને દુઃખાવહજ જાણ્યો ઠે, માટે તેનો ત્યાગ કરી આપની પાસેથી અમો તો સંયમ લેવા ઇચ્છીએ ઠેયે? તે સાંજલી જગવન્ કહે ઠે કે, હે નૃપોત્તમો! તમોને આથી સંયમેછા થઈ, તેથી હવે તમે નિશ્ચે જાણજો જે તમારું કલ્યાણજ થયું. પરંતુ હવે તમો સંયમ લેવામાં જરા પણ વિલંબ કરશો નહિં. કારણ કે ઇંદ્રિય પ્રાપ્તિ જે ને, તે દુર્જય ઠે, અને મન ઠે, તે પવન સમાન ધંચલ ઠે. તેથી હાલ જેવી તમોને સંયમેછા ઠે, તેથી પછી રહેશે નહિં? તે સાંજલી રાજશે સ્વરરાજા અને માનતુંગ રાજા, જયરાજાને કહેવા લાગ્યા કે, હે નરેન્દ્ર! તમો અમારા આ રાજ્યોને પ્રહણ કરી આ સ્વસ્થાશ્રમરૂપ આપત્તિયકી અમારો નિસ્તાર કરો. જે આપત્તિયકી તુટી અમે અમારા ઇચ્છિત કાર્યને સાધીએ? તે સાંજલી જયરાજા કહેવા લાગ્યો કે, હે રાજત્! તમે કહો ઓ તે સ્વર રાજા ઠે, પણ જ્યારે મારી સ્ત્રીનું ઘનદેવીયે દરણ કહ્યું હતું, ત્યારેજ મેં અજિગ્રહ કરેલો ઠે, કે જ્યારે તે સ્ત્રી મને મલે, ત્યારે મારે દીકા લેવી? તો હવે તે મારો અજિગ્રહ પૂર્ણ થયો ઠે, અને હું તો તમોને મલવા પહેલાંજ ચંપા પુરીનું રાજ્ય ઠોડી સંયમ લેવા તત્પર થયો હતો, પરંતુ તેમ તે દિવસ ન થયું, ત્યારે હવે હું, તે સંયમ લેવામાં કેમ વિલંબ કરું? વલી તમોયે કહ્યું કે અમારાં ઘેટુનાં રાજ્ય લીધો. તો હે જાણ્યો! જ્યારે હું માહારા રાજ્યની ઇચ્છા કરતો નથી, તો તમારા રાજ્યોને શું કરું? તે પછી તે ત્રણે રાજાનું જયરાજાના કુસુમાયુધ કુમારને પુણ્યાધિકવાન્ જાણીને તે ત્રણે રાજ્યો તે કુમારને આપ્યાં. અને તેનુંયે તે કેવલી જગવન્ પાસેથી ચારિત્ર ધંગીકાર કહ્યું. અને કુસુમાયુધ રાજાની મા જે પ્રિયમતી રાણી હતી, તે પણ જ્યારે પોતાના પતિની સાથેજ સંયમ લેવા તૈયાર થઈ, ત્યારે તેના સ્વામી જય રાજાએ તથા પોતાના પિતા માનતુંગ રાજાએ અને ધીજા આ માત્યોયે ના.કહી, તેથી તેણે સંયમ લીધું નહિં.

હવે કુસુમાયુધ રાજા, પોતાના પિતાને ગામ આવી તે પિતાની રાજ્ય ગાદીપર ઘેઠો, તેથી તેજઃપુંજમય તથા શરદતુના રવિસમાન પ્રતિદિવસ

શોજવા લાગ્યો. અને તેના વિનીત એવા મંત્રી, સામંત વગેરે રાજ્યાંગનું સ્થિત કરવા લાગ્યો. અને તે રાજ્યાંગની જ્યારે યોગ્ય વ્યવસ્થા કરવા લાગ્યો, ત્યારે સમૃદ્ધિની પણ વૃદ્ધિ થવા લાગી, તેથી તે મુલસાગરમાં નિમગ્ન થયો. વહી સંકુળના સમૂદ્રનું ધામ એવા તે કુસુમાયુધ રાજાનું જે યશ હતું, તેને કોઈ પણ વેકાણે રહેવાનું સ્થાન ન મલવાથી ક્રોધાયમાન થઈને તે ત્રણ જણ સ્નેહ વિષે પ્રસરી ગયું. અર્થાત્ જેમ કોઈ સારા માણસને ક્યાંઈ રહેવાનું સ્થાન ન મળે, તો તે જેમ રોપયુક્ત થઈને સર્વ સ્થાને ફરે? તેમ તેનું શુદ્ધ એવું પણ ત્રણ જગતમાં ફરવા લાગ્યું. એ કવિયે ઉત્પેક્ષા કરી છે. હવે તે કુસુમાયુધ રાજાને સર્વ સારજૂત એવી ક્ષિત્રી સંયુક્ત એવું ઉત્તમ રાજ્ય પ્રાપ્ત થયું છે, તો પણ તેમાં તેનું મન રંજિત થાતું નથી. અને પોતાના પિતા ત્રણ રાજાએ જે ધર્મનું આચરણ કર્યું છે, તેવા અર્દ્ધધર્મમાં રાજી થાય છે. વહી તે કુસુમાયુધ રાજાનું મન, અરિહંત જગવાસની પૂજા, યાત્રા, સ્નાત્ર પૂજા વગેરેમાં જેવું પ્રસન્ન થાય છે, તેવું ગીત, નૃત્ય, વાદ્યમાં. તથા ઉદ્યાનાદિક માં કેલી કરવાથી પ્રસન્ન થાતું નથી. વહી તે રાજાના રાજ્યને વિષે ક્ષીણો, બાલ, ગોપાલ, માગધ જે કોઈ ગીતગાન કરે છે, તે સર્વ અર્દ્ધકુણયુક્ત જ ગાન કરે છે, પરંતુ જિહ્વાને મલિન કરનાર એવા શૃંગારરસયુક્ત સંસારાત્ ક્ષિત્રિ વધારનાર એવા ગીતનું ગાન કરતા નથી. અને નિષ્કલંક, તથા વ્રતરૂપ કલાનથી પૂર્ણ એવો કુસુમાયુધરૂપ જે અપૂર્વચંદ્ર, તેના ઉદયગ્રી મિષ્ટાસ્ય રૂપ જે મહા તમ હતું, તે જલદી દૂરજ જાતું રહ્યું.

હવે જ્યારે વિજયવિમાનમાંથી ઘ્યવી તે કનકધ્વજ રાજાનો જીવ, કુસુમાયુધ થઈને અવતર્યો, ત્યારે તેનો મિત્ર જે જયસુંદરકુમાર હતો, તે ત્યાંથી ઘ્યવી ક્યાં અવતર્યો? તે કહે છે. કે કુસુમાયુધ રાજાને રાજશેઠર રાજાએ જે ઘટ્ટીશ કન્યાઈ પરણાવી હતી, તેમાં જેનું કુસુમાવહી એવું નામ છે, એવી જે કન્યા હતી, તેમને તે કુસુમાયુધે પટરાણી કરી છે, તો તેની સાથે જોગ જોગવતાં કુસુમાયુધ રાજાને ઘણોજ કાલ વ્યતીત થઈ ગયો. હવે તે વિજયવિમાનમાં દેવતા થયેલો જયસુંદર કુમારનો જીવ, ત્યાંથી ઘ્યવીને તે કુસુમાયુધ રાજાની પટરાણી કુસુમાવહી રાણી જે હતી તેના ઉદરને સ્થિત પુત્રપણે ધ્યાત્રી ઉપન્યો. જ્યારે તે પુત્ર ગર્ભમાં ધ્યાત્ર્યો, ત્યારે તે રાણીએ સ્વપ્નમાં નિર્ધૂમ એવો યશ્નિ દીનો, અને જ્યારે પ્રાતઃકાલ થયો, ત્યાંતો તેને પ્રતિદિન

जगादवा थावता पया वादक सोकोये आवी तूर्यना शब्द करवा मांड्या, ते-
 धी ते जागी ३६. अने तुरत पोताना स्वामी आगस आवी ते स्वप्नी सर्व
 बात कही ध्यापी. ते सांजली कुसुमायुधराजाये राणीने कहुं के, हे प्रिये!
 समने एक उत्तम एवो पुत्र आशे? ते सांजलीने ते राणी अत्यंत प्रमोदने
 पामी. हवे ते पुत्र, गर्जमां धाव्यो तेची राणीने सुपात्रने विषे दान देयाना
 दोहद उत्पन्न येया, ते सर्व दोहद राजाये पूर्ण कर्या. पत्नी-गर्जने पासन
 करती एवी ते कुसुमावलीने उपारे दश मास पूर्ण घया, त्यारे उत्तम दिव
 सने विषे अत्यंत मनोहर एवो पुत्र प्रगट ययो. ते वखत राजाये पुत्रजन्म
 सडोत्सव कर्यो. अने उपारे ते पुत्र एक मासनो ययो, त्यारे तेंनुं पोताना
 नाममांथी अर्द्ध नाम धावे एम "कुसुम केतु" एवुं नाम पाड्युं. अनुक्रमे
 ते पुत्र समग्र एवी कलाउंधी. तथा रूपधी, यौवनारंजधी, पलधी, सर्वज
 नने, विषे प्रतिष्ठिने प्राप्त ययो. एक दिवसे मधुराधिप महाकीर्ति नामा
 राजाना महाबुद्धि नामा ध्यामात्ये चंपापुरीमां आवी, ते कुसुमायुधराजाने
 विनति करी के, हे देव! मधुराधिप एवा मारा स्वामी माहाकीर्तिराजानी.
 मनोरमा वगेरे मनोहर, अतिरूपवती थाठ कन्याउठे, ते, विद्याना मदधी
 कोडगा देशना राजकुमारने वरवा इछती नथी. हवे एक दिवसे ते मधु-
 रानगरीमां अमारा-महाकीर्ति जूपनी सजामां कोडपक मागधे थावी उत्तम
 एवा ये श्लोक कया, ते त्यां येठेडी थाठे कन्याउये सांजल्या. ते जेम
 के—श्लोक ॥ प्रोक्तं प्रेम रतेः सारं, प्रेम्णः सज्जावण्य हि ॥ प्रेमसज्जाव
 मुक्तानां, रतिर्जनि कीदृशी ॥ १ ॥ धनेनैव हि साध्यंते, तदर्थिन्यः पर्णा
 गनाः ॥ कथं तान्निस्तु एषंते, उक्ताः सज्जावनाविनाः ॥ २ ॥ अर्थः—सुख-
 ने जे सार, ते प्रेम ठे. अने प्रेमनो जे सार, ते-सज्जाव ठे. माटे प्रेमधी च-
 येसा-सज्जाव विना सुख कयांथी होय? ना नज होय ॥ १ ॥ धननी अर्थी एवी
 जे पखांगना स्त्रीयो, ने तो धनधीज उपसव्य घाय ठे. तो ते धनार्थी एवी
 पखांगनाठ, सज्जावधी जाविन एवा उत्तम पुरुषोनी केम इछा करे? ना
 नज करे ॥ २ ॥ ते सांजली विस्मय पामेछा अनारा स्वामी माहाकीर्तिद्वेष
 कहुं के, हे मागध! था श्लोकनो यनावनार कवि, साजिप्राप होय, एम
 खागे ठे? त्यारे ते मागध पोस्यो के, हे प्रनो! था श्लोक करनारनुं वृक्षांत
 कहुं. ने सांजली के पोताना कुसरूप आकाशने विषे चंद्रमासमान, सर्व

રાજકુલરૂપે સમુદ્રના સેતુરૂપ, કવિતારૂપ ચંદ્રમામાં અવિધતુસ્ય, મહારા-
જાધિરાજ એવા કુસુમાયુધરાજાનો એક કુસુમકેતુ એવે નામે પુત્ર છે, તેણે
આ શ્લોકો વનાવેલા છે. તે સાંજલી ત્યાં વેઢેલી તે મહાકીર્તિરાજાની આને
કન્યાઈ એક દક્ષમાત્રમાં કામાગ્નિથી પ્રદીપ્ત થઈ ગઈ, અને તે સર્વેય તેનેજ
વરવાનો નિશ્ચય કહ્યો. કારણ કે તે કન્યાઈયે જાણ્યું જે આ કુમાર ઘણોજ
ચતુર છે અને આપણ જેવી મૂર્ખ કન્યાઈ તેને વરતીયાં નહિં હોય. માટે તેણે આ
બે શ્લોક વનાવી તેમાં કહેરાવ્યું છે કે, સુખનો સાર પ્રેમ છે, અને પ્રેમનો સાર
સ્વરો જાણ છે. તો તે આપણ જેવીયોમાં ન હોવાથી આપણને તે નીરાગી ત
થા સદ્ગાવરહિત સમજે છે? આ પ્રમાણે તે કુમારીયો તેવો ગૂઢાર્થ જાણીને
કામાગ્નિથી વ્યાપ્ત થઈ ગઈ, હવે તે સમગ્ર કન્યાઈનો અતિપ્રાય જાણીને તેના
પિતાયે મારી સાથે આપને કહેવરાવ્યું છે, જે આ મારી કન્યાઈ તો નિર્ગુણ
હોવાથી આપના ગુણના સાગર સરસા પુત્રની સમાન નથી, તોપણ આ મા
રી કન્યાઈમાં એક ગુણ છે, કે તેડ સારા માણસના સંગને ઇષ્ટે છે, તેથી તેવો
ગુણવાન્ તો તમારો કુમારજ છે, તેથી તેમાંજ રક્ત છે. માટે તે થીજા કોઈ
પણ રાજકુમારોને વરવા ઇચ્છતી નથી. તો હે મહાપુરુષ! આપે કૃપા કરી
આપના કુસુમકેતુકુમારને ત્યાં મોકલાવી એ આઠે કન્યાઈને સારી રીતે નિ
શ્ચિત્તિ પમાડવી જોઈએ. વહી હે રાજન્! આ ચંદ્રમા, કુવલયને પ્રકાશ કર
નાર, શોભ કલાયે સહિત, અંધરથી જૂપિત છે, તોપણ જો તે યોડા ઘણા
પણ તારાઈવેથી આશ્વત્ત હોય છે, તોજ તે તારાપતિ કહેવાય છે. તે શિવાય
કહેવાતો નથી. તેમ વનહસ્તી જે છે, તે મનોહર શુંદાદંડયુક્ત તથા અનેક
લઘુ હાંથીયોયે સંહિત હોય, તોપણ તે જો હાથળીયોયે યુક્ત હોય, તોજ
તે ધૂયનાથપણાને પામે છે. તેમ આપના પુત્ર સર્વ ગુણથી સંપન્ન છે, તો
પણ જ્યારે તે આ અમારા સ્વામી મહાકીર્તિરાજાની આઠ કન્યાઈના સા-
મિત્વને પ્રાપ્ત થાશે, ત્યારેજ ઉત્તમ રાજાપણાને પામશે? અને હે મહારાજ!
આ મારાં કહેલાં વાક્યમાં આપને જે કોઈ યુક્તાયુક્ત જાસતું હોય, તે
કહો. એમ કહીને તે મંત્રી ઘોસતો વંધ થયો. ત્યારે કુસુમાયુધ રાજા ઘોડો
કે, હે મંત્રીશ! તમારા સ્વામી મહાકીર્તિ રાજાએ તો આ યુક્તજ કહેવરાવ્યું
છે, પરંતુ આ મારો કુસુમકેતુ પુત્ર જે છે, તેનું હાસ્ય યોવન વય છે, તો પણ
તેને કોઈ સ્ત્રી વગેરેનો વિલક્ષ્ય રાગ નથી, તેમ હાસ્ય શૃંગારયુક્ત ઘોસતો

नथी, मुखने पण कोइ दिवस मचकोडतो नथी, तथा कांइ अंगविक्रिया पण करतो नथी. वली घरेणा वगेरथी पोताना अंगने पण शोनावतो नथी. तेम कोइ स्त्रीयोना कटाक्षोने जोतो नथी. जाछुं शुं कहुं ? परंतु ते सर्व प्रकारनी क्रीडाडमां विमुख ठे, विषयमां वैराग्यवान् ठे. तमे कहेशो के त्यारे तेने कया पदार्थमां राग ठे ? तो के ए कुमार, एक योगीनी पठे शब्द ब्रह्ममां रागवान् ठे, अने तेमांज मग्न ठे. तेथी अमने तो कांइ समज पड ती नथी, के ते महामुनियोनी आझारूप महाव्रतने लेशे के शुं करशे ? परंतु एना प्रत्यक्ष आचरणथी तो स्पष्टरीते एमज जणाय ठे, के ए अमारा देशनी चिंता राखी राज्य तो पालशेज नहिं ? एम ज्यां कुसुमा युध राजा कहे ठे, त्यां तो उडीदारे आवी नमन करी कहुं के, महाराज ! सांकेतपुरना रवितेन राजानो सुयुक्त नामे आमारय आवेलो ठे, ते आप नी पासे आववा धारे ठे, जो आप आझा करो, तो तेने हुं आववा द-उं ? त्यारे राजाये हुकम कखो के, हा, आववा यो. त्यारे ते मंत्रीये आ वी विनति करी कहुं के, हे देव ! अमारा राजाने आठ कन्याउ ठे. परंतु सर्व पुरुषनी बैरी तुह्य ते कन्याउं, राजकुमारना रूपथी रंजित थाती नथी. परंतु आपना कुसुमकेतुनामा पुत्रना रूपने जोइ अनंगपीडित घयेली हो वार्थी आपना पुत्रविना स्वस्थ घाय तेम जास्तुं नथी. ते माटे रवितेन राजाये मुने आपनी आगल मोकलेलो ठे. तो हे नाथ ! कारुण्यामृतना सागर एवा आपने हुं विनति करुं तुं के, आपे आपना कुमारने त्यां मो कळीने ते कन्याउंनुं आ कुमार साथे पाणिग्रहण करावी तेने जीवती रा खवी. आवां ते मंत्रीनां वचन सांजलीने तेनी पासे पण पूर्वनी पठे ते कुमारना स्वजावतुं वर्णन करपुं, तेवामां तो वली वत्स देशना जयतुंग नामा राजानो सुजणित नामा दूत आव्यो, तेणे पण ते कुसुमायुध रा-जाने विनति करी कहुं के, हे देव ! मारा स्वामी जयतुंग राजाये आपने कहेवरान्युं ठे, जे मार गुणोंधे करी परिपूर्ण, जणेली. स्वरूपवान् एवी शोख कन्याउ ठे, ते कन्याउने कोइएक नैमित्तिके आवी कहां ठे, के तमा रो सर्वनो पति, चंपापुरीना कुसुमायुध राजानो पुत्र कुसुमकेतु कुमारज याशे ? ते माटे मारीपर अनुग्रह करी ते कुमारने मारी साथे मोकलो, कारण के ते कन्याउ आपना कुमार विना बीजा कोइनुं पाणिग्रहण

करशे नहिं. आयां वचन सांजली: कुसुमायुध राजा विचारमां पड्यो
 अहो! आ-मारो कुमार तो एक ठे, अने आ-त्रणे दूतना कहेवा प्रमो
 त्रणे स्यन्नमां ते त्रणे स्यन्ननी कन्याउंनो लग्न दिवस पण एकज ठे. अने
 कन्याउंनना पिता राजाउं पण सरस्वाज ठे. माटे एकज दिवसे त्रणे स्थले
 कुमारने लग्न करवा जावानुं केम वनशे? वली कदाचित् हुं कुमारने एक
 जाने घरेज मोकलुं, तो वली बीजा वेहु राजाने दुःख लागे, तो दया
 थाय. तेथी एमज करवुं के त्रणे जणने नाज कहेवी, जेथी कोइने दुःख
 न लागे? एम विचार करी राजा, ज्यां ते त्रणे जणने ना कहेवा जाय ठे, त्यां
 पोताना महाशुद्धिनामा मंत्रीये जाण्युं जे राजा विचारमां पडी गयो ठे, ते
 थी कां तो आ-त्रणे दूतने नाज कहेशे? एम जाणी ते मंत्री बोळ्यो के, महा
 राज! आप विचार शुं करो ठो? हाल जे, ते कन्याउंनना पिताउंने लग्न
 शुद्धि जोइने जे दिवस लग्ननो निर्धात्यो ठे, ते दिवस, आपणने चार वरसे
 पण मल्लवो कठिन ठे, माटे आपणो कुमर एक होवाथी ए त्रणे स्थले ज
 एक दिवसे सर्व कन्याउंनुं पाणिग्रहण केम करी शके? ते माटे आ-त्रणे
 जणने कहो, जे ते त्रणे राजाउं एकज दिवस पोतपोतानी कन्याउंने आ-
 पणी नगरीये मोकले, जेथी त्रणे राजाउंनी सर्व कन्याउंने एकज लग्न
 आपणो पुत्र वरे? ते सांजली कुसुमायुधराजा बोळ्यो के, हे मंत्री! तमां
 जेवा नामथी महाशुद्धि ठो, तेम गुणथी पण तेवाज ठो. माटे आ-वात
 घणीज उत्तम कही. ते सांजली त्यां बेठेसा सहु कोइ बुद्धिमान जनो क
 हेवा लाग्या के, वाह! घणुंज सारुं धारयुं? ते पठी कुसुमायुध राजाये मेघना
 सरस्वी गंजीर वाणीथी ते त्रणे दूतने कह्युं के, हे दूतो! तमो सर्वेये आंही
 आथी एकज दिवसना लग्ने मारा पुत्रने परणवा माटे कह्युं, तो ते मारो पुत्र
 एक लग्ने त्रणे स्थले केम पोहोंची शके? माटे तमारे तमारा स्वामीयोन क
 हेवुं के जो तमारे कुसुमायुध राजा पर खरो स्नेह होय, तथा तेना कुसुम
 केतु पुत्रनी सायेज तमारी पोतानी कन्याउंने परणावानो दृढ निश्चय हां
 य, तो तमारो जोवरावेसो जे लग्ननो दिवस ठे, तेज दिवसमां लग्न थाय
 तेवी रीते स्वयंवर करवा तेय्यार थयेली तमारी कन्याउंने आंही मोकली
 आपो. कदाचित् तमो एम जाणशो, के थमारी कन्याउंने सामी तमारे
 त्यां लग्न करवा मोकलवी, ते तो घणुंज अनुचित कहेवाय? तो ते एम

जाणवुं नहिं. कारण के कन्याउने सामे परणवा जवानो पण घणे स्थले री-
पाज ठे, तथा शास्त्रमां पण कहेसुं ठे. वली भारो पुत्र परणवा तो थावत,
परंतु त्रये स्थप्रयो जे तमे दूतो आढ्या, तेमां तमोये त्रये स्थप्रयो एकज
सप्त दिन कपो ठे? ते सांजसां त्रये दूते पोताने गाम जई ते सर्व वात, पोत
पोताना स्वामीने कही थापी. ते सांजसी अखंत खुशी घयेसा ते त्रये रा-
जाउये पोत पोतानी कन्याउने त्यां सामी सप्त माटे मोकप्रवा, त्रिये बुद्धि
मान् सोकोनुं मत लीधुं. पत्नी अनेक एवा हाथी, घोडा, तथा सहस्रपरिमित
रथो, लक्ष एवा मुजठो, रुपुं, मणि, कोटि सुवर्ण, घणोक दासीयो, दास,
तेणे सहित, ते सर्व कन्याउने केटलांएक माणसोनी साये त्यां चंपापुरीमां
मोकली. त्वारे कुसुमकेतु कुमारे पण पोताना पितानी आहाथी ते सर्व
कन्याउनुं एकज सप्ते पाणिप्रदण कसुं. अने पत्नी तेउये दोगुंदक देवतानी
पठे मनोहर एवा सुखसागरने त्रिये घणा दिवस पर्यंत फ्रीडा करी.

हवे एक दिवस सूरिपदने त्रिये आरूढ, अवधिज्ञानी, ते कुसुमायुध
राजाना मामा एवा सुंदराचार्य नामा मुनि कुसुमायुधना वृत्तांतनो उदय,
अवधिज्ञानची जाणीने पोताना पुरंदरादिक एवा पांचशे शिष्योये परिवृत
थका ते नगरीना उद्यानमां समोसत्या. त्वारे तेमना पधारवानी वनपालके
आधी वधामणी थापी. ते सांजसी, कुसुमायुध राजा ते वनपालकने अतु-
ल दान दइ, सर्व रुद्धिपे युक्त, पोताना पुत्र, सर्व स्त्रीयो अने आमारय,
गामनां सोको, तेणे सहित, ते मुनिने वांदवा गयो. त्यां जइ शमसंपन्न ए
वा ते मुनिराजनां दर्शन करी, जक्तिज्ञाथी प्रणाम करी प्रफुल्लित जेनुं
सुख ठे एवो ते राजा, मुनिनी समीपमां योग्यस्थानपर येठो. पत्नी आचार्य
पण ते राजाना उद्देश्यी धर्मदेशना देवा लाग्या. ते जेम के:- ॥ श्लोक ॥
रम्यं रूपमरोगता सुजगता कांता मनःकामिता, व्यक्तित्वं त्रिदशेश्वरस्व
मिति या कामार्थयोः संस्थितिः ॥ त्रेलोक्याधिपतित्वमप्यनुपमं ॥ मोक्षोपि
यस्माद्भवे, ऊर्मस्तेन जिनेश्वरेरिह चतुर्वर्गाग्रणीर्गण्यते ॥ १ ॥ लक्ष्मीर्वै
श्मनि जारती च वदने शौर्यं च दोषोयुगे, त्यागः पाणितले सुधीश्च
हृदये सौजाग्यशोजा तनो ॥ कीर्तिर्दिष्टुः सपक्षता गुणिजने यस्माद्भवेद्
गिनां, सोयं वांछितमंगलावलिकृते धर्मः समासेव्यताम् ॥ २ ॥ अर्थः-जे
धर्मथकी, मनोहर एवं रूप, आरोग्यपणुं, सौजाग्य, मनोजिसपित एवी

કામિની, ફુટહાડ, દેવેન્દ્રપણું, કામ અને અર્થ તેની સ્ત્રિતિ, અનુપમ
 પવું ત્રણ લોકનું અધિપતિપણું અને મોક્ષ. એ સર્વ પ્રાપ્ત થાય છે, તે
 માટેજ આ લોકને ત્રિપે જિનેશ્વરે તે ધર્મને સર્વેમાં અગ્રેસર ગણેલો છે
 ॥ ૧ ॥ વહી જે ધર્મના સેવન કરવાથી પ્રાણીયોને ધરને ત્રિપે લક્ષ્મી, મુ
 સ્વને ત્રિપે સરસ્વતી, વેદુ હાથને ત્રિપે શૌર્ય, પાણિતલને ત્રિપે દાન, હૃદય
 ને ત્રિપે સારી નિર્મલ બુદ્ધિ, શરીરને ત્રિપે સૌજામ્યની શોભા, દશદિશાત્ને
 ત્રિપે કીર્તિ, ગુણિલોકની સાથે સપદ્મપણું. એ સર્વ પ્રાપ્ત થાય છે. તે માટે
 હે રાજન્ ! વાંચિત ય્વી મંગલાવલિને આપનાર ય્વા તે ધર્મનું સારી રીતે
 સેવન કરો ॥ ૧ ॥ વહી હે રાજન્ ! આ સંસારને ત્રિપે જોનો સંયોગ થાય
 છે, તેનો પાઠો અચાનક ત્રિયોગ પણ થાય છે. અને માતા, પિતા, પુત્ર,
 કલત્ર વગેરેનો જે સંબંધ છે, તે પણ સ્વપ્નસન્નિજ છે. તે માટે પ્રાણિમાત્ર
 ને સુધર્મનું સેવન કરવુંજ યોગ્ય છે. તો હે રાજન્ ! તમોયે સર્વ જોગ
 જોગવ્યા છે, તથા ઘણા દિવસ પર્યંત “આ કુસુમાયુધ રાજા સમાન, વી
 જો કોઈ રાજા નથી” તેવી કીર્તિ પણ સંપાદન કરી છે. નિર્મલ અને વ્યૂહ
 ય્વો રાજશબ્દ પણ સંપાદન કર્યો છે, વહી પ્રણયિજનના મનોરથોને પણ
 પૂર્યા છે, તે માટે હવે તમારે જોગવી લીધો છે સાર જોનો ય્વા આ રાજ્યનો
 ત્યાગ કરવોજ ઇચ્છિત છે. અને વહી સંયમવ્રત લેવામાં ચલ કરવું યોગ્ય
 છે. હે રાજન્ ! જુઠં તો સ્વરા, કે જે પત્રાવલિમાં આપણે પરિપૂર્ણરીતે જો
 જન કરી લીધું હોય, તો પણ તેજ પત્રાવલિને પાઠી ચાલ્યા કરિયે, તે ઠીક
 કહેવાય ? ના નહિજ. તેમ તમોયે પણ રાજ્ય સારી રીતે જોગવી લીધું છે,
 તો પણ હજી તેમાં આસક્તિ રાસત્રી, તે ઠીક કહેવાય ? ના નહિજ. આ
 પ્રકારનાં સૂરીશ્વરનાં વચનરૂપ અમૃતથી સિદ્ધ થયેલો રાજા, પોતાના ચિ
 ત્તમાં ચિંતવવા લાગ્યો કે, અહો ! આ પૂજ્ય, મારા એકાંત દિતકારકજ છે.
 અહો ! જગતને ત્રિપે આવા સત્ પુરુષો જે હોય છે, તે પરોપકારીજ હોય
 છે. કારણ કે આ મેઘ જે છે, તે પરોપકાર માટે જગતને ત્રિપે પ્રતિવર્ષ વર્ષાજ
 કરે છે, તથા સૂર્ય છે, તે પરોપકાર માટે પ્રતિદિન અંધકારનો નાશજ
 કર્યા કરે છે. તેમ ચંદ્રમા છે, તે પરોપકારાર્થ અમૃતને સ્ત્રવે છે. હવે તે સર્વ
 તો તેવો પરોપકાર કરે, પરંતુ આ જે વૃદ્ધો છે, તે પણ પોતે ટાઢ, તઢકો
 વેઠીને જગતના જનને પત્ર, ઠાપા, પત્ર વગેરે આપી પરોપકાર કરે છે.

तो आवा मुनियो परोपकारी होय, तेमां तो शुं आश्चर्य ठे? आ जगतमां
 आवा उत्तम गुरु शिवाय, संसारयी जीवनुं कोइपण रक्षण करवा समर्थ
 नयी. तो आ गुरु, मारो संसारसमुद्रयकी उद्धार करवाज पधारेखा ठे. क
 गुं ठे के, पिता, माता, प्राता, जार्या, पुत्र, मित्र, सुहृत्, मत्त एवा हस्ती,
 जट, रथ, श्वश्रु, अने वखी बीजो कोइपण परिकर, नरकमां सुवता जीवो
 नो उद्धार करी शकतो नथी. परंतु धर्माधर्म प्रगट करवाने समर्थ एवा
 आवा गुरु जे ठे, ते उद्धार करी शके ठे. वखी आ मारा गुरु तो मारो वि
 शेपे करी उपकार करवा आवेखा ठे. कारण के ज्यारे हुं वासक हतो, त्यारे
 ते पूर्ववस्थाये मारा मामा इत्ता, त्यारे पण तेमणे मने राजगादीपर बे-
 साख्यो हतो. अने हाख पावा मारीपर दया छात्री मने संसारमांघी मुक्त
 करवा पधारेखा ठे. परंतु हुं महामूढ हुं. केम के मारा पिताये ज्यारे दीक्षा
 खीधी, त्यारे मने, तेमणे पण ते दीक्षामार्ग यताव्यो हतो, तोपण ते उत्त-
 म मार्गने विषे विपयामिपमां बुद्ध ययेखो हुं दृजीसुधी प्रवृत्त ययो नथी,
 अने हा, खरं ठे के, मोहांध एवा मुज सरस्वा पुरुषो, मृगनी पठे कूटपाश
 समान, दुःख बंधरूप आ राज्यमां पडे ठे, पण ज्ञानीजनो पढता नथी.
 हवे जे घन्युं ते खरं? परंतु हवे हुं जेम घनशे तेम संसारना सर्व विचार ठो
 दी दहने आ सुगुरुना वचनने पाखीश? कारण के जे वचनना पालवायकी
 आ संसाररूप समुद्र सुखे करी तरी जयाय ठे. आ प्रकारनो विचार करी
 वा जे थाप, ते थापनां वचनने हुं स्वहितार्थी तथा निःशंकमन पशु
 य पाखीश. एम कही ते नृप, जावना जाववा खाग्यो के, थहो! सर्व
 ग्यशाखी पुरुषोमां हाख हुं गाहाजाग्यशाखी हुं. केम के थाजे थावा सू-
 रूप, मारीपर तुष्टायमान पया ठे. जेम मंदजाग्यवाघ्राना मंदिरमां सु-
 निधान प्रगट थाय, तेम संसारासक्त एवा मने थावा निधान समान
 मेखाप ययो ठे. कतुं ठे के ॥ श्लोक ॥ धन्यानां सुप्रसन्नाश्च, जराम
 रहरम् ॥ गुरवः सुखदं दयू, रुपदेशमहोपधम् ॥ १ ॥ अर्थः—जे जा-
 र पुरुषो होय, तेमने अत्यंत प्रसन्न ययेखा गुरुर्त्त, जरा, मरण, रोग,
 श करनार, अने सुखने देनार एवं उपदेशरूप थोपध थापे ठे. एम
 जावनीने गुरुने कहे ठे के, हे स्वामिन्! मारा कुमारने हाखमांश रा

ज्यासनपर घेसारीते हुं आपनी पासेथी सर्वथा निरवय एवा संयमने प्र
 ण करीश. ते सांजली सूरिंदि पण आइता आपी के, हे राजन्! एवो जो
 दृढ विचार होय, तो घेर जइ तमारा पुत्रने राज्य आपीने जखदी पाता
 आहिं आवो. ते सांजली ते कुसुमायुधराजा घेर थार्वी पोताना सिंहासन
 पर घेसी कुसुमकेतुपुत्रने कहेवा लाग्यो के, हे वत्स! आ आपणा राज्यने
 तूं ग्रहण करी राज्यवेवट चलावजे. कारण के हुं तो इवे सज्जु पास जइ वा
 (त्रने स्वीकारवा इहुं तुं. ते सांजली ते कुसुमकेतुकुमार बोख्यो के, हे पि
 ताजी! आपे जे धाखुं ठे, ते योग्यज धाखुं ठे. केम के विज्ञाततत्त्व प्राणीवे
 जे दीक्षा लेवी, तेज योग्य ठे. परंतु हे तात! मुने तो आपना मुखदर्शन
 विना शाता उपजतीज नथी, तथा चेन पण पडतुं नथी. जुठं हे पिताजी!
 आ राज्यना सुखमां पण आपना सुंदर मुखने ज्यारे हुं वारंवार जे वा करुं
 हुं, एवारेज मुने चेन पडे ठे, नहिं तो आ राज्यसुख पण मने विष समान
 लागे ठे. तेमज वली अगना दर्शन विना मने आ वत्रीश स्त्रीयोना जोगनो
 योग पण दारुणदुःख समान लागे ठे. अर्थात् आपना दर्शन विना
 राज्यसुख के बीजुं कांइ सुख, मने शाता करतुं नथी. जाणुं शुं कहुं?
 पण आपना विना मारथी कण मात्र पण रहेवाय तेम नथी. अने
 हे पिताजी! जे पिता बलता एवा वनमां पोताना प्रियपुत्रने मूकी
 पोताना बचाव माटे जागी जाय, ते शुं पिता कहेवाय? ना नज
 कहेवाय. तेम आप पण संसाररूप वनमां दुःखदावाग्रिथी मुग्धमृग
 बालकनी पेठे दाहं पामता एवा मने मूकीने पोतानो बचाव करवा जानी
 जाठ. ए शुं ठीक कहेवाय? ना नज कहेवाय. आं प्रमाणे संवेगरंगित
 एवा पोतानो पुत्रने जोइने कुसुमायुधराजा बोख्यो के, हे पुत्र! संयम जे
 ठे, ते इन्द्रियोनो जेणे जयं करेलो ठे एवा जे वृद्धपुरुष होय, तेणे संवा
 योग्य ठे. कारण के ते वृद्धोनो स्वतः इन्द्रियजयं होयं ठे, तेथी तेनाथी ते
 बली शके ठे. अने हे पुत्र! इजी तुं तो वासक ठो, तेथी वायुथी हासती
 ध्वजानी पठे तारुं मन घणुंज चंचल होय. अने तेवा चंचल मनने तुं हास
 कमाथी पण रोकवाने संनर्थ नथी. तो हे पुत्र! हासमां तो अनेक विषय
 विज्ञात जोगवी रणक्राडा करी, मननो सर्व इडा पूर्ण करीने ज्यारे तारी
 वृद्धावस्था घाय, एवारे ते अवस्थामां जितेंद्रिय यज्ञे तुं चारित्र्यं ग्रहण

करजे. आ प्रमाणे पिताये तेमज वखी तेमनी माताये घणुंज समजाव्यो, तो पण निधस जेनुं मन ठे एवो ते कुमार कांइ मान्योज नहिं. अने वखी पाठो कदेवा लाग्यो के, हे पिताजी ! उत्तम एवो कोइ जसमां तरनारो होय, तेनी साचे कदाचित् कोइ काचो तरनार पढ्यो होय, अने जो ते उत्तम तरनार दया लावीने ते काचा तरनारने ग्रहण करे, तो ते काचो तरनार पण तेठनी साचे तरीने कांठे शुं न आवे ? तेमज वखी संग्राममां पण शूरवीर ना आश्रयर्थां यिकण योद्धाउं शुरू करी रणनो पार शुं न पामे ? तेमज वखी सार्धवाहनी साचे निःसत्त्व जीव जो चाख्यो होय, तो ते पण मोहोटी अटवीना पारने पामी शुं न जाय ? तेम एकांत वस्सल एवा आप, जो मने दया आणी करावसंचन आपो, तो हुं घालकतुं तोपण दुर्गम एवा शीलरूप शैलपर शुं न चढी जाउं ? ना चढीज जाउं. अने जे खरो योगी पुरुष होय, ते ते समग्र जगद्रुप उद्यानमां फत्याज करे ठे, तो पण तेनो मनरूप कपि, ज्ञानरूप सांकस्यी धंधाणेलो होवायी स्थिर थड रहे ठे. तो हुं पण उयारे आरित्र लक्ष, त्वारे मारा मनरूप कपिने ज्ञानरूप सांकस्यी बांधी राखीश ? आ प्रकारे संयममांज जेनुं चित्त लाग्युं ठे अने संसारयी जेने उदासीनता ठे, एवा ते कुसुमकेतु पुत्रने जोशने ते कुसुमकेतुयी नाना, पोताना देवसेन नामा कुमारने उत्तम दिवसमां पोतानुं राज्य आपी कुसुमकेतु पुत्र प्रमुख पांचशो पुरुषोये, तथा कुसुमकेतुनी यत्रीश स्त्रीयो तेणे परिचृत, तथा कख्यो ठे जिनचेत्योने विपे महापूजारूप सत्कार जेणे, वाद्योना शब्दोये करी घडेरुं कखुं ठे आकाश जेणे, हजार नराये बहन करेली पासखीमां घेठेलो, सैन्य सहित पोताना पुत्र देवसेन राजा जेनी पठवाडे चाले ठे, एवो ते कुसुमायुध राजा, गुरुनी साक्षिप्यमां आव्यो. त्वारे सूरीजें तेने तथा तेनी साचे दीक्षा लेवा आवेला जे कोइ हुता, ते सर्वने दीक्षा आपी.

हवे ते कुसुमायुध अने कुसुमकेतु, ए पिता पुत्र हुता, तेमणे संयोगरूप सुधाये करी संयमरूप धुमनुं सिंचन करवा मांडयं. त्वारे ते संयमधुम धुळिगत थयो. तेथी ते हृदयने विपे निवृत्तिरूप ठाया करवा लाग्यो. कखुं ठे के:- ॥ श्लोक ॥ या पट् खंममहीजयस्य समये नासादिता च-
क्रिजिः, या दपोद्धतकंधरारिमथने प्राप्ता न वा जूधवैः ॥ या प्राप्ता प्रियसंगमे विरहिणा केनापि नो वेदिता, सा सव्धा किल रागरोषविज

યાત્તાચ્યાં મનોનિવૃત્તિઃ ॥ ૧ ॥ અર્થઃ— જે મનોનિવૃત્તિ, ઠ સ્વંન પૃથ્વીના જીવ સમયને વિષે સ્ત્રીને મહી નથી, વહી જે મનોનિવૃત્તિ, તે કરો ઉદ્ધત એવા શત્રુઠના સ્કંધના મથન કરવાથી અર્થાત્ શત્રુઠના નાશથી રા. જાઈને પ્રાપ્ત થઈ નથી, અને જે મનોનિવૃત્તિ, કોઈ પણ વિરહી મનુષ્યને પોતાના ઇષ્ટજનના સમાગમથી પ્રાપ્ત થઈ નથી, તે મનોનિવૃત્તિને કુસુમા યુષ તથા કુસુમકેતુ એ વેદુ મુનિ, રાગ અને રોષ તેના ત્યાગથી નિષ્ઠે પ્રાપ્ત થયા ॥ ૧ ॥ હવે તે વેદુ જળને પૂર્વજવનો સ્નેહ હોવાથી તે એક જ સ્થલમાં રહે છે, તથા સાયેજ જાય આવે છે. અને જે તપ પિતા કરે છે, તેજ તપ પુત્ર પણ કરે છે. તે જોઈને એક દિવસ ગુરુએ કહ્યું કે, હે મુનિયો! સંસારીની પટે પરસ્પર સ્નેહ તમે રાખો ઠો, તે યોગ્ય નથી. કારણ કે મુક્તિપુરીના માર્ગમાં ચાલનારા તપસ્વીયોને, જે સ્નેહની શૃંખલા છે, તે વજ્રશૃંખલા છે. જુઠ. આ દહિમાં (સ્નેહ) ચિકાર રહે છે, તો તેનું છો-કો ઘણુંજ મથન કરે છે, તેથી તે દુઃખ પામે છે. તેમજ તિલમાં અને સપેવમાં સ્નેહ પટલે તેલ રહે છે, તો તેને છોકો ઘાળીમાં ઘાલી પીલી નાંખે છે. વહી પોતાનામાં રંગ હોવાથી મજીઠને પણ કાંઈ થોડું દુઃખ પડે છે? ના ઘણુંજ. જુઠ. મજીઠ જે છે, તે અતિ રક્ત છે, અર્થાત્ રાગવંત હાય છે. તો તે ઠેદન, જેદન, કપાવું, સ્વદેશનો ત્યાગ, એ વગેરે દુઃખને પ્રાપ્ત થાય છે, તો તે જ્યારે મજીઠ જેવી વસ્તુને અતિ રાગ હોવાથી પૂર્વોક્ત દુઃખ પ્રાપ્ત થાય છે, તો ઘીજા જીવને રાગ (પ્રીતિ) થવાથી દુઃખ થાય, તેમાં તો શુંજ કહેવું? અર્થાત્ સ્નેહ અને રાગ અતિ કષ્ટકારક છે. માટે હે સાધુઓ! કર્મ સ્વરૂપને ન જાણનારા અને અવિજ્ઞાન છે ધર્મ જેને એવા જનની તો ત્યાગ દૂર રહી, પરંતુ જે પ્રાણી માણા છે, કર્મના સ્વરૂપને જાણનારા છે, જીવસિદ્ધિયા છે, ગુરુપરંપરાયે વિધિમાર્ગથી ચારિત્ર પાછે છે, તેવા પુરુષો પણ જો સ્નેહ રાખે છે, તો તે કેવલજ્ઞાન પામતા નથી. વહી આ અપાર એવા સંસારમાં માતા, પિતા, સુત, સ્ત્રી, સુહૃદ્, રિપુ, એમાંથી એકેક જળ અનંત વાર સ્વજનપણાને અને અરિપણાને પ્રાપ્ત થયાં હશે, તેમાં વહી તે જીવોને કોઈએ કોઈ વસ્તુ ચૂંચી સ્નાઈ પણ લીધા હશે, રોષથી માલ્યા પણ હશે, તેમજ સ્નેહથી પાલ્યા પણ હશે? તો તે જીવોમાં તત્ત્વજ્ઞાની જનોને રાગ, રોષ કરવો ઠીક છે? ના નથીજ. તે સાંજલી તે વેદુ મુનિ બોલ્યા

કે, હે ગુરો! આપ કહો ઓ, તે સ્ત્રી વાત છે. અને અમે પણ જાણીએ તે
 કે એદ જો છે, તે બંધન છે, સંતાર વધારનારો છે, તથા મોક્ષમાર્ગમાં અવ-
 રોધ કરનારો છે, પરંતુ જ્ઞાતતત્ત્વ એવા અમને ઘેરુને પરસ્પર એદ ઘણોજ રહે
 છે, તેનું કારણ અમારાથી કાંઈ સમજાતું નથી. તેથી હે મહારાજ! તે તે અ-
 મોને પૂર્વજવનું કારણ દર્શો? કે આ જવનું? તે આપ જાણો ઓ, માટે દુષ્ટો
 કરી કહો. તે સાંજણી પોતાના અવધિજ્ઞાનથી ગુરુએ તે ઘેરુના પૂર્વજવનો
 સંબંધ કહી આપ્યો. અને કહ્યું કે તમારો ઘેરુ જણનો એદ જન્મ જન્મને
 વિષે પોષણ કરેલો છે, તેથી તે દાસ હસ્ત્યજ થયો છે. પરંતુ હે મુનિયો! તે
 એદ, મોક્ષમુલનો વિષાતક છે, માટે તમારે તેનો ત્યાગ કરવો જોઈએ. આ
 પ્રકારે ગુરુના મુલ્યથી પોતાના પૂર્વજવનોનાં ચરિત્ર સાંજણીને ઉત્પન્ન થયું
 છે જાતિસ્મરણજ્ઞાન જેને એવા તે ઘેરુ મુનિયો, મમત્વનો ત્યાગ કરી નિરં-
 તર જુદોજ વિહાર કાવા લાગ્યા. દરેક દિવસ મહાતત્ત્વ એવા તે કુસુમાયુ-
 ધમુનીક, ગુરુના વચનથી તીવ્ર આકરી પ્રતિમાને પડેલે અતિમહત્ત્વને
 આદરે છે, તેથી તે મુનિ, વિહાર કરતાં જ્યાં રાત્રિ પડે છે, ત્યાં સ્મશાનમાં. કે
 જયયુક્ત ધૂમિમાં, કે ઝગદ એવા ઘરમાં, કે પર્વતપર, કે ઝાડતલે, કે સિંહ
 થી, કે હાથીપક્ષી કે વીજા પણ ઘાતકી જંતુઠંથી નિર્જય થઈને કાઠસ્ત-
 ગાપ્યાનમાં લીન થઈને રહે છે. અને નીરસ એવા આહારે કરી શરીરને શોષ
 થતા, તથા ધર્મધ્યાને કરી કર્મને શોષવતા એવા તે મુનિ, ઘણાક ઉપસર્ગો
 આવવાથી પણ મેરુની પટે સ્થિર રહે છે. દરેક દિવસ તે કુસુમાયુધમુની,
 વિહાર કરતા કરતા સુન્દરી નામા નગરને વિષે આવ્યા, ત્યાં રાત્રિ પડી જ
 વાથી તે મુનિ રાત્રે કોઈક શૂન્યઘરમાં એકાકી નિશ્ચલપણે કાઠસ્તગાપ્યાને
 રહ્યા. જ્યાં મધ્યરાત્રિ થઈ, ત્યાં તો તત્ત્વ કોઈક મનુષ્યના પ્રમાદથી ગા-
 ઘરમાં અગ્નિ લાગ્યો. તે ઘસતો ઘસતો શૂન્યઘરમાં જ્યાં કુસુમાયુધમુનિ કાઠ
 સ્તગાપ્યાને રહ્યા છે, ત્યાંજ આવ્યો. તેથી તે ઘર પણ સહગવા લાગ્યું. તથા
 તે મુનિયે ધ્યાન ઠોડી પોતાની કાઠસ્તગાપ્યાની પ્રતિજ્ઞાનો ત્યાગ કરી તે
 સર્ગથી હુઃસ્વિત થઈ પલાયન કર્યું નહિ. ત્યારે તે મુનિ જાવનાસક્ત તથા
 ધ્યાનને વિષે સમાહિત થકાજ ત્યાં મરણ પામી સર્વાર્થસિદ્ધ મહાવિમા-
 ન વિષે ઉત્તમ દેવતા થયા. પછી પ્રાતઃકાલ થયો, ત્યારે તે મુનિને પ્રજ્વ-
 લ થયેલા જોઈને ગામનાં માણસો અત્યંત શ્વેદ પામી પોતાના ઘણી ગયે

सां माख ताखने न संजारतां घणोज शोक करवा खाग्यां के, अरे! आ माह
 रमा पुरुष, आवा शून्यघरमां क्यारे गया हशे? अरे! तेने कोइये आ घरया
 बाहार केम न काढ्या? अरे! आवा घोर पापथी आरणे क्यारे वूटशुं? अरे
 आपणे तपास न करवारूप पापथी आ लोकमां मोहोटा कलंकने प्राप्त थयां,
 अने वली परलोकमां आपणने नरकवेदना जोगववी पडशे? हा! हवे शु
 करीये? एम घणी वार सुधी शोक करीने ते साधुनी उचित एवी उत्तरकि
 या करीने उद्दिग्र जेनां मन ठे एवा ते लोको, घणे दिवसे पोत पोताना का
 र्यमां खाग्यां. हवे जे बखते ए कुसुमायुध मुनि देवलोक गया, ते बखते तप
 संयम आराधतां शुक्लध्याने रूपक श्रेणि आरोहतां सावस्तीपुरीने त्रिषे
 सुदर्शननामा वनमां ते सुंदराचार्यने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं? त्यारे विस्मय
 ने प्राप्त थयेला एवा निकटवर्ती जे देवो हता, तेणे केवलज्ञाननी उत्पत्ति
 नो महोत्सव कथ्यो. अने वली ते मुनिये कंचन कमलपर पाउ धव्या. अने
 ते देवो तेमनी समापे नाटक करवा खाग्या. पठी ते मुनिये देशना देवानां
 प्रारंभ कथ्यो, ते बखते केटलोएक उपदेश कथ्यो. त्यारे कुसुमकेतु मुनिये स
 मय जोइने सोत्कंठितपणे ते केवली जगवानने पूठ्युं के, हे जगवन्! कुसु
 मायुध मुनि हाल कयां विचरे ठे? त्यारे ते केवली जगवाने तेने जे कांइ वृ
 त्तांत वन्युं हतुं, ते सांग कही आप्युं. अने तेना ध्यान दृढपणानी प्रशंसा
 करी. तथा कहुं के एवा अग्रिना मोहोटा उपसर्गमां पण ते मुनिये खड्गिन
 साध्युं? हे मुने! संयम लेबुं, तथा तेने पालबुं, ते तो सोहेबुं ठे, परंतु अंत
 काले आवा मोहोटा परिसहमां शुक्लध्याननी आराधना करवी घणीज क
 रिन ठे. तो पण ते कुसुमायुध माहामुनि, डुप्कर एवा परिसहने सहन क
 रीने शुक्लध्यानथी काल करीने सर्वार्थसिद्ध महाविमानमां तेव्रीश सागरो
 यमने आउखे देवतापणे उपन्या ठे. परंतु हे महाजाग! तेनी काल कथानी
 कांइ शोचना करशो नहिं. कारण के तमे पण तेज ठेकाणे जइ तेने मलशो.
 तमे वेहु जणे हवे आ संसार समुद्र प्रायः तरीज खीघो ठे, एटले हवे तमे
 जे वेहु जणने मोह नवाने जाजो विलंब नथी. आ प्रकारनां केवली जगवा
 ननां वचन सांजली ते कुसुमकेतु मुनिये, वैराग्य पोमी गुरुनी आज्ञा लइने
 संलेपणा करी. तेथी तेना अंगमां अस्थि अने चर्मज अवशेष रखां. वर्षा
 ते ऊव्य अने जावना शक्योनो उच्चार करी ते सज्जुनो आझाथी पादोपग-

मन एवा अन्नशनं व्रतने प्राप्तं घया यका पोतानुं कांस्पण वैयावच्च न क
वतां पक्षीश दिवसे कास्य करीने ते कुसुमकेतु मुनि, ज्यां कुसुमायुध मु
तेत्रिश सागरोपमने आउखे देवता थया ठे, त्यां तेनी साथे देव धर्मे रक्षा
॥ श्लोक ॥ शमांजोधिमग्नो सदाऽऽध्यात्मखग्नो, वियोगे सुयुक्तो सुसंतोष
युक्तो ॥ त्रयस्त्रिंशतासागरेदेवजावं, चरित्वा वरागण्यपुण्यस्वजावम् ॥ १ ॥
गयं ॥ जवसंजवानामनित्यतां ज्ञानतश्च पश्यंतौ तावदद्भुतमुखं भूत्वा ह्यु-
त्वासिद्धिं सजिप्यतः ॥१॥ अर्थः—शमरूप सागरने विपे मग्न, निरंतर अध्या-
त्म ज्ञानमां एटसे चिदानंदमां खग्न, संसारना वियोगमां युक्त तथा कर्मना
संयोगधी मुक्त, संतोष गुणधी युक्त, एवा तेबहु मुनि, शुद्ध चारित्र्यने पाखी
श्रेष्ठ अने अगणित पुण्यना स्वजाववासा अर्थात् अतुल्यपुण्य होवाधीज जे ज
वनी प्राप्ति याय ठे एवा देवजवने प्राप्त थया ॥१॥ अने तत्त्वज्ञानयकी आत्तं
सारमां उत्पन्न थयेसा सर्व पदार्थोनी अनित्यताने जोता एवा ते बहु देवो, ते
जोकना अद्भुत सुखने जोगवी, त्यांही ध्यवीने सिद्धिने एटखे मोक्षने पामशे
॥ इति पृथ्वीचंद्र गुणसागर चरित्रे कुसुमायुधनृप कुसुमकेतु पुत्र जव वर्णन
नामा दशमः सर्गः संपूर्णः ॥१॥ आहिं शंखराजा अने कसावतीना जवधी
मांकीने पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरना वीश जव संपूर्ण थया ॥ २० ॥

॥ अथैकादशसर्गस्य वाज्रावबोधः प्रारब्धते ॥

॥ श्लोक ॥ जय अर्धन्मतांजोधि, गांजीर्येणाजिशोजितः ॥ गृहीत्वा शी
खरक्षानि, संतःस्युः सुखिनो यतः ॥१॥ अर्थः—जे अर्धन्मतारूप रत्नाकरमां
धी शीघ्ररूप रत्नाने ग्रहण करीने सुद्ध पुरुषो सुखी थाय ठे, तो ते गांजीर्य
गुणोधी सुशोजित एवो अर्धन्मतारूप थंनोधि, सर्वोत्कृष्टपणे वत्तो.
हये ते देवता थयेसा कुसुमायुधनो जीव, एकवीशमे जेवे कयां अवत
यो? ते कहे ठे. कं जंबुद्वीपना जगतक्षेत्रने विपे वेताद्वयकी दक्षिण जर
जनामा खंनने विपे खल्लीधी मनोहर एवा कोशखनामा देशने विपे सुपा
दान, सन्मान, गीत, नृत्य, तेना अनेक जेदोधी, स्वर्गपुरीयां पण श्रेष्ठ
ने शत्रुधी पण जेनो पराजय घड शके नहिं, एवी एक अयोध्यानामा
री ठे. जेनी रचना, पदेखा थादिनाथ जगवानना राज्यनी वखते इन्द्र
कदेवाधी देवताजंये करेली ठे. ते अयोध्यानामा नगरीनुं, थरित्वा करी

ना विदारणमां सिंहसमान, सर्व प्रजाने पितासमान, धनदानमां धनदत्त मान, शत्रुर्धने यमसमान, स्वाश्रितजनोने सुरकुम सरखो, एक हरिसिंह नामा राजा राज्य करे ठे. ते राजानी, नेत्ररूपपद्मोये करी पराजव पमाड्यां ठे. पद्म जेणे अने इंद्राणी समान आहार करनारी, निर्मल एवा मुक्ताहार वगेरे आजरणीथी सुशोजित एवी. एक पद्मावती नामा स्त्री ठे. हवे जेमां घीजा कोइ शत्रुनो प्रवेश यझ्न शकतो नथी एवी ते नगरीना राज्यने जोग वतां तथा ते पद्मावती स्त्रीनी साथे विषयजोग जोगवतां, ते हरिसिंहराजा नो केटलो. एक काल, स्वर्गमां जेम देवताउठनो जाय, तेम गयो.

हवे पूर्वोक्त सर्वार्थसिद्धविमानने विषे देवता थयेसो अने माहापुण्य वान् एवा ते कुसुमायुधराजानो जीव, त्यांथी च्यवीने ते पद्मावती राणीना उदरसरोवरने विषे राजहंसनी पठे आव्यो. त्यारे ते राणीये शय्यामां सू तां सूतां रात्रिना पाठला प्रहरमां स्वप्नने विषे देवताउठये अने देवीयोये पूर्ण, एवुं एक सुरविमान दीतुं. त्यां तो तुरत ते जागी गइ. अने पठी थ त्यंत हर्षायमान थइ पोताना स्वामीनी पासे जइ ते स्वप्ननी बात कही आपी. त्यारे ते राजाये कहुं के, हे प्राणप्रिये! आ स्वप्न तमने घणुंज उत्तम आव्युं ठे, कारण के आ स्वप्नथी तमने मनोहर एवो पुत्र उत्पन्न थाशे? ते सांजली प्रसन्न थइने ते शुच एवा गर्जनं पावन करवा लागी. अने गर्जना प्रजावथी ते राणीने जिनपूजा, सत्पात्रदान, जीवदयापावन प्रमुख सारा पुण्यकारी दोहद उत्पन्न थया. ते सर्व हरिसिंह राजाये पूर्या. एम करतां ज्यारे नव मास अने साढा सात दिवस थया, त्यारे ते राणीये उत्तमदिवसे सखलखममां स्वरूप तथा गुणोये करी अद्भुत एवा एक पुत्रने प्रसव्यो. त्या रे तो ते राणीनी प्रियंगुलेखानामा दासीये जइ हर्षथी हरिसिंह राजाने व धामणी आपी. के, महाराज! आपने त्यां मनोहरपुत्र आव्यो? ते सांजली अत्यंत उल्लास पामी राजाये ते दासीने वधामणीमां घणुंज दान आयुं. अने पठी प्रेक्षक लोकोने विस्मय थाय, एवो पुत्र जन्ममहोत्सव कथां. याचक लोकोने अतुल एवां दान दीधां. अनुक्रमे ते पुत्र ज्यारे एक मा सनो थयो, त्यारे ते पुत्रनुं सारा मुहूर्तमां स्वजननी साक्षीये, ते पुत्रना जन्मथी पृथ्वीमां महोदो आनंद उत्पन्न थयो ठे, तेथी तेनुं “पृथ्वीचंद्र” एवुं नाम पाडुं. पठी ते पुत्रनुं पांच धाव माताउं पावन करवा लागी.

हवे ते पृथ्वीचंद्रकुमारने आ एकत्रीशमा जवमां पूर्वजवोपार्जित पुण्यं न
योगे वाचावस्यामांज जातिस्मरणज्ञान उत्पन्न धर्युं, तथी तेने पोताना थ
गला सर्व जव सूज्या. माटे ते जवोमां धयेला धर्मा प्रतापने जाण्यो तय
तेमां संसारने थसार जाण्यो हतो, ते पण जाण्युं. तेथी तेने अस्पावस्या
मांज संसारपर तीव्र वेराग्य धयो. पठी ते अनुक्रमे कामक्रीडाना कानन सं
मान यौवनवयने प्राप्त धयो. तोपण तेने संसारपर तथा पोताना देहपर
खरो वेराग्य होवाची सरस चूपण, केलिक्रीडा, हास्यविलास, हस्तीपर धे-
सुखं, अश्वपर घेसुखं, धनुर्विद्याना अज्यास, ए प्रमुख कांश्पण सांसारिक
सुख गमतुं नथी. वली ते ज्ञान करे ठे, पुण्यमाझा, असंकार वगेरे धारण
करे ठे, तोपण ते सर्व, व्यवहारमात्रधीज करे ठे. अर्थात् ते सर्व रागधी
करतो नथी. त्यारे ते रागधी शुं करे ठे? तो के मात्र अरिहंतनां चैत्यो, सा
धु, साधवी, साधर्मिजाड्यो, तेनीपर पूर्णजाव करे ठे. तथा धर्मकृत्यमां अ
नुदासीनपणुं राखी, ते काम प्रजृतिने हर्षधी करे ठे. आ प्रकारना संसार
पर गंतराग एवा पोताना पुत्रने जोड, तेनो पिता हरिसिंहराजा चिंता कं-
रया लाग्यो के, थरे! आ पुत्र तो कोडक माहोवेराग्यवान् होय, एवो लागे
ठे. मो हवे ते, संसारना जोगमां केम आसक्त थाशे? थने हवे तेने हुं सं-
सारासक्त थशानो शो उपाय करुं? थने केम थाशे? एम थोडीवार चिंता
करी, पठी निचारवा लाग्यो के, हा, तेनो एक उपाय ठे खरो, ते शुं? तो
के तेने उत्तम रूपवाली केटलीएक स्त्रीयो परणावुं. कारण के ज्यारे ते स्त्री-
याने परणशं, त्यारे तेने ते स्त्रीयोज विपयासक्त करशे. कथुं ठे के, जे पुरुष
ने ज्यांसुधी स्त्रीयोये जरमाव्यो नथी, त्यांसुधीज ते पुरुष धर्माग्रही रहं ठे.
एम विचारी राजाये ते पृथ्वीचंद्रकुमारने परणाववानो निश्चय कथ्यो. त्यारे
तेणे जयपुरगाममां पोताना साळा जयदेवराजाने पोताना मंत्री साथे कहे-
वराव्युं के, कोडपण आपणा कुलने घटे एवा मोहोटा राजानी जो कन्याउं
होय, तो तमारा जाणजे पृथ्वीचंद्रने माटे तपास करजो. ते समाचार मं-
त्रीये आधी कथा. ते सांजली जयदेवराजा खुशी थड तेनो तपास करवा
माग्यो. तेवामां एक तेनो मित्र कोड मोहोटा कुडीन राजां हतो, तेने कं-
याउं होवाची कथुं के, तमारी थाठ कन्याउं ठे, ते थमारा जाणजेने आ
ते सांजली ते याड्यो के मारे एक सखितसुंदरी नामा कन्या ठे, तेने

તો તમારા જાણેજને આપવાનો મારો પ્રથમથી જ વિચાર છે. પરંતુ જ્યારે તમે કહેવા આવ્યા ઠો, ત્યારે આ મારી ધીજી સાત કન્યાઈ છે, તે પણ હું તેને આપું તું. એમ કહી તે આઠે કન્યાઈને પૃથ્વીચંડને વાગ્દાનથી આપી. પઠી જયદેવરાજા તે આઠે કન્યાઈને વિવાહ સામગ્રીસહિત પોતાના જયપુરગામમાં લાવ્યો. અને તદનંતર તે કુમારના મામા જયરાજાએ પોતે પણ વિચાર કહ્યો કે હું પણ કનકાવતી પ્રમુખ મારી જે આઠ કન્યાઈ છે, તે પૃથ્વીચંડકુમાર નજ આપું. એમ વિચારી પોતે પણ તે કનકાવતી પ્રમુખ પોતાની આઠે કન્યાઈને પૃથ્વીચંડને આપવાનો નિશ્ચય કહ્યો. પઠી તે પૂર્વોક્ત લલિતસુંદરી વગેરે આઠ તથા પોતાનો કનકાવતી પ્રમુખ આઠ, એ સર્વ મહી સોલ કન્યાઈને તે કન્યાના જાણ તથા સૈન્ય સાથે લગ્નોપસ્કરસહિત અયોધ્યા તરફ મોકલાવી. તે કન્યાઈની જ્યારે આવવાની સ્વર પડી, ત્યારે તેણે નરસિંહજાએ મનોહર એવા ઉતારા આપ્યા. પઠી તે રાજા, પોતાના પૃથ્વીચંડકુમારને વિનવવા લાગ્યો કે, હે વત્સ! આઠ કન્યા કોઈક મોટોટા રાજાની, તથા આઠ તારા મામાની, એમ સોલ કન્યાઈને આપણી ઉત્તમકીર્તિને લીધે આંહી તારી સાથે પાણિગ્રહણ કરાવા માટે તારા મામાએ મોકલેલી છે, તો હવે આ તારા મનમાં વૈરાગ્ય તથા ઉદાસીનપણું છે, તે તું કાઢી નાંદ્ય, અને તે ઉત્તમ સોલ કન્યાઈનું ઉત્સાહથી પાણિગ્રહણ કલ્પ. અને હે પુત્ર! અમારા ચિન્તને વેન પણ એમ કરવાથી જ પડશે. વહી હે સુત! આમ તારા અત્યંત ગતરાગપણે રહેવાથી અમને મનમાં ઘણુંજ કષ્ટ થાય છે. હે પુત્ર! તું જો તો સ્વરો. કે આ ધીજા રાજાઈના કુમારો હાસ્ય, વિનોદ, લીલા, ધુંગાર પ્રમુખ કરી કેવો આનંદ લે છે? તથા અશ્વપર, હાથીપર, રથપર, ઘેસી કેત્રી માં જ મજા માણે છે? અને અમારા મંદજાગ્યને લીધે તું આવો ત્યાગી જેવો ક્યાં થી થયો? માટે હે કુસદીપક! તે સર્વ રાજકુમારોની પઠે તું પણ સુલોપજો ગ કલ્પ. અને આંહિ આવેલી આ કન્યાઈનું પાણિગ્રહણ પણ કલ્પ. આ પ્રકારના પોતાના પિતાનો આગ્રહ જોઈને તે પૃથ્વીચંડે વિચાર્યું કે મારા પિતાનો ડુરાગ્રહ છે માટે મારું લગ્ન કરું? તે થયા પઠી આ ધીચારી કન્યાઈને શુદ્ધધર્મમાર્ગમાં પ્રવર્ત્તાવીશ. પરંતુ આ મહારા પિતાના ડુઃસ્વદાયક ઉપદેશથી ડુઃલાંજોધિ સમુદ્ધના વિપસમાન વિપયોમાં વીસકુલ આસક્ત થાઈ નહિ. એમ કરતાં કદાચિત્ દાસ જો હું મારા પિતાને આ કન્યાઈ સાથે પર

एतानी ना कहुं, तो तेवने घणुंज दुःख थाय. एम विचारीने ते कुमारे झ
 विना ते सर्व कन्याउनी साथे परणबुं कवुं कखुं. त्थार पठी जोपी लोक
 यतावेसा सन्मुहूर्त्तने त्रिपे ते पुत्रनो विवाहोत्सव करवा मान्यो. ते के
 रीते? तो के ते विवाहने समय अयोध्यानगरीमां आनंदाविजावित्री विवि
 शृंगारवासा नरनारीना गणो, जाणें स्वर्गमांथी देव देवीना समूहज आ
 व्या होय नाहें? तेम शोजवा लाग्या. वली ते विवाहना समयमां गीत, उ
 समनृत्य अने अनेक वाजित्रादिक, तेणे करी अजुत एवी ते अयोध्यानग-
 रीने जोडने चंचल एवा आकाशगामी खेचरो पण त्यां स्थिर घड उजा रसा.
 वली ते समये गंजीर एवा तूर्यना निघोंपना प्रतिशब्दयकी आकाश पण
 अत्युष्ठ उत्सवने विस्तारे ठे. ते समयमां त्यां उज्जता एवा कपूरधूना सुगंध
 यी सुगंध घयेसा प्रमराउये मंजु गुंजारवोये करी आली नगरीने आनंदमय
 करी दीधी. वली अति हर्षित घयेली एवी तत्रत्य स्त्रीयांना, सम समयमां वर
 जपूने आशीर्वाद देवानां गान करेसां जे गीतो, तेणे करी ते नगर अत्यंत रम
 णीय लागे ठे. आ प्रकारे जगज्जनना मनने आनंददायक एवा विवाहोत्सव
 प्रहृत्यो. त्थारे जीत्यां ठे काम जेणे, अतएव निर्विकार एवा ते पृथ्वीचंद्रकुं-
 मार, चित्तमां चित्तववा लाग्यो के, अहो! असार एवा संसारने त्रिपे आ
 महामोहनो महिमा तो जुळ! के जे मोहमहिमाये करी अज्ञात ठे तत्व
 जेने एवा प्राणीया, घणीज कदर्यनाने पामे ठे. तेम उतां पण ते मोहाविष्ट
 यवा एका ते प्राप्त घयेली कदर्यनाने जाणताज नथी. तेथी आ गीत, या
 य, नृत्य, प्रमुखने सुख माने ठे. परंतु जो खरुं जोड्ये, तो जे आ गीत ठे,
 ते एवा पकवादज ठे. अने वाद्य ठे, ते केवळ कान फोडवानुं साधन ठे.
 अने आ नृत्य जे ने, ते जांगचेष्टाज ठे. शास्त्रमां पण कहेसुं ठे के ॥
 गाया ॥ सर्वे विश्वविषं गीयं, सर्वं नहं विडंबणा ॥ सर्वे आनरणा नारा,
 सर्वे कामा दुहावदा ॥ १ ॥ अर्थः—जे गीत ठे, ते सर्व विश्वपित ठे एतडे
 ठे, ते दुःखना देवावाडा ठे ॥ १ ॥ वली पुष्पमासा तथा आनरण प्रमुख
 गरण करी आ. लोको पोताना शरीरने मुनोजिन करवा धारे ठे, परंतु ने
 शरीर तो आनरणादिकयी शोजनुंज नथी. कारण के ते स्वभावपीज
 मंदुर ठे. तो ते स्वभावपी अमुंदर एवुं आ शरीर, वली माझ तथा

આત્તરણાદિકોના ધારણ કરવાથી સુંદર થાય? ના નજ થાય. વલી તે સુંદર થાય નહિં ઇદહુંજ નહિં, પરંતુ અમેષ્યપૂર્ણ અને કુત્સિત એવા તે શરીર ના સંગથી માલ્ય, અલંકાર, સુંદર વસ્ત્ર પ્રમુખ જે કાંઈ સારા પદાર્થો હોય છે, તે ઝલટા અપવિત્ર થઈ જાય છે. કહેલું છે કે ॥ શ્લોક ॥ વસાત્વદ્માંસ-મેદાસ્થિ, મજ્જાશુક્રાંતવર્ચસામ્ ॥ અશુચીનાં પદં કાયઃ, શુચિત્વં તસ્ય કુવ્રતઃ ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—વસા, રુધિર, માંસ, મેદ, અસ્થિ, મજ્જા, વીર્ય, અને વિપ્રા. એ વગેરે અશુચિપદાર્થોનું સ્થાનકજૂત એવું જે આ શરીર, તેમાં વલી પવિત્રતા તે ક્યાંથીજ હોય? ના નજ હોય ॥ ૧ ॥ જેના નવે દ્વારથી ત્વરાંવ પદાર્થો, સમગ્ર નગરના લાલમાંથી જેમ પાણી પ્રમુખ નિકલે, તેમ નિકળ્યા જ કરે છે. અને કેવલ માંસ વગેરે અશુચિપદાર્થથી બંધાયેલા આ દેહને વિષે જે પવિત્રપણાનો સંકલ્પ કરવો, તે પણ મહામોહનીજ વિડંબના છે. એમ જાણવું. વલી ગતસાર એવા સંસારમાં કોનો કોણ પુત્ર છે? અને કોનો કોણ પિતા છે? તેમ કોનો કોણ સ્વામી છે? આ જગતમાં તો લોકો કેવલ સ્વોદા એવાં સંબંધીયોને માટે પ્રમુદિત થયા થકા અહોનિશ ઘૂયા આનંદ પામે છે. વલી જુન તો લરા, કે આ મારા માતા પિતાને પણ કેવો મોહ થયો છે? કે જે મોહે કરી માંગમાં સ્નેહવાન થયાં થકાં ઘણાજ સ્નેદને પામે છે? અને વલી તે હજી આમને આમ કેટલા વર્ષ પર્યંત સ્નેદ કર્યા કરશે? વલી આ કન્યા હું પણ અત્યંત અજ્ઞાની દેલાય છે, કારણ કે જે પોતાનાં માતા પિતા વગેરેને ઠોડીને આંહિં મારે માટે આવીયો છે? જો તે જ્ઞાની હોત, તો ઘૂયા ડુઃખી થાવાં આંહિં શા સારું આવત? માટે અહો! આ સર્વ સંસાર યાજીગરનાં યાજી જેવોજ છે, તેથી વિજ્ઞાતતત્ત્વ જનોને તો આવા મોહમય સંસારમાં રહેવું ઊચિતજ નથી. શ્રે! હું પંમેજ વિજ્ઞાતતત્ત્વ તો, તેથી પ્રથમ તો મારેજ આ સંસારમાં રહેવું યોગ્ય નથી. અને હાલ દીક્ષા લેવી યોગ્ય છે. પરંતુ તેમ કરવામાં પણ હાલ ડુઃખ છે. કારણ કે હું જો પ્રવ્રજ્યા લહું, તો સ્નેહાતુર, તથા એક દુષ્ણ પણ મારાં વિરહને ન સહન કરનાર એવાં મહારાં માતા પિતા ઘણાંજ ડુઃખી થાય? તેમજ વલી દૂરદેશથી મારી સાથે પાણિ પ્રદાન કરવા આવેલી આ કન્યાનુંને પણ અત્યંત ડુઃખ થાય? અને વલી હાલમાં દીક્ષા લીધેલો મને જોડેને મૂર્ત્વલોકો નિંદા પણ કરે. માટે હવે મારે તે શું કરવું? શ્રે! મારા પિતાયે જો મને સ્નેહ કરવા વિષે ડુરપ્રદ ન કલ્યા

एत, तो हुं दीदा खइ संयमश्रीनुं सुख आज जोगवतो पण इत? एम
 चार करी वली पाठो विचारवा लाग्यो के, हा, एक मने उपाय सूज्यो खं
 ते शुं? तो के हास मारे दीदा खेवी नहिं. मारा पिताने तथा आ सो
 स्त्रीयोने उद्दोष कथा पठी तुरत दीदा खेवी. कारण के एम करवाधी मा
 पण सारुं घाशे? अने मारां माता पिता तथा आ परणवा आवेली सोल क
 न्याउनुं पण सारुं घाशे? अने जो हुं हास दीदा खहीश, तो ते केवल मा
 रंज सारुं घाशे, परंतु मारां माता पितानुं के आ स्त्रीयोनुं सारुं घाशे नहिं.
 माटे हास तो आ संसारमां रहेबुं. अने संसारासक्तिने रहितपणे रहेवाशी
 मारुं कांइ घगडयुं कहेवाय नहिं? एम विचार करी महामहोत्सवे लग्न स-
 मय घये ते कन्याउनुं कुमारे पाणिग्रहण कयुं. पठी पोते जे कांइ धर्म कृत्य
 प्रतिदिन करतो हतो, ते कृत्य करवा लाग्यो. तेवामां तो रात्रि पडी, त्यारे
 हरिणाक्षी एवी पोतानी सोल स्त्रीयो साथे मनोहर गृहमां गयो. त्यां जइ
 ने ते कुमार जडासनपर घेजो. अने ते सर्व स्त्रीयो सन्मुख रतना पाटलापर
 घेवीयो. पठी ते सोल स्त्रीयोये विट्यो एवो ते पृथ्वीचंद्रकुमार, केवो शोजे
 वे? के जाणे तारामंजरे विटेखो कोमुदीनो चंद्रमा होय नहिं? एवो शोजे
 वे. परंतु जेम रणसंग्राममां घकतर पड़ेखो योजां शत्रुघना वाणधी न ह्या
 य, तेम ते पोतानी कमनीय एवी कामनीयोना कटाक्षी किचिन्मात्र पण
 दृष्टाणो नहिं. अने ते कुमारे सोत्कंठ एवी ते स्त्रीयोनी उपर किचिन्मात्र
 कटाक्ष पण कय्यो नहिं. ते जोशने विदग्ध एवी खलितसुंदरी नामा स्त्रीनी
 रासीये अन्योक्तिधी कयुं के ॥ श्लोक ॥ सतत्कमलनेत्रासु, सरसास्वजि-
 ०८२५॥ ॥ क्षिप्रं हि दृशं हंसो, न विप्रः कारणं च किं ॥ १ ॥ अर्थः—कम
 लरूप ठे नेत्रो जेने, तथा रागवती अने सरस एवी कमलिनीयोने विपे हंस
 जे ठे, ते दृष्टि नाखतो नथी. तेनुं शुं कारण ठे? ते हुं जाणती नथी. अर्थात्
 तेनो आम घोसवानो अजिघ्राय एवो ठे, जे आवी मनोहर तमे ठो, ते उ-
 तां पण आ राजकुमार, तमारी सामी दृष्टि पण करता नथी. आशो अजि
 घ्राय दासोनो समजीने ते खलितसुंदरीनामा स्त्री घोली के, हे सखि! जे
 वतुर हंस होय, ते जलथी घयेली विकसित पत्रवाली पद्मिनीयोनी सामुं
 मुव ठे. पण जडधी उत्पन्न घयेली विकसित पद्मिनीनी सामुं जोतो नथी.
 अर्थात् आ कुंवर अमाराधी मनोहर स्त्रीयोनी सामी दृष्टि करे, पण अमा-

गी सामी दृष्टि करे नहिं. आ अजिप्राय कह्यो. त्यां तो कुमारना पितां कुमर, स्त्रीयोमां सराग थाय ठे के नोहें? ते जोवा माटे मोकलेसो कुमर-
नो मित्र एक विष्णुवटुक नामा वटुक वेगो हतो, ते कहेवा साम्यो के. ऐ
कुमार! तमारो सर्व प्रचार बेराग्यमय देखाय ठे, माटे ते बेराग्यने त्याग क
री आ तमारामां आसक्त थयेस्त्री स्त्रीयोने निवृत्ति करो. ते सांजस्त्री पृथी
चंद्रकुमार कहे ठे के, हे घटो! आ विषयासक्त समग्र जीव, संसारने विषे
जड एवा केशववटुकनी पेठे कदर्यना पामे ठे. त्यारे तो ते विष्णुवटुके पुत्र
के, हे कुमार! ते जड एवो केशववटुक कोण हतो? अने तेनी केरी रीत
कदर्यना थड? ते कह्यो. ते सांजतो ते पृथीचंद्रकुमार, मूर्ख एवा केशव
वटुकनी कथा कहे ठे.

पुर्व मथुरापुरीने विषे दुःखित एवो एक केशव नामा वटुक रहतो हतो.
ते जोग मार्गी मांरु मांरु पोतानुं गुजराण चलावतो हतो. तेन कुरुप,
कुटिल, कलहप्रिय, एवी एक कपिलानामा स्त्री हनी. कहेसुं ठे के ॥२००॥
विगाहो कृपगत्ता वरमदशरथा श्यूतजंघोर्ध्विगेरी, संघोष्ठी दीर्घवक्त्रा प्रति
रत्नदशना श्यामतामोष्ठजिह्वा ॥ शुष्कांगी संहितबुधः कुचयुगविषमा ना-
मिकानीय दीर्घा, सा नारी वर्जनीया पनिमुत्तरहिता ब्रह्मशीला च पुता
॥ १ ॥ अर्थः— जे स्त्रीनां नेत्र पीलां ठे, गालमां खाडा ठे, गरममान
जड ठे, म्यूत्रजंघांत ठे, उंचा केश ठे, लांबा हांठ ठे, लांबुं मुण्ड ठे, गर
मवक्त्रा दांत ठे, नाखतुं, हांठ, जीज, ए ग्रणे श्याम ठे, मुकाइ गंधरां
अंगो ठे, वेदु नमरो मस्त्री गंधस्त्रीयो ठे, घाटघट रहित स्तन ठे, दीर्घना
मिका ठे अने पनि तथा मुनथी रहित ठे, तथा ब्रह्मशीला ठे तेवी स्त्रीनां
काया पुरुषे तो त्यागज कथो ॥ १ ॥ हवे तेवी कपिला नामा स्त्रीनी
साथे ते केशववटुकनो अत्यंत दुःखमय एवो केटसोएक काळ गयो. एम
कथनां ते कपिला गर्जवनी थड, त्यारे नेणे कसुं के, हे पने! मारी मुता
टमां नून अने गोत्र जांसे, माटे ते नून गोत्र माटे क्यांइकथी उलय क-
माइ सावो? त्यारे केशव थोड्यो के, हे मित्र! हुं उलयोपासन कथानां वरि
उपाय जाणतोच नथी, तो ते हुं क्यांथी लावुं? जो तुं जाणथी हां, तो
कहे. त्यारे ते स्त्री थोड्यो के, त्यां सुवर्णनी त्याग होय, ते स्वसे जात. अने
त्यां कांइ चाकरी योगे करी सुवर्ण उपाजन करी सावो. ते मान्यथी तग

ने त्यांची चाल्यो. ते ज्यां सुवर्णनी खाण होती, त्यां गयो. थने त्यां जइ
चाकरी घगेरे करी घणुंक सुवर्ण कमायो. कमाइने ज्यां पोताना घर तरफ
चाल्यो. त्यां तो तेने रस्तामां एक घूर्त ऐंझजासिक मळ्यो, थने तेणे तेने
पूवुं के, हे वटुक ! तमो क्यां गया होता ? थने क्यांची आवो ठो ? थने
थ्या तमारी पासे शुं ठे ? त्यारे ते केशवे तेने जोखपणथो घनेली सर्व घात
रही थायी. तेथी ते घूर्त ऐंझजासिके जाणुं जे थहो ! आ मूर्खनी पासे
रुप्य देखाय ठे, माटे ते ड्रप्य, तेने कोइ पण रीते जोखनीने लइ लहुं ? एम
वेचारीने केशवने उगवा माटे ते ऐंझजासिके स्ववियायी एक स्वरूपवान्
वी कन्या थने तेनां माता पिताने घनाळ्यां. त्यारे ते कन्याने जोइने
मोह पामेझा केशवे, तेनां माता पिताने पूवुं के, शुं थ्या कन्या तमारी वे ?
त्यारे ते कहे के हा. त्यारे केशवे कथुं के ते कन्या मुने थापशो ? त्यारे ते
पोल्यां के जे हजार दीनार थापशे, तेने थ्या कन्या थापशुं ? पत्री मोह
पामेझा ते वटुक पोतानी पासे जे कांइ सुवर्ण हुतुं, ते सर्व थापी दीधुं. थने
ते कन्यानुं तुरत पाणिप्रहण कथुं. पत्री ते केशवने ते घूर्त पहरस युक्त जो
जन करावी खूय प्रसन्न कथ्यो. तेथी केशव खुशी थइ, थनेक विचार करवा
साग्यो के, थहो ! थ्यां हिं मने केवी सारी खी तथा केवुं सारुं खान पान म-
ह्युं ? एम ज्यां थनेक प्रकारे विचार करे ठे, त्यां तो सायंकाञ्च यथाग्री ते
ऐंझजासिक, तेना थापेझा सर्व सुवर्णने लइने पलायन परायण थइ गयो.
थने ते पत्री घोडी वार ज्यां थाय, त्यां तो ते कन्या के, तेनां माता पिता के,
ने घूर्त. ए सर्वमांथी कोइ पण देखाणांज नही. त्यारे तो ते वटुक अत्यंत
खेद पामी विचारवा साग्यो के थरे ! मनोदर पत्री मारी प्रियानुं कोणे ह-
रण वरपुं ? थने सारुं धन पण कोण लइ गयो ? पण फिर नहिं, मारी खी
नया धननो लइ जनारो चोर जो पाताळमां गया ह्मे, तो त्यां जइने पण हुं
लावीश ? एम अत्यंत चिंताजरजरित थने जूव, लुपा, शीन, ताप, तेथ
करी पीडातो, अर्थहीन एवां ने केशव, तेउने सर्वत्र शोधवा साग्यो, परंतु
ने कन्याने के ड्रप्यनो पयांइ पनो मळ्यो नहिं. त्यारे प्रयमनी खी जे कपि-
ला ठे, तेनुं हृदयमां स्मरण करी विचारवा साग्यो के, थरे ! मारी खी मने
ड्रप्य कमाया मोकल्यो, नेथी ते ड्रप्य मो मने पांज मळ्युं. पण नशीन
खीमां मोह पामेझा थने महा मूर्ख एवो हुं, ने ड्रप्यने प्या खोइ वेतो ?

કહું છે કે ॥ શ્લોક ॥ ક્લિષ્યંતે કેવલસ્થૂલાઃ, સુધીસ્તુ ફલમશ્રુતે ॥ દંતા
 દલંતિ કપ્પેન, જિહ્વા ગલતિ લીલયા ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—મૂર્ખજનો જે કાર્યને,
 પોતે ક્લેશ જોગવીને કરે છે, તે કાર્યના ફલનો જોગ, જે બુદ્ધિમાન પુરુષ હો
 ય છે, તે વિનાપ્રયાસે લીધે છે. કેની પેટે? તો કે જેમ દાંત છે, તે લાંબા
 સોરાકને પ્રયાસ લઈ આવે છે, અને તેના સ્વાદનો તો રસફાવે. જિહ્વા જે
 છે, તે વિનાપ્રયાસે અપજોગ કરે છે ॥ ૧ ॥ અરે! મારી હિતૈષી, પ્રાણવલ્લભા
 એવી કપિલા, મારા દર્શન વિના કેમ કરતી હશે? અને તેના ગિરહને મડા
 હવા હું જાઉં તો ઠીક થાય? પરંતુ નિર્ધન એવો હું હૃદયે જો ત્યાં જાઉં, તો મને
 જોડે-સહુ કોડે હસે, તેથી મને લજ્જા આવે? માટે હવે તે હું શું કરું? એમ
 વિચારી પાતું વિચારું કે હા, જ્યાં હું ગયો હતો ત્યાં જાઉં. અને ત્યાં જો ન
 જાઉં તો પછી ગિરહાતુર એવી મારી પ્રિયા પાસે જાઉં? આવી રીતે વિચાર
 રૂપ હિંમોલામાં ઝૂંપતું જેનું મન છે એવો તે કેશવ, કોઈએક ગામ ગયો. ત્યાં
 રહેલા કોઈક દયાલુ માણસે તેને જૂથ્યો જાણીને દયા આપી દહીં અને
 ઘોંચાનું જોજન કરાવ્યું. પછી ત્યાં એક ઘડ હતો, તેની નીચે જડ સુતો.
 ત્યાં તો તેને સ્વપ્ન આવ્યું, અને તે સ્વપ્નમાં તેણે શું દીધું? કે પોતાના ઘરની
 નીચે લોદતાં પોતે એક રત્નોનું ઝરેલું ઘર દીધું, અને તે ઘરનો પોતે માણીક
 થયો. ત્યારે તો પછી તેના ઉત્સાહમાં પોતે સગાંબહાણાંને આમંત્રણ કરી જ-
 માડ્યાં. અને ત્યાં વસી પુરજનો મદ્યા, તથા ગામનો રાજા પણ આવ્યો.
 અને પોતે જે છીને રસ્તામાં પરણ્યો હતો, તે નવીન સ્ત્રી પણ આવી. પોતાની
 પ્રથમની કપિલા નામા જે સ્ત્રી હતી, તેણે પોતાનો ઘણો સત્કાર કર્યો. આ
 પ્રમાણે જ્યાં સ્વપ્નમાં દીધું, તેવામાં તો કોઈએક રાસન હતો તે જૂંકયા સાચાં.
 ત્યારે તેના શબ્દે કરી તરત તે જાગી ગયો. અને પછી વિચારું કે, અહા!
 મારા ઘરમાં થાટલું ઘણું ડ્રવ્ય છે, તે ઠતાં હું વસી આમ નીલારીની પછે
 શામાટે ફરું હું? એમ વિચાર કરીને તુરત ત્યાંયોજ પોતાને ધેર જવા પાત્રો
 થયો. અને સ્વપ્નમાં જોયેલા પોતાના ઘરમાંયી નિકસેલા ધનથી અત્યંત સુ-
 શી થઈ હસતો દરાતો ધેર આવ્યો. ત્યારે હસતે મુઠ્ઠે ઠતાવડથી ચાલ્યા
 આવતા પોતાના સામીને જોઈને કપિલા સ્ત્રીએ વિચારું કે અહો! આ મારા
 સામી ઘણુંજ ડ્રવ્ય કમાઈને આવ્યો હોય, એમ સામે છે. કારણ કે તેનું મુઠ્ઠું
 ઘણુંજ સુશીમાં છે, તથા તે ઘણોજ ઠતાવડથી ચાલ્યો આવે છે. એમ માની

ने कपिसांघे पण ह्पें करी तेनी खान, जोजन वगेरेची घणी कें सेवा करी-
 अने घोडो धार पळी तेना खडीयामां डव्यनो तपास करवा लागी, तो तेमां
 तो एक फुटल कोडी पण दीगी नहिं. त्यारे तो ते कपिसा जहाणी महोटे
 आक्रोश करी घोली कें तमे डव्य कमाइ लाव्या ठो, ते क्वां ठे? अने केम
 क्वांइ देखातुं नथी? अने केम घतायता पण नथी? वली ते डव्य, मने ठे
 तरीने माराथी पण ठातुं राखतुं ठे, के शुं? ते सांजळी केशव योदयो के;
 हे प्रिये! फिर म राख, अने ह्पें राख. जे डव्यने जोडने तारं मन प्रसन्न
 घाशे, तेडुं डव्य तुं जोडश? हाख तो एक काम कख, के कोइक बाणी-
 यानी डुकानथी आपण सवें स्वजनोने जोजन पूरुं पडे, तेडली रसोइनो सा-
 मान आपणे खाते खर आव्य. अने तेनी उत्तम रसोइयाने बोलावी मिष्ट
 एवी रसोइ तैय्यार कराव्य. कारण के कासे सत्रे आपणां सर्व स्वजनोने
 थामंत्रण करी जोजन करावीने ए स्वजनोनी तथा गामना लोकोनी अने
 राजानी समदा, चित्तने चमत्कार उत्पन्न करे, एतुं महारं उपार्जित करेळुं
 डव्य तुने देखाडुं ठे? ते सांजळी कपिसा कहे ठे के, त्यारे हासज देखाडो
 ने? के अने जोडये तो खरां, के तमां केडुंक धन कमाइ आव्या ठो?
 अने हे स्वामीन्! तमारी उपार्जन करेली मिसकतनां जो मने दर्शन करा
 वशो, तो हुं धर्यंत खुशी घइश. अने वसी हास जे हुं स्वजनोने जमाडवा
 माटे घृत, गोड वगेरे सामान लावीश, ते माखना पैसा आपवानी मने धा-
 स्ती पण मटशे, अने वसी मारा मनने शांति धाशे? थावां वचन सांजळी
 केशव योदयो के, हे छि! तुं वीसकुस फीकर राख नहिं. उपारे आपणा
 स्वजनो जमीने धांहिं थावी उनां रदेशे, त्यारे हुं तुने तुरत सर्व मिसकत
 देखाडीश? माटे जो तारे मारा कमायेला डव्यनुं दर्शन करतुं होय, तो तो
 महारा कहेया प्रसाये सहू स्वजनने जखदी थामंत्रण कख. थावां सगर्व
 वाक्य सांजळीने कपिलाने तेना घोखवापर विश्वास आव्यो, तेथी तेणे सहू
 स्वजनोने ते केशवजटना नामची थामंत्रण देवराव्यां. अने तेथी गाममां
 पण एवी प्रसिद्धि घइ के केशवजट घणुंज डव्य कमाइ आव्या ठे, माटे
 तेना उत्साहनुं सहू कुटुंबीयोने जोजन करावे ठे? ह्वे ते सर्व स्वजनो, जो
 जन करवा माटे केशवने घेर आव्यां, जोजन करवा घेवां, अने ते सहूये
 थानंदची जोजन कखुं. त्यारपठी ते केशव, सहू देखे तेम धोतीयानो

काठडो वाली हाथमां एक महोटी कोदासी सङ्गे स्वप्नमां जोयेली पोता-
ना घर आगलनी जूमिने खोदवा लाग्यो. त्यारे तो ते स्वजन वगेरे सहुकोइ
उना रही पूठवा लाग्यां के, हे जाइ! आ शुं खोदवा मांरुं? त्यारे ते के-
शव बोदयो के था पृथ्वीनी अंदर मारुं सारजूत डव्य ठे. त्यारे लोकोये
पूठवुं के आहिं वयारे, केटलुं, तथा कोणे माटेलुं ठे? त्यारे. केशव बोदयो
के, ते कांही हुं जाणतो नथी. परंतु हुं ज्यां डव्य कमावा गयो हतो, त्यां
रस्तामां एक गाम आव्युं हतुं. ते गाममां एक बड हतो, ते बडने सारो
जाणीने तेनी ठाया नीचे हुं सूतो हतो. त्यां सूतां सूतां में जोयुं हतुं. त्यारे
ते लोकोये पूठवुं के जे बखते तें डव्य जोयुं, ते बखत केम न लीधुं? त्यारे
ते जड बोदयो के हुं ज्यां लेवा तैय्यार थयो, त्यां तो मने कोइक गधेडे पू-
कीने जगाड्यो. आवुं सांजली महुकोइ कहेवा लाग्यां के, अहो! आ के-
शव तो महामूढ देखाय ठे. कारण के आ सर्व स्वप्नमां जोयेजा डव्यने सर-
मानी तेने खोदीने काठवा छे ठे? एम कही महोटी कोलाहल कर। परस्पर
ताली दइ बडबड हसी, ते केशवने भिकार दर, सहुकोइ लोको चादयां
गयां. त्यारे तेनी कपिला स्त्रीये पण क्रोधायमान थइ द्वारकादवनी मूर्ती ज-
री, तेना माथापर नाखी. अने तेने मूख धिक्काव्यो. पटसां वानां थयां, तोपण
ते पात्रो खोदतो बंध थयो नहिं. त्यारे पठी घणुंक खोदावाची ते घरनी एकद-
म जीत पडो, तेथी ते केशवनी केड जांगी गइ, अने ते महापुदर्शाने पाम्यो.

आवां वचन सांजली पृथ्वीचंडन। सर्व स्त्रीयो, लाज मूर्कीने खड खड
हसया लागीयो. त्यारे पृथ्वीचंडकुमार बोदयो के, हे बटुरु! तमे सावुं
कहेजो, के ए केशव बटुकनुं था सर्व चरित्र हास्य करवा जेवुं ठे, के नहिं?
त्यारे हास्य करतो एवो ते विष्णु बटुक बोदयो के, हे स्वामिन्! हा. ते मूर्ते
एवा केशवबटुकनुं था सर्व चरित्र हास्यास्पद जे. परंतु हे कुमार! आपने
हुं पूठुं तुं, के था संसारमां सर्व लोको ते मूर्ख बटुरु समान ठे, एम केम के
देवाय? त्यारे पृथ्वीचंडकुमार कहे ठे के, हे बटुरु! था संसारी जीवां जे
ठे, ते सर्व केशवबटुक समान जे. कारण के ते पण केशवनी पठे कार्याका-
य, के हिताहित, कांइ जाणताज नथी. बली जुउं. तें मूर्ख एवा केशवनी
अने संसारी जीवनी तमने हुं समानता कहुं तुं. के था संसारी जीव जेठे,
ते केशवनी पठे चोराशी जीवायोनित्रमण्यरूप तिस्र मागवामां ने जोम माग

ધામાંજ પોતાનો સર્વ કાલ ગમાવે છે. વહી સંસારી જીવ, કર્મપરિણતિરૂપ કપિલાસ્ત્રીને વશ થઈને નૃદેહરૂપ સુવર્ણજૂમિને પ્રાપ્ત થાય છે. ત્યાં તે જીવને શ્રકામનિર્જરાથી કાંઈક સુકૃતરૂપ સુવર્ણ મળે છે. વહી તે સુકૃત કમાઈ જતાં તે જીવને કામરૂપ પૂર્તિ પવો એક ઐંદ્રજાલિક મળે છે. તે તેને વિપયવા સનારૂપ કન્યા દેલાડે છે, તેમાં તે હુલ્લ થઈને તેનું પાણિપ્રહણ કરે છે. સ્યારે તે કામરૂપ પૂર્તિ ઐંદ્રજાલિક તેનું સુકૃતરૂપ સર્વ ડબ્બ હરી લીધે છે. પછી ગયું છે સુકૃતરૂપ સુવર્ણ જેનું પવો તે જીવ, અપૂર્ણમનોરથ થકો પાઘો વહી તિર્યગ્, નર, નારકીપ્રમુલના જવરૂપ ગામોમાં જમે છે. ત્યાં વહી કોઈ ક જવરૂપગામમાં તેને ધર્માચાર્યરૂપ દયાહુ મનુષ્ય, દયા લાવીને તપરૂપ દાઈ અને જાત તેના દાનથી સ્વસ્થ કરે છે. પછી પાઘો તે જીવ, વડ સમાન પ્રોઢ ફુલને પામીને મોહરૂપ નિદ્રામાં સૂઈ છે. ત્યાં તે સ્વપ્નતુલ્ય પવા જોગના પ્રિયયોગે કરી મોહ પામે છે. પછી તે કર્મપરિણતિરૂપ કપિલાનું સ્મરણ કરતો થકો ઘેર આવે છે. શરે! હે વડુક! એ મોહનું માહાત્મય તો વહી જુલ માને છે. ઘાદેરથી જોવામાં મનોહર, અને અંદર રુધિર, માંસ, મૂત્ર, વિષ્ટા, પરુ, તેથી પૂરિત પવા યુવતીના અંગને વિષે મોહ પામીને કેવલ ધિનાકારણ વિષ્ટાના કીડાની પઠે તેમાં રમે છે. વહી કામાનુરક્ત એ વો આ સંસારી જીવ, ચર્મ, અસ્થિ, સ્નાયુ, તેણે યાંધેશું. અને નિરંતર ઘણું જ શુદ્ધ રાલવાથી પણ સદા શ્લેષ્મ મેલથી યુક્ત, અને અસાર, પવા લલનાના મુલને, શુદ્ધ અને સ્વચ્છ એવા શરદતુના ચંદ્રમાની સમાન કહે છે. વહી અધમનર, મુલયકી નિકલતા હુર્ગધથી, ધુંકથી તથા દાંતના મેલથી વ્યાપ્ત પવા કામિનીના અપરોષ્ટને અમૃતવત્ મિષ્ટ માને છે. વહી જોગાજી લાપી પુરુષ, હાઠકાના દાંતને હુંદકલિકા સમાન માને છે. વહી કામી જીવ, મહિલાના માંસની પ્રથિરૂપ વેદુ સ્તનોને કનકકલશ સમાન કહે છે. તથા મૂર્લજીવ, ચર્મ અને અસ્થિ, તેના મઢેલા યુવતીના હસ્તોને કમ લનાલની તુલ્ય કહે છે. વહી કામાસક્ત જીવ, વિષ્ટા મૂત્રના જાજનરૂપ સ્ત્રીના ઉદરને વજમધ્યની ઉપમા આપે છે. વહી વિપયવ્યગ્ર જન, વિષ્ટા નિઃસરણનું સ્થાન અને નગરની સાલ સમાન, પવા નારીના નિતંબને ગંગા પુલિનની તુલ્ય કહે છે. વહી કામાંધ જીવ, લોદી માંસની રચેલી, હાડકા

નો નંજોની બનેલી, વાઘાની જે જંઘાળને, કેવળના સ્થંભ સમાન માને છે. વલી કામુક પુરુષ, રત્નાદિ સાર શૃંગારથી જૂપિત અને મુનિજનને દુઃસ્રુપ એવા શ્યામાના શરીરને સુરસુંદરીની સમાન જાણે છે. માટે હે વટુક આ સંસારી જીવ પણ પૂર્વોક્ત મૂર્ખ એવા કેશવ વટુકની પહે ત્રિરાધનાજ પામે છે. તેથી આ વિતથ એવા સંસારમાં કાંઈ સારજ નથી. આવો કુમાર નો કહેલો સદુપદેશ સાંજણીને નષ્ટ થયો છે સ્વરૂપનો ગર્વ જેને પરી તે સ્ત્રીયો, વિચારવા લાગીયો કે, અહો ! આ આર્યપુત્ર જે કાંઈ કહે છે, તે સરે સ્વર્ગ છે. કારણ કે આ આપણા અંગમાં તેમના કહેવા પ્રમાણે કાંઈ પણ સુંદરત્વ નથી. કેવળ શ્વેતચર્મના ઢંકાવાથી ઊભર્યાં સુંદરપણું દેખાય છે. પરંતુ વસ્તુતઃ જોતાં તો, જેમ આપણા અંગમાં સુંદરત્વ નથી, તો વલી પુરુષના અંગમાં પણ સુંદરત્વ ક્યાં છે? જેમાં આપણા શરીર છે, તેમાંજ પુરુષનાં પણ છે. તેમ ઊતાં પણ આ આર્યપુત્ર, કેવલ સ્ત્રીના દેહનેજ કેમ નિંદે છે? એમ જ્યાં વિચાર કરે છે, ત્યાં તો વલી પૃથ્વીચંદ્ર કુમાર બોલ્યા કે, હે વટુક! હાલ જે મેં કહ્યું, કે જે કામાત્મક પુરુષ હોય છે, તે સ્ત્રીયોના શરીરને ઘૂંચા સુંદર માની મોહ પામે છે. તેમ વજા સ્ત્રીયો પણ કામાત્મક થઈ પૂર્વોક્તીતે દેહવામાં સુંદર અને વસ્તુતઃ સ્ત્રીના અંગની પહે દુર્ગંધવસ્તુથી તરપૂર, એવા પુરુષોના શરીરને વિષે મોહ પામીને વિચકીટકની પહે રમે છે. પરંતુ પુરુષ ના કરતાં સ્ત્રીમાં ચાર દોષો વધારે હોય છે, તેથી તે વધારે નિંદ્ય છે. તે ચાર દોષ કયા? તે કહે છે. કે તેમાં એક દોષ તો ક્રુતુનું આવયું. ધીજો દોષ, દુર્ગંધનું ધારણ કરવું. ત્રીજો દોષ, સુગંધ ગાય છે તે. અને ચોથો દોષ, જ્યારે પ્રસવ થાય ત્યારે પૂર્વોક્ત ક્રુતુ વગેરે સર્વ દુર્ગંધ અને સ્વરાવ પદાર્થો દેહવામાં આવે છે તે. તે માટે તે સ્ત્રીના અંગમાં ચાર દોષો વધારે છે. એમ કહીને પાઠા વલી તે કેશવ વટુકના દ્વંદ્વંત સાથે મેલવી કહે છે. કે હે વટુક ! આ જીવ, કેશવની પહે તેવા વિષય સુખરૂપ નિધિને આ દેહરૂપ ઘર ને વિષે જોવે છે, અને તે વિષયસુખને કુચેષ્ટારૂપ કોદાલીથી સ્પર્શે છે. પત્રી આ જીવને સાધર્મિરૂપ સ્વજનો ના કહે છે કે, હે જાણ! વિષયસુખરૂપ ધનને તું આ શરીરરૂપ ઘરમાંથી કુચેષ્ટારૂપ કોદાલીથી મ કાઢ. તોપણ તે જીવ, તરતું માનતો નથી. ત્યારે પત્રી તે કુચેષ્ટારૂપ કોદાલીના પ્રહારથી ધર્મમર્યાદારૂપ જીત, તેની પર પડે છે. અને આ પ્રકારના દુર્નયે કરી અપયશરૂપ

कचरायी ते व्याप्त घट्ट जायते. अने पत्री कर्मपरिणतिरूप कपिसा स्त्रीये क
री हेसना पामे ठे. अने पत्री कटि जांगवासमान संसार दुःखमां पडे ठे.
माटे आया मूर्ख एवा केशव घट्टकनी पडे निर्विवेकी एवा संसारी जीवना.
चरित्रने जोड़ने फोना हृदयमां धेराय न थाय?
आ प्रकारनां ते कुमारनां वचन सांजखी ते कुमारने मध्यस्य एटसे नि-
पदापाती मानो तथा संसारनी पण असारना जाणी, ते सर्व स्त्रीयो, संवे
गरंगरेगित घट्ट गइयो. अने कहेवा छागीयो के आये ए सर्व साधुंज कमुं.
परंतु हे आर्यपुत्र! ते संसारनो त्याग ते कये उपाये थाय? ते कृपा करी
कहो. त्वारे पृथ्वीचंडकुमार घोड़शे के, हे जडाव! सांजखो. के ते संसार
त्यागनो उपाय नो एक धर्म, अने बांजुं सुगुरुं सेवन ए येज ठे. तैमां गुरु
पण केवा जोड़ये? के जे संसारना जोगसुखमां श्रित न होय? ते सांजखी
स्त्रीयो घोड़ी के, हे प्रजो! तेवा नो थापज अमाने धर्मप्रयोध करनार गुरु
ओ. अने हे विजो! अमो पण "आ स्त्रीयो पृथ्वीचंडकुमारनी ठे" तैवा
नह्ने करी कृतार्थ घइयो ठेये. अने हवेयी अमारी सर्व जोगवृष्ठा पण गइ
ठे. ते माटे हवे हमजांज अमाने ते उत्तम एवा जिनधर्मनी प्राप्ति करो.
यत्री हे आर्यपुत्र! आरने पण हवे आ घलेझा पर समान संसारमां रदेहुं
उचित नयी. थाप सर्व धर्मां नाने जाणो ओ, तो त्यां आरने अमो अ-
ज्ञानी हुं कहिये? आ प्रनाये पोनानी सर्व स्त्रीयोने बांध पानेखी जोड़ने ते
कुमार, अरुंधत प्रसन्न घइ कहं ठे के, हे जडावायी स्त्रीयो! ननारो शिवेक
घयोज श्रेष्ठ ठे, तैयी तमाने कांइ धर्मनी प्राप्ति परी कुडंन गयी. जेना
हृदयमां धर्मास्तिम्य होय ठे, तैनी सखुज खान फोरे सर्व सान्नी सपत्त
थाय ठे, अने तेने मोक्ष पण सुखन थाय ठे. ते माटे हे स्त्रीयो! थापणे
सर्व, ज्यां पर्यंत धर्मसाधनना धरतले मटखे गुरु सान्नीने पामीये, त्यां
पर्यंत संतुष्ट, सत्यवक्ता, वदार्थ. तथा नमस्कारपर, धर्मनिष्ठ घइने संसार
मांज रहिये? आतुं कुमारतुं वचन सांजखीने प्रसन्न चयेखी ते स्त्रीयोने ते
वास्य कइज फरुं. अने ते सर्व धर्मवत्पर घइ.
हवे आ पनेखी हकीगत त्यां घेवेझा विष्णुमदके आयी कुमारना पिता
हरिसिंहराजाने फही दीपी. ते जापीने ते राजाये चित्तमां चित्तमां मां-
ह्युं के, पारे! आ मारा पृथ्वीचंडकुमारने स्त्रीयो पणवश करी नही नहि.

अने ते स्त्रीयो उसटी तेनार्थी बोध पामी. माटे हवे ते मारे शुं करवुं? पण हा, एक धीजो उपाय ठे खरो. ते शुं? तो के तेने आ मारा राज्यनी योजनामां नांखुं, तो तेने ते राज्यखटपट करवी पडे, तेथी तेमां ते व्यग्र चित्त थवाघी ते धर्मनो त्याग करे? एम विचारिने ते नरसिंह राजाये, कुमारनी स्त्रीयो सर्व बोध पामी तेनी, तथा ते कुमारने राज्यगादीपर बेसा खाना विचारनी बात. पोतानी पद्मावती स्त्रीने कही. त्यां तो ते स्त्रीये कशुं के, हे स्वामिनाथ! आज रात्रिने विषे मने स्वप्न आव्युं, ते स्वप्नमां में एवुं दीवुं के जाणे हर्षित थयेला देवे आवणा पृथ्वीचंद्र कुमारने महामहोरसये राज्यासनपर बेसाख्यो, तेवामां तो श्कांतिथी नारपूर अने प्रकाशमान एवो ते कुमार, त्यांया उभीने एक प्रासादपर येतो, त्यांथी वल्ली पावो ते कुमारने ते देवे तेज सिंहासनपर बेसाख्यो, तेवामां तो हुं जागी गइ. ते सांजली राजाये विचाखुं जे पृथ्वीचंद्र कुमारने राज्यगादी पर बेसारवानो मारो विचार तो नेज. तेमां वल्ली राणीने थावुं स्वप्न आव्युं, तेथी हास कुमारने गादीपर बेसाखाथी तेनो प्रौढ प्रताप थारो. ते माटे तेने सांप्रतज राज्यासनारूढ करवो. एम ज्यां विचार करे ठे, त्यां तो प्रतिदिननी रीत प्रमाणे कुमार, प्रातःकाळमां पोतानुं सर्व धर्मकृत्य करीने पोताना पिताना पादबंधन माटे त्यां पिता पासे आदयो. त्यां प्रसन्न थयेला पिताये आसन थाव्युं, तेथी ते तेनीपर येतो. एवो तेने तेनां पिता आदरसहित कहवा लाग्यो के, हे वरस! थमारे तम जेवा सखुत्र ठे, तेथी थमो जाग्यवान् गणाइये ठेये. कारण के संवराना इकने जेम पुण्य दुर्लभ होय ठे, तेम थमारा जेवाने तमारा जेवा पुत्र दुर्लभ होय ठे. तांपण थमारा प्राचीन पुण्यना योग्यी तम जेवा पुत्र थमने उपग्रह पयो ठे. हे पुत्र! सागर जेम चंद्रमाने जोडने आनंद पामे ठे, तेम चंद्रमा समान उज्ज्वल एवा तमने जोडने ममुज्जनी पजे थमो आनंद पामी ये ठेये. परंतु हे नंदन! थमने विशेष अने वचनानीत हर्ष तो कथां थाय, के ज्यारे मेघांमय उग्र अने श्वेतचामरोये की। सुशोभित, तथा मनोहर, अने प्रौढ एवा हाथीपर येवेला, सर्व सेवकांये विट्ठला अने शहासिकापर चडेली पृथी पुगजननी स्त्रीयांये जोयेला, तथा जोया अथिवा माशमोनी गडदीथी संकृचिन एवा राजमार्गमां आयला एवा तमने जो.

इये. माटे हे वत्स ! तमे आ आपणा राज्यने स्वीकारी वृद्ध एवां अमने
 अप्रमित एवा आनंददानने आगो. आवां वचन सांजली दाक्षिण्यनिधि
 एवो तेः कुमार, कहेवा लाग्यो के, अहो ! मारीपर पुत्रपणानो झेव होवा-
 घी मारां माता पिता तो मने राज्यासनपर वसवा कहे ठे. परंतु हुं जेवा
 विपयोन्मुख प्राणीने ते राज्यासनपर वसवुं विरुद्ध ठे. ते केनी पत्र ? के
 जेम हिमावय तरफ जवा इच्छता जनने दक्षिणमार्ग तरफ चालवुं अनुचि-
 त ठे. पण गाढझेहवालां महारां माता पितानो ते राज्यासनपर वसवारवानो
 त ठे. अत्यंत आग्रह ठे, तो हवे हुं शुं करूं ? तेमज वली माता पितानुं वाक्य
 आह्या पुरुषोये मानवुं पण जोश्ये. ते माटे मारे एम करवुं के, ज्यां सुधी गु-
 रुं आगमन न थाय, त्यां सुधी राज्यासनपर रहेवुं. अने पत्री मारे मारुं
 धावुं करवुं. एम विचारीने ते कुमार कहेवा लाग्यो के, हे पिताजी ! आ
 आपनुं वचन हुं कबूल करूं तुं. कारण के मुज किंकरथी आपनी आज्ञा उ-
 ल्लंघन थाय नाहें. परंतु हुं आपने कहुं तुं, के आबो महोदो राज्यजार उप-
 हवामां हुं जेवो, कायर पुरुष योग्य नथी. पत्री आपनी मरजी. तेवां वचन
 सांजली राजा, घोस्यो के, अहो ! हे पुत्र ! तमारो केवो विनय ठे. अने के
 वी समजण ठे. एम कही अत्यंत खुशी यझे तेना मस्तकपर हाथ मूकी
 ते मस्तकनुं आप्राण करी सारा मुहूर्त्तने विपे हरिसिंह राजाये ते पृथ्वीचंद्र
 कुमारपर राज्याभिषेक कराव्यो. अने पोताना राज्यासनपर वसाराव्यो. त्यारे
 त्यां महोदो आनंद थावा लाग्यो ॥ श्लोक ॥ राजराजो जयत्येवं, प्रवृत्तो वंदि-
 .जोष्यनिः ॥ वादितानि सु तूर्याणि, नृत्यंति स्म पणांगनाः ॥ १ ॥ संपदो
 यद्गुहाऽऽपांताः, पुण्यां वृत्तो महोत्सवः ॥ पृथ्वीचंद्रनृपं प्रेक्ष्य, पितरो मुदितो
 नृशम ॥ २ ॥ अर्थः—ते समय, वंदिखोकोनो तथा चोवदार खोकोनो “राज
 राजेश्वर एवा पृथ्वीचंद्र कुमारनो जय थाउ.” एवो शब्द थयो. अने सर्व
 जातिनां बायो वागवा लाग्यां. तथा वारांगनां नृत्य करवा लागीयो ॥ १ ॥
 बली मांमलिक राजांनं अनेक प्रकारनां जेटणां आख्यां, अने ते थयोप्या
 नगरीने विपे महा महोत्सव वरतायो. ते पृथ्वीचंद्रकुमारने राज्यासन पर
 येवेखो जोझे तेनां माता पिता अत्यंत प्रसन्न थयां ॥ २ ॥ हवे ते पृथ्वी
 चंद्रराजा, राज्यसदमीने विपे अशुब्ध ठे, तो पण पोताना पितानी प्रसन्न
 ता माटे जेम घटे, तेमं राज्य वेवट चलावे ठे. परंतु ते राज्यासन पर रहेखो

कुमार, कोइ पंखी जेम पांजरामां पड्यो होय, हाथी जेम खाडामां पड्यो होय, तथा मृग जेम आहेडीना करेखा पाशमां पड्यो होय अने पत्नी तेउ जेम वुटवा माटे व्याकुलचित्त थाय, तेम व्याकुलचित्त थाय ठे. अने विचारे ठे के, अरे ! क्यारे मने गुरु मखे, अने क्यारे हुं आ राज्य खटपटमां थी वृद्ध. अने वल्ली ते कुमार, पोताना देशमां सर्वत्र अमारीनो पटह वग हावे ठे. घंदीलोकोने घंदीखानेथी गोडी मूके ठे. व्यापारीनां दाण मूकावे ठे. ज्यारे ते कुमार राजा थयो, त्यारे सर्वजन शांतवृत्तिवाजां थयां, अने ते सारो धर्मिष्ठ राजा होवाथी ते नगरीनां सर्व लोको विक्रयानो त्याग करी धर्मकथा करवा लाग्यां. कहेसुं ठे के, “यथा राजा तथा प्रजा:” जेवो राजा होय, तेथी प्रजा पण थाय ठे.

हवे धारमा विजय विमानमां पृथ्वीचंडना जीव माथे देवता थयेसो जे जयसुंदर कुमारनो जीव हतो, ते थयां अवतल्लो ? तथा तेनुं शुं थयुं ? ते कहे ठे. के एक दिवस कोइ एक सुधननामा सार्यवाह ठे, ते महोदुं कोतुक जोया सारु ते पृथ्वीचंड राजा पास आववा माटे तेने दरवाजे उनो रखो. त्यारे छारपासे आथी पृथ्वीचंड राजाने विनति करी के, महाराज ! कोइक सुधननामा सार्यवाह आवेलो ठे, ते दरवाजामां उनो ठे, जो आप आइा करो, तो तेने आर्द्धि आववा दउं. ते सांजखी कुमरे हुकम कथो के तेने आववा दीयो. त्यारे प्रफुल्लित जेनुं मुखपद्म ठे एथा ते सुधनथैश्य, प्रतिहा रनी रजाथी राजसनामां आथी पृथ्वीचंडने प्रणाम करी कांइक पोते तेदणुं खाव्यो हतो, ते तेमनी समीपे मूकोने सन्मुख येसो. त्यारे ते पृथ्वीचंड तेनुं सन्मान करी तेने कंधुं के तमारे जे कांइ विहसि-करवी होय ते करो. ते सांजखी सुधन थोस्यो के, हे देव ! मारा गाममां एक आश्चर्यकारक उतम वृत्तांत थयुं ठे, ते उत्तम वृत्तांतने जोइने अत्यंत विस्मय रसथी पूर्ण थयेसुं मारुं हृदय, जाणे हास फाटी जाशे शुं ? एम थयुं ठे. तेथी ते वृत्तांत कहे वा जेवुं ठे खरुं, पण ते कहेवाने हुं शक्य नथी. तो पण आपनां दर्शन करा आवेलो तुं, नेथी ते बातनुं यत्किंचित् तस्व कहुं वुं. ने सांजखी. त्यारे पृथ्वीचंडे कंधुं के, हे जाइ ! तेवुं वृत्तांत कोनुं ठे ? अने शुं ठे ? ते कहे. त्यारे ते सुधन सार्यवाह कहेवा लाग्यो के, ने एक तो में मारा नगरमां जायुं ठे. अने वल्ली थीजुं आर्द्धी आपने त्यां थवानुं ठे, एम सांजथुं ठे. त्यारे पृथ्वी-

घंडे कबुं के जे कौतुक रयां तमारा गाममां जोयुं, ते केबुं ठे ? ते कहो.
त्यारे ते कहे ठे के:-

हे देव ! कुरुदेशनुं भूषण, असंख्यभूषण, स्वर्गधी सुंदर, मणिजडित
मंदिरवासुं, सुविस्तीर्ण उतां पण व्यापारीजनोधी संकीर्ण, नटनटादिके क
री मनोहर, एवुं एक गजपुर नामा नगर ठे. अने तेमां हुं रहुं हुं. त्यां बली
निमल एवा चित्तधी तथा वित्तधी निर्गर्व, अने कस्यो ठे रत्नादिकनो सं-
चय जेणे एवो कोइएक रत्नसंचय नामा श्रेष्ठी रहे ठे. तेनी विकसित एवा
पद्मना पत्र समान नेत्रवाजी, लक्ष्मी समान लक्षणयुत, रसरूपजसनी. त-
लावडी, गतिये करी हंस जेवी, एक सुमंगला नामा स्त्री ठे. ते स्त्री ए रत्न-
संचय पुरुषनेज जोइये, तेम ए स्त्रीने ए रत्नसंचय पुरुषज जोइये. तेम घणी
वारसुधी विचारिने जाणे विधिये ते बेहुनां संबंध कस्यो होय नहिं ! एवां
बेहू ठे. हवे अर्थ, अने काम तेमां रत अने पुत्रनी इष्टा करतां, एवां ते दं-
पतीने जाणे प्रत्यक्ष पुण्यनो राशिज उपलब्ध थयो होय नहिं ? तेवो एक
पुत्र प्रगट थयो. (कवि कहे ठे के ते बारमा विजयविमानमां देवता थयेखो
जयसुंदरकुमार हतो, ते अवतस्यो.) त्यारे ते श्रेष्ठीये हर्षधी सर्व नगरने
आश्चर्य थाय अने आला विश्वने विस्मय पमाडे एवो पुत्रजन्म महोत्सव
कस्यो. ते पुत्र, ज्यारे गर्भमां आव्यो हतो, त्यारे तेनी माताये स्वप्नमां आ-
खा समुद्रनुं पान कसुं हतुं, तेधी ते स्वप्नने अनुसारे ते पुत्रनुं "गुणसागर"
एवुं नाम पाइयुं. तदनंतर ते पुत्रनुं पांच धावमाताये पालन करवा मारुयुं.
अने ज्यारे ते जरा महोदो थयो, त्यारे तेने सर्व कलाउनो अध्यास करा-
व्यो. पढी अनुक्रमे ते कुमारने तरुणीजननुं जीवनचूत अने लावण्यनुं स्या-
नक, एवुं तारुण्य प्राप्त थयुं, त्यारे तो ते सुशील एवा कुमारने वाला, श्या-
मा, अने प्रौढा एवी स्त्रीयो, कामविकारधी जोवा सागी; तोपण ते कुमार
निर्विकारी होवाधी, यकिंचित् पण कामासक्त थयो नहिं. केनो पेठे ? के जेम
पद्म ठे, ते जखमां रहे ठे, परंतु ते जखमी खिस थातुं नथी तेनी पठे. हवे
एक दिवस ते नगरमां उत्तम, गुणाढ्य अने शिष्ट, अतिरूपवासी जाणे. आ
उ दिक्कन्याउज होय नहिं ! एवी मनोहर अने गुणसुंदरीनामक कन्या जेमां
मुख्य ठे, एवी ते गामना रहेवासी कोइक आठ श्रेष्ठीयोनी आठ कन्याउ
रहे ठे. एक दिवस ते आठ कन्याउ एक ठेकाणे रमती हती, त्यां ते कन्या.

उये पोताना मित्रनी सांथे राज्यमार्गमां चादधा जता, मनोहर एवी थाकु
 तिवाला, रूपथी सुंदर एवा ते गुणसागरकुमारने दीवो. तेने जोइने तुरत ते
 आठे कन्याउं कामव्याप्त थइ गइ. अने पठी ते आठे कन्याउंये त्यानि त्यां एवी
 प्रतिज्ञा करी के आपणे जो वरवो, तो आ पुरुषनेज वरवो. परंतु बीजां को
 इने वरवो नाहिं. एम प्रतिज्ञा करी ते सर्व कन्याउं, पोतपोताने घेर आवी-
 यो. अने पोतानी जे प्रतिज्ञा हती ते पोतपोताना पिताने कही आपी. ते
 सांजली ते सर्व कन्याउंना पिताने खुशी थइ ते बात. गुणसागरकुमारना
 पिता रत्नसंचयने कही. अने बली कबु के अमो आठे जण, अमारी आठे
 कन्याउंने तमारा पुत्रने आपवा आव्या ठेये. ते सांजली रत्नसंचयनेष्टी क-
 हेवा लाग्यो के, अहो शेठीयाउं! आ संबंध तो जेम पाननी साथे सोपारी
 नौ संबंध थाय, तेवी रीतनो उत्तम ठे. अने तमो उगारे तमारी कन्याउंने
 मारा पुत्रने आरवा आव्या ठो, त्पारे तो ते संबंध करवानी हुं शामाटे ना
 कहुं? माटे ते बातनो हुं हा कहुं तुं. त्पारपती ते कन्याउंनो गुणसागरकु-
 मार साथे संबंध कखो. अने पठी परस्पर, उत्तम लग्न जोवरावी लग्न कर-
 वानी धामधूम करवा लाग्या. हवे तेवामां शुं वन्युं? के एक दिवस गुणसा-
 गरकुमार पोताना घरनी बारीमां वेठो वेठो पुरनी शोजा जोतो हतो, तेवा
 मां तेणे तपे करी सर्व शरीर जेनुं कृप्य थइ गयुं ठे, आंखो जेनी उंनी जती
 रही ठे, अने गोचरी माटे जमता, एवा कोइएक मुमुक्षुमुनिने जोया. तेने
 जोइने ते कुमार, मनमां विचार करवा लाग्यो के, अहो! आ मुनिनो वेप
 अत्यंत सुंदर ठे. तथा धूसर प्रमाण दृष्टि राखी इरियावहिय शोधता चा-
 ह्या जाय ठे. तेम तेनी सर्व इंद्रियो केवी सुगुप्त ठे. तेमनी गति पण मंद
 ठे. आवो वेप, में पण कोइक जवमां अनुजव्यो होय, एम लागे ठे. एम
 विचार करतां ते गुणसागरने तुरत अत्यंत भूखां आवी गइ. ते जोइने सं-
 ज्ञांत जेनां चित्त ठे एवो सर्व सुहृद्गर्ग एकदम दोडी, संसु जल लावीने ते
 गुणसागरपर ठांटवा लाग्यो. अने तेने शीतल एवा चंदननो लेप कखो. त
 था ताडना पंखाथी पवन नांख्यो. आम एक दणवार करवाथी ते कुमार
 स्वस्थ थयो. त्पारे दुःखित थयेलां तेनां माता पिता वगेरे, तेने पूछवा ला-
 ग्यां के, हे पुत्र! आम अकस्मात् तुने शुं थयुं? शुं तारुं युवानवय होवाथी
 आ घरनी बारीमांथी कोइ युवतीखीने रस्तामां चासती जोइने कामातुर

घवाची तुने मूर्धा आवी? के शुं सामंतनी अथवा मंत्रीनी कन्या जोझे मूर्धा आवी? के शुं घयुं? ते कहे. अने हे पुत्र! जे कारणची तारा मनमां दुःख घयुं दोय, ते कहे. अने तुं जेम कहीश, तेम हुं करी आपीश. ते सांजक्षी गुणसागर कुमार घोळो के, हे पिताजी! मोहना औत्सुक्यची सुखने देनार, अति मूर्खजनने प्रिय, दुःखना मूलचूत, एवा जोगने विपे तो रोगनी पवे मारुं मन, कोइ दिवस आसक्त घातुंज नथी. कारण के में पूर्वे घणांज सुखो, देवलो कने विपे जोगव्यां ठे, तोपण हजी मारी तृप्ति थइ नथी. तो तुझ एवा आ सोकना जोगची तो शुंज तृप्ति घवानी ठे? कांहीं नहिं. अर्थात् देवलोकोना जोगो मारा मनने हरण करी शक्या नाहिं, तो वली आ बीजरास एवा मनुष्यजोगो, ते शुं मारा मनने वश करी शकशे? अने जे कोइ कासे अमृतनुं पण पान करता नथी, ते शुं विपनुं पान करशे? अने हे पिताजी! जो नमो मारा मनोरथज पूरवानी इष्टा करता हो, तो मने आप आनंदची आमण्य खेवानो रजा थाग. के जेथा हुं मनोहर एवा आमण्यने त्वांकारुं हे तात! हाज रस्तामां गोचरीये जाता एवा मुनिने जोझे पूर्वजवोमां जे में घणाक काख चारित्र पाळ्युं ठे, ते मने हाख स्मरण थइ आव्युं ठे, तेथी हवे आ गहन एवा संसारने विपे एक दणवार परा हुं रदेवाने शक्य नथी. जेम श्वेतपक्ष्यालो हंस ठे, तेने जां मानसरोवरनो योग मले, तो पठी ते कोइ दहाडो बीजा पदार्थनुं अवलंबन मागे? ना नज मागे. अने वली ते मानसरोवरने मूकीने पोतानी उत्तमवर्णशाली पांखोने कचरागां वोजवा इष्टे? ना नज इष्टे. तेम हुं आवा सारजून संयमने ठोडी कादव समान संसारमां कोइ दहाडो आसक्त थाठं? ना नज थाठं. आवां वचन सांजली तेनो पिता कहेवा लाग्यो के, हे पुत्र! आ तुं शुं वोखे ठे? थरे! आम तने कोणे जरमाव्यां ठे? शुं हाज तारो संयम खेवानो वखत ठे? ना. जोने विद्वान् सोकोये मनुष्यने पोतानी आयुष्यनात्रण जागमां. त्रण वर्ग, यथासमय सा धवानुं कर्तुं ठे. तेमां एक अर्थ, बीजो काम, त्रीजो मोक्ष. तेमां बुद्धिमान् मनुष्ये प्रथम युवावत्यामां तो अर्थ अने काम ए वेज साधवा. पठी ज्यारे प्रोढावत्या थाय, त्यारे मुक्तजोग एवा प्राणीने धर्मासाधन करतुं. कहेयुं वे ॥ श्लोक ॥ प्रथमेनार्जिता विद्या, द्वितीये नार्जित धनम् ॥ तृतीयेनार्जितो धर्म, धनुर्ये किं करिष्यति ॥ १ ॥ अर्थः—मनुष्यने प्रथम वयमां विद्या

संपादन करवी, बीजी युवावस्थामां धन संपादन करतुं, प्रीजी प्रौढावस्था
मां धर्म संपादन करवो, अने पत्नी तुर्य अवस्थामां शुं करशे? कांइज न-
हिं. माटे हे पुत्र! हास तो तारे अर्थ, अने काम संपादन करवाने उरु
रहवुं. ते सांजली कुमार बोख्यो के, हे पिताजी! तमोये कर्तुं ते तो सातुं
वे, परंतु जे सुख, धर्मथी प्राप्त थाय वे, ते सुख कोइ दिवस, घणा कास प-
रंत जोगवेसा विषयजोगथी प्राप्त थातुं नथी. कहेसुं वे के ॥ श्लोक ॥ श-
चिदितपरमानंदो, वदति जनोविषयएव रमणीयः ॥ तिसभेसमेव मिष्टं, येन
न दृष्टं घृतं कापि ॥ २ ॥ अर्थः—जेणे ज्ञानसुखनो आनंद स्वीधो नथी, ते
मनुष्य, आ सुख एवा विषयसुखनेज सारुं कहे वे. केनी पळे? तो के जेणे
मने कोइ दिवस दीतुं पण नथी, ते जीव तेजनेज मिठुं कहे वे. अने हे
सात! आ अनादि संसारने विषे फरता एवा जीवे स्त्रीजोग, जोजन, चूपण
प्रमुखने जोगव्यां वे, ते समग्र विषयजोगादिकना पदार्थ जो आपणे एकठा
करीये, तो ते आर्या पृथ्वीमां पण समाय नहिं पटला थाय. तेमज बली
आ अनादि संसारमां फरता आपणे जीवे जे जस पीछां वे, ते जस जो आ
पणे एकठा करीये, तो ते अनंता समुद्र जराइ रहेथार्यी पण बधे. बली आ
अनादि संसारने विषे आपणे जीवे जे जे फल ग्याथां वे, ते फल जो आप-
णे एकठा करीये, तो ते सर्व फल आ पृथ्वीना सर्व वृक्षानां फल कानां
पण बधो पडे. बली हे पिताजी! आ संसारने विषे एवा कोइ जोग
नथी, जे आपणे जीवे जोगव्या न होय. कारण के आपणे जीवे
एकेक जोग अनंती वार जोगव्या वे, तो पण हजी आ जीव, तून पातां
नथी. कोनी पेने? के जेम कोइ रांकने स्वप्नामां मिष्टान्नजोजन मसं, ते
जेन तुन थाय नही. अने बली ने जवांतरने विषे जे कांइ मुख मडयुं वे,
ते सर्व मुख, आ हासना जवने विषे स्वप्नसमान थइ गयुं वे. माटे हे
पिताजी! तमोने पण कहे तुं, के हेवे समजो. समजो. आ अमार संगत
मां मोइ पामो मां. हे नान! तमो वरुंज जागजो जे आ जीवने विषयजो
मना जोगवथी तृति कोइ कास थातीज नथी, ते माटेज मुक्ति मापनम
रक्त एवा विवेकीजनो ने जोगने माटे कांइ पण आग्रण करना नही.
परंतु मोइ माटे करे वे. माटे हे नान! हेवे मने मयमयन प्रहण हा
वानां जस करशो नहिं. कारण के हे जकर प्रवाया प्रहण करीन.

આ પ્રકારે ને ગુણસાગરનો સંયમ સેવાનો અત્યામદ જાણીને તે રત્નસંચય
 શ્રેષ્ઠી કાંઈપણ ઘોંસવા સમર્થ થયો નહિ. ત્યાં તો વહ્ની ત્યાં ઘેઝેલી તે ગુણસાગ
 રની માતા, રુદન કરતી કહેવા લાગી કે, હે પુત્ર! આ શું કર્યો ઠો? શું
 અમાં પેઠાં તમો દીદા લીધો? હા! ને કેમ થને? વહ્ની હે વત્સ! મારા મ
 નરૂપ પૃથ્વીને વિષે, “આ સપુત્રથી મને સર્વ જ્ઞાન યાશે” એવી આશારૂપ
 હુમ ઉત્પન્ન થયો છે, અને તે હુમને તમોયે વિનયરૂપ જસર્પી સિંચી મદો-
 ટો પળ કર્યો છે, તો તેને આ સંયમ સેવા જવારૂપ પ્રતિકૂલ પવનથી દાસ
 ઊછેદ કરવા કેમ ધારો ઠો? અને હે પુત્ર! તમારા વિના મારું આ હૃદય,
 પાંકેલા ફલની પથે સુરત પાટી જાશે. વહ્ની હે વત્સ! તમ જેવા સપુત્રને
 અમારા જેવાં જરાજર્જરિત માતા પિતાને ઝોડીં જાગી જાવું યચિત્ત છે? ના
 નથીજ. માટે હે નંદન! જાગી તૃષ્ણાપે ઝંઝેરેલા એવા તમોયે અમારું પાસન
 જ કરવું. હે પુત્ર! અમારે તો જે કાંઈ કહેવું હતું, તે કરવું. હવે જેમ તમારા
 મનમાં આયે, તેમ કરો. તે સાંજણી ગુણસાગરકુમાર ઘોંસ્યો કે, હે માતા!
 જે કાંઈ તમોયે કરવું, તે સર્વ સત્ય છે. પરંતુ મૃત્યુનો કાંઈ નિયમ છે? ના ન
 થીજ. જુઠું, તે મૃત્યુ ઘયારેક યાલક હોય, તેને સહ જાય છે, અને જુઠું,
 તથા રોગી હોય, તેને રહેવા દે છે. માટે જો તે મૃત્યુ મિત્ર હોય, અથવા જે
 રાણસ એમ જાણતો હોય, કે હું અમર ઠો, તો તે પ્રાણીને સંયમ સેવામાં પ્ર
 તિદ કરવો યચિત્ત છે. વહ્ની હે માત! તમારા કહેવાથી કદાચિત્ત હું ધર્મા
 ચરણમાં આસન્ય રાહું, અને એમને એમ મને કાસ લઈ જાય, તો પાવું વહ્ની
 મુને સંસારઢ્રમણ તો ઇનુંજ રહે. આ અનાદિ એવા અતાર સંસારને વિષે ક
 ાંધીન એવા જીવો અનંતીવાર પિતા, માતા, પુત્ર, જાગિની, જાડ, શત્રુ,
 મેત્ર, કાસત્ર, જેહીપણાને પામ્યા હશે, તો તે જીવો માંહેલો હું પણ ઠો,
 ને તમે પણ ઠો. તો તેમાં વહ્ની મારે માટે આવડો મહોટો સેદ શમાટે
 રો ઠો? અને હે જનનિ! તમોને એક સૌકિક દષ્ટાંતથી શ્રુતું હું, કે કોઈ
 માતા હતી, તે પોતાના કુમારપુત્રને લઈને એક સરોવરમાં વચ્ચે ધોવા
 ગઈ, તે પુત્રને સરોવરના કાંઠાપર ઘેસાચો, પઠી પોતે વચ્ચે ધોવા લાગી. ત્યાં
 તો સાથે આવેલો તે પુત્ર સરોવરમાં નાહવા પહોંચ્યો, અને નાહતાં નાહતાં
 આગલ જતાં ત્યાં જ આવવાથી તે ત્યાં જામાં કુવવા લાગ્યો. તેને કુવતો જોઈ
 તેની માથે કહ્યાંત કરવા માંડ્યો. ત્યાં તો દેવયોગે તે પુત્ર, પાણીના જોર

થી તેનો માતા જ્યાં ઝંઝી છે, ત્યાં તેની પાસે આવ્યો. તો હવે હે માતા! તેની માતાયે તે પુત્રને પકડીને વાહાર કાઢવો, કે ઝલટો ધક્કો મારી ફૂંચા. હીં દેવો? તે કહ્યો. ત્યારે તેની માતા ઘોડી કે ના તુરત તે પુત્રને વાહારજ કાઢવો. તેને કાંઈ ધક્કો મારી મારી ન નચાવ. ત્યારે કુમાર કહે છે, કે તેમ હું પણ ત્યાં સંસારમાં મુલતો હતો, તેમાં કાંઈક પુણ્યના યોગથી તમારી કુ-ચ્છરૂપ શ્રવણવન પામ્યો તું અને નજીક કિનારે આવ્યો તું, તો પાત્રો તમારે મને પૂર્વોક્ત રીતે સંસારરૂપ સરોવરમાં નાંચવો ઘટે છે? ના નહીંજ. અને મારે માથે જ્યારે જરૂર મરણ છે, તો હું તમોને ઇષ્ટ તું, તોપણ શા કામનો તું? વાસ્તે શ્રગાધ એવા સંસારસમુદ્રથી નીકલવા ઇષ્ટતા એવા મને તમારે ધારવો, તે ઠીક કહેવાય નહિં. અને હે જનનિ! અંધ કૂર, સવગતું ઘર, સ મુડ, રોગ, ઇત્યાદિક મહાકષ્ટમાંથી નિકલતા અને રાજ્યને પ્રાપ્ત થતા એવા પુત્રને કોઈ મા ઘાપ તેવા સુલભથી વારે? ના નજ વારે. તેમ પૂર્વોક્ત અંધ કૂવા દિ સમાન સંસારમાંથી નિકલી સંયમરૂપ રાજ્યને પ્રાપ્ત થતા મુને તમારે પણ ધારવો ઘટે? ના નજ ઘટે. કહ્યું છે કે ॥ શ્લોક ॥ શેષકાર્યેષ્વપિ પ્રાયો, વિલંબોદ્દાનિશ્ચન્મતઃ ॥ તત્પ્રસિદ્ધથ લોકેઽસ્મિન્, ધર્મસ્ય ત્વરિતા ગતિઃ ॥ ૧ ॥ અર્થ:-સર્વ કાર્ય અફ રહ્યું હોય અને યશ્કિંચિત્કાર્ય બાકી રહ્યું હોય, તો તેને વિષે પણ જે વિલંબ કરવો, તે વિલંબને પણ હાનિકારક માનવો છે. અને “ધર્મની ગતિ તો ત્વરિત છે,” એમ સર્વથ લોકનાં પ્રસિદ્ધ છે, તો તે ધર્મમાં શામાટે વિલંબ કરવો? ત્યા પ્રકારનાં તે કુમારનાં વચન સાંજણી વણી માતા કહે છે કે, હે પુત્ર! તે તો ઠીક. પણ ત્યાં તમારું અત્યંત કોમલ શ્વેત છે, તે વ્રતાં તે સંયમધર્મને તમે કેમ પાણી શકશો? કારણ કે તે સંયમમાં તો જેમ શિરપર પર્વતના જારને સહન કરવો પડે, તેમ નિરંતર મોઢાંટા વ્રતરૂપ પર્વતનો જાર સહન કરવો પડશે. તથા તેમાં ઘણાક પરિમહ અને ઊપસર્ગો સહન કરવા પડશે. તો તેને તમે મુકુમાર અંગોથી કેમ સહન કરી શકશો? અને હે વરત! તમને હું કેટલુંક કહ્યું, પરંતુ ચારિત્રાચરણ જે છે, તે તમ જેવાને હુલ્લરજ છે; તે માટે ત્યા મનોહર યદ્વ્યાશ્રમ માં રહીનેજ જિનધર્મનું યથાશાસ્ત્ર આચરણ કરો. તે સાંજણી વણી ગુણ સાગરકુમાર બોલ્યો કે, હે શ્રવ! ત્યા દીક્ષાનાં હુઃસ્વથી પણ જેની સંખ્યા નથી એવાં ઊપ પૃથ્વી વેતરણીમાં પડવાનાં, કૂટશાસ્મણીશુદ્ધનાં, તતશાશુ

कामां तपवानां, कुंजिपाकमां पडवानां, शूली आरोपणनां, करवतथी विद्वा
रण घवानां, चरठी, तरवार, कटार तेथी वेदावानां, तरवार सरखां पत्र ठे
जेनां एवा वृक्षना पत्रथो वेदावानां, कुतरां, ढीकपक्षी प्रमुख फाडी खा-
नारा जानवरोथी दुःखी यवानां दुःखो, में घणांज नरकावासमां जोगव्य
ठे. तेमज वली तिर्यग्योनिना जवमां गाडां साथे जोडावानां, हल वहन करी
तेने खेंचवानां, चारारोपणनां, तेमां पण वली परोणा, सोइ जेवी खोढानी
आर, लाकडी प्रमुखना मार तेनां, तथा जूख, टपा, ताढ, तडको, परवश
पणुं, ए बगेरेनां अनंतदुःखो में जोगव्यां ठे. तेमज वली मनुष्यना जवमां
जरानां, जन्मनां, गर्जनां, शोकनां, अनिष्टना संयोगनां अने इष्टना वियो
गनां, शरीरने विपे रोग प्रमुखनां, तथा मननां. एवां में घणांज दुःखो जो-
गव्यां ठे. तो हवे ते सर्व दुःखो संजारीने सुखने माटे दाख हूं आ यति
धर्मने केम न आचरूं? आवां वचन सांजली माताए जाएयुं जे आ पुत्रने
संसारपर तीव्र बेराग्य थयो ठे, तेथी तेनो संयम खेंवानो दृढ निश्चय ठे.
माटे ते आपणुं कांही पण कशुं मानशे नहि. तेथी जे फोगट कांकां मा-
रवां, ते व्यर्थ ठे. एम जाणीने रुदन करती एवी तेनी माता ते गुणसागर
कुमारनां वेदु चरण ग्रहीने महोटा शब्दथी कहेवा खागी के, हे वत्स! तमे
संयम खेंवाना दृढ निश्चयवान् थया वो, तो पण जेनो तमारी साथे संयम
कथ्यो ठे, ते मनोहरा एवी आठे कन्याउनुं तमे पाणिग्रहण करी निःसत्त्व
एवी जे हूं, ते मारा दृढपने जरा अवसंयन थापो. अने हे पुत्र! ज्यारे
हूं तमने परणेलो जोउं, त्वारेज हूं कृतार्थ थइ एम जाणुं. अने मारा म-
नने निवृत्ति पण त्वारेज घाय, वली बीजुं शुं थाय? के ते तमोने परणेली
जे ए आठ स्त्रीयो होय, ते मने आधार थाय. ते सांजली कुमार कहे ठे
के, हे श्वं! तमो मारे माननीय वो, तेथी ते तमारुं वचन मानी ते आठे
कन्याउने हूं बरीश; परंतु वत्सा पठी तुरत हूं दीक्षा खइश. तेमां मने
पिसकुल अवरोध करशो नहिं. अने वली हे जननि! जेनुं मारे पाणिग्र-
हण करयुं ठे, ते कन्याउना प्रत्येक पिताउने कहेवरावो के, आ अमारो
गुणसागर पुत्र, तमारी कन्याउनुं पाणिग्रहण करीने तुरत दीक्षा खेंशे.
अने आम कहेवराव्या पठी जो तेउनी इच्छा दूशे, तो ते परणावशे. ते
सांजलो ते कुमारनां माता पिताये पोताना आठे वयाइने कुंवरना कहेवा

પ્રમાણે કહેવરાવ્યું. ત્યારે તો તે સર્વ વેવાડ નાચુશ થઈ ઘોડ્યા કે તે વાત તો અમારી કન્યાઈને પૂઠી જોઈયે, અને તે જેમ કહે, તેમ કરીયે. એમ કહી તે આઠે જણે પોતપોતાની આઠે કન્યાઈને પૂઠી જોયું કે, હે કન્યાઈ! જેની સાથે તમારો સંબંધ અમોયે કહ્યો છે, તે વર તો અતિ વૈરાગ્યવંત છે, તેથી તેનાં માતા પિતા કહેવરાવે છે, કે આ અમારો પુત્ર, તમારી કન્યા ઈને પરણીને તુરત દીક્ષા લેશે. માટે તેમાં તમારી શી મરજી છે? જો તમારી મરજી હોય, તો તમોને તેની સાથે પરણાવીયે. નહિં તો પઠી બીજાની સાથે પરણાવીયે. તે સાંજલી તે આઠે કન્યાઈ પોત પોતાના પિતાને કહેવા ધામી કે, હે પિતાજી! તમો જરા વિચાર તો કરો, કે જે પુરુષની અમો વાગૂદાનથી સ્ત્રીયો કહેવાણી, તે મટી વસી બીજાની સ્ત્રીયો તે કેમ થાઈયે? માટે જો તે અમને પરણનારા કુમાર, સમ્ર થયા પઠી સંસારમાં રહેશે, તો અમો સંસારમાં રહેશું. અને જો તે દીક્ષા લેશે, તો અમો પણ તેમજ કરશું. પરંતુ બીજા વર સાથે આ દેહથી વરશું નહિં. અને એમ કરતાં કદાચિત્ જો તેની સાથે તમો નહિં પરણાવો, તો આમને આમ અમો કુંવારીયોજ રહી દીક્ષા લેશું. અને હે પિતાજી! શાસ્ત્રમાં પણ એક કન્યાને ધે ઠેકાણે દેવાનો મહોટો દોષ કહેલો છે ૮॥ શ્લોક ॥ સકૃજ્ઞઃ ક્ષંપંતિ રાજાનઃ, સકૃજ્ઞઃ પંક્તિઃ ॥ સકૃત્કન્યાઃ પ્રદીયંતે, ત્રિષ્ટેતાનિ સકૃત્સકૃત્ ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—રાજાઈ જે છે, તે એકજ વાર હુકમ કરે છે, તેમ પંક્તિયો પણ એકજ વાર બોલે છે, અને બોલીને ફરતા નથી. તેમ કન્યા પણ એકજ વાર અપાય છે, બીજી વાર પાઠી બીજાને અપાતી નથી ॥ ૧ ॥

૯ ગ્રણ વાનાં એકજ વાર થાય છે. માટે સર્વથા અમારો વિવાહ તો તેની સાથેજ કરો. તે સાંજલી તે કન્યાઈના આઠે પિતાઈયે ગુણસાગરનાં માતા પિતાને પોત પોતાની કન્યાઈને ગુણસાગર સાથે પરણાવાની હાં કહી. ત્યાર પઠી વેહુસ્થલે મહોટો વિવાહાંસવ મંદાળો. કન્યાના તથા વરના પિતા ઈયે હર્ષિત થઈને મનોહર રેશમી ડહ્લેચા જેમાં ધાંધેલા છે, મોતીના હુમ સ્વાયે કરી યુક્ત, મણિયોયે મંમિત, એવા મંરુપો વનાવ્યા. તથા જેને જોઈને સ્વર્ગસ્થ દેવોને પણ વિસ્મય થઈ જાય એવાં દિવ્યં પુષ્પ, ચંદન, તાંબુલ, રત્નનાં તથા સુવર્ણનાં આજરણો, અને મનોહર એવાં વસ્ત્ર, ૯ વગેરેથી સુશોજિત એવાં તેઈનાં સર્વ સગાં સંબંધી મદ્યાં. વસી તે સમ્ર મહોત્સવમાં અનેક પ્રકારની

૪૯૧

રસોડ્યો ઘનાવી તેથી સહુકોઈ જમવા લાગ્યાં, તથા મનોહર એવાં તૂર્ય વગેરે વાજિત્રના નાદરૂપ ગર્જનાયે યુક્ત, ત્યાં એકઠી ઘયેલી સ્ત્રીયોયે પહેરેલા હિરા જડિત આજરણોના ઝવકારારૂપ વિજલીવાહો, મનોહર સુગંધદ્રવ્યયુક્ત જે જસ તેનાં ઘાંટણારૂપ ઘૃષ્ટિયે કરી પંકોળમ જેમાં થયો છે એવો જાણે નવિન મેઘજ આઘ્યો હોય નહિ! તેવું લાગવા માંડ્યું. આવી રીતે મહામહોત્સવ વ-સાવાથી ગામમાં માણસોને આશ્વા જવાનો રસ્તો પણ બંધ થઈ ગયો. હવે એમ કરતાં ઝ્યારે લગ્નનો સમય થયો, ત્યારે તે .ગુણસાગરને જ્ઞાન કરાવી, મનોહર અલંકાર વસ્ત્રો પહેરાવી, વરઘોઢે ઘડાઢ્યા. અને પત્ની તે વરઘોઢે જ ડીને ઘાઢ્યા, ત્યારે ત્યાં અનેક વાજિત્રો વાગવા લાગ્યાં. અને સુવાસિની સ્ત્રી યો, મંગલગીત ગાવા લાગીયો, અને મૃડુતાથી નગારાં નિશાન પણ વાગવા લાગ્યાં. માગધ, બંદી, ચારણ, જાટ, તે સર્વ ઝંચે સ્વરે તેના ગુણગણનું વર્ણન કરવા લાગ્યા તથા સ્તુતિ અને આશીર્વાદ દેવા લાગ્યા. અને તે દુષોત્કર્ષ-થી સિંહની સમાન નાદ કરવા લાગ્યા. ત્યારે તે માગધાદિ-અને ધાવકલો કોને રાજાયે સન્માનપૂર્વક ઘણુંક ધનનું દાન દીધું. એમ અત્યાનંદરથી વ-રઘોઢે ચઢેલો ગુણસાગરકુમાર, પોતાના સસરાને ઘેર તોરણ પાસે આવી ઝાનો રાધો. ત્યારે સર્વ વૈશાદિક ક્રિયા થવા લાગી. હવે ત્યાં વિવાહની જે જે ક્રિ-યા થવા લાગી તે પ્રત્યેક ક્રિયાને જોઈને ચિદાનંદમાં સ્ત્રીન એવો તે કુમાર, તત્ત્વવૃત્તિથી તે તે ક્રિયાને ચિંતવવા લાગ્યો. તે જેમ કે:-થહો! પ્રથમ આ સ્ત્રીયો જે ગીતગાન કરે છે, તે પણ કેવલ પ્રલપન માત્ર જ છે. કેમકે તે સ્ત્રીના ગાયેલા ગુણ માંહેલો એક પણ ગુણ પરણવા આવેલા પ્રાણીમાં હોતોજ નથી. ગાયેલા તથા વહી જે વરનાં અને કન્યાનાં લગ્ન થાય છે, તેને જગતમાં સહુ કોઈ સ્ત્રી કો વિવાહ કહે છે, તે વસ્તુતઃ સ્વરૂપ છે. કેમકે જો એટલે વિશેષે કરી, વાહ-પટલે સંસારજારનું વહન કરવું. થર્યાત્ જેનાં લગ્ન થાય છે, તે જીવ, સંસારનો સર્વ યોજો માથાપર લઈ અકર્તવ્યકર્મ કરે છે. તેથી તે ઘણોજ ડુઃસ-પ્રસન્ન થાય છે. માટે તેને જગતમાં સહુ વિવાહ કહે છે, તે વિવાહજ છે. વહી પરસ્પર પરણનાર એવાં વર અને કન્યાનાં સોપારી ઘડલે છે, તે સોપારીજ ન-થી ઘડલતા, પરંતુ તે એકવીજાં, પુણ્યને વિષે પાપનું આરોપણ કરે છે. વહી, પરણવા આવેલો જીવ, જે સંપુટ જાંગે છે, તે સંપુટ નથી જાંગતો, પરંતુ તે પરણવા આવનાર જીવ, પોતાના ધર્મ મંગલનેજ જાંગે છે. વહી તે વિવાહાર્થ:

આવેલા વરતું. સાસુ નાક તાળી ગણામાં ઘેઠો નાંચી તેને માંડવામાં લેંચી
 સાવે છે, તે નાક તાળી લેંચતી નથી, પણ એ પરણવા આવેલા પ્રાણીનું સર્વ
 ની સમક્ષ અપમાન કરે છે. વલી પરણવા આવેલા જીવને ચાર પોંચણામાં
 પ્રથમ, સાસુ સરીયે કરી પોંચે છે, તે સરીયે પોંચતી નથી, પણ તેથી એમ
 જણવે છે કે, હવે આ જીવ, શર'જે ઘાળ તેણે કરી જીવોને હણશે. વલી તે
 ને સાસુ ધીજા મુશણ નામક પોંચણે કરી પોંચે છે, તેથી તે પોંચતી નથી,
 પણ તે એમ જણાવે છે કે, આ પરણવા આવેલો જીવ, હવે મુશણથી દીન
 જીવનું દહન કરશે. વલી ધ્રોજે ધોસરે કરી જે પોંચે છે, તેથી તે સાસુ એ
 જીવને એમ જણાવે છે કે, હવેથી તારા ગણાવર સંસારનાર તાણવાનું ધોસરું
 પડશે, તે તારે ઘેલની પટે લેંચવું પડશે. વલી સાસુ, ચોથું પોંચણું જે શ્રાક,
 નેળે કરીને પોંચે છે, તેથી તે એમ સૂચવે છે કે, હવે આ પ્રાણી કર્મસૂત્રને કાં
 નયાં માંડશે. આ સર્વ અત્તિપ્રાય ચાર પોંચણાંયે કરી પોંચાગતો છે. પૂણી
 છોકો માંપરું જે કહે છે, અને તે માંપરામાં પરણવા આવેલો જીવ જાય છે.
 ને માંપરામાં નથી જાતો, પરંતુ માયાદહમાં જાય છે. અર્થાત્ તે માંપરામાં
 પરણવા જનારો જીવ માયાદહમાંજ પડ્યો, એમ જાણવું. તેમાં વલી પાત્રો તે
 ચોરી કરતા ચાર ફેગ ફેરે છે, તે ચોરીના ફેગ નથી ફરતાં, પરંતુ તેથી તે
 જીવ એમ જણાવે છે કે હવે હું, ચતુર્ગનિરૂપ ત્રયત્રમણ કરીશ? વલી રાત્રે
 વર અને કંઘ્યા પરસ્પર કંઘાર નહાણ કરે છે. તે કંઘાર નથી જમતાં, પરંતુ
 તેથી એમ જણાવે છે કે, હવેથી અમારા વેદ જીવોના ત્રણ ત્રણ આચાર જામે?
 કારણ કે નિર્લેજા થઈને સર્વની સમીપ એક ધીજાનું બનું ત્યાડ્યે છે. તથા
 પરણનારો પ્રાણી ધીજાં કોરાં કેમરીયાં બન્ધ પહેરે છે, તે ધીજાં કોરાં કેમરિ
 યાં બન્ધ નથી પહેરતો, પણ તેથી તે આપણને એમ જણાવે છે કે, હવેથી અ-
 મારું પાવિત્ર્ય દૂર ગયું. વલી તે વચ્ચેને ગ્રાહ્યો જે પુણ્યાદું પુણ્યાદું. સાર-
 ધાન, માવધાન. એમ જણે છે, તેથી તે એમ સૂચવે છે કે, હવે આ જીવના
 પુણ્યના દિવસ ગયા, અને પાપના દિવસ આવ્યા; માટે તેને પલાયન થઈ
 નો સમય આવ્યો છે. તેથી જો તે માવધાન ગાય નો મારું. એમ સંભારણ
 થી નિકલવાની સૂચના કરે છે. તોપણ અહીં છતાં તે પરણવા આવેલો જીવ
 પલાયન કરતો નથી. ત્યારે તેને વરમાણાગેવણ કરે છે. અર્થાત્ તેને સંભાર-
 ણમાં નાંચે છે. આ પ્રકારની ત્રિવાદને ત્રિવે પ્રત્યક્ષ ત્રિવંશના દેવતા છે.

तोपण क्लीव अने अनिपापिष्ठ एवो आ प्राणी, कांही पण आंख उपाडी जो नोज नथी. आशी रीते ते गुणसागर कुमार, अंतरंगवृत्तिथी जुवे ठे, अने नेवी सज्ञाशनायां कर्माने निर्जरावे ठे. अने जगतना लोको जे ठे, ते विहि वृत्तिथी जुवे ठे. एम करतां ते सर्व विवाहक्रिया संपूर्ण घाय ठे. हवे विश्व दानंतर ते गुणसागर कुमार, पोतानी परणेशी आठे स्त्रीयोये सहित सहस्र पुरुयोये वहन करेली एवी एक उत्तम शिविकाने विपेयेउ. अने स्वजनोये सहित मोहोटी धामधूमथी मनोहर एवा पोताना मंदिर तरफ चाल्यो. ज्यारे ते तरुणकुमार, राजरस्ते आग्यो, त्यारे तो ते पुरनी रहनारी सर्व तरुणीयो तूर्णताथी देखेने देखवा जेम देवलोकनी देवीयो आवे, तेम पोता ना उच्च एवा घरने विपे तथा अगाशीमां, अष्टाक्षिकामां आवी एकवी अज्ञयो. अने त्यां ते कुंवरने जोडने केटलीएक कामनियो परस्पर कहेवा लागी यो के, हे पदेनो ! आ कुंवर तो कंदर्पथी पण अधिक रूपवान् ठे. तेम ते नी आ आठ स्त्रीयो पण जाणे कानदेवनी रति नामा स्त्री पोतेज आठ स्त्री जुं रूप धारण करी पोताना पतिने परणवा आशी होय नहिं ! एम लागे ठे. कारण के ते स्त्रीयो जो आपणो समान लोकिह होय, तो तेने आवो काम समान स्वरूपवान् वर केम मले ? तेथी आ स्त्रीयो अने कुमार, महोटा जा ग्यवान् होय, एम जणाय ठे. ते सांजली वली बीजी स्त्रीयो बोलीयो के, हे पदेनो ! अमे तो एवुं सांजल्युं ठे जे उद्गाहित एवी आ आठे स्त्रीयोने गोडीने कुमार, वे चार दिवसमां दीक्षा लेशे. माटि जो ए दीक्षा ले, तो पत्री आ स्त्रीयो जाग्यवान् केम कहेवाय ? तेम कुमार पण जाग्यवान् केम कहेवाय ? त्यां वली अन्य स्त्रीयो कहेवा लागीयो के, हे वयस्याः ! उत्तम एवी युवावस्था मां आ कुमार, ज्यारे आवी मदनमंजुषा समान श्यामाउनी सांये परण्यो, त्यारे तो हवे ते दीक्षा खड्ज रह्यो. कारण के पाराधिना रचेली पाशमां पडे सो मृग, वली कोइ काळे ते पाशमांथी निकली शके ? ना नज शके. तेम हवे आ सुंदर स्त्रीयोना पाशमां पडेलो कुंवर, कोइकाळे ते पाशमांथी निकली दीक्षा खड्ज शके ? ना नहिंज. ते सांजली वली अंतरस्त्रीयो कहेवा लागीयो के, हे सखियो ! एम करतां कदाचित् आ कुमार आवी मनोहर महिखाउने तथा समुद्रसमान समृद्धिने गोडीने जो संपर्म स्वीकारे, तो ते कुमारनी तुल्य बीजो कोण उत्तम कहेवाय ? कोइज नहिं. वाकी आ

જવમાં જૂલે મરવાથી જીલ માગનારા, માથિક મનવાલા મુંઝાતો તો પ-
 ગાજ જટકે છે. તે સાંજલીને વણી વીજી સ્ત્રીઓ વોણીઓ કે, હે વહેનો !
 જો આઠે કન્યાનું પ્રથમ એમ જાણતો હોય, કે આ કુંવર અમને પરણીને
 તુરત દીકા સેશે ? તો તેમને વણી આ કુમાર સાથે શા માટે પરણવું જો
 હ્યે ? શું સોનાની ઠરી હોય, તે કાંઈ પેટમાં મરાય ? ના નજ મરાય. આ
 પ્રમાણે સર્વ નાગરિક સ્ત્રીઓ બોલે છે, તે વાક્યોને સાંજસતાં સાંજસતાં તે
 કુમાર, પોતાને ઘેર પહોંચ્યો, અને ત્યાં આવી જવ્ય એવા જણાસનની ઉપર
 પોતાના પિતાની ડાઘી ઘાજુયે ઘેઠો. અને પછી તે કુમારની નાચી ઘાજુયે
 તેની માતા ઘેઠો, અને તેની સમીપ તેની સ્ત્રીઓ વેઠીયો. હવે તે વક્ત,
 ઘણાંક મૃદંગો, સતાર, સરોદા, ઘિન, મોરચીન, ઘીણા, ઇ ઘેરે વાયોથી
 યુક્ત અને મનોહર એવું ગાયક લોકોયે ગાન કરવા માંડ્યું. તેમજ વણી તે
 સમયે પ્રેક્ષકને પરમ આનંદ થાય, તેવું નૃત્ય પણ થયા લાગ્યું. સ્વારે ત્યાં
 ફેટલાંબક લોકો તે ગાનને સાંજલવા અને નૃત્યને જોવા માટે આવ્યાં.
 તે સમયમાં સર્વ ઇંદ્રિયો જેણે ઘસ કરી છે, નાસાપ્રસર રાહી છે દૃષ્ટિ જેણે,
 પથો તે ગુણભાગરકુમાર, તૃતારમણે શમામૃતકુંડમાં મગ્ર થઈને પોતા
 ના પરમારમચિદાનંદ પદને ચિંતવવા લાગ્યો કે, અહો ! આ જગતપાં
 ગ્ની જે છે, તે સંસારવૃક્ષનું વીજજ છે. કેમ કે, જે સંતાન થાય છે, તે સ્ત્રી
 ચક્રીજ થાય છે. અને તે સંતાનના અને સ્ત્રીના નિર્વાહ માટે જોઈ, ઘણોજ
 પાપકર્મ કરે છે, અને પાત્રાં તે પાપો તો પોતાનેજ જોગવયાં પડે છે. વણી
 તે સ્ત્રીઓ અને સંતાન કહેવાં છે ? કે ય્યાં સુધી અને સાર્થ હોય છે, ત્યાં
 સુધી તેની પર રાગ ધરે છે, અને ય્યારે તેનો સ્વાયં સરતો યંધ થાય છે,
 સ્વારે પાત્રાં તે તુરત તેની સાથે ક્લેશ કરે છે. માટે તીવ્રવેરામ્યવાન્ થઈને
 તેવી સ્ત્રીને તે કયો મૃત્યુ હશે ? અને વિરક્તને વિષે સંતતરક્ત એવી સ્ત્રી
 જો જોઈયે, નો તેવી તો એક મુક્તિવીજ છે. તે માટે તે મુક્તિસ્ત્રીનીજ શ્રદ્ધ
 પ્રાર્થના કરીશ. અને હવે તે કાર્યમાં વિસંચ ન કરતાં આજના પ્રતાપ
 માંજ પ્રવગ્યા ઘટ્ટ કરીશ ! તેમ વણી મુગુકનો વિનય કરીશ ! શુદ્ધ પણ
 પ્યાનને ધરીશ ! અને પછી તત્કાષ્ટ સંસારરૂપ સમુદ્ધને તરીશ ! આવી
 રીતની શુદ્ધતાવના નાવનાં તે કુમારને પાત્રવના જવોમાં જે કાંઈ અન્યા
 સેવ્યાં શાશ્વો હતાં, તે સર્વ સ્મરણમાં આવ્યાં. તેથી તેણે અનિલ જાવના

जावतां रूपकश्रेणि आरोही, अने शुक्लव्याने करी त्यां तेने सिंहासनपर घे-
तां वेठांज केवसज्ञान प्राप्त घयुं. त्यारे इंद्रियजित, शांतरसमग्र, निश्चलने
प्र, एवा पोताना स्वामीने जोडने सज्जाथी अवनत ठे मौखि जेना, एवी ते
आठे स्त्रीयो विचार करवा सागोयो के, अहो! आ आपणा स्वामी गुणसा-
गरकुमार हास एहस्याश्रममां ठे, तोपण तेने धन्य ठे. कारण के ते शमसं-
पत्तिथी पूर्ण अलंकृत ठे. अने हवे आ आर्यपुत्र, कांड सावय कर्मनी पात्र
जृत एवी अमारामां रंजित पाय, तेम सागतुं नयी. कदाचित् ते रागवान्
नहिं पाय, तोपण अमो जाग्यवान् ठेये. कारण के आश मोहागामी पुरुष,
अमारा स्वामी घया ठे. बलां आ पुरुषनुं अमे पाणिग्रहण कयुं ठे तेथी अ
मारो पश मोह पाशे. केमके आ पुरुष, जर दीक्षा ग्रहण करी परमपद
जे मोह, तेने पामशे. तेम अमो पण दीक्षा ग्रहण करी मोक्षपदने पाम-
शुं. आ प्रमाणना शुक्लव्यानरूप अग्निथी पात्री नाख्यां ठें कर्मरूप इंधन
जेणे एवी ते आठे स्त्रीयो पण, पवित्रता होवाथी, त्यां वेठां वेठांज केयल
ज्ञानने पामीयो. ते वखत देवतानुये ह्वायमान घड, पोताना डुंडुजि नगा
राना शब्दे करी आकाश सर्व पूरी दीधुं. तथा सुगंधोदकनी वृष्टि करी.
अने मनोहर, पांचवर्णवासां पुष्पोनी वृष्टि करी, तेथी तेना घरना आंगणां
मां तो पुष्पाना पुंजो घड गया. अने देदीप्यमान ठे कुंकुओ जेनां एवा
त्यां आवेला देवतानुये करी तेनुं सर्व मंदिर, सुशोजित घड गयुं. ने जोड
ने ते गामनां सहू सोपो कहेवा साग्यां के, अहो! आधर्य ठे! आधर्य ठे!
कारण के आ वैश्यना पुत्रना सप्रमां तेनी पुण्याइना आकर्षां देवतानुं पण
तेनुं यथामणुं करवा आख्या ठे. अहो! बशी एतनी क्रिया जे ठे, ते पण
डुप्कर ठे. कारण के जे क्रियाये करी जेठये उग्र एवा मोहमत्तना राज्यमां
ते मोहमत्तने ह्णीने केवसज्ञान उपाज्युं! अहो! नेमने आभ्रवमांहे संवर
घया! अहो! धन्य, अने कृतपुण्य एवा तेनुं जन्मनुं साफल्य कयुं! एम
त्यां सोकोयें घणीज अनुमोदना करी. त्यां तो त्यां आवेला सर्व देवतानुं
स्तुति करी कहेवा साग्यां के, हे महानुभाव! नमे मत्वबंत, धीर, सर्वज्ञ
घया ठे, माटे तमांने धन्य ठे. एम स्तुति करीने पत्री ते देवोये गुणसागर
ने तथा तेनी स्त्रीयोने समग्र एवो माधुनो बेप समप्पों. अने नमस्कार करी
केवसज्ञाननो महोदो उत्सव कयों. त्यापत्री ते गुणसागरनां तथा ने क-

न्यातनां माता पिता पण अनित्यजायना जावी शुक्लध्याने आरोही चारे वा
 तिकर्म स्वपावीने केवलज्ञान पाम्यां. ते सर्व वृत्तांत सांजजीने विस्मय पावे
 सो एवो ते गामनो श्रीशेखरनामा राजा हतो, ते पण सपरिवार ते केवजी
 जगवानने बांदवा आब्यो. आबोने ते केवलज्ञाने त्रण प्रदक्षिणा दइ, तेमनां
 समीप योग्य स्थानपर वेगो. त्यारे वजी धीजां पण ते गामनां लोको केवजी
 जगवाननी वाणी सांजसवा माटे आब्यां. हवे सुधन कहे ठे के, हे पृथ्वी-
 चंद्रकुमार! ते बलत हुं तो केटलाएक मासनां गाडां जरी व्यापार करया
 माटे आ तमारा अयोध्या गाम तरफ व्यापार माटे आवतो हतो, त्यां तो
 में सांजह्युं जे "गुणसागरकुमारने, तेमनी आठ स्त्रीयोने, तेनां आठ सा-
 सु ससराने, अने ते कुमारनां माना पिताने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं ठे. अने
 देवतातये केवलज्ञाननो महोत्सव करयो ठे. तथा ते सर्व केवलज्ञाने करी
 सयं लोकांलोकने हस्तामजकत् जाणे ठे." ते आश्चर्य सांजजी, में मारा
 मासनां गाडायानातने तथा मारा सायने कथुं के, तमो चासता यात. त्यां
 हुं एक आश्चर्य थयुं ठे, ते जोडने थायुं तुं. एम कही हुं पण ते गुणसागर
 केवजी पासे गयो, अने त्यां जइ केवलज्ञाने बांदीने योग्य स्थानपर वेगो. अने
 पत्री पेवा पेवां विनर्क करया लाग्यो के, अहो! लोको कहेतां हतां के, गु-
 णसागरने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं ठे, तो ते गुणसागर तो आ रया. परंतु
 तेने कांइ केवलज्ञान उत्पन्न थयुं होय, तेम नासतुं नथी. अरे! लोकोपे
 यपर तां नहिं मारी होय? वला में विचार कथ्या के नीं, पण ते उयारे दे-
 शना देवा लागशे, त्यारे तेनी मासम पडशे. अने में देशना पण उयारे हुं
 पोडीशार धेशीश, त्यारेज संजसाशे. वली विचारुं जे हुं येसुं तो मरो, पण
 मारा मासनां गाडां तथा साथ बंधो छूर जाशे, तेनुं केम याशे? अने जो हुं
 मुंजाडने एमने एम चाख्यो जातं, तो वली थायुं कौतुक मने क्यां जोयाने
 मये? माटे हुं ते जातं के रहूं? एम हुं अनेक रीते ज्यां विनर्क करूं तुं, त्यां
 तो केवजी बोड्या के, हे सोम्यसुधन! सांजस. एम कहीने हुं मारा गाम-
 यी बेचवा माटे मासनां गाडां जरी बांदा सयवारा साथे आहिं आया
 निकस्यो, त्यांथी मांडीने पावो नेमनां दर्शन करया गयो ते, तथा में जे जे
 विनर्क करया हता ने सर्व, मांग कही थायुं. अने वली कथुं के, हे सु-
 धन! तुं विनर्क करे ठे के जो हुं जातं, ना पण कौतुक क्यां देसुं? तथी

तुं ह्यां हिं रदेवामां के जावामां मन मानतुं नथी. पण जाइ ! ह्यां हिं ते शु कौतुक ठे ? आनाथी पण अधिक कौतुक तो ज्यां तें जवा धाखुं ठे, त्यां अयोध्यामां पृथ्वीचंद्रना दरवारने त्रिपे थवानुं ठे. माटे तुं जखदी त्यां जा. कारण के तेम करवाथी तारो साथ पण ताराथी छूर नहिं थाय, अने वली तुने आनाथी अधिक कौतुक पण जोवा मलशे ? आवां वाक्य केवलीनां सांजक्षी हुं तो पणोज दर्पित प्रयो. अने में जाण्युं जे, अहो ! आ गुणसा. गर तो खरेखरा केवलज्ञानी ठे. कारण के जे कांइ मारो मानसिक विचार हतो, ते सर्व तेणे कही आप्यो ! एम जाणी तत्काल गुप चूर एमने एम हुं ह्यां हिं आववा निकळ्यो. त्यां तो मारा माखनां गाडांत पण मळ्यां, पठी ते सर्वने खडने ह्यां हिं आव्यो. हे राजन् ! मारुं मन अरयंत कौतुकाविष्ट होवाथी में आपना माणसोने माखनुं दाण आप्युं नथी, तेम मारो माख पण उताख्यो नथी. अने एमने एम ते केवलीये कहेखा कौतुकने जोवामा टे तुरत ह्यां हिं आपनी पासे आव्यो तुं.

आ प्रकारनुं ते सुधनना मुखथी गुणसागरनुं वृत्तांत सांजक्षी, गुणराग वान् एवो ते पृथ्वीचंद्र कुमार, आखस्परहित थइ जावना जाववा लाग्यो के, अहो ! महामुनि, माहामा एवा ते गुणसागरकुमारने धन्य ठे. केम के जेणे मोहानुबंधने जीतीने पोतानुं कार्य साध्युं ठे ! अहो ! निरीह एवा ते माहारमाउने, निरंतर मोहोटी एवी जोगनी सामग्री धर्ममां कांइपण अंत राय करी शकती नथी. अरे ! हुं आवी रीते सर्व जाणुं तुं, तो पण आ मारां माता पिताना नाहापणने वश थइने विकट एवा राज्ययंत्रना पाश मां शा माटे पळ्यो तुं. अहो ! एवो दिवस ते मारे क्यारे आवशे ! के-जे दिवसमां हुं उत्तम दुर्लभ एवा महोटा मुनियोनी गणनामां गणाइश ! वली हुं गुरुजक्त थई ज्ञान, दर्शन अने चरित्र, ते प्रणे रत्नोने धारण कर नारो चाइश ! अरे ! मारा वक्षःस्थलमां क्षमारूप लक्ष्मी, क्यारे फ्रीडा कर शे ! अने वली शून्य घरमां, के स्मशानमां, के शैलनी उपर, के नदीना कां उपर, शमतान्वित तथा स्वाध्यायध्यानवान् थइने काउस्तसगध्याने क्यारे रहीश ! आवी रीते जावना जावतां जवस्थितिने अने कर्मस्थितिने अजावे संवेगरंगमां जीसतो एवो ते पृथ्वीचंद्र कुमार, अपूर्वकरणना क्रमयकी मो दगदगमां जावानी निसरणीरूप क्षपकश्रेणिये चड्यो. तेथी अनुक्रमे क्षीण

जेने मोह थइ गयो ठे एवो ते पृथ्वीचंड, शुक्लध्यानरूप अथले करी घनपा
 तिकर्म स्वपावी ज्ञानावरणीयनी पांच, दर्शनावरणीयनी चार, अने अंतरा
 यकर्मनी पांच. एम सर्व मखो चउद प्रकृतिने स्वपावीने केवलज्ञानने पा-
 म्यो. त्पारे तेने इंडे आवी इन्द्रियसिंग एटले मुनिनो वेप थर्पण कस्यो. अ
 ते वझी तेनो देवताउ सहित सोधमैंड देवे आवी केवलज्ञाननो उत्सव
 कस्यो. पठी सुवर्णकमखनी रचना करी ते केवलीने ने सुवर्णकमखपर बे-
 साखा. तदनंतर ते मुनींजनी सोधमैंड, नमन करेखा पोताना मस्तकमां
 पहेरेखा मुकुटधी तेमना चरणारविंदनो स्पर्श करी जकिजावधी स्तुति कर
 या लाग्यो ॥ श्लोक ॥ जय निर्झोह निर्मोह, जय राज्याह्निःस्पृह ॥
 जय नीरोप निर्दोष, जय त्वं सछिरोमणे ॥ १ ॥ पापपंकेन नो क्षितो, म-
 नागपि जवानहो ॥ संसारसागरस्योपि, ज्ञयनेपि तदद्भुतम् ॥ २ ॥ अर्थ:-
 हे निर्झोह ! तथा निर्मोह ! आपनो जय चाउ. हे राज्ययकी पण निःस्पृ-
 ह ! आप जय पामो. अने हे रोपरहित अने निर्दोष ! आप उरुकुष्ठपणे
 बत्तो. तथा हे उत्तमजनशिरोमणे ! आप जयवंता बत्तो ॥ १ ॥ वझी हे
 प्रज्ञो ! आ जगतने विषे एक महोदुं आश्चर्य ठे, के आप संसारसागरमां
 रहेखा ठो, ते ठनां पण विसकुल पापपंके क्षित थया नहिं ॥ २ ॥ आ प्रकारे
 ते मुर्छे, केवलीनी स्तुति करी हाय जोडीने तेमनी पासे येवो. ते यवन
 ते पृथ्वीचंड केवलीनो पिता हरिसिंह राजा, पोतानी पद्मावतीराणी साथे
 आदया. त्यां तो जेने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं ठे, विश्वने आनंददायक, ज्ञा-
 नीपोने विषे श्रेष्ठ, अने साधुवेशना धारक एवा पृथ्वीचंड पुत्रने जाइ आ-
 नंद पामी तेमने नमस्कार करी ते दंपती कहेवा लाग्यां के, हे पुत्र ! कुत्र
 क्रमागत सद्धर्मवान्, मुक्त जोगवाक्ता, एवा अमारे तमारी पहेलां दीक्षा
 सेवा योग्य हती, तो ने दीक्षा पण लीधी नहिं. वझी दीक्षा लीधी नहिं
 एटमुंज नहिं, पण युवावस्थामां संसारमां तीव्र वेगगम्यवान् एवा तमोने मो
 हांथ अने मूढ एवा अमोये जर्जरीनूत एवा आ राज्यरूपराजामां नादया
 ठे, तो हवे ते राज्यपंजरमां नावधारूप अमोने जे दुष्कृत, ते गिण्या हजो-
 एम ज्यां कंदे ठे, त्यां नो ने पृथ्वीचंडनी मोझे स्त्रीयांने गयर पडी के
 पृथ्वीचंडकुमारने केवलज्ञान प्राप्त थयुं. नेवी विकसित ठे नेप्रहमस जेनां
 स्त्री ने मोझे स्त्रीयां, त्यां पोताना केवलज्ञानी मामीने नमन करी त्यां बने

તાં પોતાની સાસુ પદ્માવતી રાણીની પઠવાડે ઘેઠીયો. ત્યાં ઘેઠાં ઘેઠાં જગવાનની શાંતમુદ્રા જોઈને સંવેગાતિશયથી અનિત્યજાવના જાવતાં શુ-
ક્લધ્વાને કપકથ્રેણી આરોહિ, ચારે ધાતિકર્મ સ્વપાત્રી તે સોલે સ્ત્રીયોને
ત્યાં ઘેઠાંજ કેવલજ્ઞાને ઉત્પન્ન થયું. ત્યારે તેઠને પણ સૌધર્મકે આવી ડ-
વ્યલિંગ પટલે સાંધુનો વેશ આપી તે ઇંડે તથા દેવતાઝીયે તેમની સ્તુતિ
અને નમન કહ્યું. હવે આતું મહોદું આશ્ચર્ય જોઈને સુધન સાર્યવાહ તો
વિચારવા લાગ્યો કે, અહો ! જેવું મને ગુણસાગર કેવલીએ કહ્યું હતું, તે-
વુંજ આ આશ્ચર્ય થયું છે. એમ જ્યાં વિચાર કરે છે, ત્યાં તો તે પૃથ્વીચંડ્ર
કેવલીયે ધર્મદેશના દેવા માંની. તે જેમ કે:-

હે જગ્યજીવો ! હે જડસત્ત્વના ધણી ! તમો કોઈ કાલે ધર્મમાં પ્રમાદ
કરશો નહિં. અને નષ્ટદુરિતદ્રેપિસંગ એવા સંયમને સ્વીકારો. વલી જુઠ.
જન્મ મરણરૂપ જેમાં જલ છે, અને કપાયરૂપ જેમાં મહોટા મત્સ્યો છે, રાગ-
દ્રેપરૂપ જેમાં વેલ વધે છે એવા સંસારાંબુધિને, સુસમ્યક્ત્વરૂપ જેમાં સ્થિતિ
સ્થાન છે, પાંચ સંવર હોવાથી આશ્રવરહિત, નિપુણજ્ઞાનરૂપ નાવિકે યુક્ત,
એવા ચારિત્રરૂપ નાવ વિના તમો કોઈ કાલે તરી શકશો નહિં. અને તે ચા-
રિત્રરૂપ નાવ, મનુષ્યજન્મરૂપ સામગ્રી વિના પ્રાપ્ત થાતુંજ નથી. વલી તે
મનુષ્યજન્મ સામગ્રી પણ, કોઈએક વાણીયાના પુત્રોયે પોતાનાં અમૂલ્યરત્ન
ઘેઠી નાંખ્યાં, અને તે જેમ તેઠને પાઠાં મસ્યાં નહિં, તેમ મલતી નથી. અ-
ર્થાત્ જીવને મનુષ્યસામગ્રી મલતી અત્યંત હુલ્લેખ છે.

આવાં વચન સાંજલી સદુ કોઈ પૂઠવા લાગ્યાં કે, હે પ્રજો ! તે વાણીયા
ના પુત્રો કોણ હતા ? તથા તેમણે તે રત્નો કેવી રીતે ઘેઠી નાંખ્યાં ? તે કહો.
ત્યારે કેવલી કહે છે કે, એક તામસિતાં નામા નગરી છે, તેમાં શ્રીકીર્તિ
નામા રાજા રાજ્ય કરે છે. તે રાજાએ પોતાના ગામના રહેનારા સદુ કોઈને
કહેવરાવ્યું કે મારા ગામના રહેનારા માણસોયે જેટલી કોટિહવ્ય હોય,
તેટલી ધ્વજાડ પોતાના ઘરપર ચઢાવવી. અને આમ કહેવરાવવાથી એમ
જાણવું નહિં જે રાજાના મનમાં કાંઈ કપટ છે, તેથી તેણે કપટથી કહેવરા-
વ્યું છે ? માહારે તો આમ કહેવરાવાનું કારણ એજ છે કે, સૌમ્યદષ્ટિ પૂવા
મારા ગામમાં કોણ અધિક હવ્યવાન છે ? આમ કહેવરાવવાથી હું જાણું કે
આ માણસ ધનિક છે. અને પત્રી મુશી ઘડ તેનું હું માન કરું. તથા તેની

कीर्त्ति, जाटलोको पासे सर्वत्र कहेवराबुं. ते वचन सांजली सहु कोइ धनि कोये स्वस्वद्रव्यकोटीप्रामत ध्वजाउ चडावी. तेमां अति यत्नथी अनेक रत्न संग्रहकारक अने रत्ननो व्यापार करनार कोइएक धनदनामा शेठ रहेतो हुतो, तेणे पोतानी पासे सहुथी अधिक द्रव्य हतुं, तोपण एक पण ध्वजा चडावी नहिं. त्यारे मानरूप जेने धन ठे अने यशनी इष्टावाला एवा ते भ्रे. छीना जे पुत्रो हुता, तेमणे, जेमणे ध्वजाउ चडावी हुती तेनी कीर्त्ति, माग धना मुखथकी सांजली; तेथी ते अत्यंत खेद पाમ्या. अने पोताना पिताने कहेवा लाग्या के, हे पिताजी ! आ गाममां आपणायी जुग धनिको ठे, ते स्वएहपर ध्वजाउ चडावीने पोतानी कीर्त्ति, मागधलोकांना मुद्दथी जगतमां प्रवर्त्तावे ठे, तो आपणा घरमां वधारे तो नहिं, परंतु एक कोडि द्रव्य पग नयीं शुं ? के जेथी तमे एरु पण ध्वजा चडावता नथी ? से सांजली तेनो पिता बोद्धो के, हे पुत्रो ! आपणे कांइ द्रव्यनी संख्या काटी नथी, अने नेम करतां कदाचित् जो तेनी गणनी करीये, तो ते मांरु कोडी द्रव्य थाप. परंतु आपणे बीजाठनी पठे मृया कीर्त्ति करावची नथी. अने मुद्दजनने तो धर्मकार्य विना जे महोटाइ करथी, ते उचितज नथी. अने जगतमां पग कहेवत ठे के, “पोतानो गोल पोतेज चोरी म्हायो.” तेम आपणे आपणा घरमां जे कांइ द्रव्य होय, ते मनमांज समजयुं. एम ते पुत्रोने तेना पिताये घणाज समजाव्या, तोपण ते कदाग्रही पुत्रो तेरा विचारथी विराम पाम्या नहिं. तेम तेना पिताना वचनने उल्लंघन करवाने पण समर्थ थया नहिं. नेथी ते एमने एम मनमांज समजी बेसी रत्ता. अने विचारवा लाग्या के, आ आपणो पिता जो कोइक ठेकाणे जाय, तो ठीक थाय ? एम ज्यां विचार ठे, त्यां तो देवयोगथी परगाममां रहेंता ते धनदत्तछीना सगाने त्यां सप्र प्रसंगं थाव्यो, तेथी ते धनदने ते गाम जयुं पडयुं. हवे तेना जवानी वाट ज जोता तेना पुत्रोये, थवकाश जोइने घरना जंमारमां जे कांइ रत्तो हुतां. ते सर्व काट्यां, थनें ते रत्नोने जेम थावे तेम जसुदी बेची नांम्यां. थने सर्व रत्नोनुं द्रव्य एकतुं करी तेनी गणतरी करीने जेटसी कोटी द्रव्य द्रयुं. नेटसी ध्वजाउ तेउये पोताना घरपर चडावी. तथा बीजा कोइये मुक्कणहुंत चडाव्यो न हुतो, परंतु तेउये तो मुक्कणहुंत पण चडाव्यो. त्यारे मागधजां कोये तेउनी अत्यंत प्रशंसा करी. ते सांजलीने तेउ परस्पर कहेवा लाग्या

के, अरे! आटला दिवस तो वृद्धपणार्थी मूढ घयेला आपणा पिताये आ-
पणने घ्या आवी उत्तमकीर्ति मेखवता अटकाव्या. हवे ते पुत्रो पासेयी
रत्नना खेनारा बेपारी परदेशी होवार्थी वेचातां लीधेलां रत्नोने लहने पोत
पोताने देश गया. पठी तुरत ते धनदश्रेष्टी परगामची आव्यो, अने आवी
ने ज्यां जुवे ठे, त्यां तो पोताना घरपर सुवर्णकजशयुक्त घणीक ध्वजाठ फ-
रकती दीठी. त्यारे पोताना पुत्रोने पूववा लाग्यो के, हे पुत्रो! आं आपणा
घरपर ध्वजाठ कोणे? तथा केम? तथा केवा हिसावे चढावी ठे? ते सांजली
मतिगर्वित एवा ते पुत्रो योल्या के, हे पिताजी! आप गया पठी आपणा
जडारमां जे रत्नो जख्यां हतां, ते सर्वे काढीने अमे वेची नांख्यां, अने तेनुं
डव्य गणी तेने हिसावे ध्वजाठ चढावी ठे. कहुं ठे के ॥ गार्था ॥ किं तीए
सिरीए, पीवराए वल्लाए गेहनिहीयांए ॥ विष्फुरइ जए न जठ, मियंक
किरणकुल्ला किती ॥ १ ॥ अर्थ:-जे सध्नीशान् जननी सध्नीची चंद्रमा
समान जो उज्ज्वल एवी कीर्ति प्रसार न घइ, अने ते सध्नी घरना जांय-
रामां प्रचलरीतेज माटेसी रही तो ते सध्नीची पण शुं? ॥ १ ॥ ते सांज-
लो धनदश्रेष्टी अत्यंत कोपायमान घइ तेउने कदेवा लाग्यो के, हे कुलांगा
रो! हे कपूतो! हे कुजन्मवालाठ! हे कुकर्मीयो! हे कुजकणवालाठ! आं
तमे जे रत्ना वेचीने सध्नी लीधी, ते सर्व सध्मी, मारा एक रत्नना मूढ्य-
नी पण नची. अर्थात् मारां अति मूढ्यवान् रत्नोने मूर्ख एवा तमोये पाणी
ना पाढमां फेंकी दीधां? तेथी तमे सर्वे मारा घरमांची जखदी बाहार नि
कवो. अने खवडदार ठे, जो मारां वेची नांखेलां रत्नो पाठां लावी आप्या
बिना घरमां आल्या ठे तो? एम ज्यारे ते घणुंज स्त्रीज्यो, त्यारे ते सर्व
पुत्रो, जेउने वेचातां रत्नो आप्यां हतां, ते लोकोने शोधवा माटे निसह्या.
तेणे तेउने आखी पृथ्वीमां शोप्या, परंतु जेमनुं कांइ नाम, लाम जाणतां
ज न हता, तेथी तेउने मळ्या नहिं. तो पठी रत्नो तो क्प्यांयीज मखे?
ज्यारे तेने ते रत्नना प्रादको न मळ्या, त्यारे ते पाठा रत्नडीने पोताने घे
आव्या. हवे केवली ते दृष्टांतनो उपनय कहे ठे के, हे जव्यजनो! ते श्रे-
ष्ठपुत्रोने पूर्वोक्त रत्नना खेनाराठ पासेयी ते रत्नो, कदाचित् देवयोगे उप-
सव्य घाय, परंतु आ जीवने जो आ मनुष्यजवरूप शुजतामपी, मुक्ति
पद पामवानी जागवाइ, अने जिनधर्म, प्रमुक्त जो प्राप्त ययां होय अने ते

જો દારી જાય, તો તે સર્વ તેને કોઈ કાલે મઝે નહિં. કહ્યું ઠે કેં ॥ માણ-
સ લિત જાઈ, કુસ્રુવારોગમાઝયં બુઝી ॥ સઘાણુગ્ગહ સઝા, સંજમો ય
લોગમ્મિ હુલ્લહાઈ ॥ ૧ ॥ અર્થ:-મનુષ્યદેવમાં ઉત્પન્ન થાવું, સુકુવ, સુરૂપ,
આરોગ્ય, આયુષ્ય, બુદ્ધિ, સર્વનો અનુગ્રહ, ધર્મશ્રદ્ધા અને સંયમ. એટલાં જ
નાં જીવને આલોકમાં મલવાં હુલ્લજ ઠે. તે માટે તમોને પ્રાપ્ત થઈ એવી મનુ-
ષ્ય જન્માદિક સામગ્રી, તેને તમો કપાય તથા વિષયજોગના જોગથી દારી
જાણ માં. અને હે જવ્યો! નિર્વાણસ્થાનપ્રત્યે પ્રયાણ કરવામાં સારા વાહનસં-
માન એવા સંયમને સ્વીકારો. આવાં તે કેવલીનાં અમૃતસમાન વચન સાંજણી
ને ત્યાં ઘેઠેલા કેટલાએક જવ્યજનો, સાધુના અને શ્રાવકના ધર્મને પ્રાપ્ત થયા.

હવે ત્યાં ઘેઠેલાં પૃથ્વીચંદ્રકેવલીની માતા પદ્માવતી રાણી, તે કેવલીને
પૂઠવા સાગ્યાં કે, હે જગવન્! અર્ધરૂર્મને જાણતા એવા અમો વેદુ જી પુત્ર-
પને તમારીપર અત્યંત દૃઢભ્રેહ રહે ઠે, તેનું શું કારણ હશે? તે સાંજણી કે-
વલી કહે ઠે કે, હે માતઃ! આ જવ્યો આગણના જવમાં તમે પ્રિયમતી
નામા રાણી હતાં, અને આ મારા પિતા, તમારા સ્વામી જયરાજા નામા રા-
જા હતા. ત્યારે હું તમારો ઘેદુનો પુત્ર હતો. ત્યારે તમો ઘેદુ સંપમારાધન
કરી તે સંયમના પ્રજાવચી અનુત્તર વિમાનને વિષે દેવ થયાં. ત્યારે હું પણ
સવાર્યસિદ્ધિવિમાનને વિષે દેવ થયો હતો. અને તેમજ વહી આ જવને વિષે
પણ આપણો આપણા પૂર્વજવની પઠે યોગ થયો ઠે. તેથી તે પૂર્વજવના યોગ
થી મારીપર તમને ઘણોજ ભ્રેહ થયો ઠે. તે સાંજણી તે રાજાને અને પદ્માવ-
તીરાણીને જાતિસ્મરણજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું. અને તુરત પઠી પાતું કેવલજ્ઞાન ઠ
ત્પન્ન થયું. ત્યારે સુધર્મેન્દ્રદેહે તેવના કેવલજ્ઞાનનો મહોત્સવ કર્યો. તે વખ-
ત સમગ્ર અયોધ્યાનગરીમાં જગતને આશ્ચર્યકારક મહોટો આનંદ વર્યો.
હવે તે સુધન સાર્યવાદ તે કેવલીજગવાનને નમસ્કાર કરી પૂઠવા સાગ્યાં
કે, હે જગવન્! તમો તથા ગુણસાગરકુમાર સમાન ગુણવાન્ કેમ ઠો? ત્યારે
શંખરાજા અને કપ્પાવતીરાણીના જવચી આરંજીને પોતાને તથા ગુણસાગર
કુમારને દાસ્ય કેવલજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું, ત્યાં પર્યંતનું સર્વ વૃત્તાંત સર્વ સમજ
કહી આપ્યું. અને વહી પણ કશું કે, હે સુધન! અમે વેદુ જણે જવોત્ર
પુણ્ણાનુંધી પુણ્ણને પુટ કર્યું ઠે, તેથી જ્યાં અમો અવતર્યા; ત્યાં મુક્તસંપ-
પન્નિને અને દીનરાગ ધર્મને પામ્યા. અને વહી આ જવમાં પણ વિષયપાશ-

मां फत्ताया नथी. अमोये पूर्वज्ञा जवोमां सरखी पुण्याइ उपाजीं, तेथी स-
रखे योगे शुद्ध्याने अमोने केवलज्ञान प्राप्त थयुं. अने हे सुधन ! घोडाज
यत्तमां प्राप्त थवानुं ठे सिद्धिसुख जेने तथा तत्त्वार्थने जाणनारा, एवाजी
वोनुं मन, कोइपण कासे विषयवासनामां विचरतुंज नथी. वली आ स्त्रीयो
जे ठे, ते पूर्वजवमां संयमाराधन करी अनुत्तरविमानने विषे देवता ग्रह्यो
हती. ते पाठी आ जवने विषे मारी स्त्रीयो ग्रह्यो ठे. हीण थयां ठे कस्मप
जेनां एवी आ उत्तम स्त्रीयो, केवलज्ञानने प्राप्त थइ ठे. माटे सूदमदृष्टिची
जो जोइये, तो जे माणसमां सरखा गुणो होय ठे, तेठनेज परस्पर प्रेम व-
रपन्न थाय ठे. जुन. राजहंसनी स्त्रीयो कोइ कासे काक सांघे रमे ? आ प्र-
कारनी ते केवलीना मुखनी देशना सांजलीने ते सुधनग्रेष्ठी सारी रीते धर्म-
योध पाम्यो, तेथी तेणे सम्यक्तत्वमूख श्रावकनां थारे व्रत थंगीकार कल्यां.
अने त्यां केवलीजगवाननी देशना सांजलशा घेठेज्ञा बीजा सोको जे हता,
तेठये पण आगार अणगाररूप धर्मने आराध्यो.

हवे ते हरिसिंहराजानो एक नानो पुत्र हरिपेणनामा हतो, तेने इंड्रे
आवी ते हरिसिंहराजाना राज्यासन पर घेसाव्यो. त्यांची पठी जेने केवल
ज्ञान उत्पन्न थयुं ठे एवा ते पृथ्वीचंद्र अने गुणसागर तथा जे कोइ बीजा
केवलज्ञानी हता ते सर्व, विहार करवा लाग्यां ॥ श्लोक ॥ क्षितितलविप-
दंके जळपपंकेरुहाणा, मघरचितविकाशो दुस्तमस्तोमनाशो ॥ सद्रुपकृति
विलासो दुर्मदमस्तनासो, चिरमित्र रविचंद्रो निर्गतो ह्यो मुनींद्रो ॥ १ ॥
तौ स्नेहमुक्तौ सुगुणौ जगदृद्धे, समस्तवस्तुप्रतिज्ञासकौ सदा ॥ निर्दोषता
सा सुदृशां सुखप्रदौ, गतौ च निर्वाणमपूर्वदीपवत् ॥ २ ॥ हांत्यादिमुक्ता
फलमद्भुतं यः, शीलांगरत्नैः सुतपोमणीरुम् ॥ यद्वाति चारित्रनिधिं हि
पृथ्वी, चंद्रर्षिषट्वातिस मुक्तिसदमीः ॥ ३ ॥ अर्थः—पृथ्वीतत्वरूप आकाश
स्थानमां जट्यरूप कमलाने विकसित करता, दुस्तमं पटले मिथ्यात्वरूप
जे थंधकार, तेने नाश करता, उत्तम एवा उपकार करवारूप ठे विलास जे
मनो, डुराग्रहि जीवोनुं ग्रहण कथुं ठे जेणे, अर्थात् मिथ्यात्वीनो पराजय
करता एवा ते पृथ्वीचंद्र अने गुणसागर केवलरूप रवि अने चंद्र, ते घणो
क काळ विहार करता हवा ॥ १ ॥ स्नेहरहित, उत्तमगुणवान, जगद्रुपघरने
विषे समस्तवस्तुने प्रदीपनी पठे प्रतिज्ञास करता, सदा निर्दोषी, सम्यग्

दृष्टि जीवोने सुखदायक एवा ते वेहु केवली, आयुःकथ उपजावी, सुख
नके श्लेशीकरणे शुक्लध्याने सर्व कर्मने खपावी, अपूर्व दीपकनी पठे, वि
वाणपदने एटले अजरामर, निराखंघ, अविनाशि, परमानंदमहोदय एव
सुखने पामता हवा ॥ २ ॥ माटे कवि कहे ठे के, हे जव्यो ! हांत्पादिरू
ठे मुक्ताफलो जेमां अने शीघ्रांगरूप ठे रहो जेमां, तथा उत्तमतपरूप
मणियो, तेणे करी व्याप्त, एवा चारित्ररूपनिधिने जे जीव ग्रहण करे ठे, ते
जीव, पृथ्वीचंद्र अने गुणसागर रूपिनी पठे मुक्तिरूपलक्ष्मीने पामे ठे ॥ ३ ॥
इति श्रीपृथ्वीचंद्र गुणसागररूपि केवलज्ञानप्राप्ति मोक्षगमनवर्णननामे
कादशः सर्गः ॥ २१ ॥ आदि शंखराजा अने कलावतीराणीना जयय
मांझीने पृथ्वीचंद्र अने गुणसागरना एकवीशे जय संपूर्ण थया. तेमां थ
एकवीशमे जये ते वेहु जीव, मोक्षे गया ॥ २१ ॥

॥ अथ प्रशस्ति श्लोकाः ॥ श्रीमच्छीर जिनेश्वरस्य सुगतादीशस्य तीर्थे
परे, गच्छे श्रीकटुकाजिने प्रथमतो विद्वत्कलाखंखलः ॥ साहेच्यः कटुकादिमः
शुजमतिर्धर्मैकतानोऽजवत्, तत्पदे बहुशास्त्रनिश्चितमतिः श्रीक्षीमसाहा
इयः ॥ १ ॥ वीरशाह इति तत्पदेऽजवत्, जीवराज इति वा चतुर्थके ॥ तेज
पाख इति पंचमे पदे, रत्नपाख अजवच्चपष्ठके ॥ २ ॥ तत्पट्टधारी जिनदासनामा,
तेजादिपाखोष्टमके यजूय ॥ कट्याणनामा नवमे पदे च, दिक्संख्यके शुभ्र-
हुजीति नामा ॥ ३ ॥ तदनुगे च पदे मुकुलोद्भवे, कविकुलाप्रगतो जणना-
मकः ॥ तदनुलब्धकनामकसाहजी, शुचिनयादियुतो हि विराजने ॥ ४ ॥
प्रशस्तबोधशालिनः परोपकारकारिणो, गुरोः पदांबुजं मया प्रणम्य तस्मिन्
पूर्वकम् ॥ सुशिष्ययाचनेन मे जगज्जनोपकारतो, विशिष्टसद्यस्त्रिके कृतः
सुवासबोधकः ॥ ५ ॥ अष्टशततमे वर्षे, प्रमिते सप्तमोत्तरे ॥ मार्गशीर्षसिते
पक्षे, पंचम्यां जानुवासरे ॥ ६ ॥ रवितोयं मया ग्रंथो, विक्षेपरहितः किन्तो ॥
शोधनीयः सतां धूयै, रघुत्तमूयं जवेदिह ॥ ७ ॥ प्रमादाद्दीनरागाद्वा,
विरुद्धं यन्मयोदितम् ॥ परोपकारनेपुण्य, वर्त्तिनः शोच्यतां बुधा ॥ ८ ॥ राधके
ति पूर्वजंगे, चातुर्नासस्थितेन च ॥ कटुगणेशसन्ध्येन, कृतोपवासबोधकः ॥ ९ ॥
संपूर्णो ग्रंथः ॥ शुजमस्तु ॥

